(א)

דעצבש"ג

פרשת תרומה תשל"ד, אגודה
תשע"ו

I כתוב דפרשת תרומה (כ"ה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

1. והנה המצוה מצוה ג"פ לבנות בית לשם ה' שיהי' מקריבים שם קרבנותינו אליו, ושם תהי' העלי' לרגל וקבוץ כל ישראל בכל שנה ומסיים וגם מן המצות שאינן מוטלות על היחיד כי אם על הציבור כמו כשיבנה הבית במהרה בימינו יקויים מ"ע

2. משרשי המצוה דע- כי כל אשר יגיע אצל השם לעשות בני אדם כל מצותיו אינו רק שחפץ השם להיטיב לנו ובהיות האדם מוכשר ומוכן לעשיית אותן המצות לקבל הטובה, אז ייטיב אליו השם, ועל כן הודיענו דרך הטוב להיותנו טובים והיא דרך סגולה כי בזה יהי' האדם טוב

3. נמצא שכל המקיים מצותיו השלים תפקידו, כאשר הוא ראוי אז לקבל טובתו

4. וזהו מש"כ בפרשת עקב ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך - לטוב לך כלו' אינו שואל מעמך בדבר לעשות מצותיו רק שרצה הטובה להטיב לך

5. ומעתה דבנין בית לשם לעשותינו בה תפלות וקרבנות הכל להכין הלבבות לעבודתו יתברך - ועל כן צונו לקבוע מקום שיהי' טהור ונקי בתכלית הנקיות לטהר שם המחשבות ולתקן לבבם אליו ב"ה - ומתעק הכשר במעשהם

6. וגם הרבינו יונה שערי העבודה (מ"א, ל"ה) כאשר ירצה האיש העובד להתאמץ ולעלות במדרגה להדמות למלאכי סודרי המרכבה, להדבק באלקיו בדבקות גמורה יתנהג להביא בית ה' אלקיו קרבן - ויעלה ויבא אל בית הקודש והקדוש, המקום הנבחר לעבודת בורא עולם, ויראה שם כבוד השכינה בכבוד התורה והדרת הכהונה, וכבוד העבודה הכהנים בעבודתם והלוים בשירם וכו' וישמח במעמדם ויראה באותו המקום נפלאות הנעשים שם תמיד

7. ובזמן זה וכאשר הי' מקובל הי' מגילה ומגודר רק לעלות ולהתקשר בעולם הרוחני בדבקות גמורה לבלתי ישאר שום מחיצה מפסקת בינה ובין הרוחני - וגם הי' מתנהג לעבודת הבורא בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו דקצה העליון שבעבודה

(יש לי אופנוע משלי) אם לא, יהיה שמספיק כסף ①

8. וע' המטה"ר שיר (א,ד) משכני, אחריך נרוצה, הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך
נפרשה כביכול מאן מישראל אהבתך - משכני לדבק להתקרב לביתך, אחריך
נרוצה מרוב חשק לקיים רצונך של אהבת ד' הביאני המלך חדריו
(אחרי גלות המרובה והאו הכרשים מפוזרים בכל הגלה) אחרי שהמלך מאהבני
שבוא מלכו של עולם ואיך לא אהי' אוהב ודבק בו במישרים (1)

9. וע' במדרש שוח"ט פרק י"ז כל אותן האלפים שנפלו בימי דוד לא נפלו אלא שלא
תבעו בנין ביהמ"ק והלא דברים ק"ו ומה אלו שלא נחרב בימיהם ולא חרב
בימיהם רק נעשה לכם ונענשו על שלא תבעו בנין ביהמ"ק, אנו שחרב
בימינו ובפני בימינו - ולא מבקשים רחמים על אחת כמה וכמה לכך התקינו
הראשונים שיהו ישראל מתפללים שלש תפלות בכל יום ויום אנא השב
שכינתך לציון וסדר העבודה לירושלים ותקנו בונה ירושלים ב' ברכה בכל
התפלה ובברהמ"ז בציון משכן כבודך

10. וע' באוה"ח פרשת בהר והגאולה תתנו הכוונה לגאולת בני אדם ויאמר להם
הטוב לכם כי תשבו חוץ גולים מעל שלחן אביכם ומה יערב לכם החיים
באופן צלות החרבה העליונה אשר היא בית סמוכים קרוב לשלחן אביכם

11. ומביא מספר הברית מהגה"צ המקובל ר' פנחס אליהו הורוויץ זצ"ל וז"ל
ומקראי הטב בכל לבבו לדעת סיבת אריכת הגלות ונרא וכן
דורות האלה יש תורה הרבה בישראל מרבים הרבה ללמוד משניות גמרא
ופוסקים ובכל זאת לא בא לציון גואל והרבה אנשים בדורותינו המחזיקו
בתפלה, והרבה אנשים עוסקים במצות ומעשים ועם כל זה שנת גאולי
לא באה

12. ואמרתי בלבי אין זאת אלא שיש מפסיק בעומד כנגדנו דכולם אינם מכוונים כי אם
לצורך עצמם ולתועלתם - בכל תורה ותפלה ומצוה שעושין מכוונים לקנות
לו מקום חשוב בגן עדן, ושיצליח עי"ז בכל משלח ידיו בעוה"ז ושיאריך
ימים ושנים עם אשתו ובניו וכל ישעו וחפצו אינו כי אם לצורך עצמו

13. ובזאת המשיח רגיל על לשון גמיר אך משפה ולחוד לא דבר שלם
בכל מועד ורגל אומרים לשנה הבאה בירושלים לא היום ולא מחר

(1) כל מה שנכתב מכאן ולהלאה הוא ממה שאמר ושלח לי הרה"ג
ר' חיים דוב הכהן שריקמאן - ושלח מכתבים להגר"ח קניבסקי שליט"א
והגאון ר' דוד סולוויצ'יק - הגר"ח כתב יפה כתבת, והגאון ר' דוד אמר
ער זאגט גוט

(2) ע"פ תקו"ס דברי אמ"ו - סידור בית יעקב שאלמלא לא הי' אלא
מן זה דיבור שאין מתאבלין על ירושלים כראוי די דבר להאריך
גלותנו וזו הסבה קרובה היותר גלוי עצומה ומספקת לכל
השמדות המופלגות הגדולות והנוראות המבהילות הרמוזות
אשר מצאונו דורות בכל מקומות פזורנו - לפי שבאו הסבה הלב
מלבנו דמיונות שוקטים בארץ לא לנו שכחנו את ירושלים
ולא עלתה על לבנו

(3) ועי' משנת ר"א חלק ב' דף ל' שביאר מלבנו בהכניסן סוגם לעולה
של הדורות את הרוממיות כהני תבל אנו כאמורים

רק מדמים אותה שהיא תמימה, ואף גם זאת לא לבד שלום כי חפץ לבו
לגמור הדין שהיא זונה שלא להשלים כי אין אחר איבה שלום

14, והוא מה שאמר הכתוב וכל חסדו כציץ השדה כלו' אינם מכוונים דגורה
מגלה ומצות שלהם כי אם לטובת עצמן ולתועלתם להם ואין איש שם על לב
לעשותם כדי להוציאנו מצרות ומעוונות

15, ולא נקוה לבני אדם גדולים שהמה דביעתם יביאו לנו גאולה - אך כל
איש יהודי מחויב דמצות אשר הוא עושה לכוין דלה' אדונינו שבשמים שהוא
ימלוך על הארץ - ואל יאמר האדם דלמן מה אני ומה ערכי אוהבי
כח דמצותי

16, ועי' דמש"י ואם יאמר האדם מי אני ומה אני ספון (חשוב) שאתפלל על הגלות, ומה
יועילו המפני תפלתי יכנס הגלות ותבוא הישועה, תשובתם דכבר
שאמרו אומרים לפיכך נברא האדם יחידי כדי שכל יאמר בשבילי נברא העולם
ונ"ל הוא לפני וכו' שיהיו דינו מקשים ומתפללים על זאת ושומע על זאת

17, איתא דילקוט שמואל א' קו' - א"ר סימון בן מנסיא אין ישראל רואין סי' גאולה
לעולם עד שיחזרו ויבקשו שלשתם הדא הוא דכתיב (הושע ג', ה')
אחר ישבו בני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם זו מלכות שמים, ואת
דוד מלכם זו מלכות בית דוד ופחדו אל ה' ואל טובו זו ביהמ"ק
באחרית הימים

אחי ורעי - כל בית ישראל

שמעו נא צו השעה - ונחזיק באומנות אבותינו

חפץ חיים (מאמר צפית לישועה פרק ג)
הקב"ה מתרעם על האדם כשאינו מחכה למלכותו כדאיתא **בפסיקתא** (במאמר גילי) **שאמר הקב"ה לצדיקים לא יפה עשיתם שחיבבתם לתורתי ולא חכיתם למלכותי.** הרי אפילו צדיקים המחבבין התורה דורשים מהם על צפוי לישועה.
ודבר זה מקרב את הגאולה, כדאיתא (בילקוט איכה) בשעת חורבן הבית אמר יצחק אבינו לפני הקב"ה רבש"ע שמא אין חזרה לבנים והשיב הקב"ה **אל תאמר כך יש דור שהוא מצפה למלכותי מיד הם נגאלים** שנאמר ויש תקוה לאחריתך נאום ה' ושבו בנים לגבולם.
מכל זה נראה **שרצון השי"ת שנחכה למלכותו בכל עת.** ונראה שזהו שאחז"ל צפית לישועה שלשון צפיה הוא כמו הצופה שעומד במקום גבוה ומתכונן לראות איזה דבר חדש, כך צריך איש הישראלי לחכות על מלכות שמים שיתגלה בקרוב.

רמב"ן (פ' קרח טז, כב)
כתיב (ש"ב כד, א) ויוסף **אף ה' לחרות בישראל** ויסת את דוד בהם. וכתב שם רש"י לא ידעתי על מה. ואני אומר בדרך סברא, **שהיה עונש** על ישראל בהתאחר בנין בית הבחירה, שהיה הארון הולך מאהל אל אהל כגר בארץ **ואין השבטים מתעוררים לאמר נדרוש את ה'** ונבנה הבית לשמו, כענין שנאמר (דברים יב, ה) לשכנו תדרשו ובאת שמה, עד שנתעורר דוד לדבר מימים רבים ולזמן ארוך, שנאמר (ש"ב ז, א-ב) ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלקים יושב בתוך היריעה. והנה דוד מנעו השם יתברך מפני שאמר (דה"י א כב, ח) כי דמים רבים שפחת ארצה לפני, ונתאחר עוד הבנין עד מלוך שלמה.
ואלו היו ישראל חפצים בדבר ונתעוררו בו מתחלה היה נעשה בימי אחד מהשופטים או בימי שאול, או גם בימי דוד, כי אם שבטי ישראל היו מתעוררים בדבר לא היה הוא הבונה אבל ישראל הם היו הבונים. אבל כאשר העם לא השגיחו, ודוד הוא המשגיח והמתעורר והוא אשר הכין הכל, היה הוא הבונה, והוא איש משפט ומחזיק במדת הדין ולא הוכשר בבית הרחמים, ועל כן נתאחר הבנין כל ימי דוד בפשיעת ישראל, **ועל כן היה הקצף עליהם.** ועל כן היה המקום אשר יבחר ה' לשום שמו שם, נודע בענשם ובמגפתם.
והכתוב ירמוז כל זה שנאמר (ש"ב ז, ו-ז) כי לא ישבתי בבית למיום העלותי את בני ישראל ממצרים ועד היום הזה ואהיה מתהלך וגו' בכל אשר התהלכתי בכל בני ישראל הדבר דברתי את אחד שבטי ישראל אשר צויתי לרעות את עמי את ישראל לאמר לא בניתם לי בית ארזים. **הרי יאשים הכתוב, כי השכינה מתהלכת בכל ישראל, מאהל אל האהל וממשכן אל משכן ולא היה אחד בכל שופטי ישראל הרועים אותם מתעורר בדבר.** ואמר הכתוב עוד, כי גם השם רחק מהם ולא דבר לאחד מכולם לבנות הבית, רק עתה שנתעוררת הטיבות כי היה עם לבבך, ואצוה עתה לבנותו על ידי שלמה בנך שיהיה איש שלום.

ילקוט שמעוני (שמואל ח אות קו)
תני ר' **שמעון בן יוחאי** אומר לא אותך מאסו כי אותי מאסו וכו' בשלשה דברים עתידים למאוס, במלכות שמים ובמלכות בית דוד ובבנין בית המקדש וכו' א"ר סימון בר מנסיא **אין ישראל רואין סימן גאולה לעולם עד שיחזרו ויבקשו שלשתם**, הדא הוא דכתיב (הושע ג) אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם זו מלכות שמים, ואת דוד מלכם זו מלכות בית דוד, ופחדו אל ה' ואל טובו זה בית המקדש.

מדרש תהלים שוחר טוב פרק יז
כך כל אותן אלפים שנפלו בימי דוד לא נפלו אלא שלא תבעו בנין בית המקדש. והלא דברים ק"ו ומה אלו שלא נבנה בימיהם ולא חרב בימיהם, כך נעשה להם ונענשו על שלא תבעו בנין בית המקדש, אנו שחרב בימינו והיה בימינו ואין אנו מתאבלין ולא מבקשים רחמים על אחת כמה וכמה, לפיכך התקינו חסידים הראשונים שיהו ישראל מתפללין שלש תפילות בכל יום ויום אנא השב שכינתך לציון וסדר העבודה לירושלים. ותקנו בונה ירושלים ה' ברכה בפני עצמה בתפילה ובברכת המזון בציווי משה רבינו עכ"ל

[ואנו היום , שרוב מנין ובנין של כלל ישראל ועולם התורה נמצאים בארץ ישראל הלא מוטל עלינו לבקש בעד בנין בית המקדש בעד התגלות מלכות שמים ומלכות בית דוד, ורואים מהמדרש תהלים ומהרמב"ן בפרשת קרח הנ"ל שזו סיבה לצרות כשאין מבקשים בעד בית המקדש בפרט כשאנו כבר נמצאים בארץ ישראל, איך לא מרעישים עולמות בעד גילוי כבוד מלכותו יתברך ומלכות בית דוד ובית המקדש כשרואים הסימנים שהגיע זמן הקץ וכבר חפץ הקב"ה את ההתעוררות לכך. ואם הקב"ה מראה אותנו בגלוי שהוא רוצה אותנו כבר בארץ ישראל בודאי הגיע זמן לבקש את שלשה הדברים בכל לבבנו].

רמח"ל בסוף דרך עץ חיים
ועתה בן אדם בין תבין את שאר לפניך והבט נא וראה שכל התיקונים הגדולים המה תחת ידיך על ידי עסק התורה וחכמת האמת והנה החכמה הזאת בקרן זוית היא מונחת ואין דורש ואין מבקש והכתוב מכריז (הושע ג, ה) ובקשו את ה' אלוקיהם ואת דוד מלכם, שלא תהיה אצלכם כאבידה שאינה מתבקשת רק כאבידה המתבקשת דהיינו שצריכים אנו לבקש תיקונים שיתקנו כל הקלקולים, שעל ידי זה יבא משיחנו. והנה התיקון הזה תחת ידינו ומה נעשה ליום הפקודה עכ"ל רואים מהרמח"ל שנכלל בביקוש זה לעשות כל מה שצריכים לעשות לזכות לגילוי כבוד מלכותו.

אור החיים הק פ' בהר (ויקרא כה,)
ואמר ומכר מאחוזתו ירצה על המשכן משכן העדות אשר הוא אחוזתו יתברך שבו השרה שכינתו ובעונותינו נמכר הבית ביד האומות וכמאמרם ז"ל (שוחר טוב פרק עג) בפירוש פסוק מזמור לאסף באו גוים וגו' והודיע הכתוב כי גאולתו היא ביד הצדיק אשר יהיה קרוב לה', על דרך אומרו (לעיל יג) בקרובי אקדש, הוא יגאל ממכר אחיו כי האדון ברוך הוא יקרא לצדקים אח כביכול (זוה"ק ח"ג קס:) דכתיב (תהלים קכב ח) למען אחי ורעי, והגאולה תהיה בהעיר לבות בני אדם ויאמר להם הטוב לכם כי תשבו חוץ, גולים מעל שלחן אביכם, ומה יערב לכם החיים בעולם זולת החברה העליונה אשר הייתם סמוכים סביב לשולחן אביכם, הוא אלקי עולם

ברוך הוא לעד, וימאיס בעיניו תאוות הנדמים ויעירם בחשק הרוחני, גם נרגש לבעל נפש כל חי עד אשר יטיבו מעשיהם, ובזה יגאל ה' ממכרו, ועל זה עתידין ליתן את הדין כל אדוני הארץ גדולי ישראל, ומהם יבקש ה' עלבון הבית העלוב.

ספר הברית מאת הגה"צ המקובל האלקי ר' פנחס אליהו הורביץ זצ"ל מוילנא [מאמר ט חוג הארץ] עמוד קסג נדפס בשנת תקנז

והנה יש בני אדם האומרים לבית יעקב אתם מצפים שיבא לכם משיח הלא כבר עבר יותר מן י"ז מאות שנה ועדיין אתם בגלות ואחר כי לא בא עד הנה וקויתם כל הימים ואין מושיע שוב לא יוסיף להושיע אתכם עוד לא פדה יפדה איש אתכם לעולם, אריכות זמן רב כזה הא לכם זרע יעקב לאות כי לא יבא עוד עד עולם וכו'
אבל אשמים אנחנו על אודות אריכות הגלות בשבתנו על אדמת נכר זמן רב עד כי נאמו גוים אבדה תקותם, לא אבותינו, כי עד מתי לא נעשה לזה מה שביכלתנו לעשות שיבנה בית המקדש בימינו הלא ציון מר תבכה וירושלים תתן קולה ואין איש שם על לב בדורות אלה ועינינו הרואות כי כל העמים ילכו איש בשם מדינתו וילחמו כל אחד בעד ארצם ארץ מגורי אביו וימסרו את נפשם עליה ואנחנו נרפים ועצלים כל הזמן הרב הזה עד אנה לא נקום ללחום גם אנו בעד אדמתנו הקדושה וארץ אבותינו, אפס כי לא בחרב ולא בחנית ולא בכלי מלחמה נלחום כגויי הארצות אשר אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו נעסוק בתורה ובמצות אלקינו למען שמו באהבה כדי למפרק קוב"ה ושכינתיה מגו גלותא וכו'

ודרשתי וחקרתי היטב בכל לבבי לדעת סיבת אריכות הגלות החל הזה , ואראו והנה בדורות האלה יש תורה הרבה בישראל, מרבים העם ללמוד משניות גמרא ופוסקים גם ספרי קבלה ובכל זאת לא בא לציון גואל. והרבה אנשים בדורות אלו התחזקו בתפילה בכל כח ועוז, וגם אלה צועקים ואינם נענים. והרבה אנשים עוסקים במצות למרבה עד כי מלאים מצוות כרימון, ועם כל זה שנת גאולי לא באה, ואם שלש אלה תורה ומצות ותפלה יש בדורות אלו ועדיין לא שבנו לארצנו מה נשאר לנו עוד, ואנחנו לא נדע מה נעשה יותר מזה לרצות פני עליון ?
ואמרתיאני בלבי אין זאת כי אם שיש איזה מפסיד העומד כנגדם, ויבא גם השטן בתוכם להחליש כח שלש אלה, כי זבוב מות אחד יבאיש שמן רוקח הרבה. ויהי כאשר חפשתי לדעת מי הוא זה המפסיד מצאתי שהוא מה אשר כל ג' כתות הנזכרים כולם אינם מכוונים במה שהם עושים כי אם לצורך עצמם ולתועלתם, לא למפרק קוב"ה ושכינתיה מן הגלות, וכל אדם מישראל מחשבתו לדרכו פנה ולתועלת עצמו, וכל תורה או תפלה או מצוה אשר הוא עושה מכוין לקנות לו מקום חשוב בגן עדן ועולם הבא, ושיצליח על ידי זה בכל משלח ידיו בעולם הזה, ושיאריך ימים ושנים עם אשתו ובניו, וכל ישעו וכל חפצו של אותו יהודי אינו כי אם שיהיה לו פרנסה בכבוד ושיזכה לבנות לו בית גדול וחצר מאבני גזית כפיסין לבנים הכל כמנהג המדינה למען יעמוד רבים ויירשוה בניו ובני בניו אשר יולדו לו בארץ נכריה ויראה זרע ויאריך ימים בגלות ושימות בשיבה טובה ויספדו אותו הרב שבעירו עם שאר תופסי תורה אצל בית הכנסת ויהיה לו לויה גדולה ברוב עם בזוז ושסוי, זה כל תכלית המבוקש של הישראלי בגלות הזה.
וביאת המשיח רגיל על לשונו תמיד אך משפה ולחוץ לא בלב שלם, נכון למועדי רגל, בכל מועד ורגל אומרים אנו לשנה הבאה בירושלים לא היום ולא מחר רק מדחים אותה שנה תמימה, ואף גם זאת לא בלב שלם כי חפץ לבו לגמור הבנין שהוא בונה שאי אפשר להשלימו כי אם אחר איזה שנים וכן לגמור את העסק והמשא ומתן אשר אעש ה שיאריך בד' או ה' שנים עד שיגמר ואין קורא בצדק ואין עושה באמת בכל שלש כתות הנזכרים הדברים כדי למהר את הקץ ולפדות גוי ואלקיו ולמפרק קוב"ה ושכינתיה. את זה אין בנו והוא מה שאמר הכתוב וכל חסדו כציץ השדה (ישעיה מ, ו), כלומר אינם מכוונים בתורה ותפלה ומצות שלהם כי אם לטובת עצמן לתועלתם לבד או לעולם הזה או לעולם הבא או לשניהם יחד, ואין איש שם על לב לעשותם לי לשמי ולמעני כדי להוציאני מצערי ומגלותי כמו שאמרו בזוהר כל חסד דאינון עבדין לגרמייהו עבדין, ואוי לאזנים שכך שומעות, קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה היא אמנו שכינתא קדישא רוצה לצאת מן הגלות עם כל בניה ושומע אין לה, צעקה ואין מושיע לה ופורק אין לה.
ובכן אחי ועמי לבטח תדעו כי כל זמן שלא נכוין בתורה ותפלה ומצות רק כדי למפרק קוב"ה ושכינתיה לא זולת לא יבא משיחנו. כי הוא יתברך מתנהג עמנו מדה כנגד מדה, ואומר אתם אינכם חסים כי אם על עצמכם

לא עלי אף אני לא אחוס עליכם.
ולא נקוה לאיש ולא ניחל לבני אדם גדולים שהמה בזכותם יביאו לנו הגואל, כי הרואה ללבב הוא היודע מי גדול, לא הרואה לעינים. אך כל איש יהודי בעצמו אפילו אינו בעל תורה ולא בר אוריין כלל, מחוייב ללחום בעד אבינו שבשמים שהוא ימלוך על הארץ, ולעשות מלחמה וקרב בעד ארצנו נחלת אבותינו היא ארץ ישראל במצות אשר הוא עושה ולכוין בכל מצוה רק למפרק קוב"ה ושכינתיה מגלותא, "אך אלקים יפדה" יהיה כל כונתו.
כי בשלחן ערוך יורה דעה כתוב שבכל מיני צדקות כגון להאכיל רעבים או להלביש ערומים או לרפאות חולים, להכל פדיון שבוים קודם, ואסור לאחר אפילו רגע, ואם כך הדין בפדיון שבוים לאדם אחד מכל שכן לפדות גוי ואלקיו שהוא פדיון שבוים הכללי.
ואל יאמר האדם בלבו מה אני ומה ערכי שיהיה כח במצותי לפעול דבר גדול כזה, כי אם מך הוא בערכו המצוה בעצמה ערכה גדול ורב כחה לפעול זאת, אם יכוין בו למפרק קוב"ה ושכינתיה מגו גלותא. ואז עד מהרה שנת גאולנו באה, ותבנה ציון וכל ערי יהודה וארץ ישראל וישכון כבוד ה' בירושלים אשר יכוננה עליון וזרע עבדיו ינחלוה במהרה בימינו.

מסלת ישרים פרק יט
אך הכונה האמיתית המצויה בחסידים אשר טרחו והשתדלו להשיגה, הוא שיהיה האדם עובד רק למען אשר כבודו של האדון ברוך הוא יגדל וירבה. וזה יהיה אחר שהתגבר באהבה אליו יתברך, ויהיה חומד ומתאוה אל הגדלת כבודו ומצטער על כל שימעט ממנו, כי אז יעבוד עבודתו לתכלית זה, שלפחות מצדו יהיה כבודו יתברך מתגדל ויתאוה שכל שאר בני האדם יהיו כמו כן, ויצטער ויתאנח על מה שממעטים שאר בני האדם. וכל שכן על מה שממעט הוא עצמו בשוגג או באונס או בחולשת הטבע אשר קשה לו לישמר מן החטאים בכל עת כענין הכתבו כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ודבר זה בארוהו בתנא דבי אליהו (רבה, פ"ד) זכור לטוב, אמרו: כל חכם מישראל שיש בו דבר תורה לאמיתו ומתאנח על כבודו של הקדוש ברוך הוא ועל כבודן של ישראל כל ימיו, ומתאוה ומצר לכבוד ירושלים ולכבוד בית המקדש ולישועה שתצמח בקרוב ולכינוס גלויות, זוכה לרוח הקודש בדבריו וכו' עכ"ל...הנה ודאי צריך שיצטער תמיד צער ממש על הגלות ועל החרבן מצד מה שזה גורם מיעוט כביכול לכבודו יתברך ויתאוה לגאולה לפי שבה יהי עילוי לכבוד שמו יתברך. והוא מה שאמר התנא דבי אליהו שהבאנו למעלה ומתאוה ומצר לכבוד ירושלים וכו' ויתפלל תמיד על גאולתן של ישראל והשבת כבוד שמים לעילוי, ואם יאמר אדם מי אני ומה אני ספון שאתפלל על הגלות ועל ירושלים, המפני תפלתי יכנסו הגליות ותצמח הישועה. תשובתו בצדו, כאותה ששנינו לפיכך נברא אדם יחידי כדי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם וכבר נחת רוח הוא לפניו יתברך שיהיו בניו מבקשים ומתפללים על זאת, ואף שלא תעשה בקשתם מפני שלא הגיע הזמן או מאיזה טעם שיהיה, הנה הם עשו את שלהם והקדוש ברוך שמח בזה. ועל העדר זה הדבר התרעם הנביא (ישעי' נט, טז) וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע, ואמר (שם סג, ה) ואביט ואין עוזר ואשתומם ואין סומך. ואמר (ירמיה ל, יז) ציון היא דורש אין לה ופרשו ז"ל (סוכה מא.) מכלל דבעיא דרישה. הרי כאן שחייבים אנחנו בזה ואין לנו ליפטר מפני מעוט כוחנו כי על כיוצא בזה שנינו לא עליך המלאכה לגמור ואי אתה בן חורין לבטל הימנה. ואמר עוד הנביא (ישעי' נא, יח) אין מנהל לה מכל בנים ילדה ואין מחזיק בידה מכל בנים גידלה. ואמר (שם מ. ו) כל הבשר חציר וכלחסדו כציץ השדה ופרשו ז"ל (ע"ז ב:) שכל חסד שעושים לעצמם הם עושים לטובת נפשם ולהנאתם ואינם מתכונים לכונה השלמה הזאת ולא מבקשים על עילוי הכבוד וגאולתן של ישראל שהרי אי אפשר לכבוד העליון להתרבות אלא בגאולתן של ישראל ובריבוי כבודם שזה תלוי בזה באמת וכמו שנאמר בתנא דבי אליהו שהזכרתי "ומתאנח על כבודו של הקדוש ברוך הוא ועל כבודן של ישראל"...
ותראה שזהו רצונו של המקום שיהיו חסידי ישראל מזכים ומכפרים כל כל שאר המדרגות שבהם... **כי אין הקדוש ברוך הוא אוהב אלא למי שאוהב את ישראל וכל מה שאדם מגדיל אהבתו לישראל גם הקב"ה מגדיל עליו.** ואלה הם הרועים האמתיים של ישראל שהקב"ה חפץ בהם הרבה שמוסרים עצמם על צאנו ודורשים ומשתדלים על שלומם וטובתם בכל הדרכים ועומדים תמיד בפרץ להתפלל עליהם לבטל הגזרות הקשות ולפתוח עליהם שערי הברכה הא למה זה דומה לאב שאינו אוהב שום אדם יותר ממי שהוא רואה שאוהב את בניו אהבה נאמנת והוא דבר שהטבע יעיד עליו...

בס"ד

כו שבט תשע"ד

לכבוד הרה"ג ר' יוסף מאיר הכהן קנטר שליט"א

שלום וברכה וכל טוב סלה. הנני שולח לך מכתבים ששלחתי לגדולי דורינו הרה"ג ר' דוד סולובייציק שליט"א ולהרה"ג הגר"ח קניבסקי שליט"א על ענין גיוס בני הישיבות שדברתי עמך כשהיית לשבת בישיבת בית התלמוד על שמחת הנכד שלך בשבת שבע ברכות. וגם מראה מקומות על הענין של ביקוש להגאולה.

ונזכה שיתקיים בנו במקרא שכתוב ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם, ועי"ז נזכה לראות בגילוי כבוד מלכותו של הקב"ה בביאת גואל צדק ובנין בית המקדש במהרה בימינו.

חיים ברוך הכהן שניידמן

יט

[ובשראה המכתב קרא אלו
דבורק ראש כל מלה ואמר
"עד כאן עובד".]

מכתב להגר"ד ר' דוד סולאווייציק שליט"א

שלום וברכה וכל טוב סלה. תלמיד אני מישיבת בית
התלמוד בניו יורק ולמדתי שם כמעט ארבעים שנה. ובזמן
האחרון עלה על לבי מחשבה בנוגע לענין החמור מאד
איום בני הישיבות בארצינו הקדושה. ורציתי בשלום אלו
לשאול חוות דעתו של מרן ראש הישיבה שליט"א בענין
זה. דם רציחות בואם בדורינו הרמת קרן התורה
גדולי תורה אדרבה הכוללים באורך חמד תיקונות של בית
רבן דבוקים בתורה. ובאים מאמריקא ללמוד תורה בא"י.
ונאום בה על הכל ושואלין בארץ ישראל צעיר נוער
זו. מה עשה אלקים לנו.

באגרת חזון לאיש לפנות לישועה פרק ג' מביא בסוקצאו
[במאמר חז"ל] שאמר הקב"ה לצדיקים לא יפה עשיתם שהדרתם
לאנשי חיל וחביבים למלכותי הרי אפילו צדיקים המאדרין
התורה נדרשים מהם על צפיית לישועה.

ובכר צב מקור המאמר עי' תנא דבי אליהו שמעו [והשלמתי לשון
האגרת חזון המכתב]. ואולי בכר בזמן אוולינו.

ודור האחרון צריך להיות דור של מגדלי תורה. [וכמאמר
בזוהר הקדוש בפסוק ויקרא לאור יום] ואולי הקב"ה כועס
מדורינו דור של מגדלי תורה, מפני אתה מחולקת מכל
העולם. חרבתם לתורה והוו חביבים למלכותי, מדוע לא
מתפללים בכל לבינו אל הקב"ה אין אנו רוצים להיות

דמלך זו גאות ממשלת מלכות הקב"ה ר"ל. מלכות מגדיר
רק, [illegible] אנו רוצים [illegible] לראות בכל עולם כבוד
מלכותך ומלכות בית דוד ובנין בית המקדש.
ואולי הקב"ה רוצה ממנו עכשיו הדיקוש לזה וכדאיתא
בילקוט שמעוני (בשמואל א' אות קו)
אין ישראל רואים סימן גאולה לעולם עד שיחזרו
ויבקשו שלשתם (מלכות שמים, מלכות בית דוד בנין
בית המקדש). ובכן הדיקוש זה לעשות תשובה שנביא
ראוי לנו, להגביר מאד בענין הקב' ולהוליך ממנו
כל גזירות מצרים שנבא ראוים לראות כבוד מלכותך
ולשון האור החיים הקד' (הלשון לשונו) בגאולה
גלוי דהדיבוקים כשיעורו לבות בני אדם ויאמר להם
השר לכם כי תשבו באוף עולים מיד שלחן אדוניכם.
ואולי זה מה שהקב"ה רוצה מאתנו עכשיו.
לצעוק ולהביע אליו שאנו רוצים לבוא דשולחן אדונינו
עם בית המקדש. ודיקוש זה הוא רוצה דוקא מבני
אנחנו מבקשים מכל ישראל. ובהמשך חיים מחיו עם
בגלות בילקוט שמעוני פגעה לאוכה - יש דור שמלפה
למלכות מיד נגאלים.
וראיתי במקום אחר לשאול חוות דעת של מרן רבנו
הישיבה אולי זה מה שהקב"ה רוצה ממנו לארגן כל הקהלות
הגנה לדבר על זה לעורר הלבבות לדיקוש זה.

להתגלות בעולם ולעשות תשובה שאין ישראל נגאלין עד שיעשו תשובה.

ומה צריך להיות תפילתנו עכשיו שיבטל הגזירה של גיוס בני הישיבות, ואז לבקש במקום זו מאת המדינה ואולי השם יעזרנו מזה. או התפילה שלנו עכשיו צריך להיות בדיוק לשוות כדי גילוי כבוד מלכותו ומלכות בית דוד ובנין בית המקדש.

ואולי שזה כל הגזירה שנוטלים ממנו דיבור זה. והקב"ה לוקח מאתנו כל מה שאנו סומכים על המדינה. הגיע הזמן לסמוך רק על [illegible] אבינו שבשמים.

מי אני ומה אני שהתעורר בענינים חמורים אלו אבל מה אעשה שכואב הלב מאד על כל המצב ורציתי לשאול דעת של ראשי הישיבה שליט"א אם צריכים לחשוב ככה.

ויתקיים בנו הפסוק מהרה שכתוב
ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם אמן

ונזכה עי"ז לראות בנחמת ציון וירושלים ובנין בית המקדש במהרה בימינו.

יישר כוחכם
חיים ברוך הכהן שריידמאן

[נכתב למטה המכתב "יוסף כעדת"]

לכבוד מרן גדול דורנו מו"ר הגר"ח שליט"א

שלום וברכה ורב טוב סלה תלמיד אני מישיבת בית
התלמוד בני יורק ולמדתי שם הרבה כמעט עשרים שנה.
באחרונה עלה בלבי מחשבה מה עשה אלקים לנו הגזירה
הנוראה של גיוס בני הישיבות בארצנו הקדושה.

החפץ חיים במאמר צפית לישועה פרק ג' מביא
פסוקים (במאמר עולי) שאמר הקב"ה לצדיקים לא יפה
עשיתם שהוקרתם לתורתי ולא חפצתם למלכותי הרי
אפילו צדיקים המחזיקים התורה נתפסים מהם על
צפוי ישועה. ובדור זה מקרב הגאולה כדאיתא בחז"ל
יש דור שמצפה למלכותו מיד נגאלין.
ואולי כדי הגיע זמן גאולתנו ודורינו הוי דור של
מחזקי תורה והקב"ה דורש מאתנו לחכות למלכותו.
שאנו נמצאים כבר בארץ ישראל ורוצה הקב"ה הדיקו
שלנו לבית המקדש וכדאיתא ברמב"ן פר' קרח בשלישי,
שהיה תביעה על הכלל ישראל למה לא ביקשו בית
המקדש.

ורצוני כתב לשאול חוות דעתו של הרב שליט"א
אם שייך לומר שזה כל הגזירה וכדאיתא בחז"ל
אין ישראל רואים סימן גאולה עד שיחזרו ויבקשו
שלשה [מלכות שמים מלכות בית דוד בנין בית המקדש]
ויתקיים בנו מקרא שנאמר ובקשו את ה' אלקיהם ואת
דוד מלכם. ויה"ר נזכה לראות בנחמת ציון וירושלים בבנין
בית המקדש בביאת גואל צדק במהרה בימינו. יש כותבם
חיים ברוך הכהן שכייזמן

בעזהשי"ת

פרשת תרומה תשמ"א

1, והרמב"ן כתב וסוד המשכן הוא שיהי' הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר וכמו שכתוב וישכן כבוד ה' על הר סיני - וכן כתב במשכן וכבוד ה' מלא את המשכן - וכמו שאמר במתן תורה מן השמים השמיעך את קולו - כך במשכן כתיב וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת - והמסתכל יפה בפסוקים הנאמרים במתן תורה ומבין מה שכתבנו בהם יבין סוד המשכן ובית המקדש

לא הי' מצוי עבורם (1)

2, לעשות משכן כזה היו צריכים לנכסים יקרים זהב וכסף - והפרשה מתחלת ויקחו לי תרומה - ופי' הספורנו אמר לישראל שימנו גזבר' (2) יקבלו בעדי תרומה - מאת כל איש - מאן דמתנדב על ידי קחו איש - ועי' רש"י מאת

3. ועי' דברי בעה"ט (תרומה [ד]) שהזהב באתו יש קושי להקדיש זהב וכסף

4. והנה איתא בשמו"ר (נ"ב - ג) מעשה בתלמיד א' של רשב"י שיצא לחו"ל ובא עשיר והיו התלמידים רואין אותו ומקנאין בו והיו מבקשין הן לצאת לחו"ל ויצא רשב"י והוציאן לבקעה אחת ונתמלאה לפניהן (3) אמר להם אם זהב אתם מבקשין הרי זהב טלו לכם - והנה אם רשב"י בתפלתו הי' יכול להמציא זהב - אבל הקב"ה דכתיב לי הכסף ולי הזהב לירא חסרון של זהב

5. ועוד איתא ביומא (ע"ה) והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר מאי בבקר בבקר אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מדבר שירד להם בבוקר בבוקר מלמד שירדו להם לישראל אבנים טובות ומרגליות עם המן

6. וכל הזהב והכסף שהי' להם לא הי' מן השמים - דאיתא רק בביזת מצרים נטלו הקטן שבהם מצא צ' חמורים כסף וזהב ואבנים טובות - וגדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים

7. נמצא עיקר הנדבה לא הי' הנדבות חומרית רק מאת כל איש אשר ידבנו לבו - נדיבת הלב הי' הנדבה

(1) אין עניות במקום עשירות

(2) י״א ד׳ כל איש שאומנתו גדול-גדול שבעירה עגולה

(3) ואמר דקלה דקורה מלאו דינרי זהב פתאום מושבת דינרי זהב
וכן גם אומר להם אין זהב אינו מקשין הרי זהב טלה לכם
אלא היה יודעים כל מי שבא נוטל לכשיו אלקין של מה״ג
הוא נוטל

(33) נוי דומלה של תורה (לה) כאיתא בסוטה כ״א: אין ת״ת
מתקיימין אלא במי שמשים עצמו ערום ולפעמים שפי מכל עסקין
ונעשה עני ומסר כל — ומביא דבשנותתן בן אחיו של הצדיק
קבל ממתותן מתנות רבות וקרוב לימי המשפט עזבו כולם
רק איש יחידות הלך לווילנא לאסוף גנזים ובא לצדקת הצדיק
וסיפר לו את הכל. ובאו לווילנא ואמר הצדיק דאמת לא
האמנתי שיעלו דמשפחתו זו שיבטל את זמנו מלימוד התורה
בשביל דקשה אשיבה ממון — נוי קודש בית אופק ושבא (תשפ חשון
תשנ״ז) אודות ר׳ צבי הירש בנו יחידו של הבעש״ט (בן קנ״ז-קנ״ה)
מכר קיילא
אשת הרבנית בתו של חמיו הצדיק ר׳ שמואל חסיד שהיו מנגידי העיר
פינסק ניהלה את עסקין המפורסמין והוא ישב על התורה ועל העבודה
פ״א אמרה לו אשתו אבקש אותך להשגיח על מנהלי המסחר שלי לראות
אם עושין מלאכתן באמונה וכן עשה וירא שמשין כל מיני תחבולות
מגניבות והבטיח לו מיד מפני שלו רצה להוכיחם כדי שלא לדיין
אותם ומתגודד בצערו נסתם ממנו החומן ונסע להרה״ק ר׳ פנחס
מקאריץ ואמר לו מן השמים היו רוצים עליך אורך כמוך ויבטח על
הון להפל בהם נקל עד שמביון להלכה ולא יאמרו עליך דעסקין
והרה״ק רב פנחס התפלל עליו והחזיר לו משמעותו
לימים ירד ר׳ שמואל מנכסיו ונשלבה נגיעה לעסקים שלו
עסקיו ומתוך צער ויגון נחלה עד ששוב לא היתה דרכם
לפרנס את ביתם. ובהוראת ר׳ צבי להמשיך שרף לדירה

(2)

ופי׳ האות הק׳

ט. לאחר שנעשה שלו – עדיין צריכין נדיבות הלב שלא יקפיד
על החסרון אשר ימצאנו כי שמח בהנתינה יותר מבקנין
שלו – שמח שזכה לעשות בממונו רצונו ית׳ (1) עי׳ תשו׳ אחת (1)

י. וזהו כלל דמאמר׳ רחמנא לבא בעי

15. ~~[illegible]~~ ועל דבר הסיפור (גר״י) עמודיו עשה כסף רפידתו (משכבו)
זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים
~~[illegible]~~ הרוק של כל המשכן היו הקהלות והאש דוורות
של אהבת ומשא׳ לב – ואהבת ד׳ לישא

יא. וזהו לא בקא דעשיית המשכן – במצות צדקה איתא
במדרש שהק״ב (?) מי עשה לי צדקה ואני נותן לו קודם
הדינרין וכמו שנתבאר מהאלשיך את הגמ׳ עמך

דכותי (פי׳ הרי״ם)
יב. עיקר המשובות ~~[illegible]~~ הנתינה של רבאת צדקי׳ יש צדה כסף
ונחשת צדקה שאדם עושה כשהוא בריא נחשבת לו כזהב
כשהוא חולה ונותן נחשבת לו ככסף כשהוא נותן לאחר
מיתה נחשבת לו כנחושת. העיקר תלוי בנדיבת הלב – מעשה במשפחת סלאנטן

ע״ז
יג. וזה ענין אחר איתא במדרש (תנחומא ט״ו-ח) משל למלך שהיה לו אוהב אחד אמר
לו המלך דע שאני סועד לך ותקן לי הלך אוהבו ותקן מטה
של הדיוט מנורה של הדיוט ושלחן של הדיוט כיון שבא המלך באו עמו
משמשין סיבבו מכאן ומכאן מנורה של זהב מלפניו כיון שראה אוהבו
את כל הכבוד התבייש והטמין את כל מה שתקן שהיו כולן הדיוטות
אמר לו המלך לא אמרתי לך שאני סועד מה לא התקנת לי כלום אין
אוהבו ראית את כל הכבוד הזה שבא עמך ונתביישתי והטמנתי
כל מה שהתקנתי לך שהיו כלי הדיוטות. אמר לו המלך חייך
שאני מבטל את כל כלי שהבאתי ובשביל אהבתך איני משתמש אלא
בשלך וכן הקב״ה כולו אורה שנא׳ ונהורא עמי׳ שרא והוא אומר לישראל
התקינו לי מנורה

ועיקר הנתינה הוא נדיבת הלב והרצון
יד. יש לי למוד – מה שנתנו נותנין משל הקב״ה – והוא ית׳ לבם ואבטרה תוכו (2)

(1) ובפנה דאמת זהו ההשתעשעות היותר גדול שאדם יכול להשתמש
בממונו - כי דקאי אזהו שהתר מפורש לא נאמר ~~דבר~~ ויתנו
לי תרומה ועי' באיגרא דדברי הימים (א' כט' י"ד) כי ממך
הכל ומידך נתנו לך והכוונה שכיון שהעושר ביד האדם
אינו יודע אם הוא לרע או לטוב - אם צורכה לעשות
עוד מכספו וזהו אינו יודע שהוא שלו ואינו קרבן (קהלת ה-יב)
ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס לתת לטוב לפני האלקים
ופי' חז"ל להחוטא בו להמן - לתת לטוב לפני האלקים זה מרדכי
ואסתר (עשה - אפילו כבר כבר)

וזהו ומידך נתנו לך - דאת שנותן לך - דאותם שזה
קבלנו טובתך מידך וזהו ויקחו לי תרומה דעת שיתנו
למשכן מרצונם ונפשם דאותה שזה יקחו
ולכאורה זהו פסוק מפורש דקהלת (ה-יח) גם כל האדם
אשר נתן לו האלקים עושר ונכסים והשליטו לאכל ממנו - כל אכילה
ושתי' דמצוה ומעשה טוב - ולשאת את חלקו (דמותר)
ולשמוח בעמלו (שלא ירד לבו דנתנו מן העושר שקבל
דעמלו) זה - מתת אלקים - נמצא דכל הממון הי' מתת
אלקים לנו

(2) בהיות גדול ועמוק אהבתנו אינו משתמש אלא ראשו לי לו
העיקר למעלות - משכהנים ושמ"ב 3, משפשי ירמוז
דאוק לה' משכן ארצם

(3)

בשביל שנדבות המשכן היו מתקבלות על ידיהם ומקבצין תרומותיהן

15. ונהו כוונת הפסוק כל הבאים דית לשמי כי איש מלחמות

אתם - שאינו אלו יגעו בלבו פני קטנים דבנין הדית

מפו נדיבות הלב

16. כי מי שלבו נואו יתנדב יותר מפיכולת ולא יקפיד על החסרון

אשר ימלאנו כי שמח בהנתנים ויגע מפקנין שלו

17. וכנים החרדים כותב רש"י דמה לבי משכן אלהים

ועל הנפש החיה שנפו מעומנ בדפסיבל וכנין את לבו כנגד קודש

קדשים - וכן בדרש רזל ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

בתוכו אין כתוב כאן אלא בתוכם בתוך כל אחד מישראל

וזהו הירמני דמיל הרמב"ן לא יאמרו עוד ארון

ברית ה' - ופרש"י כי כל ישראל יהיו קדושה והמשכן

בה כאילו הוא ארון

18. כשעושין כדברות שמימיות עושין לשמה בלי פניות עצמו

עושין בנדיבות הלב ~~[illegible]~~ שמחים בנתינה ויגע מפקנין - מתקרבין

אל התכלית היותר גדולה בתוך לבי משכן אלהים

(ט) תשמ"ו

דרשנות

(84) וד בשאלת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל שביאר דבשו לא גם ע"י ד'
דבריו דבל העשיות היו לי לשמי - ויקחו לי תרומה ועשו
לי מקדש - והחושם למקדש וכלו הי' נדיבת הלב של כלל ישראל
ט) לי לשמי כי שלא נתערב נקודה קטנה של פני' עצמית
י) ולבאר עם נפש לשמה ושלא לשמה יש ללמוד משאר דאיתא
(דבהי"א כ"ח - ב' ג') ויקם דוד המלך על רגליו ויאמר
שמעוני אחי ועמי אני עם לבבי לבנות בית מנוחה
לארון ברית ד' ולהדום רגלי אלקינו והכינותי לבנות. והאלקים
אמר לי לא תבנה בית לשמי כי איש מלחמות אתה ודמים
שפכת - משמע משום שהי' איש מלחמות א"א לו לבנות לשם ד'
יא) וכתיב במלכים (א' ה' ט"ז-י"ז) וישלח שלמה אל חירם לאמר - אתה
ידעת את דוד אבי כי לא יוכל לבנות בית לשם ד' אלקיו
מפני המלחמה אשר סבבהו - ועתה הניח ד' אלקי לי מסביב
אין שטן ואין פגע רע - והנני אומר לבנות בית לשם ד' אלקי
כאשר דבר ד' אל דוד אבי לאמר בנך אשר אתן תחתיך
על כסאך הוא יבנה הבית לשמי
יב) ואפי' גדר הבקשה דבהם איתא בתפלת שלמה (מלכים א' ח' מ"ד מ"ח)
כי יצא עמך למלחמה על איביו בדרך אשר תשלחם והתפללו
אל ד' דרך העיר אשר בחרת בה והבית אשר בניתי לשמך
ושמעת השמים את תפלתם ואת תחנתם ועשית משפטם (נקמתם
מאויביהם)
יג) ועי' במ"ר (אסתר ז' - י"ג) ועמד אחר דוד שלמה בנו ובקש לבנות לישראל
בית אחד וקרא לו בית המקדש ואיני יודע מה הי' לבן בתוכו
כשבאין למלחמה נכנסין בתוכו ומכשפין בתוכו וכשהן
יוצאין ממנו הורגין ומחריבין את העולם - המן הכיר מעלת
הבהמ"ק לענין מלחמה
יד) ועד בא הטלה בקודי וקצב ג' וקצב פתילו וקצב חוט קצב מות

(ו) וע' בשמו"ר ל"ג ח' בשעה שאמר הקב"ה למשה על עסקי המשכן אמר לפניו
רבש"ע יכולין הן (ישראל) לעשות א"ל הקב"ה אפי' א' מישראל יכול לעשות
מאת כל איש אשר ידבנו לבו (ד) — וע' לקמן אות ט' מבואר
של נדיב לב — ויש להביא מעשה ממשפחת סולוביצ'יק (דורות
הרבה קודם לפטירת הלוי ושמעתי מעשה זו מגיסי הרב משה
נ"י בצעירותם שמע מספרי ישער הגר"ח זצ"ל — שהי' עשיר אדיר
ונאבד ממונו באופן רע — ונעשה ב"ד בעיר של ישיבת ב"ד
לחקור סבת דבר זה והעלו מעשה שנשפך על ממונם
אל יתבונן וזה מאומה — והעירו נפשות מאלפים
ועוד הפרעון דינוניות בשעה מאלף ככלם למנין
והגיע הבצעון שבאו אליהם ל' עשיר — והי' נשאר
בפיו כל א' של כסף ושדרו את הכל ונתן
הכל עד יד הכל להשני — וזה מעשה זה
אמרו ככה פרשו לפני ועד שלהם לאחרון
(שמענו על הכל וזה היד

(ד) התוס' מאד הם צ'איצא דמשמע הקב"ה הבלה למשה מעלה של
אש — היינו דאבלך מוצין חשיבות המעלה לפי כוח הכל והנפש
אף אבל הקב"ה החשיבות הוא האש הפועל דאורה בי"ע ניתנם

ומלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ולחשוב מחשבות

ד' עזהש"ג

(א)

פרשת תרומה צשן צ"ד אמונה
תשמ"ג

VI 1, ז"ל המס' פרק י"ט - הלכה כבוד המצוה ויקרה כבד הנביאים
עליו חז"ל ואמרו אתנאה לפניו במצות. ב"צ"ת נאה
תפלין נאה ס"ת נאה לולב נאה, וכן אמרו ה' יצור
מצוה זה שלש עד משלו מכאן ואילך משל הקב"ה - הרי
דעת שפתותיהם ז"ל ברור מלוו שאין די בעשות המצוה
לבד אלא צריך לכבדה ולהדרה

I 2, ולהוציא ממי שלפק על עצמו יאמר אין הכבוד אלא לבני האדם
המתגבהים בהבלים אלה אך הקב"ה אינו חושש לזה כי הוא
מרומם מענינים האלה ונשגב מהם - וכיון שהמצוה נעשית
לאמיתה די בזה

II 3. אמנם האמת הוא שהאדון ב"ה נקרא קל הכבוד ואנו חייבים
לכבדו אעפ"י שא"צ לכבודנו - ומי שממעט בזה במקום שהי'
יכול להרבות אינו אלא חוטא

III 4, וסדר הוצאת ביכורים יהי' לנו לעינים לראות מה הוא
הידור של מצות שהם שיניו השור הולך לפניהם
וקרניו מצופות זהב ועטרה של זית בראשו ומוד של
העשירים מביאין בכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב
ועוד של ג' מדות בבכורים הביכורים וצוה
הביכורים (בשעת לקיטת הביכורים מוסיף עליהם מאותו
המין או משאר מינים) ועיטור הביכורים (פירות
הנאים שמביאים סדיקות הכל להידור מצוה (1) וע' מס' מה

5, איתא בשמו"ר (ל"ה, א) א"ר שמעון בן לקיש לא הי' העולם
ראוי להשתמש בזהב ולמה נברא בשביל המשכן ובשביל
המקדש א"ר חנינא לא הי' העולם ראוי להשתמש בארזים
אלא לא נבראו אלא בשביל המשכן ובשביל ביהמ"ק

6, וז"ל הר"מ סוף פ"ז מהל' איסורי מזבח הרוצה לזכות עצמו יכוף

(1) שמשיא מהמובחר אפשר עם שלבש בגדי מלכות כששמש את
יצחק אבינו (11) ולי צ"ע דלא ל' הוסיף שאפי' שיצחק הי' סגי נהור והוא הכיר
שלבש בגדי מלכות ומה לחוש משום עצם הברכה שהשימוש [illegible]
בגדי מלכות ודימה לזה המובא שהגרי"ז שט"ל זצ"ל הי' עומד
כאשר דבר על הגר"מ פיינשטיין על הטלפון - אע"ג שהגר"מ לא ראה
אותו
(ט) וצ"ל המס' והנה א"כ לדבר וצ"ל קו למה הקדים שעומד לפני הקב"ה כיון הוא שלבש בגדי [illegible]
וע' סי' צ"א סע' ד' התפלה הי' במקום הקרבן וראוי לו שיהי' לו
מלבושים נאים מיוחדים לתפלה כמו בגדי כהונה אלא שאין כל אדם
יכול להוציא על זה - וע' הליכות שלמה (פ"ב אות ט"ו) דשעת התפלה
יש להקפיד ללבוש בגדים מכובדים כעומד לפני המלך
והכי' להלך בבגד ובמלבוש שאינו ונצמה [illegible] לפני אנשים אלו
לא יתפלל בהם (ואף אם לא ימצא מנין אחר לתפלה) וכן אין ראוי ללבוש
[illegible] לתפלה כשלובש מעיל וגרבים

ז

יצאו הכל וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח
ביותר שבאותו מין שיביא ממנו הרי נאמר בתורה והבל
הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל
הבל ואל מנחתו וה"ה בכל דבר שהוא לשם הקל
הטוב שיהי' מן הנאה ומן הטוב אם בנה בית תפלה
יהי' נאה מבית ישיבתו האכיל רעב יאכיל מן הטוב
והמתוק שבשלחנו כסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו
וכן הוא אומר כל חלב לה' וגו' עכ"ל ועיין ויקרא י"ג ב"ה (1)

יד ואיתא במלאכי (א, יד) וארור נוכל (מתנכל המרמה אין לו
סוכה מזה) ויש בעדרו זכר ונדר וזבח משחת לה' כי
מלך גדול אני אמר ה' צבאות (ועי' הרד"ק והיינו גם
אותו) העובד הכתוב נ"מ הכל דבזיון וחייב בארור

יח איתא בשמואל ויבאו עד גרן נכון וישלח עזה אל ארון האלקים
ויאחז בו כי שמטו הבקר ויחר אף ה' בעזה ויכהו שם האלקים
על השל וימת שם עם ארון האלקים - על השל פרשו על השגגה
שהי' לו לדרוש קו נושאיו נשא הירדן הוא עצמו לא כ"ש
ועי' בדרשת הכהן (נ, בל כה ב"ה והמשוחה) בהמנין רא
מפאת ובפר ה' דבר הכרת תכרת הנפש ההיא, לחשוב
שהארון צריך לעזרתו נכנס הכל בשר ה' רבה

יט איתא במס' מגילה כ"ז, אמר רבי פרנך אמר ר' יוחנן כל
האוחז ס"ת ערום נקבר ערום ס"ד אלא אימא נקבר
ערום בלא מצות, בלא מצות ס"ד אלא אמר אביי נקבר ערום
בלא אותה מצוה ופי' רש"י בלא זכות מצות אחיזה דגמרא
פשוטא שאין לו שכר שלא עשה המצוה כהוגן אלא שאם
קבלו אין לו שכר מן הקריאה

כ. ועי' משנה ר"א (א, נ"א) שהמיר דבאי ר' דגזים נפרדים אך

① שמביא עובדא אצל האדמו"ר מגור הרבי אמרי אמת שבא חסיד א' לפניו
שאבדו לו תפלין נתן לו האדמו"ר תפלין והזהירו להקפיד מאד
בשמירתן כיון שהן יקרות וחשובות מאד והן היו ירושה אצלו
דבעל השפ"א נבהל החסיד ואמר כי הנו מפחד לקבל תפלין אלו
כדי להניחן אצל האדמו"ר שלך לחתן והוא יחליף לך שאלו להאדמו"ר
מדוע נתן לו את התפלין היקרות והחשובות אצלו דוקא והשיב
מדברי הכ"ש האלו

ט

כיון שלא נהג הכבוד הראוי לתורה באותה שעה נפגע הלימוד
כ״כ עד שנטלה העטרה לגמרי

יו) וגדול כח המבטל את התורה בשעה הראוי ללמוד שאפשר
שיש בזה חשש של דבר ד׳ בזה - הוא פוגע את לימודו
בכללות - ומינה כל מה שמרגיש יותר כבוד התורה
הרי מתרומם מאד לימודו לא רק בעניין קבלת השכר לדרך
אלא בהשגת התורה
נכון

יב) מפני כבוד התורה - עי׳ מס׳ סוטה מ״ט, משמת ר״ע בטל
כבוד התורה ופרש״י שהי׳ ניתן לו לדרוש כל קוץ וקוץ של
כל אות וכ״ש תיבות יתרות ואותיות יתרות ונמצא כבוד תורה
גדול שאין כאן דבר לבטלה

יג) איתא בברכות ויקם דוד ויכרת את כנף המעיל אשר לשאול
בלט אמר ר׳ יוסי בר חנינא כל המבזה את הבגדים סוף אינו
נהנה מהם שנא׳ והמלך דוד זקן בא בימים ויכסוהו בבגדים
ולא יחם לו - והנה נמצא את הסיבות גדול שהי׳ נרדף משאול
ורצה להורות לשאול כוונתו לטובה ועם חסד בו מ״מ שעד
לא הי׳ לו להנות ממנו קן דבר מצוה וכן למהר״ק
ומ׳ כוכבי אור י״ט. ומי שבאתה אינה חשובה בעיניו לא
תפעול פעולתה להיות תשלום נגד הצפר

יד) ע׳ רמ״א סוס׳ קנ״ב ואסור לסתור בית מבית הכנ׳ וכ׳ רמ״ב בשם
כנודע שאין מן הדין באיסור מזיק את מקדשות בשעתן
לא תעשון כן לה׳ אלקיכם
קנ״א סעי׳ ט׳ נוהגין בהם כבוד לכבדן ולרבצן רבינו יקר ה׳
מכבוד דבקנו לפני אלהך

(א) תרומה תשמ"ג - תשב"א אגודה
תשמ"ד ר"ח ג"ע
ד' עצמאיות

1. איתא במדרש אחר (הובא ברש"י אות ח') ויקחו לי תרומה
מי שנא' בו לה' הארץ ומלואה - אשר לו הכל והוא
עשהו, (ויושב יבין וכו') ואומר הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים
הארץ וכל אשר בה - הוא צריך לכו' - אלא שחומד
לישראל לשרות שכינתו בהם - לכן נא' ויקחו לי תרומה
2. ושמעתי מהרה"ג ר' אברהם ווינפעלד שליט"א שהעיר דאף
המדרש הי' מקשה בדרך המשל מזה היטב כי שחומד
לישראל לשרות שכינתו בהם - אבל הקושיא הי' מעוז
הוצרך לממונם
3. הא שהי' מבואר דגם בתרגום דפסוק ועשו לי מקדש ושכנתי
בתוכם - עיקר הכונה הי' ושכנתי בתוכם לא וזה ואנו רואים
כאשר כלל ישראל לא היו ראוים למצב זה ממילא נתבטל
הכל
4. איתא בירמי' (ז-ד) אל תבטחו לכם אל דברי השקר לאמר
היכל ה' היכל ה' - היכל ה' המה - פי' דעיקר היכל ה' המה
דבר כלל ישראל - וכמו כן כוונת הפסוק ויטוש משכן שילה
אהל שכן באדם - שאל תתמה היאך נטש משכן שילה
דעיקר האהל הוא מה ששכן באדם
5. וממילא עיקר הבנין הי' לעשות א"ע כלי שמוכן להשראת
השכינה
6. איתא בקרא מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את
תרומתי - תנאים מיוחדים היו ממי לוקחים
7. מאת כל איש - ע' פרו בצק את [רש"י] שהביא מבמדה"ר
מהרוא באמרי איש באתמול על ידי - ודאי בא"ש (2)
הינו שר ואדון אנטיגנוס איש סוכו אדון למקום סוכו - חז"ל אומרים (1)
8. אשר ידבנו לבו - האות הק' מבאר מפני נדיבת הלב
שלא יקפיד על החסרון אשר יחסרנו כי שמח בהנתינה

ט) רשעים נבחר שופטן דינונים בה וגם שופטן
ב) ע' גרא משל (ח-ג)

ד) תשמ"ח ערש"ג ג-3-ע' בס"ד

יותר מתוקנין

9. כמו קשה תבשיל מכל - קודם יצ"מ היו עובדי ע"ז - ולפני

אינם מבושלים כבר לעשירות גדול קשה מאד להפרד

(2) מהם דרכים והאפשרות רק כל איש להתגבר על רצונותיו

10. ידענו לכן איתא במדרש שה"ש (ה-ב) א"ר חייא בר אבא

היכן מצינו שנקרא הקב"ה לבן של ישראל מן הכין קרא

דכתיב צור לבבי וחלקי אלקים לעולם - לבן של ישראל

אינו רצונותיו רק צור לבבי וחלקי אלקים

11. כאשר שלמה המלך מתאר המקדש אומר (ג-י) עמודיו עשה

כסף רפידתו (משכבו) זהב מרכבו ארגמן - כסף יקרות

אבל העיקר תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים הפנימיות

של המשכן הי' הגחלת והאש הבוער מאהבת ישראל לה'

12. בה התנים (מאת כל איש) מראש הא כאיתא במדרש הקב"ה

הראה למשה מטבע של אש - קיני כאלו מורכבין

חשיבות המטבע לפני כמות הכסף והזהב - אבל אצל

(1) הקב"ה התחייבות הוא האש הבוער באהבת ה' ע' נתינתם

13. ובאמת זהו כל העיקר של הבית המקדש

14. כמו כן איתא במדרש משל למלך שהי' לו אוהב אחד

לו המלך תדע שאצלך אני סועד לך והכן לי הלך

אוהבו והתקין מטה של הדיוט מנורה של הדיוט

ושלחן של הדיוט כיון שבא המלך באו עמו שמשין

סובבו מכאן ומכאן מנורה של זהב מלפניו כיון שראה

את כל הכבוד התבייש והטמין כל מה שהתקין

שהיו הכל הדיוטות - א"ל המלך לא אמרתי לך שאצלך

אני סועד למה לא התקנת לי כלום א"ל אוהבו

ראיתי את כל הכבוד הזה שבא עמך ונתביישתי

והטמנתי כל מה שהתקנתי לך שהיו כלי הדיוטות אמר לו

(1) מוסר בצלאל – מה בצלאל אצל דבקא ולחשוב מחשבות
~~ולחשוב מחשבות~~ בשלמות בטבעו וימלא את רוח
אלקים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה
ולחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף ובנחשת

(2) הנה דהנהגים, הגלה בגין אצל קדוש אבל ממונו – וגם הוי
נתפס מבלי שירגישו ואני קרבת אלקים לי טוב ומהו
הנמשל דהא כי רק זה הוא הטוב וכל זולת זה
שיחשבוהו לאי אבל לטוב אינו אלא הבל

(ג)

המלך חייך שאני פוסל את כל כלי שבראני ודשדיל
אהרן אני משתמש אלא בשלך ואפילו עי מה שנראה
אהרן עי הטהרה שלך וכדו׳ צפון עיקר החשיבות
אצלי.

15. ואפשר שזהו כוונת המדרש מי שנא׳ בו לה׳ הארץ ומלואה - הוא צריך
לתרומה אלא שאומר לישראל לעשות שיתנו זהב ועל זה
צריך למאת כל איש אשר ידבנו לבו (4)

16. תבין מזה דתכלית תרומת המשכן לא הי׳ לתועלת המקדש
רק לתועלת הנותן דהיינו תשובת המלאכי 23.3

17. איתא במ״ר את מוצא שני תרומות בחד קרא הקב״ה אחת
למשכן ואחת לכהנים תרומת כהנים ע״מ שיהיו בני
תורה - כוונתם להא דאיתא בדה״ב (ב-לא-ד) ויאמר לעם
ליושבי ירושלים לתת מנת הכהנים והלוים למען יחזקו בתורת
ד׳ - ואיתא בחולין קלג. כל המחזיק בתורת ד׳ יש לו מנה
ואינו מחזיק בתורת ד׳ אין לו מנה

18. כוונת תרומת הכהנים הי׳ אופן החזקת התורה דכמו יששכר
וזבולן משפיעים ליעקב - ומסיים המדרש ראה כמה חביבה תרומת כהנים (1)

19. והנה מדבריהם המדרש ב׳ התרומות - משמע בעיקר תכלית
של תרומת כהנים הי׳ ג״כ בשביל הנותן ולא בשביל המקבלים

20. והנה איתא בשמואל ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחרי שנה
ויבקש דוד את פני ד׳ ויאמר ד׳ אל שאול (שלא נספד כהלכה) ואל
בית הדמים (שהרג נוב עיר הכהנים) על אשר המית את הגבעונים

21. ושואלים חז״ל היכן מצינו דשאול שהמית את הגבעונים אלא מתוך
שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להם מים ומזון מעלה עליו
הכתוב כאילו הרגן

22. וכתב המהרש״א אי סברא שהיו הכהנים מספיקין מים לגבעונים
שכל דעבדן שואבי מים - אלא נראה לפרש שהגבעונים היו מספיקין

(ו) עננים לבנים דקי גזרה

(ע) יסוד מצוות ויקחו לי תרומה נובעת מן דבקה וכמו החרדה דשרון

דהגוף לדי משכן אשנה לציון קרבן אקריב לו נפשי

היחידה

ירושלים עד שמים מתפלל שיכנס בית לבדוק התפלה שלא

נכנסו מעגלים בעמק

(א) פרשת תצוה תשמ"ג דרשות

1. איתא בחולין קל"ט: אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא ועי' בגר"א על המגילה (ד) דנס דאי' אין כל חידוש ולכן חנוכה אינו נס כ"כ כמו פורים אך שפי' נס גדול מאד לפי שהי' בזמן המקדש - אבל היכן מרומז שאפי' בהסתר פנים ובגלות עושה לנו נסים גדולים - בפסוק ואנכי הסתר אסתיר באפי' בשעת אנכי הסתר - בכל בהסתר פנים מ"מ י"ל אסתיר דהיינו רמז על אסתר

2. עי' בחי' הרי"ם עה"ת (קי"ד ד"ה איתא) דבחדש אדר אשר נהפך מיגון לשמחה נתברר שכל ההסתר שיש לנשמה הוא רק כדי שיהי' אח"כ אור ביותר גדול ומזה - ע"י הישועות נהפכו מתוך החושך צריך לראות האנכי דההסתר וכל דרכינו יונה (סוף פ"ב בברכות) אכן אתה קל מסתתר אלקי ישראל מושיע וע"י בישועתך רואין אותך דכי אבל ואתה מתעלה להם ומצילם אותם

3. כאשר עולה כמתבקן נורם קשה מאד להכיר מעשה ה' חסדי ה' - רק בשם מצב של הסתר - וכמ"ש דוד המלך ע"ה עי' גי' (1)(2) - עדש תפלה הביט ימין וראה ואין לי מכיר (מי שיודע אותי) אבד מנוס ממני - אין מקום לנוס - אין דורש לנפשי

4. אז זעקתי אליך ה' אמרתי אתה מחסי חלקי בארץ החיים ופי' האבן עזרא לא אקוה שירפאני אבל מארץ החיים רק (1) אתה חלקי - שמעתי אומרים ירא המלך והמן הוא כ"ת של השם

5. מצב של הסתר שורה בעולם - העולם מזעזע בשמועה הנוראה שנחלה במחלה מסוכנת ראש ישיבה בעיה"ק גדול הגאון ר' יוסף חיים שניאור שליט"א

6. הגר"א בפרשת וילך מעיר על לשון הכתוב ואנכי הסתר אסתיר פני בפעול אנכי הסתר הסתיר או אסתר אסתיר - וכו' בכלל ישראל בכח תפלתם יכולים לשדד מערכות של הטבע המפסיקים ביניהם לבין אביהם שבשמים - (4) עי' גי' אך נראים כל מלדקם רחמים - בחשבון כי מקרה הוא עפ"י סדר הטבע ולא ע"ז השגחה

① - קודם לכן סמכו ישראל שיש להם קרוב במלכות
אבל כיון שהזמינם המן שוב לא בטחו אלא על ה'

ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך
ותצחק שרה בקרבה

(ד)

וכאן באמת הפרשנויות היותר גדולה - וגם אני הסתר
בדבר זה נאמר שהבשורה לא נפל ע"י האלקים כי מפל"
ולא ובקשו רחמים

7. צריכין לדעת מש"כ הרמב"ן כל יסודות התורה בנסים נסתרים
וכל התורה אין בכל ענינינו רק נסים ולא טבע - וכל
תפלות דוד מלכנו וכל תפלותינו נסים ונפלאות.

8. הב' האשה שרה היפלא מה' דבר וביאר הגה"צ ר' יחזקאל
לוינשטיין זצוק"ל דליכא שום מקום לצחוק - מסתכלת במה ואומרת
אפשר הקב"ה כאן טבעיות ולד, שבי ... שלמים מושפל ...
ואדוני זקן - ועי' בספורנו להשיר הבחרות אחר הזקנים
הרי הוא כתמיה המתיל - עכ"ז יש תמיה גדולה היפלא
מה' דבר

9. איתא רמ"ע ואתחנן אל ה' - מה כתיב למעלה מן הענין
ונחלתי לראובני - למד משה את דאי עולם שלא
יאמר אדם הואיל והוא של מסוכן ועשה צדקיו וחזק
כל אשר לו - לא יאמר שלא יתפלל כמו אלא יתפלל
שאין הקב"ה פוסל תפלת כל דרי' שהרי משה עשה צדקיו
שנא' ונחלתי לראובני ולגדי - ולמכיר נתתי את הגלעד
ואמרה אתפלל בעת ההיא לאמר ה' אלקיכם נתן לכם
את הארץ הזאת לרשתה - ואת יהושע צויתי בעת
ההיא לאמר - הרי צדקיו שמא גאמר עמד לו ולא
התפלל (שהרי נאמר אבל שלא יכנס ת') ואתחנן אל ה'
בעת ההיא

10. ו"ר דברי צדיק (ואתחנן יא: ד"ה עוד) דלימפו מזה שאעפ"י
שעכ"ל שכל צריך להתיאש שהקב"ה אמר לו כי לא
תעבור את הירדן הזה מ"מ עמד והתפלל

11. איתא בברכות דיומא הכל תלה מתפילתו למעלה וורא אלו

ישעי' בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' צו לביתך כי
מת אתה ולא תחיה - אז כבר נגזרה גזרה אל בן אמוץ
כלה נבואתך ובא רק מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב
חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים
מיד ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' אמר כפשוטו מקירות
לבו

12. וע' דנוביך נח ס"ט בין שאמר לו הוא ואני (אשתדיל) לא קרא
רחמים על עצמו ועל אחיו - ודוגן רק אמרו מי הפסוק
על שמו כי מי נח זאת לי

13. הרפואה. מפליאה שומע מפי הקב"ה - ומחיתי את כל היקום -
ונהו לאחר י' דורות של מכעיסין ודאין

14. והנה במצבים קשה כאלה מכן. גמלה ונדרש מגלה כיש רחוק הגוף
15. האבן עזרא (שמות כא-יט) כותב ורפא ירפא לאות שניתן רשות
לרופאים לרפא המכות והפצעים שיראו בחוץ רק כל חולי שבפנים
בפנים הגוף ביד השם לרפאם וכן כתוב כי הוא ורפא
~~[illegible]~~ ויחבש

16. איתא בברכות י"ב ע"א. אמר רבה בר חיננא סבא משמי' דרב
כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא -
אמר רבא אם ת"ח הוא צריך שיחלה עצמו

17. איתא בירושלמי כו - ישעי' מאי דמי התם אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן
מלמד שאלה חזקיהו ודא ישעי' להושיב ישיבה על פתחו - ופרש"י
ישיבה של תלמידים ולעסוק בתורה על פתחו שלא והוא רצה שתבוא
המות להנים

18. וע' ברות חי"ו ב: ומובא מאבותינו הגאון בעל הט"ז שאשה אחת
באה אליו ואמרה אדוני והנה בני נחלה למות ויאמר לה רובת
אוכל אני ואמר לו התורה של אדוני אני צריכה כי קרה ואורית
חד הוא ויאמר לה זאת אומר לך הבת שאני עוסק עם תלמידי
אני נותן בתורה להולד אלי בקשתו יחי כי דבר הנה תוארכון ימיו

כתוב ודאותי שרה חלבצה חמה

(2) איתן בשיר השירים (ב-יד) הראיני את מראיך השמיעני את קולך
ומפרש - לא את פניה בית צפה - השמיעני את קולך - ועי' שיר ג.

(1) סנהדרין ... שמפקירים ... מאן אמר רב יוסף ... קין ...
באושי מאי ... לך ... לצדקה לבינה ... - והוא אינו
יודע שהמלך מתפייס ...

חדש ניסן - ע' אשיך הק' (אסתר ג-ז) בחדש ניסן
אותו חדש מוכן לעשות בו נסים ראשון הוא
לכם - להיות לכם

(4) ויקרא - א' זעירא - מסתכלין בכוי מקרה ויקר אל כשמסתכלין
הייד ראו צדו קריאה בחיבה

וכאשר בשבת נפגש במקרה אושר לפי הנראה שבעולם צפוי אלו סכנה
מדרכי הטבע וצריך לזכור שאין המקרה אפשר לנו. ושאין מתאבר לדי
אלפונסיה - וצריך להשכיל בקרבו את האמת כי אין כאן לפניו
שום פגע רע מיד המקרה רק הכל מאת יוצר כל דין לטוב
והעולם. על כן לא המקרה פגעו שאין מקרה בעולם
ויפנה את לבו לתשובה ותפלה וצדקה להעביר את רוע הגזירה

תשס"ג - ר' דוד אלעזר, אפל מרה ([illegible])

(א) שיעור ר' דוד אלעזר — דו שבועי

פרשת תרומה תשנ"ה

1. איתא בב"ב צ"ט, כרובים כיצד עומדין ר' יוחנן ור' אלעזר חד אמר
פניהם איש אל אחיו וחד אמר פניהם לבית. ולמ"ד פניהם איש
אל אחיו הא כתיב ופניהם לבית - ותי' הרשב"ם דשל משה כתיב פניהם
איש אל אחיו ובכרובים של שלמה כתיב בדה"י והם עומדים
על רגליהם ופניהם לבית - ואינן כאותן של משה שהן על הכפורת
ואלו על הקרקע ושל עץ שמן היו ומצופין זהב - (2) ויש כרובים
של הכפורת ויש של הקרקע ראוין היו לעשות בזמן אחד

2. ל"ק כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום - הם הופכין פניהם זה לזה
דוגמת - האוהבים זה לזה סימן שהקב"ה אוהב את ישראל ומתגלה
כך נעשו

3. כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום - הופכין פניהם לבית
דרך נס

4. ולמ"ד ופניהם לבית הא כתיב ופניהם איש אל אחיו - דמצדדי (רש"י) אצדודי
קצת לבית וקצת זה לזה כאדם שמדבר אל חבירו והופך ראשו
קצת לצד אחר - והוא לגרוע כבודו - דכיון דעיקר עשיית
כרובים פניהם לבית לא הי' להם לעשותו לסי' שאין ישראל עושין
רצונו של מקום

5. ועי' בנפה"ח שער א' פ"ח שמתרץ שאותו הנושא למה העמידו צורה
כרובי שלמה פניהם מצדדין ולא איש אל אחיו (דבאמת כן נעשו
כרובי משה) וזה הי' בזמן קושיית הגמ' שצ"ל שינוי

6. ומתוך דבריו מבאר דברי הגמ' ברכות ל"ה: ואספת דגנך מה ת"ל
לפי שנא' לא ימוש ספר התורה הזה מפיך יכול דברים ככתבן ת"ל ואספת
דגנך הנהג בהם מנהג ד"א - ופרש"י הנהג בהם עם ד"ת

7. א"ל רבא לרבנן במטותא מינייכו ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו
קמאי כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא

8. ופרש"י ביומי ניסן ימי הקציר, ביומי תשרי דריכת הגתות והבדים

9. ועי' בנפה"ח כי ודאי שאין דעת ר' ישמעאל שיהיו הרשות נ...

(ב) ע' דסוגיא של רק המוכר דרכו יוכל לפדות הגב"ח, לא הטעם אלו דבעינן שיעשה אותם
ועל ד"ב לגבי הכשר שעושה דפשיטא משפטו
(בב) ולפי הגב"ח בו שעושה הקנ' שלו בזמן גל"ז

(4) ע"י קל אלופי קהלות קנ"א (צ"ל נ"ה) עד ספור וזה רקוד הנס דכל בזוגות
כמ"ש בלמד (עת לטעת, ועת לעקור נטוע, ועת לבנות) וכשנ' דב' זמנך
כמ"ד בלא ל' דבלימא בקמה מדבלין תג"ת מפני הוספות במת
והכנסת כלה - בלא לעד דבלא ליעוד (1)
פרוש ר"ו אין זמן מועט מעסק התורה (וי' מנחות צ"ט: שאל בן
דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' כגון אני שלמדתי כל התורה
כולה מהו ללמוד חכמת יונית. וי' רשב"ע הרב הל' ת"ת אאמו"ז
לתשובת המינים שיכול להתורכה עמהן שהי' דבר מצוה, או לדבר מצוה
אחרת שיכול להציל איזה ישראל משהי' קרוב למלכות - אלא שהוא
מצוה שאפשר לעשות ע"י אחרים קרא עליו המקרא הזה
לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה צא ובדוק
שעה שאינה מן היום ולא מן הלילה)
י) אמנם כמה כי בלשונו רק' הנהג דהן מנהג צ"א - ר"ל עם הפ"ג יהיינו
שאף באותה העת ושעה מועטת שאתה עוסק בפרנסה כדי הצורך
וההכרח, עכ"פ ברעיוני מחשבותך גופא מהרהר רק בד"ת (2) (צ"א) וי' בהלכות
יא) ובר"ח (ד,ד) מביא שנפו פי המשנה יפה תורה עם ד"א שיגיע
דשעת ד"א יהי' חושב בתורה שיגיעת שניהם כל הקול הפונה לכרמו
ולעסקו והמה במחשבתו במלאכת ג' משפחת און
יב) ובא אמר רק לא תגמגם קמאי שלא לבא לפרהמ"ז (4)
יג) ויגוע שהכרובים הא' רמז עליו ית"ש והשני על ישראל וכפי שיותר
התקרבותם ודבוקתם של ישראל אליו או להיפך ח"ו יהי' ניכר הכל
במין עמידת הכרובים דבפק נ"ס ופלא' אז פניהם ישב יחנו אליו
על הכרובים עמדו את פניהם איש אל אחיו ואז הפכו פניהם
מעט ומלפני אלפנוי כן הי' ניכר המין תנ"ך דכרובים או אז ח"ו
הפנו עורף על הכרובים הפכו פניהם איש מעל אחיו
יד) וכנ"ל דבר המעשה שנפו להיות מאותו המין ולא הוו צריכין
לשום עסק פרנסה באותו לד"ה לא עקרו עושין רצונו של מקום
אבל הוו מסתפקין כלפי מעלה ומשועבדין לה' רק לתורה ולעבודה ובראש
ית"ש יומם ולילה - לא ימוש מפיהם ממש בלי נטות אף שעה קלה לעסק
פרנסה לכן העמידו הכרובים פניהם איש אל אחיו ממש
טו) אמנם בימי שלמה שהי' כלל המון ישראל צריכין ומוכרחים לנטות מעט

במדרש עם משנת לב׳ הפרק תורתך

ד:

(1) ולעסוק בפרנסה והי׳ בטל אותו הזמן מעסק התורה לגמרי ח״ו - אינו

(2) אדם דבק בצמות ובמקום שנוסעים למרחקים והייתי סומך על חכמי שמצבם לי כי בנסיעתי לדרך בזמני עלי ודישיבתי בחנות בזמני עלי וגורמי לי שאפי׳ בשעת מום פעמים הרבה הי׳ בזמני על דהרהור פי׳ א קושיא וימצו עלי הסוחרים שאפי׳ בזמן נסיעתי דלייפציג לא מניתי ליקח עמי גמרא ומקרא ומשנה ואפי׳ בשעת היריד כמעט שלמדתי בכל יום דף ומחצי גמרא חוץ ממשניות

המהרש״א סוף פרק כל גדול כותב מכאן עד סוף הפרק לא ראיתי להעלות על ספר מחידושי הלכות מפני שלא למדתי אז בישיבה דהייתי ביריד לובלין דהיינו בפרקין שהי׳ לי גם אז הלכות גם ביריד אלא לא נמצאו

(2א) ע׳ מעלות התורה ולכאורה פי׳ אך כשהאדם הולך לעסקיו ודואי דהו ומחשבתו טרודים במיני העסק ההוא אעפ״י כן ילמוד מה שיוכל להבין דעת ההיא - אפי׳ למד אדם כל היום ובפנאי דמבפס ומנוי פיתם פעם בשבוע שכר מקרא דידן

שמעתי מאני ששמע מגדיר א׳ ז SANS FRANCISCO שפסוק א׳ הי׳ חרוט בחותמו - הי׳ דמחנה דיהוד של האדמו״ר מקלויזנבורג זצ״ל ובאשר הוא עובדי אגם עובדם קשה הי׳ קורא פסוק תחת פנים אתם פורש אמת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל ועבדת את אויבך אשר ישלחנו ה׳ בך ברעב ובצמא ובעירם ובחוסר כל - וגו׳ בעולם כבונו להאריך באמונה הי׳ אומר פסוק זה על קיום מצות למוד התורה

(בב) ע׳ מענה י׳ כאן למיוחס הי׳ ליונה

ג

לעסק הפרנסה - רק שאז דאג לעסקי הפרנסה ה' לדין מהרהר
דאג לכן המזבח אז בגמלה את הכרובים מעורבים מעט

16 ומ דאר יוסף (מהר' יוסף סלנט) (קי"ז) שביאר דבר החילוק של
כרובי משכן וכרובי שלמה - כרובי משה הי' חתיכה אחת
עם הכפורת - מפני שבק הי' המקום שורה, משא"כ כרובי שלמה
העומדים על הארץ - דבזי"א לאל לעמוד גמ"ד בעוקים
ראשון - שמוכרחים היו גם לעמוד על הארץ להוציא לחם מן
הארץ (ואם לא ...) חסיד שפלק לאדמו"ר א' ותושב שאלה על עניני פרנסה (5)

17. ואולי אפשר לבאר במשנה כרובי משה הי' כולן זהב ושל שלמה
היו נעשים מעץ מצופים זהב - כי' משלחן גבוה (קי"ג) שמביא
משנ"א דפי' האחרונות דהאבן של עלה נשמע על הארץ לשון הקרא
כי האבן על השדה והנפש מרמז על האדם הנחמדים מנפש

18 ואחר דימי שלמה הי' בחי' זו - משא"כ בימי משה הי' כולו
נפש

19 ומש דבאר יוסף באלו דימי שלמה הי' נעשו כרובי משה שפני
פניהם זה לזה לרמז על יחודי הפעולה הנמצאים בכל דבר
(1) העשרים והרחוקים שאצלם - דבר פניהם איש אל אחיו - וע' דברי המור

20. וע' קודם מאמרים סדר ולימוד אומנות כדי להתפרנס בה נשמע
שאמר אבא ללמד את בנו אומנות אלא שצריך לבקש המקום אשר לו
רואה אני בבני שנפשו חשקה בתורה והוא מחשב לבית מדרש בתורה
אומר ר' נהוראי מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני
אלא תורה

21. וע' דבאר יוסף שמבאר דבי' הכרובים הם דמות תינוק ודמות (2)
דמות הפרצוף אדם (קל"ד) אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמל עלי (10) כגמול עלי נפשי (3)
אמו - כמו שתינוק כל בטחונו על אמו כן דבר בטחון כל כלל ישראל
בין המעסקים בפרנסה ובין העוסקים בתורה תמיד
(10) גמול יונק שדים - נפשי בקרבי כיונק שדי אמו

(1) גאות והם מקטלין גזירות רעות - וז"ל ידוע שהעולם לא נברא אלא לעסוק בתורה ומצות (1)

(2) שלא יעלה על דעת איש חלילה כי כחו ועוצם ידו עושה חיל
אלא ישים לבו לאמונה בה' שהוא הזן ומפרנס והוא מוריש ומעשיר
והאדם בכל חכמתו ותחבולותיו והשתדלותו אין בידו וכחו
לעשות מאומה אלא הוא רק כתינוק יונק מאמו
כמו שאמר דוד

(3) שימסור את כל חכמתו ותבונתו ועושר כבוד מלכותו
רק להקב"ה והוא בעצמו אינו אלא כגמול הנוטל על
חיק אמו שהוא חסר אונים וחלש

(5) דיבור על הדיא חרושת שפתח ועושה של גלישין - והפסיק לו האדמו"ר
כל ימי היית מחשב שהאושר מיועדין לרגליו אם אבל אני רואה
שגם הראש שפוע הכל

(11) ואין כל אדם יכול לעמוד בפני והם מגינים על ישראל ובלי והם הכרובים
פורשי כנפיים

תשל"א ד"ב אגודה
תשל"ב

ישיבה תשנ"ו
ד"ב ... תשנ"ב
תשמ"ב
אהלמוה
תשמ"א אגודה ד"ב
תשמ"ה

ר' זנבשיג

פרשת תרומה תשמ"א
ישיבה גבוהה

1. ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו
ואמה וחצי קומתו - וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ
תצפנו - ושם כתוב ועשית בדי עצי שטים וצפית אתם זהב
והבאת את הבדים בטבעות על צלעות הארון לשאת
את הארון בהם. בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסרו ממנו
2. מפרשי התורה ביארו דהארון משל הת"ח והבדים מסמלים
למחזיקי התורה - ומהפסוק: שנצבר אצל הארון יש לנו הדרכה
היאך נראה ת"ח, ומחזיק תורה
בני יקר
3. מדות הארון היו שבורות אמתים וחצי ארכו אמה וחצי רחבו אמה
וחצי קומתו - והלא צריך הת"ח למדה של שבורות וחסר
מן השלמות - החכמה מאין תמצא - דמי שחושב על כאין
וחסר - איזהו חכם הלומד מכל אדם (מובא בספר שפת אמת) ארכה מארץ מדה
ורחבה מני ים - ארכה ורחבה ועמקה של תורה וגדלין כל
לא עליך המלאכה לגמור - ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה
מספרים על הגר"א שלא התחיל קובץ מתמיד מפני שלא היה לו
זמן לעשות עבירות - משל דר' מונא ווייסמאנדל ... (2) (1)
4. ועשו ארון עצי שטים - עיקר הארון הי' מעץ - החכם מאוד
כי האבן של השבה - האדם הגדול דומה על העץ
אין לו מה להתגאות בעצמו רק עיקר תכליתו הוא מה
שמשמשים ממנו - הא' דומה שהוא מושב פורה - דומה
שהוא מפיק תורה - מתמיד עליו היה רב על אף
אין שמונין על הדבר כל מבוא אינו לעצמו - וירד משה
מן ההר אל העם מלמד שלא הי' משה פונה לעסקיו
אלא מן ההר אל העם
5. וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ואיתא
ביומא מכאן לתלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו ת"ח
השם ת"ח אינו נעדר ד"ר יוחנן אלא פנימיותו וחיצוניותו

555

אמר הקב"ה לירמיהו לך קנות שדה, שירמיה דאג על הגלות והאויבים נכנסים

(3) ע"י סנהדרין טוח, הרבה גורם למצבו ולא מסרתי מרבותי אפי׳ כלל בהלכה מן
הי"ן - וגם להרמב"ן בהקדמתו עפ"ש ונפשי יודעת מאד ועיקר רבותה שאין ר"ת
המצוה כנגד הגוף הגלגל העליון צורה כנוסח חכמי קטנה ודאי קבלה (33)

(2) משנת חכמים הוטל דמינו השיבוש על זה שאף המגיד ממזריטש והספרים
רק ראשונים שלא ידפיסו ממנו להי את התורה רבני שלו יפשטו מוכרין
את קנה (המגיד כותב עליו הרב הגאון הצדיק הקדוש והטהור לו דומיה תהלה)
ורוחק נצל ממנו

(4) אין משנה גורם הרבה אל גמרתי טורה לצלות (44) א-א

GULF WAR

(5) שמעתי שהגר"ח שך דמצב של שדרון רימוי אלא נשאר הגה"ח קניבסקי שליט"א
וכו׳ שאין מה להתכונן דבר שהגר"ח שך נשבע כן - אבל הגר"ח שך אי זה
משלחן עליה
והוא רשע השליכים, וישמע יתרו את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל
ומה הקריעת ים ומלחמת עמלק כי הוצאת ה׳ את ישראל ממצרים
והבאת במלחמת עמלק וקרה שאסף ירבעם ה׳ על כל האומות סכנה
אבל אפי׳ עלה משה הכהן ניצול נשאר יציאת שישראל לא היה
דבר אחד הי׳ ציבור משה רבינו

(33) דברים של ת"ח - מעשה בשמחת שהי׳ עומד לפני הפסק שלו והי׳ שואל איזה
כל מספרתא אין יודעין - משלי כ"ה כ"ו רע רע יאמר הקונה העוסק בתורה הכל מעט רבני
שמתגבר ללמוד כל יומא

(15) שמעתי מהגר"מ שוואב שליט"א - החזו"א אמר שהפולנים ממנו מה שנעשה
ליהדות אירופא הכי שלא ירשו את התורה

אמר ר"ט שהיו הפרושים והמרחים והגר"ך ח"ל לא הי׳ להם יכולת
לפחד מה שהיה לפניהם ועד פתח עולם האמיתי קב"ה רק והי׳ (555)
דמנים נכנסו הגרמנים והיו שם יא יום ולא נגעו
בשום יהודי ונפלו כמו הגרמנים ודחאו ר׳ ראובן
שאחד שעשה פשרה את המושיע שהלך צפ יהי׳ שלום
עד הצבא הגרמני את המוני וחשבו מאד מפחדים
מהפולקין רוצים שיכנסו הצבא הרוסי ובקשו שיחשבו
הגרמנים ונכנסו לתוך הפוזל לעיר את טאנקים לשמור את
היהודים

דענפשיץ

תרומה תשנ"ח ל"ד

(א-א)

(44) או: זכרונות משה קידושין תשכ"ד הערה ט - על עובדא דר' פרידא דעירובין נ"ד דלמד בעצמו לתלמיד קשה ההבנה ד' מאות פעמים ופעם א' שהוצרך ר' פרידא ללכת הסיח דעתו והוצרך ללמוד עוד ד' מאות פעמים עד דגמר איך הי' רשאי - דודאי ר' פרידא לעצמו הי' יכול ללמוד בעצמו הרבה יותר - ומזה ראי' דאסור לת"ח לדקדק בזמנו שצריך דזמן זה ללמוד לעצמו שיהי' זה יותר תועלת וכשילמד לאחרים ילמד רק לתלמידים המחודדים את רבם אלא צריך ליתן מזמנו וללמד לאחרים אף שלעצמו לא הי' לו תועלת - ומאחר שלא נמצא שיעור כמה זמן ילמד לאחרים אמרתי שהוא (1) חלק עשירית מהזמן שיש לו - כמו לדבר מעשר כספים - הזכות זה לא רק שלא יפסידו מתורתם כלום אלא עוד יעלו מעלה מעלה בהצלחה יותר גדולה

ד' (66)

החומש של הצ"ח דף ענינים צ"ו ערך טהור - וע' בספרי (ונאמר בהלכה ד.) אש דת למו - ומה אש כל המשתמש בו עושה רושם אף ת"ח שעמלין בה - ניכרים הם בין הבריות בהילוכם ובדיבורם ובעטיפתם בשוק

וז"ל הרמב"ם פ"ה הא' מהל' דיעות כשם שהחכם ניכר בחכמתו ובדעותיו והוא מובדל בהן משאר העם כך צריך שיהא ניכר במעשיו במאכלו - בדיבורו ובהילוכו - כיצד ת"ח לא יהי' גרגרן אלא אוכל מאכל הראוי להבריות גופו - ולא יאכל ממנו אכילה גסה - ולא יאכל אלא בביתו על שלחנו, ולא יאכל בחנות ולא בשוק אלא מפני צורך גדול

ת"ח לא יהא צועק וצווח בשעת דיבורו כבהמות וחיות ולא יגביה קולו ביותר אלא דבורו בנחת עם כל הבריות - ומקדים שלום לכל אדם כדי שתהא רוחן נוחה הימנו

ולא ירוץ ברה"ר כמנהג המשוגעים - ומהלך בשוק כאדם שהוא טרוד בעסקיו

(1) הכל גדלי שר ני הבאה לי לשון הגרשה דהקדמאה לשורו יושב
שעוגב יצאגו מהושפים לשומרו לקחו

(ד)

מבחינת זהב טהור זהו מושג של גמ(1)

6. אמא דדרכות כ"ח. אמר היום (שנתמנה ראב"ע להיות נשיא) סלקוהו לשומר הפתח וניתנה רשות לתלמידים ליכנס שהי' ר"ג מכריז ואומר כל ת"ח שאין תוכו כברו אל יכנס לביהמ"ד ההוא יומא אתוספו כמה ספסלי דביהמ"ד חד אמר ד' וחד אמר ז' מאות — (עי' ילקוט לקח טוב קפ"ט) שמוכרח מגוף מצגיש הגמ' מתוספת הספסלים - ויש להקשות דבשנים אותם

ר"ג מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון וכרובים אינו מן המדה קרקע של ביהמ"ק הי' כ' על כ' - וכשהיו מודדים לכל רוח מהארון הי' י' אמות - מי שהוא בחינת תוכו כברו זהב טהור לא חסר לו מקום ול"צ לספסלים (שמחת הרגל לא, כ"ב)

ששם מתבטא דעלית א' שהוא הי' זבאות לצלמו

ד' המשך תשמ"ג - ג' ד'

(66) א-א

(8) אותו דבעת נקוני הכלי כתוב ועשית וכאן כתוב ועשו לפי שהכל צריכין להתעסק בו

8. אל יסורו ממנו - מי שצריכה להחזיק ת"ח דומה ישבה להיות עמו לאוה"ב עי' ילקוט לקח טוב שלמעלה מהחו' שיש בשולחן דבאמת מן המקום שבין דעוה"ב יהי' ששם דבאוהל מק' מנין ואומר כל המטיל מלאי לכיס ת"ח זוכה ויושב בישיבה של מעלה - מסופר שהי' מחלוקת בין גדולי הדור דמין שיטפנו נמשלה להגרם מוולאזין אבל א' שלכרון דא-ל דתגר יהודי פשוט ואלו כולם נפסקו הלכה דישיבה של מעלה והכריע לפניו את ההלכה ואת מקורות

אופן הלימוד

(ד) א. עי' דמשלחן עזרה" מה שהוא מתבטא בגשמיות הינו הלב הפנימי של ארון החיצון ומחוץ הינו הלב החיצון של ארון הפנימי

וגו' וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ג' ארונות עשה בצלאל ב' של זהב וא' של עץ נתן של עץ בתוך של זהב ושל זהב בתוך של עץ נמצא - מצופה מבית ומחוץ - והוא מתוך ומחוץ ומבית תצפנו

(ו) שמעתי (טייפ של הר' יונה פוגרסט זצ"ל) שפ"א ביקר החזו"א את הגרי"ז
ולאחר ביקורו נשאל החזו"א על הגרי"ז ואמר שדיבורו השפיע
שורה - מימרא זו נשמע להגרי"ז ואמר באמת הוא כאותו
הי' החזו"א בדיתו הי' יכול להרגיש השפעת השפיעה (וו)

וע' בירושלמי מו"ק י' ע"ג ר' אליעזר ידע שאחריו רבים לבטלו - ולא הקפיד
אלא על ששרפו טהרותיו דכנוי וע' בקרבן העדה - ולמה חלק עליו ועשה מעשה
כדבריו עד שנידוהו - שהי' להם לחוש לכבודו שהוא זקן ולשרפו שלו
דכנוי ורק לא חשש למנינו

(וו) ע' המגיד נפש על מס' ונאמר לקונטרס ד' זמרי - שאשר הוליכם
מלוכה אל שבט הלוי אין ספק שהשפיע שהם עלה ודוע ברגיש
בהאי שנמנעו כל השבט אחרי תוכן השפעה על כן אמר הבשן הלוי
ד' זמרי להלוים שהשפיע שורה דשבט - ובקונטרס הבינו
מיאמרו אלו שעלה על דעתו שגילוי שפע השבט הוא לרגלו שלהם
ולכן ונאמרו לו ידרכך ב' - הדרכה מהשפעת השפע הוא דבעת
אורות ונפשות

וע' דינו המגדא ובו פ"א בא זמיר לומד לפני ר' נחום זצ"ל
וראה שאין בו טעם ורוח ושאל מן הסוד מתשובת כך
המבין בגין לא כל הקנה מה שהתשובות

שמעתי שהגאון ר' ארי' לוין כאשר הי' בן י"ג שנים ידע כל סדר נשים בע"פ
עם כל המפרשים ונסע אל הגאון ר' דוב בער ללמוד אצלו - והגרד"ב הי' נפעל
מתכונתו ואמר לו שרוצה ללמוד את התרבותו והנער ר' שניים אמר להגרד"ב
שרוצה לעמוד בישיבה וללמוד בישיבה אמנם הגרד"ב הקפיד על מאד ואל
שבוא אי' לעלות בחורה דמא כמו בכאן - ואעפ"כ עזב את הישיבה לאחר
זמן ספר שהפעם שעזב את הישיבה הי' מפני שהמקום האכסניא שלו הי' בעל בית
כובב, לפעמים שלמוד חכמת אמת וראה שבדבר הזמן אותו ישמר לקולו
והחליט שצריך לברוח מכאן - וכאשר ששאלו מדוע לא הגיד זה להגרד"ב אמר שפ
ירא שהגרד"ב יקפיד על בעה"ב והי' לו הכרת טוב שאצלו אכלו ב' שנים

(ד-ג)

מלבוש צ"ת - מלבוש נאה ונקי ואסור שימצא רבב בו או שמנונית
וכיוצא בזה - ומסיים הכ"ז ואדם שחושב כל המעשים האלו עליו
הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר

1, איתא במ"ר יעקב אבינו צפה ברוה"ק שעתידין ישראל לבנות
משכן במדבר והביא ארזים ממצרים ונטעם וצוה לבניו ליטול
עמהם כשיצאו ממצרים

2, ועי' רבינו בזה מהגאון ר' אליהו מאיר בלאך - וכמה רמזו שאנו צריכים
ללמוד ודברי חז"ל הקדושים לא באו כלל כי סמך ורמז בדבר
וכמו כן ב"ה איתא בירמיה (ב,ב) כה אמר ה' זכרתי לך חסד
נעוריך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה
ורמזו בו'

וזה לימוד ומוסר השכל גדול שלפני קדושה ולבנין משכן
ומקומות צריכה על האדם לצאת להכין מראש ולא לסמוך
על הנס ואל דברי גופו לא לצאת, ולהיות בעל בטחון
וישלך על ה' יהבו

ועי' במשך חכמה ובאלשיך הק' שביארו מה שכתוב בטבעות הארון
יהיו הבדים לא יסרו ממנו

3

מים וממון לכהנים בסיני לנשאם להם מיד ובדברי מתן
ואותם הנשות שנפלו להם לגרמניה ניטל מהם דהיינו גם
נוב עיר הכהנים - והפסוק קראו אשר הכית את
הגרמניה - מי שנכנס להצדיק גזרה הוא בבחינת
חי ואז לו ניטל ממנו כבוד בחינת מיאס רע

23 ע' משך חכמה דברים האדון יהיו הבדים לא יסורו ממנו - המסיר בדי הארון לוקה
ומזכר בשמעשת כתוב ותו הבדים רשאם אמה וכן בארון
וכו' שהארון רומז לכח תורה - והת"ח צריך סלע לתומכו - ומהראוי שיהיו (1)
אף שאינו ניכר חיצון בשעת חיים צריך לרבנן הנחות
גם חיצון - וזה רא להראות כמו שהברכה היא ת"ח לראות
(2) רק הברכה הולכה לא נתרה בתא נשוק - אינהו רשמואל (ב-ו-ו)
ויבאו עד גרן נכון וישלח עזה אל ארון האלקים ויאחז בו
כי שמטו הבקר ויחר אף ה' בעזה ויכהו שם האלקים על השל
וימת שם עם ארון האלקים - על השל פרש"י על השגגה שהיו
לו לדרוש קל וחומר נושאיו נשא הירדן קל וחומר עצמו לא כל שכן
וכו' בשעת הכן (בשם הב"ל (ליה רב הוא והשמעה) בשמים
רא מפאר ונשא ה' רבם הברכת תכרת הנפש הפנים
לחשב ~~שהאש~~ שהארון צריך לו כי בדבר ה' רבם
הבדים כפירן לארון ומשיהו לא יסורו

דית ביד בכוש ל' לבי על חיו הוא למחזיקים דם
ותומכי מאושר - שבלוי בכונה אך מחשיבו כעל חיים לו
או בבחינה שהוא גורם אותם

ליקוי רחמים איטליה זו חלק באולמט עליא גם איטקימי
איטליה

① תמיד אומנים ארון הקדיש (לא יסתפק במנין אחת) - עי' תלוי בא ?

② כמו כן אי הסרת הקדיש בשעה שמונחת בא להורות
שכמו שעשו א"צ להבדיל רק בשעת נשיאתן א"צ להבדיל
בפתאון נושא את נושאין

בעזהשי"ת

תשע"ז בר אגודה

(K) פרשת תרומה תשנ"ח אג"מ אגודה משה"ג תשס"ן

1. איתא בירמי' (ב, ב) הלוך וקראת באזני ירושלים לאמר כה אמר ד' זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה

2. שלא אמרו למשה היאך אנו יוצאים למדבר ואין בידינו מה לצדה - אלא האמינו ויצאו אחרי משה

3. ומי האחרונה הגר"א (ק"ט) שאלו את הגר"א איך יהי' הבטחון בד' ואמר כמוש דוד המלך אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי

4. כי כמו הגמול היונק משדי אמו כאשר ינק די שבעו אינו דואג ונשא אל לבו אם יהי' לו מה לינק אחר שעה כאשר ירעב - כגמול הזה עלי נפשי שאינני דואג כלל על מחר

5. כשהאדם קטן הוא בוטח על בוראו מאד ומנהיגו הקב"ה בהשגחה עצומה פרטית

6. ומי דנה"ח ונש ד' צלך על יד ימינך - כשם שאתה הנה עמו הוא הוה עמך

7. וכשנגדל בוטח בעצמו וכמו כן ההשגחה נמעטת מאליו - דרך הגבר אשר יבטח בד' והי' ד' מבטחו (1)

8. דמצבים הם קשים בדי מאבי - ואולי זכו כלל דחסד נעוריך שבה הם בל הנפלאות בכחות נער

9. ומה זה הי' דמקדש הכרובים כבריא - כקטנים

10. ומי נה"ח (א, ח) וידוע שהכרובים הם רמז עליו ית' שמו והשכי' על ישראל סגולתו וכפי שימור המקרבות וביקורת אלין ית' הי' ניכר הכל רמז עמידת הכרובים - אם פניהם ישר יתנו אליו יתברך גם הכרובים עמדו אז פניהם איש אל אחיו

(1) וזה היה גדולתו של דוד המלך שכל ימיו בחייו בטחונו
היה כגמול עלי אמו וכמו שמצינו (ש"א ל' ו') ותצר לדוד מאד
כי אמרו העם לסקלו כי מרה נפש כל העם איש על בנו
ועל בנותיו ויתחזק דוד בד' אלקיו

11 אותו דמ"ג (י"א) ומדייקן היו הקדמון ויקר אשון נטר אותם
דשה שירה למצפון אמש לדניאל דני עתידין אותו להגאל
מכאן והקב"ה עתיד לומר לכל משאלה נגאלין שגאשו לו משכן
אלא עמדו ונטלו ארצין שדשה שיאשו לכל למשה.
לו את המשכן יהיו הארצין מתוקנין לכך
12 ומ' דאור האמצין ואל תסמכו על הנס שהקב"ה יזמין לכך
דעת הצורך אלא כל מה שיש רכתם עשו דעצמכם
13 ומ' פניני דעת (מהגאון ר' אליהו מאיר בלאך זצ"ל) ונה
לימוד גדול שהשקפת התורה הוא שצרכי הקודש
לבנין המקדש ותקומות התורה על הארץ לדאוג לכך
מראש ולא לסמוך על הנס - ועל צרכי גופו לא לדאוג
ולא להשתדל הרבה רק כפי הצורך ולהיות בעל בטחון
וישלך על ד' יהבו - וזה היפך מדעת והנהגת
רבים לאבל שעל צרכי גופו הגשמיים הם דואגים ומשתדלים
הרבה ועל עניני בנין תקומות התורה סומכים על ד'
ואומרים לבוני התורה להיות בעלי בטחון
14 ומ' רמשך חכמה דלרמות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו
והנה במזבח כתיב והיו הבדים דשאת אותו וכן בשלחן
משאת דארון הבדים קבועים בו תמיד הלא בשא בהם
ונראה שהארון רומז לכתר תורה והנה הא' צריך סעד
לתמכו - ולזה הארון הבדים שלוחו הבדים הם המחזיקים זה
הם הסומכים ידי הא"ח - ומהראוי שיהיו תמיד אחוזים בארון
הברית לא יסורו ממנו וכמאמר עץ חיים היא למחזיקים בה שאין סומכים
15 והנה אותו דשמואל (ב-ו) ויבאו עד גורן נכון וישלח עזה
אל ארון האלקים ויאחז בו כי שמטו הבקר ויחר אף
ד' בעזה ויכהו שם האלקים על השל וימת שם עם ארון

(1) וז"ל הרוקח הובא בשלחן גבוה קי"ט שלשת הארונות מרמזים לאדם ולתורה
ארון העץ מרמז לאדם ככתוב כי האדם עץ השדה שני ארונות
הזהב מרמזים לשני חלקי התורה שנמשלה לזהב כנאמר הנחמדים מזהב
שכן כאילו לאדם שיהיו מצופה בשני חלקי התורה הנגלה והנסתר
ארון הזהב החיצוני מרמז לתורת הנגלה והארון הפנימי מרמז על
חלק הנסתר שבתורה

(2) על הארון

האלקים - על הכל פרטי על השגחה שכלי לה לדרוש כן
נושאין נשא דירדן הוא עצמו לא כ״ש - וע״ז דדרשת הכהן
(בסוטה הל׳ כ״ה, ע״ה והתשובה והתשובה) שמשמע שמים
המיתם כל מפלות שעדר על כי בפר ד׳ רצה הכבת תשבת
הנפש הה״א - ולכאורה משמע דגם דקיום האורה דין
דעל דטאון

17. ונמצי בני לדרוש ז במשות ל״ה ל״ד: שמשאר קרא דעוף חיים
הא למחזיקים דה ומעמד מאושר שיש אדם שמאמין שכל
חיותו דה ע״י מה שמחזיק דה - בבחינת א׳ שבלול לגמל אברים
ואומר דה להציל עצמו - ועל אדם כזה הוי התורה עץ חיים
אבל יש אדם שחושב אע״ג כגמול דאורייתא - ומאלצו לו מחזיק
התורה - זכו רק מאושר - והמשפט אבל עוצה ה׳ האיכה נגו (1)
ופקודה מדקדק על סדרין דינא שהארון נושא את נושאיו

18. וכמה המשך חכמה מס״ז - דאין הדבר לשאת אותם שהוא
נושא אע״ג נשיאן הדבר רעת היותו מונח ראה״מ כמו
שנושאין אותו על הכתף - וע״כ הלא ישורו הנו מפאת הדבר
שצריכין תמיד להחזיק את עצמן דהאמן

19. והנה איתא דשמואל ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחרי
שנה ויבקש דוד את פני ד׳ ויאמר ד׳ אל שאול שלו נספד כהלכה
ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים

ודמנת עיון
20. ושואלים תוס׳ היכן מצינו דשאול שהמית את הגבעונים אלא מתוך
שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להם מים ומזון מעלה
עליו הכתוב כאילו הרגן

21. וכתב המהרש״א שהגבעונים היו מספיקין מים ומזון לכהנים ואותו הכבוד
שהיה להם לגבעונים ניטל מהם דהריגת נוב עיר הכהנים - ונמצא אשר
המית את הגבעונים

(1) ועי' רד"ק שחשב עוזא שיפול הארון לארץ ונטה מעט - לפי מחשבתו
בקדוש הארון שלא ה' יכל לעמוד בעצמו בלא נושא

נאמרה תשנ"א רק דרשת דוד - תשנ"ג
" תשמ"ה אגודה

דוד 313 תשנ"ו, תשנ"ט
תשס"ב

בעזהשי"ת

פרשת תרומה - נאמר אצל השבע דרשות (א)
אל משה יצחק ושמה שנה

תשס"ט דב אגודה

1. איתא במדרש ויקחו לי תרומה הה"ד כי לקח טוב נתתי לכם
תורתי אל תעזובו - יש לך מקח שמי שמכרו נמכר עמו אמר הקב"ה
לישראל מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה שנאמר ויקחו לי תרומה
ובמדרשה כוונת המדרש דתרומה אותיות תורה מ' שניתנה במ'
יום ולי לקיחת התורה (שהוא גם דמיון ללקיחת אישה - כי יקח
איש אשה צריך גם להיות לי") מה מבינו כי לקח (טוב בלי לכם) ורי אוהב (11) ד'
2. וממשיך המדרש משל למלך שהיה לו בת יחידה בא אחד מן המלכים
ונטלה, ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו אמר לו בתי שנתתי לך
יחידית היא לפרוש ממנה איני יכול - לומר לך אל תטלה איני יכול
לפי שהיא אשתך אלא זו טובה עשה לי שכל מקום שאתה הולך קיטון
אחד עשה לי שאדור אצלכם שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקב"ה
לישראל נתתי לכם את התורה לפרוש הימנה איני לומר לכם אל תטלוה
איני אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו שנאמר ועשו
לי מקדש (12) ד'
3. ויש לאמר שפר שביאור דאינו דומה המשל לנמשל דשם אין המלך יכול
את בתו לא יהיו עמה אבל הכא מלא כה"כ - ועוד התורה יכול להיות
בשמים ובארץ
4. ותי' דכיון נתינת התורה לכלל ישראל היא דהכרעת התורה (אמיתית)
והיא ע"י שכל אנושי ואע"ג דלפי שמיא גליא הסברא דהיפך
מ"מ אזלינן בתר הכרעת רוב חכמי ישראל (1)
5. ונפו כוונת חז"ל בב"מ (נ"ט) שנחלקו החכמים עם ר"א אודות תנור של עכנאי
שהיה ר"א מטהר וחכמים מטמאין א"ל ר"א אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח
נעקר חרוב ממקומו ק' אמה ואי' ד' מאות אמה (ד' עין יעקב ביאור נחמד) (2)
אמרו לו אין מביאין ראי' מן החרוב חזר ואמר להם אם הלכה כמותי
אמת המים יוכיחו חזרו אמת המים לאחוריהם אמרו לו אין מביאין
ראי' מאמת המים חזר ואמר להם אם הלכה כמותי כותלי בית
יוכיחו הטו כותלי בית המדרש ליפול גער בהם ר' יהושע

באמת הוי קושיא שבפי העולם תפיסר אלפי נפשי מיושבא מכרכא במלכא
ר׳ חבשו בישם (ניסן תשמ״)

(1) איתא דבלמ פ״ו דנדה ערך ואזל לאגמא הוה יתור אגורדא
דבקולא וקא גניס - קא מיפלגי במתיבתא דרקיע אם קדמת
קוצצות לשער לבן טמא ואם שער לבן קוצצות להרוג טהור
ספק הקב״ה אומר טהור וכולהו מתיבתא דרקיע אמרי טמא
אמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני דבזוי יחיד בנגעים שבמו שאת
דאפי׳ ולא הוי מצי מלאך המות למקרב ליה מצלא הוי פסיק פומיה מגירסא
אדהכי נשיב זיקא ואוושי בין קניא סבר גונדא דפרשי הוא אמר
תינח נפשי דההוא גברא ולא ימסר בידא דמלכותא כי הוי קא ניחא
דבוש ה׳, ח״ד ייתו ד״ה וע״ז
נפשי׳ אמר טהור טהור - ובדאר הר״ן שאפי׳ בזימא בספק דאמיתת
הכרעת הקב״ה אבל הכרעת התורה נמסרה לחכמי התורה - ומה
שאיו מטמאין בם הי׳ מפלגא דאית בהיפך

(2) במרוב הי׳ המאכל ע״פ - כל המלוי נתון דפאי׳ חנווני גבי וחנוני
גבי בי׳ לי דקד חרוזין - ומי שנתפרנס דבזמן קרוי אוכל חרוזין
נהלות של ר״א הי׳ יוסף דבמרוב גבזן - ואיתו דמשעקה של
אל חנוני עומד לי החרמים שלמשבי דאל זמנם לי - וכך אמש
שבי׳ חוזו על למוד ק׳ רמז״ן וכ׳ מאות אמם שגחלות למודו
הי׳ קשה עלין למודו לבוין והלכו לשידים נצולם ולהחזיר עד
ל׳ פרמזין וע׳ שגע הדבה תנות אמת דפין

אמר המ״ן - כנגד הטרע שאמר המ״ן חונו - הק׳ שעבר הטרע
אין הלכה כמותי אני מקור לתורה

(3) וצ״ל דקול אדם רק שהעיר אל לא סמכו על האותות מפני הצורך להקצו
עד אותות ומפני לשוני אין משיאין ראי׳ מן החרוב ומן אמת המים
דבקיצור הלל אין משיאין ראי׳ ממעשה נסים - והי׳ דבלמורה נקנית רק
בשפיל הסתפקות ירושלמי עד שאתם מתפללו שתכנסו ד״ת בלבבכם
התפללו שלו יכנסו מעדנים דמעיך - למה נמשלה ד״ת למים מה
מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף ד״ת אין מתקיימין אלא
במי שדעתו שפלה - וכמו׳ בירוש׳ עזנו על שפיכות דמים

(ד)

פרשת תרומה

מנצחים זה את זה בהלכה אתם מה טיבכם לא נפלו מפני כבודו
של ר' יהושע ולא זקפו מפני כבודו של ר"א ועדיין מטין ועומדין
חזר ואמר להם אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו יצתה בת קול
ואמרה מה לכם אצל ר"א שהלכה כמותו בכ"מ עמד ר' יהושע על רגליו
ואמר לא בשמים היא מאי לא בשמים היא א"ר ירמיה שכבר נתנה
תורה מהר סיני אין אנו משגיחין בבת קול שכבר כתבת בתורה
אחרי רבים להטות

ט. ואותן דברים הללו שזהו כונת הברכה אשר נתן לנו תורת אמת
אמיתית התורה נמסרה להכרעתנו

י. וזה הי' טענת המלאכים תנה הודך על השמים

יא. והנה כיון שנמסרה התורה לפי הכרעת שכל האנושי
יש חשש גדול לקלקולו של תורה אין שכל האנושי מספיק
לרדת לעומקו של תורה ומשו"ה מלבד הברכה הי' נצרך דגם
שישכון התורה שישרה הקב"ה שכינתו עליהם וישתדל על שכלם
שזה אלקי ואז לא יהיה שום קלקול לתורתם

יב. וזהו כונת חז"ל אצל דוד וה' עמו שהלכה כמותו בכ"מ - מפני
זה זכה דוד שהי' הלכה כמותו בכ"מ מפני שה' עמו (1)

יג. והנה כל כונת עשיית המשכן ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם
כן הרש"ש על המדרש
ולפי האלשיך הק' זהו המקדש והמשכן זהו לשכינתו בתוכם (H) ולכן
הוא ~~[illegible]~~ באופן כשלומדים תורה באופן הקטן האמת גם זוכין להשראת
השכינה כדאיתא באבות פ"ג רבי חלפתא בן דוסא איש כפר
חנניא אומר עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרויה ביניהם - ומנין
אפי' א' - (1) (3)

יד. וזהו כונת המדרש והמשל (2) גש"מ ד"ז (3)

אשפ"ט

טו. גם אפי' דהנה בריאת הבשמים הי' כולו מעשה הקב"ה - וממילא נקרא העולם
אבל שוב נמסר כח הבריאה לידי בו"ד וזהו ג"כ אחריות
גדול ומשו"ה צריכין בכל דינין ד"ת שיעשה בו הקב"ה

(ט) וכן מצינו בראשונים כאשר זכו לירד לעומקו של שמעתא
אמרו ~~שכבה~~ הופיעה רוח הק' דרי' מדרשנו (1)

(2) ולפי מה שמפרשים הנמשל אין תשוקת המלך משום געגועיו לבד - רק
לפי שיודע האחרית הגדול וגודל החשיבות למה שנמסר התורה לנו
ושבו משנה הלכה לפיכך מבלי מעיק להפתיע ולהפסיק - — הלכה נמסרה דינן
וכמו כן יש לפרש בהמשל - להבין משל ומליצה

(1) ואיתא ב"ב י"ב, א"ר אבדימי מיום שחרב בית המקדש
אע"פ שניטלה נבואה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה ופירש
הרמב"ן אע"פ שניטלה נבואת הנביאים שהיא המראה והחזון
נבואת החכמים שהיא בדרך החכמה לא ניטלה אלא יודעין
האמת ברוח הקודש שבקרבם

(3) ח דב"ח ס' מ"ג ב"ה ומש"כ עסק התורה כראוי נעשה האדם הכלי
ז' המה ובקרבו ממש היתה השכינה קורא בהם

(4) ואולי בזה כוונת יומא (כ"ב ה') ותופשי התורה לא ידעוני
אם שלא למדו באופן שיוכלו לזכות להשפעת השכינה דקדושה
או שלא הכירו מה שזוכין ע"י התורה ויקחו לו תמונה

ונאי לבה הנה מכל איש אשר ידבנו לבו - איש - איתא במד"ר
בהמאמר על ידבנו - איש שר נאמן - ידבנו לבו ע"י נדבתו
הרין כ"כ, התשוקה לעבודתו והרצון לעבודת השם
(H) ע' ספורנו (כה-כב) ומשפת השכינה בכל מקום אשר יש חכמי הדור
אשר מעמד בניהם השכל והמדע אותו כמש"ש ושכנתי בתוכם
ועל זה אנו מתפללים בכל יום שנזכה יודעי שמך ולומדי תורתך
לשמה

פרשת תרומה

ג' שידור הן מלכו של עולם - ובמאמרו (סוטה י"ז) דרש ר' עקיבא
איש ואשה שזכו שכינה ביניהם - וממילא יצאו שיהיו
ג' שותפין באדם - ויה"ר שיזכו שהבורא עולם בקנין
ישלים זה הבנין

ועל שבת נ"ה אחריו אומרים שתי מטות הכל אחת
של שכינה ואחת של אהלו - ופרש"י רק הי' יעקב עושה בד'
אבל נשיו מעמיד מטה לשכינה

(3)

פרשת תצוה תשמ"ה - אגודה

1. תשל"ט 1 - 3

2. ואפשר דבכך איתא דמגילה לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא ומציאין דשל
הה"ל דהיינו לכוין אליבא דהלכתא - הגאון קהל אליהו (פ"ג) כותב
דהאמת דכוון דין אפילו מדורות וספקות לא לכוין אלא לקבוע
דשפיר אל נקודת האמת

3. וכותב חנינא - ר' ד"ב קלוגר, סדר רב צדיק קמי דבקא למימש - אפשר קרי
לי אני בי בעתה אחישנה ופי' הרשב"ץ - אפשר ר' צדיק מפקא
כן יאמר רבא דלדו אם לא היתי כאן הי' בן דין שקר ובן ר'
דין שהוא בן שאדמני - בעתה אחישנה כדת שהצדיק בכך
לישועה הקב"ה ממצא להם אל אתם אני יודע רק שמחוץ לו
באת תקלה על ידו אבל עכשיו זימנני לי הקב"ה קודם שבאת
להוראה ולא נכשלתי

ועי' מש"כ פרשת בא תשמ"ב ג', אות 19

עי' בית הלוי, פרשת תצוה איתא במשנה תשפה על ומעשה
של נסלגו אובדו קהו אחד עתמה - ועי' בזה שני הני
דמשפיל את לעמוד על אמונת רק בעצם זה

(11) הק' עי' תבוא (כו, יא) ושמחת בכל הטוב - פי' דבר הכולל כל הטוב ואין זה
אלא הקב"ה שהוא מקור הטוב

(12) ועי' משנת ר' אהרן בעיקר תכלית המשכן השראת השכינה היא בשביל
התורה [ונמצא מכאן את גודל המעלה של התורה וכו' - דבכך כמה
הי' צ"א משתוקק ומורד לרנן דית התורה - ועכשיו אין לנו הסיוע הזה
אך התורה וכמה הרי יגעה - והוא כולל הכל)

(ט)

גיטין ע"ב: צילן אמש, די ליקוי נפלה להבא דוגמא כאיוב ק"ה
גיטא איכפו לסות איגלי מילד באריכסה חאי

אצירי הצדקות אשר כל ספק כל משפטיהם ופסק בניהם הי' ב'
נצח רועת ק'

(ד') 19. איתא דמשלי (ט"ז - י') קסם על שפתי מלך במשפט לא ימעל פיו - ונפי'
הגר"א מאן מלכי רבנן ואל שמעתין אמת ויטה בשאלה [illegible] ב'
ב"ה [illegible]
בשם רבינו שהוא משפט אמת - ועל רמז רמ"א ס"י קמ"ז שפסק בסק מפתחים (17)
20. ועל רמשבר אלהו וכבר אמרו לנו חז"ל לשמוע לדברי חכמים אפי' אומרים לנו על שמאל שהוא ימין
21. ההצלחה של כלל ישראל אצלו התבטלות לגדולי הדור
22. והחרבן היותר גדולה הוא הצדקות והיפך לזה והנה איתא בהגמרא רב דימי אמר ז' קללות קלל ישעיה הנביא את ישראל ולא נתקררה דעתו עד שאמר להם ירהבו ([illegible]) הנער בזקן והנקלה בנכבד
23. והנה דאר הגר"א על באיתא בברכות ג. על הקרא נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל ובמערבא פי' נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל
24. ובאור הגר"א בפאשר יגיע כלל ישראל לנפילה האחרונה שלא לנפול עוד אז סי' לקום בתולת ישראל
25. ישעי' הנביא קלל ישראל ז' קללות היינו שנידא הנפילות שיארעו לכלל ישראל אך כל נפילה לא נתקררה דעתו שעדיין יש מקום לנפול עוד ולא נתקררה דעתו עד שאמר להם ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד (ד' צ"ב)
26. ועי' רבינו יונה (קנ"ה שער ג') ומנין האפיקורוס פי' רז"ל כי הוא הא"ש אשר אינו נוהג בזקן מורא והידוע דת"ח אע"פ שאינו מזקן אותם כגון שהוא מוצב חדרו דפני ת"ח ולא שם כבוד לתורה ולחכמים כי אחר שאין התורה הצורה ראוי להם רק זקן כבוד אין לו חלק לחכמי כי גם בעמלי התורה יחשב
והמשנה ג"ח הוא רוחב בדף ב'

(דו) כי משה נתן דעתו לדון אם הוציא בן קרחה ודן להתיר - ואף כי ראיתי אינו מחוור

כמ ראיתי כמה גדול כחן של דבריו - כי חידוש הוא שדן שלא נשאל ואולי אח"כ

נודע שהאומת בן קרחה לא לבד ורות ד' דבר ח - מדשה דברי פיינשטיין

כתבתיו שאתם כלל (177)

שהפל הדבות ומעבלה לא הי' סוד כוותי אלו עכשיו נודע לו

(די) שהעדות הי' שקר ע"ש - וכן כאשר נשאל מחני חכמי הגאון המפורסם

(רנב) והנה אין בטבעינו לנחלק גדולי הדור זצ"ל - נפשו רחימא

אחרת בזה וגם בדברי אלקים חיים אלו מי שאינו משחים

בה א"א לחלוק ורק לפה משא באתא דב"מ (פג) אמרה

לר"א בר"ש ורבי תפיס עניי שאת ע' כי יהושע בן קרחה

חומץ בן יין עד מתי אתה מוסר עמו של אלקינו

להריגה שאת ע' קוצים אני מכלה מן הכרם שאת ע'

ויבא בעל הכרם ויכלה את קוציו - יומא חד פגע

ביה ההוא כובס קרא חומץ בן יין אמר מדמזלף

כולי האי שמע רשעא הוא אל תפסה

(28) הערות בותב ההסכמה - הגאון הגדול ר' אלעזר מנחם מן שך

דקשני לעיין דקונטרסי ולתת הסכמתי עליהם - והאמר

כי הגאון ר' אלעזר מנחם שליט"א א"צ כלל לשום ההסכמה

ממי שהוא כי גדול האיש מאד ורב גובהו ותפארתו

בחריפות ובקיאות ועומק הפשט דכל מקצועות התורה

כא מגדולי דורנו - ולא לי ולדכוותי להעיד עליו

ועי' דב"מ פ"ד: בראב"ש לא הי' נוהר לא באות מ"ח טהר ולא יותר

מעד שקר - יומא חד חזא אשתו דחשא דקא נפיק מאוצי

[illegible] בורא ביתו לה דהלמא אמר לה לא מיד יומא

חד שמעי דצלותא דבורא מספקן ולא מתאי כצדיק לי

(177) ע' מגילת סתרים (ב, י, י"א) ואל שגה הי' שאם טעה על הכלמה עמה כי לתועבה

הי' יודע טעו לומר שהוא יהודיה אולי מתמה עליה ומאמן דבר שיבוא הי' שאסורות

שאינו יהודי ועי' הבלמה עמה היתה מסכנם הכל שיש לדון והכבודו

לבנות ישראל שלא תהיה ולהשתדל באם הי' ידוע שהוא יהודי לא הי' מותרין משום

השאלה ומאחריכן דהתפלה כאשר על דברי הכותב

בעזהשי״ת

דברי הודאה על רפואת ונס של ישרא׳ ספרין
תצוה תשס״ג

1. איתא ברמב״ן וסוד המשכן הוא שיהי׳ הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר וכמו שנא׳ שם וישכן כבוד ה׳ על הר סיני - הן הראנו ה׳ אלקינו את כבודו כן כתוב במשכן וכבוד ה׳ מלא את המשכן - והי׳ המשכן תמיד עם ישרא׳ הכבוד שנראה להם בהר סיני

2. וזה תוכן ברכות כאן, מפני שהקב״ה אע״פ שאינו נראה לעין נראה הוא ע״י עבודתו ונפלאותיו כמו שנא׳ אכן אתה קל מסתתר אלקי ישרא׳ מושיע פי׳ אע״פ שאתה הוא מסתתר אתה הוא אלקי ישרא׳ שעושה עמהן כמה נפלאות ואתה מושיע בכל עת ובכל שעה וע״י תשועת רואין בני אדם ואתה מגלה להם ומכריז אותן

3. יושב סתר כתוב ישועה

4. הט״ז כתב ברכת הגומל אע״פ שנעשה לו תשועה שאפשר דבדרך הטבע מ״מ הוא מחויב טובה לו ית׳ וגילה בהשגחה

תשט״ו - ד״ב דובמיץ, אגודה

ד״ב אגודה תשכ״ה
אהל שרה ״ תשל״א
ד״ב ״ תשל״ד

תשמ״ה בית רחל
תשמ״ו ״
בית דוד, אגודה תשנ״ג
ד״ב, אגודה תשנ״ה

ריזנפשית

פרשת תצוה תשמ״א תשנ״ג

1. קשה לנו לצייר כחו של הכהן גדול בעבודתו – אומרים דפ״ט במעיל של זהב – כלי כפרה לישראל שמתן על ידו סליחת העון כלל ישראל נתנה – המעשה הימם גדול – חטאי נמחקו על ידו

2. אבל כל החיבור שנמצא הי׳ דוקא ע״י הבגדי כהונה איתא בסנהדרין פ״ג: דבזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והוו להו זרים

3. ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי – ומשה חינך הבנות גדולות דעשית הבגדי כהונה – הספורנו מפרש שהעושי׳ הי׳ לשם רק לקדשו, העשיה הי׳ צ״ל לשמה, והספורנו מוסיף והם יקחו את הזהב וכמו שיכוונו בעת המעשה כן יכוונו כשיקחו את הזהב – והנה ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך – ואם תבינו

4. רש״י (תצוה כ״ח מ״ג) מבאר שהכהן דלבישת הבגדים הי׳ צריך להתייחד עם הבגדים וזהו מרומז במאמרם ז״ל זבחים י״ח. שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו – ומה נאה מאמרם ז״ל דפ״ט תיבין דוד ועדיבות אבן מתגר דבלה כמלאך מיכא משפט – וכ״ז שלא הי׳ דבחינה זו הי׳ נחשב כזר

5. ולפ״ז יש להקשות דהא איתא ביומא כ״א, דבמקדש שני הי׳ חסר חמשה דברים ארון וכפורת וכרובים (כולהו חדא מילתא) אש ושכינה ורוח״ק ואורים – וכיון שהי׳ חסר האורים נמצא שהיו מחוסר בגדים והיאך הי׳ אפשרות להעבודה

6. אבל ע׳ בדרשות הר״ן (י׳) שהאורים לא הי׳ בטל רק כלל והראי׳ לזה דבאורים לא הוזכרו בפרשת פקודי במעשה הבגדים כלל כי אמר ויעש את החשן ולא אמר ויעש את האורים – ונמצא לזו הי׳ במעשה הבגדים אבל משה לבדו נצטווה דכתיב ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התומים

7. ובגמרא מצאתי איתא ברמב״ן (כ״ח-ל׳) שאחר שנתן משה בחשן השמות הקדושים של האורים היו נוצצות במסורת ממנו לגדולי חכמי ישראל שמסרו להן

(1) הבגדים שנעשו לכבוד ולתפארת - ועי' הספורנו לכבוד הא'

(2) אל כל חכמי לב - ועשו את בגדי אהרן לקדשו וע' רש"י
יצחק ודמוריו, הבגדים שלהם לעשות הי' כפי, הגלוי בגדי חיצוניים
אבל דאמר הוא - בגדי פנימיים - ומלבושים אלו גם נעשו האומנים
ולכן צ' אל משה שהנה יעשה בגדי קדש אלה

(3) ויש ללמוד בשמו, שוי הבגדים שנעשו דקדושה ונעלה ומקדש הכהן לקדושה
כן להיפך בגדים שנעשים WITH THE INTENTION של היפך הקדושה
כמו ATTRACTION יכולים להיות -
שמעתי שלשון ATTRACTIVE בא לשון יווני
בכל המכוון הוא לATTRACT

(4) וע' הקונ' עצר שנשא מר' זלמן סורוצקין שכן מעומד בלשונו דקדק
(כח-כט) כתיב ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על
לבו בבואו אל הקדש ובפסוק ל' ונתת אל חשן המשפט
את האורים ואת התומים - ונשא אהרן את משפט בני
ישראל על לבו לפני ה' - במרמז על ב' תקופות אלו

(6) וע' כ"ז ספר המאור לט - ואעפ"י שכל התכלית היופי שהוא מנהר
שהם ונעלה מפאריים הטהרה עד יכוין בהם היופי, וילבש
הבגדים בעצמם אלו כמו מקוה זכרון המלך

(7) ע' טעם ודעת (קפו) שמשאר ואתה תדבר אל כל חכמי לב - אשר מלאתיו
ומשיא שמלאתיו
רוח חכמה - חכמי לב על ידי עשיית הבגדים - אשר מלאתיו רוח
חכמה - בעשיית הבגדים הי' צ"ל בעל רוח

(8) ע' צפור המור גליון כ"ח ועשית - וכן ונשא אהרן את משפט
בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד - נושא ומכפר עונות ישראל

(9) ועי' הצפור המור ואמר שבכהן מלובש בהם הוא קודש ומקודש

(10) וכה עונדו קליין הגאה לי שבגד נחלק דבה הרי"ף והראיה כבר הוא מהר

ד"ג הבחירה

ב

א

פרשת תצוה

א, (יב) כמה גדול כח הכהנים איתא בגמ' ב"מ פ"ה, אמר ר' חייא -
עבידנא לתורה שלא תשתכח מישראל מאי עבידנא אזלינא ושדינא כיתנא (מתחן קלפי"א)
וגדלינא נישבי וצידנא טבי ומאכילנא בשרייהו ליתמי ואריכנא מגילתא
וכתבנא חמשה חומשי וסליקנא למתא ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי
ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי ואמינא להו עד דהדרנא ואתינא אקרו
אהדדי ואתנו אהדדי ועבדי לה לתורה שלא תשתכח מישראל וע' אורח...
(133) שבעה (שג) אלו הן דוניז. דהכהנים מתגלה כראוי הינו שאל הקדוש
שמואל הנביא הי' משה שמש דמשכה לשם דהנה אז הן מתפללים
באותו היום דמשכה נבה - וע"ע דספורנו ריש פקודי, ודשאי אמר הג' פקודי
ומנה בס הדברים בפשטות וע' אוה"ח הק' (כ"ח, ד) שמשיח משבצות צדי'
יגדי נפש מרמזים בגוף של אמונה, וצ' דקדי דין. משמשים בגוף של הב'

א, (13) וע' במשך חכמה ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט
על לבו - לפני ה' תמיד

ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התומים והיו על
לב אהרן (133) הגה כתיב תמיד בנושא אל דבר שני והיה של
כתיב תמיד - הכא כתיב והיו בזמן שהי' האורים בהמ"ק הי'
בבנין ארון ונשאו את נושאיו

ג, (15) וע' באוה"ח הק' (כ"ח, א) ואתה הקרב אליך כי הכהונה למשה
היתה ורשות סירובו נטלה ממנו ונתנה לאהרן ואתה הקרב
את אהרן במקומך, ומשה הכהן באיזה אתה תפלה זה כי זה לו
במקום קרבן לכפרה על אשר הוצאת פניך לפני ה' ואומרו
אליך לכהנו היינו לו מצלות אין לך קרבן גדול מזה (155) וע'
ומ"ש בפסוק ז' שהי' צריך להודיע למה כל כי נפשו תפלה ודו
שלם

ג, (18) וע' מו"ס שנשלא משה בנפש למשה דמה שמקריב אהרן וע' בנפש
נפלאים באהרן הוראה על נפש ממשיכין עבודתו וחשבון כמה מעלות
דמשה רבינו

(133) ר' מ. פרידמאן העיר דכתיב דסיפא דקרא ונשא אהרן את משפט
בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד - והשי' מפרש דקאי על האו"ת
כשם שהם נשפטים ונוכחים על פיו כתיב ונשא, ודו"ק

(122) כדי שלא אשכח תורה מישרא ה' צריך לך ומידך הכל לשם כי המחשבה
והמעשה ובאופן הכלל

(ט.ט.ו) ועי' תוספת הב' בפרשת שמיני (ט, א) ויהי ביום השמיני אך לוי בשר
צב מסורת דיבוק כ"מ שנא' ויהי אינו אלא לשון צער - ואולי כי הצער
הוא של משה כי ראה גדולת ומעלות נבחר דיד אהרן ובניו, ולהב
שהמשכן בשלימות פנימה תרבה אל כ' ביום ההוא ועצמו מבינות
כהן גדול והשגי"ע ילך הפקידה נפטר על אשר פרח ממנו וחז
גם אמרו כהונה עולם ונגלו כי עיקר מאד דבקות ובמנחה הלוי
כל לב חי מקום והפסק דבר מבוא יקרת הערך - ובמקום שמחת
אהרן הוי ביום שבתר הקב"ה במשה ע"פ משה נגלה ממנו ושמח
בגדולתו משאלו הכא הי' מגיע למשה רבינו הכהונה והוא
איכא ביום על הפסוק דבר הי' מבואר

ספורנו ריש פקודי - שהיו כאשר אמנו מלאכת המשכן
ובלי מומחים ובקיאים שהעבד ורק שבעם שבינם רמזתי

גלגול

על סתרי תורה ולפיכך הי' דוד אפוד והי' כדמות אפוד משה
ובו חשן כדמות חשן הק' - ואמר דואג על הכהנים שמונים וחמשה
איש נושאי אפוד בד ולבשו אותו את הכהן שהוא מבני הנביאים.
8. והנה עפי"ז ביאר הגר"א על שמואל (דבריו וקול אליהו) דחנה איתא
וחנה היא מדברת על לבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע
ויחשבה עלי לשכורה ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין הסירי
את יינך מעליך ותען חנה ותאמר לא אדני אשה קשת
רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי ואשפך את נפשי לפני ד'
9. והנה איתא בברכות (ל"א) עלי אדוני לא אדון אתה בדבר זה
ולא שכינה שורה עליך ולא רוה"ק איכא גבך שחשדתני לדבר חטא
ולא דנתני לכף זכות
10. וכתב הגר"א דאטו דבקא מי שיש לו רוה"ק צריך לדון לכף זכות, ורק
אמונה היאך חשבה עלי לשכורה הא היתה אשת אלקנה ונחשבת מעדת
הנביאות
11. וביאר הגר"א דעלי הי' ג"כ אפוד בד לאורים ותומים כהונה ולכן
כאשר ראה עלי את חנה שהיא מדברת על לבה ורק שפתיה
נעות אמנם מאד לדעת מה זה [illegible] ושאל באות של - והנה
הרמז נאמר בהאות ה' ו' ד' ענין - הא ע"י שמות האורים
היו האותיות של החשן מאירים אבל עדיין לא הי' יודע
האופן לצרף האותיות ועי' רוה"ק דשמות התומים הי' יכול
לצרף האותיות באופן המכוון
12. והנה כאשר שאל עלי באות של האורים אותיות הרכש והוא
צרפם שכורה - ובזו שאמרה לו לא שכינה שורה עליך
ולא רוה"ק איכא גבך ואיתא במדרש שמואל ג; אני כשרה
ותמרוה
13. ועפי"ז יש להבין מה דאיתא בזה"ק, אי שמלאי דשכר וראך
ישמח דלבו צבה לחשן משפט על לבו

① במען זאת אני משגבו הרהורים רק צריך לדעת

ג

14. והנה באמת יש להבין מה הי' קשה לו כל שאלו ומשום דבר רק מזמן
החושן - וביאר דבשעת הכין התפקידו של אהרן הי' בחושן
כלי כפרה לישראל שמתן - תפקידו של משה הי' בנבואה
והוקשה לו היאך נבחר להיות שהוא גדול של נבואה
שמעלה העצמיות - וכן מבואר בהדיא במדרש אמר רשב"י
הלב ששמח בגדולת אחיו ידע ושמח ילבש אורים שנא' ונתת
אל חשן המשפט את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן

15. ויש לבאר הדברים בזה"ל איתא במדרש רבה שאמר הקב"ה למשה
שילך בשליחות אצל פרעה אל שלח נא ביד תשלח את סבור
שמא עד משה שלא רצה לילך אינו כן אלא כמכבד לאהרן

16. אמר משה עד שלא עמדתי הי' אהרן אחי מתנבא להם במצרים
שמונים שנה - כל הימים האלה הי' אהרן אחי מתנבא ועכשיו
אני נכנס בתחומו של אחי והוי מיצר לכך לא הי' רוצה לילך

17. והדברים מתפלאים בזה איתא במדרש אל אין אדם גואל אין
אחר גואל ונמשך כזה מסרך - ובזה היה התפתחותו - אין ישלו
קצת הוא שמשה לרש"ע מושל כל דבר אלא שהרבה לבוא לו
מעשיו ובוא תבין ששומר בהדיא ביוסף הנ"ל ומה מסרב שמא
יצא אהרן

18. יש לבאר השאלה הנ"ל (גאלה - משפטים) שביאר בזה דאיתא דקוא
ויחר אף ה' במשה לא הי' משום עצם הסירוב - אלא משום שהזדיק
את אהרן שלא כראוי דאיתא במדרש אל הקב"ה למשה
לא איכפת לאהרן בדבר זה לא די שאינו מיצר אלא מה
ששמח תדע לך שאמר לו וגם הנה הוא יוצא לקראתך
וראך ושמח בלבו אינו אומר ושמח בפיו או ושמח בלבד
אלא ושמח בלבו ואיתא בילקוט בלבו יוצא משפט - ופי' הנז'
גדולה דך
כיון שבא לפרש כב שמחה וביאר הנז' שמחה
כה רבה ועברה לו גבוה לבו עד שאין פה ולשון יכולים לבטא

(דז) וע' מאמרי ר' ראובן כ"ח - ודבה התילוק אף ישמח ללבו בשראה
גדולת חבירו או יקנא למה יתנשא לו גלוי המרחק הגדול
בין אהרן קדוש ה' לקרח - ומחנין מדעמת דקנאת משה זכה לדרגה
של נביאים גדולה ממשה וקרח שקנא לו זכה לבלוע אלא לבלוען וע' דף י"ג (2)

19. וזהו הלך שמחת דגדולת אחיו - שמח דנבואת משה
דהינו זכה להלכה הא"ג על לבו וביאר הרב שזכה
למדרגה יותר גדול בנבואה דאיתא ביומא ע"ג אע"פ
שנגזירה גזירה נביא חוזר גזירת אורים ותומים שנא' במשפט
האורים ופרש"י דבין שאינן חוזר (טו) (א/2)

20. ואולי יש להמתיק דבתיב דקרא וראך ושמח בלבו - והנה מ נאמשה
קבלו ידיעות אהרן והיתה כתר דתורה ושמח בלבו באולה נשלל מאהרן
הבחירה וע"כ באמצעו של לבו הי' כל עולם אחרת בזולת שהי'
רעשה שלא יוכל להשתנות ומש"ה זכה לנבואה שאינה
משתנית - ונפל אש קדשתו דקדושתם של אהרן ובניו לבד [illegible]
את עמו ישראל באהבה (טו) (א/2) (דח)

שהי' מושבע ומודבק משנאה, לבד [illegible]

ויש להסמיך כמו שכתב אהרן באורים ותומים ע"פ ספרה לבו יכולין לבוא להורות הבורא ע' [illegible] נאמרה גבוה תשמ"ט ערב פורים קטן
ו[illegible] לפני פורים קטן ומפי הרבנים איתא דסוף תשל"ג י"א שמ"ג
להרבות במשתה ושמחה ב"ד שדאנו ראשון ואין נוהגין כן מ"מ ירבה
קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירין וטוב לב משתה תמיד - רה"ג
הבספיון דבברכות המוא כמו שיק"ל החיים משתה ע' טוב
לב

(כב)
ו. האמן בספל לטוב לב ע' בשו"ע איתא דרות ויטל לבו שעסק דבת שנא
טוב לי גמרא פ"ק וע' במשנה בבא - דווקא כתוב ועצבו לבו ופרש"י אף חנה
לבבו כתוב כאן אלא לבו ~~[illegible]~~ שאין (מגיד אין) ובפר שולט במלכיו - לכבות
לקיים הפורים גדול המשתה והשמחה לב גברובות יצב"ר ניתן לנו
עוד אבא 3:30

גמ' כתבות רב"ל - מכל מלה ממון חבר ממון - לפום גמלא שיחנא

(דט) אפשר להמתיק ע' רבה"ט גבוה - המורה מס"ל ד"ל ומתחיל דרי אותיות לב
שמעתי מהמם שנשאל אונגוורי עיר שעמר שמפרשין פסוק מק"ט (מ"ג, י) כי לולי התמהמנו
כי עתה שבנו זה פעמים - כי התמהמנו דאולי אף יש לנו עוד זמן לשוב עתה שבנו
אימתי, זה פעמים' כאשר בחודש הי"ב בוג' כפול ועי' מש"כ (כ)

[illegible] גדול הוא. כשבא יום השבת קודש מתעורר האדם מחלומו ורואה שהכל היה הבל. כל הדמיונות של ימות החול היה חלום בלהות, והנה נפתחין עיניו ורואה שאין ממש בתאוות, בגאוה, ובכבוד, ובממון, הכל מתבטל. יש אנשים שמתעוררים מהחלום פעם ביום או פעמיים ביום.

❖ אך אם עוברים עליו שבעה ימים בלא חלום, היינו שאינו מתעורר אפי' כשבא יום השבת, הוא כבר נקרא רע. כי בשבת קודש יש ברכת מאור פניו של אדם בחכמה דקדושה להתעורר מעלפונו וחלומותיו של ימות החול. אם גם בשבת אינו מתעורר מן החלום, רחמנות גדולה עליו.

❖ **ברגע אחד של תשובה נופלים כל המומים, וממילא אנו יכולים למסור נפשינו כקרבן לה'**

❖ הדברי חיים מצאנז היה מחבב מאד את דברי הצדיק רבי אברהם מטשכנוב. פעם אחת בכה רבי אברהם בעת עריכת השלחן בשבת קודש, ואמר הרי אמרו חז"ל שיש להזהר לא להקדיש בעל מום לקרבן [גמ' תמורה] ואנחנו בכל יום בק"ש מקריבים עצמינו לקרבן ומוסרים נפשינו על קידוש השם, ואיך אנו עושים כזאת, והלא אנו בעלי מומים ע"י החטאים כמ"ש בזה"ק שהחטא עושה מום בנפשו של אדם, ובתוס' אחרון במס' מנחות כתוב שיש מזבח למעלה ומעלים שם נשמות ישראל. וא"כ איך אנו מוסרים נפשינו לקרבן כשאנו בעלי מום?

❖ אלא שאמרו בגמ' שמום עובר אינו מעכב את ההקדש, אלא שבשעת ההקרבה צריך להוריד את המום. וא"כ בשלמא אם הוא מום שאינו עובר, אזי אי אפשר להקדישו, וכן אם היה לוקח כמה שבועות עד שהמום עובר, גם לא היה שייך להקדישו משום מחוסר זמן, אך כיון שהורדת המומים שלנו היא עצת התשובה שאינה לוקחת זמן כלל. כמ"ש במשנה שאפי' רשע מקדש אשה על מנת שאני צדיק גומר, מקודשת שמא הרהר תשובה, ואמר המאור עיניים שאם יהודי אינו מאמין שיכולים לשוב בתשובה ברגע אחת, אין תשובתו תשובה, כמ"ש במשנה 'ואם לא עכשיו, אימתי', אם אינך מאמין שתשובה לוקח פחות מרגע אחד, א"כ אימתי תשוב. שהרי תשובה קדמה לעולם, כל מה שנברא לאחר 'בראשית' לוקח זמן, אך תשובה שנברא לפני בראשית, לא יתכן שהוא לוקח זמן, לא ארבעים יום, ולא ימי שובב"ים, אפי' רגע אחד זה מדי הרבה זמן לומר שתשובה לוקחת רגע. שזה מציאות של פניה אחת שפונה עצמו להשי"ת. וא"כ הרי שהמומים שלנו הם עוברים בשעתא חדא ופחות מכן, בזאת אנו יכולים להקריב עצמינו במסירות נפש להשי"ת. כיון שהמום עובר תוך כדי דיבור.

❖ **לשון פולין מסוגל להכשל להיות מסור**

❖ עוד כתב רבי אברהם טשכנובער בהגדה של פסח, ע"פ דברי חז"ל שיצאו ממצרים בזכות ששמרו שמם ולשונם [מדרש אמור לב] שהיו גדורים בעריות, ושלא היו בהם דלטורין. היינו שלא דיברו לשון הרע. וכ' האריז"ל [שעהפ"ס שמות] וכן באלשי"ך הק', שהסיבה שירדו למצרים להזדכך ארבעה זיכוכים משום חטא אדה"ר, חטא דור אנוש שהוחל לקרוא בשם ה', ומשום דור המבול, ודור הפלגה, ולזה נשתעבדו בחומר ולבנים כנגד דור הפלגה, והיאורה תשליכוהו כנגד דור המבול.

❖ והנה בגמ' סנהדרין אי' שחטא אדה"ר התחיל בלשון הרע שקיבל אדם דלטוריה מהנחש שאמר על הקב"ה 'מן העץ אכל'. ולזאת תקנו ע"י ששמרו עצמם מדלטוריה. וכן פגם המבול היה 'כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ', וזאת תקנו ע"י שהיו גדורים בעריות, פגם דור אנוש 'אז הוחל לקרוא בשם ה', שעשו אלהים אחרים', לזאת תקנו ע"י שלא שינו את שמם, ולא קראו אנשים בשם אלהים. ופגם דור הפלגה שהיו משביעים מלאכים ושרי מעלה בלשון הקודש, והשתמשו עם הלשה"ק לצרכם, ותיקונם היה שלא שינו לשונם.

❖ וכתב רבי אברהם, אני לא הנחתי לבני ללמוד לשון פולין, כי כל מי שיודע לשון פולין, לא ימלט מלהיות מסור פעם אחת כל ימי חייו. כמ"ש השם משמואל שלשון צרפת מושך לניאוף, כך לשון פולין מושך להיות מסור.

❖ **הולכים לקברי צדיקים משום דאין ספק מוציא מידי ודאי**

❖ פעם אחת בא אל רבי אברהם חכם אחד מחכמי ירושלים, ושאל אותו רבי אברהם מדוע בארץ הקודש כשיש איזה צרה ליהודי הוא נוסע לקברי צדיקים, ואילו בפוילין לא נהגו כך, אע"פ שיש להם צדיקים גדולים בבית החיים בוורשא, וכן בבעלזא לא נהגו כ"כ ללכת לקברי הצדיקים, כשהלך הרה"ק מבעלזא על ציון קדשם של זקניו, היו איתו מנין יהודים בלבד. [מלבד אצל הרמ"א בקראקא, כ"א אדר בליזענסק, כ"ה ניסן בצאנז, ז' אדר בקאליב]. כי בחו"ל נהגו לבקש ישועה מרבי חי, ולא כבני א"י שהולכים לבקש ישועה מקברי הצדיקים.

❖ וענה לו החכם הירושלמי שכך מצאנו במעשה דמרגלים, יהושע הלך לבקש ישועה מרבי חי, משה רבינו, ואילו כלב הלך לבקש ישועה בחברון בקברי האבות הקדושים. ושניהם ניצלו מהנסיונות של המרגלים. אך כל זה שייך רק שם כשמשה רבינו היה וודאי רבי, והאבה"ק היו וודאי צדיקים. לכן הצליחו שניהם. אך בימינו סוברים בני ארץ ישראל שבימינו, האדמו"רים הם בגדר ספק צדיק, וקברי צדיקים הם בגדר וודאי צדיק, ואין ספק מוציא מידי וודאי. רבי אברהם היה חוזר על דבריו, 'ספקא דרבנן'. כי החכם הנ"ל היה חסר לו מדת ההתבטלות ולא ידע שנסיעה לצדיק הדור הוא דבר שכל יהדותו תלוי בזה, ואם הוא מסתפק, היה לו ללכת מצדיק לצדיק עד שיצא הספק מלבו.

View as a webpage

Help Support The Yeshiva Through Our Annual Raffle Campaign!

BUY NOW

לעילוי נשמת חנה פרומט בת אפרים ע״ה

Daily Emunah is brought to you by Yeshiva Ateres Shimon of Far Rockaway, NY. In conjunction with YAD YOSEF Torah center of Ave. J (Brooklyn, NY)

**The material in this email audio and transcription is the sole property of Daily Emunah and can not be posted on other sites.

(א)

ד״ה שקרא תשנ״ג
יום היארצ״ט של
הגר״מ שמואל ב״ש
ד״ה אגודה, ד״ה א״ש

פרשת תצוה תשנ״ג

דרזבשי״ג משנה ד״ה, אגודה, דיהמ״ד אפל תורה

1. ע׳ בשערי אורה (ד, קי״ב) שמביא דברי המושג חכמה וז״ל דהגאון בדרכי התורה נראה כי מצות מעשיות כמו ע״ז ג״ע יש כרת וסקילה לא כן בין מוסיות ומדות כמו מחלוקות לה״ר רכילות ג״כ אין מלקות דהוי לאו הניתן לתשלומין או לאו שאין בו מעשה - אולם זהו דוקא ביחיד המושפע
2. אבל אם הציבור נשחתין בזה מצינו להיפך איתא במס׳ פאה ירושלמי ד׳ אמר רבי אבא בר כהנא דורו של דוד כולם צדיקים היו ועי׳ שהיו להן דילטורין היו יוצאין במלחמה והיו נופלין
3. אבל דורו של אחאב עובדי ע״ז היו ועי׳ שלא היו להן דילטורין היו יורדין למלחמה ומנצחין
4. הוא שעובדיה אמר לאליהו הלא הוגד לאדוני אשר עשיתי בהרוג איזבל את נביאי ד׳ ואכלכלם לחם ומים
5. אם לחם למה מים (אם מים למה לחם - ועי׳ פ״מ דאם יש ברוחו דמיון שאפי׳ מים שלא היו מצויים בעת ההיא טרח אחריהם לחפש ולהביאם למה לו להזכיר לחם הוי לחם בכלל ואכלכלם) אלא מלמד שהיו המים קשים לו להביא יותר מן הלחם - ואעפ״י שהיו צריכין לטרוח ולשאול ולחקור אחריו ומתוך כך ידעו הרבה מהם ולא גלו הדבר הרי שלא היו דלטורין בדור דאחאב להר״ר
6. ואליהו מכריז בהר הכרמל אני נותרתי לבדי לד׳ וכל עמא ידעין ולא מפרסמין למלכא
7. שאם הציבור נשחתין בזוג ומריבות ע״ז נאמר השוכן אתם בתוך טומאתם אבל במדות לשון הרע ומחלוקת ע״ז כתיב רומה על השמים כביכול סלק שכינתך מהם
8. ומ״ש בפי׳ הגר״א על משלי (ו, יט) והוא באחד ומי ישיבנו

① נוע שמצ בלשון של הצפירה כ'ג

I ועיש קיצ שמדייק בדברי הגמ׳ שהקב״ה נתן לישראל ג׳ קדושות, קדושת המשכן, וקדושת הכהנים - הקב״ה קידש את המשכן דלומדות שנתן מן השמן ואת הכהנים קידש דאוצ שמן גם משמן שמן (ד)

כלומ׳ כאשר ישראל באחדות אז השכינה שורה בישראל אבל כאשר מופרדים בין אחיו ונעלה נפשי מהם

(2) 9 ומעשה העגל מצאנו שעל העגל שהי׳ החטא הזה מחל הקב״ה להם ונתכפר להם אבל על המרגלים שהי׳ לשה״ר ורכילות טעה לא מחל להם ונגזר דמדבר הזה יתמו (יש לה הלך מפרשים גם אליבא דשערי אורה)

10. וגדולה מזו אמרו שמקדש ראשון היו ע״ז עריות ומקדש שני היו עוסקין בתורה ומצות מפני שנאת חנם ושם שאלו מי הם גדולים אנו מניחים הדירה שנמסרה לראשונים

11 הרי צריך הדבר נשאלו דמדות גרוע יותר מאוד נשאלות דעשות

12 ולכן על אלו שדת דמה״ר שנתפשט יכולים לקוות כי יאמר להם כי הן דבור ואין דלז אמרו דספרי. והנפש נבראת שאין הדבור נברא - אבל כיון שפרצו דמוסיות, ונשתנו בהודות - אז נקום וינקום ה׳.

13 ועי׳ בשערי אורה והנה״ל דביאור הדבקות של מדות טובות של אהבה לזולת יש כאן פירוש נשגב אין כאן דבור וממילא ניצוניים כיחידים - ועי׳ אוה״ח הק׳ כי תבוא (כ״ח מג) (4)

14 I ועיש שמפרש קרא בשיר השירים תוכו רצוף אהבה משנות ירושלים התוך - פנימי הפנימיות הוא רצוף דאהבת ישראל בזה הנשמה לחיות המאחדת את הכל שיהי׳ חי אהבה של דיבור של כנסת ישראל שמשרה שכינה עליהם - וכן לק (1)

15 ועי׳ בשיחה (כ-ב רע״ב) מאת הרה״ג ר׳ אביגדור נבנצל שליט״א שמורה בפרשת תרומה מגלות דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו - דהיינו הדברים בהנדבות צריך לקחת מבני ישראל אבל שהפעם לקחו רק מנדיבי הלב - אבל נדיבי הלב מסרו בהדיבור כל הדבור של רק הלב עצמם - ועי׳ שיחת אליהו פה מאי דבריו (3)

(3) שוב הראשונים דפרגא גורס במתן עורפן שראשו (דלא כמש"כ במתן דינו אל המקדש)
וע"ע מפרש דעורפן קאי על עורפם של כלל ישראל

(1) ששמח בגדולת אחיו יצפה לזכות על זה - וע"ע באוה"ח הק' (11)

(2) שמוכר למה לא נאמרו נחמות הקללות שבפרשת כי תבוא
כמו שנאמר בפרשת בחוקותי - לפי שקללות שבפרשת בחוקותי
נאמרו לכלל ישראל שכן נאמרו בלשון רבים וקללות בפרשת כי
תבוא נאמרו בלשון יחיד - ולא נאמרה נחמה אלא בקללה
שהיא לכלל ישראל כי לא יעזבם לגמרי ויעבור לפי דרך
אשרו - משא"כ היחידים מהם כי ירשום איש תאלמים עד עולם

(11) (נ' א) כי הכהונה למשה היתה למתנה אלא לבד שאין לו כח
דבא כ' הסירו ממנו - אתה מלך עצמך הקרב את אהרן דמשמע
ומשה הבין כאילו אתה חלק בו - להקריב את אהרן ויתן
לו גדולתו - ומתעוררות לי הכי שיו, השערהולד לו משל דשמחת הגרה (ח"ל ...)

(3) חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו
את לבם למקום שבשמים ופי' שאסור לכוון בתפלה לצורך עצמו
אך להתפלל שיהיו כל ישראל בתכלית השלימות - אלו ומתפלל
דאלקי נצור ע"ז - שתפלת אלקי נצור וכו' וע"ע מס' סוף פרק י"ט. (33)
וע"ע בשערי אורה הסה - דכיוה"כ כיון שנכנס מכל השנה הי' נכנס
הכהן לפני הקודש הקדשים לפני הארון ולהקטיר הקטורת
ועל עצם הי' הקטורת שלפני ולפנים מכפרת אמרו חז"ל דגמרין כח:
על לה"ר, על שנאה שאין אדם לתקונו על שנאה הראשונה דה"ד
בא לה"ר שבהסתר מאל, מכפר ימא דבר שבסתר ויכפר על דבר
שבסתר ואמרו על לה"ר שבחשאי על לפני ולפנים מכפרת
ב"ה רב"י זה גמורא - ע"ש (133)

(5) וע' שמירת הלשון פרק ט"ו ד"ה אמרו ז"ל שנים (דעו"ז) דבור המשבר - ואמז"ל
בג' מקומות ויתר הקב"ה על ע"ז ולא ויתר על מחלוקת - בדור המדבר
כשבאו ישראל לידי מעשה העגל מחל להן הקב"ה אבל כשבאו למחלוקת
לא ויתר להן שרבים משום מחלוקת ולכן של מחלוקת אותם מגביהו מהפה
גדולה מלך ממחלוקת של קרח

(8)

מסגאון ר' יצחק אייזיק הלוי פרק

16. ועי' צל"ח השבת (קונטרס דחדש השני מח-מ"ג) אותא
דשמור ושמש על ישפה הי' כתוב בנימין שלטי ישורון וכן אותא (1)

17. ולא מצא בספרי דהל' כלי המקדש (פ"ט הל' ג') כותב וכותב
למטה משניהן שבטי קה

18. ועוד שעשו משפחת חתם על הקהלה כשנתגלו קראו הקדה
דבור המערה אין בה ישורון - והוא חשש יהב
על כן היתה קהלה דיבל שלחושן של אהרן הכהן דבור
המדבר נכתב שבטי ישורון - אף אחר כשנתגלו הפנינים
אל אבד והתלבשו לשני חשן תבשיל ומכ"ש דבית שני
לא היו בחשן ישורון

19. ועוד שמבאר רצ"ל השבת בענין ישורון ויהי בישורון מלך
בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל - ישורון היינו כשהם
ביחד - ועשית הישר והטוב - הטוב דייני שמים והישר
דייני אדם

20. אותא בירושלמי פ"א מגלה ישפה של בנימין אמרו מאן
בית שני טבא בסוגיא - אמרו אית לי' לדמא בן נתינה
וגם הי' בזמן הבית שני

21. וממרר הלשון קרה ששבנא אבן זו נאבדה מתוך החושן
ונשאר במקרא הפירוש נושא הדמא של מסירת יוסף
ובנימין שלא הי' בכלל ראשו חשא ועל אבנו הי' כתוב
האותיות של בת העמים
שבטי ישורון - בבית שני שסברה שיצא חוץ דיברא
נתר פה והאחים של אבן זו ונעדרת.

22. עומדין בפורים קטן - ועי' שפ"א (צ"ק צ"ה ע"ב) דפורים הי'
הכנה לבנין בית שני והוא דרך התעוררות האמונה
ע"י התאחדות של כל הבנים - וכפי מה שמתאחדים כל כך
ניצולין משעבוד מלך ולכן אמר המן מפוזר ומפורד - שהרגיש שאבדו האחדות
ולכן אמר אסתר כנוס כל היהודים.

① יומא ע״ג:

(133) ?: ראוי לכל חסיד שיתכוין במעשיו לטובת דורו כלו לזכות אותם וזהו רצונו של מקום שיהיו חסידי ישראל מזכים ומכפרים את שאר מדריגות הדור – ועל הפלגת יתפלל על דורו לכפר על מי שצריך כפרה ולהשיב בתשובה מי שצריך לו וללמד סניגוריא על הדור כלו

(K) I+II ה עצבסיע פרשת גזבע אנשסץ - אגודה - כ"ד

ועי' מגילה ג' שלא ניתנה התרגום לכתוב בכתובים מתחילה

III

1. איתא דבניא (פ"ב) דניאל חלם חזה - וארו (והנה) ארבע רוחי שמיא מגיחין לימא רבא (ופרש"י ד' רוחות נושבות דאות מארבע רוחות העולם ונלחמות על הים הגדול וסוערות אותו

2. וארבע חיון רברבן סלקן מן ימא שנין דא מן דא ופי' רס"ג המה ארבע מלכיות שמשולין לחיות רעות

3. באתר דנה חזה הוית בחזוי ליליא וארו חיוא רביעיא דחילה ואימתני ותקיפא יתירא - והיא משניה מן כל חיותא די קדמה וקרנין עשר לה

4. משתכל הוית בקרניא ואלו (והנה) קרן אחרי זעירה סלקת ביניהון ותלת מן קרניא קדמיתא אתעקרו מן קדמי

5. ופי' רס"ג דבעתי שהיא מלכות ישמעאל בדקדוקיה ועי' דמצודות שאמר גם שמדבר על מלכות ישמעאל - וקרן זעירא ירמוז על הדבר העתיד להיות סמוך לביאת הגואל - ופום ממלל רברבן - ופי' רש"י דברי

6. חזה הוית עד די כרסון רמיו - ופרש"י כסאות הוטלו ונתקנו לישב במשפט - אחד לדין לאומות ואחד לצדקה לישראל

7. ועתיק יומין יתב - ופרש"י הקב"ה יושב למשפט על המלכות הזה ועל שלפניו שהכעיסו לפניו והציקו לבניו

8. לבושיה כתלג חיור - לבן עונות עמו וכרס"ג מפרש להלבין חטאינו כשלג

9. ושער ראשה כעמר נקא ופרש"י מנקה עצמו מצבאות שיש לפניו ומשלם להם כל שכרם במה"ז - וכרס"ג פי' לנקות עמו מפשע

10. כרסיה שביבין די נור של אש גלגלוהי נור דלק - ופי' רס"ג למען ידין עמיו דאפו כי באש נשפט

11. חזה הוית באדין (מחמת) מן קל מליא רברבתא די קרנא ממללא חזה הוית עד די קטילת חיותא והובד גשמה ויהיבת ליקדת אשא

12. מקול הדברים שהקרן מדברת גאוה תמצא של עתיק יומין - ללהב אש הוא אשו של יוקד והי' דת יוקד אש

13. ושאר חיותא העדיו שלטנהון וארכא בחיין יהיבת להון עד זמן ועדן

1) גאוה

14. ופי' רס"ג ושאר החיות הם שאר כל ממלכות מעכו"ם, מהם נשארו
עד בוא יומם באחרית הימים - הוא אחרית מלכות ישמעאל
וסוף מלכותם כי הוא אחרית מלכות כל הארץ אין אחריהן
מלכות כי בימי מלכותם ישפוט ד' על כל יושבי הארץ

15. הדברים מכוסים - ועם מצב העולם ע"כ מכוסה

16. ו"ו באוה"ח הק' בפרשתנו - שכותב בדבריו כמה יתבאר הכתוב
ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית
למאור להעלות נר תמיד

17. הודא בזה כי ד' גליות של ישראל כל א' מהם נגאלו ממנו
בזכות א' - גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו

18. ובזה יש להבין מש"כ בגמ' (הובא באהבת חסד בה' ממתני גמ"ח בסב"ה)
כשהיו ישראל במצרים נתקבצו כולם וכרתו ברית יחד שיעשו גמ"ח
זה עם זה ומבאר הח"ח כשראו שאין שום עצה להנצל משיעבודו
של פרעה והשיעבוד הלך ומתגבר יום יום כרתו ברית יחד לעשות
חסד זה עם זה שעי"ז יתעורר חסד של השי"ת עליהם ומשום זה
זכו לגאולה וזהו כונת הפסוק זכרתי לך חסד נעוריך - היינו מה
שעשו חסד בימי נעוריהן - לזכות שיגאלו בזכותם של אברהם
כיון לעשות מעשה אברהם

19. גלות השני נגאלו בזכות יצחק, השלישית בזכות יעקב והד'
תלוי בזכות משה, ולזה נתארך הגלות כי כל זמן שאין
עוסקים בתורה ומצות אין משה חפץ לגאול את הרשלנים מן
התורה

20. וזהו שרמז הכתוב כאן באומרו ואתה תצוה את בני ישראל
ואין צו אלא מלכות כי הוא ימלוך עליהן לתמיד ותנאי הוא הדבר שיעסקו
ישראל בתורה וזה אומרו ויקחו אליך שמן זית זך ירמוז אל התורה
שנמשלה לשמן, ודקדק לומר זך שצריכין לעסוק בתורה לשמה בלי
שמרים שהם לקנתר ח"ו או להתגדל - ואומר עוד כתית לכתת
גופם וכחם

(א)

דעצבשי"ג

כינוס התעוררות מוצש"ק פרשת כי תשא תשנ"ה
מאת הגה"צ ר' מרדכי שוואב זצוק"ל

להעלות נר תמיד

1. ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור ופרש"י הזיתים הי' כותש במכתשת - כדי שלא יהא בו שמרים ואחר שהוציא טפה ראשונה מכניסן לריחיים וטוחנן והשמן השני פסול למנורה וכשר למנחות שנא' כתית למאור ולא כתית למנחות

2. ועי' דמשאת משה (קפ"ו) שמביא מר' אליהו מאיר קוהנר תלמיד הסבא מנובהרדוק למדנו הכתוב כי יש להבדיל בין המושפע אור עצמו ובין הפועל למען הכלל - מנחות שהיא מצות אכילה לעצמו לא הקפידה דה התורה שתהי' דשמן זית זך דוקא לא כן המנורה אשר תפקידה להאיר לזולת - להשפיע על אחרים טעונה דוקא שמן זית זך בשעה שאדם מבקש להאיר לדורות לו צריך מתחילה להיות זך וטהור ואז יצליח בתפקידו

3. מרן ריא"ק זצ"ל הי' מתרעם משום זכה וזכה את הרדיו זכות הרדיו תלויה בו - שהכל תלוי במה שמשום זכה א"ע תמה - מלשון זך

4. ועי' דאורות הגר"א (שנ"ג) שהמגיד מדובנא שאל הגר"א איך יכול להשפיע על אחרים, והשיב הגר"א משל לכלי גדול אשר כלים קטנים סודרים אותם מכל צד מאחוז משפיע על הכלי גדול בלי הפסק דע"כ כאשר הכלי גדול נתמלא על כל גדותיו אז כל מה שמשפיע עוד יגיע אל הקטנים אשר אצלה אך כל זמן שהיא עצמה לא נתמלאה כ"כ שלא יגיע אצל הסמוכים מאומה - והנה יראת שמים ג"כ כמו⊕

5. מה שזכה המשגיח זצ"ל להאיר לדורות תלמידיו זה הי' מכח שהוא הי' בחינה של שמן זית זך, והי' שלו נתמלא על כל גדותיו ועי"ז השפיע לאחרים

6. כתית למאור - איתא בקהלת (ח, א) חכמת אדם תאיר פניו, מי לא יזכור מאור פניו של מרן זצ"ל ועי"ז גילה קהלת שזהו מחכמת אדם ואולי אפי' עפ"י משכ' בנפש החיים (הובא משלחן גבוה חי"ד קפ"ט) זה מה שאומרים חז"ל אין הקב"ה נותן חכמה (חכמה נ"ה) אלא למי שיש בו חכמה שנא' ולב

(ד) בעצם של מאור עצ"ל רבינו יונה שע"ת (א,ג) (II) המפחד פן יכשל בעון
הלא זה מאושר עצה על נפשו אור יראת אלקים יגה - והנה (III)

(II) מכיר חולשת האדם גודל החטא

(III) המסילת ישרים (פ"ג) כותב על מה שאמרו חז"ל תשת חשך ויהי לילה זה
העוה"ז שדומה ללילה ונאמר שיש ב' טעיות שאינו רואה מה לפניו
וטועה רעה שטובה

כל חכם לב נתתי חכמה, (ונא) יהיב חכמתא לחכימין - ומאור דנפש היא החכמה
ראשונה מאין תמצא ומתגלה בבחינת ראשית חכמה יראת ה' - ואת
זו ניתן רק מנח לבמו כמו שאמרו חז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים
ואפילו שנבו חכמת אדם - החכמה שהאדם משיג מצד עצמו תאיר פניו

7. איתא ביומא כ"ה: מנין לאש המנורה שנוטלין אותה ממזבח החיצון
ש"נ אש תמיד תוקד על המזבח - להעלות נר תמיד

8. מראש של עבודה מדליקין נרות המנורה - עבודת (התפלה) של מרן ז"ל - אשתו
עין ראתה כל אלה -

9. איתא באחרונים חייב להראש (לו) כוון בתפלתו כי התפלה היא עבודת הלב
והגר"א ז"ל מפרש שיש מדה מיוחדת למצות ומיוחדת היד רצה מיוחד
לתפלין של יד - מי שמניחו על יד ימין אינו משים התפלה - והתפלה
היא עבודת הלב - ומשום כוון בתפלתו - התפלה שיצא מפה ולשון טהור מפי (1)

10. (2) שני הרבנו יונה סוף ספר היראה ויתפלל בכל יום כפי כח לשונך על כל
חולי בני שיתרפאו ועל הבריאים שלא יחלו ושיציל הקב"ה את ה' מכל
מיני פורעניות, ושיתיר כל אסורי עמו, ושיתיר כל חבלי היולדות ועל חשוכי
בנים שיתן להם זרע טוב וכשר, ועל אותם שיש להם בנים שיהיו יראת ה'
ועל כולם שישמור הקב"ה שארית ישראל, ועל הקודש שישכון השכינה
שלום ויקום ויחזירם לעבודה שלמה

11. כתית למאור - כותש במכתשת - אינו נעשה זך ממילא צריכין
כתישה - מרן הגר"ח ז"ל הי' אומר בשם ר' ירוחם שמעולם לא שמע
ממי שנולד צדיק - רק ממקור... צדיק - כדי לפנות בנסיון דגלגל הגוף

12. ועי' [illegible] ([illegible]) מכתב מהגאון ר' הוטנר זצ"ל רעה חולה
היא אצלנו שכאשר מתעסקים אנו בצדדי השלמות של גדולינו
הננו מטפלים בסיכום האחרון של מעלתם אבל מדלגים על המאבק הפנימי
שהתחולל בנפשם. הרושם של שיחתנו על הגדולים כאלו יצאו מתחת יד היוצר
בקומתם ובצביונם - אבל מי יודע מן כל המלחמות המכשולים,
הנפילות, והנסיגות לאחור שמצאו

(ו) מיני דיבור איסור, והפה שלו נטהרו כמה פוגמ של כלל ישראל
(ב) כי אתה לבד מול האלקים וכפי המשגן הי' אתם דמורים עומד נגד האלקים להתפלל אתו

(6)

13. החכם מכל אדם שהיו יפות דבריו וקין הטפשים חושבים כי כוונתו לרבותא - אבל החכמים יודעים היטב שכוונתו הוא שמדות הקיומם היא דבק השורש נפלאות שלו

14. הנה הפתוכה דמשך כאו אור גדול - כח הפלוש, כח הקיומם כא לתכן על לימוד המוסר שום כל ימי חייו, מגדין, וממדבר, ומעיד - כתיב למאור (1)

15. המשניות הי' עשרים אמיר מאמרו דכתובות קי"א: אמר ר' יוחנן טוב המלבין שניו לחבירו יותר ממשקהו חלב שנא' ולבן שנים מחלב אל תקרי לבן שינים אלא ליבון שינים

16. ואיתא באשות דבן (י"ג, 3) המקבל את חבירו וספר פנים יפות אפי' לא נתן לו כלום מעלה עליו הכתוב כאילו נתן לו כל מתנות טובות שבעולם

17. איתא דאמות ח"ח להראש להטות רק' רבו לדבר ולהאמין דהשגחתו הפרטית ורצה רשב"י דלדבק היחוד השלם ומסיים כי זה הוא סגולה ישרה על כל המדות ונם יעוד כל התורה כולה - והיסוד 3 הוי כבר תגע

18. ונ' דמקור ח"י משמעון ר' דניאל ז"ל שמפי שכתבו כוונת תקוק ולצייק דאמונתו - כא לפי דשגתם וכו'

19. הודא דאחר פטירתו של רב הי' ימיו דמסיבותא שמפי' לו וקדל תלמידים על לקיים זה מצוה - ר' ול ששת קיבל על הנהגה שלא להסתכל חוץ מד' אמות שלא יוכל לעמוד דנה וסימן אי

20. ויש להמר מפני דחיין לא קיבלו תלמידיו הנהגותיו, ואפי' דמשמעות מפשט על הא דאיתא במס' ברכות ל"ג: על קרא דמה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה אטו יראה מילתא זוטרתי היא אין לגבי משה מילתא זוטרתא

21. ונ' דכלל דבשעה (פ"ח) שמשיא מהאריז"ל כשהוו אצל משה וראו את קדושתו ומעשיו הטובים אז גם לגביהו יראה מילתא זוטרתא

22. ואפי' כל שכר הי' קיים הי' די לתלמידיו ראיה הנהגותיו ורק אחר פטירתו הכירו דשבתו להמשיך ולהכל השפעתו דריכין להם על הנהגותיו

כג - צריכין בחינה לראות הנהגתו והטעות ועליו לקבל את
ללכת בדרכים הנאמנים

כד, איתא בקבלה וזרח השמש - יש זמן של זריחת השמש (צדיקים)
ובא השמש - יש זמן של הסתלקות הצדיקים אך מסיים הקרא
זורח הוא של

① ונו דהמשורר אומר מווצ"ל (רנ"א דף צ"ה ובפרט לדעתי) מלחמת הלב אשר האדם
כמעט כי דבר יום מירה ומעשיו אין הפסק ואין לו מנוחה ממנו אפי' רגע אחת
כי יפול לו האדם ויעלה ויבקש לשאול מה המהות הגאת דבר ימי חייו
להיות לו מלחמה הבאה יומם ולילה לא ינוח ולא ישקוט - וכל הגיו
וטעות האדם במה - כי אין צורה לא היה לו במה מה לעשות
עתן הי' לו אות עוד במה - ובזה עיקר השלמות כי הגדולים מלחמה
את מלחמת הלב כל ימי חיין ולא עוד

דרשה שבת כי תשא תשס"ג

IV 1. איתא בדברי אליהו פרשת וילך ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא
על כל הרעה אשר עשה - ומאמר על כפל ושינוי הלשון

2. ואני והנה ידוע שאומה הישראלית עם קדוש כשיד ה' נוגע בה
אז והקול קול יעקב בתפלה, וכולם לשבר מחיצות של ברזל
המפסיקות בינם לבין אביהם שבשמים - ומנם למו ישפך דמע שופך אליו

3. אך נרפים הם מלבקש מאלקינו על צאת בחשבם כי מקרה הוא
ולא על צד ההשגחה

4. וזהו ואנכי הסתר אסתיר פני מהם - ואנכי הסתר דבר זה
מאתם אסתיר פני מהם - שאסתיר מהם שלא יבינו שה' רואה להם
הצרה הזאת על שהסתרתי פני מהם ולא יבקשו רחמים - כדי
שיקבלו עונשם - כי אלמלא יבינו ידחו בתפלתם הגזירה

5. איתא בירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב אין לך שעה קשה בעולם מאותה שעה
שאמר הקב"ה למשה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא

6. לשון הקול קורא מאת הועד

7. איתא יומא שבת לה, לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא
זכות - ומי יעמוד לפניך בדין

8. שמעתי שהגאון ר' מתתיהו סלומון שליט"א דרש דר"ת מעשה נורא בדברי ר'

V ירוחם בדעת חכמה ומוסר ס' פ (ח"ב) בשעה זו בעת שצרות גדולות
מרחפות באויר בשעת צרה ומצוקה במצב נורא ואיום כ"כ
שנמצא בו הכלל והפרט - האם לא יספיק כ"ז לעורר את האדם

III 9. שומר אמונים (ח"ב ר"נ) מביא מעשה שאמר ר' ישמעאל כה"ג (כמדו
זהו מש"כ האגל ~~בבית~~ שבת קי"ט, שהראו לו בשמים צרות משונות
זו מזו אמרתי הללו למי הן א"ל לישראל אמרתי יכולין ישראל לעמוד
בהן - למחר הראו לי צרות משונות ~~זו מזו~~ מן הראשונות וקשות
אשר למות ואשר לאסר לחרב ואשר לרעב לרעב אמרתי כך
חטאו ישראל - אמר לי בכל יום מתחדשות גזירות קשות מאלו וכיון
שנכנסו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ואומרים יהא שמיה רבא אין אנו מניחין אותן
לצאת (זהו גדר מרובה) וי"ל מדוע הוי עורר על פשט

נה"ח (ג-א) ובמג ויאמר ה' הנה מקום אתי - אתו טפלה לו
ואין אני טפל לגופו ולפי פשוטו כמו שהמקום הוא סובל ומחזיק
איזה דבר והטפל המונח עליו כן בדמיון הזה הבורא אדון כל
הוא המקום האמיתי הסובל ומקיים העולמות והבריות כלם ואין
הם יכולין כלל מבלעדי רגע א' אפס מקום קיום וחיות כל
העולמות וכמוש ואתה מחיה את כלם - ולכן ויקרא המקום
והוא כמו יסוד אמונת ישראל

קול זעקה ותחנונים

"מצות עשה מן התורה לזעוק....על כל צרה שתבא על הצבור....ודבר זה מדרכי התשובה הוא....וזה הוא שיגרום להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו....הרי זו דרך אכזריות....הוא שכתוב בתורה והלכתם עמי בקרי והלכתי גם אני עמכם בחמת קרי...." - לשון הרמב"ם ריש הלכות תעניות.

ובעת הזאת כאשר סכנת מלחמה מרחפת באויר, ורשעים עריצים מאיימים על שארית ישראל בארץ ובגולה, ועל ישוב העולם כולו, ונראה בעליל כי ד' יתברך מסבב סיבות גדולות בעולמו עד כי נורא הוא, וכל זה עושה הוא עמנו, איך אפשר שלא נחרד ולא ימס לבבנו, ואיך לא נעלה שועתנו לאבינו שבשמים: סכותה לראשי ביום נשק. אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ד' אלקינו נזכיר, והוא ישלח עזרנו מקודש ומציון יסעדנו.

ולזה אמרנו עת תפלה היא ליעקב לשפוך שיח לפני אבינו שבשמים באמירת תהלים ובקשת רחמים ותחנונים לפני המקום.

בקשתנו שטוחה לכל הציבור להתאסף בשעת המנחה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ביום חמישי י"ח אדר א' הבעל"ט להרבות בתפלה ולומר פרקי תהלים: י"ג, מ"ג, מ"ד, ע"ט, פ', פ"ג, ק"ב, קכ"א, ק"ל, קמ"ב, וגם סדר והוא רחום שאומרים בב' וה', באתערותא דליבא ובצעקת תחנונים. ומי שבכח ראוי לו להתענות עד אחר מנחה גדולה.

והשם יתברך אדון הרחמים והסליחות ישמע שועתנו ויקבל ברחמים וברצון את תפלתנו לפורקן וישועה בעגלא ובזמן קריב, אכי"ר.

--מועצת גדולי התורה בארה"ב

בס"ד, ט' אדר א' תשס"ג

ב"ה ערש"ק

(א)

מעיינא פרשת זכור תשס"ב
" פרשת יתרו תשס"ט
פרשת כי תשא תשע"א

1. עי' השפתי חיים (מ"ז קס"ה-קע"ב) אנו מוצאים עונש נורא על מעשה עמלק ומחה את זכר עמלק מתחת השמים - מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה שלא יהא שם עמלק נזכר אפי' על הבהמה זו משל עמלק היתה - כליון גמור - ועל נאמרה עוד מ"ע של זכירה והוא לא תשכח - מהו הי' החומר במעשיו שכ"כ גדול שנאמרו כ"כ בעונש

2. אבל עמלק כתיב ויזנב בך כל הנחשלים אחריך, ולא ירא אלקים

3. לאחר קרי"ס נגלה גדלות ד' ויש דין ויש דיין - ומעשה זו פעל שנתפשטה יר"ש על כל העולם - שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישבי פלשת אז נבהלו אלופי אדום - ועד היהושע כי שמענו את אשר הוריש ד' את מי ים סוף - ונשמע וימס לבבנו הכירו שאין העולם הפקר

4. ועל זה בא עמלק ולא ירא אלקים - שיטה שאין ממי לירא והיא לצנן הכבוד שמים ולבטל מוראו - העולם הפקר (1)

5. עוד דבר עשה צנן הקדושה של ישראל חותכין מילותיהן של ישראל וזורקין כלפי מעלה ואומרין בזה בחרת - מילתן של ישראל שמעיד על קדושתן של ישראל - ובזאת הוא מתגאה באות ברית קודש כחש הכל מושג של קדושה הכל חומרי הכל בהמי - וע"י מעשיו רצה לעקור כל המושג של קדושה ויר"ש בעולם - ועשה זה ע"י מעשה נבלה ובזיון

6. איתא במס' אבות (ג, י"א) רבי אלעזר המודעי אומר המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות והמלבין פני חברו ברבים והמפר בריתו של אברהם אבינו והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה אע"פ שיש בידו תורה ומע"ט אין לו חלק לעוה"ב

7. המהר"ל מבאר באומר אלו הדברים נלמדים מקרא כי דבר ד' בזה הכרת תכרת הנפש ההיא

(1) ויש עוד נקודה על דגלי ארבע (דברים ד צ״א) ממרן הגרי״ז
הבשלת
מעשה עמלק היה מחשב כל מעשיו בחשבון ודעת כמו (י״ז, י״ב)
היו העמלקים מחשבים את השעות דאיזו שעה הם נוצחים
עיקר גבורתו היה בכישוף כמו (י״ז, ט) בחר לנו אנשים שיודעים
לבטל כשפים - לפי שבני עמלק מכשפים היו, ועי׳ עוד אורות 3
שמביא מדרש הלוי איגרא דהספרלין סצ״ו כי הכישוף מבטל הטבע
כאשר הוא ישבה ללא מים ויצמא של הטבע לעולם יכל היה
עמלק להגביר את כישופי הטמאים - היה מחשב הזמן שהיו
ישראל חלשים, הנחשלים אחריך, ואגב עיין ויצא - עיין דצמא
ויצא דרך ב״כ חשבונות היה עושה אבל מן הרבש״ע לא חשב
כלל ובזה ולא ירא אלקים

כאשר עושים מעשים אשר לא יעשו בחשבון - המשגיח
אינו כאן יש גבורה נוראה ולא ירא אלקים - בזה מפלמולה
מחק עין רואה ואוזן שומעת. ועל מעשיך בספר נכתבים
הרבינו יונה בשערי תשובה פ״ג מ״א כותב כל אדם וכל הנבראים
לא נבראו אך ליראה את השי״ת ואיך יחטא האדם אם יחשוב
לפני מי עתיד ליתן דין וחשבון - ויותר על הפורענות שהם
על ידי חטאיו יגרום רושם לגבוה אשר אין כמוהו, וכמאמרם לפני
מלך מלכי המלכים הקב״ה הקדוש לעולם ולעולמי עולמים

8. המזלזל את הקדושה מכחיש בגלוי בכמה יכול להביא
התקרבות לה' ע"י הקרבות - ואכילתו ע"י כהנים יכול
להביא כפרה - כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים -

9. המספר בכיעור מכחיש בקדושה גוף ישראל

10. המלבין פני חברו - מכחיש בצלם באלקים אשר באדם
אינו מכיר ומחשיב חשיבותו של ישראל

11. המגלה פנים בתורה דורש דרשות של דופי - אינו נוגע
מקדושת התורה ומאבד הלכות עפ"י זדונו

הרי"ף ורמב"ם התירו [illegible]

12. יש עוד פשט מבזה את חברו בפני ת"ח זו שמבזה את הת"ח
עצמו - או הוא מעריך החשיבות של תורה - הוא יודע להעריך
את החשיבות של לומדי תורה (2)

13. מעשים אלו ממין מעשה עמלק ויש כאן עונש חמור אפילו שיש בידו
תורה ומע"ט אין לו חלק לעוה"ב

14. הכח של עמלק בא ע"י רפידים - דכביכול ישראל הוא בלבול
החשיבות התורה ומשום רפו ידיהם (1) כאשר עושין ממין
מעשה עמלק מחזקין כח עמלק

15. ומוסיף הנוגע לנו למעשה מקיום מצוה של מחיית עמלק למחות
חוצפה עמלק מגוף לבנו - ולהחשיב דברים שבקדושה להחשיב
הצלם האלקים של האדם להחשיב ת"ח, להחשיב לימוד
(נכון מסוגות אחרונות)
התורה

16. וכל שעושה בהיפך רח"ל הוא מתלמידיו של עמלק ואם עושה
כן בפרהסיא ה"ז בחינה של מסית רח"ל שיש לו לאוין
שלא ירחמו עליו ובפלנות של עלק

17. אין לי די מלים לתאר חומר הדברים - אפילו שיש בידו תורה
ומע"ט (מה שנוי קראו תורה ומע"ט) - בודאי צריך לבקש מחילה
השתמשו לצלם האדם ה' ישור הס"ג מההיכל ויש עם צלם
האדם נ"ח לו
צריכין נסיון ורפואה

(1) איתא בגמ' כי דבר ה' בזה כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק

ג. ואלו שאין להם חלק לעוה"ב

(2) מאי אפיקורס איתא דסנהדרין ק' רב אמר כגון דאמר הני רבנן ונפשי כאדם שאומר אותו ג"כ בלשון בזוי הוא שמפי' לו לומר רבותינו שבמקום פלוני

(ט) II

לב. בסי' האחרון בשו"ע אות מביא הרמ"א י"א שחייב להרבות
במשתה ושמחה ביום שלאחר החג ואין נוהגין כן ממש
ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירין ויעשה לו
משתה גמור

לג. ועי' בשע"ת שמביא דברי רש"י דהוא בשביל אתרוג בוצע
ויאכל בוצע ונשמת ויטה לבן ובכשי' עסק בגמרא ובן
איתא בקבלה (י"א, ט) ויטה לבן ואיתא בגמ' שבת
ההוא קצת.

לד. ומבואר בחז"ל אומנות הכל לבדק דשני יצחק - אבל עי' לימוד
האגדה בזמן שנסתלק היצה"ר דכאן יצה"ר גורם גאלין
הרמ"א דא עלמא לן - אפי' שמחקה הבן לבו אינו משתה דפורים קטן
אבל יקר של האיש משנה זו הטוב לב

לה. ועי' הקדמת הרמ"א למחיר יין דיצא בתוך הגולה אשר נתגלגלנו
ממקומו מחמת עיפוש האויר והיינו גדל בארץ לא לנו
מקום אשר גאונים וגפן ומעט מן אין לשתות - מר אשר במסכנות
תאכל בה לחם - ולא יכולנו לקיים ימי פורים במשתה ושמחה
ותירה ספרו מחיר יין - כי מחיר יין ומשתה אבותינו - וכבו ממלאת
היום

לו. ועי' מעלת המגרה (י"ט) הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי
דברי בו ואיתא במדרש דיבורי בן זה מרה על כן צבור
אפרים עוד - והנביאה היא דרכה כמו ד' צבאות יהק' - אנו צריכין
לכל הדרכות ועל זו הצפירה אנו ניצולין מכל הצרות כמו
ונזכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאויביכם

5 איתא במס׳ ברכות (ט״ו: בדפי הרי״ף) היו יושבין בבית המדרש
והביאו אור לפניהם ב״ש אומרים כאו״א מברך לעצמו מפני ביטול
ביהמ״ד וב״ה אומרים א׳ מברך לכולם משום שנא׳ ברב עם הדרת
מלך ופי׳ הגאו׳ שצריכין כולן לשמוע הברכה כולה ולענות אמן
אחר המברך ונמצא שמתבטלין בעניית אמן יותר ממה שיתבטלו כשיברך
כאו״א בפ״ע וב״ה סוברים שיותר טוב א׳ לכולם משום ברב עם
הדרת מלך - נחלקו אפילו מהם על ביטול ביהמ״ד של שעה
אחת - ומה אפילו האחריות כשעושין אש ומסדרין שהביהמ״ד
ילכו אל החלונות ויסתכלו אל מעשיהם רח״ל

6 איתא במס׳ יומא פ״ו, איזהו חילול השם אמר אביי כדתניא ואהבת
את ה׳ אלקיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה
ויהא משאו ומתנו באמונה ודבורו בנחת עם הבריות מה הבריות
אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה - ראו כמה
נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה
ישראל אשר בך אתפאר

7. אבל מי שקורא ושונה ואין דיבורו בנחת עם הבריות מה הבריות
אומרות אוי לו לפלוני שלמד תורה אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו
לרבו שלמדו תורה - ראו כמה מקולקלים מעשיו וכמה מכוערים דרכיו ועליו
הכתוב אומר באמור להם עם ה׳ אלה ומארצו יצאו

8. ומה אמרו THE POLICE CHIEFS & FIREMAN - רק עושין דיני תורה

9. ערו מעשה כ׳ אהרן אחי ר״ית, כ״מ

אמונה ר״ג

בעזהשי״ת

פרשת כי תשא תשנ״ו - יום הסתלקותו של האדמו״ר מו״ר פנחס מנחם אלטר זצוק״ל

(ו״ה, ד)

(א)

1. איתא בשמו״ר ועשית את הקרשים למשכן לא הי׳ צריך אלא ועשית את הקרשים משכן מה למשכן על שם שעומד למשכן שאם נתחייבו שונאיהם של ישראל כלי׳ והוא מתמשכן עליהם אמר משה לפני הקב״ה והלא עתידים הם שלא יהי׳ להם לא משכן ולא מקדש ומה תהא עליהם אמר הקב״ה אני נוטל מהם צדיק א׳ וממשכנו בעדם ומכפר אני עליהם על כל עונותיהם.

2. איתא באוה״ח הק׳ כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ומפרש האוה״ח הק׳ - כשנסתלק מגדל ישראל ראש בני ישראל לפקודיהם לשון חסרון כי לצד חסרון של ישראל שנתחייבו כלי׳ אני נוטל את ראשם לכופר נפשם שלא ימותו כל ישראל

3. מספרים כשעה שנסתלק הגה״צ ר׳ צבי הירש חתנו של הח״ח שאלה הרבנית הלא ישנם כ״כ רשעים בעולם ומדוע בחר דוקא ליקח צדיק גדול כמותו - ואמר לה אלמלא הוא מעורר את הגזירה מתחתנו הו׳ צריכים להרוס חלק גדול מהישוב ולכן נפל הגורל על ר׳ הירש להציל את העולם כולו

4. ועי׳ בנה״א אולי כן שמבואר בדברי המדרש בשה״ש דהקב״ה אמר לאברהם אינו כאשכול הזה ראים לצדי עדרות ומעשים רעים אני רואה איש גדול שהם שיכול לומר למדת הדין די ואני נוטלו וממשכנו בעדם שנא׳ אשכול הכופר דודי לי - אשכול איש שהכל בו מקרא משנה ש״ס תוספתא ואגדות הכופר שמכפר עונותיהם דודי שיכול לומר למדת הדין די

5. ומשאר שהקב״ה דנו את עולמו במדת הדין ולמדת הרחמים - וחצי העולם נידון במדה״ד וחצי העולם במדה״ר - והגדול בדורו שקול ככל הדור נותנין למדה״ד חלקו - ומדה״ר חלקו - ואם גדול הדור אינו שקול ככל הדור צריך הקב״ה להמית כמה גדולי הדור עד שיהיו שקולין יחד ככל הדור ועי׳ באוה״ח הק׳ כי צדק שפנו (ב)

(1) הוא הענין שלוקח הצדקה לבם צדיק מת כל איש ישראל כופר
נפש הצדיק שמת בדבו והוא שאמרו איש כופר נפשו ואמרו גם יתנו
כאן פי׳ הכתוב, מה הוא כופר נפש שלבם לזה ואמר גם יתנו
יתנו אל ספר התורה לא ימוש ספר התורה הזה מפיך ר״ל אמתות
מה שאמרו התורה הוא מגינה ומכפרת עון ומרבה צדקות
ואפי׳ הי׳ דוד האבן עדיפא כלות צלות התורה שלוק
למנחה ולחטאת ולאשם כאלו הקריב כל הקרבנות המכפרים
ולמי שאינו בן תורה יתן מתנות הטובה כששפט ונאמן
ושמעתי אמי עשה אשה ימצא כסף לרמל אתכם

(ד)

6. איתא בפרשת עקב ואכתוב על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת ושוב כתיב ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן

7. ואיתא בירושלמי א"ר יודן ב"ר שלום למה סמך הכתוב מיתת אהרן לשבירת הלוחות ללמדך שקשה מיתת צדיקים לפני הקב"ה כשבירת הלוחות

8. וכל הבנין ובפרט אנו רואים בחז"ל דורשים מקרא באשר שברת יישר כחך ששברת משמע דבר ה' דבר טוב

9. ואולי אפשר וכמו דמשך חכמה (פרשת אחרי קמ"ט ופנחס) באותן באיבוד הלוחות הי' הפסד גדול לכלל ישראל אבל לאידך גיסא קיום הלוחות הי' קטרוג גדול על כל ישראל

10. בתורה כתיב דקרא ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה וישלך מידו את הלוחות וישבר אותם תחת ההר - ומשאר המפרשים בודאי שלא שבר הלוחות בחשב כאשר יקרב אל המחנה ונכרו חטאים ויעשו אשמה אבל כאשר קרב אל המחנה וראו אותו עם הלוחות ועדיין רוקדים לפני העגל הבין לשבר את הלוחות כדי שידונו כשוגגין ולא [illegible]

11. ובפרט מגלה הוא לדבר כאשר יש להם מנהיגים צדיקים אבל לאידך גיסא יש קטרוג גדול על הדור [illegible]

12. איתא במדרש בזוהר שנתאכסן אליהו אצל האלמנה מצרפת ויהי אחר הדברים האלה חלה בן האשה בעלת הבית ויהי חליו חזק מאד עד אשר לא נותרה בו נשמה ותאמר אל אליהו מה לי ולך איש האלקים באת אלי להזכיר את עוני ולהמית את בני

13. ומפרשים עד שלא באת אלי הוי שוקלין מעשי ומעשה בני עירי והייתי נחשבת לצדקת אבל עכשיו שבאת אלי לא נחשבתי לכלום

יא. ובאופן המשך הכתוב אך יש צדיק אשר הוא מורה ומדריך
הדור, וקני דברו הוי להם ללמוד ולא למדו ממנו את השי״ת
רוצה להדבק לקחת הצדק ואז נעזר שאר האומות במה
צדיקים - שבשבילי הצדיק בחוץ הוו נעזרו רשעים - וכבר הפתיין
לשבירת הלוחות

יב: איתא במו״ק (כ״ח) למה נסמכה מיתת מרים לפרה אדומה לומר
לך מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת.
ועי׳ בזהר (במדבר קפ״ח) שמא״א משמעי שורי חיין - אפר פרה
אינה מטהרת את האדם בעצמי רק מכשירו שיוכל לטהר
עצמו במים כך מיתת צדיקים וז׳ המשך הכתוב דאי מיתת צדיק
נתעורר האדם לעשות תשובה ולטהר מחטאיו שמאזין אין הארץ
נפלה שלהבת - או על דרך דבני דריוני דאמרו עד השתא
(1) בני לן עדכא דבעי רחמי עלן - איתא במשלי (י, כ״ה) וצדיק יסוד עולם

יג. לפני ג׳ ימים ובא מכתב מהאדמו״ר זצוק״ל וז״ל עד ב׳ חשון
ונתאבקו עת צרה היא ליעקב אשר עזרנו והוזכרנו דא
נעבור כל החשבונות דינינו אמרו חז״ל כיון שניתן רשות
למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים כל ישראל ערבים
זה לזה נעקור את שנאת ישראל אשר בתוכנו נרבה רעות
חסד וטוב נתחזק בתורה בדרכי נועם ויר״ש ונקיים
דבמאנו כי תצא מחנה על איביך ונשמרת מכל דבר רע - והי׳
מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך
ונקרא כולנו לצור ישראל י״ה הנפרע לנו מצרינו הקל המושיע

וכותב הכהונים המלך נוסד ~~[illegible]~~ עליו וצדקתו גשלונו מן הצפון

(א)

תשע"ג (א) - ד"ב, אגודה, אהל תורה

כי תשא תשע"ג

דרשפש"ג

1. איתא במס' סוכה נ"ב, דרש ר' יהודה ברבי אלעאי לעתי'
מביאו הקב"ה ליצה"ר ושוחטו בפני הצדיקים ובפני
הרשעים צדיקים נדמה להם כהר גבוה רשעים נדמה
להם כחוט השערה הללו בוכין והללו בוכין צדיקים
בוכין ואומרין היאך יכולנו לכבוש את הר הגבוה הזה
רשעים בוכין ואומרין היאך לא יכולנו לכבוש את חוט
השערה הזה

2. אמר ר' אסי יצה"ר בתחלה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף
דומה כעבותות העגלה, כל כח היצה"ר ועבודתו רבה

3. וזו מבחנת האדם (כ"ח) להסיתו לעקור את הכל
שאינו בא אל האדם בבא
ולהפקיר את לגמרי כי אז ודאי לא ישמע לו

4. אלא הנו בא אליו בדרכים ובתחבולות מלחמה ובשכנוע
מפתהו שישמע לו אך
רוצה ללכוד אותו במצודתו
בדבר קטן חוט השערה ממש (וזו דאורית הבא ס', כל פיתוי
יצה"ר הם בדברים שבין טוב ורע - כי דבר אמור או לפתוח)
לא יעשה עליו שום רושם

5. אשר לפי השקפה ראשונה בדבר הזה ונתפס ע"ז
וכ"ש שלא יזיק לו ובשמע לו - עד שמושכו לעקור
לבסוף מושכו היצה"ר לגרוש לו יותר וגדול
את כל התורה

6. ועי' במס' שבת ק"ה, תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר משו'
חלפא בר אגרא שאמר משום ר' יוחנן בן נורי המקרע
בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו
יהא בעיניך כעובד עכו"ם שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר
לו עשה כך למחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד
עכו"ם והולך ועובד

ד

גשר״ב ב

7. ועי' שיחות מוסר (תשל"א, י"ג) שמעורר דבחטא העגל כתיב
"סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל מסכה"
8. עוסקים בדור המובחר דור דעה - אשר גם עתה עמדו
במעמד הר סיני - ולפתע מאיגרא רמה לבירא עמיקתא
היא הכשלון הגדול באופן שאי' להסיק אפי' את המשפט
שישפט
9. כתיב "וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר ויקהל העם על אהרן
ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי זה
משה האיש לא ידענו מה היה לו"
10. ועי' רש"י שזה בא אל תקרי בושש אלא באו שש דשעה
שעלה משה למרום אמר להם אני בא לסוף מ' יום
בא שטן ועירבב את העולם הראה דמות חושך ואפילה
דמות ענן וערפל וערבוביא
11. אמר להם משה רבכם היכן הוא אמרו לו עלה למרום אמר
להם בא שש ולא השגיחו בו הראה להם דמות מטתו
12. גילו לנו חז"ל איך נכשלו ישראל בחטא העגל - כי משעה
שיצאו ממצרים עד עתה הי' משה רבינו הולך לפניהם
ומנהיגם - מורה להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה
אשר יעשון - והנה לפתע פתאום מראה להם השטן
כי משה מת ומטתו פורחת באויר וכל ישראל שרויים בפחד
ובבהלה - לנגד עיניהם חושך ואפילה וכל העולם כולו
נתון במבוכה גדולה - ובראותם כך אשר [illegible]
13. שבורים ורצוצים לעת מות המנהיג ואבדו כל תקותיהם
פחודים ומצפים למצוא המדריך והמושיע - במצב זה יכול
השטן לפעול מה שאין בידו לפעול במצב פשוט
14. כאשר האדם נדהם ואחוז עצב הוא בסכנה גדולה

ליפול מאיגרא רמא לבירא עמיקתא

יב. ועי' קימו וקדש (קי״ב) הפיל פור להומם ולאבדם - דהיינו
עמלק הי' גדול בחכמת הכישוף ובפשעיו הבל כ' ימים
בחכמות הכוכבים להכיר לזמן מסויים אשר בו שום ספק
על פי דבר הטבע בכאן מצלו שאין שום דבר יכולה
לעמוד נגדו והוא יג' דאדר - ובזה שאמר הדבר
ליהודים שיוכ' יכנסו היהודים למקומם של פחד ואונס
(לאחר תשע״ד 1) שבזה יוכל לעשות בהם וע' כי תשא תשע״ה א״ד תשע״ד

יג. אין מוצאים אבל קי״ת ויעש הפלאי השכל ובלבד ויגיע
אברהם יום וכי' הרבה דבר ודעת כדי להרהר
ודבש כדי לבטל מהם קיש שבשיא ועדיין

יד. ואולי אפשר שעי' בדרים אלה הם א - דבקים איתו דפרשת
שופטים (כ׳) ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום
למלחמה על איביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו
ואל תערצו מפניהם

טו. וכמו כן אפי' אין דבר צבור אלא קיש לבד כאשר
קורין קיש - וממציא על אמונתו - אין עוד מלבדו
אין שום כח בעולם אין לנו דמה לפחד הכל
בהשגחה פרטית אנו נמצאים בידו של הקב״ה

טז. וזה הי' כוונת של קי״ת להפחידם ולהטיל מקום שבם
צדי רבה

יז. ונבוא מה שמסיים הפסוק כי ה׳ אלקיכם ההולך עמכם להלחם
לכם עם איביכם להושיע אתכם. ד' מדבר אליהם פמעשים יעלו
בפרטות וע' בדרים (לא,ו) לא ירפך ולא יעזבך לעיון לפות ממנו (1)

יח. וע' משלחנו של המגיד (ספר״ג) חב שה - שמזכיר מלשון חז״ל בספר תהלה לגאולה
על מלשון נמצא - משמע שעובדי בעולם אנו בדברים גו (ור' איגר שמאן)
המה מלשון הכתוב דניש והנה אצל דשבם

תשובה (1)

(1) רוצחים הזקנים וחור זבחו ישראל ורוצים לרוצחו גם - והדבר היחידי
העומד בדעתו הוא וכל להשיבו ממן, והארכתי בדברי הראב
יוסף בראות שנענש באמת מעשה מפני הרעה שנעשה לו,
מה כל המעשה הוא בדרך טוב כבחינת מתנה בשדה במציאת
צאנית לגונית עד מהי גמית עד גוסל מהי גמית יאו ואז
העיר דלפוס יארך קושית האבמור מאמשנך צדק שאמר
מדוע לא עשה אהרן הכהן תשובה שנעשה לצבות וכו' וגו'
דלפי הכל לאחי עושה תשובה דיסוד של תשובה היא חרטה
על מה שעשה והוא לא היה בעבירה בכדי השיב ממן
ועי' כי תשא תשנ"ח ויש לו היאך הי' אהרן הכהן עד להיות דבות
בעולם ועי' תשנ"ח טו ע"ב. גמרא: עשה ה' שאלו סעבן רק הועבק ע' תשובה (2)
טו

(א) תשס"ו אגודה דיהוד
אהל גוזה

די עזהשי"ג

פרשת כי תשא תשס"ו - אגודה

1, איתא במס' סוף פרק י"ט ואלה הם הכוחות האמיתיים של
ישראל שהקב"ה חפץ בהם הדבקה שמוסרים עצמם על צאנו
ודורשים ומשתדלים על שלומם וטובתם בכל הדרכים ועומדים
תמיד בפרץ להתפלל עליהם לבטל הגזרות הקשות ולפתוח
להם שערי ברכה תשע"ד (ד)

תשע"ד 2 איתא במס' סנהדרין ז. כתיב וירא אהרן ויבן מזבח לפניו
לתחרפנו מה ראה א"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר ראה חור שזבוח לפניו
ואיתא במדבר רבה (ט"ו, כ"א) נכנסו כל ישראל אצל הזקנים
ואמרו להם משה הגיע זמנו שירד לסוף מ' יום והרי ו' שעות
יותר ולא ירד ואין אנו יודעים מה היה לו קום עשה לנו אלהים
כיון ששמעו כך אמרו להם מה אתם מכעיסין למי שעשה לכם
כל אותם נסים ונפלאות ולא שמעו להם והרגום ולפי שעמד
חור כנגדן בדברים קשים עמדו עליו עוד והרגוהו נכנסו כל
ישראל לאהרן דמפומה כדה ואמרו אליו קום מה אתה יושב
קום עשה לנו אלהים ואם לאו כי כה עשינו אנו עושין לך
3 אמר אי לא שמענא להו השתא עבדו לי כדעבדו בחור
ומקיים בי אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא ולא הוי להו
תקנתא לעולם מוטב דליעבדו לעגל אפשר הויא להו תקנתא
בתשובה

4, ועי' בגמ' בע"ז קאי קרא אמרת אמת האבה דפוהו ורבים השיב
מאון

5, ואיתא בויק"ר (י"ג) וירא אהרן מה ראה, אמר אהרן אם בונים
הן אותו הסרחון נתלה בהם מוטב שיתלה הסרחון בי ולא
בישראל משל לבן מלכים שנתגאה לבו עליו ולקח את הסייף
לחתוך את אביו אמר פדגוגו אל תיגע את עצמך תן לי ואני
חותך הבין המלך עליו אמר יודע אני להיכן היתה כוונתך

תשע"ד (ה)

ומשום כך מן המקדש לא יצא, וכל מצוות כהונה ינתנו לאהרן
ולבניו אל הקב"ה אהבת צדק - אהבת לצדק את בני
ושנאת מלחמה על כן משחך אלהים אלהיך אל חיל שמחה
שבטו של לוי לא נבחר לכהונה גדולה אלא לאהרן - נאמן רואה אמת (1)
6. על דבריו אומר רבי שמעיה מהמדרש בא שטן ועורר את
העולם אל משה רבנו היכן הוא אל זה למרות אשר להם
מת, הראה להם דמות מטתו של משה צלוי דין בשמים
והארץ והיו מראין זה לזה ואומרים כי זה משה האיש מיד
וישבו ממחרת ויקומו לצחק
8. ומעורר הוא לכאורה היה לבטל להצטער ולבכות על מות רבן
ומנהיגן ולא לשמוח בתופים ובמחולות
9. ואם על כן דעמה שאמר לו הקב"ה למשה הניחה לי ואכלה
אותם כרגע היה לו למשה להסכים לכך שהרי הם בעם רע
בו ושמח בתופים ובמחולות למרות שראה מטתו
10. עם שמצבו ושמח ואינו מצטער על מות מנהיגו אינו ראוי לרחמים
ולסליחה ונזכר מהר על כבודו ואיתא בזוהר שאמר ימותו
אלף כמשה ואל יגע צפורן אחד מישראל
11. נאמן קצת בעולם - ועתה אם תשא חטאתם ואם אין
מחני נא מספרך אשר כתבת
ובו הכתוב כותב מחני נא מספר התורה נאסרו אני עונש כתוב
שאמר הכתוב והוא מחולל מפשעינו (חוץ פנימי: ע' פשעינו)
מדוכא מעוונותינו (מבאור ה' וכו') ובחבורתו נרפא לנו
12. אך היו לו מחלה קשה ורע אל החי - אל לולי אך נר א
לעדה ונרפא אשר הבטחה שלא לגלות את פניו לעמת רב
חולה אשר אשת בשמה מחלה והפצירה אותו לגלות לה
אופן הרפואה לבסוף גילה לה ושם חמש המחלה אצלו חמש שנים

אין
נגע
תשע"ד

גשו״ד (5)

(1) ודסבורין כי יוצא ריק ונבו באופן היחיד להצדיק מעוך
דכל הפוסקים נפש מדבלים בחשש נ״ו

ועי׳ סי׳ תרכ״ב דהוא י״א שצריך להרבות במשתה ושמחה
ד״ז שהאבד רגליו ואין נוסקין כן ממ ירקה קצת דסעודה כדי
לצאת ידי המחמירים ונטול לו משתה גמ״ד (תו״ט)
ועי׳ דבשו ין צ״ם ולונת טעל שמביא מהמחבר ״ן ודבל מביה ומצוה
ליהודים משתה ויום טוב - ואחד של מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע שמחה וששון
מגוה שמחה וששון ליהודים משתה ויו״ט - וכה כי שמחת כל
הולך אחר עצם המשתה שהוא הבא קודם דאשן עושה משתה
ושמחה ומשתה שהכמה משתה דאלקים - ודעת דאלקים ואומר באיגה
מלח ולכ מגיע לאכל על המשתה ועי׳ נקודות שלוי רי״ן צ״ב
צ״ב ניש דף

548 6359

תשע"ו אגודה אהל תורה, ד"ך ושיחות

ד"ע בהשי"ת

תשס"ו אגודה ד"המ"ד אהל תורה (א)

פרשת כי תשא תשס"ו-אגודה

1, איתא במס' סוף פרק י"ט ואלה הם הרועים האמיתיים של ישראל שמקבלים חפץ בכל הדרכה שמוסרים עצמם על צאנו ודורשים ומשתדלים על שלומם וטובתם בכל הדרכים ועומדים תמיד בפרץ להתפלל עליהם לבטל הגזרות הקשות ולפתוח להם שערי ברכה

2, איתא במס' סנהדרין ז, כתיב וירא אהרן ויבן מזבח לפניו מה ראה א"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר ראה חור שזבוח לפניו ואיתא במדבר רבה (ט"ו, כא) נכנסו כל ישראל אצל הזקנים ואמרו להם משה הגיע זמנו שירד לסוף מ' יום והרי ו' שעות יותר ולא ירד ואין אנו יודעין מה הי' לו קום עשה לנו אלהים כיון ששמע כך אמרו להם מה אתם מבקשים למי שעשה לכם כל אותן נסים ונפלאות ולא שמעו להם והרגום ולפי שמצאו חור כשמן בדברים קשים עמדו עליו עוד והרגוהו נכנסו כל ישראל לאהרן דמבואר כאן ויאמרו אליו קום מה אתה יושב קום עשה לנו אלהים ואם לאו כי גם עכשיו אנו עושין לך

3, אמר אי לא שמענא להו השתא עבדו לי כדעבדו בחור ומקיים בי אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא ולא הווא להו תקנתא לעולם מוטב דליעבדו עגל אפשר הווא להו תקנתא דתשובה

4, ועיי' בתוס' בד"ה קאי קרא אמת האם דפיהו ורבים השיב מעון

5, ואיתא בויק"ר (י"ג) וירא אהרן מה ראה אמר אהרן אם בונים הן אותו הסרחון נתלה בהם מוטב שיתלה הסרחון בי ולא בישראל משל לבן מלכים שנתגאה לבו עליו ולקח את הסייף לחתוך את אביו אמר פדגוגו אל תייגע את עצמך תן לי ואני חותך הציף המלך עליו אמר יודע אני להיכן היתה כוונתך

ומשום דכ מן המקדש לא יצא, וכד מגעת כהונה ינתנו לאהרן
ולבניו אל הקב"ה אהבת דבק - אהבת לדבק את בני
ושנאת מלחיך על כן משאך אלהיך אלקיך אל חיל שמכל
שבטו של לוי לא נבחר לכהונה גדולה אלא לאהרן - נחשון רואה אותו (1)

6. על דבלוי אומר רבי שמעיא מהמקדש בא שטן ועורך את
המלך אל משה רבך היכן הוא אל עלה למרום אמר להם
מת, הראה להם דמות מטתו של משה תלוי בין השמים
והארץ וזהו מראין אותו באצבע ואומר כי זה משה האיש מיד
וישבו ממחרת ויקומו לצחק

8. ומעורר הח"ח לכאורה הי' לנו להתאבל ולבכות על מות רבנו
ומנהיגנו ולא לשמוח בתופים ובמחולות

9. ויש על כן דסברה שאמר לו הקב"ה למשה הניחה לי ואכלה
אותם ברגע יהי' לו למשה להסכים לכך שבזה הוא מצב [illegible]
רו ושמח בתופים ובמחולות למרות שראה מטתו

10. וע"ז שצחק ושמח ואינו מתאבל על מות מנהיגו אינו ראוי לרחמים
ולסליחה ועכ"ז מחל על כבודו ואיתא דעמם שאמר ימותו
אלף כמשה ואל יגע בצפורן א' מישראל

11. נחשון קצת דעבלת - ועתה אם תשא חטאתם ואם אין
מחני נא מספרך אשר כתבת
וכן הרמב"ן כותב מחני נא מספר הח"ח ואסבול אני ענשך כמו
שאמר הכתוב והוא מחולל מפשענו (חוץ פנימית על פשענו)
מדוכא מעונותינו (מכאובינו הוא סבלם) ובחבורתו נרפא לנו [illegible]

13. אף הי' לו מחלה קשה וברא אל הח"ח - אל ילך אל רב א'
לדרכה ונרפא אבל בצעה שלא לגלות את רבו לאמ"ז רב
ולפ אחי אשתו באותה מחלה והפצירה אותו לגלות לפ
אופן הרפואה דהוה קיים לה ושוב חזר המחלה אצלו חזר שוב

(1) רוצחים הזקנים וחזר נצלו ישראל ורוצים לרוצחו ג"כ - והדבר היחידי
העומד בדעתו היום יכול להשיבך ממך, והארכתי בדברי הראש
יוסף באותו שנענש באותו מעשה מפני הריח שנעשה לו
מ"מ כוח המעשה הי' דבר טוב בבחינת מעשה בשדה במינה
אמונת לגאונית (II) עד מה גאונית עד גורל מה גאונית יאו ואו
העיר דלפיז יגרף קושית האמור מאמשנך צדיק שאמר
מדוע לא עשה אהרן הכהן תשובה שנעשה לצבות עוז וגו'
דלפי הנ"ל לאבי עושה תשובה ביסוד של תשובה הוא חרטה
על מה שעשה והוא של האמת בבחינת השיר ממך
ועי' כי תשא תשנ"ח ויש לו היאך הי' אהרן הכהן יכול להיות בדעת
בכולם ומה תשנ"ח שם ע"ב. תמירא לעשה ה' שם של סבר רב המובן

מי"ד בסוף המאמר גאונית חלוק דשאת בקרבנות קצב סוף ונפרצים
ממנו גאונית של שבת ומשה תקנה ליום גאונות לגאונית
(2) לבאר זה עפ"י דברי הגמ' חולין פ' כל הבשר ניתן דשאול חניכא זה
בקו"ה דרבי עולם המשפט ומדבר

אל הרה״ח ובקש ממנו שיעזבו אל נפשו א׳ אז הייתי בטוח
לימוד וקבלתי עוד געגועי דוקא אל נפשו א׳

14, הסברתי כואב מתוך נא מספיק מחה את הבעיות שלו
מספיק ושיו לחשבון כדי שיצטו לטלית - ואפילו בד׳ רט״א ①

15. מעשה בהרה״ח שמואל בל חלקו בחה״ב שלו יספרו לבי״ר

16. איתא בקרא ושלחתי ׳לפניך מלאך וגרשתי את הכנעני האמרי
והחתי והפרזי החוי והיבוסי

17, ומ״ו באותה הק׳ במקום מורה בשעת הקב״ה מסכמת לכניסת
משה לארץ ולהנחילה לישראל

18. ומעורר באיתא בשמות (ה, כב) ד׳ למה הרעתה לעם הזה למה
זה שלחתני - ויאמר ד׳ אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה
ופרש״י הרהרת על מדותי - העשוי לפרעה תראה ולא העשוי
למלכי שבעת האומות

19, ומתרץ ואולי כי בשביל שנתן נפשו על ישראל דמעשה בבלן נמשלה גזירת
עתה תראה

20. ואולי עוד בונת כיון שראה כל אהבתו ומסירתו לכלל ישראל
אין שאלתו על אמירתו למה הרעת - באהבה מקלקלת את השורה ובק

איזק שאול דוד בירה   נחמי שגיבל

(1) שביאר את המצב דהבל נושא עי כח היצר - ובהשקפה זו
יכולים לראות שאותם שפטו ומרדו ע"ז - אשר עבד הם
יהודים יקרים וצ"ל להם כל מה שיוכל

אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו ע"י הלל הזקן ז"ל

בעזהשי"ת

(א)

ר' גשא גשנ"א

1. איתא במס' סוכה נ"ב, דרש ר' יהודה ברבי אלעאי לעת"ל מביאו הקב"ה ליצה"ר ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים צדיקים נדמה להם כהר גבוה רשעים נדמה להם כחוט השערה הללו בוכין והללו בוכין צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש את הר הגבוה הזה רשעים בוכין ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה

2. אמר ר' אסי יצה"ר בתחלה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף דומה כעבותות העגלה

3. וזו מדרכת האדם (כ"ח) כל כח היצה"ר ועבודתו בזה שאינו בא אל האדם בפ"א להסיתו לעקור את הכל ולהפקיר את עצמו כי אז ודאי לא ישמע לו

4. אלא הנה בא אליו בערמה ובתחבולות מלחמה ובשבוא רוצה ללכוד אותו במצודתו מפתהו שישמע לו אך בדבר קטן חוט השערה ממש (וזו באורות הקר"א ס', כל פיתויי יצה"ר הם בדברים שבין טוב ורע - כי בדבר גמור אי לפתות)

5. אשר לפי השקפה ראשונה לא יחשב עליו שום רשע וכ"ש שלא יזיק לו וכששמע לו בדבר הזה ונתקרב עי"ז לדבר יותר גדול מוסיף היצה"ר לקרוב לו - עד שמוסיפו לעקור את כל התורה

6. ועי' במס' שבת ק"ה, תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר משום חילפא בר אגרא שאמר משום ר' יוחנן בן נורי המקרע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו יהא בעיניך כעובד עכו"ם שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך למחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד עכו"ם והולך לו ועובד

ד

7. ועל שיחת מוסר (תשל"א, י"ג) שמעורר דבחטאת העגל כתיב סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל מסכה

8. עוסקים בדור המדבר דור דיעה - אשר גם עתה עמדו במעמד הנשגב - ולפתע מאיגרא רמא לבירא עמיקתא היתה הכשלון הוצג באופן שאי' להסית אפי' את הפשוט שיחטא

9. כתיב וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו

10. ועל דמשי' שבת פ"ט אל תקרי בושש אלא באו שש דשעה שעלה משה למרום אמר להם אני בא לסוף מ' יום בא שטן ועירבב את העולם הראה דמות חושך אפילה דמות מטה ומת וערבוביא

11. אמר להם משה רבכם היכן הוא אמרו לו עלה למרום אמר להם באו שש ולא השגיחו בו הראה להם דמות מטתו

12. גלו לנו חז"ל איך נכשלו ישראל בחטא העגל - כי משעה שבאו ממצרים עד עתה ה' משה רבינו הולך לפניהם ומנהיגם - מורה להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון - והנה לפתע פתאום מראה להם השטן כי משה מת ומטתו פורחת באויר וכל ישראל שרויים בפחד ובהלה - לעמוד מנהיגם חושך ואפילה וכל העולם כולו נתון במערבולת גדולה - ובהיותם כך אשר עשאום

13. שבורים ורצוצים לנוכח מות המנהיג ואבדו כל הקדושות בחוצות ומשולהבים למראה המערבולת והאש - בשעה זו יכול השטן לפעול מה שאין בידו לפעול במצב פשוט

14. כאשר האדם נבהל ואחזו עלבון - הוא בסכנה גדולה

(ג)

ליפול מאיגרא רמה לבירא עמיקתא

15. וע' קימו וקבלו (קה"ג) הפיל פור להומם ולאבדם - דהיינו עמלק הי' גדולים בחכמת הכישוף ובשתמשו בכל ידיעתו בחכמות הנ"ל להגיע לגורל מסוים 'אשר בו אין ספק על פי דרך הטבע בהיות מצלח שאין שום דבר יכולה לעמוד נגדו ובוא ל"ג באדר - ורצה שיודע הדבר ליהודים שעי"ז יכנסו היהודים למהומה של פחד ויאוש שלא יוכלו לעשות דבר וע' כי תשא תשמ"ט ב"ה

16. אנו מוצאים אצל גלות יוון הפלשתי השכל והמדע ויגיע אדם יותר ובי' הרבה דבר ועוד כדי להרהיב. ורבים כדי לבטל מהם ק"ש שבשמיא ועבודה.

17. ואלו אבל שני דברים אלו הם א' - בהם איתא בפרשת שופטים (כ,ג) נאמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם אל ירך לבבכם, אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם

18. וכותב כאן אפי' אין בהם זכות אלא ק"ש לבד כאשר קורים ק"ש - וממדים על אמונתם - אין עוד מלבדו אין שום כח בעולם אין לנו במה לפחוד הכל בהשגחה פרטית אנו נמצאים בידו של הקב"ה

19. זהו הי' כוונת של גלות להפחידם ולבטלם מק"ש שבם אלקי רבם

20. ונבוא מה שמסיים הפסוק כי ה' אלקיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם. ה' מדבר, אלקיכם משגיח עלינו בפרטות וע' בפרים (לא,ו) לא ירפך ולא יעזבך לא יתן לך רפיון להיות נעזב ממנו

21. וע' משלחנו של המגיד (שפיגל) חג שה - שמציל מלשון חזל בבקר חברה בגלגולי על מלשון מגער - משמע שבעודי למולו אנו דבוקים בו ורב' איבע שגוזן המזר מלשון הגאון דעושה והנה אמר רש"ב

(1) ודסבורנו כי ירוצו ריצה וזהו האופן היחיד להצדיק מעוז
דכל המצוות נפש מהדהד הושע ע"י

וע' סי' תרכ"ב ד"ה וא שצריך להרבות במשתה ושמחה
בי"ט שבאבר כולו ואין נוטלין כן מה ירבה קצת בסעודה כדי
לצאת ידי המחמירין ונוטל לו משתה גמיר (חו"ט)
וע' כתובות ז' ע"ב ובגמ' טעמא שמביא מהמאירי ז"ל ודבל מבינה ומזונה
נרבה עוד ונראה מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע שמחה וששון
ליהודים משתה ויום טוב - ואחר שם מקום שנוהג הדת והוא שבת
מוכה שמחה וששון ליהודים משתה ויום - וזה כי בשמחת כל
הלב אחר עצת המודה שהוא הדת קיום דששון ועושה משתה
ושמחה ומשתה שהכנה משום דאלקי - ודעת דאלקין ומחדד באגה
מולו וכל מגיע לאחד עד המודה וע' נתיבות שלום ויגן צ"ב
צ"ב נ"ש דף

תשמ"ח ד"ר אגודה תשע"ג ד"ר, סנגורת

ד"ר תשנ"ג

דרשות

פרשת כי תשא תשמ"ג

(א)

I תשס"ח - ע' משלי (ד,ד) ודפי הפרשה של ויקהל מרב לוי ... קנ"ג-קנ"ד

1. ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד - והיה כצאת משה אל האהל יקומו כל העם ונצבו איש פתח אהלו והביטו אחרי משה עד באו האהלה - ובפסוק י"א ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל

2. איתא דפרקי דר"א (מו) בי"ז בתמוז שבר את הלוחות והרג את חוטאי ישראל ועשה מ' יום במחנה עד ששרף את העגל וכתתו כעפר הארץ והרג את כל איש נשק לעגל (ע' קודם בכ"ב כי י"ז בתמוז) והכרית עבודת העגל מישראל ע' רד"ל שכל מ' שבפי' מרקיס טעבין ... ה' מוכיחו ומחנינו בתשובה

3. והרגו כל שבט דמקומו - ע' רד"ל ע"י מלחמת בני לוי ומן המגפה נתקלקלו סבב מחנות השבט ע' רמב"ן דבר (ל"ג-ז')

4. מ' ימים אלו ואחר י"ז בתמוז היו ימים קשים מאד - לא רצה הקב"ה להשיב שכינתו בקרב ישראל והיה מוכרח משה להסיר את אהלו מתוכם - וכותב הרמב"ן ראה משה כי הדבר ארוך מאד ולא ידע מה יהא הסוף וע' ברמב"ן בפס' (ח) והרי נהרס שלו כל שבט ע"י העגל ועי' שבירת הלוחות ועי' שנהרגו שלשת אלפים איש וכ"ז שלא שבו כל ישראל להיות רצוים כמו שהיו לפני עגל לא הי' אפשר לקבל לוחות האחרונות והי' למשה רבינו עבודה רבה בכל שבט לפייס ולבקש ולהוכיח עד שישוב השלום

5. והי' כמה עקרון שקבעו על משה ששבר את הלוחות מעצמו ומי יודע אם יהא לוחות אחרות

6. ואיתא בקידושין ל"ג: והביטו אחרי משה חד לגנאי ואידך ירושלמי (1) שקיל פרה ... ודעית הוא כעס ... שקיו כעס ... בואו שמן ... משלו

ומי דתפקון ורב"ע קיימי כל בשיטתי ~~שטה~~ עמא ומתעכבין אבל דתשר משום
ומסתלקין דדינא דישא אחורי משם

(2) ע' בתו' הגר"ז זה"ת שמשיא דבש' פי' ר"ז דתמוז נשתפרו להחוץ
ור"ת דן את החוטא? - ור"ת דבש' מפרש שמה שפתן
שפי' דהש' מלוה והודאה שפה
דס"ל הי' מדין עי"ה, וכיון שלו הי' שד הודאת עדה
דהרי גם הי' צריך הלכה הדין להגמ"ז והרי"ף
משאר הראשון מפרש דמית ס"ל הי' דהודאת שפה - הודאת שלה
לקדש השנה אלו היתה דהן התשאה כי מי התשה דהן

(ד)

ז. ואף כל זה כתוב ושב אל המחנה וכתב בהמשך בזה ללמד
כמה ראש הדור מחויב להטריח דעת הרבים הצל
לישב דעתם ולא יחוש אחר עצי בניה שהיו מפריעין מושבין
ומפצל אותו

ח. ובהמשך הפסוק כתוב ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך
האהל ופי' בהמשך בזה דאע"פ שהי' גדול רשע"ד בן נ"ן
ועם גדול בתורה ובחכמה והי' מועיל הרבה למשה אף הי'
הולך עמו למחנה - אף הוא הי' כנער והטעם לא ימיש
מתוך האהל - שהיו עסקיו לעמוד על תורה שבע"פ ולא רצה
להפנות משקידת לימודו לשום דבר - ולמדנו מזה שתלמיד
הבא לקבל תורה אין לו להפנות לשום דבר מלבד שאפשר
ע"י אחרים

ט. ועי' בעירובין דף ס"ח. הבוא ינוקא דאישתפיך חמימי אמר ליה רבה
ניתו ליה חמימי מגו ביתאי אמר ליה אביי והא לא עירבינן אמר ליה
נסמוך אשיתוף אמר ליה הא לא שתפינן - אמר ליה רבה בר רב
חנן לאביי מבואה דאית ביה תרי גברי רברבי כרבנן (אתה ורבה)
לא להוי ביה לא עירוב ולא שיתוף אמר ליה מאי נעביד
מר לאו אורחיה (רבה אין כבודו לחזור על בתי המבוי ולגבות
השיתוף) אנא טרידנא בגירסאי - ועי' רש"י שם מלבם
מוטר אחר שיתופי מבואות

י. ועי' גם כתובות י"ז, אמר ר"ע תחלת תשמישי לפני חכמים פעם אחת הייתי
מהלך בדרך ומצאתי מת מצוה ונטפלתי בו ג' מילין עד
שהבאתיו לבית הקברות וקברתיו וכשבאתי והרצתי דברי לפני
ר"א ור' יהושע אמרו לי על כל פסיעה ופסיעה כאילו שפכת
הרי מקורו
דם נקי - ועיש מאוד שבטל עצמו משימוש ת"ח - ועי' ראוש הל' ת"ת
שימוש פי' הבנת טעמי המשנה וסברות המקרא בשם גמ'

יא. ואיתא בירושלמי כר' אבהו שלח לר' חייא בר' ללמוד בטבריא שמעון די

(3)

ואמרינן נמי חטוא הוא, שה ואמש לי המבדל אין קפידה דקפדינן שלחתיך

לט דרכי ומש שכך ב"ש ללמוד ממה יקר ענין גלמוד דגלות המקדש וזמנו לאותה

שמפנו מקימת (2) רבו ואולי אפשר דהוא בד' קט"ז ס' רנ"א [סקי] יו"ר שיאר בפנים

איתא דמגילה (ט"ז) כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש

וגדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו - לרוב אחיו ולא לכל אחיו מלמד

שפרשו ממנו מקצת סנהדרין (1) - אמר רב יוסף גדול ת"ת יותר מהצלת

נפשות - [illegible] במגילה חשיב לי למרדכי רתם ד' ולבסוף רבר

ה' - שלפי שנעשה מעדשי של דינתא ירד ממעלתו אבל הכא

13. וביאר הט"ז בזה"ל אין לך בזה שיתחייב דלני פקוח אבל יותר

יש בזה למי שנוכח לעסוק בתורה ולא רק שלידו הצלת

נפשות ממי שבא לידו הצלת נפשות וזו רק בפיך לבטל

ת"ת ולעסוק בהצלת נפשות

14. וכן מה איתא בחגיגה (כי תשא ויבשר [פ"ב]) באיתא דמרדכי משה רבינו

מתחילו ולמעלה אלקים ומחציו ולמטה איש - וביאר בכל הפוסקים כשנעשו

הנביאים היו מופקרים לגמרי מעניני עוה"ז - אבל משה רבינו

ראותו עת שפרו בעוק רבי' היו ע"ב יהי לצורות ממחנך ורוך הכפרות

ושמע בתחילה ובזו ובזה ב' עם משה פנים אל פנים ונשאר את המחנה

כל עם הי דגע א' - נשאר כל אפלן עבדה לכפן ובזו וזהו קין

עוד נקיא דישראל כמשה - להיות מחוץ רישראל כמשה

אשר ידעו ה' פנים אל פנים (4)

ולפ"ז אפשר משום כך לו הגבואה יהושע לסייע למשה - באמת

משה לא הי אז רואה תורה דהנהגתו מאוד אבל יהושע

(5) ועי' משלי ד, ד, דפי' הגר"א - שבתורה כמו בלחם לבך נש'

וכמ"ש הט"ז

ולקוט מוכח מ"ב

16. אין אפשר לפרשי הגורל דהכן שני פרים תאומים מאוד אחת בכל

על ארוס א' והטיל עליהם גורלות א' לשם וא' לעזאזל ופרו של אהרן

הי' נמשך אחריו והולך ואותו הפר שעלה לשם הגורל נתקדם

כל אותו נקיא הגורל ד' מאות ומאתים ונקיא האשה ד' מאות

שמעתי קול בכי אחד בחדר לידי

(5) שלמה שאלה ויבוא עכשיו ומה לא ראיתם לידי אותו עמו. לו א.פלבי

ירדו על הם רק לשני שבוע נדונו

שמעתי רק בלבבי נכסים - ובמנוחה שלמה, רק שלמה מלך ישראל

דמה מבסס, רק ויבוא מכסימום שלמה על לבסוף עכשיו שלמה כסף

(1) וכל אייר בכל העולם השונות 1

על ידי

בכל העולם שונים יש - לאומי הכל ובעקבות למועצה מדינת

ועוד ולפעמים שונות עושים ועוד עוד עכשיו עמם - ובכל עוד

שלך עם עוד לכל עוד עוד עד וכולו עם עבודה. לפעמים עם

וכמו כסף רק שלום לכולו ואם לא רק. כל עם הפסקות לו

עם כל הפסקות שלום לו ומה רבה עליו ועמו. כל עכשיו לכן

ועוד על עמו - ואולם עד מכסימום ועכשיו לעשות עכשיו. לעשות

ועל הפסקות שלום לו ומה שלום לו לעשות כל עוד

ועוד לו עולם עם לו שלומו ולעולם לו כולם ועוד עמם ועוד

עם לו לעולם ~~עוד~~ ולעולם כולם ועוד כולם עכשיו לכן על כולם

(3) לו ועוד עכשיו לו לעשות לו כולם ועוד לו עם כולם

(2) ועכשיו עולם עוד עם ולעולם עכשיו עוד עד לעולם כסף ועוד.

עכשיו עובד

(1) עכשיו עולם עוד עם עכשיו לכל

ג

בענהש"ג כי תשא תשנ"ט

תשסא-ד' – ו' הוופסרל טורענמה עינויים

1. כתיב (ל"א, י"ח) ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו ופי' רש"י
ככלתו כתיב חסר שנמסרה לו תורה במתנה ככלה
לחתן שלא הי' יכול ללמוד כולה בזמן מועט כצ"פ

2. והנה בגמ' איתא א"ר אבהו כל ארבעים יום שעשה משה רבינו
הי' לומד תורה ושוכחה לסוף אי' בהש"ע הרי ראיה ארבעים יום
שאינו יודע כשם מה עשה הקב"ה משפלסין ארבעים יום נתן
לו את התורה במתנה

3. והנה מהתיבת לשון רש"י משמע ככלתו הוי פי' על המתנה ומשל
ואפשר לבאר בפשטות אין להשיג גודל המתנה כל התורה
כולה, ולא ידע מאומה והוא צבה לכל הימים נעשה בשר
גדול כצ"פ לבשר ובפי' וע"ז המשיל ככלה

4. ואפי' בע"ז בשוללות אפרים פרשת נחמו (קכ"ט) וז"ל
איתא במס' יבמות אשה טובה מתנה טובה - ואין
למעלה ממנו שהרי אחז"ל השרוי בלא אשה שרוי בלא טובה
בלא ברכה, בלא שמחה בלא תורה בלא חומה בלא שלום -
ובמציאות האשה כלה נקראת ראו לו כא' וכשהוא
עוסק לבה הרי קדה הכל ואין לך שלימות הצלחה
בעוה"ז ובעוה"ב כצ"פ

5. ועי' באלשיך הק' שבמה הי' נעשה הדור בזה חטא כצ"פ
שעוד מ' יום למחנה הר סיני נכשלו בחטא גדול כצ"פ

6. ועי' בספר אמרו חז"ל (ע"ז ד':) א"ר יוחנן משום רשב"י
לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה בשביל מי יתן והי'
לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים (עדורים שלטון
ויבפו) ולמה עשו את חטאו צידור אומשיו לפי שבן אצל צידור

7. ופרש"י גזירת מלך הי' לשלוט בו יצה"ר ועי' באלשיך הק'
באו הי' גזירת מלך א"כ משעה הי' כ"כ חרון אף והרגו רבו
בני לוי ג' אלפים ומתו במגפה

8. ועי' בא"ת יצבו של אפי מתאבר אליו רבו יום ומבקשם להמיתם ואלמא

הקב״ה עושה אי לא שנה צורה רשע לצדיק ומבקש להמית
ד׳ לא ימצאו בידו ונפלו הנפילה מיוחדת בצדיקים - ואמרו
שאמר השטן לר״ע ולר״מ אלמלא דמכרזי עלך ברקיע הזהרו
בפלוני ותורתו הייתי מחטיאך
9 והנה איתא במפרש דסוף מ׳ יום הגיע ישראל למעלה העליונה
שלא הגיעו שאר הנבראים ובמצב כזה בודאי היו ראויים לזכות
ד׳ - ונפלו בכנות שלא היו ישראל ראויים לזאת מעשה
10 והנסיון הי׳ נורא מאוד בשעה אמרו תנו כל הקודם מתקיימין יצאו מלפני
ממנו
11. ובכל זה היו יכולים להתגבר על הנסיון - בע״י דרמב״ן שמשיג
מהכים בדור לנסות אותם לזכות בא האלקים עתה
כדי שתהיו עומדים לו בכל נסיון
12. ועי׳ משפ׳ כי תשא תשנ״ח

עיין ר"ך שיחות ח"ב נ"ד.

דרשות

(א)

תשל"ט
תשמ"ג - מ"ג
תשס"ה - ל"ד אגודה

פרשת כי תשא

1. האלשיך הק' העיר היאך נעשה בדור דעה חטא כזה שתוך מ' יום למעמד הנבחר נכשלו בחטא גדול כזה

2. וגו' דבכר אמרו חז"ל (ע"ז ד:) א"ר יוחנן משום רשב"י לא היו ישראל ראוין לאותו מעשה דכתיב מי יתן והי' לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים (גבורים, שליטי יצרם) אלא למה עשו אם חטאו צבור אומרים להם לכו אצל צבור (1)

3. ופרש"י גזירת מלך הי' לשלוט בהם יצה"ר - ועי' באלשיך הק' שהעיר דאם הי' גזירת מלך א"כ מדוע הי' כל חרון אף והרגו בני לוי ג' אלפים איש ומתו במגפה, ויש עוד גזירה וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם (ופרש"י שאין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון העגל)

4. וגו' דהנה אחז"ל (2) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין לו שנא' צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ה' לא יעזבנו בידו ונמצא הנהגה מיוחדת בצדיקים - וכן אמרו ז"ל בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו ואמרו שאמר השטן לר' עקיבא [קידושין פא.] [?] אלמלא דמכריזי עלך ברקיעא הזהרו בפלוני ובתורתו הייתי מפתיעך (3)

5. והנה איתא דמפרז"ל דכל מ' יום כששב לתת השי"ת הלוחות למשה הקיוו ישראל למעלה העליונה שלא הקיוו שהם בבחינת - ובמשה רבינו הי' ראוי לתת השי"ת ועתה כשראו שלא היו ראוים ישראל לאותו מעשה

6. והנסיון הי' גדול מאוד דהרי אמרו חז"ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו - ואיתא במדרש הגדול אמר ר' יוסי בר חנינא ביצה והוא כחו של יצה"ר - דנראה שבשעה שאדם שבא מבקש להוציא נפש מאמנו הוא מתחזק בו ואח"כ מוצאו אם הללו שומעים אותו ואם לאו

ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו (תהלים ל״ז, כ״ח)

הגר״א ז״ל פירש כמו דעבדא מי חטא העגל קודם הקמת המשכן לדורות
שיכולין לעשות גשמים אך לא משכן וקדושות

(2) ועי׳ דרך ד׳ ח״ב פ״ג אות ג׳ רגלי חסידיו - וז״ל כי הנה גזר
השופט העליון יתב׳ שמתולדת מעשה האדם עצמו יהיו
הדברים ממנו יותר להשיג לו השגת השלמות והנה זה
מן המכשולים כיון שנאמר רגלי חסידיו ישמור ואז ודאי שגם
בזה מדרגות מדרגות יש כי ימצא א׳ ששורת הדין נותן
כפי מעשיו שכבר עשה שיעזרהו הבורא יתב׳ עזר מעט
ואחר שכינו יהי׳ שיעזרהו עזר יותר גדול ויקל עליו השגת
השלמות קלות רב ואחר שיהי׳ ראוי לעזר היותר גדול

(3) ר״ע הי׳ מתלוצץ מעוברי עבירה (אומר שנקל הוא להתגבר
על יצרו אם היו רוצים) יומא חד איגלי לי׳ שטן כאיתתא
ברישא דיקלא נקטי׳ לדיקלא וקא סליק ואזיל כי מטא
לפלגי׳ דדיקלא שבקי׳ אמר אי לאו דמכרזי עלך ברקיעא
הזהרו בר״ע ותורתו

(ק)

נשמטות עמהן שלא יתפרקו – ול' רבותינו מאי ויתפרקו
כד"א מפרק הרים ומשבר סלעים דאבילן ושרון אונ"ו
ז, והנה רב"ב הי' יכול להתגבר על הנסיון דו' הפעם אל תיראו
כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים ואפי' הכי לבעבור
שיוכל לנסות אתכם לעמוד בו האלקים עמם כדי שתהיו
עומדין בו בכל נסיון – כי כבר ראיתם האמת בעיניכם (2)
ח, והנה איתא במדרש תנחומא בא והלוה חבתן של ישראל
שעבדותיהן משיאין לידי מדות גדולות ואף עבדותיהן בם
בעבודתיהן שאכלו את מצה כשלא יעקר את יוסף אחיו
אחיו – ואמרו לכו ונמכרנו לישמעאלים וידינו אל תהי בו
א"ר יהודה דבר אחר ישרה אחת משבט השבטים ונטלו
עצה על יוסף למוכרו ציוה את כל הזולת כולו שנמשך
לשפוט ובלע את כל הזולת כולו בשני הרעב – ומשכו
לאכל לחם להאכיל לחם לכל הזולת – אף עבודותיהן
כלפלה והעמיד את הזולת בבריותיהן שאכלו –
(1) ונאה כאן מי ערב לשפוט שאתו שקלים כופר לנפשותיהן
משפט הזולת ואף חטאם בעולם שבשה עצמה
למצוה ולצדקות עבודות שהן עושין ואכלו
ט, והנה בעבירת אחיו אשר שלחו הולכה ולפי דעות
עשו כדין – רק טען רבם ועפ"י שלא הי' חטא – אבל כיון (4)
(3) שנתבאר לשם שמים כבר שאין משפט נתבטל הרע
ולפי דעת התפיסה משמע באגדה הגדול הי' באמת סוג (1)
י, ול' רבית כלו ובפועל שיהיו – ויש להקדים דהנה אי
כל מעשה מצוה נעשה בפעולות גדולות ונוראות – אבל
יש מעשים והלכות מיוחדות – למשל עניית אמן יהא שמי'
רבא – נורא מאד – איתא במדרש דאף יש גזירות רעות
על כלל ישראל מן השמים נתבטלו כשעונין אמן יהא שמי' רבא

עגל גשמיות צע"ו, הקדמת שקלים ניצול משקלי המן

① מאלו אלפי זהבו ניתן להם רוחניות - ובמכירת האחים ראיתו
רק גשמיות

② לשון הכתובים חטאו שבגלגלוהו עליהם לגלגלתם - איתא דאמן עשרא כיבל מן קטן
עשרים כנגד המושב על בן הגון הקל לנגדו וקרא גדול

③ ודייחי (נ-כ) ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה למען
עשה כיום הזה להחיות עם רב - וכתב הספורנו - הנה פעולתכם
היתה השגחה שמשפחתם אתי לרעה ואל הי' זה באמת כי פעולתכם
דבר אלקים חשבה לטובה המשיא דרך זאת השגחה לתכלית
טוב

ע"י שהוא לזה, אף יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם
ישרו כי אם קנו של כיפר אומה אפי' ט' מאות תשעים ותשעה
דאמרו מלאך לחובה ואחד לזכות ניצול

④ ועל משנה כא (מ"א רכ"ח) דלכן בעזב הי' דבאן חטא גדול זו
רק נגדו אלא גם לשמו כי יש רק העדר כבוד שמו לו שירדה
דנין האומה והי' דמסירות גדולה לכבוד שמו - וגם מניעת
הרחמים היתה אצלם עפי דין שהיו סבורין עפי דבאמת דין
זה שאינם ראויים לרחם - ועל זה (כח, כט) ונשא אהרן
את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו בבואו אל הקודש
לזכרון לפני ד' תמיד - ופי' הספורנו שיזכר ד' צדקתם ויפקוד
את הנידון לשלום בצדקתם

(6)

אבל יש הלכות – שלא יהא יתומה ולא חטופה (2) וכדו' – מצוות

אחרות בצד מות – וכמה מאורעות נודעו שבזמן שהמצוות

הי' בטלות וכדו'

11 והנה כלל ישראל הקדוש שלא לעשות למטה מקום להשראת

השכינה (1) ונם הי' כוונת בעשיית העגל ונעשה הכל ע"י

חכמים גדולים (3) ומשה הלכו אל אהרן הכהן לסייע בעד

יצרו לעשות מקום להשראת השכינה (ד) – וכמו שכ'

האמת אמינן שעיקר השראת השכינה הי' במקום הכרובים (4)

12. אבל טעו טעות א' דכל הדברים הקדושים נעשים רק

ע"י ציווי ד' אז יש מקום של אמן יהא שמי רבה

פועל גדולות – אז יש מקום של מצוות יש מקום

של צד מות ואם הי' אז מקום של עשיית המשכן

הי' מוכן להשראת השכינה אבל לא מקום לא צבו

לכלות לאבדה חטאו בעשיית הכרובים (5) ועי' ריא"ה

13. אבל כיון שכוונת הי' לש"ש אלא שלא צבו למצוות

השם דעגל נעשה פארגין שהוא יסוד המשכן מקום

השראת השכינה

14. ונהו כוונת המדרש שנהו למצוות שקודם ע"י עשיית העגל

ואפי' שנהו כוונת הפסוק ישמח לב מבקשי ד' – אבל אז

הוא באמת מבקש ד' אבל שטעה מ"מ אפי' עליו רא

ורבים חרמן של ישראל שעדרותיהן מבואן לידי מעלות

גדולות

(1) וז"ל הרמב"ן יונה - וראשו הי' מסתכל - הי' מתגלה ומתעגו לעלות
ולהתקשר בעולם הרוחניות בדבקות גמורה זולתי ישאר מחיצה מפסקת
והי' מתייחד לאחדות בורא הכל לבדו והכל נפשו והכל מאמין בקבלה
העליון

(2) הכוונה אמן יאמנו יהיו דבריך [illegible] [illegible] [illegible]
(ברכות מ"ט)

(3)
המשך כוונה בסעודה היה מכוון כנגד פני השם והמרכבה

(4) עד דית עלה וראה עומק הקני' בזה כל כוונת הי' מתוך השתקות
לקרב אליו

(5) שנבח כוונתו לבגדי פרה אדומה תבא אמו ותקנח צואת בנה
תבא פרה ותכפר על מעשה העגל - זאת חקת התורה
כ"ו מצות פרה מתברר לאדם כאו מאומה מכל מצות
התורה וממילא כל התורה חקה. חטאו השם שחשבו
שיכולין להשיג טעמי מצות - לעשות משכן [illegible]
ושאלה לעשות המשכן כנגד הכל פרט כאשר צוה ה' את משה
כבר עי' צוה השם צוה למה שנעשה - חטא של נדב ואביהוא
ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אותם -

(ד) וז"ל הכוזרי שאז היתה כוונת הרצון לצאת מאחדות הבורא
אף היו חושבים שהם משתמשים בעולם ועל כן ראו את
אהרן

בעזהשי״ת

(א)

ש״ק פרשת כי תשא תשנ״א
<u>נוי שפוו פורין תרנ״ד זצ״ל</u>

1. דוד המלך ע״ה בקפיטל ק״ז מסיים יראו ישרים וישמחו וכל עולה קפצה פיה מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ד׳

2. ומפרש הרד״ק יראו ישרים נקמת הרשעים וישמחו מוסיף (1) וכל עולה קפצה פיה - וכל איש עולה יסגר פיו ויקוץ ולדבר כי יראה כי הקב״ה רואה דרכיהם וישלם גמולם בראשם

3. מי חכם - מי שהוא חכם וישמר אלה - ופי׳ האבן עזרא ישים לבו אלה הדברים ומוסיף המלבי״ם כי מזה יביא מופת על השגחת ד׳ ועי״ז יתבוננו חסדי ד׳ שאין העולם הפקר רק הכל בחסדי ד׳ ובהשגחתו

4. שמעתי שהגר״ש וואזנער בשם הגרש״ז אויערבאך שליט״א אמרו שאם היינו צריכים לעשות בתקופת הקדמונים היו מעתיקים את הנסים שאירעו לנו בימים אלו (4) - רואים החורבן הגדול שהיו עושין הטילים ורואים בחוש הנסים הגלויים והשגחת יד ד׳ שניצלו נפשות רבות.

5. ושמעתי שרב א׳ מתל אביב רצה לבקר בבית חולים ילד א׳ שנפצע ולחזק את אמו וראתה רק של הודיע שאם הילד היאה נכרית.

5. עי׳ בקימו וקבלו ק״ק (2) ותכתב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי את כל תוקף לקיים את אגרת הפורים הזאת השנית - ומביא מיוסף לקח שמרדכי כתב להם בקיצור מוחלט עד שלא חשבו עצמם שנתחייבו כלי חיו ואדרבה חשבו עצמם צדיקים ושע״כ עשה הקב״ה שטעה המן באצטגנינות ולכן הסכימו אסתר ומרדכי לכתוב עוד אגרות שניות להודיע כי נגזרה כלי עליהם ועי׳ הצומות והזעקות לפניו יתב׳ ריחם עליהם ולכן אומנו שתקנו את כל תוקף כל האיכות דפרט״ת כמו מה שקרה עד שמתוק

(1) היהודים ניצלו מכל צרה בהשגחת ד'

(2) איגרת בקפיטל ט' פסוק כ' ויכתב מרדכי את הדברים האלה וישלח ספרים אל כל היהודים אשר בכל מדינות המלך אחשורוש הקרובים והרחוקים ושם כתוב

(4) דיבר נתנאל מ"ט אדר משיב תשובות להלכה מפי יצחק גולדשטיין מה משפטי הרכב הקומי אל הרכבת שניהם ל"ט

ד

פרטי המעשה יבינו כי לולא ד' שהי' לנו יאמר נא ישראל
6. וע' קיום וקבלו קדו, (דמלחמה הראשונה דהר אנשים שמלנו
דהיא מאד דיוק ההוא אשר עפי הטבע אין אדם נופל דיוק
שמזלו דהיא) וע' ירושלמי דה פג ה"א ריה"ל אמר עמלק כושפן
הי' מה הי' עושה הי' מעמיד בני אדם דיום גינוסיא שלו
(דיום מולדתו) שאם המזל השולט דיום ההוא עושה לו - ובדאי
להקדים בספר הגר"א דח' של דרכות נ"ו; ידוע דהכוכבים מנהיגים
את המזלות דהשגחת הקב"ה חכמה נמשך מכוכב א' ומשר מכוכב
א' וכן כל הדברים שהמזלות מנהיגים ע"י הכוכבים ולכן הי' אומר
עובדים לכוכבים ומזלות שהם סוברים שהכוכבים בעצמם מנהיגים את
העולם שלא בהשגחת השי' - ובאמת הכל מהשגחתו וכל הכחות שלהם
נמסרות מהקב"ה
7. מה עשה משה עירבב את המזלות - זהו האופן היחידי
8. אבל המן כתיב הפיל פור הוא הגורל לפני המן מיום ליום ומחודש
לחדש שנים עשר הוא חדש אדר וכותב הגר"א הוא הפיל פור
גורל עפי המזלות דאיזה יום יוכל לנצח אותם ונפל על י"ג
אדר - אלא שהקב"ה הפך את המזלות ומשדד את המערכות
ונ"ש כי הפור נהפך לפורים וזהו נס גדול מאד
9. אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן בן המדתא
ואיתא במגילה מאי אחר אמר אחר שברא הקב"ה רפואה למכה
למכה - אסתר יושבת במלכות, נכתב דבה"י שמרדכי מרפא את חיי המלך
דאמר ר"ל אין הקב"ה מכה את ישראל אא"כ בורא להם רפואה
תחלה
10. ההקדמות - שרצה ללחום עם קודש קודשי ישראל חלושות
הוסלאנד שהם היחד עם אוראק - אלו צריכין כתובת נקיות
להכיר את כל תקף
11. דאגרת התניא כתיב בספר שלחו ואמת ופי הגר"א - היא התורה

שקבלו את התורה באהבה רבה - וברש"י שבת מאהבת הנס שנעשה
להם - המניע שאנו יכולים לראות מחייבת אותנו לקיים את התורה
בגורה ושלא נהי' חס כמ"ש אמר פרעה וירא פרעה כי היתה הרוחה
והכבד את לבו .

עיין מפני מפרעא

יבו כונה שני נאמרה בפסוק מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה' - ישמר
הוא לשון המתנה ואין שמר את הדבר - לפעמים אנו רואים בפשוט שאנו
מבינים רואים רעה לצדיקים - בחכם יודע שמחשבה היא להבין ושומר
וממתין עד שיבוא הזמן ויתבוננו חסדי ה' - על פורים נהרגו ל' (1)

13. האור הא' הק' ובפרשתנו רבא הכתוב מילות נסתרות אשר ישבה ב' רמזים
בדבר שכל כנעה יעמוד והלקח איש צדיק ישר קודש צאנו והבהיל
רמוני האדם לחשוב א' מה' או יכחיש אושר הצדיקים או יחשוב כי גם האיש
מצפונו אינו כגולה ממנו - כי תשא את ראש בני - רבו את הטוב
הגה לפקודיהם - לשון חסרון - כי לצד חסרון ישבה שנתאמרו לכם
אני נושא את ראש לכופר נפשו שלא ימות

14. וכיון שהדבר קורמים צריך לתת כל איש ישראל כופר נפש - כי חייב
מימים לשמיל ויתן מחשבו ואומר גם יתן יכוון אל ספר התורה
בפתיב לא ימוש ספר התורה הזה מפיך - ובראשית ב' מה
שלמדו דתורה היא מגינה ומכפרת עון ומשרה צדקות ואפי' הוי
כיצד האדם עורכת כהות צאת התוספת לחולה ומנחם למחטאת ולאשם
למי שאינו בן תורה - יתן מחצית השקל כישראל נעלון ושומן זמו צדקי
אשר יחלק כספו לומדי תורה - העושר לא ירבה - לא יכנה דמיון
שהוא בשר מעודה ויבין דעיניו לחלק מחציתו הדל לא ימעיט פ"ו
לצד היותו דל ונכסיו מלומצים לא ימעט - לכפר על נפשותיכם
אשר כוונה יתן הנותן כל אשר לו

(1) דהנה יקרה דהאשה בערב הולדת לאחר ממון רלא ישבה דה מקוה
כמבו (11) אין קושיא מהא דשלח. שלבם אינן ניזוקין דבהן דינו בפשיטה
היאך לעשות להתפלל דמקום שיש חשש קצת סכנה אין לו לסמוך
על שהמלבם אין - אלא רואין שאירע בזה נותן זה על שאין
המצוה סיבה של האשה - ומצוה שנו להשיב דאמרן
פ׳ כ״ה אות ז׳ מה מועיל בזה שלבם סי׳ יפה לו, מה מועיל שמה
סי׳ יפה לו
ע׳ וע׳ לשני הדע - דפסח הראשון אמרו חז״ל ג׳ מצוות הן של
על המשקוף ועל ב׳ המזוזות - כמו מצוות דהל׳ היו כאן
(הדם נשפך על כל הבית דהל׳) ומ״מ חלין צ״ל דם ניקול משלם
כדם מילה - ומצא דבראשון דבעי מלצם
ומ׳ אפה יעקב ועשו צ״ע וכן הוא דאליך הקי׳ של פרשת
שופטים דבל מין עגלה ערופה יהי׳ שופר הדם דבריכן
כפרה

ועל האם יעקב שהמה צריכין לשאלת מיגמו להתפבר ע׳.
(11) נאלו׳ צפו ע״כ כונת המפרש״א ת״ג [שפת] קי״א: דה מאמר

תשמ"ג ד"ב, אגודה, אהבת תורה ד"ב תש"ם

(א)

דרשות — פרשת כי תשא תשמ"ג

I כי תשא תשל"ט 2-4

(5)

1. יש מצבים שונים חלופים על האדם(1) - מצבים של עליה ומצבים של ירידה וצריכין לדעת היאך להתנהג בכל המצבים - ויש לנו לימודים גדולים מפרשתנו

2. (יז) לאחר חטא העגל נמצא כלל ישראל במצב ירוד מאד - אנו רואים בתפלת משה רבינו ע"ה ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת - איתא בברכות ויחל משה שמסר עצמו למיתה (לשון חלל) (14)

3. הרמב"ן מפרש מחני נא מספר החיים ואסבול אני ענשם כמו שאמר הכתוב והוא מחולל(2) מפשעינו מדוכא מעונותינו - ובחבורתו נרפא לנו - (יז) לימוד נורא מהותו של רועה נאמן (4) - ולאידך גיסא לימוד נורא לנו להבין המאורעות שאירעו - ובפרט דרשי פי מפני הרעה נאסף הצדיק ופרשי המתים לדא (ד)

4. הספורנו כותב מחני נא מספרך - מחה את הזכויות של מספרך ושים לחשבונם כדי שיזכו לשלום

5. משה בתפלה ח"י שיותר חלקו בעוה"ב ואי בעי שלא ספר לבר

6. ואח"כ כתוב לך נחה את העם - הנה מלאכי ילך לפניך - כי לא אעלה בקרבך כי עם קשה עורף אתה פן אכלך בדרך

II תשמ"ג (8) הרי כשפשעו ...

7. שמע שיסור השגחת השם מהם(3) - וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו - שמע שיחסר להם בדרגא דרוחניות והתנהגו דאופן אבלות - הכירו שהפסד דרוחניות צריכין להתאבל עליו

8. שוב כתוב "ויאמר ד' אל משה אמר אל בני ישראל אתם עם קשה עורף רגע אחד אעלה בקרבך וכליתיך - ומפרש הרמב"ן כי לטובתם לא אעלה בקרבך

9. ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב - ומפרש הרמב"ן בדמען מדה כנגד מדה זכו לכלי זין שכתוב להנצל(3) מכל פגע ומלאך המות - חרות על הלוחות - חירות ממלאך המות - והנה ישראל קבלו עליהם את המיתה ברצון נפשם מפני עונש העגל ובזה יש תשובה גדולה וחרטה בחטאם - לא ז' שמתאבלים על הפסד אבל מוכנים

ד' כי תשא תש"ם

(188) ואתה מדקדק - ואולי כוונת הילקוט שתפלת משה פעל שאין הקב"ה אי ובש שאר
אנשים שאין

① הפרט מול האומה הישראלית הכלל

② אולי בניית ע', בשעינו - מבודד מבאמות הגבוהות ע' עוונותינו
מוסר שלומנו - מה שאנחנו רשלנים זמן משום שמם קל היסורים עליו

③ ולא ישרפו שבעים באמצע רמזן לז.

④ יש סבב כמה ע' גאת חולין כן דיות עשות ב' אלקים אות ושמים
באמלה עלה במחשבה לבראות במדה"ד וראה שאין העולם מתקיים
והקדים מדה"ר למדה"ד - חצי העולם למדת הרחמים וחצי למדה"ד (44)
ובאמצע דבר שעול כנגד כל הכנס

שמאי מסאגאון כשזבין ומעשה בא שבוי לו מחלה קשה ובא אל הח"ח ואמר לו ללך אל
רב א' לדרכם ונכנס אל הצדיק שלא עלה את כסו
לאחר כן חלה אחי אשתו באותה מחלה והפצירה אותו
ללכת אותן הרבנים ולא ושוב חזר המחלה אליו
חזר אל הח"ח ובקש ממנו שיעצו אך עכשיו
ע' - אז היה צריך לימים וקבלתי עד עכשיו
בדרך אחד עכשיו אמו לו

⑤ חטל אומשים עו הן שפאו כאוים לאומה מעשה אלו להורות -

(44) ועל הכתוב את תשא חטאתם ברחמיך ואם אין מחני נא מספרך
הקב"ה לא נתפייס בזה ויאמר ה' את הגוף אל משה עשו את הגוף

⑦ אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך הן תשבה לשאת חטאתם
והן שלא תשבה לשאת - מחה את הזכויות שלי מספרך ושים לחשבונם
כדי שתבא לסליחה

⑧ ועל הכן כולו של דבר פרשה זו צריכה ביאור רחב - בפרשת משפטים
כתוב הנה אנכי שולח מלאך לפניך - והנה כאן ה' כמ"ש ושלחתי את הצרעה

⑰ ועל המסי, סוף פ"ט המדות האמיתית של ישראל שמוסרים עצמם על כאנו
ובורכים ומשתדלים על שלומם וטובתם רק הכנסת

⑱ ע' ילקוט שמעוני אסתר תתרנ"ג דבר נידב - ויבקש המן להשמיד את כל היהודים
אמר הקב"ה רשע אני בקשתי ולא יכלתי ויאמר להשמידם עלי משה רבינו (188)

(ד)

(ו) להכיר הכל לזכות עוד במדרגות הקודמות

10. ובפסוק ט"ו - ויאמר אליו אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה
ומבאר במדרש הרב הילך גם חשש למה שחשש הש"י - והמשיל
לרופא שאמר לחולה שמאכלים אלו יזיקוני שאין ראוי למה שיאכלנו
וימשך מה שימשך

11. ומה שמשה פעל בתפלתו הענין של הזכרת י"ג מדות של
רחמים שאינם חוזרות - ובזה מש"כ (ל"ד י') ויאמר הנה אנכי
כורת ברית הכריתת ברית מהני להבטיח שאפי' כלל ישראל יהיו
בדחינה על קשה עורף - וכדאיתא בר"ה י"ז כל זמן שישראל
חוטאין לפני יעשו לפני כסדר הזה ואני אמחול להם [illegible]

(ב)

12. נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו - ומפרש הרב
הנפלאות הוא שהבורא גלה דכלל ישראל שע"י שיעשו כסדר
הזה לא יחזרו ריקם

13. הרב ז"ל (ר"ה י"ז) מביא מהאלשיך הק' שמקשה שברכה אמרו הי"ג מדות ולא
הצליחו - ומתרץ שלא ב' באמירה אלא בעשי' תליא מילתא
וכן מדויק לשון הגמ' - יעשו לפני כסדר הזה

14. ואפי' בגמ' איתא שם אמר רבא כל המעביר על מדותיו
מעבירין לו על כל פשעיו שנא' נושא עון ועובר על פשע
ועי' בלב"ל שמביא דשם הגר"א למי עובר על פשע למי שנושא
עון ומסביר שיש חילוק בין פשע לעון, ויש חילוק בין נושא
לעובר - עון קרוי זדון פשע קרוי מרד - נושא - שמרגיש החטא
אבל סובל אותו ועובר משמע שאינו מרגיש כלל - ובזה
הקב"ה עובר על פשע למי שנושא עון

15. איתא בגמרא בזוהר מפי עובר על פשע - ואין המחילה
ע"י שליח אלא על ידו ממש של הקב"ה כדכתיב כי עמך
הסליחה - ומה היא הסליחה שהוא רוחץ [illegible]
כדכתיב אם רחץ ה' את צואת בנות ציון

(1) בפסוק י״ד ויאמר בני ילדו והנחמו לך — כי פני ילדו דקרובם כאשר אניח
לך להם. וזה פשיטו בא׳. בשמשון דברי יעקב סבתם ואינו

(2) אפי׳ שנראה להם נפלאות גדולות בארץ מצרים וזה היה
אמנם נפלאות בהם עם כאשר כלם הוציא דהם לא כאשר
כמו ישראל רק אבל פליאה זה הרבה יותר פלאים
גדולה מפני שיבאו הבשר נגלה דכמו ישראל שהם שייזמו
כסדר הבה לא יאמרו ריקם

ד) הר' ש. קין ני' המי מרש' דב"מ עז: ד"ה אמר ר"ע שהי' מתלמידי שמאי
אבל ע' בתוס' שם ד"ה מידה שהביאו שהי' מתלמידי ב"ה

ט

הצדק אותא והקב"ה בעצמו לא ע"י שליח מתקן את אותו
ומוחל בזאת עונות - המלך בעצמו רוחץ לנקות
הכתמין - והכתמין שנפלאות למי עובר על פשע למי
שנושא עון

ז. איתא בתענית כ"ה מעשה בר"א שירד לפני התיבה ואמר כ"ד
ברכות ולא נענה ירד ר"ע אחריו ואמר אבינו מלכנו
מיד נענה כסבורים העם שזה גדול מזה יצתה בת קול ואמרה
לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו
מעביר על מדותיו

ח. ועי' באור ישראל סי' כ"ה (לח) שהביא בשם גמרא הי' גדלות - וגם
בספר איתא בשבת ל': לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל
יהא קפדן כשמאי (1) - ומשאר הקו"ס בענותנו של הלל וקפדנות
של שמאי לא הי' בזה טעם - רק כמו שנחלקו בהמה מקומות
התורה נחלקו גם בזה בדרכי עבודת ה' - שמאי הי'
סובר דצריך האדם להתנהג בקפדנות לכבוד התורה
אין זה כבוד התורה אם משפיל עצמו אצל [illegible]
והלל הי' סובר דצריך להתנהג בענוות ולוותר על הכל
וקודם הכרעת הב"ק הי' כא' מתנהג עפ"י שיטתו בתורה
ר"א הי' מתלמידי ב"ש (ד) ור"ע הי' מתלמידי ב"ה - ואעפ"י
שנחלקו הי' שוה - אך זה הי' לר"ע כח מיוחד לקבלת
תפלתו למי עובר על פשע למי שנושא עון - ומשו"ה
ע"י ר"א לא זכו הצבור שיעברו על פשעיהם

ט. ואחר הב"ק הוכרעה דהלכה כב"ה ומשו"ה פוסק הגמ' לעולם
יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי (2)

י. עכ"פ לימוד נפלא לנו האיך להתנהג דשבעים הימים
קשים למי עובר על פשע - למי שנושא עון

ועמ"ש [illegible] דף קכ"ט (פ"ג, כב) על משלי דהי' ע' מעביר על מדותיו (1)

① מעשה בשני בני אדם שהמרו זא"ז אמרו מי שילך ויקניט את הלל יטול
ד' מאות זוז אמר א' מהם אני אקניטנו אותו היום ע"ש הי' והלל חפף
את ראשו הלך ועבר על פתח ביתו אמר מי כאן הלל (לשון גנאי
לנשיא ישראל) נתעטף ויצא לקראתו אמר לו בני מה אתה מבקש
א"ל שאלה יש לי לשאול א"ל שאל בני שאל מפני מה ראשיהן של בבליים
סגלגלות א"ל בני שאלה גדולה שאלת הלך והמתין שעה חזר ואמר מי
כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו א"ל בני מה אתה מבקש - מפני מה עיניהן
של תרמודיים תרוטות (רכות) הלך והמתין שעה מפני מה רגליהן
של אפרקיים רחבות - אמר לו שאלות הרבה יש לי לשאול ומתירא אני שמא
תכעוס - נתעטף וישב לפניו א"ל כל שאלות שיש לך לשאול שאל א"ל
אתה הוא הלל שקורין אותך נשיא ישראל א"ל הן א"ל אם אתה הוא
לא ירבו כמותך בישראל א"ל בני מפני מה מפני שאבדתי על ידך
ד' מאות זוז

ל"ה

② ע' מעשה נורא הובא בילקוט לקח טוב סוף פרשת ויקרא מה שאירע עם הגאון
פלוני - הי' יום חם מאד והרב הלוי ישב על הכסא ופשט את בגדו העליון
ואת הכובע פתאום נכנס א' מקבצנים שדמה והתחיל לצעוק ולבזות את הגרי"ז
בראשות את הגרי"ז על עיוות הדין שאצלו הי' לו דין תורה עם קבצן אחר - והגרי"ז
חייב אותו אע"פ שהצדק אתו רק משום קולות שהחזו להצדיק את השני
כשמוע הגרי"ז דבריו לבש את בגדו העליון חבש את כובעו ועמד על רגליו ושתק
שוב הרים הקבצן את ידו ואיים במכות והמשיך לבזותו ולקללו - והגרי"ז שומע חרפתו
ושותק כאשר ידו מהרית - הגרי"ז לא ענה רק ולא הצטדק רק מלל דשפתיו
מוחל אני לך שהרי אין אדם נתפס על צערו - למחרת
הופיע הקבצן שחוור אחוז שרעב ופתאום השתחווה א' מפיל והתנפל על הקרקע והרגו
כאשר נודע זה להגרי"ז אמר להקרא אוי שמא דקפדתי אני גרמתי את מיתתו
אמר לו הקרא מחלת אותו - ולא האמין אותו וחקר אותו עד שבא אותו המשמש
ששמע המחילה - נעשה קבע אבל הי' עצוב ומשום ליווה לבית עולמו דרכה תמרורים
על קברו וקבל על עצמו קדיש כמשך יב חודש וגם ללמוד משניות יום יום לעילוי נשמתו
ובכל יום הכפורים בשעה קדוש ועמד מזכיר בכל האומרים שיכפר על עוון

בעזהשי"ת

שעת פרשת כי תשא תשס"ג (א)

מהגאון ר' שמוא' יעקב בורנשטין שליט"א

1, ע' באורה ושמחה (מאמר א) שמביא דברי הגר"א שבעות ביוה"כ
אין בו אכילה ושתי' נגדו פורים ולכן בו הרבה משתה
ובזמן קבלת התורה יוה"כ כמש"כ בסוף תענית כו: ביום
חתונתו זה מתן תורה ופרש"י יוה"כ שניתנו בו לוחות האחרונות
ופורים כמש"כ הדר קבלוה בימי אחשורוש
2, ומביא הבאר יצחק שבסוף הפורים משלים מה שחסר
ביוה"כ והוא שמחה ומשתה שהוא ראוי בו מחמת
קבלת התורה שהי' ביוה"כ בלוחות השניות - אך לפי
שיוה"כ הוא דבר"א בשנה - עכ"ז שאין בו אכילה
ושתי' לכן משלימין אותו בפורים
3, והיינו דמה דיוה"כ הוא חתן לכל הוא עבור ביום
יום מתן לוחות שניות, ואשר על כן הוא נשלם
בפורים שגם הוא יום קבלת תורה בהדור קבלוה
4, איתא בתמ' מרובין נד, וא"ר אלעזר מאי דכתיב חרות
על הלוחות אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות
לא נשתכחה תורה מישראל ופרש"י חרות משמע חקוק
ואינו נמחק לעולם
5, והנה נשתנו לוחות הראשונות מלוחות השניות אבל
הראשונות כתיב והלחת מעשה אלקים המה והמכתב מכתב
אלקים הוא חרות על הלוחות
6, ובלוחות שניות כתיב פסל לך שני לחות אבנים כראשונים
וכתבתי על הלחות את הדברים אשר היו על הלחת
הראשנים אשר שברת
7, בראשונות כאשר ירד בפעם ג' לכלל ישראל ניתנו לכל
אף הבנים הכוחנים להכלל ולאבדו - נמנו בנגע בשעה
ששמעו ישראל אנכי ה' אלקיך נתקע ת"ח בלבם. והוא למדין

ולא היו משתכחין, בשעה ששמעו ישראל לא יהי' לך נעקר מלבם
יצה"ר - כלו' ביחוד על אמירת הדברות נשרשו ונטעו בנפשם
נמצא שמעשה האמונה והקבלה ביחד - וכן היו הלוחות
הכתב והלוחות המקבלים את הכתב מעשה אלקים

8. לאחר חטא העגל שבפיק האדם בעצמו להעמיד הבל קיבול
לדבר ד' - ועשיו שולט בו שכחה וכן הי' מעשה הלוחות
פסל לך

9. איתא בסנהדרין צ"ט: אמר רבא כולהו גופי דרופתקי נינהו
טובי לדזכי דהוו דרופתקי דאורייתא. ופרש"י דרופתקי טרחנין
כלו' כל הגופין לעמל נבראו - אשרי למי שזכה והי' עמלו
וטרחו בתורה. ול"א דרפתקי כיס ארוך שמשימין בו מעות
כל הגופין נתקנין לקבל ולהכניס בקרבם אשרי למי שזכה
ונעשה נרתק לתורה

10. ובאר בזה הפי' א' הבל קיבול נעשה ע"י מה שטורח בה

11. ומביא מדברי המהר"ל ופחד יצחק בטעם שינוי הלשונות
בי' דברות בב' הלוחות - דיתרו כתיב מקורו
של שבת הוא במעשה בראשית (כי ששת ימים עשה ד' את
השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי)

12. בו דפרשת ואתחנן כתיב וזכרת כי עבד הי' בארץ מצרים
ויוציאך ד' אלקיך משם ביד חזקה ובזרוע נטוי' על כן צוך ד'
אלקיך לעשות את יום השבת

13. בלוחות ראשונות הי' הכל ע"י הקב"ה אל כח הקבלה ומשום נזכר
וינח ביום השביעי. בלוחות שניות נעשו ישראל בקבלתם
מפני כתיב ויוציאך ד' אלקיך משם ללמוד על שמירת שבת.

14. תנ"ל אומרים במס' שבת פ"ח. ויתיצבו בתחתית ההר
מלמד שכפה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים

האורה מותר, ואין לאו של גופא קדושתן אך אחא בר יעקב
מכאן מודעא רבה לאוריתא (ופרש"י שאין יכולין לדון למה לא
קיימתם מה שקבלתם עליכם יש להם תשובה שקבלוה באונס) אמר רבא
אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים
קימו מה שקבלו כבר ופרש"י מאהבת הנס שנעשה להם - וכאן המהר"ל
הגדל במדוע הוצרכו לכפיה. הרי הם אמרו כבר נעשה ונשמע
15. מתבטים רשון המהר"ל בתשובתו של כלל ישראל בשעת מ"ת-
ה' במדרגה גבוהה מאד אחרי הכאה לדעת - ובמדרגה זו
קבלו ע"י קיום התורה בהיותם נעשה קודם לנשמע - אבל נצרך
קבלתם גם על הזמנים של ירידה והסתר פנים ולזה צריך כפה
הוצרכו לכפיה - ובזה כוונתו אם תקבלו את התורה מוטב ואם לאו
שם תהא קבורתכם באותו זמן של קבלה
16. וכאשר באו בפורים בזמן השפלות והסתר את השגחתו
הטמונה בתוך הטבע הכרחי שהשגחתו הגלוי בזמן מ"ת
קימת בכל הזמנים ובכל ההסתר ושם קבלו ברצון(!)
17. ועי' בשו' דברות סוף פב' בה באילן - כתוב אכן קל מסתתר
אלקי ישראל מושיע כלו' אע"פ שאתה מסתתר אתה הוא
אלקי ישראל - ואתה מושיע אותנו בכל עת ובכל שעה ועי'
אשורנו רואין אותך קני אדם ואתה מגלה לנו ומכירין
אותך - וכוונתו בזה להבין מה שאומרים יושב סתר - כתבו ישועה
שמגלה כבר מלכותו ע"י הישועות שעושה לנו - כאו האנכי בתוך ההסתר
18. איתא במס' מכות כ"ג: קיימו וקבלו היהודים קימו למעלה
מה שקבלו למטה ומבאר המהר"ל שמצוה זאת של קריאת
מגילה נחשב כאלו השי"ת צוה עלי כיון שהסכים על המצוה
הנאת מלמעלה - ואינו כמו שאר מצות שהם מדרבנן שלא
בגמרתן נצבו דלדב - אבל מצוה זאת נחשבת שהיא מצוה

(1) ויש להוסיף בסוף הדף על המגילה בפסקא הראשון ד"ה ויהי
בימי המן הרשע אחשורוש ועם ושתי ואז לא היו ראוים לנס
שהרי נהנו מסעודתו והאופן שזה שמרדו בדי החוץ
והכין הנס הגדול הזה להורות נתן רגש משחית אפו
בשעה שמשחיתים רגש הם

מן השמים, ועל אותם כמו שאר מצות מלמעלה למטה אלא משום
של מטה ולמעלה ועם דרך המתכל וכאילו היא כאמור
דתורה ונחשב כאלו על התורה וכאשר יש כאן תוספת אך
המקור קודש ורצה קבלו כל התורה כרצון

19, הגאון כותב בדברי שלו ואמת היא המגילה ואמת היא
התורה שקבלו את התורה דאהבה רבה - דברי המגילה
הן השלמה לקבלת התורה

20, ביומא קבלו עוד להורות הבלו קיבלו לדעת - הדרשא של
פסח לך - דפורים הוסיפו על דעת עצמן וקבלו הכל דאהבה
וזהו השלמה והגמר של קבלת התורה וזהו כוונת הגרא
הלכה של קבלת התורה מתקיימת דפורים

21, ואולי זהו נפלא דברי האריז"ל יום כפורים - דהיינו שהוא
מעין פורים דבאן היתה קבלה על עצמן לפי
הכנעה והריג קיבלו ופורים הי' קבלה שלמה ותוספת
על הדעת עצמו

בעזהשי"ת

פרשת ויקהל פקודי תשע"ט

סעודת הודאה של ר' אברהם [illegible]

1. איתא בפרשת צו (ז, יב) אם על תודה יקריבנו אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא שהם צריכין להודות שכתוב בהם יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם

2. למדנו מרש"י שד' דברים אלו ובכללם חולה שנתרפא וע' דאצנים לגמרא שבו הנס יותר גדול דבג' הראשונות הצרה לא נגעה בגופו רק הי' נמצא במקום מסוכן אבל חולה שהי' מבחינת ויגיעו עד שערי מות וזכה להתרפאות אין זה דבר טבעי אלא נס שנעשה לו

3. וכמדו' זהו גדר הודאה שמודים על זה להקב"ה שעשה לו נס והוי מבחינת הודאת בעל דין

4. וע' דאצנים לגמרא בדרך העולם שמייחסים ההצלחות לעצמו ורק הפורעניות מייחסים להקב"ה וכמו שאמרה נעמי אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה' - ההצלחה מלאה באתה בעצמה והפורעניות וריקם באתה בהקב"ה - אבל האמת הוא שעל הכל צריכין להודות אודך כי עניתני ותהי לי לישועה

5. ופי' בין זמן היסורים ובין זמן הישועה שהכל הוא לטוב - ואולי (1)

6. דבר זה יתפרש כמו שכתוב באגדה קטן רוצה לראות הקב"ה יכול לראות בעת צרה כאשר מכיר שרק הקב"ה יכול לעזרו, ואולי זהו עומק כוונת דשפטים מראשיתו של אותה דיש לו הכרה חושית שהכל מהקב"ה ועל כל נשימה תהלל יה

7. (2) איתא בתלמידי רבינו יונה סוף פ"ק דברכות שהקב"ה נראה על גבורותיו ונפלאותיו כענין שנא' אכן אתה קל מסתתר אלקי ישראל מושיע וע' תשועתך רואים אותך בני אדם ואתה מתגלה להם ומכירים אותך וזהו אלקי ישראל מבפנים ומושיע)

8. הסיפור והפירוש בפר' היאור בהגדה יש רגעי לתמיד ובאו מומנט באופן והמכוון הי' כדי שיגאל הדרה אנשים בשעת הסעודה כדי לספר שבח הניסים

(1) צבן כונתו להוצא באזניו לגרה (פ) צוחת גודה ירבדנני.
ירבדני אין כתיב כאן אלא ירבדנני כבוד אחר כבוד.
ואולי דצבו ההודאה על המיני והישועה

(2) הקב"ה אעפ"י שאינו נראה לעין נראה הוא ע"י גבורותיו ונפלאותיו
בעולם שנא' (ישעי' מה, ט"ו) אכן אתה קל מסתתר אלקי ישראל מושיע
כלו' אעפ"י שאתה מסתתר אתה הוא אלקי ישראל ע"י שעשית עמהם כמה
נפלאות ואתה מושיע בכל עת ובכל שעה וע"י תשועתך כל יודעים
בני אדם ואתם מגדלים לבך ומכירים אותך

בעזהשי"ת

מה שדיברתי לומר בהווארט של בני יונתן אפרים
ונאמרו בעזהשי"ת אצל המחותן

1. ובכל המופלג שיר המעלות פס (קס"ה) ישתבח הבורא האבא הגומל
ומרחם על עבדיו אשר עיני עבדים לטובה דבכל מה שיש
בו תקותו אין אלוק זולתו ואמר דוד ע"ה טוב
ד' לכל ורחמיו על כל מעשיו

2. ומסיים והאלקים ישימנו מאנשי עבודתו המתיכים עיני עבדים
ברחמיו ובחסדיו אמן

3. ובכל הקהל ורמזו סי' זאת שידוכין אשר קשר לצורך בקרים
וכשהצדדים מסכימים להנשא מאחר אצלו שיהא [illegible] ולא יסכימו
להנשא לשום סוג אלא למי שבוחרין רבי ומוצאים חן בעיניהם

4. איתא במס' ברכות נ"ט מאי מברכין על הגשמים אמר רב יהודה
מודים אנחנו לך על כל טפה וטפה שהורדת לנו ור' יוחנן מסיים אילו
פינו מלא שירה כים אין אנו מספיקין להודות לך ד' אלקינו
ובא' רוב ההודאות רוב ההודאות ולא כל ההודאות אמר רבא אימא קל
ההודאות. אר"פ הלכך נימרינהו לתרוייהו רוב ההודאות וקל ההודאות

5. וע' רש"י - בגמ' משמע לשון ריבוי ההודאות מפני שכל טפה וטפה
צריכה שבח והודאה צריך להבחין לשון ריבוי ואקשינן רב
ולא כולן - הכונה שיש עוד משמעות של רבוי כלומר לרוב מאין
עשי' [illegible] לגשמים

6. קידושין ב: משל לאדם שאבד אבידה מי מחזר על מי בעל האבידה
מחזר על אבידתו — [illegible] יצחק כל תמיד לדעת [illegible]

7. ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם ופרש"י רמז לעשרת הדברות
ושני לוחות מצומדות

8. ווארט [illegible] [illegible] ואולי הפרנס [illegible] ד' [illegible] כמו [illegible]
[illegible] הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו

(א) פרשת ויקהל תשנ"ג תשע"א ב"ב אגודה — דענפשיה

1, צ"ל המס' כן - כמו שצריך פקחות גדולה והשקפה רבה להנצל ממוקשי היצה"ר, ולהמלט מן הרע שלא ישלוט בנו להגמר במעשנו

2, כמה יש לדייק מלשון הק' פקחות גדולה, השקפה רבה להנצל ממוקשי, ולהמלט מן הרע שלא ישלוט בנו

3. כן צריך פקחות גדולה והשקפה לאחוז במצות ולזכות בהם ושלא תאבדנה ממנו

4. כי כמו שמסחר ומשתדל היצה"ר בתחבולותיו להפיל את האדם במכמורות החטא - כן משתדל למנוע ממנו עשיית המצות ולאבדם ממנו - ואם יתרפה ויתעצל ולא ימהר לרדוף אחריהם ולתמוך בם ישאר נעור וריק מהם בודאי

דנפש'

5. עי' משכ' בדנפשיה פ"ב מ"ג באות 1, 2, 4, 5, 6, 3,

6. ועי' באור החי' הק' פרשת תרומה (כ"ה, ג) מאמר כאשר האריך מפרטת המינים הנצרכים למלאכת המשכן וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת - המינים האחרונים הם אבני שהם ואבני מלואים לאפוד ולחשן - זמן הראוי הי' לסדרם קודם כסף וזהב כי הם מעולים מהם

7. ומתרץ כיון שהביאם באחרונה הם למטה מכולם - ע"י פשיעת נשיא מן העצל והתרשלות של הנשיאים

8. המס' כותב העצל יבוא לך בראיות רבים ממאמרי החכמים והטענות מן השכל והוא אינו רואה שאין הטענות ההם והטעמים ההם נולדים לו מפני שיקול דעתו אלא ממקור עצלתו הם נובעים

9. ועי' באגרת הגר"א ובאשר נמנו לעשות מה שהסכמתי אלו מבירור הספר הנה ראיתי כי אין איש כמוני ראוי להדר תאור כמוהו - כי כתי' קדש מחלך מחלקותו כפי הצריך לו כפי כמוד הרבה זמני וקונט' דעתו, והחדשות שבו מפשיט המינים ושאלני דקי דבמות הלשון וראיתי שאוטה דבש שבאלה בו קודש כתי' - עד שאמרתי בנפשי לשוב

(ד)

ממחשבתי ולהשיבה ממה שמסביבם עליו - ובזה עצמותי
להסיר משא התורה מעלי ולהניח לי מתורתו שלא יחשבני
את נפשו על דברי המניעים ולשמור דמיון הצלחה דהשקט
ודבקה, ויראה שהי' רצון הבורא להניח המחשבה הזאת ושמע
הטוב הוא בשם המניעים והשלמה ולשוב דמות הצלחה
(סט) כן כשיאמר הי' להם תשובות אבל כל התשובות נובע ממקור הצלחה
אבל כלל ישראל כתיב ויצאו כל צבאות בני ישראל מלפני משה
ופי' האור החיים הקדוש שהיה להם רשות לצאת מלפניו - והמשמעות
שלא ילך משה ויקבל להביא כל הצורך משלו כי עשיר גדול הי'
ותשע מצות הן רשות מצות ד'
(סט) ע' דמאמרי ר' כאן עמ' נ' - ולכאורה לומר בדרך הגמרא יפה עשה
אלא שעיקר עבודת המצוה אינה לתקן הצרכים ולמלאות החסר שבה
הכל מדמיונות השכל ועבודת האדם אינה אלא לתקן עצמו - ולתקן
אהבה ד' דבש
עצמו בעיקר הוא הצריכות - וכתיב, אזמרה לאלקי בעודי כל זמן
שאני במקום
וכן מצינו דאסתר שלא נקראה לבוא אל המלך זה שלשים יום ולמרות
דנסיון הכי גדול ועד"ן הי' שבת לא חודש, ואף שלא נידחה דרבנן
ושלא להגזמות דפסק אבל זו היא אמונת מרדכי שלא בהרוחה
והצלה צליא מלמעלה שכוח והצלה יעמוד ליהודים גם ממקום אחר
אלא שמטבע הזה לידה לזכות אותם ומי יודע אם לעת
הגיעה למלכות ואין עבדות דעת הבטחת הכל ודאי אשה שאבדן
ועי' בזה לפי שבודאי מחובת הבורא שער הבטחון פ' לא יגיעו אל הטוב
אלא המתרגל אליו ורואה בשני והטוב הוא יעבדו כמו לקוח
לעבודת הבורא - כי זהו היסוד לכל הטוב

גשמה אגודם אשע נפש

דרשניות פרשת ויקהל תשמ"ב (א)

(1)

ו. נצל הרבינו בחיי (סוף פרשת ויקהל) ודע כי הסיפור דענין המשכן וכליו - אעפ"י שאין בהם קיום מצוה גדולה היא עד שמביא יג"ע שכרה - וכן הזכירו רז"ל בענין הקרבנות כי כל המתעסק בלימוד פרשיות ויקרא וצו ובו ענינם כאילו הקריב הקרבן עצמו - הוא שאמרו כל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה בפרשת חטאת כאילו הקריב חטאת וכן כלל הא למדת מזה על הסיפור שבפי דלדה שכרו אתא - כאילו עשה המעשה והקריב קרבן על המזבח - וה"ה ~~בענין ספור~~ דסיפור ענין המשכן והמקדש שיש לנו מצות עצומות ועקר רב כאשר נבאה בהם ונשתדל בהן בפשטן ובנגליהן עאבן אך נזכה להשיג אגרך

ב. ע' דמכתב אליהו (ח"א 222) שהביא מהאבן עזרא בי דיוקיך,

3. איתא בקרא (ל"ה-ה) קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'

4. והאבן עזרא מעורר כל נדיב לבו נבה בפועל כל אשר נדבה לבו - כי הנדיב אינו נותן הלב רק המתנה, וקשה קשה לשון קחו מאתכם תרומה דבפועל אנו תרומה

5. והנלה בשבתב אליהו דבפנימיות הדבר נבו המכוון המשכן נדבה ע"י שמנדבין הלב, ע"י שלוקחין מעצמן נבו נובא אופן של בנין המשכן

6. ואולי אבל הדברה בדבר זה - אמשיך דפרשת ק"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ואומרים חז"ל בשני יצרך ופי' הרבינו יונה בשערי העבודה שתעבוד את בוראך במדת יצה"ר שהיא נפש המתאוה ובמדת יצה"ט שהיא הנשמה העליונה

ז. והנה יש ציור גדול לעולם ליצה"ר דבנה איתא בב"ר (פ"ט-ז) וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד

① ע' אמת ליעקב אשר פו מ"ג - שמעתי בהגר"א אמר שבשעה
הראשון שנעשה לפני המהרי"ש [illegible] צדיק יפה [illegible] ימים לצאת [illegible]
ועל הרמב"ן הלא - והמגיד קולר בעין הוסיף ג' ימים לזמן שמעבר הגר"א

② והי' מספיק דכל המנין שיגמרו ויאמרו משה אל כל עדת בני ישראל
~~כל אשר צוה~~ כל המלאכה אשר צוה ה' אותו, ויאמרו ויעשו
כי ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו וירא משה את
כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו אותה
ויברך אותם משה - וכ"ז דבק חזה ונסך מזלה לומר כי חפץ
ה' במלאכה ומעביר אותם באהבתו פעמיו רבות להורות
שבר לעוסקיו בה - והנה לעוסקיו בה אפי' גם על הלימוד
הנמנה

(ד)

הנה טוב מאד זה יצר טוב והנה טוב מאד זה יצר
רע וכי יצר הרע טוב מאד אתמהא - אלא שאלולי
יצה"ר לא בנה אדם בית ולא נשא אשה ולא הוליד ולא
נשא ונתן וכן שלמה אומר (קהלת ד׳-ד) וראיתי אני
את כל עמל ואת כל כשרון המעשה כי היא קנאת
איש מרעהו (MOTIVATING FORCE + INCENTIVE)

8. קיום העולם בלתי אפשר בלי כחות התאוה (4) וכחות הקנאה
אבל יש מצוה של ואהבת להשתמש בכחות אלו גופא
לשם ד׳

מזמור

9. איתא במדרש שוח"ט (ל"ז) אמר הקב"ה אלולא הקנאה
אין העולם מתקיים - ואלמלא הקנאה שקנא אברהם להקב"ה
לא היה קונה שמים וארץ - ואימתי קנא כשאמר למלכי
סדם כיצד יצאתי מן המצוה אמר לו הקב"ה שפניו
עומד אמר לו וכי מה הקב"ה לפני לעשות. וכי
עניים היו שם והלא לא היה אלא נח ובניו ועל מי היתה
עומד הקב"ה אמר לו על הרוח והרעמות והמטרות
לא היינו ישנים כל הלילה אלא היינו נותנים לפני כס
ולפני כס כמו אירוני את עצמנו ויצא אפי׳ משפט

10. אמרה שרה אמנו אברהם אם אלו אלולא שיזכו לצדקה
על דרכם חיי ומות לא היו יכולים משה והשתי שיאחר
עצמו כמות קדל שכבו ונשרף אני אל אשפה על בני
אדם שבלו דבמות ובלה של המאושר ... שאנו
מן הבכיר מיד ויטע אשל אפילו שאי לה׳

11. איתא בב"ב (כ"א) קנאת סופרים תרבה חכמה - כמעט
אומרים דעל הברכים שבה ימי ה׳ שואלת לפניו הקב"א
ועי"ז זכה נעשה מה שנעשה (1)

(ב)

בן והנה דמשוגה בחוכה מנה (6) לי במלות התורה: בזאמנו חז"ל

(9) ר' דפק על הדלת מה עשו השכנים אחות המלך שרק חשך די
הבל - מה עשה משה רבינו, מה עשה דוד, וכל הגדולים
אשר היו לפנינו

ויש מדבקין בחמה מנה

(5) ענ' הרבני יונה כי יש דברים החכמים והשופט
גדולות וגבוהות - בראות רבני אצל את כל כבודם
ילמדו לקח לנהוג כבוד ותורה ודעת (22)

(4) ר' רבי סנהדרין קל' אין משחק (זה ידע) באותו ממנו לקחו ממנו ישבו המלך

(22) ור' דמתם אליהו (מ"א כב) זכורני מימי ילדותי כשהייתי כבן תשע
התנהג אבא מורי ודודי שהיו קמים בלילי שבתות כחצות לילה
ועסקו בתורה עד הבוקר - וגם אני קמתי לאיזה שעות ולמד
כי עמדי ו~~אמא~~ את הלכות קמה ולמדו מדרש ורמבן ומלבים
דברות השבוע וכאשר קמה היו אצל ביתם כי כבדם אותו
בקפה חם ולהם מאפה תמיד שהיו נפלאים מאד
בטעם - והלבבות היו להם חלק גדול בציצות הקימה
אשר

(6) ור' דמשק (כ"ה-כ"א)

(ג)

אך בגוף דק מגולה משפטו לדיהמ״ד - ותמוה מה לשון משפטו הוא נמשך
מאליו, ומה צ״ל דדיהמ״ד ופי׳ הנצ״א דאין הכל מתגדר אמאי רבנן
דבית המדרש שהלמד שלא לשמה רק להתגאות - וממתק שאין לשמה דא לשמה
דבר חלק מהאופנים שכולם לקיים אהבת ה׳ דכל לב - (1) (2)

13. והנה למען דנין המשכן הי׳ נצרך קחו מאתכם נדיב לבו - ואפי׳
שזה מדרגה יותר גדולה מהכונות הנטועות דלא אצל ופקירה
לצרך עבודה (ואולי אפי׳ דלמען השגות השכינה גם כן דשלא לשמה ודומין (2)

14. (7) אמאי דויקהל (ל״ח-ח) ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת
במראות הצובאות אשר צבאו פתח אהל מועד (דד) וצ״ל האבן עזרא
כי משפט כל הנשים להתיפות לראות פניהן בכל בקר במראות
נחשת או זכוכית לתקן הפארות שעל ראשיהן (והנה גזר זה
נטוע דטבען של נשים דבכל חנין דיורה״ד קנ״ו סעי׳ ב׳ אסור לאיש
להסתכל במראה משום לא ילבש גבר (ע׳ אגרות משה יורה״ד ח״ב סי׳ סא)
והנה היו בישראל נשים עובדות השם שסרו מתאות זה העולם
ונתנו מראותיהן נדבה כי אין להן צורך עוד להתיפות
רק באות יום יום אל פתח אהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצות
וזהו אשר צבאו פתח אהל מועד כי היו רבות

15. הבעל הטורים הביא מסורת דמראות הצובאות - דמראות אלקים
ואולי אפי׳ בהבדיני יונה דשרו, עודנה (לפה) טעם שמי שפרש סר
מן התאות נקרא איש האלקים והוא כמו מלאך שפרש כלו
שאין להכור את ע׳

16. ~~[illegible]~~ שנעשה עקירת התאות - קחו מאתכם זכה לקדש
הידים והרגלים של הכהנים

17. המשך חכמה מעיר בדבריו על עשית הכיור כמוש ועשית
כיור נחשת לרחצה - ובעשי׳ לא כתיב לרחצה - ואי שבא לרמז
בע׳ מי הכיור ישקה הסוטות ע״ש

18. ואולי דבריו אפי׳ דבכיור נעשה ע׳ ~~[illegible]~~ הנשים צדקניות שפרשו מתאות

ועפ״ז היו יכולין לדחוק הסוטות שעומדים להיפך מדרכן
וע״ש דלקח הכהן מי׳ קדשים ופרש״י שקדשו בכיור
(199) כד׳ לעניני אלו נזיר לבו קחו מאתכם וכוליו להתקי׳
גי׳ הגוף וכשירו של החרבי׳ דהוא לבו משכן אלקים

(2) לי לשמו - ע׳ לר׳ אליהו

(1) וע׳ אורות הגרא (מ״ח-ט) הלומד לשמה קשה לו ללמוד כי רשעים

(2) דברי הגרא מוזאין כן מאו דאמות דמחשב לימוד שלא לשמה
לסוף - דכ״ל שמשתמש דמהשגה באופן שיוכל לחטוא - אין עליו שום
גזירה

(ד׳) וע״ל הכהנים דאי׳ משם רבינו הי׳ מוצא המאות מפני שעשרות ליצה״ר

(199) וע״ל נפש החיים במקדש הפנימי בלבו של אדם - והמקדש הבנוי
בירושלים הוא בבחינת כלי למקדש הפנימי וע״כ כשקלקלו בפנימיות
המקדש שבגופו אז לא הועיל המקדש החיצוני ונחרב ירושלים
וע״ש דמבואר אלמלא אין חורבן בית המקדש הי׳ תוצאה מחורבן בית המק׳
הפנימי - אע״כ בנין בית המק׳ החיצוני תלוי בבנין המקדש הפנימי
דהוא לבו משכן אלקים

(7) ע׳ דרשות משה שמבאר דבשביל הדגלים וידעו האנשים על הנשים וכו׳
גזרה על נשיא ומשפחה בשביל שהוא הראשון על הנשיא - וביאר הרמב״ם
שלא נתנו זה כמו שהוא פחות אלא כאן שאנחנו שיש הכל מאוד
ניתנו למשכן

(א)

בעזהשי״ת שיק פרשת ויקהל תשנ״ג לפני לומדי המשניות

פרקי אבות

1. ויבאו כל איש אשר נשאו לבו (1) - אחרי המגבית של משה
הבינו באו אליו ומפרש הרמב״ן נשאו לבו לקרבה אל
המלאכה כי לא היו בהם שלמדו את המלאכות האלה
ממלמד או מי שאמן בהם ידיו כלל NATURAL SKILLS
והיו פרוכים בעבודת חומר ולבנים - ולא למדו ולא ראו
אותם כלל

2. ואלו אשר נשאו לבם באו לפני משה בעוז ובבטחון
CONFIDENCE אנחנו נעשה כל אשר אדוני דובר ולא פחד
ובלי משוא ויגבה לבו בדרכי ה'

3. האוה״ח הק' מדייק באלו אותם שנשאם לבם כתיב איש

4. רש״י במשלי (א, ב) כותב כל איש שבמשכן גבור גדול בגבורה
המלאכים קרויים אישים אינם מתעלים משום דבר

5. המדרגה האדם אומר א״צ להסתפק אם יוכל לעשות
רק אם צריך לעשות

6. ומסיים הרמב״ן ונשאו (ויעשו) בהרבה שידעו לעשות כן

7. האוה״ח הק' מפרש כל חכם לב בחושי המלאכה שבאמצעות
עשייתן נעשו חכמי לב

8. איתא בפרשת נצבים (ל, יא) כי המצוה הזאת אשר אנכי
מצוך היום לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה כי קרוב
אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו

9. ההעמק דבר מפרש בקאי על לימוד התורה ולא יחשוב
האדם שרחוק מהשגתו ורחוקה ממנו - רק קרוב
אליך הדבר מאד בפיך - שתבא יגע בפיך, ואפי' בלבבך
בנשיאת הלב ואז תוכל לעשותו

10. איתא במשלי (טז, א) לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון ופי'
הגר״א בתורה רחמנא לבא בעי וכאשר ישים מגמת נפשו
על התורה ה' בכל לבו - ה' יתן לו דעה בינה והשכל
ללמוד וללמד עוד

:/E

INNER UPLIFT / ELEVATION, INSPIRATION

THERE HEART LIFTED / ELEVATED + INSPIRED

DETERMINATION

11. רבה יודעין פתגם הגר"א כאשר שאלו היאך נעשים הווילנא גאון – ואמר אז מען וויל נאר קען מען ווערן א גאון

12. מספרים שא' שהלך לדבר עם הגאון ולאחר כמה שנים פגש הגר"א ושאלו להגאון דיתב והיינו בדקת להיות גאון – ענה לו האיך אתה מכיר מאמרים אינו דומה שונה פרקו ק' פעמים לשונה פרקו ק"א – ענה לו כן

13. שוב שאלו האיך אתה מאמין את זה ועונה בודאי ואם זהו החילוק אני עם האמונה ורציתי לראות בחוש

14. מספרים ששאלו להגאון מראגאטשאוו האיך היו מבין הגר"א – ואמר שהגר"א ידע כל התורה ישר והפוך ושר אמר לו השגתי לומר אשפי ההיפך – אבל הגר"א הי' כתוב לפניו (ציון) מעשה דהגר"א קטלך והגר"י מטנה

כל המקום את התורה דמוני [illegible]

15. עשירות גדול יש לבן שיודעים משניות דעה – דבל שהלך ונמצא גובלו ללמוד ולחזור עוד הפעם

16. דוד הי' לו שימוש מס' עירובין דמחנה אושוויץ רה"ר

17. ואין להפחית גירה אחת של תורה פתגם של הסבא מקלם

18. איתא דמס' ברכות ג' ה' ונשוון דריה"ד והביא אור לפניהם ד"ש אומנים כאילו מחזק לעצמו מפני ריטון דיה"ד וזה אומנים א' מדרך לגלות שהוא עני דרוש על הדבר טלך וכו' הר' (ציון) שלעולם צריך לשמור הדרכה טלפ ולמנות אמך אחר המדרך ונמצא שמשתלין רמ"ג אמן יותם ממה שמשתלו כשדרך כאוא לעצמו וזה דל"ח לדיטו כבד משום דרוג עד

19. אין דומה הל פיו שיש בו חטא והלל פיו שאין בו חטא קיטו שמ

20. ויכר שאבבה לראות כולכם גדולים דתורה ודירש

דני אף חכם לבד ישמח לוי גם אני ~~[illegible]~~ ביר ריש גולדנות - דקא׳ עד
דן פיגוע בגורכה - וגם אני קרא׳ על הקלה - דן - ומרל

ויקהל פקודי תשנ״ח

1. ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ד' את משה ופרש"י כל אשר צוה ד' את משה אפי' דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני כי משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים ואח"כ משכן אמר לו בצלאל מנהג העולם לעשות תחלה בית ואח"כ משים כלים בתוכו אמר לו כך שמעתי מהקב"ה אמר משה בצל קל היית.

2. ומ' פניני דעת מהגאון ר' אליהו מאיר בלאך זצ"ל דיש לנו ענין לימוד הכלל דחנוך ומסדרים בזה שהקב"ה - שנאמר אין לחכות למקום יאות לתורה אלא תיכף נגשים לעבודת הקודש - מאי להתעכב על הענינים אם נוחים הם או לא

3. והאמת איתא דאמת בר"ן סוף פרק יד כשבאו מלפני (ריב"ז) הוא אמר (כאשר) אלך לדימוסית למקום יפה ומים יפים ונאים והם אמרו נלך ליבנה למקום שת"ח מרובים אוהבים את התורה הנו שהלך לדימוסית למקום יפה ומים יפים ונאים נתמעט שמו בתורה הם שהלכו ליבנה למקום שת"ח מצויים נתגדל שמו בתורה - זה הי' מחלוקת מה להעדיף - וזה הי' ציווי של משה מה להקדים - דמקום משכן העדות - דמשכן נקרא טפל לעדות

4. בצלאל אחרי שהבין מהו המחקר וכמ"ש ויעש בצלאל את הארון ופרש"י שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר החכמים ויצר באמון שבקדושת המשכן לא יגרע בשום אופן את עשית הארון הקדים עשית המשכן דיש לחשוש דמנהג העולם לבאון על נוחיות המלך דמקום שאפשר וגם בצל קל אע"ג שאינו עיקר האור אם הכל מורה על רצון המיצל ובזה

5. הכבוד הראשון בתא להמשיך המנין ואל להביט על הנוחיות.

6. ויש לנו להודות לר' אהרן ויען על פתיחת ביתו לנו

7. ומ' הפלא יועץ אות ד' ועד - ואמרו רז"ל יהי ביתך בית ועד לחכמים

ובהיות השלום בביתו שכינה שורה בביתו וברכה שורה בביתו
כדכתיב בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך
וראיתי אנשי מעשה שהיו משתדלין לעשות ביתם למלון
ביתם כפי לשכנו שיהא אהלו ביתו ומאכלו ראוי להשגב
שתהא השכינה בביתו

בעזהשי"ת

ד"ז, אגודה תשנ"ח
ח" תש"ס
" תשס"ט
(K)

פרשת פקודי תשנ"ג

ז' ברכות
משפחת מאלק ווטארטער

1. איתא במ"ג (יב) כיון שגמרו מלאכת המשכן היו יושבין ומצפין אימתי תשרה שכינה ומשרה בו והיו מצטערין הכל מפני שלא שרתה שכינה עליהם מה עשו הלכו להם אצל חכמי לב ואמרו להם ומה אתם יושבים העמידו אתם את המשכן ותשרה שכינה בינינו

2. היו מבקשין להעמידו ולא היו יודעין ולא היו יכולין להעמידו וכשהן מושכין להעמידו הוא נופל

3. מיד הלכו להם אצל בצלאל ואהליאב אמרו להם בואו והעמידו המשכן שאתם עשיתם אותו שמא על ידכם ראוי לעמוד

4. מיד התחילו להעמידו ולא יכלו

5. התחילו מסיחין ומרננין ואומרים ראו מה עשה לנו בן עמרם שהוציא את ממונינו המשכן הזה והכניס אותנו לכל הטורח הזה ואמר לנו כי הקב"ה יורד לנו מן העליונים ושוכן בתוכנו

6. כיון שבטלו כולהם (הלכו) לכל מקום ולא היו יכולין להעמידו נכנסו כל ישראל אצל משה

7. אמרו משה רבינו כל מה שאמרת לנו עשינו וכל מה שצויתנו ליתן ולהוציא נתננו הכל והרי כל המלאכה לפניך שמא חסרנו שום דבר - ראה הכל לפניך והיו מראין לו כל דבר ודבר שנאמר ויביאו את המשכן לפני משה

8. וכיון שראה משה את כל המלאכה אמרו לו לא כך אמרת לנו לעשות אמר להן הן וכן על כל דבר ודבר

9. אמרו לו ואם כן למה אינו עומד שהרי כבר נצטערו בצלאל ואהליאב וכל חכמי לב להעמידו ולא היו יכולין

והי' משה מיצר על צ"צ עד שאמר לו הקב"ה למשה - שנא' -
וידבר ה' אל משה ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים
את משכן אהל מועד

10. >אמר משה רבש"ע איני יודע להעמידו - א"ל עסוק בידיך
נראה מקימו להעמידו והוא עומד מאליו ואני כותב
עליך שאתה הקימות שנא' ויהי בחודש הראשון בשנה
השנית בא' לחודש הוקם המשכן ומי העמידו משה שנא'
ויקם משה את המשכן

11 וע' בקובץ שיחות מהגרנ"צ ר' נתן ווכטפוגל שליט"א שמבאר
את המדרש ניתן להאדם הכח רק לעשות ולא [באמץ דרוחניות]
להשלים - והעמדת המשכן היא השלמת הדבר ואין
בכח האדם מצד עצמו לעשותו רק סיוע מן השמים

(19) - וכמו כותב באבות (ב' כ"א) לא עליך המלאכה לגמור — וע' מש"כ אבות (ב, כ"א) 4/2
12 וממשיך - האדם חושב אחרת שיכולת להשלים כל דבר
שהוא רוצה וכאשר רואה שאינו משיג את זה
בעצמו נחלש ויורד מטה מטה - אבל על האדם לדעת גבול כחותיו
הניתנו לו

13 וע' בפתגמי הגר"ס דספר פרק' נשמה וגאולה אות ל"ה
נ"ט ווערען אויפגעהאבן נאר טאהן (1) שמעתי מר' פינקלשטיין — נ"ט דרויגט ווערן נ"ט פארמאטערט
XII - וע' וראיתי (2) באיזה ספר דכתב בשם שבת לא' והי' אמונת
עתיך - אמונת זה סדר זרעים ופי' הגר"א מפרש בירושלמי
שמאמין בחי העולמים וזורע ופי' שמאמין שהכל נעשה ונעשה
ע"י חי העולמים וכל מה שהוא חושב הינו השלכת הנפש — מאמין דמיוני גשמיות

15. (2) וכמו כותב של דשה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת
ונתת באמונה - היינו בעסק המשא ומתן שהוא עושה
בו ג"כ באותה אמונה שלא בכחו ועוצם ידו בא לו כל
הצלחה

① בשא דברי הוטנר ז. דנפיר גינאי אמס לרפגו אתם ספק מושב
ספק אי אתם מושב (נשמו לא יתן לך רפדון אני ודאי
מושב - ופוו דרפגו ודאי מושב דל"ד רק טאפן נישט אפשאר
② הגשמיות אין מושון כלום עי חוהל שער הרטחון קדגו כי הסירות
אין מושאות אנות רצפו כלום אלו הגזירת החוטא - כי הטרף רידו
והפשוטות ע"ש - מעשה התלמיד של ריב הלו וואס מאכסט צאא?
ומה אומ איצט אופן מסארן ושט שאלה עוד הפעם ושלישית
עד שנאמר לו באמת פיקסתו אני מושב כלום ופו' שאלת
הו' רעתי התנינו וע' נחיבות הדותני עקר קה"ד

(ט)

16. וגם תוכן ההכרח שעד הבחירה קיים, כי מעשה העבודה לא יתכן לאדם כי אם בהקדים שלשה דברים הא' הבחירה (CHOICE) בלבו והשני ההסכמה (DETERMINATION) לעשות מה שבחר בו והשלישי שישתדל לגמור המעשה - ומה שאינו נעלם ממנו - בחירת העבודה, וההסכמה על המעשה

17. כי הבורא ית' הניח ברשותנו בחירת עבודתו כמש' ובחרת בחיים ולא הניח ברשותנו השלמת המעשה בעבודה - אלא בסבות שהם חוץ ממנו מזדמנות לקצת העתים ונמנעות לקצתם

18. וכל הדינים יורים אשר (ד, ה) על המשנה שעשה מצוה מצוה - הקב"ה יגמלהו כי נתן ביד האדם את הבחירה לבד - וכי יעשה מצוה אחת מסייע אותו לעשות מצוה אחרת - כי בפני עצמו אין לו יכולת אף להטיב - ועי' ברוח (ג, ו) בכל המקום אשר אזכיר את שמי ①

19. ועל שפתו האור מאמרו פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם צריך האדם לעשות רק כפתחו של מחט ושוב פותחין לו פתחו של אולם

20. בורא עולם דקנין השלם זה הזמן ② - כבר קיים החזון ובחרת בחיים (קהלת ט, ט) ראה חי' עם אשה אשר אהבת - כי הוא חלקך בחייך - ועי' גו"ג שמביא שהנו דורשין כל השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה - ואשה קאי על אשה ממש ④

21. ועם דאור המאמר שבמאמר זה שאם זהו הלוי הקימו המשנה ותי' באחר שהשגה השכינה בו נתן בו חיות רוחניות לגבות נושא או' - ואז גם כל העבודה של החוב לראות שהשכינה תמצא שכני' דירתה ועם רא' עי' שיש שלה דירתה

שמח תשמח ריעים אהובים

① אדוא אליך ודרכתיך דלבאורה ה' כל אשר אצוה אליך
המען כי לאמת הקב"ה הוא נותן כח לאדם ללמוד. או
לעשות אינם מצטם וכמו אדרוך שפלגת רני ורוח
ונשמה שנפחת באפו ולשון אשר שמת בפנו הן הם
ידו ודרכו ולא בכח שלו ובכל המקום אשר אזכיר
ר"ל אף שאני הוא נותן לך כח לעשות המצות ומשמרת
הדין לא הי' לך עלי שום תשלום גמול אעפ"כ נחשב
לפני כאילו אתה עושה רק בכח עצמך ואבוא אליך
וברכתיך - נמצא שמש"כ אבל משה עסוק ביגע
ואתה מכאה להעמיד והוא עומד מאליו ואני כותב עליו
שאתה הקמתו דומה נוסף אבל כאו"א ושמעתי מפי ר' זלקין
שמשמעותו לשון שוש כמשמעו - כאילו עשאו
②
ובדבר [illegible] דבנין צם שקול כביהמ"ק ואז להשלמו [illegible]
④

ע' אורגנבוך שמות ע"ט; פ'

דעתפשוית

(יא)

פרשת פקודי

גשמ"ג

1. איתא במ"ת בפרשת פקודי וכן הביאו רח"י פרשת תרומה
וכן הוא במ"ת
שקולה בנין המשכן כבריאת העולם - והביאו רח"י מבאר
הו הכנה לבריאה
דכמו למען בריאת העולם, חכמה תבונה ודעת כדכתיב
ד' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות
נתבעות
נבקעו כמו כן אצל בנין המשכן כתיב אצל בצלאל
(לה-לא) וימלא אותו רוח אלקים בחכמה בתבונה ובדעת - ועי' באור גדליהו ①

2. ומהמדרש משמע דאותן פרטים שנבראו ע"י הקב"ה עצמו
בשעת בריאת העולם נבראו ע"י כלל ישראל בעשיית
המשכן

3. איתא במ"ת בבריאת שמים כתיב נוטה שמים כיריעה
ובמשכן כתיב ועשית יריעות עזים - ובמ"ר כתוב
כל מה שברא הקב"ה למעלה ברא למטה - למעלה
שרפים עומדים ממעל לו, למטה עצי שטים עומדים
למעלה ד' בהיכל קדשו למטה היכל בו - למעלה כרובים
שנא' יושב הכרובים למטה ויהיו כרובים

4. ומסיים המדרש ולא עוד אלא שחביבין כל מה שלמטה
משל למעלה תדע לך שהניח מה שלמעלה וירד של מטה
שנא' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

5. והנה בבריאת שמים וארץ כתב הרמב"ן דהשמים נבראו
היו ראשית
מחומר א' והארץ מחומר אחר והכא הבריאה היתה
מחומר הארץ עשו שמים - מיריעות עזים עשו
שרפים
נוטה שמים כיריעה מעצי שטים עומדים עשו שרפים
עומדים ממעל לו (כדי לעשות מקום להשראת השכינה עי' רמב"ן) ②

6. ולכאורה צריך כוונת דכתובות (ה) דרש בר קפרא
גדולים מעשה צדיקים (מקדש מעשה ידי צדיקים) יותר
ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה שמים וארץ כתיב
אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ואילו במעשה
ידי ידי
יד' שמאל

① שביאר באותן פעולות שנעשו בבנין המשכן נעשו בבריאת העולם וכמו שאמרו שבצלאל הי' יודע לצרף האותיות שנבראו בהן שמים וארץ - נמצא שבזה הי' נצרך לבנין המשכן כמו כן מפני שלמדין חז"ל ל"ט מלאכות בשבת מל"ט מלאכות שהיו במשכן שכמו שבנין המשכן הי' נצרך ל"ט מלאכות אלו כמו כן בבריאת העולם דאיכא בחינה ג' נעשית ע"י ל"ט מלאכות אלו - והשביתה ממלאכה כביכל נעשה ממלאכות אלו

② הכהנים קדשו ידיהם ורגליהם ע"י מי הכיור הנעשה ממראות שהיו בהן נשים מקשטות והי' מואס בהן משה מפני שעשוין ליצה"ר אך הקב"ה קבל כי אלו חביבין עלי מן הכל שע"י העמידו הנשים צבאות

לג׳ - 3

(ד)

יציבה של צדיקים כתוב מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיך - בריאה זו נעשתה בב' ידים.

7. ולא זו, שהדמיון והצורה נגלה בבריאת המשכן אלא אף האדם שיצא לו האדם כי מנוחתו נתגלה ובדאי במדרש למען אותה מלאך ה' ולמטה כי מלאך ה' צבאות הוא - ובמה פרשת פקודי כתוב במשנה עשית המשכן לבריאת העולם - דכשם נברא אדם שנא' ויברא אלקים את האדם בצלמו - ובמשכן כתוב אדם שהוא כהן שנמשח לעבוד ולשמש לפני ה'. (א/8)

8. ולאורה כוונת המדרש שבא על עשית המשכן והבגדי כהונה לאותו אדם השלם שבו בשעת בריאת מעשה הקב"ה. (1)

זו נאמר בז' ברכות אצל הרב בורדיק

9. אותן ברכנו בתוי (כד הקמח אות קפ"ד) שהן הנישואין הוא דוגמא לבריאת העולם - כשם שנברא העולם בעשרה מאמרות כך תקנו ז"ל ברכת נישואין בעשרה - ותקנו ברכת אשר ברא עשרה לשונות של שמחה - וכשם שבבריאת העולם היו הימים על השבת שבעה - כך תקנו לנו ז"ל שבע ברכות על ברכת היין שהוא כנגד השבת שהוא צריך להתקדש בין בתחלה ובסוף אף ימי השמחה הם שבעה.

10. ונמצא שאותן הכנות שנעשו לבריאת העולם נעשו לבנין בית.

11. ובעצם הבנין שבונין הוא כמו מקדש מעט דכ' דסנהדרין כ"ב. א"ר יוחנן כל אדם שמתה אשתו ראשונה כאלו חרב בהמ"ק בימיו שנא' בן אדם הנני לוקח ~~ממך~~ ממך את מחמד עיניך במגפה וכתוב הנני מחלל את מקדשי גאון עזכם מחמד עיניכם - וכיון שבשלילות נלמד שהבנין הוא בנין בהמ"ק - דעפ"ט נקי יהו לידעת שיש פ' של חי' בנין ר"ג ד'

12. ועל המשכן של זכרון בנין בהמ"ק הי' צ"ל בה' ידיו מקדש ה' כוננו

(ע)

ב"ה

(ו) ועי' אור גדליהו ע"ט: שמביא דברי רבינו דהא' בכמו שדעת דבראת
העולם הי' העולם מתפשט עד שאמר לעולמו די. כמו"כ דבנין
המשכן כנ"ל והשלמתו היתה בי"ח - וביאר דבבראת העולם
הי' כח העולם מתפשט שהי' נסתר אורו ית' עד שאמר די
שהי' נגלה אורו ית' בכל העולם - ולאחר די שהתפשטות לא יהי' כ"כ
גדל אלא יוכל להכיר את הבורא - ועי' עשיית המשכן הי' מגולה
אלקותו עד שאמר משה רבינו די - ובזה יש לבאר הא דנעשה
כ"כ ועי' משכ' פרשת ויקהל תשמ"ד 2-5
13-19

(ע) ידוע רק הארץ נברא בה' ימים שמא אחר וקדש בראתי
ותשב על כסף תשע משמע ואחר וקדש הוא מן
ונברא בה' ימים - ולפי הנ"ל לעשות מארץ נולד
מהארצות שיהא משכן לשכינה כבנין יצירה של
ד' ימים

שמעתי אתמ' שאלתי מאת ד' אותה אבקש שבתי
בבית ד' כל ימי חיי לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו
במשמע בהיכלו לא הוי רק לבקר ביקור - ושבתי
בבית ד' - היינו שביתה והי' תמיד בית ד'

(6) מאמר אבן ז' ברכות

ידוע ה"ה איש ואשה שניהם אחור וקדם צרתני
ומשמע ע"י כפשוט - אחור וקדם הוא זכר ונקבה
שאדם הראשון נברא דו פרצופות וכתוב כפיך

13 וכנ"ל אותן שלמות שנעשה להאדם ע"י קנין
המקדש ובגדי כהונה - כי מלאך ה' צבאות
הוא כהן שנמשח לאהוב ולשמש לפני ה' נעשה
ג"כ ע"י נישואין

14 בזה דברי הרמב"ן ח"א קל"ב-קל"ח - ואהרן הכהן
יב אבנים על לבו, וז' בגדי כהונה (ח' ... אפוד)
ושתי אבנים בין כתפיו ובזה - הרי ג' עם ז' - ובזמן
זה לחופה וקידושין וברכה [כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה]
יג אלו עם ז' - השבע ברכות - וז' ברכות עם י' לשונות
של שמחה שיש בברכה אחרונה.

15 ונו"כ שיחו על רצון אותו שלמות ורצו לבנות בית
מקדש מעט מזון לשכינה (ואפי' מה דאיתא דשמי ויבא והרחיבו את הבית - ועוד שעושה [illegible] שכינה במעשה [illegible])

16 וכנ"ל כיון בז' ימי המשתה בזמן דהיינו דהיי לז' ימי
בראשית. בזמן חלק מעבודת הבית - נמצא מי שמשתתף
ומשמח המשתה יש לו חלק בבריאת הבית.

17 וכנ"ל איתא בפרקי דר"א פרק ט"ז - יעקב אבינו כשנשא
את לאה עשה שבעת ימי המשתה - ונאספו כל אנשי המקום
לגמול חסד על יעקב שנא' ויאסוף לבן את כל אנשי המקום
ויעש משתה

18 אמר להם הקב"ה אתם גמלתם חסד על יעקב עבדי אני
אגמול ואתם שכרכם - ע"י שבונים בית לה' מזון לשכינה
הקב"ה משלם עוד לשלם שכרם.

① וכאן דימוי אלו רבונים בדרך השקול נבראת העולם
דונים מקבלו מעט מהמכם עיניכם, ועושה
הכנות שאותו שלמשכן נעשה ע"י המקבלו והרבה כבודם
מלטף ד' לבאמרבת - וכאן יש לידי אלו המים,
וכמו במשכן דכנסיות האמת נעשה בגמר הדרכים
אבל דבאלה ימי הדרכים יש רצון תפו ורהו
ורחשך ואור משתמשין דורדוקיא - כמו כן עכשיו אין
לנו לבוא אותו שלמות שיהא להוא - אבל אפשר
להתפלל כמו משה ויפרן לאחר כל מעשהו שורין לו
כאן אותו שלמות והפרשה שמיני ויבאו וירחצו את העול
וכו' שתשרה שכינה במעשה ידיכם
איתא במד' (פקודי יא) כיון שגמרו מלאכת המשכן היו יושבין
ומצפין אימתי תבוא שכינה ותשרה בו והיו מצטערין הכל
מפני שלא שרתה שכינה עליו מה עשו הלכו לפני אצל חכמי לב
אמרו להן ומה אנו יושבין העמידו את המשכן ותשרה שכינה
דין אחר היו מבקשין להעמידו ולא היו יוצאין ולא יכולין
להעמידו וכשהן חוזרין להעמידו הוא נופל מיד הלכו אצל
בצלאל ואהליאב אמרו להם בואו אתם והעמידו המשכן
שאתם עשיתם שמא על ידכם כאן לעמוד מיד התחילו
להעמידו ולא יכלו - נכנסו כל ישראל אצל משה אמרו משה
רבינו כל מה שאמרת לנו עשינו - ואיך למה אינו
עומד - עד שאמר הקב"ה למשה לפיכך לא יכלו אותן
חכמים להעמידו כדי שידעו כל ישראל שאלו על ידך אינו
עומד שם אינו עומד לעולם ואיני רוצה הקמה אלא על ידך
שנא' ויקם משה את המשכן - אלו שאפילו מה במשה רבינו
עמוד הענן רבל ישראל צפרו תורת משה עד רק ע"י יפה להמשכן
להיות לו תקומה - המ"ז מביא האגדה שניית רש"פ גמ' וזה תורה

דרוש בש"ת

(K) פרשת ויקהל תשנ"ה - אגודה תשס"ט
תשע"ו

1. איתא במדרש רבה (יג, טז) דשעה שאמר משה כל נדיב לב יביאו תרומת
ה' למלאכת המשכן - אמרו (הנשיאים) יביאו הצבור מה שיביאו ומה שיחסר
נמלא אנחנו, שמחו כל ישראל במלאכת המשכן והביאו בשמחה כל
נדבה, ובזריזות

2. עי' באור החיים הק' (לה, כ) ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה
שנתכוונו להקדים לצאת מלפני משה ויקדימו להביא כל הצורך משלם כי עשיר
גדול הי', ומשה גדול הוא בושת מעבדות די לנו ויצאו מלפניו
קודם שיתן להם רשות לזוז מלפניו - דאהבה של האהבה מקלקלת השורה

3. וממשיך הפסוק ויבאו האנשים על הנשים שהיו דוחקות זו את זו
ובאים אנשים ונשים במדרגה ולשון רש"י הביאו כל הנדבה, ואחר
שני הימים ביקשו הנשיאים להביא נדבתם ולא יכלו שכבר צוה
ויעבירו קול במחנה, והיו הנשיאים מצטערים על שלא זכו בנדבת
המשכן אמרו הואיל ולא זכינו ניתן במקצת כבר הה"ד והנשיאים
הביאו את אבני השהם - אמר הקב"ה בני שנזדרזו ירצם
שהביאו והנשיאים שנתעצלו חיסר אות אחת משמם
שכן כתיב והנשאם חסר י' ועי' בכלי יקר את זה מן הכש הגדול הי'

4. ועי' באוה"ח הק' תרומה (כה, ז) צריך לדעת מה טעם אבני שהם
ואבני מלואים במקום אחת כל הוא מינים ומן הראוי הי' לסדרם
קודם זהב וכסף כי הם מחוץ מהם ועי' קידושין לא, הקשה
ממנו חכמים לאפוקי קי' רבוא ורב כהנא מתני דפ' כיבוד (ועי' ירושלמי
פאה א.) שאבדו ישפה של בנימין ויש איתא שפדו לתת לו אלף דינר
וכו'

5. ואולי כי לכך שבנשיאים הביאו אותם באחרונה, ספק די באחרונה
כי הם למטה מכולם ומהטעם עצמו שהם באחרונה - ועי' יור"ד (רמ"ג, ג)

6. ועי' במשך חכמה (ל"ה) מסע הר"י בר' ראובן צ"ל אמנם חשדו הנשיאים אל נכון
נחוץ עבור בנית המשכן אולם לא זו הוא המשימה שביטם
מוטלת עליהם שכן תפקידם של אבני אינו לתקן את הלוח ולמלאות

נאמרה דשיל דין השלימים תשע"ז פרשת פקודי

(1) לפי שהיה אמש לנשאין הי' רק דמניהם על שלא איל להדיא

(2) תקון דשמן שמא לקח ב' מפני לומר אין כאן משומן

(3) ויגעו עד על אפסי הכניות דתשוקתו הרצה לנצח

(4) ע' [illegible] ש"ס שמריא תרגום ותרי שמיא אצלין לפיתך ובלין מתמן ית אפי
ארעי שפי' במצות דהוו ה"ו
דעלמא הוא וית ארעי אשלמותא לשקיא דאפוקא ורחושא נמתין יתמן
באנפי מדברא אצלין כדרכין יתבא ומיתין יתמן לצפון מדינתא והיאך כל שלום
דאיתא במס' יומא ע"ה - דהמן ירד על פתח הצדיקים, הבינונים יצאו ולקטו
והרשעים שטו ולקטו - והיאך דאיתא בספרים דהענין הוא מהרהרים דהמן
והיו צריכין לשוט דמדבר לחפש המן ושם מצאו האבנים - והמדר דמסתמא
בכל יום הי' יורד המן לפני פתח הצדיק ונמצאו היו צריכין לאפס דמדבר
והי' דושה גדולה לפי - ואפי' עבדו ע"ז טעו אנשים משום שתושלו

(5) צריך ליתן צדקה דסדר פני' יפות דשמחה ודטוב לבו ומתאוה
על העני דבואו ומדבר לו דברי תנחומין ואם נותן דפנים זועפות
וכעות הפסיד זכותו וכמו ז"ל השק ואפי' נתן לו הרבה ומחור
על לא ירד דהדיק

ד

ולמלאות החסר בו, כי אין את עצמו, ולתקון האדם אף ראש
לכל המשימות והוא' הנביאות בלבושי - מלבוש הבגדים לבדם אל
גשמיות ... אין כאשר נצטווה בו על תשובת שלמות האדם
לא היתה בזה הבנ"י המטרה, שכן הקב"ה אינו זקוק לסיוע הבנ"י
משכנו, רק הי' זה אמצעי לתקון העצמי של היחיד ולמושבה
התשובה

ד. ועוד שהוא משמעון לשניאור קוטלר זצ"ל שאמר דבפרשת תרומה
כתיב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה - ורק אחר כתוב
ועשו לי מקדש, הלא קודם יש להכשיר המטרה ואחר לדאוג אופן
מילוי וקיום המטרה - אלא משמע להיפך ויקחו (קחו מאתם) ד' משלחן
עבודה רבה) בזו המטרה

ה. וכמו כן דומה כוונת הרבנן מסטמר'ס (פרקי אשפה מאמר ...)
ניט וועלן אויפטאהן נאר טיפן - וכמו כן הגרוסער אויפטאן
עם שפת מושה

ו. ד' משלחן עבודה (רבא) ודומה דית השואל (רכו) שעבר הרבה ... שואל
צדיק לפעות אצל הרה"ח פרשת ויקהל פקודי תרצ"ג שאלה שמא כהן
אתה ענה רשעה, שיש לכן אלו אתה לא וגם לא תהי - משיח
דבעו ורבמה'ך יכנס התשובה להכנס' למקדש תהי' עצומים
ומשיח שאינו לא כהן ואפי' לא לוי הרי אינו יכול להכנס למקדש

י. אלו שמעה אני בן כהן ומפני אתה לא כהן - והשיב שאבי מפשין
לא הי' כהן ושאל שאלה מפני לא הי' כהן

יא. והמשך הרה"ח שבהאמש משה מי לה' אלי ויאספו כל בני לוי ואז
שמע כהן גדול ... רק אל משה והפסיד לו ולזרעו אחריו
בגלל השהייתו במקדש

יב. מזה ואילך כשקוראים מי לה' אלי דארפען אלע לויפען אויך ניט
פארשפעטיגן מאן

ישראל
(1) איתא במגיד (ה, יג) אומר לו הקב"ה ובאת אתה ובניך, וכתב ואחר באו

(1) משה אהרן והכהן הלכו הזקנים שלא חשבו אותו מספיק אותו כדוגמתו
הלכו מספיק הזקנים והיו מנקרין את עצמן ונשמטין א,א שנים שנים והלכו
להן כיון שהגיעו לפלטרין של פרעה לא נמצאו אלא שכ"כ ואחר באו משה
ואהרן והכהן הזקנים אלו שהלכו להן אמר לפני הקב"ה כך עשיתם
חייכם שאני פורע להם. אימתי בשעה שעלה משה ואהרן עם הזקנים להר סיני
לקבל התורה החזירן הקב"ה שנא' ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה
ד

(ט)

(ב,ד,ה)

13. שמעתי מפי המאנטשעסטער זצ״ל שלמה המלך אמר במשלי אם
תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ד׳

14. הציור של ביקוש כסף AFRICAN GOLD RUSH ובאו אנשים מכל מקום
והלכו לעבוד שם בתוך מבצרות הפשוטות ומסרו נפשם על

15. ועל המטמון כזה - לא יתעייף אף את המשטם אלו דקדוקי נמוכים
או בכסבאות לפנים או בלשון דמשבצות ימהר יחיש מעשיו
לזהות כה ולעשות אותם ולא יתעצלו שיתעשר בחייו
כי אין סכנה כסכנות אשר הנה כל דקיק שמתמהמה יוכל
להתעשר איזה מכוש

16. וכן תמצא כל מעשיהם של צדיקים תמיד במהירות - וימהר אשר עשה
בתפלה אל שפה וישמע מפני ויתן אל הנער וימהר, ותמהר
האשה מלמד שכל מעשיהם של צדיקים תמיד במהירות

17. נעמי אמרה על בועז כי לא ישקט האיש כי אם כלה הדבר
היום - ואיתא בילקוט ויקח בועז את רות אשה אותה
הלילה שבא אליה מת - ע׳ בריאותו נשאר שיצא ממנו
עובד ישי דוד שלמה וכל מלכות בית דוד ועד משיח
צדקנו - מה הי׳ מפסיד אם נתעצל מעט

18. איתא בשמו״ר (מ״ח,ג) כאן קראו ד׳ בשם בצלאל בן אורי בן חור מה טעם
להזכיר חור אלא בשעה שבקשו ישראל לעבוד ע״ז נתן נפשו על הקב״ה
ועל בנין עמדו והרגוהו אמר לו הקב״ה חייך שאני פורע לך
כאן קראו ד׳ בשם - וימלא אותו רוח אלקים

OPPORTUNITIES NOT ONLY OBLIGATIONS

בית הלוי בדרוש א׳ בגדר צדקה - ששאל טורנוסרופוס הרשע את
ר״ע אם הקב״ה אוהב עניים מפני מה אינו מפרנסן - אמר שכדי להציל אותנו
מדינה של גיהנם - האפשרות ליתן צדקה אין כוונת עלינו לפרנס העני
אלא אפשרות לנו לזכות לכפרה - וזה משלי (י״ג,ח) כופר נפש איש עשרו
ופרש׳ עשרו של אדם הוא כופר נפשו כשמשה ממנו צדקה

ד"ה מ"ד
תשס"ה ל"ד, אגודה, אהל תורה   תשס - ז"ז אגודה   ר"ד תשנ"ג
תשע"ב   תשס"ה "

ד' ע' צפשי"ג

(א)

פרשת ויקהל תשמ"א - תשנ"ח

(ד"ו) ועי' תורת משה תרומה אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי
איש אשר ידבנו לבו הוא ליתן תקחו את תרומתי כי אני אזמין לו נדבת לבו (תשמ"ה - ר"ת יחל)

1. ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו
התורה מבארת שהן ב' סוגים נשיאת הלב ונדיבת הרוח
2. האוה"ח הק' מבאר ששניהם מדברים בענין נדבת המשכן
אבל נדבה רוחו - שמתנדבים בעין יפה כפי יכלתו ועדיף ממנו
אבל נשאו לבו - שהלב מנשאהו ומעריכו דאף עשיר יותר ממה
שהוא, לכן נדב יותר מיכלתו
3. והאוה"ח הק' מדייק על שינוי לשון הקרא - כל איש אשר נשאו לבו
וכל אשר נדבה רוחו - מי שבמדרגת נשאו לבו קראו הכתוב
איש
4. רש"י במשלי (י"ח - 3) כל איש שבמקרא גבור גדול בגבורה - (זה דברי
בעל הח"ל על צדקונת אשתי איש) המלאכים נקראים אישים
(ד"ו) משום נקרא איש - בזה גבורה גדולה עבודת מלאכים שאינו (ח)
(2) מוגבל ע"י מיצר שיש לו - ועי' פסוק כ"ה, כ"ו, כ"ב - וכל איש אשר
5. הרמב"ן כותב כל איש אשר נשאו לבו על החכמים העושים
במלאכה אמר כן - ועל אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה
כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד או מי שאמן
(1) בהם ידיו כלל - והיו בהם ברוחם דחוכמת חומר ולבנים - ולא למדו ולא ראו אותה
(14) א-א
6. ועי' רש"י בקדושים ב"ל (תשל"ז: 46) אבל רמב"ן דראותו לפניו
משמע בדברה בו לחשוב מחשבות ולעשות בזהב ובכסף
ובנחשת ובחרושת אבן למלאת ובחרושת עץ - לעשות
בכל מלאכת מחשבת. והוא הדיוט באומנות זו ומאמין
על נתינה בכח ה' שיסייע ידיו ביאוש ואומר איך אוכל לקבל
על עצמי בדבר שאין לי בו שום מושג
(ר"ן) 7. ואלו אשר נשאו לבו בא לפני משה לומר ובבטחון אנחנו נעשה
כל אשר אדוני דובר [illegible] - ובזה מצוה ויגבה לבו בדרכי ה'
(3) ר' - בזה יש גבורה גדולה מעשה מלאכים אינו מוגבלים
ע"י הגשר הטבעיות - וכמו הרמב"ן שמצא דברים שבזה לעשות כן
אומרים [illegible] המשכנות - אבל איש המתנדב אל כל [illegible] לעשות רק אז [illegible] לעשות

(יב) וי׳ דרמב״ן כי המשיא בצבע הלוקחין יניחו הנפש להכוונת אהבת המשיא על נדבתם

(1) מלאכה כל

(2) אשה חכמת מנורת צבע - וכל א.ו אשר נמצא אתו - כל מרים כב׳ וי׳ דרמב״ן (21)
פסוק כ״ג - בעם שנתנו רק חצר תרומה ויש שנתנו כל מה
שנמצא אצלם (בבב) (ב״ק)
אותם טוו את העזים (חכמה)

(3) ועי׳ דאבן עזרא וי׳ פסוק כו וכל הנשים אשר נשא לבן וי׳
תפארת יהונתן באותן נשים שלא היו טהורות חשבו בשק
דאבן עזרא והוכיח לבם להמשכן - ויצאו מלפני משה ע״א הקי׳
(כל עדת בני ישראל מ.)
(33) שרבו לבקצ׳ משה - וי׳ דבכור השור שמשיא מעמדם לדקרוב

(דר) וי׳ אורח חק (לו-ח) כל חכם לב בדוש המלאכה שבאמנות עשיאל (ויעשו)
(דר) המלאכה ובסיבתו נשא חכם לב - וי׳ דמאמר תורת הבית מהח״פ פ״ב
(33) אצמיות כל רשעי ארץ רשעו שני דקרוב על נדבת המשכן
אצמיות " "

(דרו) דהגה שצ״ק מושון הכתוב ויקרא משה אל בצלאל ואל אהליאב
ואל כל איש חכם לב אשר נתן ה׳ חכמה בלבו כל אשר נשאו
לבו לקרבה אל המלאכה לעשות אותה - והמור בפול וכן
ותה בפרו פי׳ למי נתן ה׳ חכמה בלבו למי אשר נשאו
לבו ויש שמסיף שבצ שיך לכל מיני האומן (כו) אא
(בבב) ל״ט ר״מ ורלב מעלון בחוק)
קחו מאתכם מה מקבא בעגמ״ס בבל דא למינק דדור מצא הרוב
ר״ש בת ווליצאן - דמינק נמשל ל׳ דראו בספר מפורסמים - נמאמר אצל א׳
משל ובהוטח זה שישגבל דלדורו אם צבק לשבות אשלו טוחר
ל׳ שבועות הודיעו ש.ש לו חצי המעות ולאחר עוד חודש נתן
לו כל המעות כאשר חיב הבעה״ס נודע לו שנשאר בה הזמן
לדין תורה - על מה שנתן כל המעות בלב השיבה מכיסו הבאי האתי
רוצה לזכות בחצי המעות - בעה״ס שאל לו אם הכל נתת בכספך
מדוע הוצבתי לשרות כל אצלך - ואם לא הי׳ בעם קל
לו להלאו עד ליתן המעות ומה שעשית של כל הזמן עד שאתה
עד שנתת כל המעות - על נתינות כאלו דימן איש גדול דגבורה

כא

חופל שער תשעון הנפש (כ"א) - וישתדל להוסיף על מה שיש ביכלתו ויכסוף לו בלבו - וישאל מהקל לעזרו ולאמצו על יותר ממה שיש ביכלתו מן העבודה - וכשיתמיד על ימצא לו העוזר בקשתו ויפתח לו שערי ידיעתו ויחזק שכלו - לעלות מעולתו ממדרגה אחר מדרגה - ומסייע כל המעלות את הדברה מעוני סופו לקיים מעושר - מעשה בהגר"א קוטלר - המהרי"ל דיסקין

(14) ועוד מאמר ר' ראובן - והנה מלבד האומנות צריך לזה חכמה ותבונה ודעת שבהם נבראו שמים וארץ והיך לא יוכל לבוא אף כל גדולים כ"כ ואף יוכל לבנין הבית דהיינו קדושה וגבול (תשפ) ומה לא נראה לאחר

(כו) מפני שאין גרם ליכולת האדם ואין הדבר תלוי אלא ברצונו

(אמד) משלחן גבוה ודבר משה לפני ה' לדבר אתו יסיר את המסוה עד צאתו - עצמותו של משה רבינו הי' זהו גדול דהמדו לפני הקהל הוצרך לתת על פניו מסוה כדי להסתיר את שפלות רוחו ולהציג בפניהם דמות של מנהיג תקיף אמנם ובבא משה לפני ה' הורחן דלבוש ולד שוב הבאת לפנים כל שהוא מסוה - ו

(וי' כ"ג)

מ ד' מצעדי גבר - והיא הפעולה והאדם מה צריך לעשות אז אלא שהיו דרכו הבירה לו ובאשר ובין דרכו ועסק המסילה ובאו לך דרך של מדי מצעדי גבר כמו שאמר הא לטהר מסייעין אותו

מדבש הגדול הוא דור שלם נשגב כיון שנתמשה ישבו בתהלת אתו המן ושבקש מהם הקהל לדונות משה כדי להשבות שפנית דיניהם שמחו שמחה יתירה ויצאו כולן בבריות כדי לשמוע כל ממונם

תוכן יהושע פרק ט׳. הטפש הבא נכנס לביהמ״ד ואומר אני לומד כל צאת
נפטר מן השער א״ר ינאי למה״ד לככר שהוא תלוי באויר טפש אומר
מי יכול להביאו ופקח אומר לא אחד תלה אותו מביא סולם
רק מי שבינוני טפש אומר אימתי אקרא כל התורה כולה
ומי שבינוני פקח מה הוא עושה שונה פרק אחד בכל יום ויום עד
שמסיים כל התורה כולה
מי שטפש אומר מי יכול ללמוד את התורה נזיקין ל׳ פרקים כלים ל׳ פרקים
מי שפקח מהו אומר שונה ב׳ הלכות היום שתי הלכות למחר

ק

ויקהל תשמ״ג

8. ודאמת זהו דבר הענין אצל בצלאל האדם מוגבל אבל ע״י
נשיאת לבו יכול להשיג מדרגה גדולה ואין גבול למה שיכול
להשיג - להיות איש גדול מעצמו SELF MADE MAN

(כ״א - ט)
9. איתא דויק״ר והכהן הגדול מאחיו למה נקרא שמו כהן גדול
שהוא גדול בה׳ דברים - בכח שהוא גבור בכח ורואה אהרן
כשהניף את הלוים כ״ב אלף הניף ביום א׳ כיצד הי׳ מניפן
מוליך ומביא מעלה ומוריד הוי שהי׳ גדול בכח

10. ויש השיטות הפוסקים (גליון 394) והנה אפי׳ א׳ נפרש יום א׳ שהכוונה
למעל״ע שלם אבל קשה טובא שאפי׳ במעל״ע יש 1,440
רגעים ואפי׳ הכי אלו אהרן בלי הפסק כל שהוא הי׳ צריך
להניף בערך 15 לוים בכל רגע
מוליך ומביא מעלה ומוריד (ולא היו ילדים קטנים רק אנשים מבוגרים)
ואי ביום א׳ היינו רק יום ולא לילה צריך לכפול החשבון
וכל זה למעלה מדרך הטבע

11. והרי א׳ מהמפרשים שהי׳ זה דבר נס - ולפ״ז קשה במאי שהי׳
אהרן גבור ולא זה שאהרן השקיע כל כוחות דרכו וניצל
את כל יכולתו עד שנעשה עליו נס אותו אהרן ולכן יקרא
גבורה

12. איתא בספר תולדות אדם (הוצאה רזמלה של תורה פ״ג ד״ה וכו׳) מסופר
על הגר״ח ז״ל שלעת זקנתו מוולאזין כי פעם א׳ הי׳ צריך איזה ספר
אך הי׳ מבדיל בינו לבין הספר ארגז גדול משא סבל ג׳ אנשים
הלך בבית הנה והנה ולמד המאמר וירוץ וכו׳. לא
דשמע היא - שאין בשנים אתה צריך לשלוש ואחרי כך שנה
ושלש הקיל ניצל עד שהרגיש דקרבו רוח גבורה ונדף על
הארגז והגביה אותו לבדו

13. והנה דפסוקים אלו יש לנו הדרכה בענין לימוד התורה דאיתא
דנצבים (ל׳ - י״א) כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפ׳

הוא ממך ולא רחוקה הוא - כי קרוב אליך הדבר מאד
בפיך ובלבבך לעשותו

14. בכונת הרמב"ן ז"ל מבאר שהפרשה מדברת בענין
התורה - יש מקום לחשוב שלא לעמוד על ד"ת דכפא
דאמת עמוקה מני ים ועל זה בא הכתוב לא
נפלאת הוא ממך - ולא רחוקה הוא - דהיינו שקשה
לעמוד על הדבר מפני שאין לו ידיעות ורק להבינו

15. כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו
ופי' חז"ל בפיך שתהא יגע בהן לפיך - ואולי
אפשר לומר להבין שיהא בהתמדה ויגיעה בהן
בדרכי ד' והשאיפה והאומץ ללמוד ולעשותו

16. איתא במשלי (י"ז כ"ד) את פני מבין חכמה ועיני כסיל בקצה
הארץ ופרש"י החכמה לפני מבין היא ועיני כסיל
בקצה הארץ לומר אין החכמה מצויה לפני כי רחוקה
היא ממני איך אוכל לשנות ששה נזיקין שהיא ל' פרקים
ועי' כלים ל' פרקים ועי' שבת כ"ד פרקים אבל החכם
הוא בשם ק' היום שונה ל' פרקים ומחר שנים ואומר רק
עשו אותן שבו לפני

17. ומה מאד מתאים הפתגם שאומרים בשם הגר"א אז מען וויל
קען מען ווערן א גאון

18. בזוה"ק נמשלה חלק גדול דמזל התורה שנתגלתה דקרוב גבולו
ומרחיבי הגבורה ודבריך לשאול היאך למלאות
המזל שנעשה

19. החיד"א בהקדמה של כותב כשהייתי קטן לא עלה מזלי על דעת
האב והאם לדאוג דמה יפרנס הבן רק כל מגמתם
היה שיגדל הבן לתורה ומזלו לא עלה על דעת מי שאינו
ד' שיוכל ללמוד שיפרוק ממנו עול דאגה

(1) ואיתא דמשלי (ט"ז - א) לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון

וכתב הגר"א דתורה רחמנא לבא בעי ובאמת ישנו מעמד

נפש לבין התורה ב' דבר לבדו ודבר נפשו ודבר מאדו

ה' יתן לו חכמה, בינה, ונפשו ללמוד וללמד - ואולי גם ג"כ

(2) וכדאי להזכיר פי' הגר"א - כלומר הענין אינו רואה לקבל

אלא משים עם אלפניו אבל הכבוד ענין לקבל אלא דעה

וגם ללמוד אינו יכול לסיים הש"ס או המסכתא

(1) כונת והדור אמתנו שלמדו רק ואלמדו חק, ח"ו - הגרון שאומר הרין

(7) אררה מורל משה - הגר"א משאל בהמשה אותם מאות (ח"ו ל"ו לב)

(8) ויש אז אופן שאפשר לו זמן - ד' אגרות חז"ל אודות

טרגאזין - וה' דהקדמה על אדרהן ז"ו

(9) נפרד ואקסומן ו' פורמלשין הנ"ל פי' פ"ב כל איש אותו

נסתו לבו - להיות מוכן דהתם

דברי הגמ' דברכות י"א

הגאון ר' אליעזר שך זצ"ל הי' רגיל לפרש ובניהו בן יהוידע בן איש חיל

רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא

ירד והכה את הארי בתוך הבאר ביום השלג - איכא דאמרי

דתבר ספרא בשי' רב דיומא דכיפורא (מג) והי' רגיל לומר בגבורה

בי המשלו הכתוב להכה את הארי בתוך הבור ביום השלג

גמרת כהנים עם תוספה - יום החורף הזמן קצר

בה יקרו בן איש חי (מהר"ל דהרה קאי יהוידע, מבמפשטן

משמע דקאי בניהו

MARK KANTOR GAVE THIS TO ME

פרשת פקודי - תשע"ד

①

1) "אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה..."

"These are the total counts..."
In this weeks Parsha, the Torah details a list of the amounts of gold, silver and copper that were donated by the yidden for the construction of the Mishkan.

Rashi notes the seemingly extra word "משכן" in the Pasuk above, and explains that the Torah chose to write the word "משכן" twice - hinting to the ② בתי מקדשות that would be built in the future.

We all know, that "חצות" / Midnight - is the time to mourn the churban Bais HaMikdash.
The "חמרא טבא" brings the famous Pasuk in "Eicha": "על אלה אני בוכיה"
"Over these do I weep..."
and explains, at the end of Parshas Vayishlach we find a list of the names of the chiefs of "Eisav":

1. עשו 2. תמנע 3. עלוה 4. יתת 5. אהליבמה 6. אלה
7. פינן 8. קנז 9. תימן 10. מבצר 11. מגדיאל 12. עירם

He says that these 12 names allude to the 12 dark

②

hours of the night. עֵשָׂו represents Galus, and so his chiefs are all hints to the "dark" exile.

The 6th chief was "אֵלָה". The 6th hour is Midnight. The hour we are supposed to mourn over the churban Bais HaMikdash.

"עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה"

.... On the hour of "אלה" do I weep...

All this is hinted in our Pasuk:

"אלה פקודי המשכן..."

- אלה → At the hour of "אלה"; Chatzos
- פקודי → I "remember" (like פָּקֹד פָּקַדְתִּי, meaning - to remember)
- המשכן → The Churban of the Bais HaMikdash...

* · * · *

Another beautiful רֶמֶז ...

The word "פקוד" can also have the meaning of a "loss" - like the Pasuk says in Parshas Matos when the army generals reported back to Moshe about the census they took: "וְלֹא <u>נִפְקַד</u> מִמֶּנּוּ אִישׁ"

"...and not a man of us is <u>missing</u>."

The Medrash in Devarim says that speaking

(3)

לָשׁוֹן הָרַע causes the Shechina to depart from among us.

The Gemara in Bava Basra tells us that we must be extra careful not to speak even אֲבַק לָשׁוֹן הָרַע, as everyone is נכשל in it daily!!

אֲ-בַק לָ-שׁוֹן הָ-רַע

"אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן..."

פְקוּדֵי → causes a "**loss**"

הַמִּשְׁכָּן → of The Shechina...

2) It's well known from many places in Chazal - that every תפילה that we daven is like a part of the Mishkan, and our Tefilos are like Korbanos and קדושה of the highest level before HaShem.

The words "כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה׳" are written (18) times regarding the construction of the Mishkan.

The letter "צ" is the 18th אות in the Aleph Bais. (צִוָּה)

Says the רוקח, this is teaching us that Tefilah - the (18) ברכות of Shemona Esrei are our connection to the Mishkan.

(4)

The טור says that there are (1,800) מלאכים who take our Tefilos up to שמים when we daven.

Try adding up all of the Roshei Teivos in the entire Shemona Esrei, and see what you get!

ברוך, אתה, אתה, אתה, השיבנו, סלח, ראה,

רפאנו, ברך, תקע, השיבה, ולמלשינים, על,

ולירושלים, את, שמע, רצה, מודים, שים ....

2 + 1 + 1 + 1 + 5 + 60 + 200 + 200 + 2 + 400 + 5 + 6 + 70 +
6 + 1 + 300 + 200 + 40 + 300 = (1,800) !!!!!

Adds the "ש' למורא":

We said it says "צוה" (18) times.

So we will multiply the Gematria of צוה = 101 by 18...

101 x 18 = (1818)

Which is the Roshei Teivos of "שמונה עשרה" + 18 !!!

And the last letters of:

"אלה פקודי המשכן משכן העדת..."

Gematria (515)

"תפלה" - גמטריא - (515) !!!!

(5)

3) "ויעשו את ציץ נזר הקדש זהב טהור..." (לט, ל)

"They made the "tzitz", the holy crown of pure gold..."

The מנחת חינוך asks, how is it permissible for a סופר to write the Name of Hashem י-ה-ו + ה in the Torah? The first two letters "Yud" and "Hey" spell "י-ה" which is already a Shem HaShem, and so by writing the following "ו" - that would be like erasing the Name of HaShem from "י-ה" to "יהו", and that is forbidden!!

So you might want to answer that by writing the final "ה" - and turning the word <u>back</u> into a Name of ה׳, it would be ok...

The problem is, it is אסור in Halacha to ruin the Name of ה׳ with the intention of repairing it! So... how can this Name be written?

The מנחת חינוך offers a solution:
Write the last letter "ה" first, and <u>afterwards</u> the Yud, Hey, and Vav. That way, <u>as</u> the סופר is writing the "ו", the Name of ה׳ is written!

However... there is an opinion that the Name of HaShem must be written in the proper order.

.... According to this opinion, writing the last "ה'" first - would not be a solution!!

Listen to this:

It's brought down from the "אמרי אמת" the following -

In many Pesukim about the construction of the Mishkan the Pasuk says "וַיַּעַשׂ" - "And <u>he</u> made", using a singular לָשׁוֹן. Why is it that by the "צִיץ" the Torah uses the plural form, "וַיַּעֲשׂוּ" - "And <u>they</u> made"?

The answer is, we know that the Shem Hashem was engraved on the צִיץ. So to avoid the problem of erasing the Name of ה', <u>Four</u> men each engraved one letter of the Shem ה' at the same time!!!

"And (THEY) made the tzitz" "וַיַּעֲשׂוּ את צִיץ...."

"And (THEY) inscribed..." "...וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו... קֹדֶשׁ לַה'!"

All <u>Four</u> of them!!

(7)

4) "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה׳ כן עשו ויברך אתם משה." (לט, מג)

"Moshe saw their work, and behold! they had done it exactly how Hashem commanded, and Moshe blessed them."

Wow!! Well then, what was the ברכה?

Rashi tells us, it was:

"יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם..."

A quick, sweet רמז to this beautiful Bracha can be found - says the "נפלאות חדשות" - in the middle of the words in our Pasuk:

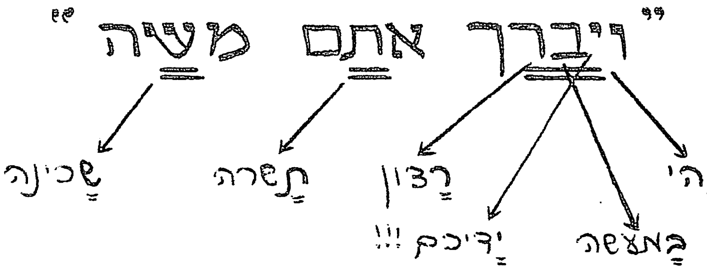

* · * · *

The "ברכת שמים" says that "וירא משה", Moshe saw - that all the מלאכים created by the Mitzvos of the yidden contributing and constructing the Mishkan, were all whole, complete, and "healthy" Angels... meaning it was done "כאשר צוה ה׳" !!

"מלאך של מצוה" = (562) ← Gematria → (562) = "וירא משה"

The Rebbe R' Zusha זצ"ל would say: "I have never seen a complete Malach created from an עבירה of a Yid that believes in HaShem! Those Malachim are <u>always</u> missing limbs, and lack שלימות.
Some are missing heads, some feet, some hands... This is because even when a good Yid stumbles & sins Chas V'Shalom, he regrets it and feels bad, and that guilt has a direct effect on the Malach he has created."

He goes on to explain a puzzling Gemara in Chullin דף ז'. The Gemara says:
"ישראל קדושים הם. יש רוצה ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה"
"Yidden are holy. Some want to give but don't have, and some have but don't want to give."

תוספות raise the obvious question. Why is one who has but doesn't want to give, called a Kadosh? תוספות answer that he may not <u>want</u> to give, but gives anyway because he is ashamed not to. He doesn't want people to think he doesn't have, so he gives.

Asks the Rebbe, such a man is called "holy?" Why? He's only giving out of בושה, what's <u>that</u> worth?

Says the Rebbe R' Zusha, when a Yid does a מצוה he creates a Malach. This Malach has a body, a soul, and even clothing.

The Yid who wants to give but doesn't have, he has the inner will & greatest of intentions, and he creates the pure soul of the Malach.

However the Yid who has but doesn't want to give - yet still gives because he is ashamed not to, he creates the outter body & clothing of the Malach...

Between the two of them - a complete Malach is created. This is why the Gemara uses a plural form קדושים. Together, all of us together can create the perfect Malach!

...When Moshe Rabbeinu looked, he saw perfection. He saw perfect Angels. It was now time to show the Yidden his approval. He did so by Bentshing us. Now let's see an amazing explanation in his special ברכה...

The "פנים יפות" brings a Medrash, that part of the ברכה Moshe gave the yidden, was the Pasuk quoted in Parshas Devarim (א׳, י״א)

"ה׳ אֱלוֹקֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים..."

"May ה׳, The G-d of your forefathers, add to you a thousand times yourselves..."

Add to you 1,000 x's yourselves ??

Let's explain...

Moshe saw the completed work of the Mishkan, and he approved. He then gave a ברכה ...

The dimensions of the Mishkan's courtyard was (50) אמות by (50) אמות. On Yom Kippur the yidden filled the courtyard, and we know - all bowed down to the ground during the "Avodah".

One of the miracles that occured in the Bais HaMikdash was that when the yidden bowed down, each person had 4 אמות of space in front of him!

Given that each man had (4) אמות of space in front of him, and the entire length of the חָצֵר was (50) אמות ... this means that only (12) rows of men were able to fit in the courtyard at a time

since 12 × 4 = 48.

OK, so we have 12 rows.

How many people fit in 12 rows? Let's start with figuring out how many people fit in 1 row. If the חָצֵר was also 50 אמות wide, and the average man requires 1 אַמָּה of space to stand in, that means that 50 men would fit comfortably in each row.

12 rows. 50 men in each.

12 × 50 = 600

Only six hundred? There were 600 <u>THOUSAND</u>!!!

This is what Moshe was blessing them for. "May Hashem add to you a <u>THOUSAND</u> times yourselves." He saw space for only 600, so blessed them with 1,000 x's more space - 600 × 1000 = 600,000!

Incredible.

But wait! The Pasuk says there were actually 60<u>3</u>,000! And this is not even counting the Levi'im who <u>themselves</u> numbered 22,000!!

That's an additional 25,000 not counted for!??

To answer this question, let's return to our earlier calculation. We said that only (12) rows of men were able to fit in the courtyard... We said (12) rows with (4) "amos" for each man to bow down. 12 times 4 is only (48). Let's use the remaining (2) אמות for each man - and see...

The exact total was (50) אמות. 48 אמות leaves (2) אמות not calculated.

$2 \times 50 = 100$

OK, another 100 אמות. Like before, we must divide this number by (4) - allowing space of (4) אמות for each man to bow down.

$100 \div 4 = 25$

times

Now, with Moshe's ברכה of (1,000) times more...

= 25,000

our missing number!!

חזק חזק ונתחזק !!!

Good Shabbos!!!

ר״ד תשנ״ב
״ תשנ״ג
״ תשנ״ו

דרשות

פרשת פקודי תשנ״ה

1. איתא במדרש (נ״א, ו) אלה פקודי המשכן, ולמה עשה משה חשבון הקב״ה יתב״ש מאמינו שנא׳ לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא ולמה אמר להם משה בואו ונעסוק במשכן ונחשוב לפניכם אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים מאחריו שנא׳ והי׳ כבוא משה האהלה - והביטו אחרי משה ומה היו אומרים ר׳ חמא אמר היו אומרים חמי קדל דברי׳ דעמרם - ראה כמה שמן צוארו וכרעו של בן עמרם - וחברו אומר לו אדם ששלט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיהא עשיר כששמע משה כך אמר להם משה חייכם נגמר המשכן אתן לכם חשבון אמר להם בואו ונעשה חשבון ואלו פקודי המשכן משכן העדות

ע׳ ד׳; ② I

2. ועי׳ בדברי יוסף (קנ״ז ק״ה) שמבאר מדוע חשדו את משה ומבאר דבישרא׳ כשיצאו ממצרים היו כולם עשירים כדאיתא בבכורות ה׳ שאין לך כל אחד מישראל שלא היו לו תשעים חמורים לובים טעונים מכספא ודהבא של מצרים, אבל אשתו צפורה כושית הי׳ מדינת מדין

3. אולם משה רבינו לא לקח לא מביזת מצרים ולא מביזת הים וזה כך אמרו עליו חכם לב יקח מצות, שכל ישראל היו עסוקים בכסף וזהב והוא הי׳ עסוק בעצמות יוסף וכאמת הי׳ עני

4. כאשר התחילו לעסוק במלאכת המשכן הרגישו במשה שהוא עשיר וחשבו דבמה תמי׳ גדולה מנין לו העשירות דפתע פתאום ומזה החליטו הליצנים שנתעשר מנדבת המשכן

5. ועי׳ ברמב״ח (עשין, ג) שמביא מרבינו יונה והנה אם תראה אדם אשר ידבר דבר או יעשה מעשה ויש לשפוט דברו ומעשהו לכף הטובה ולכף החובה אם האיש ההוא ירא אלקים יתחייב לדון אותו לכף זכות גם כי קרוב ונוטה הדבר יותר לכף חובה ומזה נלמד מקרא דבצדק תשפוט עמיתך

6. כאשר ראו שמשה נתעשר הי׳ להם קושיא היאך נתעשר

(2)

אבל היו צריכין לדון אותו לכ"ז ואז אף לא יודעים כמה
ישארו בקושיא ולא יחליטו מה שהחליטו

7. ע' תפארת אלימלך צ"ז שאמר א' מהפוקרים לגדול א' יש לי הרבה קושיות ואמר
לו הגדול אילו היו לך קושיות היה אפשר לישבן, אבל החסרון
הוא שהם אצלך לא קושיות אלא תירוצים

8. מהו המשובח לץ ע' פירוש יונה על משלי (כא, כד) זד יהיר לץ
שמו לשון זד כולל אכזריות, ושנאת הבריות, ודרישת רעות
ויהיר הוא הבעל גאוה ודיאור המין האיש אשר שתי המדות
האלה בנפשו והם הזדון והיהירות לץ שמו - הוא אינו רוצה לישאר
(3) בקושיא, הקושיא אצלו רק היכי תימצא להביאו אל התירוץ

II 9. באמת היו גם הקושיא עם שיאש באיתא בגמ' נדרים לח, ר' חמא
בר חנינא אמר מפסולת של לוחות העשיר משה דכתיב פסל לך
שתהא הפסולת שלך. ר' חנין אמר מחצב של אבנים טובות ומרגליות
ברא לו הקב"ה מתוך אהלו וממנו העשיר משה, ואיתא בשמו"ר
(פ, מו) אמר הקב"ה דין הוא שיטול אותן פסולת משה, למה
ושהם שלא נתעסקו במצות נתתי להם כל טוב מצרים שנא'
וה' נתן את חן העם והעשירו, ומשה שעסק בעצמותיו של יוסף
ברא אני אותן לו את הפסולת שיעשר

10. והנה תיכף כשפסל משה את הלוחות עלה עמהן להר וירד ממערת
יוהכ"פ ואז צוה את ישראל להביא למלאכת המשכן מיד התחילו
לעסוק במלאכת המשכן - ומאז הוכר עשירותו (1) (2)

11. עד היכן צריך לדון לכ"ז יש ללמוד מה' עובדות דלהלן ע' בספר מגלה
עמוקות בסוף הספר ס"ט, הט"ז פ"א רצה לנסוע לבקר חמיו בקראקא
ולוו אותו גדולי אנשי עירו עד חצי פרסה ועשו לו כבוד גדול
וכאשר קרב לעיר קראקא יצאו אנשי קראקא כנגדו, הב"ח
מ"מ לא יצא כנגדו וזה הקרו בטענה שלו - למחרת הט"ז נכנס
להב"ח ושמע היו זומנ אצלו וזה נתן לו שלום והט"ז גלה אוזנו

(5) חשב וכבאי למשה הכבד לפניו מצב ומד"א מעשה דאבא"א שנודע לבין ונתגלה שהוצרך דקד'
ושבת וגם מ"ב שלום ונפסקה אלו הי' מעשה היו אומרים שנתפשו לעונש ונפטר מן השגגה
ואלו שלום ולא נשבע ה' אומרים [illegible] שבמעט שאינו ניכר מן השגגה לפי [illegible] שבע שלום
ובשכרו אל הסלע שנה [illegible] או הי' אז לפניו משה [illegible] נפש

(1) איתא בילקוט - חקת. משה ואהרן מהלכין וכל ישראל אחריהם והיו ישראל רואין
אותן והיו עושין נשיקין אותם ואין דבר שאין בו [illegible] והיו [illegible]
אומרים אין אנו יודעים שאין עושין רצונו של יתברך ה' ורחום [illegible]
והנה משה [illegible] שיש בו מים [illegible] הרי הוצאתי לכם מים
לטמא אותנו, אלו כן יוציא לנו מן האבן הזה או מזו - ומשה הפך פניו
סבור שמשה [illegible] אחריו והיו עומדים [illegible] על האבנים אמר להם ראו [illegible]
שאוציא לכם מים אמרו לו מה אתה מבקש אם מן הסלע הזה אם אתם
מוציא אם מן האחרת אין אנו מבקשים
קושיתו אינה קושיא בעצמה פי הדבר מאוד [illegible] המחלה יש בו
לפתור הספיקות

II

(2) ולהבין [illegible] על מה שהקפיד משה רבינו ע"ה והי' [illegible]
ומשכה [illegible] והביא [illegible] שדומה
אין לחשבן - ולא הקפיד עליהם על מה שחשבו שאומרין
[illegible] וכי דעת חז"ל דילקוט [illegible] כי כל ימי [illegible] מלאך [illegible]
המשכן הזה והיתה [illegible] ומשכה - [illegible] לצאת
ידי האור הראשון [illegible] יותר הכבוד [illegible] ידי הכהונה
כי הם חושבים מתחלת [illegible] - ורבים יותר קשה [illegible]
מספר ממי שאין [illegible] חן ודעה [illegible] הכהונות
להבין [illegible] ואפי' על חטא סברא דעלמא
והשגה אי נמי [illegible] להבין [illegible] יש [illegible]
וכל זה אלו שלא נפסל עד שטעה בו או שינוי [illegible]
ואני הרהרתי [illegible] אין אפשר שיעשה אדם בעולם [illegible]
על מחשבותם ואלו ע"ז כי"ל שהעיד אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה
טוב ולא יחטא שאפילו [illegible] כל טוב א"א שלא יחטא [illegible] ידי הכהונה

(3) אומרים דער באריס עס איז נישט דא אזא קדוש ווי א גזלן וואס
([illegible] - וכי דבר להעיר לך אדם לפשפש בעבירות
[illegible] כי אפי' אין [illegible] עולם הוא מאד [illegible] (5)

ג

על כלה אחת ואחר שעברו ג' ימים ספר הט"ז להרה"ח וענין להרה"ח ה'
גרעוונות גדולות על המע' וצוה שיאספו אליו גדולי העיר ודנו אם
יש כח משום דבזיון ת"ח ויכתבו שמתא עליו, מעשה זו קרה דעש"ק
ולא הי' להם פנאי להחליט - והחליטו להאסף אחר הבדלה דמוצ"ש
יב) מן השמים גילו להמע' מה שהם רוצים לעשות, והי' נהוג דכל
מוצ"ש שהשואלים אז הי' להם שאלות דשאלות הרבה הן ששאלו להמע'
איזה להם שאלה קשה ואז שרוצים לכתוב שמתא עליו ומשה
אינו רוצה לפסוק להם רק אם ילכו לר' הרה"ח ויראו המסדה
יפסוק להם ויוכלו לומר שהמע' שלחם וכן עשו
יג) לאחר ר"ח א' ג' לא נתן לו שלו עד יום ג' דשבוע הלך
המע' להט"ז ונתן לו שלו והט"ז לא רצה ליתן לו שלו והי'
מוקפאטע אתו על הקיר ולא השיב לו כלום עד שגמר כל דבריו
יד) ושם עמד לו שלא הי' רוצה לדבר אתו רק שהי' קינאה מן השמים
ברשעה שנפסק ממנו והוא חשוב לו כמת גדול ויעשו להו מטה ואחר כך
אמר רצה לחשוב ודבר וצעקה לפני ולא שמע להם ופתח דרכה
שיש כל היום הוא ונאי שלא הי' להם פרנסה עפ"י רוב דשמים
מדבר גם והוא מלבין אחרי על ל' יום והוא כלשהו הל' יום
טו) ראה נ"כ מעשה המע' - כיון שמן השמים לא נודע הקינאה לשום אדם
לא הי' רוצה לגלותו כדי שהעולם יוכלו לכבד את הט"ז, ובצאו
לקח על כל השמועות
טז) ר' יעקב ליט (בן קו"ח קו"פ) אחר שנכנו חרדי אונגארין להפרד מהקהלה
הכללית הכפופה להשפעת הרפורמה עשה הכנ"ס כינוס מכל גדולי
אונגארין ובמעמד גם עמד הכנ"ס ואמר שיש אצלו שק הקודש
שהשתמשו בו בזמן הבית שירש מאביו ולפי דעתו שגם החיוב דחלה
ורוצה להראות להמסדרין
יז) לפתע נשמע היכן השק - עמד הכנ"ס ובקש שלא יבדוק הכיסוי שלו
אלא ר' ... החזקתו

עזב גם לא הצליחה ורק הרב"ס הסכמת כולם שבגן ידעתי רגע
תשירו – עד הגמר אין א' מתלמידי התחום ורק שימשיכו לרגע
זה – שם רבים עוד רגע שזה – הגולם הגדול לרגע אלון אצל הרב"ס
דיבידנד תשובות התלמיד רק להינות לבקשתו – בגלל עוד רגע שזה
עוד הכהן עם כאלו ורק עוד רגע שבה והכתיבה ששרר גם ורק
שוב נפגשנו במטרה שהפסק נמצא כאשר נידון המפגש מסתמא
נערכה הפסק של על הפסולת – הכהן ראה שבשעה שגדל הפגנים
אצלנו הי' גם שבל קודש שירש עשיו ורבם להראות להמלך
ורק כאשר שמר בשפי הרב"ס גם רבים להפליא כוונו ושמע
אין ספק שגם ימצאו אצלו גם היו מאמינים אותו וכמה נבנו
והי' התחלה חדשה ורק מהשיג שלא יתמלא ש"ש ע'.
הרב"ס הולך כמעט צריכין להוכיח להשיג שלא רק חזה על ידו
וכמה מוטל התינוק של והי' בן את כל אצלו עוד
איך לדוד נאמר כן עוכבו אצל הקבר מאת די היא
בזמן היא נפלאות דמיונו

בעזהשי"ת

תענית אסתר תשע"א ק"ד

פרשת זכור תשע"א אגודה

(א)

פרשת פקודי תשע"ב

ד"ז אגודה אבל מ"פ

1. איתא במס' תענית כ"ט, משנכנס אדר מרבין בשמחה ופרש"י ימי נסים היו לישראל פורים ופסח

2. ונתקשיתי בפשוט השמחה של חדשים אלו הוא הישועות שהיו בחדשים אלו ומה איכפת לן אם היו ע"י נסים

3. ועי' הרב משה פאללאק פי' עפ"י דברי הרבינו יונה במס' ברכות ל"א. ד"ה כאילו גזל הקב"ה אע"פ שאינו נראה לעין נראה הוא ע"י גבורותיו ונפלאותיו כענין שנא' (ישעי' מה, טו) אכן אתה קל מסתתר אלקי ישראל מושיע, כלו' אע"פ שאתה מסתתר אתה הוא אלקי ישראל שעושה עמהם טובה ונפלאות ואתה מושיע בכל עת ובכל שעה ועי"ז תשועתך רואים אותך בני אדם ואתה מתגלה להם ומכירים אותך - ופי' שזהו עיקר השמחה של חדשים אלו שזכינו להכיר את הבורא כל העולמים שהוא נורא תהלות

4. ועי' בהליכות שלמה (מצות פורים שמחה דאורייתא הלכה) והי' מדריך כי הדרך הישרה לקיים מצות היום - להתבונן בגדולת הנסים, ולהודות לה' עליהם ואז הרי הוא שמחה של מצוה דאורייתא (1)

5. ועי' בחת"ס דרוש המגילה עיקר הנס הוא הגלות המגילה כי מה שמע ד' תפלות וצעקות הלא אפי' בשעת חורבן קדש ולמה לא יקבל צעקת ישראל - ועיקר הנס שנעשה לא הי' כ"כ חוץ לטבע שהמלך אוהב את המלכה עם הי' המהפך - אך ההכנה לנס הלא הי' הריגת ושתי וזה הי' ממש חוץ להיקש הטבע - קודם ימים עשה משתה כרצון איש ואיש ולא נשמע וביום האחרון נשמע בשעתו עם המלכה היתה משונה שהפריצה בדברים נגד משפטו הי' מעוקל להעביר המלכה ממלוכה ע"ז והכל הי' חוץ לטבע רק בהשגחה עליונה להיות הכנה לנס אחרון - ואז לא היו ישראל יודעים שהכל נהפך מסובבת של אותו רשע - ולא היו ראויים לנס אלא להתחייב כליה רח"ל (2) ודוגמא שזה שמרבה בה' רואים והבין הנס קבלו הצה להודות לה', ובנים משמחים אפי' בשעה שמשמחים בנין בה

6. ואולי יש להוסיף שנראה הוא גם ע"י גבורותיו - כשרואים האלקי ישראל מבת

(1) ועוד שלא הי' נוחה דעת כל חכמים דבריו שנשתרבב דיעות הפורים
הוצאים מגדר שמחה של מצוה ובפרט דברים שיש בהם מוסר בא
ונצטוו תן דבמב פאורכה ועי' דאשרי האיש שלא ב', יש להקפיד שלא
לביש את חבירו וכ"ש את רבותיו ושאר ת"ח, משום דבפורים אין היתר לעשות
עבירות ומה שנוהגים תלמידים לחקות שירים על רבותיהם ושאר ת"ח
יש בזה איסור חמור של מלבין פני חבירו ברבים, ואיסור מבזה ת"ח ועוד

(2) ע' אסתר רבה (פ"ז י"ח) אמר ר' יצחק נפחא - אמר המן למשתרוש אלקיהם של אלו
שונא זמה הזמן להם זונות ועשה להם משתה ותגזר עליהם שיבואו
כולם ויאכלו וישתו ויעשו כרצונם כיון שראה מרדכי כך עמד והכריז
עליהם ואמר להם לא תלכו אל המשתה ולא שמעו לדברי מרדכי והלכו
כולם לבית המשתה - א"ר ישמעאל שמונה עשר אלף וחמש מאות הלכו
לבית המשתה ואכלו ושתו ונשתכרו ונתקלקלו - וע' מגילת סתרים
דהכרסונות הן של שושן כדי להכשילם, ועשה כמה מינים כדי שיזנו
מיניהם דכנגד הזונות לשכחם דיראת השם (ובסוגיא דהבאנו ב
תשרי עיין השקיעה הי' יפה) וכך יכשלו בפני הזנות - ואולי זהו כונת
סדור רב עמרם הגאון והגהות מיימוני סוף פ"ב מהל' מגילה שלא לומר על הנסים
בלילה כיון שלא קראו המגילה, ועל הנסים הוא הודאה וקודם הקריאה א"א
להכיר גודל הנס וגם הסיבה את עצמו (שהי' להכשילם) וקלקלת מחשבתו

ק

המשפט והדין - כפי דפרשת שמיני, כמו (י"ג) כשהקב"ה עושה דין בצדיקים
מתגדל ומתעלה ומתקלס א"כ דאלו כש ברשעים וכן הוא אומר נורא
אלקים ממקדשיך אל תקרי ממקדשיך אלא ממקודשיך

7. וגם כשעושה דין ברשעים ג"כ נראה גבורתו ונוראותו (1) ועי' תהלים פ"ד

8. איתא דמה' ברכות על הזוועות (ועי' ס' רכ"ב סי' א' ועי' ר"ע) האריך
ואומרים שכחו וגבורתו מלא עולם ועי' במג"א בשם אבודרהם דזוק הנותן כח להסתר
להראות כח וגבורה בראשית כדי שיראו מלפניו

9. ועי' בסימן ג' ובשנת תתקצ"ג הייתי דספרד והפוקד - ונפלו תסעו ותגעש הארץ
ותבוא לחרבות אלקים ועשו תשובה גדולה וקבלו אלפים ויהדות -

10. איתא דמה' יבמות ס"ג אין פורענות בא לעולם אלא בשביל ישראל ופרש"י
כדי שיראו ויעשו תשובה ועי' רש"י סוכה כ"ט ע"א מפני כל מיני פורעניות
הבאים לעולם יש להם לישראל לדאוג ולומר לא בא ס' זה אלא בשבילנו
יותר משאר האומות

11. ועי' דמגדו הרמ"ח (י"ג ל') והנה שמענו שמועה נוראה (2) הגשם הנורא שבאי
דמדינות הרעש הגדול שבא ברוסיא שנהרגו ונפצאו מאות, ואלפים, אנשים
נשים וטף ודהמה רבה וכמה מהם שנשבה דאשים קדריהם - דודאי תאמר פחד
ורעדה לכל איש מבין מה זה עשה ד' לנו הלא הוא טוב ומטיב לכל ורחמיו על
כל מעשיו ולא תחפץ אפי' במות רשע כבכתוב חי אני נאום ד' אם אחפוץ במות רשע

12. אלא הענין הוא שמעורר אותנו הקב"ה לתשובה ומראה לנו שבידו לעשות כל מה
שירצה - ובזכות שאנו הי' לנו ביאיר מזה, דודאי הן מעורר אותנו לעשות תשובה
ובאשר דמופ"ר אין לנו דימו ראיה הוא מעורר אותנו ע"י שומעים אחרים
עושה מלאכים רוחות משרתיו אש לוהט (3) ועיין להאמין שבפי הגר"א מדקדק

13. ועי' דדרשת פרץ (דברים-ו-כ"או) לפעמים מצביעו מקרים דריאוק מקום ודאי
כמוקים כדי שיגמור ישראל אל התשובה ויראו ויפחדו פן יגיעם הפורעניות
והוא מאמר הנביא (צפני' ג-ו) הכרתי גוים נשמו פנותם (המגדלים הגדולים)
החרבתי חוצותם מבלי עובר אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר

① עד מתי תשפטו עול – לא ידעו ולא יבינו בחשיכה יתהלכו
ימוטו כל מוסדי ארץ

② כי שלטון גדול לבני שדונים באינגלנד סססקס משפחות
נשכרו בזיכרון ומוסר כל ואלפי הפמוני ובזואון נפרצו

③ ובתיבה אש וברד שלג וקיטור רוח סערה עושה דברו

וכשאנו מתייסרים דרכו אחרים הפורענות הולך ונסוג הלוך וקמה
ואין ספק כי מי שמוצא כל אלה הגלאות אשר הם באמת הבראת הקבלה
ומבין ממציק בדרכו אשר דרך רם הוא כמו שאחר עזרה וקל עליו
הבראה שהאור יבוא למיטב מכאן ואילך

14 ועכשיו הזאת ממשיך אנו רואים שמדברים מאוד מדבר באלוהים ואין לנו יום
שאנו שומעים שמועות נוראות ומחרידות - וכמעט שאין מדינה באלוהים שמצבה
נקי ממדבר בשנה זו ולפלא גדול על מה שאין האלוהים מפחד כלל, ועוד
שאנו רואים שם הפקידות שנאמרו בתפלות ונתנה תוקף נתבאר בשנה זו
ואין איש שם לב אל זה ובאמת הוא צריך לימא לנפשו מאימת הדין
הקשה במדבר באלוהים

15 יש לנו להאמין שעכשיו, הבראה מתקרבת ונושע בשמחה

16 הקב״ה נראה לנו על ידי גבורותיו ונפלאותיו ויש לנו ג׳ דחיות אל נורא
תהלות להכיר מעשי ה׳ ורצה מעל עלינו לבריאות של ה׳ בדחיה
של נורא אלקים ממקדשך מה שגדלו שהם גדולים ובזה הא דאיתא
דקהלת (ג, טו) והאלקים עשה שיראו מלפניו ואיתא דחשבון ודחיבין דייני
בורכותא דעלמא ד׳ בוא דאתו דגין די יצאון בני אנשא מן קדמוהי

17 על הדחיה של נורא תהלות יש ספר של שמחה והודאה, אלא כאשר רואים
התגדרות של מדבר באלוהים יש חיוב תפלה לעורר רחמי שמים

18 ע׳ שמות (ג, יד) הראיני את מראיך השמיעיני את קולך ופרשו לימי את
בונה דעת ברכה השמיעיני את קולך ויצעקו בני ישראל אל ה׳

19 ענין המראה והשכה של כלל - ועי׳ דברי אליהו ז״ל ידוע שאומה
הישראלית עם קדוש כשיד ה׳ נוגע בה חו ומקול קול יעקב
התפלה יכולים לשדד מחיצות של דין המפסיקים הנה ידוע שבשעת
אבל נכפה בתשובה כי מקרה ודאי וזה ההשגה

20 הרצאה שהיה דא׳, יום כאשר של ... מהר׳ הקדוש

(א) בעזהשי"ת

ויקהל פקודי תשנ"ט

1. איתא ביומא ע"ב, אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב עצי שטים עומדים - שמא תאמר אבד סברן ובטל סכויין ת"ל עומדים שעומדין לעולם ולעולמי עולמים

2. ועי' בעלים לתרופה מ"ה, - בסברן הוא תקות הקב"ה שישובו אלינו וסיכויים הוא מה שאנו מביטין וסוכין אחריהם אימתי ישובו

3. ועי' בספורנו ריש פרשת פקודי דהמשכן וכליו היו נצחיים ולא נפלו ביד אויבים היפך מה שקרה למקדש שלמה וכליו שנפסדו חלקיו והוצרך לחזק את בדק הבית, ונפל כולו בבל, ביד אויבים וכן בית השני

4. ושמע כותב המו"ר הרמ"ע על קדושת המדבר והכבוד והנפשות שנכנסו במלאכת המשכן, שהוא דבר מועט מאוד ביחס אל העושר שהיה בבית הראשון כמשמעות בספר מלכים - ויותר ממנו העושר שהיה בבנין הורדוס, ועם כל זה יותר האמיד מראה כבוד ה' במשכן של משה ממה שהאמיד במקדש ראשון ולא נראה כלל במקדש שני וזה מורה שלא קדושת העושר וגודל הבנין יהיו סבה להשראת השכינה, בישראל אך רוצה ה' את יראיו ומעשיהם לשכון בארצם

5. וכ"כ ומינן נצחיות דמקדש שלמה היו עושי המלאכה מצור - אבל ראשי אומני מלאכת המשכן וכליו היו המיוחסים והצדיקים שבדור - בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה

6. איתא בשמו"ר (מ"ח, ג) ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור מה ראה להזכיר כאן חור אלא בשעה שבקשו ישראל לעבוד עבודת כוכבים נתן נפשו על הקב"ה ולא הניחן ועמדו והרגוהו אמר לו הקב"ה חייך שאני פורע לך משל למלך שמרדו עליו לגיונותיו ועמד שר צבא שלו ונלחם עמהם אמר להם על המלך אתם מורדים עמדו והרגו אותו

7, אמר המלך אילו ממון נתתי לא היתה צריך לפרסם
עאכו"כ שנפשו נתן עלי - אמר לו הקב"ה חייך כל בניך
היוצאים ממך אני מגדלם של טוב בתוך שנא' ראו קרא
ה' בשם בצלאל וימלא אותו רוח אלקים

8, ומניין המדרש ומהיכן זכה לכל החכמה
הנאת דברות מפיו שנא' ויעש להם בתים - מכיון נטלה
חכמה שהעמידה בצלא' ויצא ממנה דוד

9, מה שהי' לפני כמה שנים ותיראנה המילדות את האלקים
ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיינה
את הילדים - מסירת נפש על ה' הגורם אשר ממנו
נצמחה חור שמסר נפשו וממנו יצא בצלא' שזכה
לבנות משכן שהיה לדורות עולמים

10, איתא הילקוט שמעוני (שמואל ב' סי' קמה) לא תבנה בית לשמי
כי דמים רבים שפכת כיון ששמע דוד כך נתיירא הרי
נפסלתי מלבנות ביהמ"ק

11, אמר לו הקב"ה חייך הם לפני כקרבנות דכתיב כי דמים
רבים שפכת לפני ואין לפני אלא קרבן שנא' ושחט
את בן הבקר לפני ה'

12, אמר לו וא"כ למה אני בונה אותו אמר לו הקב"ה
שאם אתה בונה אותו הוא קיים ואינו חרב

13, אמר לו והרי יפה א"ל הקב"ה גלוי וצפוי לפני שהם עתידין
לחטוא ואני מפיג חמתי בו ומחריבו והם ניצולים

14, המסר של דוד הרבה דמים שפכת לפני היו רכה לבנות
בית נצחי אלא הדור לא היו ראויים לכך - והם צריכין
למקדש שנמשכן דשני חורבנין על עונותיהם של ישראל

15,

ד' עבבשי"ג (א)

פרשת ויקהל פקודי תשס"ט

1. מן היסודות של אמונה שצריכין להאמין שאין בכח שום נברא
להכניס את עצמו והכל מן השמים וכמש' בפרשת עקב (ח, יח)
וזכרת את ד' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל ואיתא
בתרגום ותדכר ית ד' אלקך ארי הוא יהיב לך עצה למקני נכסין

2. ואיתא בחובה"ל שער הבטחון פ"ג: כי הסבות אין מועילות אותו דבר
בלתי אלא בגזירת הבורא כי הטרף בידו וברשותו

3. ועי' ביד אליהו (שער התפלה פ"ב ד"ה זמני) ובשעת המנחה שבכל היום
אנו חוזרים להתפלל לקל כדי שנכיר ונדע כי מה שנתעסקנו במלאכת
חיינו והשתדלותנו - הוא הנותן לנו כח לעשות חיל כי אין עושר ועוני
מהאומנות אלא ממי שהעושר שלו

4. ועי' בחובה"ל קי"ג: ואם לא יגזרו לו יותר מן המזון אם היו משתדלים
כל אשר בשמים ובארץ להוסיף עליו ... , לא היו יכולים בשום
פנים ולא בשום סבה

5. ועי' בהגיגות בחותם עקב (קפ"ב) שהביא הלוי אמר לא דבר ידוע לכל
כי קורות עניני האדם בעולם מצבו ומעמדו ענייניו וקניניו עשרו ורישו
הכל וכולם בהשגחה עליונה מה' - והאדם שטוב לפניו נותן בלבו רצה
וחפץ ללכת למקום פלוני ולעסוק בעסק פלוני, ולהשתתף עם איש פלוני
ולקנות בזמן ידוע ולמכור בזמן ידוע ומסבב לו סבות מסבות שונות
ודרכים כוחה - אבל האדם הוא לעצמו אין בכחו לעשות קטנה
או גדולה

6. שמעתי שהגיד אביר שלפני שנתיים הי' MULTI MILLIONAIRE ועכשיו
נעשה בעל חוב ע"ס $80,000,000 ואמר שהקב"ה נטל ממנו השכל
ואולי צ"ל דהוא שלא נתן לו השכל וממילא עשה מה שעשה

7. איתא במס' שבת ל"א. והי' אמונת עתיך אמונה זה סדר זרעים
ואיתא בתוס' מפרש בירושלמי שמאמין בחי העולמים וזורע פי' שמאמין
שהכל נעשה ע"י חי עולמים וכל מה שהוא עושה זה רק השתד'

[illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

4. [illegible]

5. [illegible]

6. [illegible]

7. [illegible]

הדברים ומפרשים שמה דאיתא שם דשלה שמכניסין אדם לבית
אומרים לו נשאת ונתת באמונה - היינו בדבר המונח שהוא מחשבה של
ע"ב באותה אמונה

8. מפרשינו אנו למידין חי' גדול (ע' ש"ק פרשת פקודי תשנ"ג)

למה משה לא רצה ללכת אל פרעה

פרשת שמות

תש"מ
בית דוד, אגודה, תשמ"ה

1. איתא **בפרשת שמות פרק ג' פסוק י"א** וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹקִים מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל פַּרְעֹה וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם, מה זכות יש בידם שאוכל להוציאם.
2. וע' **בבית הלוי** שהעיר, מדוע סירב משה ללכת אל פרעה (וע' **ישעי' פרק ו' פסוק ח'** וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל ה' אֹמֵר אֶת מִי אֶשְׁלַח וּמִי יֵלֶךְ לָנוּ וָאֹמַר הִנְנִי שְׁלָחֵנִי, והכא כתיב לכה ואשלחך אל פרעה וסירב)
3. ועוד קשה מה איכפת לי' למשה רבינו אם הקב"ה רוצה לגואלם בלא זכות רק ברחמיו המרובים.
4. והנה איתא **במדרש** א"ר יהושע בן לוי משל למלך שהשיא את בתו ופסק ליתן לה מדינה ושפחה אחת מטרונית, ונתן לה שפחה כושית, א"ל חתנו לא שפחה מטרונית פסקת ליתן לי, כך אמר משה לפני הקב"ה רבון העולמים כשירד יעקב למצרים לא כך אמרת לו אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, ועכשיו אתה אומר לי, לכה ואשלחך אל פרעה לא אנכי הוא שאמרת לו, ואנכי אעלך גם עלה.
5. ואיתא **במדרש** ישועת בשר ודם יש אחריי שיעבוד, ישועת הקב"ה אין אחריי שיעבוד, וכן הוא אומר ישראי נושע בהי תשועת עולמים.
6. משל למי שמדליק את הנר והיי מדליקו והוא כבה, אמר עד מתי מתיגע, אמתין לזריחת השמש ואלך לאורה, כך ישראי כשנשתעבדו במצרים עמדו משה ואהרן וגאלם, חזרו ונשתעבדו בבבל ועמדו דניאי חנניי מישאי ועזריי וגאלום, חזרו ונשתעבדו למדי ועמדו מרדכי ואסתר וגאלום, חזרו ונשתעבדו ליון ועמדו חשמונאים וגאלום, חזרו ונשתעבדו לאדום אמרו ישראי הרי נתיגענו נגאלין ומשתעבדין וחוזרין ונגאלין ונשתעבדין, אין אנו מבקשין שיאיר לנו בשר ודם מעתה אלא הקב"ה.
7. והנה הא דלא זכו ליגאי ע"י הקב"ה בעצמו משום דאיתא **במכילתא** רבי אומר ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, וכתוב אי אומר ודור רביעי ישובו הנה, כיצד יתקיימו בי כתובים הללו, אמר הקב"ה אם עושים תשובה אני גואלם לדורות (דור רביעי ישובו הנה) ואם לאו אני גואלם לשנים.
8. והנה אמרו חז"ל בשעה שבא ואמר להם לישראי בחודש הזה אתם נגאלים אמרו לו רבינו משה היאך אנו נגאלים לא כך אמר הקב"ה לאברהם אבינו ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה והלא אין בידינו אלא ר"י שנה.
9. ועוד אמרו רז"ל, אמרו לו היכן הוא, אמר להם הרי עומד (דהשכינה עדיין ממתנת) א"ר יהודה מהו מדלג על ההרים אמר הקב"ה אם אני מסתכל במעשיהם של ישראי אינן נגאלין לעולם, אלא למי אני מסתכל לאבותיהם הקדושים.
10. והנה הטעם שלא המתינו עד הקץ של די מאות שנה, מפני שאם לא נגאלו אז מעולם לא היו יכולין ליגאי, דהבטחת הקב"ה היי כי גר יהיי זרעך בארץ לא להם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, וההבטחה היי על מי שנקרא זרעו של אברהם אבינו, וכיון שנשתקעו בעונות וטומאת מצרים אם היו נשארים מעט יותר היי שוב נפקע מהם השם של זרע אברהם ולא היו נגאלים. וזהו אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים,

[illegible]

10. ועי' **עיונים במקרא מהגר"י קמינצקי (שליט"א) זצ"ל** דמתחלה הי' בקשת משה רבינו ועתה נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה לה' אלקינו ובאמת אילו הי' פרעה מניחם ג' ימים אלו היו יכולים להתחזק באותה ג' ימים בה' ובשאר היסודות ש שוב יוכלו לסבול הגלות אבל כיון שלא הניחם ללכת הוצרכו לגאולה זמנית.

11. ועי' **בספורנו בפרשת ויחי** ויקרא בהם שמי ושם אבותי, התפלל עליהם שיהיו מוכנים ונעזרים לעבודת השי"ת באופן שיהיו ראויים להתייחס לאברהם וליצחק.

12. וזהו ביאור הקרא אל תירא מֵרְדָה מצרים, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, דיעקב אבינו הי' ירא דע"י ירידת מצרים יפקע מהם השם של זרע אברהם, וע"ז בא ההבטחה ואנכי אעלך, אם יזכו, גם עלה גאולה זמנית.

13. ושאילת משה באיזה זכות הם נגאלין, אפשר לומר דכיון דגלות מצרים בעצם לא נגמרה וכל הגליות הם המשכה של גלות מצרים, וא"כ באיזה זכות למעשה יוכלו ליגאי' גאולה אמיתית וע"י איזה אופן יתקיימו בהגלות.

14. והתי' הי' בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה.

15. ואפ"ל דהנה איתא **במדרש** ויראו אלקים שעשו תשובה הבינונים וגם הרשעים הרהרו לעשות תשובה, וידע אלקים שאפי' א' בחבירו לא הי' יודע אלא הקב"ה לבדו זה מכוון את לבו וזה מכוון את לבו ועושין תשובה ואעפ"י שעשו תשובה לא היו יוצאים משם מפני שמדת הדין מקטרגת עליהם על העגל שהיו עתידין לעשות.

16. וכמדומה דהקטרוג הי' אע"ג דיש הנהגה באשר הוא שם, אבל א' מתנאי התשובה הוא שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם, וזה הי' הקטרוג של מדת הדין שלא הי' נעקר מהם החטא של עבודה זרה מדחזינן שנכשלו בחטא העגל.

17. וע"ז נאמר ולקחתם אגודת אזוב כנגד שהשפילו עצמן לעשות תשובה כאזוב (דהיינו הכנעה) וטבלתם בדם אשר בַסַף בזכות התורה שעתידין לקבל דכתיב במתן תורה ויקח משה את הדם, והגעתם אל המשקוף שאברהם גדול בגרים וכשם שהמשקוף גבוה כך הי' גדול שבאבות, ואל שתי המזוזות יצחק ויעקב, ע"י שמשפילין עצמן ואע"ג שאינה תשובה גמורה וטבלתם בדם אשר בסף, יזכו והגעתם שיהא נגיעה וחיבור להאבות הק'.

18. ועי' **בהקדמת אגלי טל** שהביא **מהזוהר הק'** בגלותא בתראה אתקיים בו וימררו את חייהם בעבודה קשה זו קושיא, בחומר דא ק"ו ובלבנים דא ליבון הלכה ובכל עבודה בשדה דא ברייתא את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך דא תיקו (ועי' **ברבינו יונה שער ד' פרק י"א** עמלו בתורה וטרחו בה, יעלה במקום יסורין).

19. זכו על ידי גאולת מצרים דאע"ג שעדיין צריך להתקיים ה"וימררו את חייהם" אבל יכול להיות באופן כזה ועל ידי זה יזכו לגאולה.

20. ואיתא **באוהב ישראי'** דעיקר התשובה ע"י תורה ותפילה וצדקה ובפרט בלימוד התורה שבעל פה ולברר הלכה בליבון ובירור יפה, ועי' **באור צדיקים** צריך שיפלפל בישיבה עד שיזיע.

<u>**למה משה לא רצה ללכת אל פרעה**</u>

כי אהי' עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך

(2) עמו אנכי בצרה וזה הי' מראה הסנה תעבדון את האלקים
שהתחיל באנכי ה' אלקיך, ואולי הי' הדגמה של קול עולה עד
הקול של דור [illegible]

ביאור למה משה הי' כבד פה

פרשת שמות

תשמ"ג
בית רחל, תשמ"ה
בית דוד, אגודה, תשמ"ו
בית רחל, בית דוד, אגודה, תשמ"ט
בית רחל, תש"נ

1. איתא **במס' נדרים דף ל"ח** א"ר יוחנן אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו וכולם ממשה, ועי' **מהרש"א** דלמידין מקרא נביא מקרבך מאחיך <u>כמוני</u>, **גיבור**, דכתיב ויפרוש את האהל על המשכן ואמר מר משה רבינו פרשו וכתיב עשר אמות ארך הקרש (ופי' **הר"ן** אלמא משה גבוה י' אמות הי' וכיון שהי' גדול כ"כ מסתמא גבור הי') ואימא דאריך וקטין (אריך בקומה וקטין בכח) אלא מן הדין קרא דכתיב וָאתפוש בשני הלוחות וָאשליכם מעל שני יָדָי וָאשברם לעיניכם ותניא הלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה (והיו של סנפירין) ונשברו בהשלכה בעלמא.
2. **עשיר** דכתיב פסל לך, פסולתן שלך יהא.
3. **חכם** רב ושמואי' דאמר תרוייהו חמשים שערי בינה נבראו בעולם, עי' **רמב"ן בפתיחה על התורה** שביאר דע"י מ"ט מכיר ומבין כל הבריאה ע"ש דשער נ' היינו ידיעת הבורא שלא נמסר לנברא, וכולם נתנו למשה חוץ מאי' דכתיב ותחסרהו מעט מאלקים, **עניו** דכתיב והאיש משה ענו מאד.
4. ועי' **בדרשת הר"ן (דרוש השלשי, החמישי)** שהעיר דבשלמא מעלת החכמה וענוה נצרך לנביא דבכדי שיחול עליו שפע נבואה צריך להתדבק להעליונים וממילא צריכין מעלות השכליות והמדות, וע"י פחיתות המדות גורם לריחוק מהשי"ת כדכתיב תועבת ה' כל גבה לב.
5. אבל מדוע צריך להיות גבור ועשיר, **ובמס' שבת דף צ"ב.** איתא דצריך להיות בעל קומה.
6. ותי' דאם כל נבואתו הי' רק להשלמת עצמו לא הי' צריך לתנאים אלו, אבל הנביא שינבא להמון ומודיע מה שצוה השי"ת יצטרך שיהי' נבחר ונרצה מכל הכתות, אוהבי החכמה אוהבי העושר אוהבי הגבורה, respected, admired, ולשון נביא הוא המשמיע תמיד ומדבר להמון כאמרו ואהרן אָחִיך יהי' נביאך **ופרש"י** כל לשון נבואה אדם המכריז ומשמיע.
7. קבלת השומעים תלוי הרבה היאך שמחשיבים <u>המדבר</u>, איתא **במס' ברכות דף כ"ח** דאשת רבי אלעזר בן עזרי' אמרה לו לית לך חיוורתא, אין לך שערות לבנות של זקנה ונאה לדרשנים להיות זקן, איתרחש לי' ניסא ואהדרו לי' תמני סרי דרי חיוורתא היינו דקאי' ראב"ע הרי אני כבן ע' שנה, חזינן דכל כך חשוב דבר זה דעושים מעשה נסים שיזכה לזה, ולאידך גיסא אם נראה כעי' שנה ג"כ מספיק.
8. ומשום הכי טען ירמי' לא ידעתי דבר כי נער אנכי, לא אמר איני צדיק ואיני חסיד אבל אמר כי עם היותו ראוי לנבואה מצד מעלת נפשו אבל אחרי שלא ידע דבר אינו ראוי להיות נביא.
9. והנה לפי זה יש שאלה גדולה היות משה רבינו אדון הנביאים וערל שפתים.
10. ומקודם יש להעיר אל הצורך לכל הנסים, דהי' יכול לעשות שפרעה ירצה לשלח את

(1) דבֵרי דפיק

(2) וע׳ באגרת ט״ב, אומר אדם של צורה ופרשו, ר״ל קומה שנשמתו ויקולו כדין

כלל ישראי, לב מלכים ושרים ביד ה', ע' **במס' מגילה דף ט"ז:** ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש ואת עשרת בני המן בשאר מדינות המלך מה עשו, ומה שאלתך וינתן לך (התחיל לדבר בלשון כעס וסופו אמר מה שאלתך), (וע' **רמב"ן סוף פרשת בא** יש שכפרו בעיקר, ומהם מכחישים בידיעה, ומהם מכחישים בהשגחה.)

11. והתשובה על זה כי מהיות התורה וקיבולה הדבר היותר גדול שאפשר שיהי' במין האנושי ראוי לעם שיקבלו אותה שינתנו להם הוראות חזקות שהתורה היא אמיתית ושיוסר כל ספק מאותן ההוראות, ועל זה נמשך יציאת מצרים כי רצה השי"ת שיתחדשו האותות בגאולה ההיא שהיתה בלי ספק התחלת התורה, למען ידעו כל ישראי שהנמנעות בחק הטבע אינם נמנעות בחק השי"ת כי זאת הפינה היותר גדולה בדת ומי שיכפור בה יכפור בדת בכלל ויבטל גמול ועונש לגמרי, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך, ע"י אשר הוצאתיך ראו אנכי ה' אלקיך, וע' **רמב"ן אמונה ובטחון פרק י"ט** אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים, ההגנה לכלל ישראי.

12. וז"ל **הרמב"ן פרשת ויגש** כל יסודות התורה בנסים נסתרים הם ועם התורה אין בכל ענינו רק נסים לא טבע ומנהג, שהרי יעודי התורה כלם אותות ומופתים כי לא יכרות וימות בטבע האוכל חלב ודם, ולא יהיי השמים כברזל בטבעם מפני זרעו בשנה השביעית.

13. וכן כל יעודי התורה בטובת ההם וכל הצלחת הצדיקים בצדקתם וכל תפילות דוד מלכנו וכל תפילותינו נסים ונפלאות, אלא שאין בהם שינוי מפורסם בטבעו של עולם. (1)

14. ומשום הכי הי' השגחה מיוחדת שהגלות והגאולה תהי' במצרים איתא **במס' מנחות** אמרו לו יוחני וממרא למשה תבן אתה מכניס לעפריים אמר להם אמרי אינשי למתא ירקא ירקא שקול, הם אמרו אם בא לרמות ילך לארץ אחרת והוא אמר אדרבא צריך לילך למקום המבינים, **הרבינו בחיי** כותב דמשו"ה מזכיר הפסוק חרטומי מצרים שהיו מפורסמים בחכמתם, ואם הם אמרו אצבע אלקים.

15. ובהיות זה יסוד התורה רצה השי"ת שיתפרסם זה בארץ מצרים לפי שהי' ארץ חרטומים ומכשפים, וכיון שיבחן שם שהוא דבר הנמנע בחוק הטבע ושלא תספיק בו חכמת הכישוף, ראוי שיאמן שהוא נעשה בכח אלקי בלי ספק, מעשה באי' שהי' חולה ולא הספיק רפואות היותר מומחה ואמר הרופא שצריכין ניתוח קשה, ולאחר תפילות והזכרות אצל גדולי ישראי נתרפא החולה בלי שום רפואה, והרופא הגדול אמר נס נעשה, וע' **תלמידי הר"ן** שלח אותות ומופתים בתוככי מצרים שהיא מלאה ערמומיות ותחבולות וכולכם בעלי כישוף שע"כ הודית שהיא כח אלקי.

16. ואלו נתחדשו האותות והמופתים בארץ אחרת הי' עדיין נשאר ספק דאולי נתחדשו אלו האותות ע"י חכמת הכישוף.

17. ולזאת הסבה הוסר בהשגחה גמורה ממשה רבינו הדיבור הצח, למען לא יחשב שכלל ישראי נמשכו אחריו משום צחות דבריו, דידוע שמי שיש לו צחות הדיבור יכול להמשיך אחריו לב העם, ושהשקר ממנו יחשב אמת וזה הדבר כלו בהיפך שמי שהוא כבד פה כי גם האמת ממנו לא יקובל כי אם בחוזק הגלותו, מי ישים אלם, וע"ש שמביא מדרש אני עשיתי אלם למי שחפצתי ואם אני חפצתי שתהי' איש דברים היית, דזה הי' התי' לקושייתו.

18. ואילולא דמסתפינא הו"א (דהנה הקשוני **י. ח. ראזענמאן נ"י** היאך מבינים את זה

(1) ועי' באורחות חיים לרא"ש דבגוים גמורים - כ"א ידעת דכל לבדו על השגת
שהוא לבדו יכול לעזור לכל אחד בכל ענין, ויש יאמין שהשגחתו
היא על כל דבר שבעולם - ומי שאינו מאמין אשר הוצאתיך
מארץ מצרים אינו מאמין באנכי ה' אלקיך - ומסיים וזה יסוד כל
התורה כולה
ועי' ברמב"ן ואבן עזרא (הנ"ל) דעיקר היות יציאת מצרים מורה על אלוק
קדמון מחדש חפץ ויכול - אם יעלה בלבו ספק על השגת המורה
זו החידוש והחפץ והיכולת יזכור מה שראו עיניו ביצ"מ

דהי׳ עושר וגבור משום צורך הנבואה שיתקבל ומ״מ הי׳ כבד פה) דכל זה הי׳ קודם מתן תורה שהיסודות שנתבררו במצרים יאמנו אבל אחר קבלת התורה באמת נתרפא משה, דהא נתעשר אחר מתן תורה אחר חטא העגל (ואדרבה כלל ישראי׳ חשדו אותו שנתעשר ממלאכת המשכן ע׳ **באר יוסף**) וכן השלכת הלוחות וכמוני היינו היאך שנראה אחר מתן תורה, (ומשם חזינן דהי׳ גבור ועשיר) ויש לעשות סמוכין לזה מהא דאיתא **במדרש תנחומא דברים ב׳** אמרו ישראי׳ אתמול אמרת לא איש דברים אנכי ועכשיו אתה מדבר כ״כ אמר ר׳ יצחק אם אתה חייך שא״י לדבר, שנה את התורה ואתה מדבר כל כך וע׳ **באור האמרים** דע״י אלה הדברים (ד״ת) זה הי׳ סיבה אשר דבר משה.

19. וז״ל **הרמב״ן** כי הקב״ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע וכופר, (מעשה **מהרב ישראי׳ מסלאנט**) יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם ובניהם לדור אחרון.

התעוררות לשובבים, דתן ואבירם היו חשובים רק בעלי מחלוקת

בד"ב, אגודה תשע"ג

פרשת שמות

תשמ"ח
בית דוד, אגודה, תש"נ
בית דוד, אגודה, תשנ"ב

1. איתא **בשערי קדושה השער השני** והנה ענין המדות הן מוטבעות באדם בנפש השפלה הנקראת יסודית והנה בנפש הזה תלויות המדות טובות והרעות והן כסא ויסוד ושורש אל הנפש העליונה השכלית אשר בה תלוין תרי"ג מצות התורה, לפיכך אין המדות מכלל התרי"ג המצות, ואמנם הן הכנות עקריות אל תרי"ג מצות בקיומם או בביטולם, יען כי אין כח בנפש השכלית לקיים המצות ע"י תרי"ג אברי הגוף אלא באמצעות נפש היסודית המחוברת אל הגוף, כי נפש כל בשר דמו בנפשו, ולפי' ענין המדות הרעות קשים מן העבירות עצמן מאד ובזה תבין מה שארז"ל כל הכועס עובד ע"ז ממש שהוא היותר שקולה ככל תרי"ג מצות, וכן אמרו מי שיש בו גסות הרוח הוא ככופר בעיקר וראוי לגדעו כאשירה, ואין עפרו ננער וכאלה רבות והבן זה מאד כי להיותם עיקרים ויסודות לא נמנו בכלל התרי"ג מצות, ונמצא כי יותר צריך ליזהר ממדות רעות יותר מן קיום מצות עשה ולא תעשה, כי בהיותו בעל מדות טובות בנקל יקיים כל המצות, ובזה תבין ג"כ דברים מתמיהין שאמר רז"ל לענין המדות, כי הענוה והשפלות מביאין לידי רוח הקודש ושורה עליו שכינה ואמר אליהו אין התורה מתפרשת אלא למי שאינו קפדן אף אני איני נגלה אלא למי שאינו קפדן וכמ"ש שלחו מתם איזו בן עוה"ב כל שהוא שפל ברך וענותן, וכאלה רבות לא זכרו בהן קיום המצות אלא המדות הטובות, כל מדות רעות נחלקות לד' מינים, הגאוה, ובכללה **הכעס**, כי מפני הגאוה מתכעס האדם כשאין עושין רצונו, ואילו הי' שפל רוח ומכיר את חסרונו לא הי' מתכעס כלל, ותולדותיו ההקפדה בלב ובקשת השררה והכבוד, והשנאה, ומסיים כי בהיות מדות הרעות קבועות באדם נמנע הוא מלקיים התורה והמצות, וגם אם יקיימם יהי' שלא לשם שמים ובטורח גדול, ועליו נאמן נזם זהב באף חזיר כי עוד טומאתו בו.
2. התעוררות לשובבים, לפי זה יש להבין מדוע הזהיר **האר"י ז"ל** על ימים אלו בשובבים.
3. ***היסוד ושורש העבודה, האר"י ז"ל*** כותב ימי השובבים המה מסוגלים מאד לתקנת השבים, גם הזהיר האר"י ז"ל באזהרה גדולה שיזהר האדם מאד מהקפדה ויתרחק מן הכעס אפי' לדבר מצוה, וירחיק את עצמו מאד ומאד מליצנות ומגאוה ומאד מאד יהי' שפל רוח, ואולי יש לבאר זה על פי מה שכתב **בחרדים רכ"ה** בן אדם למה לא תשכיל בטומאות שאתה נטמא פתאום פקח עיניך רחץ וטהר ותשמור מכל טומאה להבא, דע לך כי פיך אבי אבות הטומאה ומטמא רמ"ח אבריך ונפשך ומיד שכינה מסתלקת מעליך ולא תדע ולא תרגיש, הרי אמרו בספר **הזוהר** כי ע"י הכעס נטמאת וכן ע"י לה"ר, שתיהם עיקרם בפה, ונראה דכמו שהברית המעור מטמא, כן בברית הלשון הדברים בטלים מטמאין ונבלות הפה דבר שקר ומרמה חנופה גאוה ליצנות, וכ"ש שתיקה מדברי תורה ותפילה, על הכל צוה המלך ואמר "והי' מחניך קדוש" ופרט התלויות בפה "ולא יראה בך ערות דבר" יען היות טומאה זו קלה בעיני בני אדם ותדירה והיא מושכת שאר הטומאה דרמ"ח אברים.
4. גם יהא זהיר מאד בכונת ברכת הנהנין, וז"ל **הרבינו יונה ביסוד התשובה** וגם יענה

(1) וזה הוא מיסוד האש, מיסוד הרוח נמשך שיחה בטלה, ותולדותיו הן שקר חנופה
ושקרים לבר - מיסוד המים ממנו תאות התענוגים, והחמדה
יסוד העפר מדת העצבות ותולדותיו מדת העצלות וכן נמשכות
מד' קליפות הידועה.

והפכם ד' מדות טובות נמשכין מד' יסודות הטוב שבנפש
הענוה והשתיקה. ולא נפתח פיו לדבר כ"א בתורה ותפלה, או לצדק
כבוד הקדושה והמצות דאתערותן בקול ומתעוררין - והשמחה בעבודת הבורא
כי כל כוונתו מן שמא לטר עדן ולא לשום עצמו, כדמות קונו

וכאשר יתגבר על יצרו ויסור מאלו מדותיו הרעות על טובות
ויקיים התורה והמצות יקרא צדיק וכל שאור שבעיסה את יצרו

(2) ויצר משלי (י"א, ט"ז דפ' הקדוש)

נפשו עליהם ואם אדם חלש הוא שאינו יכול לסבול עינוין קשים ותעניות (כמוני) משוך מתאותיו, ואל ימלא כל תאותיו לא במאכל ולא במשתה, וכן אמר **הרב ר' אברהם בר דוד** שהי' א' מחסידי העולם, הגדר הגדול המעולה המופלא מניעת המאכלות, וכן פי' דבריו אל יעזוב לגמרי מלאכול בשר ולשתות יין כי דייך מה שאסרה תורה, אך בעת מאכלו ועודנו תאב לאכל יניח ממנו לכבוד הבורא מתאותיו ואל יאכל כפי תאותו ודרך זה ימנענו מחטוא, ויזכרנו אהבת הבורא יותר מתענית א' בשבוע כי זה בכל יום תמיד מידי אכלו ומידי שתייתו יניח מתאוותו לכבוד הבורא.

5. וישים לבו בתורה אם הי' רגיל ללמוד דף אחד ילמוד שני דפים, וע' **באור צדיקים כ"ג: אות כ"ב** צריך שיפלפל בישיבה עד שיזע, ועל ידי כן משבר הקליפות ובפרט בעונה"ר על אותו עבירה ר"ל וע' **באוהב ישראל' פרשת ויחי על הפסוק ויקרא יעקב** ועיקר התשובה ע"י תורה ותפילה וצדקה ובפרט בלימוד תורה שבעל פה ולברר הלכה בליבון ובירור יפה.
6. איתא **במדרש תנחומא** והנה שני אנשים עברים נצים, מי היו, דתן ואבירם, הם שאמרו נתנה ראש ונשובה מצרימה והם שהמרו על ים סוף, והם שהותירו מן המן, והם שיצא ללקוט ולא מצאו, והם היו במחלוקת של קרח.
7. התורה הקדושה מתארת אותם, אנשים, ע' **רש"י פרשת שלח** כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, והיו חשובים דע' **בפרשת פנחס פרק כ"ו פסוק ט'** הוא דתן ואבירם קרואי העדה, וע' **רש"י** במדבר קרואי העדה הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה.
8. **עברים** יהדאין, אלקי העברים, ומהו קלקלתן נצים שהיו בעלי מחלוקת.
9. מי שמך לאיש שר ושופט, או שאתה שר ויכול לעשות משפט או שאתה שופט עלינו והוא מלאכתך, אבל גם שניהם אינו הלהרגני אתה אומר עלי רשע, איך אין אתה ירא לקרות אותי רשע אין זה אלא שלהרגני אתה אומר ולא ארד עוד לחייך, וחשב כי משה חושב להרגהו וא"כ הוא להרגך השכם והרגו.
10. ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם, **ומפרש"י** שהיו דתן ואבירם ואיתא **במדרש** שהיו מחרפין ומגדפין, ויאמרו אליהם ירא ה' אליכם וישפט אשר הבאתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו, וַיָּשָׁב משה אל ה' וַיֹּאמַר למה הֲרֵעֹתָה לעם הזה למה זה שלחתני ואיתא **בשמות רבה פרק ו' אות ב'** כי הָעֹשֶׁק יהולֵל חכם, הם הקניטוהו, ואם הוא מקפיד ואומר ומאז באתי אל פרעה.
11. ויאמר לרשע למה תכה רֵעֶך ואיתא **במס' סנהדרין דף נ"ח:** המגביה ידו על חבירו אעפ"י שלא הכהו נקרא רשע, נקרא חוטא, רב הונא אומר תקצץ ידו שנא' וזרוע רמה תשבר, אסור לאדם להכות לחבירו ואם הכהו עובר בלאו שנא' פן יוסף ואם הקפיד תורה בהכאת רשע שלא להכותו יותר ק"ו על הכאת צדיק.
12. עיקר חיות האדם הוא להתחזק תמיד בשבירת המדות איתא **באיוב** וְעַיִר פרא אדם יולד, ואיתא **בגר"א במשלי** כי מה שהאדם חי הוא כדי לשבור מה שלא שבר עד הנה, לכן תמיד צריך להתחזק.
13. איתא **בשם משמוא'** דהסטרא אחר רדף אחר משה בנערותו אך הוא עבד בכל כחו לגרש הפחיתות מעצמו וקידש כל אבריו, ע' **תפארת ישרא' פרק ד' דקידושין משנה י"ד אות ע"ז**

ועי' אורח חקי' וזאת הברכה (לג, א) משה איש האלקים - הכתוב בא ללמד
כי כל התעצמות דמשה הטבעית היפלאות לא היו הי' אלו לצד
יפלאות מאלקים לא שהי' עדיו מסייעו על הדבר ואל יחשוב שהי'
משה עניו מטבעו, והי' סבלן מטבעו - לכן המדה הענוה זאת
שכל התעצמות ומעבודתו הרמות דתורה איש הי' לכב האלקים
שהי' ירא

ועי' בתפארת ישראל סוף מס' קידושין - הלא כבר מהוללים דגאוה והמדות
הממון ורבו הסכנות שהמולים - ומשה רבינו אמר כל הסכנות
אשר אמשו חכמים כולם קשורים די דטבע ולפטר מזה יתק
ואני רכה אמיץ התעצמות נכנעתי מאוד עד אשר קניתי לי
ההפוכה לטבע שני

(4) היינו בס' קרח משלשות של קדושות את עבודת מטעני הארון
נחלקו על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל (את שמות)

(5) ושמעו באיזו המדריל ביסקין, שהיו אוכלים ותיקו דשרל הבוץ

לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת

פרשת שמות

תשנ״ז

1. איתא **בפרשת ויחי פרק מ״ט פסוק ג׳** רְאוּבֵן בְּכֹרִי אַתָּה כֹּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עָז: (ד) פַּחַז כַּמַּיִם אַל תּוֹתַר.
2. יעקב אבינו הודיע לראובן הכחות שהיו לו, הי׳ כחו וראשית אונו של יעקב הבחיר שבאבות ועל ידי זה הי׳ מעותד לג׳ דברים לבכורה, לכהונה, ולמלכות, אבל הפסיד הכל מפני מדת הפחיזות שיש בו, ועי׳ **ברמב״ן** קלי הדעת, **ורש״י** מפרש מהרת להראות כעסך.
3. ועי׳ **במס׳ פסחים דף ס״ו:** אמר רבי מני בן פטיש כל אדם שכועס אפי׳ פוסקין לו גדולה מן השמים מורידין אותו, מנ״ל מאליאב דכתיב ויחר אף אליאב בדוד, וכי אזל שמואי׳ לממשחינהו, בכולהו כתיב לא בזה בחר ה׳ ובאליאב כתיב ויאמר ה׳ אל שמואי׳ אל תבט אל מראהו ואל גְּבֹהַּ קומתו כי מאסתיהו, מכלל דהוי רחים לי׳ עד האידנא.
4. ועי׳ **רש״י בדברים פרק א׳ פסוק ג׳** מלמד שלא הוכיחן אלא סמוך למיתה, ממי למד מיעקב שלא הוכיח את בניו אלא סמוך למיתה, אמר ראובן בני אני אומר לך מפני מה לא הוכיחתיך כל השנים הללו (הי׳ קרוב לנ׳ שנה) כדי שלא תניחני ותלך ותדבק בעשו אחי.
5. ועי׳ **בשיחות לספר בראשית שיחה ל״ג מהרב אביגדר נבנצל שליט״א** שהעיר היאך מבינים את זה, ראובן הזהיר בגזל, וילך בימי קציר חטים וימצָא דודאים **ופרש״י** להגיד שבחו, שעת הקציר הי׳ ולא פשט ידו בגזל להביא חטים ושעורים אלא דבר ההפקר שאין אדם מקפיד בו.
6. ועשו הזהירו אביו שלא יביא ציד מן הגזל.
7. ועי׳ **במס׳ ברכות דף ז.** עשו אע״ג דמדעתי׳ זבני׳ לבכירותא ליעקב, כתיב בי׳ וישטם עשו את יעקב, ויעקבני זה פעמים, ואילו ראובן אע״ג דע״כ שקלי׳ יוסף לבכירותא מיני׳ אפילו הכי לא אקנא בי׳ דכתיב וישמע ראובן ויצילהו מידם.
8. ראובן שמע מיעקב שהי׳ לו כחות גדולות ואבד הכל ע״י נטייתו למדת הכעס דבר זה יכול להביא אדם למצב של דכאון ויאוש, במחנה של יעקב אומרים טוב ארך אפים מגבור ומֹשֵׁל ברוחו מלוכד עיר **(משלי פרק ט״ז ל״ב)** ופי׳ **הרבינו יונה במס׳ אבות פרק ד׳ משנה א׳, ובמשלי** שמאריך אפו ומתיישב בשכלו אעפ״י שאינו מוחל, כי בעת שחמתו בערה בו לא יסכים על הראוי ולא ינצל מן הפשעים כי כעסו עוצם עיניו ושכלו, המושל ברוחו הוא יותר מארך אפים כי מתוך הכעס הוא מוחל והוא גבור מלוכד עיר.
9. במחנה של עשו רואים את הכעס למעלה, יכולים לעמוד על ב׳ רגליו, ועי׳ **עמוס פרק א פסוק י״א** כֹּה אָמַר ה׳ עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי אֱדוֹם וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל רָדְפוֹ בַחֶרֶב אָחִיו וְשִׁחֵת רַחֲמָיו וַיִּטְרֹף לָעַד אַפּוֹ (החזיק בה ולא הניחה) וְעֶבְרָתוֹ שְׁמָרָה נֶצַח ופי׳ **המצודות** העברה שיש לו על בני ישראי׳ שמורה אצלו לעולם ולא יעזבנו בשום פעם, שמעתי **מהרב אזבאנד ר״מ בישיבת טלז בקליוולאנד** א׳ מהסבות שהיטלר ימ״ש הי׳ שונא את ישראי׳ שסבר שהם אינם אנשים, החסרונות שלו מעלות במחנה של עשו.
10. איתא **במס׳ סנהדרין דף ק״ז** ת״ר לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת לא כאלישע שדחפו בשתי ידים לגיחזי, ולא כר׳ יהושע בן פרחיא שדחפו לישו בשתי ידים.

11. גיחזי מאי היא ע' **מלכים ב' פרק ה' פסוק ה'** וַיָּשָׁב אֶל אִישׁ הָאֱלֹקִים הוּא וְכָל מַחֲנֵהוּ וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אֵין אֱלֹקִים בְּכָל הָאָרֶץ כִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה קַח נָא בְרָכָה מֵאֵת עַבְדֶּךָ:

12. (טז) וַיֹּאמֶר חַי ה' אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם אֶקָּח וַיִּפְצַר בּוֹ לָקַחַת וַיְמָאֵן: (כ) וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי נַעַר אֱלִישָׁע אִישׁ הָאֱלֹקִים הִנֵּה חָשַׂךְ אֲדֹנִי אֶת נַעֲמָן הָאֲרַמִּי הַזֶּה מִקַּחַת מִיָּדוֹ אֵת אֲשֶׁר הֵבִיא חַי ה' כִּי אִם רַצְתִּי אַחֲרָיו וְלָקַחְתִּי מֵאִתּוֹ מְאוּמָה:

13. (כא) וַיִּרְדֹּף גֵּיחֲזִי אַחֲרֵי נַעֲמָן וַיִּרְאֶה נַעֲמָן רָץ אַחֲרָיו וַיִּפֹּל מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם:(כב) וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם אֲדֹנִי שְׁלָחַנִי לֵאמֹר הִנֵּה עַתָּה זֶה בָּאוּ אֵלַי שְׁנֵי נְעָרִים מֵהַר אֶפְרַיִם מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים תְּנָה נָּא לָהֶם כִּכַּר כֶּסֶף וּשְׁתֵּי חֲלִפוֹת בְּגָדִים:(כג) וַיֹּאמֶר נַעֲמָן הוֹאֵל קַח כִּכָּרָיִם וַיִּפְרָץ בּוֹ וַיָּצַר כִּכְּרַיִם כֶּסֶף בִּשְׁנֵי חֲרִטִים (סודרים) וּשְׁתֵּי חֲלִפוֹת בְּגָדִים וַיִּתֵּן אֶל שְׁנֵי נְעָרָיו וַיִּשְׂאוּ לְפָנָיו:

14. (כה) וְהוּא בָא וַיַּעֲמֹד אֶל אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלִישָׁע מֵאַיִן גֵּחֲזִי וַיֹּאמֶר לֹא הָלַךְ עַבְדְּךָ אָנֶה וָאָנָה:(כו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא לִבִּי הָלַךְ, ועי' **רד"ק** כי לבי ומחשבתי הי' עמך בלכתך וידעתי מה שהלכת ועשית וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך לעולם, ועי"ש שנעשה מחטיא את הרבים.

15. ולא כרי' יהושע בן פרחיא שדחפו לישו בשתי ידים, מאי היא כדקטלינהו ינאי מלכא לרבנן אזל ר' יהושע בן פרחיא וישו לאכסנדרא של מצרים כי הוה שלמא שלח לי' שמעון בן שטח מני ירושלים עיר הק' ליכי אלכסנדריא של מצרים אחותי בעלי שרוי בתוכך ואנכי יושבת שוממה קם אתא ואתרמי לי ההוא אושפיזא עבדו לי' יקרא טובא אמר כמה יפה אכסניא זו א"ל רבי עיניה טרוטות (עגולות) אמר לי' רשע בכך אתה עוסק אפיק ד' מאות שיפורי ושמתי' אתא לקמי' כמה זמנין א"ל קבלן לא הוה משגח בי', יומא חד הוי קא קרא קריאת שמע אתא לקמי' סבר לקבולי' אחוי לי' בידי (דלקבולי) הוא סבר מידחא דחי לי' אזל זקף לבינתא והשתחוה לה, ואמר מר ישו כישף והסית והדיח את ישראי'.

16. גם אצל כל אחד ואחד מאתנו יש ג"כ הנהגה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת ועי' **משלי פרק כ' פסוק כ"ב** אַל תֹּאמַר אֲשַׁלְּמָה רָע קַוֵּה ה' וְיֹשַׁע לָךְ אל תאמר כבר כליתי כל ימי ברצון תאותי כאשר יעשה העבד הרע ואיך אשוב להי' אלא אשלים עכשיו הרע ואהנה מהאי עלמא אל תאמר כן אלא קוה להי' וישע לָךְ.

17. ועי' **יסוד ושורש העבודה** דימי השובבים המה מסוגלים מאד לתקנת השבים מעון המר.

18. מצד אי' כאשר מדברים בעניני תשובה יש צורך לדעת חומר העון.

19. ועי' **בעל התניא פרק כ"ו** (כאשר אדם מתבונן) בעתים מזומנים על עונותיו במר נפשו ולבו נשבר ועי"ז נשברה רוח הטומאה ומחיצה של ברזל המפסקת בינו לאביו שבשמים ועי' **פל"א**, אך באמת אין לב נשבר ומרירות הנפש על ריחוקה מאור פני ה', נקראים בשם עצבות כלל בלשון הקדש, כי עצבות היא שלבו מטומטם כאבן ואין חיות בלבו, אבל מרירות ולב נשבר אדרבה הרי יש חיות בלבו להתפעל ולהתמרמר, ועי' סוף פרק כ"ו ומיד אחר שנשבר לבו יסיר העצב מלבו לגמרי ויאמין אמונה שלמה כי ה' העביר חטאתו ורב לסלוח וזו היא השמחה האמיתית.

20. ועי' **מיכה פרק ז' פסוק ח'** אַל תִּשְׂמְחִי אֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי כִּי אֵשֵׁב בַּחֹשֶׁךְ ה' אוֹר לִי ועי' **בשיחות מוסר (ל"ב, ל"ז)** שמביא מחז"ל אילולא נפלתי לא קמתי ואילולא

שישבתי בחשך לא הי׳ ה׳ אור לי, ואמר **הגר״ח** לגבי מלחמת האדם עם יצרו נאמרו הדברים, שהנפילה והישיבה בחשך הם הם המביאים את האדם לראות את האמת ומתוך החושך מבחין הוא באור ביתר שאת, וע׳ **בספר מאמרים מהגאון ר׳ מתתיהו סולומן שליט״א** בענין זה.

21. וע׳ שם **ביסוד ושורש העבודה** שיעסוק בתורה ואיתא בספרים שזהו עיקר התשובה, ע׳ **אור צדיקים כ״ג: אות כ״ב, אוהב ישרא׳ פרשת ויחי** ויקרא יעקב אל בניו, עיקר התשובה בלימוד תורה שבעל פה לברר הלכה בליבון ובירור יפה, ע׳ **כתב ראש קל״ג, וביאור הלכה סי׳ תקע״א** וילמוד יותר מאשר הי׳ רגיל כי התורה היא מקוה טהרה ונמשל לאש, וכל אשר יבא באש, באש יובא וטהר, ויזהר מאד מהקפדה ויתרחק מן הכעס, וירחיק את עצמו מאד מן הליצנות והגאוה ויזהר מאד בכונת ברכת הנהנין.

מבאר למה האמינו כלל ישרא' למשה כשאמר פקד פקדתי

פרשת שמות

תשנ"ט

1. איתא **בפרשת שמות פרק ג' פסוק ט"ז** לֵךְ וְאָסַפְתָּ אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם ה' אֱלֹקֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹקֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פָּקֹד פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם וְאֶת הֶעָשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרָיִם, (יח) וְשָׁמְעוּ לְקֹלֶךָ
2. **ופרש"י** מאליהם מכיון שתאמר להם לשון זה מיד ישמעו לקולך שכבר סי' זה מסור בידם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים יעקב אמר להם וַאלקים פקד יפקד אתכם יוסף אמר להם פקד יפקוד אלקים אתכם.
3. ועי' **ברמב"ן** ויש לשאול ומנין להם שיאמינו, שמא שמע משה במסורת הזאת כמותם, (וי"ל כך קבלו מיוסף ששמע מפי הנביא אביהם שהראשון שיבא ויאמר להם בלשון הזה הוא יהי' הגואל אותם גלוי וידוע לפני הקב"ה שלא יבא אדם ויכזב בהם בכך הבטיחם, ועי' **בגור ארי'** שמעורר כי הקב"ה נתן הבחירה לאדם ויכול לכזב אם ירצה).
4. שוב מתרץ אמר ר' חמא בן ר' חנינא בן י"ב שנה נתלש משה מבית אביו למה, שאילו גדל בבית אביו ואמר להם הדברים לא היו מאמינים בו שהיו אומרים אביו מסרה לו, לפי שיוסף מסרה ללוי ולוי לקהת וקהת לעמרם ולכך נתלש מבית אביו, וכונתם ש' הי' הדבר סוד, כאשר רואים התלשה, רואים צרות, ואין יודעים שזהו הכנה לגאולה.
5. **בפרקי דר' אלעזר (מ"ח דף קט"ז)** דיעקב מסר סוד הגאולה ליוסף, ויוסף מסרן לאחיו, ואשר בן יעקב מסר סוד הגאולה לסרח בת אשר, (ועי' **ברד"ל** מפני שידעו שתאריך ימים הרבה) וכשבא משה ואהרן אצל זקני ישרא' הלכו זקני ישרא' אצל סרח בת אשר, ואמרו לה אמר לנו פקד פקדתי אתכם אמרה להם הוא האיש שעתיד לגאול את ישרא' שכך שמעתי מאבא, מיד האמינו העם, שנא' וַיַּאֲמֵן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' את בני ישרא'.
6. ועי' **באר בשדה** שמבאר שהי' מסור להם שהגוא' יהי' ערל שפתים וא"י להוציא בטוב אותיות בומפף שהם ממוצא שפתים, ומי שהוא הגואל האמיתי יוציאנו מפיו בקלות, ועי' **במשכיל לדוד** שזהו מרומז ושמעו לקלך.
7. מדוע נגאלו בלשון זה דוקא, ע' **בפנים יפות** פקד הם אותיות שקודם מלת צרה והוא רמז שהרפואה קודם למכה.
8. ועי' **בגור ארי'** שפי' דמלת פקד משמש לרעה, פוקד עון אבות, פקדתי את אשר עשה עמלק, ומשמש לטובה וה' פקד את שרה.
9. ועי' **רבינו בחיי** ב' פקידות אחת במדת רחמים על ישרא' ועל זה אמר פקדתי אתכם והשנית במדת הדין על מצרים ומזה אמר ואת העשוי לכם במצרים.
10. ועי' **שיחות מוסר (תשל"ג, י"ב)** שמביא **ממדרש** הא דאיתא נכון כסאך מאז מעולם אתה, אעפ"י שמעולם אתה לא נתיישב כסאך ולא נודעת בעולמך עד שאמרו בניך שירה, לכך נאמר נכון כסאך מאז, אז ישיר משה.
11. וביאר הקב"ה כבי' בעצמותו מעולם אתה ולא חל בו שום שינוי אך הכסא שהוא גילוי שכינתו בעולם לא הי' נכון רק לאחר שאמרו שירה, שאז הכירו הנהגתו בעולם איך נפרע מפרעה וממצרים ואיך שקיים הבטחתו לישרא'.
12. ועי' **גר"א במשלי פרק י"ח פסוק י"ב** שכשהקב"ה רוצה לנקום באדם כדי שיתגדל ויתקדש שמו בעולם הוא מגביהו תחלה ואח"כ משפילו כדי שתהי' נקמתו רבה וגם

(1) (פ"ה א) ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו שבטים היו
עסוקים במכירתו של יוסף, ויוסף היה עסוק בשקו ובתעניתו, ראובן
היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויעקב היה עסוק בשקו ובתעניתו
ויהודה היה עסוק ליקח לו אשה (עי' שם משמואל שאמר שגם אני
אבודים ויורשי גיהנם עליו להשתדל להוליד בנים עבדה שלמה
והקב"ה היה עוסק בורא אורו של משיח (ועי' מת"כ שמפני
המכירה ירד יהודה מאת אחיו ונתגלגל מזה שנזדקק לתמר
ויצא מזה מלך המשיח - קודם שלא נולד משעבד הראשון (פרמה)
נולד גואל האחרון

(2) ויאמרו לה רא איש ועשה אותות למניני כך וכך אמרה להן אין
באותות הללו ממש (כיון שלא עברו ג' שנה אין להתפעל מאותות

מחמת זה יתגדל שמו.

13. ועי' **במס' ברכות דף ל"ג**. גדולה נקמה שניתנה בין ב' אותיות קל נקמות ה' ועי' **בצל"ח** דב' שמות הם מי"ג מדות של רחמים דצריכין זכותים גדולים לזכות לראות נקמת ה'.

14. איתא **בפרקי דר' אליעזר** (שם) ה' אותיות שכפלן בתורה באותיות, כולם בסוד הגאולה **כ"ך** בו נגאל אברהם אבינו שנא' לך לך **מ"ם** בו נגאל יצחק אבינו מיד פלשתים, לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד **נ"ן** בו נגאל יעקב אבינו שנא' הצילני נא, **פ"ף** בו נגאלו אבותינו ממצרים שנא' פקד פקדתי אתכם, **צ"ץ** בו עתיד הקב"ה לגאול את ישרא' ולומר להם צמח צמחתי לכם שנא' הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח.

15. ועי' **ברד"ל פרק ב'** שמביא **מהרר"ש מאוסטראפלי** דזה מרומז בקרא **בישעי פרק כ"ד פסוק ט"ז** מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִרֹת שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצַּדִּיק, דד' גאולות כבר שמענום אך צבי (חמדתנו) לצדיק.

16. **המהר"ל בגור ארי'** מבאר דהקב"ה ברא את העולם בכ"ב אותיות של הא"ב ויש עוד מנצפך שהם יותר גדולים מן כל כ"ב אותיות ך - 500, ם - 600, ן - 700, ף - 800, וכמו שברא העולם בכ"ב אותיות, ברא ופעל הגאולה באותיות מנצפך כי הגאולה יותר עליון במעלה מענין עולם הזה.

17. כפל הפאין מורה על פשוטה וכפופה.

18. ושמעתי כי במלת פקוד רמוז כל הצרות בנעלם של תיבת פקד נעלם מפי - אי נעלם מקי - פ"ו, נעלם מדי ל"ת ת"ל הי' ימי הגירות פ"ו הוא זמן השיעבוד (משנולדה מרים) אי היא שנה שבסוף, ויאנחו בני ישרא' ששחטו בניהם ויהי' נגלה ונראה לעינים שיהיו נפקדים על כל חטא וחטא בפרט מה שעשו, כאשר הצרות נעשים, הכל בהסתר, אבל לבסוף מתגלה הכל.

19. ועי' **בפניני דעת קמ"ד מהגאון ר' אליהו מאיר בלאך זצ"ל** באמת כל המתרחש בעולם לטוב או למוטב הוא ענין שמקרב את הגאולה כי אין הגאולה פתאומית, ואף מה שנראה לנו שמרחק את הגאולה באמת הוא חלק מפקידת הגאולה וזהו מה שאמרו חז"ל בט' באב נולד משיח, כי מה שנראה לנו כי זה חורבן והיפך מגאולה, זהו באמת מהלך הפקידה של גאולה ולכן נאמר פקד פקדתי, מהלך תמידי של הגאולה, וכמדו' ראיתי שזה מה שאנו אומרים ומביא גואל לבני בניהם, שמעתי כמו מי שיש לו (screw) מברג גדול ומסבב אותו להכניס כולו בתוך העץ בכל דריי ודריי מתקרב התכלית, ולבסוף יתגלה לנו שכל המאורעות הם שרשרת ארוכה של מהלך הגאולה.

20. איתא בקרא **פרק ד' פסוק א'** וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהֵן לֹא יַאֲמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקֹלִי ועי' **בספורנו** אחר שיראו שלא יתן אותם פרעה להלוך כי יאמרו לא נראה אליך ה' (כי הוא אמר ויהי) וכתב **הרמב"ן** אותה שעה דבר משה שלא כהוגן, הקב"ה אמר לו ושמעו לקולך והוא אמר והן לא יאמינו לי מיד השיבו הקב"ה בשיטתו ונתן לו אותות, וכמדו' ע"י אמירת משה רבינו הוקלש אמונתם ושוב הוצרכו לאותות, ושו"ר שכן כתב **בחפץ חיים שמירת הלשון ח"ב** וז"ל ולפענ"ד אפשר לומר שבזה שאמר והן לא יאמינו לי גרם שימצאו אנשים שיפקפקו בנבואתו וכמדו' זהו כונת **רש"י פרק ד' פסוק ח'** והאמינו לקול האות האחרון משתאמר להם בשבילכם לקיתי על שספרתי עליכם לשון הרע יאמינו לך שכבר למדו בכך שהמזדווגין להרע להם לוקים בנגעים כגון פרעה ואבימלך, מדמין משה רבינו לאותן הרשעים והיאך הרע להם וע"כ כנ"ל שעל ידו הוקלש אמונתם.

ותשלח את אמאה מקמה

מכור עייפות

נרדם על הבמה ומתעורר רק כשמגיע השומר מחדש

דע לך שאתה כאן המבל נראה לך שאתה שם הרבה

אבל יכולתי להבטיח שבשביל סוכה שם גדול - שאתה עושה

כל מה שאתה יכול לעשות המשך והמשך לא לשמור

גם אם תפול על הבמה כי בשביל מחשבות אותך להצדיק גדול

משה רבינו נשא בעול חבירו

ה׳, אגודה תשס״ג

פרשת שמות

תשמ״א
בית דוד, תשנ״ו

1. איתא **בדרך עץ חיים דף ל״ט.** צריך האדם להתבונן מה עשו הראשונים אבות העולם שרק חשק ה׳ בהם, מה עשה משה רבינו ע״ה, מה עשה דוד וכל הגדולים שהיו לפנינו.
2. צריכין לדעת שכל הצלחה לא בא במקרה בין בגשמיות בין ברוחניות, אנו חושבין בהיפך ברוחניות אין שמים לב, הוא הי׳ נולד צדיק, ובגשמיות חושבים הוא עשה לי את החיל הזה, צריכין להתבונן היאך עשה זה ואעשה כן גם אני, ובאמת הוא בהיפך, הרבה פעמים אינם מבינים סיבת ההצלחה.
3. גביר אחד אמר ש 90% של רכושו בא ע״י מזל ו 10% בא ע״י שכלו, ואילו לא השתמש בשכלו הי׳ יותר מוצלח, שמעתי **מהגר״י גלינצקי** שספר עובדא מאחד שהצליח בהגרלה, וכששאלו היאך הצליח, ענה שהוא מן השמים שפעם אחד חלם 1,5,7,9, והבין שהוא מן השמים ומשום הכי בחר ב 25 שידע שיצליח בזה, וכששאלו שאין הסכום עולה ל 25 ענה שזה גם כן מן השמים שאינו יודע חשבון.
4. אבל יש להתבונן באמת היאך זכה משה רבינו להיות הגדול שבנביאים כמ״ש ולא קם נביא עוד בישראי׳ כמשה אשר ידעו ה׳ פנים אל פנים, והי׳ כ״כ גדול בתורה שנקראת התורה על שמו כדכתיב זכרו תורת משה עבדי.
5. והנה בפרק ג׳ פסוק י׳ וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבִאֵהוּ לְבַת פַּרְעֹה וַיְהִי לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתִהוּ: (יא) וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם, ואיתא **בילקוט** דכתיב שני פעמים ויגדל, למעלה בקומה ולמטה בגדולה, מה היתה גדולתו שיצא אל אחיו.
6. זהו גדלות נמצא בפלטין של מלך אין לו ממה לדאוג, ובאותו זמן מינהו פרעה על ביתו, ובאותו זמן צריכין להתאמץ להראות כשרונותיו ושיצליח באותו מינוי.
7. ובאותו זמן ויצא אל אחיו וירא בסבלותם **ופרש״י** נתן עיניו ולבו להיות מצר עליהם, במצב כזה אין העינים והלב פונה מעצמו אבל נתן עיניו ולבו.
8. איתא **בשמות רבה** הי׳ רואה בסבלותם <u>ובוכה</u> ואומר חבל לי עליכם, מי יתן מותי אליכם שאין לך מלאכה קשה ממלאכת הטיט והי׳ נותן כתפיו ומסייע לכל אחד ואחד מהם.
9. ובאמת יש לשאול מה פעל עם כל זה, ובפשוטו אפשר לומר על פי מה שאמר **הגרי״ז** שהעיר על מה דאיתא בחז״ל שלשה היו באותה עצה בלעם שיעץ נהרג, איוב ששתק נידון ביסורים, יתרו שברח זכו בניו וישבו בלשכת הגזית.
10. והעיר מהו המדה כנגד מדה באיוב, ותי׳ איוב שתק מפני שהכיר שלא יהני דיבורו וא״כ מה לו לצעוק, שלחו עליו יסורים, מה עושין כשיסורין באין צועקין, ונאנחים, ומה יועילו וע״כ כשיש כאב צועקין, ואין משימין לב אם יועיל אם לאו.
11. והנה מן המדרש יש ללמוד דע״י מדה זו שמשתתף בצערו של חבירו זוכה לנבואה ורוח הקודש, דאיתא **בקהלת רבה פרק פ״ז אות ד׳** על קרא טוב ללכת אל בית אֵבל מלכת אל בית משתה, אמר ר׳ סימון מצינו שהלכו לבית המשתה ולא שרה עליהם רוח הקודש זה עוג דאיתא **בבראשית רבה** ויעש אברהם משתה גדול, וע׳ **ברש״י** גדולי הדור הי׳ שם, שם ועבר ואבימלך **ובמדרש** איתא גדול העולמים הי׳ שם, נמצא דהי׳ שם מה לראות ומכל מקום לא נשתנה עוג.

12. ושלשת ריעי איוב הלכו לבית האבל כדכתיב וישמעו שלשת רֵעֵי איוב את כל הרעה הזאת הבאה עליו ויבאו איש ממקומו (ואיתא **במס' בבא בתרא** שהיו רחוקים ג' מאות פרסה זה מזה, בערך 600 miles), ויועדו יחדיו לבוא לנוד לו ולנחמו.

13. והנה באמת יש לשאול מה חשבו לפעול, ובאמת איתא בקרא וישבו אִתּוֹ לָאָרֶץ שבעת ימים ושבעת לילות ואין דֹבר אליו דבר כי ראו כי גדל הכאב מאד.

14. אבל ע' **באדרת אליהו** שבאו להשתתף בצרתו, וטבע המצטער כאשר יראה שאחרים משתתפין בצרתו יתנחם מעט, וכן **פרש"י** וישבו אתו לארץ, לצער בצערו.

15. ומסיים **המדרש** ושרת עליהם רוח הקודש הה"ד ויען אליפז ויען בִּלְדַּד תני בשם רב מאיר כל מקום שנאי' עני' ברוח הקודש הוא מדבר.

16. והנה איתא **במס' אבות** א' מהמ"ח דברים שהתורה נקנית בהם הוא נושא בעול עם חבירו ושמעתי **מהגאון הצדיק ר' אלי' לאפיון זצוק"ל** דכמו שיש בית גדול עם כמה חדרים ויש איש ממונה על כל החדרים (superintendant) אע"ג שהוא בקי בכל פרטי חדרי הבית אינו שלו, כן הוא בתורה הקדושה א' יכול לדעת כל מה שנמצא בחדרי התורה אבל עדיין אינו שלו, ובכדי שיהא נעשה שלו צריכין להמ"ח דברים וא' מהם נושא בעול עם חבירו.

17. וביאר בזה מאמרם ז"ל (**במס' בבא בתרא דף קט"ז.**) דרש ר' פנחס בן חמא כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים שנאי' חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה, והעיר דמדוע צריכין לחכם שבקש ותי' דאם הוא חכם באמת ע"כ דשא בעוולו ואיש כזה יכול לבקש רחמים.

18. **ומרן הגרי"ח קפלן זצ"ל** הי' אומר אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד, אימתי נזכה שיבא לפניו שיחי, כשהוא בחינת צרתי.

19. וע' **בתהלים פרק ל"ה פסוק י"ג** וַאֲנִי בַּחֲלוֹתָם לְבוּשִׁי שָׂק עִנֵּיתִי בַצּוֹם נַפְשִׁי וּתְפִלָּתִי עַל חֵיקִי תָשׁוּב: (יד) כְּרֵעַ כְּאָח לִי הִתְהַלָּכְתִּי (כאילו היו לי אחי ורעי התהלכתי מיצר עליהם על צרתם) כַּאֲבֶל אֵם קֹדֵר שַׁחוֹתִי: (כבן המתאבל על אמו) וע' **מש"כ באבות על המשנה נושא בעול חבירו** 68-70.

20. וע' **המוסר והדעת שמות פרק כ"ב פסוק כ"ו**, ויש לבאר גדר הדברים דהנה איתא **בשמות רבה** אמר הקב"ה אתה הנחת עסקיך והלכת לראות בצערן של ישראי' ונהגת בהם מנהג אחים, אני מניח את העליונים ואת התחתונים ואדבר עמך הה"ד וירא ה' כי סר לראות, ובכלל יש הערה גדולה ע"י פעולה שעשה משה רבינו בערך לפני ס' שנה נשתלם עכשיו, אין שום דבר טוב נאבד וכאשר בא הזמן לשלם משלמים וע' **מושב זקנים ה'-א'** ואחר באו משה ואהרן אבל הזקנים נשמטו א' א' מאחר משה ואהרן עד שנשמטו כולם קודם שהגיעו לפלטין לפי שיראו ללכת ובסיני נפרט להם ונגש משה לבדו והם לא יגשו, דלפי שאיחר מעט יותר ממשה שהרי כתיב משה קודם אהרן לכך הלך משה לבדו, אצל השוטרים כתיב דהיו מלקין אותם על שלא שלמו ישראי' הסכום ולא דחקו את עושי המלאכה לפיכך זכו אותן שוטרים להיות הסנהדרין ונאצל מן הרוח אשר על משה והושם עליהם.

21. ראה הקב"ה במשה שסר מעסקיו לראות בסבלותם של ישראי' לפיכך ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה, ואפ"ל דזהו גדר הדברים נבואה צריכין ליתן מן השמים, ובאותו מדה שמניח עסקיו ומשתתף בצערו של חבירו באותו מדה כביכול מניח הקב"ה העליונים והתחתונים ומשתתף עמו.

שלא תטה מדרך האבות

פרשת שמות

תשמ"ט

1. וז"ל **החובת הלבבות שער יחוד המעשה ח:** הזהר שלא תטה אשורך מדרך האבות ונתיב הראשונים, ותסמוך על שכלך ותתיחד בעצתך ותתבודד בסברתך, ואל תסתור עצתם במה שהורו אותך כי אין עצה שתעלה בדעתך שלא קדמוך לדעתה ועמדו על כל מה שמביאה אליו מטוב ורע ואפשר שקדם לדעתך אופן יושר המחשבה ההוא בתחלתה ונעלם ממך אופן ההפסד אשר יהיי ממנה באחריתה ואתה במיעוט ישובך תראה יושרה ולא תראה טעותה ואופני הפסדה.
2. וז"ל **הרמב"ן** לא יסור שבט מיהודה ענינו שלא יסור שבט מיהודה אל אחד מאחיו כי מלכות ישראי המושל עליהם ממנו יהיי ולא ימשול אי מאחיו עליו, וזה היי עונש החשמונאים שמלכות בבית שני כי היו חסידי עליון ואלמלא הם נשתכחו התורה והמצות מישראי ואעפ"כ נענשו עונש גדול, כי ארבע בני חשמונאי הזקן החסידים המולכים זה אחר זה עם כל גברותם והצלחתם נפלו ביד אויביהם בחרב והגיע העונש בסוף למה שאמרו רז"ל כל מאן דאמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא שנכרתו כולם בעון הזה, שעברו על צוואת הזקן.
3. **משנת ר' אהרון ח"ג קס"ו** ויאמר עשו אציגה נא עמך מן העם אשר אתי ויאמר למה זה אמצא חן בעיני אדוני (**בראשית פרק ל"ג פסוק ט"ו**) **ובילקוט** בקש ללותו ולא קבל עליו רבינו כד הוה סליק למלכותא הוה מסתכל בהדא פרשתא ולא הוה נסיב עמיי רומאים, חד זמן לא איסתכל בה ונסיב עמיי רומאים ולא הגיע לעכו עד שמכר פינס שלו.
4. <u>אם</u> <u>הראשונים</u> <u>כמלאכים</u> אנו כבני אדם, ואם הראשונים כבני אדם אנו כחמורים, <u>בעקבתא</u> <u>דמשיחא</u> חוצפא יסגי, מה שאמר **הגרי"צ בלוזר, רע"א במערכתו** דוחה דבריו מדלא תיי התוסי כדבריו, ואנו מתרצים דברי התוסי.
5. **תשובת רע"א סיי נ"ה** אלה דברי מוכיח לחכם, כי יחם לבבי וכאשר בוערת על תתו לדברי רבותינו הקדמונים כתף סוכרת ולמען היות לו למזכרת להבין שדעתם רחבה ודעתנו נבערת.

התביעה על משה רבינו שהרהר אחר מידת הקב"ה שהרג הבנים

פרשת וארא

בית דוד, תשנח
בית דוד, אגודה, אהל תורה, תשס"א

1. איתא **בשמות רבה פרק ו' אות ד'** אמר לו הקב"ה למשה חבל על דאבדין ולא משתכחין, שלא הרהרו אחר מדותי, אמרתי לאברהם קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי <u>לך</u> אתננה.
2. בקש לקבור שרה ולא מצא עד שקנה בדמים, נא להתבונן לאחר נסיון העקדה מתה שרה, והי' צריך השתדלות מרובה עם בני חת ועם עפרן, וע' **רמב"ן** דעפרון קצב דמים כרצונו ביוקר גדול, ולא <u>הרהר</u> אחר מדותי, ומצאת את לבבו נאמן.
3. אמרתי ליצחק גור בארץ הזאת כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל, בקש לשתות מים ולא מצא אלא ויריבו רועי גרר עם רועי יצחק, ולא הרהר אחר מדותי.
4. אמרתי ליעקב הארץ אשר אתה שוכב עלי' לך אתננה ולזרעֶךָ, בקש מקום לנטות אהלו ולא מצא עד שקנה במאה קשיטה, ואתה אמרת למה הרעותה.
5. בעיניו ראה רעה רבה הבאה ע"י ביאתו, ויש לבאר שעד כאן היו יסורים קשים אבל עכשיו ניתוסף מיתת הבנים, והנה בזה יש להכיר שיסורים ממרקים אבל איזה תועלת נצמח להבנים על ידי מיתתם, ויש להמתיק דע' **שערי תשובה (שער ב',ג' דרך הראשון)** כי מוסר השי"ת לטובת האדם כי אם חטא איש לפניו ויעש הרע בעיניו מוסר ה' עליו לב' תועלות הא' לכפר על חטאיו ולהעביר את עונו כמו שכתוב ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאתי, ובתחלואי הגוף ירפא חולי הנפש, והשנית להזכירו ולהשיבו מדרכיו הרעים, ולכאורה ב' אלו לא שייך על מיתת הבנים, דכן משמע מתשובתו של הקב"ה שהטענה הי' לא על צער ההורים, רק על הרע הנעשה להקטנים, ע' **רש"י במס' סנהדרין דף ק"א:** שעכשיו אם אין להם לבנים משימין בניהם של ישראי' בבנין.
6. ויש להמתיק דע' **בלב אליהו שמות (וארא י"ז)** ויעש האותות לעיני העם ויאמן העם, ואחר באו משה אל פרעה ללמד לאחר שהאמינו, אחרי כל זה דוקא באו משה ואהרן אל פרעה בזכות האמונה הזאת היו יכולים לבוא אל פרעה, דכל הניסים היו תלויים באמונת כלל ישראי', לא נגאלו ישראי' ממצרים אלא בשכר האמונה, והנה ע"י קריאת המגילות זכו לאמונה אבל עכשיו לא שמעו אל משה ופסקה האמונה מהם, שנעשו רעים ע"י ששוב אינם מאמינים.
7. וע' **אמת ליעקב קל"ח** תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר ואיתא **במדרש** מלמד שהיו בידם מגילות שהיו משתעשין בהם משבת לשבת לומר שהקב"ה גואלן לפי שהיו נוחין בשבת א"ל פרעה תכבד העבודה ואל ישעו, אם יהיו משתעשין ואל היו נפישין ביום השבת.
8. וע"ש שהעיר מה הי' כתוב באותן מגילות ועוד העיר דמזמור צ"ב שמתחיל מזמור שיר ליום השבת, **(בתי נעבא שתחי')** העירה דמזמור זו נאמר על ידי אדם הראשון) לא נזכר שום זכר של שבת ומצדד לומר דהנה איתא **במס' ב"ב דף י"ד:** דיש מזמורים בתהלים שנכתבו ע"י משה רבינו, והנה מזמור זו מדברת בענין הנהגת הקב"ה בעולמו, ואמונתך בלילות, מאד עמקו מחשבותיך, איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און, אבל המזמור מסיימת להגיד כי ישר ה' צורי ולא עולתה בו, ומזמור זו הי באי' מהמגילות והשתעשו בה וחזקו א"ע בכל שבת, ואפשר לומר שזה הי' הסבה דאע"ג דמתחלה כתיב ויאמן העם, אבל שוב כתיב ולא שמעו אל

משה מקצר רוח ומעבודה קשה, רוח איש יכלכל מחלהו ורוח נראה מי ישאנה (**משלי פרק י״ח פסוק י״ד**) ועי׳ **ברבינו יונה** אבל ישתדל לבטוח בשם ה׳ ולהשען באלקיו, ויש להוסיף דעי׳ **במכילתא הובא בלב אליהו** וכן אתה מוצא שלא נגאלו ישראי׳ ממצרים אלא בשכר האמונה שנאי׳ ויאמן העם, ועכשיו בטלה אמונתם.

9. למה הרעותה לעם הזה, שנעשו רעים ע״י המחלוקות והפירוד ביניהם ועי׳ **ביאור הגר״א משלי פרק ו׳ פסוק י״ט** והוא באחד ומי ישיבנו כאשר כלל ישראי׳ באחדות אז השכינה שורה בישראי׳ אבל כאשר מְדָנִים בין אחים וגעלה נפשי אתכם, ומאז באתי אל פרעה הרע לעם הזה ועי׳ **בית יצחק (50)** דהיי׳ קשה למשה רבינו דאם היי׳ רצון פרעה להכביד העבודה היי׳ לו להרבות מספר הלבנים, ולא יפקוד שלא יתנו להם תבן, אבל שוב ראה משה רבינו ערמומיות פרעה דנפוצו בכל ארץ מצרים וכל תבן היי׳ יקר בעיניהם והיו מריבים זה עם זה אודות התבן ונעשה שנאה ומחלוקות ומריבה ביניהם.

10. אנו רואים שמשה רבינו נענש עתה, תראה אשר אעשה לפרעה, משה רבינו היי׳ <u>רואה</u> <u>הריעות</u>, ונענש על זה, דאי אפשר לראות ולהבין הטוב הכלול במדה ה׳, שמעתי בשם **החפץ חיים** דאין לומר שלעכט רק ביטער דיש דברים טובים שג״כ מרים.

11. ויוסף ישית ידו על עיניך דא היא רזא דקריאת שמע (**עי׳ חקת תשנ״ז 21 בשם קול ארי׳**) אנו מתפללים הראני ה׳ חסידך, אבל צריכין לדעת דהכל חסדך, ולפעמים זוכים לראותו ולפעמים אין זוכין.

12. איתא **במס׳ סנהדרין** א״ל הקב״ה קוצים הם מבלין שגלוי לפני אילו היו חיים היי׳ רשעים גמורים ואם תרצה תנסה והוציא א׳ מהם הלך והוציא את מיכה.

13. מי היי׳ מיכה, **בשופטים פרק י״ז פסוק ב׳** איתא שגנב מאמו אלף ומאה כסף **ובמס׳ סנהדרין דף ק״ג:** איתא ועבר בים צרה זה פסלו של מיכה, ויש ב׳ פירושים או דמיכה עבר עם הטס של משה רבינו כשכתב משה את השם והשליכו על נילוס להעלות ארונו של יוסף בא מיכה ונטלו בהחבא, ועל ידי זה נעשה העגל, או שעשה פסל והביאו עמו כשעברו בים, במצב של כל הגילוים זה קלי, ראתה שפחה, הביא פסל.

14. איתא **במס׳ סנהדרין דף ק״ג:** תניא ר׳ נתן אומר מגרב לשילה ג׳ מילין והיי׳ עשן המערכה ועשן פסל מיכה מתערבין זה בזה.

15. ומשום שלא מיחו כלל ישראי׳ בפסלו נהרגו ארבעים אלף.

16. אותם שנהרגו אפשר לומר על פי מה שאיתא **במדרש תהלים** כיון שנעשה בהם דין נחשבו כחסידים.

17. איתא **בילקוט ראובני** מת רבים מן הרשעים בג׳ ימי האפילה וכתיב לכל בני ישראי׳ היי׳ אור במושבותם ובא הריבוי לרבות דאפיי׳ הבלתי ראוים להגאל כיון שמתו מתוך תשובה היי׳ להם אור במושבותם בגן עדן.

18. ועי׳ **פלא יועץ דאגה** שאין ה׳ ממית את האדם לרעתו <u>אלא לטובתו</u>.

19. וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה׳, קריינא דאגרתו? שם אלקים מורה על דין, שם ה׳ על רחמים, הקב״ה בא בזה להשיב על משה, <u>גם הדינים והיסורים הנם רחמים גמורים, אלא שהם בהעלם ובהסתר.</u>

20. **אוהב ישראי׳** מפי עליון לא תצא הרעות, **תפארת יהונתן** ממעקים קראתיך ה׳, כשהייתי בתכלית עומק הצרות קראתיך ה׳ שהוא רחמים באמת, ועי׳ **דעת חתם סופר ח״א קע״ב** צידוק הדין **הגר״נ אדלר זצ״ל**, לא היי׳ לו כ״א בן קטן ובת אחת כמו בת י״ב שנה אהובה לו במעשיי׳, כאמה כן בתה, א״א לספר שבחה, ובעוה״ר מתה ולא דמע עינו והיי׳ מצדיק הדין בשמחה גדולה ונפלאה אשר לא ראיתי ממנו דוגמתו בתפילת שמחת תורה.

מנהיגי כלל ישרא' מכניסים עצמן בתוך סבלותם של כלל ישרא'

פרשת וארא

אגודה, בית דוד, תש"ס

1. מפרשתנו יש לנו לימוד גדול ההבדל שבין מנהיגי אומות העולם ומנהיגי ישרא'.
2. אצל פרעה כתיב ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת.
3. ואיתא **במשך חכמה** דמכת דם לא הי' בביתו וכמו דאמר **במדרש רבה** ממכת דם העשירו ישרא', וכיון שלקחו במחיר א"כ רב המחיר אשר נתן פרעה למשה שגדלוהו תוך ביתו כבני מלכים לכן מימי ביתו לא נהפכו לדם ולכן לא שת לבו.
4. חזינן מזה דמיד שראה שהמכה אינו נוגע לו לא שת לבו ולא איכפת לו מה שעמו מצטער.
5. אנו רואים במכת ערב שנתפחד פרעה מאד כתיב בקרא ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתם לה' אלקיכם במדבר רק הרחק לא תרחיקו ללכת העתירו בעדי.
6. ויאמר משה הנה אנכי יוצא מעמך והעתרתי אל ה' וסר הֶעָרֹב מפרעה מעבדיו ומעמו מחר.
7. גם כאן אנו רואים כל דאגתו של פרעה הי' על עצמו העתירו בעדי, ומשה רבינו ענה לו שיתפלל גם בעד עבדיו ועמו, וגם **בפרשת בא פרק י"ב פסוק ל"ב** גַּם צֹאנְכֶם גַּם בְּקַרְכֶם קְחוּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם וָלֵכוּ וּבֵרַכְתֶּם גַּם אֹתִי: **וברש"י** התפללו עלי שלא אמות וע' **ברמב"ן** שמביא **מכילתא** התפללו עלי שתכלה ממנו הפורענות כלו' שלא יענש עוד בעבורם.
8. נתבונן הנהגת משה רבינו כתיב בקרא **פרק ב' פסוק י"א** וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם.
9. **ופרש"י** ויגדל משה, שמינהו פרעה על ביתו, ובאותו זמן וירא בסבלותם נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם.
10. באותו זמן שלבו אומר לו שישתדל להצליח במינויו החדש, נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם.
11. ואיתא **במדרש** וירא בסבלותם, שהי' רואה בסבלותם (observe) ובוכה, וע' **יפה תואר** מדלא כתיב וירא את סבלותם וכמ"ש אם ראה תראה בעני אמתך, וע' **שערי אורה ח"א (רצ"ד סוף ד"ה ואפשר)** שנכנס בתוך סבלותם והרגיש בסבלותם.
12. ויש לשאול מה פעל בזה, והנה איתא **באיוב פרק ב' פסוק י"ב** וַיִּשְׂאוּ אֶת עֵינֵיהֶם מֵרָחוֹק וְלֹא הִכִּירֻהוּ (כי נשתנו פניו מחמת היסורים) וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעִלוֹ וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל רָאשֵׁיהֶם הַשָּׁמָיְמָה:
13. **ובפסוק י"ג** וַיֵּשְׁבוּ אִתּוֹ לָאָרֶץ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת לֵילוֹת וְאֵין דֹּבֵר אֵלָיו דָּבָר כִּי רָאוּ כִּי גָדַל הַכְּאֵב מְאֹד:
14. ופי' **רש"י** וַיֵּשְׁבוּ אִתּוֹ לָאָרֶץ, על הארץ לצער בצערו, ופי' **הגאון** שבאו להשתתף בצרתו, וטבע המצטער כאשר יראה שאחרים משתתפין בצרתו יתנחם מעט.
15. ואיתא **במדרש פרק א' אות כ"ז** אמר הקב"ה אתה הנחת עסקיך והלכת לראות בצערן של ישרא', אני מניח את העליונים והתחתונים ואדבר עמך הה"ד וירא ה' כי סר לראות, ראה הקב"ה במשה שסר מעסקיו לראות בסבלותם לפיכך ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה, וכן איתא **בקהלת רבה** על קרא טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית

המשתה א״ר סימון מצינו שהלכו לבית המשתה ולא שרה עליהם רוה״ק זהו עוג, ראיתי **בבראשית רבה** ויעש אברהם משתה גדול וע׳ **ברש״י** גדולי הדור הי׳ שם, שֵׁם ועבר ואבימלך, **ובמדרש** איתא גדול העולמים הי׳ שם, נמצא דהי׳ שם מה לראות ומ״מ לא נשתנו.

16. ושלשת ריעי איוב הלכו לבית האבל ושבת עליהם רוח הקודש וע׳ דבר נורא **במשך חכמה שמות** על קרא ראה ראיתי את עני עמי ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשין יתכן כי הכלל מכונה בלשון יחיד והפרטים בשם רבים ולכן אמר כי שמעתי צעקת הפרטים, לא שכל א׳ צועק על עצמו מפני שהוא נלחץ רק הפרטים צועקים על לחץ האומה בכלליותה וכל אחד אינו חושש על עצמו בפרט רק על חילול כללות כבוד האומה.

17. הנהגה זו היא הנהגתו של הקב״ה, אצל הקב״ה כתיב וירא אלקים את בני ישראי וידע אלקים **ופרש״י** נתן עליהם לב ולא העלים עיניו.

18. איתא **במדרש פרק ב׳ אות ה׳** ואומר בכל צרתם לו צר א״ל הקב״ה למשה אי אתה מרגיש שאני שרוי בצער כשם שישראי שרויים בצער, הוי יודע ממקום שאני מדבר עמך מתוך הקוצים, כביכול אני שותף בצערן, וע׳ **בתומר דבורה** הה׳ וכתיב וקצר נפשו בעמל ישראי לפי שאינו סובל צערם וקלונם.

19. ושוב כתיב ויאמר ה׳ ראה ראיתי את עֳני עמי אשר במצרָים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי את מכאוביו, וע׳ **בשערי אורה ח״ב פ״ג.** כי הנני מרגיש את מכאוביהם.

20. **וברש״י** שמתי לבי להתבונן ולדעת את מכאוביו ולא העלמתי עיני.

21. וע׳ **בפרשת משפטים פרק כ״ד פסוק י׳** וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר **ופרש״י** היא היתה לפניו בשעת השיעבוד לזכור צרתן של ישראי.

22. וע׳ **באזנים לתורה** שהראה להם שע״י השיעבוד הקשה נזדככו להיות כספירים, וכן הא דאיתא **בבמ״ח** הובא **באוצר התפלות ימים נוראים עץ יוסף תקנ״ג - תקנ״ד** הן הן גבורותיו המשל באב שחותך באכזריות להוציא מיד בנו הקוץ שתחוב בידו הקב״ה רואה לפניו הצרה והכאב והתכלית שהגלות יביא.

23. אתא דניאי ואמר גוים משתעבדים בבניו אי׳ גבורותיו אתו אינהו ואמרו אדרבה זו היא גבורת גבורתו שכובש את כעסו שנותן ארך אפים לרשעים וע״ש שלח עליהם אויבים לייסרם בכל מיני יסורים שעל ידי זה יוסרו מהם הקוצים ותהי׳ להם תקומה בסוף הימים, והנה ודאי אשר לא יאמין כי יסופר רב גודל הצער שהגיע אליו יתבי מצרתם של ישראי ובודאי הי׳ ביד הקב״ה לכלות השונאים כרגע.

24. זהו דרכו של הקב״ה ודרכו של גדולי ישראי ההיפך מהנהגת אומות העולם.

25. **הרמב״ם פרק י׳ בהל׳ מתנת עניים** חייבים אנו להזהר במצות צדקה יותר מכל מצות עשה, שהצדקה סי׳ לצדיק זרע אברהם אבינו שנאי כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו לעשות צדקה.

26. כל המרחם מרחמין עליו, וכל מי שהוא אכזרי ואינו מרחם יש לחוש ליחסו שאין האכזריות מצוי׳ אלא בעכו״ם שנאי אכזרי המה ולא ירחמו.

27. וכל ישראי והנלוה אליהם כאחים הם שנאי בנים אתם לה׳ אלקיכם ואם לא ירחם האח על האח מי ירחם עליו ולמי עניי ישראי נושאין עיניהם, הלעכו״ם ששונאין אותם ורודפין אותם, הא אין עיניהם תלויות אלא לאחיהם.

28. כל המעלים עיניו מן הצדקה הרי זה בליעל כמו שנקרא עובד עכו״ם בליעל, והקב״ה

מנהיגי כלל ישראי מכניסים עצמן בתוך סבלותם של כלל ישראי

קרוב לשועת עניים שנאי׳ שועת עניים אתה תשמע.

29. איתא **במס׳ סוטה דף מ״ט:** בעקבות משיחא, ואנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר, **ופרש״י במס׳ סנהדרין** אנשי גבול א״י.

30. ואיתא **ברבינו יונה סוף ספר היראה** ויתפלל בכל יום על כל חולי בני ישראי׳ שיתרפאו ועל הבריאים שלא יחלו ושינצלו מכל נזק ושיציל הקב״ה את בני ישראי׳ מדקדוקי עניות ומכל מיני פורעניות המתרגשות ובאות לעולם ושיתיר כל אסירי עמו ועל עם הקודש שישובו בתשובה ויקבלם ויחזירם בתשובה שלמה לפניך, אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד.

31. ע׳ **מה שכתבתי בעזהשי״ת מס׳ אבות פרק ו׳ נושא בעול חבירו 70 - 66**

המדה של קֵל שַׁקַי

פרשת וארא

תשמ״א

1. איתא בקרא **פרק ו׳ פסוק ג׳** וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁקָי וּשְׁמִי ה׳ לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם:
2. **ופרש״י** בקל שקי הבטחתים הבטחות, ובכולן אמרתי להם אני קל שקי.
3. וּשְׁמִי ה׳ לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, לא נכרתי להם במדת אמיתית שלי שעליי נקרא שמי ה׳ נאמן לאמת דברי.
4. ועי׳ **בדעת תורה נ״ה - ס׳** ויש להרחיב בדבריו. [illegible]
5. יש מדה ושם קל שקי, יש די באלוקותי, ע׳ **רש״י פרשת לך לך פרק י״ז פסוק א׳** שיש די באלקותי לכל ברי׳, יש לעשות דוגמא קטנה אדם נעשה בעל חוב על $500.00 ותובעים אותו ואין לו שום אופן לשלם, אם יבא אליו עשיר מופלג נדיב גדול ואומר לו ומבטיחו שיפרע חובו ואין לו על מה לדאוג, בעצם במצב כזה אין לו באמת מה לדאוג, ואע״ג דהחוב עדיין לא נפרע בפועל, אבל סבת הדאגה כבר נאבדה.
6. **החובת הלבבות בפרק ג׳ משער הבטחון** מונה ההקדמות אשר בבירורן אצל האדם ישולם בטחונו בה׳.
7. **א.** שהקב״ה מרחם על האדם יותר מכל מרחם (זה כולל גם מה שהוא מרחם על עצמו) וכל רחמים שיהיי מזולתו עליו כולם הם מרחמי הקל, מה שהאדם ימצא חן ורחמים בעיני זולתו, הוא מצד שהקב״ה נתן לו רחמים לפניו.
8. **ב.** הבורא יתי׳ לא נעלמו ממנו אופני תועלת האדם, מפרשים הא דאיתא באבות גומל חסדים טובים, דהגמילת חסדים של בשר ודם אינו מוכרח שיצא תועלת טוב ממנו דהא אינו יכול לדעת מה יהיי, יש עושר שמור לבעליו לרעתו, אבל החסדים של הקב״ה הם טובים בתכלית.
9. **ג.** הבורא יתי׳ חזק מכל חזק ואין משיב את דינו כמ״ש כל אשר חפץ עשה.
10. **ד.** הקב״ה משגיח על הנהגת בני אדם ולא יתעלם מהם ולא יסתר ממנו דבר מהם מקטנם ועד גדולם, רם על כל גוים ה׳ על השמים כבודו, מי כה׳ אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, למען תדע כי אני ה׳ בקרב הארץ **רמב״ן** שליט ומשגיח, הערוב מכה משולחת ראוי היי בטבעם שיבואו גם בארץ גושן ושמתי פדות בין עמי ובין עַמֶּךָ שאפיי בארץ מצרים אם ימצאו החיות, איש יהודי לא יזיקוהו, בקרב הארץ היינו גם בהילוך <u>החיות</u>, ע׳ **משלי פרק ט״ו פסוק י״א** שאול ואבדון נגד ה׳, וביאר **הגר״א** שהם בתחתית הארץ, נגד ה׳.
11. **ה.** שאין ביד א׳ מהברואים להועיל את נפשו ולא להזיקה ולא לזולתו כי אם רשות הבורא יתב׳.
12. הכרה הלזה שיש די באלקותי נתגלה להאבות והבטיחם בשם זה, כשמכירים זה בכל העומק אין צריכין עוד יותר, הכל מתורץ ואין עוד קושיות.
13. אדם שאינו מבין חכמת הזריעה, רואה כשאחד עובד את האדמה והוא חורש (עושה חורבן להקרקע) והוא זורע לוקח חטים נקיים ויפים ומשליכן בארץ ונרקבין שם, אינו רואה אלא פעולה של השחתה, אדם שא״י חכמת הניתוח כשרואה רופא עושה ניתוח רואה פעולה של אכזריות, אבל כשמכירים יש די באלקותי וכל הכלול בו המחייב מדת הבטחון שוב לא איכפת לן אם אינם מבינים דיש לנו על מי לבטוח ועי׳ **מסילת ישרים**

[illegible]

פרק י״ט בא״ד אמנם.

14. והידיעה וההכרה הזאת מחייב שלא יתרעם בשום דבר, איתא **בבראשית רבה פרק צ״א אות י׳** על הא דאיתא **בפרשת מקץ פרק מ״ג פסוק ו׳** ויאמר ישראי׳ למה הרעתם לי, יעקב אבינו יש לו תביעה על השבטים שהם הריעו לו ואיתא **במדרש** מעולם לא אמר יעקב דבר של בטלה אלא כך אמר הקב״ה אני עוסק להמליך את בנו במצרים והוא אומר למה הרעותם לי ועי״ז אמר הנביא **ישעי׳ פרק מ׳ פסוק כ״ז** למה תאמר יעקב ותדבר ישראי׳ נסתרה דרכי מה׳.

15. איתא **בפרשת ויגש פרק מ״ז פסוק ח׳** וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יַעֲקֹב כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ: (ט) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פַּרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה מְעַט וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי וְלֹא הִשִּׂיגוּ אֶת יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבֹתַי בִּימֵי מְגוּרֵיהֶם: ואיתא **בדעת זקנים** לפי שראהו פרעה זקן מאד ושערות ראשו וזקנו לבנות מרוב הזקנה שאל כן והוא ענהו, מעטים הם שנותי אלא מתוך רעות שהיו לי קפצה עלי זקנה, ואיתא **במדרש** בשעה שאמר יעקב מעט ורעים היו אמר לו הקב״ה אני מלטתיך מעשו, ומלבן, והחזרתי לך דינה וגם יוסף, ואתה מתרעם על חייך שהם מעט ורעים, חייך שנמנין התיבות שיש מן ויאמר עד בימי מגורי כך יחסרו משנותיך שלא תחי׳ כחיי יצחק אביך והם ל״ג תיבות ובמנין זה נחסרו מחייו, שהרי יצחק חי ק״פ שנה ויעקב לא חי אל קמ״ז.

16. ועי׳ **בשיחות מהגר״ח זצ״ל (תשל״א - 3)** שהעיר דבחשבון של ל״ג עולה ג״כ ח׳ תיבות של שאלת פרעה, ומה לתיבות אלו להעונש של יעקב, ותי׳ כי לולא הי׳ מרגיש מאד בצרותיו לא היתה זקנה קופצת עליו ועל זו נתבע.

17. וזה הי׳ התביעה על משה רבינו לא הרהרו אחר מדותי ואתה אמרת למה הרעותה.

18. בשעת גאולת מצרים, נתגלה הקב״ה למשה בשם ה׳, נאמן לאמת דברי אז ראו בפועל, אבל כל זמן הגלות אין לנו אלא השם של קל שקי, יש ד׳ באלקותי לכל ברי׳.

19. איתא **במכילתא בשלח פרשה ו׳ (בחומש מלבי״ם ק: ק״א.)** לא נגאלו ישראי׳ ממצרים אלא בשכר האמנה שנאי׳ ויאמן העם.

20. ומסיים **המכילתא** וכן אתה מוצא שאין הגלוית מתכנסות אלא בשכר האמנה שנאי׳ אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אֲמָנָה.

21. **ופרש״י** אתי מלבנון כלה, כשתגלו מלבנון אתי תגלו כי אני אגלה עמכם.

22. אתי מלבנון תבואי וכשתשובו מן הגולה אני אשיב עמכם ואף כל ימי הגולה בצרתך לי צר.

23. תשורי (ופי׳ **בצרור המור**) ל׳ הבטה והשגחה אמר הקב״ה לכני מובטח אתה שתהי׳ מושגח מאתי אפי׳ אם ח״ו לא יהי׳ לך שום זכות מ״מ תושגח מאתי בזכות האמנה.

24. וזה שאנו אומרים ומביא גואי׳ לבני בניהם למען שמו באהבה, אפי׳ לא יהי׳ זכות לכלל ישראי׳ ויתמו זכות אבות אבל למען שמו שהרי <u>הבטיח בה</u> <u>בשמו הגדול</u> ועי׳ **במס׳ ברכות דף ט״ז:** בשמך אשא כפי זו תפילה, וכתב **המהרש״א** ובשמך שתמלא בקשתינו בשביל שמך הגדול ולא למעננו, ועי״ז אנו בטוחים שמביא גואי׳ כל יום הקב״ה מביא ומקרב את הגאולה, באהבה.

25. איתא **בעמוס פרק ט׳ פסוק י״ג** הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם ה׳ וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בַּקֹּצֵר וְדֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמֹשֵׁךְ הַזָּרַע, ושמעתי בשם **המגיד מדובנא** דעכשיו אין החורש והקוצר נפגשים, בשעת החרישה רואין רק חורבן ואין רואין הקצירה שעתיד לבוא מזה אבל ימים באים נאום ה׳ ונגש חורש בקוצר נראה בחוש היאך כל הדברים הביאו את הגאולה

אגודה, כ״ד תשס״ב

א

כָּבֵד לֵב פרעה

פרשת וארא

תשנ״ז

1. איתא **בפרשת וארא פרק ז׳ פסוק י״ד** וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל מֹשֶׁה כָּבֵד לֵב פַּרְעֹה מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם:
2. ואיתא **בילקוט שמעוני קפ״ב** כתיב כבד לב פרעה אמר להי״ד לארי וחיות ושועל שהיו הולכין בספינה וחמור גובה מכס מן הספינה, א״ל החמור תנו לי מכס, א״ל שועל לחמור כמה עזין פניך, אתה יודע שמלך שבחיות עמנו ואתה תשאל מכס, א״ל החמור מן המלך אני נוטל ולגנזיו אני מכניס (כמדו׳ העלה שאעפ״י שלבסוף ע״כ יכנס לגנזי המלך מ״מ מתחילה אני נוטל).
3. א״ל הארי קרבו לי הספינה ויצא וטרפו לחמור ונתנו לשועל א״ל סדר לי אבריו של שוטה זה, הלך השועל וסדרן ראה לבו נטלו ואכלו.
4. כשבא הארי מצא אבריו נתוחים א״ל לבו של שוטה זה היכן הוא א״ל אדוני המלך לא היי לו לב, שאם היי לו לב לא היי נוטל מכס מן המלך, אף כך פרעה הרשע אם היי לו לב לא היי אומר למלך מלכי המלכים תן לי דורן ושכח מה שעשו לו העכברים ועדיין היי אומר מי ה׳ אשר אשמע בקולו.
5. כונתו דאיתא לעיל מיניי **(ילקוט שמעוני סוף סי׳ קפ״א)** כשבאו משה ואהרן עמדו לפני פרעה והיו רואין שהם דומים למלאכי השרת, ומטה האלקים בידם שחקוק עליו שם המפורש ודבור פיהם כאש שלהבת מיד נפל פחד ם עליהם וזיע ורתת וחלחלה אחז לפרעה ולכל היושבים לפניו.
6. באותה שעה הוצרך פרעה לנקביו ונכנס לביהכ״ס ונזדמנו לו י״ב עכברים והיו נושכים אותו בכל צד מושבו וצעק צעקה גדולה ומרה, ואח״כ חזר וישב על כסאו ונתחזק לבו אמר למשה ואהרן מי אתם ומאין באתם, א״ל אלקי העברים שלחני אליך, אמר לא ידעתי את ה׳, מעולם לא שלח לי אגרת שלוי ולא הביא לי דורון.
7. וע׳ **בשמות רבה פרק ט׳ אות ח׳** כבד לב פרעה אף לבו של זה נעשה כבד.
8. וע׳ **בשיחות לספר שמות (ס״ב) מהרב אביגדר נבנצל** שביאר ביאור יפה על דברי המדרש.
9. **ע׳ אזנים לתורה (ז׳ - ג׳)** ויש להרחיב בהקדם דברי **הרמב״ם פרק ב׳ מהל׳ גירושין הל׳ כ׳** מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש ב״ד של ישראי בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר רוצה אני ויכתוב הגט והוא גט כשר.
10. ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס, שאין אומרים אנוס אלא למי שנלחץ לעשות דבר שאינו מחויב בו מן התורה.
11. אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנס <u>עצמו</u> בדעתו הרעה, לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות ישראי ורוצה הוא לעשות כל המצות, ויצרו הוא שתקפו וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו, וע׳ **במס׳ ברכות דף י״ז.** ור׳ אלכסנדרי בתר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, פי׳ שזהו רצון הפנימי שלנו ומי מעכב שאור שבעיסה יצר הרע שבלבבינו המחמיצנו יהר״מ שתצילנו מידו ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם.

12. יסורים מן השמים המה ג"כ מבחינה זו, ע' **שערי תשובה שער ב' ג'** והשנית להשיבו מדרכיו הרעים.

13. חז"ל **במס ברכות דף ה.** מדמין יסורין למלח, יש בחינה דמלח ממתקת ומכשרת את הבשר, אבל יש אבר א' שמליחה לא מהני וזהו הכבד שכולו דם ואינו מוכשר אלא ע"י צלי.

14. וזהו כונת **המדרש** כבד לב פרעה, אצל פרעה לא נשאר לב ורצון פנימי, נתהפך לכבד.

15. איתא **במס' חגיגה דף ט"ו:** אשכחי' שמואי' לרב יהודה דתלי וקאי אעיברא דדשא וקא בכי א"ל שיננא אמאי קא בכית א"ל מי זוטר מאי דכתיב בהו ברבנן איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים, איה סופר שהיו סופרים לכל אותיות שבתורה איה שוקל שהיו שוקלים כל קלים וחמורים שבתורה איה סופר את המגדלים שהיו שונים ג' מאות הלכות במגדל הפורח באויר וא"ר אמי ג' מאות בעי בעו דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר ותנן, אין להם חלק לעולם הבא אנן מה תיהוי עלן, א"ל שיננא טינא היתה בלבם, וע' **במס' סנהדרין דף ק"ו:** אמר רבא רבותא למיבעי בעיי, אלא הקב"ה לבא בעי דכתיב והי' יראה ללבב, וע' **בעיון יעקב מס' סוטה דף כ"א ד"ה אלא מעתה.** - גורע אלקין דלבן לא גמוזר אשורין

16. וע' **ביאור הגר"א משלי פרק י"ט פסוק ט'** הגשם בא לכל הארץ בשוה וגם כן עושה פעולתו בשוה אך תוצאת פעולתו היא לפי המקבל מקום שזורע חטים אז מחמתו יצמחו שם החטים, ומקום הזרוע שם סם המות יצמיח סם המות, אך הגשמים עצמם נקראים לעולם טוב, וכן היא התורה, עושה פעולתה שתצמיח מה שבלבו אם לבו טוב תגדיל יראתו ואם ח"ו בלבו פורה שורש ראש ולענה יכשל עוד בהגותו בה ויגדיל הטינא אשר בלבו, וזהו צדיקים ילכו בם ותגדל צדקתם ופושעים יכשלו בם שיצמיח פשעם עד שיכשלו, וזהו למשמאלים סם המות שמצמיח סם המות.

17. וע' **בתורת חיים במס' סנהדרין** הכל תלוי בלב, והיינו דאמר באבות רואה אני את דברי ר' אלעזר בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם, לב טוב, וע' **דרשת הר"ן כ"ב. ד"ה ונוכל.** ע' ישמח לבו והשבעין בקדושין ולבו דחק ממני

18. ההכשר של יסורים, הכח של תורה הכל תלוי בלב.

19. והיאך זוכין לזה ע' **במס' חגיגה דף י"ד.** וכל משען מים אלו בעלי אגדה שמושכין לבו של אדם כמים באגדה.

20. וע' **בשערי אור (י"ב:)** שמביא מצוואת **החוות דעת** הנני מזהיר אתכם שתקבעו שיעור בכל יום בספרי מוסר, כי בעוה"ר נעשה לבנו כלב האבן, ומחמת לימוד בספרי מוסר, יתרכך הלב.

21. ומביא **מהחיד"א** ראוי לקבוע עת ללמוד בספרי מוסר, כי כל הגדול, וקבלתי כי תבלין היצר הרע הוא תוכחת מוסר מאמרי חז"ל.

22. וע' **מטה אפרים (תר"ג, ד')** וגם בספרי מוסר (של אחרונים) יכיר כל איש לעצמו מה שלבו חפץ ומרגישה בעצמו שיתפעל מחמת זה. ועי' מאמר אורה הבית מהד"ת א' פ' ו' 24

23. ועי' אור ישראל (ל"ו) מה לעשות לבטל הרגש המפסיק - לשפוך הנפש אל השי"ת אל מרגש הלב לקוד חור קטן דבטל הרגש הלב - בחור קטן ונקבה ...

24. אפי' אם הוא רואה שלמד ספרי יראה כמה פעמים ולא פעלו על נפשו מ"מ אל יתייאש דבר דכמו בענין הרפואות מצוי מאד שהרופא מצוה ליקח סמי הרפואה כמה פעמים עד שירפא ממחלתו כן הוא בענין חולי הנפש

[illegible]

כל הכופר בטובתו של חבירו, לבסוף כופר בטובתו של הקב״ה

פרשת וארא

תשנ״ב
תשס״א

1. איתא **בפרשת וארא פרק ז׳ פסוק ז׳** וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל מֹשֶׁה כָּבֵד לֵב פַּרְעֹה מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם: (טו) לֵךְ אֶל פַּרְעֹה בַּבֹּקֶר הִנֵּה יֹצֵא הַמַּיְמָה וְנִצַּבְתָּ לִקְרָאתוֹ עַל שְׂפַת הַיְאֹר וְהַמַּטֶּה אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לְנָחָשׁ תִּקַּח בְּיָדֶךָ: (טז) וְאָמַרְתָּ אֵלָיו ה׳ אֱלֹקֵי הָעִבְרִים שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר שַׁלַּח אֶת עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי בַּמִּדְבָּר וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד כֹּה: (יז) כֹּה אָמַר ה׳ בְּזֹאת תֵּדַע כִּי אֲנִי ה׳ הִנֵּה אָנֹכִי מַכֶּה בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדִי עַל הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר וְנֶהֶפְכוּ לְדָם:
2. וע׳ **בשערי אורה ח״ב (פ״ה)** שמעורר דאח״כ כתיב ויאמר ה׳ אל משה אֱמֹר אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים, ויהיו דם, **ופרש״י** לפי שהגין היאור על משה כשנשלך לתוכו לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים ולקה ע״י אהרן.
3. והנה היאך מפרשים אנכי מכה במטה וע׳ **בכתב ובקבלה** שביאר אנכי אהיי הגורם והמסבב את ההכאה.
4. וע׳ **במס׳ סנהדרין דף צ״ט:** א״ר אבהו כל המעשה את חברו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה שנא׳ ומטך אשר הכית בו את היאור וכי משה הכהן והלא אהרן הכהן אלא לומר לך כל המעשה את חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, (וע׳ **בהעמק דבר פסוק י״ז)**
5. ומעורר **השערי אורה** מדוע נכתבה לשון זה (עצם הלימוד נלמדה מקרא דאשר הכית).
6. ומקדים דברי **המדרש במדבר פרק ל״א אות ב׳** נקום נקמת בני ישראי מאת המדינים אַחַר תאסף אל עמיך וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים, וַיִּשְׁלַח אותם משה ואיתא **במדרש** הקב״ה אמר למשה נקום בעצמך והוא שולח לאחרים, אלא ע״י שנתגדל במדין אמר אינו בדין שאני מצר למי שעשו לי טובה, המשל אומר באר ששתית ממנו מים אל תזרוק בו אבן.
7. ומתרץ, ויש להרחיב הדברים, **החובת הלבבות בשער עבודת האלקים (ע״א:)** כותב חיוב קבלת עבודת האלקים על בני אדם מצד התמדת טובותיו עליו, **הגאון** כותב **במס׳ ברכות דף נ״ח.** מי שאינו מחזיק טובה לאדם, ואפיי מי שעושה עמו טובה הוא קטן בעיניו ואומר מה עשה לי זה הוא גורם שלבסוף מתרעם על הקב״ה וכל הטובות שעושה הקב״ה עמו הוא קטן בעיניו, ובאמת אין לך שום אדם בעולם אפיי עני שבעניים שאין עושה עמו הקב״ה כמה טובות.
8. חז״ל אומרים כל הכופר בטובתו של חבירו לבסוף כופר בטובתו של הקב״ה בתחלה אמר אשר לא ידע את יוסף ולבסוף אמר לא ידעתי את ה׳.
9. ומשוי״ה הי׳ ברור למשה שא״א בשום אופן להבין כפשוטו נקום נקמת בני ישראי את המדינים שהכונה שהוא בעצמו יעשה, דכיון שנתגדל אינו בדין וזהו ההיפך ממש של כל התורה כולה וע״כ שצ״ל שע״י יסובב וכן בפרשתנו מפני הכרת הטוב שמשה רבינו חייב אל היאור א״א לומר בשום אופן הנה אנכי מכה במטה שזה קאי על משה בעצמו, ואולי אפ״ל שגילוי זה נלמדה מפרשתנו והוא בגדר ק״ו דאף לדומם יש חיוב הכרת הטוב ומשוי״ה א״א לפרש צווי השם כפשוטו.
10. וע״ש שעפי״ז רצה לפרש דברי חז״ל שדורשים על הפסוק ויאמֶר (ה׳ אלקים) האדם

האשה אשר נתת עמדי הִוא נתנה לי מן העץ וָאֹכֵל, ודורשין **חז"ל** ואכלתי אין כתיב כאן אכלתי ואוכל.

11. וביאר **דהרמב"ן** מפרש האשה אשר נתתה עמדי, האשה אשר אתה בכבודך נתתה אותה לי לעזר ולסעד, אדם הראשון הכיר כל הטובות שקבל מן האשה לא טוב היות האדם לבדו ואיתא **בתנא דבי אליהו** עזר להעמידו על רגליו ועזר להאיר עיניו והי' סובר דבכדי שלא יהא כפוי טובה לה צריך לאכול מן העץ הדעת וזהו ואוכל עוד וע"כ צ"ל שאין לפרש כפשוטו לא תאכלו ממנו, ומה שלא הספיק תי' הוא משום שדרשו כונה שני' בפסוק שענה אותו אתה גרמת לי מכשול זה שנתת לי אשה לעזר והיא יעצתני להרשיע, נמצא דלפי האמת אם הי' באמת מכיר טובה לא הי' נענש על הנהגתו.

12. **הסטייפלער באגרת הקודש אות ח'** כותב שהאדם יצייר בדעתו אילו לא הי' משיג אשה יהי' נשאר גלמוד כמה צער ומכאובות הי' לו מזה, והשי"ת עזר לו שע"י אשתו הוא מסודר בחיים שלו, וענין הכרת הטוב אין שיעור לגודל מעלה.

13. ואולי אפ"ל שזו כונת הברכה שמח תשמח רעים אהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם, בגן עדן הכירו כ"א השלימות שכל אחד מקבל אחד מזוגתו, ואולי השאלה של מצא או מוצא, הוא אם הבחינה של מצא אשה מצא טוב, הוי בחינת מוצא, שמיד מרגיש הטוב שזכה לו ולא כדבר שבעבר, והי' הכרת הטוב והשמחה להקב"ה בלתי גדול וכן הכרת הטוב לכ"א, ומה שנושה כפוי טובה זה לאחר שאכל מעץ הדעת.

14. וע' **שערי אורה ח"א ס"ב** דהעיקר שיהיו <u>אהובים</u>, וזה אפשר לומר שבא מצד מדת הכרת הטוב.

15. וע' **מכתב אליהו ח"א** 39 תמיד תשאפו להשביע נחת זה לזה.

בשביל הוישאלו איש מאת רעהו, זכו לגאולת מצרים

פרשת בא

תשל״ט
תשמ״א
בית רחל, תשמ״ז
אגודה, תש״נ

1. איתא **בפרשת בא פרק י״ב פסוק ל״ה** וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיִּשְׁאֲלוּ מִמִּצְרַיִם כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂמָלֹת, **ופרש״י** שאמר להם במצרים **פרק י״א פסוק ב׳** וְיִשְׁאֲלוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רְעוּתָהּ כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב והעיר **בקול אליהו** דמה חידש רש״י בזה, ועוד העיר על הציווי במצרים וישאלו איש מאת רעהו, דבכל מקום ממעטינן עכו״ם מרעהו כמו שור רעהו, (וכבר העיר שם **הרבינו בחיי** בזה, ותי׳ דקודם מתן תורה הי׳ כולם נקראים רעים, ולאחר מתן תורה שלא רצו האומות לקבל התורה רק ישראי׳ שוב נקראו רק ישראי׳ רעים, וכלשון הכתוב למען אחי ורעי).
2. ואולי אפשר לומר באופן אחר, דעי׳ **במס׳ שבת דף פ״ט.** מאי הר סיני, הר שירדה שנאה לעובדי כוכבים עליו, ופי׳ **העיון יעקב** שבשביל התורה והמצות שאנו מקיימים, הם שונאים אותנו, וכמו שכתוב **רש״י איכה פרק א׳ פסוק כ״א** אתה גרמת לי שהם שונאים אותי שהבדלתני ממאכלם וממשתיהם ומהחתן בם, ומשו״ה קודם מ״ת היו כל האומות נקראים רעים.
3. ותי׳ **הקול אליהו** וכ״כ **באמרי שפר ובמלבים** דוישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב הי׳ מצוה שכל אחד מישראי׳ ישאלו זה מזה כלי כסף וכלי זהב (**המלבי״ם** פי׳ העניים מהעשירים, וע״ע **במלבי״ם** שמיושב לפי דבריו דמהמצרים שאלו גם שמלות, דהא לא היו משתמשין בשמלות שלהם, משא״כ מהישראלים) ואין זה מה שכתוב **בפרשת שמות פרק ג׳ פסוק כ״ב** וְשָׁאֲלָה אִשָּׁה מִשְּׁכֶנְתָּהּ וּמִגָּרַת בֵּיתָהּ כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂמָלֹת, דהתם איירי מהשכנים המצריים, ומשום הכי כתיב דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו, דעל שאלה זו דהי׳ נסיון גדול, דמשאיל כלי כסף וכלי זהב, ואינם נצרכים כל כך, צריכין הכנה של דבר נא באזני העם.
4. וזה שהי׳ קשה **לרש״י** דהנה איתא ובני ישראי׳ עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות, ולא אידכר מצות שאלה מאת רעהו, ע״ז כתב רש״י כדבר משה שאמר להם במצרים וישאלו איש מאת רעהו.
5. וכיוצא בזה איתא **במשך חכמה פרק י״ב פסוק ג׳ ד״ה עוד נראה (דף מ״ח)** דאיתא **במכילתא** משכו מי שיש לו, וקחו מי שאין לו, וז״ל (על הפסוק בעשור לחודש ויקחו להם ד״ה ועוד) והיו יותר משש מאות אלף גבורים מבן כ׳ ועם נשים וטף היו קרוב לשני מיליאן, ורובם היו עננים והיו צריכין לאכול בשר צלי ולבלי לשבור עצם מאין הי׳ להם, היינו שהעשירים היו נותנים להם דמים, ורובם היו עניים, והם היו לוקחים צאן, ובזמן שהאדם עוקר משכנו הלא כל פרוטה יקר אצלו, ובכל זה עשו צדקה גדולה להיות כל איש אוכל כל הלילה בשר צלי ע״ש.
6. ואפשר לומר דהקדמות אלו היו נצרכים לגאולה, מפני שכלל ישראי׳ באותו זמן לא היו ראויים להגאי׳ דהללו עובדי עבודה זרה, ע׳ **פסיקתא רבתי ע״א** בשעה שבא (משה) ואמר לישראי׳ בחודש הזה אתם נגאלים אמרו לו רבינו משה, היאך אנו נגאלים וארץ מצרים מליאה מטנופות עכו״ם שלנו, ואמר להם הואיל והוא חפץ לגאולתכם אינו

[illegible]

[illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

4. [illegible]

5. [illegible]

6. [illegible]

[illegible]

מביט במעשים שלכם אלא מדלג על ההרים, ואין הרים אלא בתי עכו"ם כד"א על ראשי הֶהָרים יְזַבֵּחוּ, נמצא דהגאולה באה משום שאינו מביט.

7. ואולי יש להמתיק דהיו ב' ענינים, ע' **מהר"ל במס' סנהדרין רמ"ב ד"ה ומה** דמעלה זו הוי דוקא בפרנסה במה שמפרנס והוא אוכל מלחמו והי' ענין אחרת דע' **פי' הגר"א על חד גדיא (שבת דף י.)** בשביל משקל ב' סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר אחיו נתקנאו בו אחיו וירדו למצרים (כתונת פסים, כתנתו) משום הכי הוצרכו, הענין של שאלת כלי כסף, דהענין של מכירת יוסף בא מפאת קנאה (לפי מדרגתם) והי' צריכין להסר זה ולוותר על ממונם ויזכו לאחדות וזה נעשה על ידי השאלת כלי כסף ודו"ק.

8. וביתר ביאור אפשר לומר דהנה איתא **במס' סנהדרין דף ק"ג:** גדולה לגימא שמעלמת עינים מן הרשעים ממיכה, תניא רבי נתן אומר מגרב לשילה שלשה מילין והי' עשן המערכה ועשן פסל מיכה מתערבין זה בזה, בקשו מלאכי השרת לדוחפו אמר להם הקב"ה הניחו לו שפתו מצוי' לעוברי דרכים, **ופרש"י** שהיו כל העולם מתארחין אצלו, ועי' **בספר קהלת יצחק בסוף הספר מעלות הצדקה ד: ד"ה ומה טוב.**

9. ומשרה שכינה על נביאי הבעל מחברו של עדו הנביא דאיתא **במלכים א' פרק י"ג** שעדו הנביא בא להתרות לירבעם בבית אל שכל כהני הבמות יהרגו וישרפו על המזבח עצמות ירבעם, ונעשה אז מופת שנקרע המזבח ונשפך הדשן, ושוב איתא שם שאותו נביא הי' מצווה שלא לאכל לחם שם, והי' שם נביא שקר שהזמין עדו לאכל עמו והטעו במה שאמר שבא לו נבואה שעדו יאכל אצלו, וכתיב ויהי הם ישבים אל השלחן ויהי דבר ה' אל הנביא אשר השיבו, **ופרש"י** שבזכות שהאכילו שרתה עליו שכינה.

10. יש אופנים שונים היאך להתקרב אל השם יתברך, וע"י שאדם מתדמה להשם יתברך במעשיו, (כמו שהשי"ת הוא המפרנס ומזין <u>לכל</u>) נתקרב מאד אל השם יתברך ועל ידי זה זוכין שהקב"ה מעלים עין מן הרשעים ומשרה שכינתו על נביאי הבעל.

11. וע' **במס' סנהדרין דף ק"ב** אחאב שקול הי', מחצה עונות ומחצה זכויות, מתקיף לה רב יוסף מאן דכתיב בי' רק לא הי' כאחאב אשר התמכר לעשות הרע בעיני ה', ומתרץ הגמ' אחאב וותרן בממונו הי' ומתוך שההנה תלמידי חכמים מנכסיו כיפרו לו מחצה, ע' **מהרש"א** כי המהנה תלמידי חכמים כאילו דבק בשכינה, ואתם הדבקים בה' אלקיכם, והי' אדוק ודבוק בעבודת כוכבים וממה שהי' מהנה תלמידי חכמים הי' גם דבוק בשכינה.

12. והנה איתא **במס' בבא בתרא** תניא ר' יהודה אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, שנא' כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא.

13. והנה כבר העיר **הרי"ף** דאולי על ידי שניהם מקרבין הגאולה, ועוד יש לע' מלשון ועשו צדקה ולא ותנו צדקה, ויש לבאר על פי מה שכתב **המגיד מדובנא** דהאדם צריך להתבונן שהכל הוא משל הקב"ה ומה שמחלק לעניים הוא בגדר משפט והחזרת פקדון.

14. וע' **ברבינו יונה במשניות אבות פרק ג' משנה ז'** רבי אלעזר איש ברתותא אומר תן לו משלו שאתה ושלך שלו, שאינך נותן משלך וממונך, אלא משל הקב"ה שהכל שלו, כי ממון האדם פקדון הוא בידו מהקב"ה אלא שיש יתרון משאר פקדונות שיכול לקחת ממנו די צרכיו.

15. וזהו אשרי שומרי משפט עושי צדקה, שלא חשיב כנותן אלא עושי צדקה מצד שזהו

משפט, וצדקה כזה שמרו משפט ועשו צדקה מקרבת את הגאולה.

16. ואפשר לומר שצדקה כזו הי׳ גם כן במצרים, וישאלו איש מאת רעהו כלי כסף וכלי זהב, וע׳ **בכתב והקבלה** שיש לשון שאלה דהוי לחלוטין, נותנין העשירים כלי כסף וכלי זהב להעניים, קונין בעד העניים מרובין שיוכלו לאכל בשר צלי על השובע, זהו דומה למעשה מיכה, שהי׳ כל העולם מתארחין אצלו, ואחאב שהי׳ וותרן בממונו, וע׳ **ברד״ק מלכים א׳ פרק י״ג פסוק י״א** שאותו נביא שקר הי׳ מיכה, וחזינן השתדלותו שאף על גב שהי׳ זקן רכב על החמור להשתדל להאכילו, וצדקה כזה קירב את הגאולה אז וע״י צדקה כזה נזכה לקרב גאולתנו.

החילוק בין בית ראשון לשני, ביסודות האמונה בכלל ישראי׳

פרשת בא

תש״מ

1. איתא **במדרש** כובד אבן ונטל החול וכעס אויל כבד משניהם.
2. **ובאהל יעקב** ביאר שיש ב׳ סוגי בני אדם, יש אדם קשה מאד ויש היפך מזה, ולכל אחד יש מעלה וחסרון, האדם קשה, קשה מאד להשפיע עליו ולשנותו מדרכיו, אבל לאחר שיתברר אצלו ישאר אצלו לעולם, מה שאין כן האיש שהוא היפך מזה אע״ג שקל מאד להשפיעו אבל לאידך גיסא כבולעו כך פולטו ויאבד ממנו בקלות.
3. מה הי׳ האישיות של פרעה, בתחלה כשבא משה רבינו אצלו ואמר לו כה אמר ה׳ אלקי ישראי׳ שַׁלח את עמי ויחגי לי במדבר, אמר פרעה מי ה׳ אשר אשמע בקולו לא ידעתי את ה׳, לאחר מכת ברד (המכה הז׳) כבר נתברר לו טעותו ואמר חטאתי הפָעם ה׳ הצדיק ואני ועמי הרשעים.
4. והנה לפי תכונתו הי׳ צריך לישאר בזה אבל לא היו כן, וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלות ויוסף לחטא, ואיתא **במדרש** כך הם הרשעים כשרואין שהצרה באה עליהם הם מכניעין עצמן וכיון שהצרה עוברת ורואה את הרוחה חוזרין למעשיהן הרעים.
5. וזהו כונת **המדרש** הנה יש ב׳ דברים כבדים, אבן כבד, וצרור של חול, והנה באבן כבד אם יזדמן גבור אחד שיוכל להזיזו, יצליח ויהא נשאר זז ממקומו וכובד החול כיון דביסוד הוי דברים דקים בעצם ליכא כובד להזיז כל משהו אבל הקישוי בנטל החול שיהא הכל נוטל בבת אחת שלא יתפרד.
6. והאבן משל לאיש הקשה והחול להאיש הרך, דכל אחד יש לו חסרון, אבל כעס אויל כבד משניהם, דפרעה הי׳ לו הכבידות של שניהם.
7. והנה מדתן של כלל ישראי׳ איתא **במס׳ ביצה** ישראי׳ עזין שבאומות וזהו בעצם מעלתן, דהנה איתא **במדרש שיר השירים פרק ל״ב אות ט׳** ויאמר ה׳ אל משה ראיתי את העם הזה והנה עם קשה עורף הוא אמר ר׳ יצחק בר רדפיא בשם ר׳ אמי אתה סברו שהוא לגנאי, ואינו אלא לשבחן או יהודי או צלוב.
8. וזהו ביאור מה דאיתא בחז״ל בשעה שאמר משה להקב״ה והן לא יאמינו לי אמר לו הקב״ה הם מאמינים ובני מאמינים, דלכאורה נחלקו מן הקצה אל הקצה, דמשה אמר שהם קשיים, גופא סבה לאמונתם.
9. והנה ביסודות האמונה נשארו כלל ישראי׳ חזקים וכדאיתא **בתניא פרק י״ח** דאפי׳ קל שבקלים ופושעי ישראי׳ מוסרים נפשם על קדושת השם על הרוב וסובלים עינויים קשים שלא לכפור בה׳ ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדלות ה׳.
10. אבל בפרטי העבודה חזינן דלא הי׳ חזקים דהנה איתא **במלאכי** אמרתם שוא עבד אלקים ומה בצע כי שמרנו משמרתו וכי הלכנו קדורנית מפני ה׳ צבאיקות.
11. ואפשר לומר דחלישות הזה הי׳ רק בבית שני, דהנה איתא **במס׳ ברכות פרק הרואה דף נ״ד.** כל חותמי ברכות שבמקדש היו אומרים מן העולם, (בא״י אלקי ישראי׳ מן העולם ברוך חונן הדעת) משקלקלו הצדוקים ואמרו אין עולם אלא א׳ התקינו שיהיו אומרים מן העולם ועד עולם, **ופרש״י** התקינו שיהא אומרים מן העולם ועד העולם לומר ששני עולמות יש, עוה״ז ועוה״ב, ולהודיע שאין העוה״ז לפני העוה״ב כלום אלא

כפרוזדור לפני הטרקלין.

12. וע׳ **בנפש החיים** במקדש ראשון שהיתה השראת השכינה בשלימות ועלמין סתימין היו מתחברין עם הנגלות וראו כולם שהמה כחדא, היו אומרים רק מן העולם ובבית שני שחסר חמשה דברים התקינו לומר מן העולם ועד העולם להורות על כל פנים שלא זה העולם הוא עיקר.

13. בזמן הבית הראשון שהכל הי׳ בגלוי ע״י הכניסה בבית המקדש הי׳ מתברר אצלם מה חובתו בעולמו ולא הי׳ אומרים שוא עבד.

14. שוא עבד אלקים, זה קאי על עבודת הקרבנות, בבית ראשון הי׳ השגחה גלוי׳ דעל ידי הקרבת הקרבנות זכו לשפע של פרנסה.

15. ומה בצע כי שמרנו משמרתו, ואפשר לומר דזה קאי על התורה ע׳ **העמק דבר** עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמרי משמרתי דזה קאי על עסק והגיון התורה, ופי׳ **התרגום** ומה ממון נתהני לנא, איתא **במס׳ ע״ז** ריב״ל כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו.

16. וכי הלכנו קדורנית מפני ה׳ צבקות, בשפלות, לא הרגישו שום התעלות ברוחניות ע״י שניהם.

17. **הכוזרי** כותב תשחט הכבש, ומתלכלך בדמו והפשטתו וברחיצת מעיו והדחתו וניתוחו וזריקת דמו ועריכת עצו והקדת אשו, ואילו לא הי׳ במצות אלקית היית לועג עליו והיית חושב כי הם מרחיקין מן האלקים, לא הקרבין עד כאשר ישלם כראוי, תמצא בעצמך רוח אחרת לא היית רגיל בה (רוח טהרה רוח הק׳) ושוב אל יקשה בעיניך אם תמות אחרי אשר דבקת בו כי אין מותך כי אם כלות הגוף בלבד אבל הנפש אשר הגיע אל המעלה ההיא אין לה ירידה ממנה.

18. וע׳ **רש״י בפרשת יתרו פרק כ׳ פסוק כ״א** מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ אֶת צֹאנְךָ וְאֶת בְּקָרֶךָ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ **ופרש״י** אשרה שכינתו עליך.

19. ולענין לימוד התורה ע׳ **בתניא** איתא **בזוהר הק׳** דאוריית וקב״ה כולא חד, פי׳ דאוריית היא חכמתו ורצונו של הקב״ה, והקב״ה בכבודו ובעצמו כולא חד, וצמצם הקב״ה רצונו וחכמתו בתורה הקדושה, וכשאדם מבין ומשיג איזה הלכה במשנה או בגמ׳ לא שורה על בוריי והנה הלכה זו היא חכמתו ורצונו של הקב״ה והרי זה משיג בשכלו רצונו וחכמתו של הקב״ה, והוי זה כמחבק את המלך והמלך מחבקו.

20. אבל בבית שני וכי הלכנו קדורנים, לא הרגשנו שום התעלות.

21. והעצה על זה הוא מה שמסיים הפסוק אז נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו, ופי׳ חז״ל שזה קאי על שנים שיושבין ועוסקין בתורה, והתורה יתן לו העוז לעמוד בכל הנסיונות שלא להתפעל, וזהו ה׳ עוז לעמו יתן העוז לעמוד בכל הנסיונות.

22. וזהו כל תלמיד חכם שאינו קשה כברזל אינו תלמיד חכם, דאם הי׳ תלמיד חכם ה״ל העוז והקשיות של תורה שלא להתפעל ולהשתנות.

הויכוח בין משה לפרעה על הקטנים וטף

פרשת בא

תשמ"א

1. איתא **בפרשת בא פרק י' פסוק ח'** וַיּוּשַׁב אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן אֶל פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לְכוּ עִבְדוּ אֶת ה' אֱלֹקֵיכֶם מִי וָמִי הַהֹלְכִים: (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בִּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ בְּבָנֵינוּ וּבִבְנוֹתֵנוּ בְּצֹאנֵנוּ וּבִבְקָרֵנוּ נֵלֵךְ כִּי חַג ה' לָנוּ: (י) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהִי כֵן ה' עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת טַפְּכֶם רְאוּ כִּי רָעָה נֶגֶד פְּנֵיכֶם: (יא) לֹא כֵן לְכוּ נָא הַגְּבָרִים וְעִבְדוּ אֶת ה' כִּי אֹתָהּ אַתֶּם מְבַקְשִׁים וַיְגָרֶשׁ אֹתָם מֵאֵת פְּנֵי פַרְעֹה:
2. ואיתא **במדרש,** לכו נא הגברים, דרך הבחורים והזקנים לזבוח למה הקטנים והטף, כי הטף אינן בני עבודה, למה אתם צריכין להם.
3. ויש להבין מה הי' הויכוח בין משה לפרעה.
4. ועי' **בתורת משה** שביאר שיש ב' מיני עבודות, יש עבודת הקרבנות, עסק התורה והתפילה שהאדם מופרש לגמרי מעניני עוה"ז ודבוק בעבודת השם, בעבודה כזה אין צריך לטף, ואדרבה מבלבלים וזה הי' טענת פרעה.
5. אבל יש עוד אופן של עבודה, שמחת החג, שמחה בה' זהו אופן שיכולין להתקרב אל ה'.
6. שמעתי **מהראש ישיבה ממאנטשעסטער (שליט"א) זצ"ל** קודם החתונה הוי בחינת יום הכיפורים, לאחר החתונה סוכות ושמחת תורה, והם ב' אופנים של קירוב, אומרים בשם **הבעש"ט** הוצאיתי אתכם מארץ מצרים להיות <u>לכם</u>, ואולי דזהו גופא עבודת חתן, לאחר שהתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין צריכין לעשות ולעלות ה<u>לנו</u> לה'.
7. **הכוזרי** כותב תורתנו נחלקת בין היראה והאהבה והשמחה תתקרב אל אלקיך בכל אחת מאלה, ואין כניעתך בימי התענית יותר קרובה אל האלקים משמחתך בימי השבתות והמועדים, ואם תעבור בך השמחה אל הניגון והריקיד היא עבודה ודבקה בענין האלקי, והנה שלמות שמחה הזה הוא דוקא בצירוף כל משפחתו כמו שנא' ושמחת בחגך אתה ובניך ואשתך.
8. פרעה לא הי' לו השגות כאלה, עי' **משך חכמה פרשת יתרו ע"א. ד"ה יש להתבונן,** בן נח יכול להקריב עולות ולא שלמים, ושמעתי **מהגרי"י קמינצקי (שליט"א) זצ"ל** דבן נח ג"כ יכול להיות פרוש, ועולה דהוי כולו כליל יכול להקריב אבל שיתמזג שיהא עוסק באכילה, ואכילה בשמחה, ואכלת שלמים ושמחת אז הוא לגמרי מופרש מהשם ועבודתו, ועוסק במילוי תאותו.
9. וזה הי' טענות פרעה יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפחם בלשון שאלה, הטף מבלבלים ואין שייך אופן של עבודה בצירוף הטף.
10. ומשה טען כי כג ה' לנו אפי' עוסקין ושמחים בעסקנו (כמו שאמרו חז"ל חציו לה' וחציו לכם) זהו ג"כ חג ה' וזוכים להתקרב אל ה'.
11. אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, והי' כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'.
12. ולפי זה יש להבין גודל החוב לשמח חתן וכלה, דאיתא **במס' ברכות דף** אגרא דבי הילולי מילי, **ופרש"י** לשמח החתן בדברים, כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות, ואם משמחו מאי שכרו.

13. דבעצם כשבונים בית חדש בונים מקום להשראת השכינה וכדאיתא **במס' סוטה דף י"ז.** איש ואשה שזכו שכינה ביניהם, **הבעל הטורים** כותב על קרא ד"נקי יהי' לביתו שנה" הסוף תיבות הוא שם הוי', צריכין לראות על הסוף והתכלית וזה לבנות בית לה'.

14. ועי' **רש"י במס' כתובות דף ח.** אשר ברא ששון ושמחה, שמשבח להקב"ה שברא חתונת דיבוק איש באשה ע"י שמחה וחדוה, <u>הדבק</u> והלבנים שבונים את בית ישראי' הוא שמחה וחדוה.

15. ועי' **חכמת המצפון דף קל"ד** (מה שהביא **ממכתב אליהו**) ראו כי רעה נגד פניכם, אמר פרעה רואה אני באיצטגנינות שלי אותו כוכב רעה עולה לקראתכם והוא סי' דם והריגה, וכשחטאו ישראי' בעגל ובקש הקב"ה להרגן אמר משה בתפילתו למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם, וינחם ה' על פרעה.

16. והעיר דישראי' נתחייבו בהריגה ע"י חטא העגל וקודם שחטאו הי' עדיין תלוי בבחירתם וא"כ היאך אפשר שראה באצטגנינות דבר העתיד התלוי בבחירה.

17. ותי' שבאמת כלל ישראי' האומה שתכלית קיומו הוא רוחניות אין לו קיום בדרך הטבע, אנו רואים אצל אברהם אבינו (פרשת לך לך פרק ט"ו פסוק ה') ויוצא אותו החוצה דאברהם אבינו ראה באצטגנינות שלו שאינו עתיד להעמיד בן, והיינו דעל פי סדר הטבע אינו יכול להוליד ואמר לו הקב"ה צא מאצטגנינות שלך, דעל פי דרך הטבע אי אפשר לו להוליד בנים, אבל קומו למעלה מן סדר הטבע.

18. כלל ישראי' במדבר ג"כ לא הי' להם אופן הקיום על פי סדר הטבע, וזהו מה שראה פרעה, אבל כ"ז שלא עשו העגל היו למעלה מדרך הטבע, אבל כשחטאו בעגל ירדו למדרגת הטבע, וזהו מה שראה פרעה ראו כי רעה נגד פניכם.

19. ואולי זהו עומק כונת **הרמב"ן בסוף הפרשה** שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד, אולי דזהו דין מיוחד בכלל ישראי' שאינם תחת השפעת הטבע.

20. כשאחד מתחיל לבנות בית ומקוה להשאר בלימוד, על פי דרך הטבע אין רואין שזה יוכל להמשך לנצח אבל התורה נתנה במדבר, לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן, הארון נושא את נושאיו ולמעלה מדרך הטבע, ויש לקוות שיוכל להתקיים בקשת דוד המלך אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי.

פרעה הי׳ לו לֵב כאבן, וגם כמו צבור של חול

פרשת בא

תשמ״ב

1. איתא **במדרש** ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו הה״ד **במשלי פרק כ״ז פסוק ג׳** כֹּבֶד אֶבֶן וְנֵטֶל הַחוֹל וְכַעַס אֱוִיל כָּבֵד מִשְּׁנֵיהֶם.
2. וע׳ **באהל יעקב** שמבאר שיש ב׳ סוגי אנשים, הא׳ תקיף בדעתו, וההיפך מזה שנוחה לכל אדם, והנה לכל אחד יש מעלה וחסרון, התקיף קשה מאד להשפיע עליו ולשנותו, אבל לאידך גיסא לאחר שיכנסו הדברים בלבו אחרי מופתים חזקים לא יסוו ממנו לעולם.
3. מי שאינו תקיף בדעתו קל מאד להשפיע עליו אבל לאידך גיסא קשה מאד שישאר אצלו, דמיד ישתנה ע״י השפעת השני.
4. והנה אצל פרעה מצינו ב׳ חסרונות, מתחילה כשבא משה רבינו אצלו ואמר לו כה אמר ה׳ אלקי ישראי׳ שלח את עמי ויחגו לי במדבר אמר פרעה מי ה׳ אשר אשמע בקולו, לא ידעתי את ה׳, חזינן מזה כח התקיפות שלו, והנה לאחר מכת ברד (מכה השביעי) כבר נתברר לו טעותו ואמר חטאתי הַפָּעַם ה׳ הצדיק וַאֲנִי ועמי הָרְשָׁעִים.
5. והנה לפי תכונתו הי׳ צריך לישאר בזה, אבל מיד אחר כך כתיב וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלות ויסף לחטא, ואיתא **במדרש** כך הם הרשעים כשרואין שהצרה באה עליהן הם מכניעין עצמן, וכיון שהצרה עוברת ורואה את הרוחה חוזרים למעשיהם הרעים.
6. והנה הפסוק מדבר מב׳ דברים כבדים, אבן כבד וצבור של חול, והנה באבן כבד קשה מאד להזיזו אבל אם יזדמן שאדם אחד יזיזו ישאר שם בתמידות, אבל בצבור של חול דבעצם כל גרעין קל מאד להזיזו והקישוי הוא שלא יפרד שישאר במקום א׳ וע״ז מסיים הפסוק וכעס אויל כבד משניהם, היינו שיש לו ב׳ חסרונות וקאי על פרעה.
7. והנה באומה הישראלית נמצאים גם כן מדות אלו.
8. איתא **במס׳ ביצה דף כ״ה** דישראי׳ הוי העזין שבאומות.
9. איתא **בהושע פרק ז׳ פסוק י״א** וַיְהִי אֶפְרַיִם כְּיוֹנָה פוֹתָה אֵין לֵב מִצְרַיִם קָרָאוּ אַשּׁוּר הָלָכוּ ופי׳ **המצודות** כיונה הנפתה בקלות כאילו היא בלא לב.
10. אבל באמת אין כאן שום סתירה ושניהם מעלות גדולות בישראי׳.
11. איתא **בשמות רבה פרק מ״ב אות ט׳** ויאמר ה׳ אל משה ראיתי את העם הזה והנה עם קשה עורף הוא אמר ר׳ יצחק בר רדיפא בשם ר׳ אמי אתה סבור שהוא לגנאי ואינו אל לשבחן או יהודי או צלוב.
12. והנה **האהל יעקב** ביאר במה דאיתא בחז״ל בשעה שאמר משה להקב״ה והן אל יאמינו לי אמר לו הקב״ה הם מאמינים ובני מאמינים, דלכאורה נחלקו מן הקצה אל הקצה, דמשה אמר שהם קשים להאמין דבר והקב״ה אמר שקישוי זה גופא סבה לאמונתם.
13. איתא **בשמות רבה פרק כ״א אות ה׳** יונתי בחגוי הסלע הי׳ לומר יונה בחגוי הסלע, ומהו שאמר יונתי אלא אמר ר׳ יוחנן אמר הקב״ה, אצלי הם כיונה פותה כל מה שאני גוזו עליהם עושים ושומעים לי, אבל אצל עובדי כוכבים קשים הם כחיות, דהם מבקשים לבטל מהם את המצות והם נעשים כנגדם קשים כחיות.

14. המדות של תקיפות והתבטלות בכלל ישראי הם מעלותיהם כשמשתמשין בהן באופן הראוי.
15. איתא **בויקרא רבה פרק י״א אות ח׳** אמר ר׳ עקיבא למה נמשלו ישראי לעוף (יונתי בחגוי הסלע) מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפים כך ישראי אין יכולים לעשות דבר חוץ מזקניהם.
16. הכנפים של העוף הם המנהיגים העקרים של העוף, וגילו לנו חז״ל דהמנהיגים של כלל ישראי בכל עניניהם (ע׳ **ביפה תואר שמות רבה פרשה ה׳ אות י״ב**) הם זקני ישראי, והם חכמי הדור כמו שאמרו רז״ל זקן זה שקנה חכמה.
17. היאך קונים חכמה, **רש״י בתהלים** אומר בתחילה נקראת תורת ה׳ (אין לו עדיין קנין בו) ומשעמל בה היא נקראת תורתו.
18. ע׳ **במכתב אליהו** כשמדבר בענין אמונת חכמים, גדולי ישראי גאוני השכל........

פרעה הי׳ לו לב כאבן, וגם כמו צבור של חול

ולקחתם לכם אזוב, על ג' ענינים, מאין באת, ולאן אתה, ולפני מי

פרשת בא

תשמ"ג
בית דוד, אגודה, תשמ"ט
בית רחל, תש"נ
בית דוד, תשנ"ו

1. איתא **בפרשת בא פרק י"ב פסוק י"ג** וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׁם וְרָאִיתִי אֶת הַדָּם וּפָסַחְתִּי עֲלֵכֶם, **ופרש"י** הכל גלוי לפניו אלא אמר הקב"ה נותן אני את עיני לראות שאתם עסוקים במצותי ופוסח אני עליכם, החמלה שזכו כלל ישראי בעת הזאת בא מפאת התבוננות הקב"ה במעשיהם, ועי' **בספורנו** שמלבד מכת הבכורות שלח בשאר העם עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים כי לולא החמלה על ישראי לא היו נמלטים משאר הצרות ששלח על שארית עם מצרים כענין פן תספה בעון העיר, איתא **במכילתא (ז' - מ"ט)** הרי שהיי מצרי בתוך ביתו של ישראי, הרי שהיי ישראי בבית המצרים. נותן אני את עיני לראות, וכמו שכתב **בפרשת שמות פרק ב' פסוק י"א** אצל משה רבינו, וירא בסבלותם **ופרש"י** נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם.
2. ועי' **בלב אליהו שמות נ"ג.** דכל חייהם של ישראי ועד עתה היו מסורים בידיהם של המצרים, משה רבינו אמר לפרעה **(פרק ח' פסוק כ"ב)** הֵן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֻנוּ, זה לא היי דיחוי רק דבר אמיתי.
3. והנה איתא **במכילתא (פ"ו - ל"ד)** ונתנו על שתי המזוזות ר' יצחק אומר מבחוץ כדי שיהיי המצרים רואין ומעיהן מתחכתין, פעולה זו ליקח הדם (עיקר החיות כי הדם הוא הנפש) של אלהיהם ולתת אותו על שתי המזוזות והמשקוף היי מעשה מכעיס מאד למצרים, והיי כרוך מאד במסירת נפש, זהו וראיתי את הדם, ויש להוסיף דעי **הגר"א על התורה** הפסח, ענינו ע"ז של מצרים צאן ומדרגתם בס"א ולכו שחטו אותו, מה שאנו מתפללים בר"ה וכל הרשעה כולה כעשן תכלה כי תעביר <u>ממשלת</u> זדון מן הארץ, עי' **בכף החיים סי' תקפ"ב סוף אות ל"ז.**
4. דַּבֶּר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וְיִשְׁאֲלוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רְעוּתָהּ כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב, היי ג"כ ענין של מסירת נפש דעל ידי שממונם אצלם ירדפו אחריהם ובאמת כ"כ **רש"י פרק י"ד פסוק ה'** נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממונם שהשאילום, ועי' **בהכותב ברכות ט' (ל. ע"י)** שמביא **מדרשת הר"ן דרוש י"א (מ"א:)** שאלה זו היי בתכלית הגנות להיות דרך עלילה וערמה, בזה חזקו לבם לרדוף אחרי ישראי בים, שחשבו המצרים שהכל ערמה וכונת כל אלו הדברים היתה נעלמת מישראי, ואולי גם ממשה (והכונה לפי האמת היי לסבב שירדפם ויכנסו אל הים) וע"ז כותב **הרמב"ן** ואין בכל המופתים פלא כזה, ומ"מ הסכימו לזה, כמה אמונה היו צריכין לפעולה זו.
5. והנה **במדרש (פ"א - ל"ו)** איתא עוד ענין ולקחתם אגדת אזוב שהשפילו עצמן לעשות תשובה כאזוב, וטבלתם בַּדָּם אשר בַּסַּף בזכות התורה שעתידין לקבל דכתיב במתן תורה ויקח משה את הדם.
6. עבודה פנימית היי נתבע מהם להשפיל א"ע כאזוב, ואיתא **בזוהר הק'** אגודת אזוב למה בגין לבערא רוח מסאבא מבינייהו.
7. עי' **בפרי צדיק (ז')** שביאר דמה דאמרו חז"ל אין אגודה פחות מגי מלמד שהיי נתבע מהם השפלה בשלש ענינים, להסתכל בגי ענינים שאמר עקביא בן מהללאי, מאין באת,

ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון.

8. **מאין באת**, צריכין להתבונן כמו שמתחלת יצירתו לא הי׳ לו שום השתתפות ויד ביצירתו, כל כחותיו וכל כשרונותיו הלך ניתן לו, וצריך להבין שסופו כתחלתו שהצלחתו בכל ענייניו עכשיו גם כן הם ניתנין לו כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, וע׳ **מסילת ישרים פרק כ״ב** כי כל מעלה שהוא משיג אינו אלא חסד קל עליו שרוצה לחון אותו, ע״כ אין לו אלא להודות למי שחננו, הא למה זה דומה לעני ואביון שמקבל מתנה בחסד, שאי אפשר לו שלא יבוש, כי כל מה שירבה החסד שיקבל כך ירבה הבושת שיבוש.

9. ***לאן אתה הולך***, השקפות האדם תלוי הרבה בו״לאן אתה הולך״ אם א׳ הולך לחתונה דעתו על מראהו וכדו׳, אם א׳ הולך לבית חולים מתבונן שוב מדברים אחרים, מספרים משל נאה אֵם עם בתה הי׳ עומדים בשורה להכניס לאוטובוס והבת בוכה תמרורים וא״י להשקיטה, מתבררים שהבוס שצריכין ליכנס עומדים צפופים עכשיו ואינה רוצה ליכנס, ורוצה ליכנס לבוס אחרת שפנוי, אבל יש רק חסרון אחת שנוסעת למקום אחר, יכולים לסבול דוחק הרבה אם יודעים היטב, ה״לאן אתה הולך״ ע׳ **מש״כ במס׳ אבות פרק ד׳ משנה י״ז** 8 - 3.

10. חז״ל הקדושים ידעו היטב דבר זה איתא **במס׳ עירובין דף ס״ה** אמרה לי׳ בנתי׳ דר׳ חסדא לר׳ חסדא לא בעי מר נינום פורתא אמר לה השתא אתא יומי דאריכי (לישון בקבר) וקטיני לעסוק בתורה ובמצות וינום טובא, מעשה **בהגר״א** הלואי שיהא לי יצר הרע דהגר״א.

11. **בעל משנת חכמים, המגיד ממזריטש** הציע שיקח בנו לחתן והסכים רק בתנאי שלא ידרשו ממנו לבוא אל החתונה בכדי שלא יתבטל מלימודו אף רגע, **הנודע ביהודה** כותב עליו מעודו יושב אהל איש תם ומועט לאדם לימצא כוותי׳ רב תנא הוא כחד מהראשונים, מעשה **דהגר״א ממעריץ**, ישן יותר י׳ מינוטין, אין מערעץ שלאפט מען, והצטער מאד.

12. איתא **במס׳ כתובות דף ס״ז** כי קא ניחא נפשא דמר עוקבא אמר אייתי לי חושבנא דצדקה, אשכח דהוִי כתב בי׳ ז׳ אלפי דינרי, אמר זו ודאי קלילא ואורחא רחיקתא, קם ובזבז פלגי ממוני׳.

13. **מסילת ישרים פרק כ״ג** כאשר ידמה בלבו רגע הכנסו לפי מלך מלכי המלכים הקב״ה הקדוש והטהור בתכלית הקדושה והטהרה בסוד קדושים אשר אין בהם כל מום והוא עומד לפניהם גרוע ופחות ונבזה מצד עצמו טמא ומגואל מצד מעשיו הירים ראש, היהי׳ לו פתחון פה הנה ודאי שלו רגע א׳ יצייר האדם בשכלו האמת הזה ציור אמיתי, פרוח תפרח ממנו כל הגאוה.

14. **לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון**, מקשין דהחשבון בא קודם ואח״כ דנים, ואומרים בשם **הגר״א** דמתחלה דנים על עצם העבירה ושוב עושין חשבון על הזמן שעבר עבירה הי׳ יכול לעשות כמה מצות, וע׳ **בפרי צדיק** שזה הי׳ ביאור על הקנאה והתאוה והכבוד.

15. וטבלתם בדָם אשר בסף מרמז על מ״ת, ואופן של קבלת התורה, אופן הלימוד דיהא ראשי ורובו שקוע כמו טבילה, ושיהא כל חיותו כדם, כי הדם הוא הנפש, מעשה **דרע״א, הראגעטשאווער** אמר שאם חותכים בן תורה צריך לצאת ממנו גמ׳ רש״י ותוס׳.

16. ואפשר לומר דהנה איתא **בספר מעשה ה'** דהטיבול השני מרור בחרוסת מרמז על הטיבול שהביא לגאולתנו וטבלתם בדם אשר בסף.
17. ואולי אפשר לומר דמרור הוי זכר לוימררו את חייהם, והנה **האגלי טל** מביא **מהזוהר הק'** דבגלותא בתראה אתקיים בהו וימררו את חייהם בעבודה קשה זו קושיא בחומר דא ק"ו ובלבנים זו ליבון הלכה ובכל עבודה ושדה דא ברייתא את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך דא תיקו.
18. ואפשר לומר דהנה איתא **בבית הלוי** דבאמת גאולת מצרים הי' גאולה זמנית, והיינו שנפסקה גלות מצרים באמצעה ועדיין צריכין להשלמה, עדיין מחוייבים לקיים הוימררו את חייהם אלא שזכו דבגלותא בתראה יכולים לקיימה בחומר זו ק"ו.
19. והגעתם אל המשקוף ואל ב' המזוזות, ואיתא **במדרש** דהמשקוף מרמז על אברהם וב' המזוזות מרמזים על יצחק ויעקב.
20. התורה גילה לנו דזהו האופן שיכולים להגיע או על כל פנים ליגע במעשה אבות.
21. **הרבינו יונה בשערי עבודה** כותב ישתדל תמיד להשיג מעלת וחשיבות (<u>האבות</u>), ויבין וישכיל וידע כי יוכל להשיג מעלתם וחשיבותם וחבותם, כאשר יעבוד כמותם כל ימי חייו, כפי כחו והשגתו, כי הקל יתברך אינו מבקש מבני אדם כי אם לפי כחם וגם האבות ז"ל לא עבדוהו כי אם לפי כחם והשגתם.
22. ומסיים כמו שנא' כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו אולי זהו מרמז על ב' יסודות אלו פיך קאי על תורה ובלבבך קאי על הכנעה בלב.
23. וראיתי את הדם, נותן אני עיני לראות הקב"ה הי' מתבונן כל מה שהי' כלול בהעולות אלו ופסחתי עליכם וחמלתי עליכם.

הטעם שצריך ליתן כבוד למלך עכו״ם ואפי׳ רשע, וכ״ש תלמידי חכמים

<u>פרשת בא</u> נאמרה תשסא, תשעג דנישט

תשנ״ה
אגודה, תש״ס

1. ע׳ **דעת חתם סופר ח״א קכ״ג מלכי אוה״ע**, וע׳ **ביאור ר׳ חיים מוולאזין על מס׳ גיטין דף נ״ו.**
2. איתא **בפרשת ויחי פרק מ״ז פסוק ל״א** וישתחו ישראי׳ על ראש המטה, **ופרש״י** תעלא במדני׳ סגיד לי׳ וע׳ **בחי׳ הגרי״ז על התורה (סטנסיל)** דהוא מדיני נימוס.
3. שוב כתיב **פרק מ״ח פסוק ב׳** וַיַּגֵּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בִּנְךָ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ וַיִּתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה, אמר אעפ״י שהוא בני, מלך הוא, אחלק לו כבוד, מכאן שחולקין כבוד למלכות.
4. מקשין הסתירה בין דברי רש״י, **השפתי חכמים** מבאר דלעיל איירי שיעקב אבינו בקש טובה מיוסף והסכים לו, אפשר לומר דכל צורך ההשתחואה הי׳ משום לתא דתעלא וגו׳, אבל הכא יוסף בא לבקש ברכה מיעקב ע״כ זהו משום לתא דחולקין כבוד.
5. **הגרי״ז** מתרץ דהכא כתיב ויתחזק ישראי׳ וישב על המטה הי׳ כרוך בקישויים וטרחה, משום לתא דנימוס אין צריך לזה, וע״כ דיש חיוב לחלוק כבוד למלכות (וכ״מ מלשון **המדרש תנחומא** ולמה נתחזק ישראי׳ וישב).
6. וכן איתא **בפרשת וארא פרק ו׳ פסוק י״ג** וַיְצַוֵּם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לסבול אותם ואל פרעה מלך מצרים צום לחלוק לו כבוד בדבריהם, **ובפרשת בא פרק י״א פסוק ח׳** וְיָרְדוּ כָל עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲווּ לִי לֵאמֹר צֵא אַתָּה וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ **ופרש״י** חלק כבוד למלכות שהרי בסוף ירד פרעה בעצמו, וזה הי׳ במצב ויצא מעם פרעה בָּחֳרִי אף.
7. וחז״ל **במס׳ זבחים דף ק״ב. מכילתא בפרשת בא פרשה י״ג פסוק ויקרא למשה** למידין זה גם מקרא **דמלכים א׳ פרק י״ח פסוק מ״ה** וַיִּרְכַּב אַחְאָב וַיֵּלֶךְ יִזְרְעֶאלָה:(מו) וְיַד ה׳ הָיְתָה אֶל אֵלִיָּהוּ וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו (חגר עצמו) וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד בֹּאֲכָה יִזְרְעֶאלָה: **ופרש״י** נתלבש לרוץ <u>לפני המרכבה ברגליו</u> שלא ילך אחאב יחידי שחלק כבוד למלכות, **ובמכילתא** מביאין עוד ראיות שחנני׳ מישאי׳ ועזרי׳ חלקו כבוד לנבודכנצר.
8. וע׳ **במעין בית השואבה קל״ו** שמעורר היאך מבינים את זה לחלוק כבוד למלך רשע.
9. ועוד מעורר דאיתא **במס׳ שבת דף י״א** אמר רבא בר מחסיא א״ר חמא בר גוריא אמר רב אם יהי׳ כל הימים דיו ואגמים קולמוסים ושמים יריעות וכל בני אדם לבלרין אין מספיקין לכתוב חללה של רשות **ופרש״י** עומק לבם של המושל שהוא צריך להיות לו לב לכמה מדינות למס הקצוב, ולכמה מלחמות ולכמה משפטים והכל ביום א׳ מאי קרא א״ר משרשיא **(משלי פרק כ״ה פסוק ג׳)** שָׁמַיִם לָרוּם וָאָרֶץ לָעֹמֶק וְלֵב מְלָכִים אֵין חֵקֶר.
10. ומעורר בלשונות אלו משבחים להקב״ה בפיוט של אקדמות, גבורין עלמין לֵהּ (גבורה עולמית לו) וְלָא סְפֵק פְּרִישׁוּתָא (אין אפשרות לפרשן) לוּל אִילוּ רְקִיעֵי קְנֵי כל חורשתא (יערים) דִּיוֹ אִל יַמֵּי, וכל מֵי כְּנִישׁוּתָא.
11. ולהבין כ״ז יש להקדים דאיתא **במשלי פרק כ״א פסוק א׳** פַּלְגֵי מַיִם לֶב מֶלֶךְ בְּיַד ה׳ עַל כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַטֶּנּוּ, ומבאר **המלב״ם** הגם שלב האדם הפרטי נתון ברשותו והבחירה בידו, לא כן לב מלך אחרי אשר בבחירתו תלוי עתיד של הכלל, והוא בעניני הכלל

משולל הבחירה.

12. ומפרש **הגאון ר' שמעון שוואב (שליט"א) זצ"ל** דזהו כונת חז"ל חללה של רשות שבאמת אין כלום בפנימיותם וכל ההנהגה שלהם הוא הנהגת הקב"ה ונעשה ע"י ידיהם, ומשום הכי מחשיב חז"ל הנהגותיהם אם יהיו כל הימים דיו וגו' דביסוד הכל הוי הנהגת הקב"ה, והדין כבוד מלכות הוא כיון שהם נעשים הכלי שעל ידם מנהיג הקב"ה עולמו צריכין לתת להם כבוד, כמדו' כמו שאין רוכבין על סוס של מלך.

13. יש מלכות אחרת שג"כ מתנהגת על פי הקב"ה, ע' **ביאור הגר"א במשלי פרק י"ד פסוק כ"ח** מאן מלכי רבנן, **ובהגה** מציין לגיטין רבנן איקרי מלכים, איתא **במשלי פרק ט"ז פסוק י'** קֶסֶם עַל שִׂפְתֵי מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט לֹא יִמְעַל פִּיו ומפרש **הגר"א** הדבור של המלך הוא כמו קסם כישוף כי אף שמרמים אותו יקרה ה' בפיו דבר כדי שיהא משפטו אמת, והענין מאן מלכי רבנן ששפתותיהם כמו קסם.

14. הי' בחור אחד במאנטשעסטר דקנה הגרלה, רצה להתעשר ע"י, ולהחזיק מוסדות התורה, כאשר בא **הגאון ר' אלחנן וואסערמאן** שם שמש אותו הרבה וכאשר הכין לעזוב ממאנטשעסטער בקש הנ"ל מהגרא"ו ברכה שיתעשר ע"י הגרלה, הגרא"ו ברכו בבריאות, לא הי' מובן לו צורך ברכה זו והפציר עוד הפעם להגרא"ו בקשתו, ועוד הפעם ברכו הגרא"ו בברכה הנ"ל, לאחר מעט ימים פתאום נפל באמצע הרחוב והי' חולה מסוכן, ולאחר זמן ארוך חזר לבריאותו, אז הבין ברכת הגרא"ו, וכל ימיו הי' התומך הגדול של ישיבת מאנטשעסטער.

15. שמעתי שצעיר אחד בעל תשובה מת בצעירותו ושאלו **להגאון ר' חיים קניבסקי שליט"א** היאך לנחם את ההורים החפשים, א"ל שיאמרו אם לא הי' בעל תשובה הי' מת מקודם זה, כאשר ניחמו כן המשפחה, אמרה אמו שזהו אמת, שלפני שנה זימנו חבריו החפשים את בנם ללכת אתם בשבת קודש וסירב, והם מתו בתואנת דרכים.

16. והענין מאן מלכי רבנן ששפתותיהם כמו קסם אף שיטעו לפי השאלה מכל מקום במשפט לא ימעל פיו, כלומר בידן עצמו לא יטעו כי לבסוף יתגלה שלא כן הי' המעשה ופסקם אמת, (שמעתי עובדא שאחד מעולי רוסיא הי' בתואנת דרכים בעש"ק, והי' מצבו מסוכן מאוד בשבת קודש, לא הי' לו זרע והי' אשתו מעותדת להיות עגונה כיון שגיסה הי' ברוסיא ולא הי' רוצה לבוא לארץ והיא לא היתה יכולה ללכת שם, שאלו **להגרי"ש אלישיב שליט"א**, ושאל אם יש בארץ קרובה להגיס שברוסיא, ואמרו שיש לו בת בירושלים, העלה שיקדש אותה המסוכן בשבת קודש ושוב תפטור אשתו משום צרת ערוה) כמו שאמרו ההוא שכיב מרע דכתב לה גיטא לדביתהו בהדי פניא דמעלי שבתא ולא הספיק למיתבי' לה, למחר תקף לי' עלמא אתא לקמי' דרבא אמר להו זילו אמרו לי' ליקני' ניהלה להההוא דוכתא דיתיב בי' גיטא אמר לי' רב עיליש מה שקנתה אשה קנה בעלה איכסיף, לסוף איגלי מילתא דארוסה הואי, אם אמרו בנשואה יאמרו בארוסה.

17. ע' **תשובת רע"א סי' קכ"ח** והנה כאשר נשאל חתני חביבי הגאון המפורסם ר' משה נ"י ע"ז נתן דעתו לדון באם העדים הם קרובים ודן להתיר, ואם כי ראייתו אין מחוור כ"כ ראיתי כמה גדול כחן של צדיקים כי חידוש הוא שדן ללא נשאל, ואולם לאחר שעמדו על החקירה נודע שבאמת העדים הם קרובים זה לזה, ורוח ה' דבר בו.

18. מעשה **דחתם סופר** הובא **באז נדברו** שלא רצה לשנות הפסק ועל הקושיות, למדן יותר גדול יתרצנו.

<u>הטעם שצריך ליתן כבוד למלך עכו"ם ואפי' רשע, וכ"ש תלמידי חכמים</u>

19. ע' **במגילת סתרים על המגילה (ב', י"א)** לכאורה הי' יותר טוב לומר שהיא יהודית אולי מחמת זה ימאס בה רק השי"ת שם בלבו והכריחו לצוות עלי' שלא תגיד וע"ש עוד (ג', ב') ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, שמרדכי נסתלק ממנו הבחירה.

20. ויש להתבונן אם על מלכי אומות העולם שיסודם הם כלל אעפ"כ יש חיוב לחלוק להם כבוד כ"ש לת"ח גדולי הדור, מאן מלכי רבנן גודל החיוב לחלוק להם כבוד, וע' **בסי' רכ"ד סעי' ו'** הרואה חכמי ישראל, אומר שחלק מחכמתו ליראיו, שהכל דבר א', ועל מלכי עכו"ם אומר ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם.

אחד מישראי שנפל הרי הוא כחורבן בכל מעשה בראשית

פרשת בא

תנש״א

1. ע׳ **יד יחזקאל פרשת וארא (ג׳ - י״ג)** שהיסודות של אמונה נמצאים בפרשת של ספר שמות, אהקה אשר אהקה אהי׳ עמהם בשאר צרות, והביאור כשאדם רוצה לראות הבורא יתב׳ עליו לבקשו בשעת צרה ואז יראה יד ה׳, כשאין לאדם אל מי לפנות אז הוא <u>רואה</u> הנהגתו של הקב״ה, בשעת המלחמה ראו היאך הקב״ה קל מסתתר אלקי ישראי מושיע.
2. **האורחות חיים,** לבטוח בה׳ בכל לבבך ולהאמין בהשגחתו הפרטית ובזה תקיים בלבבך היחוד השלם בהאמין בו כי עיניו משוטטות בכל הארץ ומניו על כל דרכי איש ובוחן לב וחוקר כליות כי מי שאינו מאמין אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אף באנכי ה׳ אלקיך אינו מאמין, ואין זה יחוד השלם כי זה הוא סגולת ישראי על כל העמים וזהו יסוד כל התורה כולה.
3. **נפש החיים שער ג׳.**
4. **מכילתא,** ונפל ממנו רב, יחידי שיפול מהם הרי הוא עלי ככולם, יחידי שיפול מהם הרי הוא עלי כנגד כל מעשה בראשית, וז״ל **משנת ר׳ אהרן** הרי א׳ מישראי שיפול הרי הוא כחורבן בכל מעשה בראשית, רק הבורא כל העולמים שברא מעשה בראשית יכול להעריך מעשה הבראשית, והבשביל ישראי שנקראת ראשית שבעבורם נברא העולם, **איתא במס׳ סנהדרין** לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראי מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא, ועי׳ **משנת ר׳ אהרן ח״ג** שמביא הגמ׳ **במס׳ תענית דף י״א** יצער אדם עם הצבור שכן מצינו משה רבינו שציער עצמו עם הצבור שנאי וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עלי׳ וכי לא הי׳ לו למשה כר אחת או כסת אחת לישב עלי׳ אלא כך אמר משה הואיל וישראי שרויים בצער אף אני אהי׳ עמהם בצער, דלא די בהרגשה בצער הצבור, אלא שיצטער צער גופני אף שאין תועלת בזה לציבור, וזהו מצד הדבק במדותיו ובהקב״ה כתיב עמו אנכי בצרה, בכל צרתם לו צר.
5. וז״ל **משנת ר׳ אהרן** וצריך להתחזק במיעוט דיבור אפי׳ בענינים הנוגעים למצב, שכל דיבורים גורמים רק ביטול תורה וכל השמיעה לחדשות והעסק בהם הם רק עצת היצר.
6. **הרמב״ן סוף פרשת בא.**
7. **תהלים פרק ל״א,** אמונים נוצר ה׳, שומר ה׳ את המאמינים בישועתו, ועי׳ **תהלים פרק פ׳ פסוק ג׳** לפני אפרים ובנימין.

אם בתחלה תהיו עמלים בתורה, לבסוף לא יהי' לעול ולעמל רק לתענוג

פרשת בא

תשנ"ז

1. תכליתו של יציאת מצרים הי' בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, איתא בסוף פרשת בהר כי לי בני ישראי עבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים.
2. בארץ מצרים למדו מהותו של עבדות, עבדים היינו לפרעה במצרים.
3. וז"ל **החתם סופר ריש פרשת ויחי** אבל האמת תחת היותנו עבדים לפרעה צריכין אנו להטות שכמנו לקבל עול תורה ומצות ולהיות עבדים לאלקים, כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים **ופרש"י** שטרי קודם.
4. ומה יעשה ישראי ואפשי בבשר חזיר, והילוך בבתי טרטיאות ובקציצת פאות הראש וזקן, אבל מה יעשה והתורה אוסרתה, והוא יהודי כשר ואינו רוצה למרוד על אדוניו שהוא עבד נמכר לו, זהו עובד ה' כל ימיו והוא לו עול על צוארו, אך הוא יהודי כשר.
5. **הרבינו יונה בשערי תשובה (א' - ו')** כותב אם אמר יאמר העבד לרבו כל אשר תאמר אלי אעשה זולתי דבר א', כבר שבר עול אדוניו מעליו והישר בעיניו יעשה, פי' אפי' כל מה שעושה אינם רק כבחינת והישר בעיניו יעשה.
6. ועי' **בית הלוי פרשת לך לך** דאיתא **במדרש** אדם ובהמה תושיע ה', אעפ"י שאדם אנחנו, נמשכנו אחריך כבהמה.
7. והענין דהאדם העושה רצון חבירו ועושה כל מה שחבירו מצוהו מ"מ עיקר העשי' הוא אדעתי' דנפשי' דבר העיקר מה ששומע לחבירו ועושה כציוויו הוא משום דמכיר בשכלו שהוא צריך לעשות רצונו, אם מצד יראה אם מצד אהבה או משום קבלה איזה טובה, ועכ"פ הוא עושה מה ששכלו מחייבו, ונמצא עושה רצון עצמו ג"כ בזה שעושה רצון חבירו, ומשום הכי איתא **במס' קידושין דף כ"ה:** דבהמה גסה נקנית במשיכה דקוראה והיא באה, אבל עבד אינו נקנה בזה אם לא שהאדון תוקפו, והטעם דאדם אדעתי' דנפשי' עביד, אבל בהמה אדעתא דמרי' עביד, וזהו אעפ"י שאדם אנחנו נמשכנו אחריך כבהמה.
8. אברהם עבדי, **הגאון ר' ישראי' חיים קפלן זצ"ל** הי' מבאר דאיתא **במס' נדרים דף ל"ב:** א"ר אמי בר אבא כתיב אברם, וכתיב אברהם, בתחלה המליכו על רמ"ג אברים ולבסוף המליכו על רמ"ח אברים, ופי' **הר"ן** שבתחלה המליכו הקב"ה על אבריו שהם ברשותו ליזהר מעבירה, אבל עיניו ואזניו של אדם אינם ברשותו שהרי ע"כ יראה בעיניו ובאזניו ישמע, ולבסוף כשנימול המליכו הקב"ה אפי' על אלו שלא יסתכל ולא ישמע כי אם דבר מצוה.
9. והי' מרן מעורר דאף קודם המילה אמר לשרה הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את דעד עכשיו לא הסתכל בה.
10. גדולי עולם עמלו הרבה ע"ז דא' מההנהגות של רב הי' שלא הסתכל חוץ מד' אמות שלו ולאחר פטירתו קבל ר' יוסף על עצמו הנהגה זו וכיון שראה שא"י לעמוד על עצמו סימא את עצמו.
11. ועי' **בנין עולם ט.** שבאו קבוצת אנשים לבקר בית התלמוד בקלם ובאו ברעש ואף א' מהתלמידים לא הסב את ראשו, ועי' **בלב אליהו (מתולדותיו 21)** כשהי' הולך ברחוב לא הי' מטה את ראשו להצד רק ישר נכחו, פעם אחת הוזקק לניתוח על העינים והזמן

הוקבע לשעה שלש אחה״צ, בשעה שתים יצא מהבית וחכינו בתחנה לאוטובוס שיבא חכינו הרבה זמן כי התאחר אז מלבוא, הסבלנות פקעה אצל כל העומדים שם וכל רגע הטינו את ראשינו לראות אם כבר הופיע מרן עמד כדרכו בלא לנוע כלל, פתאום כנראה גם לו פקעה הסבלנות והטה אף הוא ראשו לצד ההוא, אבל מיד נזדעזע מיהר וישר ראשו בפחד גדול ואמר בקלם הייתי מקבל מנה גדושה של תוכחה על הטיית הראש כזו שלא לצורך.

12. מרן כתב בקבלותיו להשתדל שעה ראשונה של הסדר שלא להסתכל אנה ואנה כדי להרגיל את העינים שלא יהיו הפקר, ודכירנא שהי׳ רגיל לשום ידו על עיניו בכדי שלא להביט בחוץ.

13. איתא **בקובץ מאמרים מ״ח** כתב **הרמב״ם בהל׳ תשובה פרק ה׳ הל׳ ב׳** כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו ומעורר **הגאון ר׳ אלחנן וואסערמאן** דהא כתיב ולא קם כמשה, ומתרץ דהיינו לענין נבואה ולא בצדקתו, אבל מעורר דפשוט שאי אפשר לשום אדם להגיע למדרגתו.

14. ומתרץ דמשה נקרא עבד ה׳ ופי׳ **הרד״ק** דגדר עבד הוא שאין קנין לעבד בלא רבו, ויד עבד כיד רבו, ומה שקנה עבד קנה רבו, וכזה הי׳ משה רבינו שכל כחותיו וחושיו ודעתו הי׳ כולן קודש לה׳.

15. והמדה הזאת נדרשת מכל איש ישראי׳ כדתנן וכל מעשיך יהי׳ לשם שמים.

16. כתיב החדש הזה לכם וביאר **הספורני** בימי השיעבוד לא היו ימיכם שלכם אבל היו לעבודת אחרים ורצונם, אבל מכאן ואילך יהיו החדשים שלכם לעשות בהם כרצונכם.

17. והנה **החתם סופר** ממשיך אעפ״י שאמת הוא שאפי׳ עול תורה כבד על צוארנו, מחוייב אני לקבלו ולסבלו, כי עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה׳ משם, אבל חלילה וחס אין זה עול כבד כ״א שמחה וחדוה אשרנו מה טוב חלקנו ומבאר בזה מה דאיתא **בפרשת בחוקותי** אני ה׳ אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהיות להם עבדים ואשבור מֹטות עֻלכם, ומפרש **החתם סופר** שעול תורה לא יהי׳ לכם לעול, יש הבטחה אם בחקתי תלכו, אם בתחלה תהיו עמלים בתורה, לבסוף לא יהי׳ לעול ולעמל אלא לתענוג.

18. ע׳ **בחי׳ רבינו דוד (שכ״ב, שכ״ג)** שמבאר דאיתא בגמ׳ הכל מודים בשבת דבעי ״לכם״ משום דכתיב וקראת לשבת עונג, מכיון שמביאין ראי׳ מן הכתוב י״ל שהוא מן התורה.

19. ומקשה על מר ברי׳ דרבנא דהוי יתיב כולה שעתא בתעניתא לבר מעצרתא ופוריא ומעלי יומי דכיפורי, למה לא הי׳ חושש כמו כן לשבת שהוא מן התורה.

20. ומתרץ דלא הי׳ יושב בגזירת תענית אלא לרוב חשקו בתורה הי׳ מונע מעצמו אכילה ושתי׳ כל הימים בעוד שהי׳ זמן בית המדרש ולא הי׳ אוכל עד הלילה שהי׳ הולך לביתו, ואעפ״י שלא הי׳ עליו דין תענית אמרו עליו שהי׳ יושב בתענית מפני שלא הי׳ אוכל בימים אלא בלילות, ומפני שהי׳ מונע עצמו מאכילה ושתי׳ לחשך התורה אף בשבת הי׳ רשאי בכך, שבשבת לא הוזהר אלא לקרא לא עונג וזה הי׳ עונג שלו וכן בכל שאר יו״ט, זו היתה שמחתו בעסקו בתורה יותר מאכילה ושתי׳.

21. ואולי יש להעמק בזה כונת **רש״י ריש בראשית** אמר ר׳ יצחק לא הי׳ צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם.

22. מספרים שבעל **חידושי הרי״ם** אמר לחסידיו שבאמירת הלל צריכין לכוון בשעת אמירת אנא ה׳, נחלקו חסידיו אם כונתו בהושיעה נא או בהצליחה נא והוא ביאר שכונתו על אנא ה׳ כי אני עבדך

איך שאפשר לקדש את עצמו ע"י אכילה, וח"ו להיפך

פרשת בא

בית דוד, תשנ"ט

1. וז"ל **החינוך מצוה ט"ז** שלא לשבור עצם מכל עצמות הפסח שנא' ועצם לא תשברו בו.
2. משרשי המצוה לזכור נסי מצרים וגם זה גזע מן השרש הנזכר שאין כבוד לבני מלכים ויועצי ארץ לגרור העצמות ולשברם ככלבים, לא יאות לעשות ככה כי אם לעניי העם הרעבים, ועל כן בתחלת בראנו להיות סגלת כל העמים ממלכת כהנים וגוי קדוש ובכל שנה ושנה באותו הזמן ראוי לנו לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שעלינו לה באותה שעה, ומתוך המעשה והדמיון שאנחנו עושים נקבע בנפשותינו הדבר לעולם.
3. ומסיים ודע כי האדם נפעל לפי פעולותיו ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עוסק בהם אם טוב ואם רע, ואפי' רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם ישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצות ואפי' שלא לשם שמים ינטה אל הטוב ומתוך שלא לשמה בא לשמה ובכח מעשיו ימית היצר הרע, ואפי' אם יהי' אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים חפץ בתורה ובמצות, אם הכריחו המלך ומינהו באומנות רעה אם כל עסקו תמיד באותה אומנות ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור, כי ידוע הדבר ואמת שכל האדם נפעל כפי פעולותיו.
4. לכן ראה מה עסקך כי אחריהם תמשך ואתה לא תמשכם ואל יבטיחך יצרך לומר מה הפסד יש כי אתענג לפעמים בתענוגי אנשים לשבת בשוקים וברחובות להתלוצץ על הלצים וכיוצא באלו הדברים שאין מביאין עליהם אשמות וחטאות.
5. הרבה דברים יש ללמוד מדבריו הק' וע' **בשערי העבודה** הפתח הראשון שידע האיש העובד ערך עצמו ויכיר מעלתו ומעלת אבותיו וגדולתם וחשיבותם וחבתם אצל הבורא יתב'.
6. וישתדל ויתחזק תמיד להעמיד עצמו במעלה ההיא.
7. ויצא לו מזה כי כאשר יתאוה תאוה ויעלה בלבבו לעשות דבר שאינו כגון יבוש מעצמו ויבוש מאבותיו וישיב לנפשו ויאמר אדם גדול וחשוב כמוני שיש בי כמה מעלות טובות ושאני בן גדולים, איך אעשה הרעה הגדולה הזאת.
8. ואם חלילה וחס לא יכיר מעלתו ומעלת אבותיו נקל יהי' בעיניו ללכת בדרכי הפריצים ולהיות כא' הנבלים למלאת תאותו.
9. ומסיים, על כן ישתדל תמיד להשיג מעלת "אבותיו" ויבין וישכיל וידע כי יוכל להשיג מעלתם וחשיבותם כאשר יעבוד כמותם כפי כחו והשגתו כל ימי חייו, כי הקל יתב' אינו מבקש מבני אדם כי אם לפי כחם וגם האבות לא עבדוהו כי אם לפי כחם והשגתם.
10. מעונין כאשר צוה השי"ת להכיר מעלותינו הי' הציווי בעניני אכילה שלא לשבר העצמות ככלבים.
11. **החסיד יעבץ פרק ג' משנה ג'** כותב זמן הסעודה מעבר מסוכן, שאם ימשך אז אחר היצר וגבר עמלק וכאשר ירים ידו בתורת משה וגבר ישראי.
12. ע' **בשלחן הטהור קס"ה**: המגיד אמר להבית יוסף הא דאיתא **במשלי פרק כ"ג פסוק א'** כִּי תֵשֵׁב לִלְחוֹם אֶת מוֹשֵׁל בִּין תָּבִין אֶת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ, דהיינו כשתשב לאכל לחם עם היצר הרע שהוא מושל באדם בין תבין את אשר לפניך, שאתה אוכל לפני המלך,

ואיזדהר מלמיכל כרעבתנותא.

13. וע' **בקובץ אגרות מהחזון איש (כ' - א')** ליזהר מאד מאד מאכילת תענוג, ואם בטומאת הגוף יש ראשון לטומאה ויש אב מטומאה ויש אבי אבות הטומאה, בטומאת הנפש של מילוי התאוה באכילת תענוג מתאחד ראשון לטומאה ואב הטומאה ואבי אבות הטומאה, דבר זה הוא מן השפלים מאד מעכבים את הלימוד וכדאמרו **במדרש** עד שאדם מתפלל שיכנסו ד"ת לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו.

14. וע' **משנת ר' אהרן (ב' -ל')** והנה באבות ר"ש אומר ג' שאכלו על שלחן א' ולא אמרו עליו ד"ת כאילו אכלו מזבחי מתים אבל שלשה שאכלו על שלחן א' ואמרו עליו ד"ת כאילו אכלו משלחנו של מקום, הרי דאין המדובר כאן מצד ביטול תורה אלא מצד האכילה עצמה והבדל כזה, דנחשב ח"ו כאילו אכלו מתקרובות עכו"ם ומאידך שלחן שאמרו עליו דברי תורה הרי הוא כשולחנו של מקום כשולחן דבהמ"ק והיינו כי עצם האכילה הרי היא מעשה חומרי, אם אמרו עליו ד"ת הרי נחשב השלחן לפני ה', השלחן מתקדש ואמרו בסוף **מס' חגיגה** דשולחנו של אדם מכפר עליו כמזבח.

15. וכדאי וראוי מאד לקבל ענין זה למעשה בקיבוץ של בני תורה לדבר בדברי תורה על השלחן בפרט, שהרי ישנן הערות אצל רבים ויתבררו ויתלבנו כמה דברים.

16. **האפיקי ים סוף הספר אות ט'** לקדש מעשיו הגשמיים ולעשות הכל לשם שמים וקודם אכילתו יאמר הנני מכוין לאכל כדי לחזק את גופי לעבודת הבורא יתברך, שמעתי בשם **הבעל שם טוב** אשר הוצאת אתכם מארץ מצרים להיות <u>לכם</u> לאלקים, וע' **ברמב"ם סוף פרק ג' מהל' דעות** דבשעת אכילה ושינה קרוי עובד ה' וזהו מה שאמר שלמה המלך בכל דרכך דעהו.

17. וע' **יסוד ושורש העבודה (שער המפקיד ימי שובבים)** שמביא בשם **האריז"ל** יהא זהיר מאד בכונת ברכת הנהנין.

נפלה לא תוסיף קום בתולת ישרא׳

פרשת בא

תשנ״ט

1. קריאה ממועצת גדולי התורה כ״ה טבת
2. נתאספו רבנים ועסקנים ערב ר״ח שבט, **האדמו״ר מנובמינסק שליט״א** פתח בדברי **בעל הטורים פרשת וארא פרק ו׳ פסוק ח׳** כתיב בקרא והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אֹתָה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אֹתָה לכם מורשה אני ה׳ וכתב **הבעל הטורים** ב׳ במסורה ונתתי אותה לכם מורשה ואידך תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב שבזכות התורה ירשו כדכתיב ויתן להם ארצות גוים, בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו.
3. וביאר שיש ב׳ ענינים, **א׳** ארץ ישראי׳ מוחזקת לנו מאבותינו, **ב׳** אבל הזכות שנזכה לחיות שם תלוי בשמירת התורה, ובעת ובזמן שרואים שנוטלים מאתנו חלקים בא״י באותו עת יש מלחמה גדולה לעקור תורה מעם ישרא׳.
4. ע׳ **קובץ מאמרים (צ״א.)** מפני שהפרשה ההיא ששב יעקב מגלותא לבית אביו ועדיין הי׳ בדרכו היא פרשת עיקבתא דמשיחא, איתא **בפרשת וישלח** ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר וע׳ **בבית הלוי** דמעשה אבות סימן לבנים ולא ינצלו ממלחמתו של שרו של עשו עד שיעלה השחר והיא ביאת המשיח ומביא **מהזוהר הק׳** דגלותא כלילא דמי, ושלטא ההוא אבק על ישרא׳ ואינון שכיבא לעפרא עד דיסתלק נהורא.
5. איתא **בעמוס פרק ה׳ פסוק ב׳** נפלה לא תוסיף קום בתולת ישרא׳, וע׳ **חי׳ הגר״א על ברכות דף ד:** דהכי פירושו נפלה ולא תוסיף לנפול עוד פי׳ שתהא נפילה כ״כ גדולה שא״א לנפול עוד שיהיו בדיוטא התחתונה אז סי׳ קום בתולת ישרא׳.
6. וז״ש **בגמ׳ מס׳ חגיגה דף י״ד.** י״ח קללות קילל ישעי׳ את ישרא׳ ולא נתקררה דעתו עד שאמר להם המקרא הזה, ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד.
7. וקשה וכי הי׳ שונא ישרא׳ כ״כ, אבל מקודם לא נתקררה דעתו דלא צפה עדיין לישועה כל זמן שיוכל להיות נפילה יותר גדולה וכיון שאמר ירהבו, אז צפה לישועה שהוא בדיוטא התחתונה.
8. נתבונן מעט בהי״ח קללות, כי הנה האדון ה׳ צבאקות מסיר מירושלים ומיהודה מַשְׁעֵן ומשעֵנה, בעלי מקרא, בעלי משנה, כֹּל מִשְׁעַן לחם אלו בעלי תלמוד, וכל משען מים אלו בעלי אגדה, גבור, זה בעל שמועות, ואיש מלחמה, זה שיודע לישא וליתן במלחמתה של תורה, שופט, זה דיין שדן דין אמת לאמיתו, וַחֲכַם זה תלמיד המחכים את רבותיו, חרשים בשעה שפותח בדברי תורה הכל נעשים כחרשים.
9. ונתתי נערים שריהם, אלו בני אדם שמנוערים הן המצות, ותעלולים ימשלו בם, **ופרש״י** תעלולים ליצני בני אדם המבזין אותם.
10. ולא נתקררה דעתו עד שאמר ירהבו הנער בזקן, אלו בני אדם שמנוערים מן המצות ירהבו בימי שממולא במצות כרמון, והנקלה בנכבד, יבא מי שחמורות דומות עליו כקלות וירהבו במי שקלות דומות עליו כחמורות.
11. וע׳ **קובץ מאמרים (צ״ח)** שמביא **מהזוהר הק׳** גזלנין מארי שוחד דאינו דיינין ריש עמא ועלייהו איתמר הי׳ צרי׳ לראש.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1. [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible]
4. [illegible]
5. [illegible]
6. [illegible]
7. [illegible]
8. [illegible]
9. [illegible]
10. [illegible]
11. [illegible]

[illegible]

12. וע׳ **מתנת חיים (נ״ח - נ״ט)** שהי׳ חילוק בין הנהגת גדולי ישרא׳ בחנוכה מבפורים, בפורים עסקו בתפילה ובתענית, ובחנוכה הלכו למלחמה.
13. בפורים הי׳ גזירה על הגופים וזהו עונש מן השמים, והתכלית לחזור בתשובה, גדולה הסרת הטבעת ממ״ח נביאים, וזהו מה שעסקו בתענית ותפילה.
14. גזירת השמד זהו ממלחמת השטן מהנסיונות הנופלות כל כלל ישרא׳ ואז צריכין ללחום במסירת נפש.
15. אומרים בויהי כבוד ג׳ פסוקים כי בחר ה׳ בציון אוה למושב לו, כי יעקב בחר לו קה ישרא׳ לסגולתו, כי לא יטש ה׳ עמו ונחלתו לא יעזב.

ביאור מה נתחדש בקריעת ים סוף שנעשו אז יראי ה׳

פרשת בשלח

תש״מ
תשמ״ג
בית דוד, אגודה, תשנ״ה

1. ע׳ **בבית הלוי (בראשית ד.)** שהביא **מהמדרש (ע׳ בילקוט אות ר״מ)** וייראו העם את ה׳, עד כאן לא היו יראים את ה׳ מכאן ואילך היו יראים את ה׳.
2. והעיר דמה נתחדש בקריעת ים סוף שנעשים דוקא אז יראי ה׳, ועי״ ריבוי המכות והעונשים במצרים לא היו יראי ה׳, ועו״ק דאפי׳ אצל עבדי פרעה כתיב הירא את דבר ה׳ מעבדי פרעה, ולפי תי׳ אתי שפיר דדבר ה׳ היינו מההתראה, ואינו אותו יראה שזכו כלל ישראי׳.
3. והפסוק מסיים ויאמינו בה׳ ובמשה עבדו ואיתא **בזוהר הק׳** וכי עד השתא לא האמינו בה׳ והכתיב ויאמן העם וישמעו כי פקד ה׳ את בני ישראי׳, והא חמו כל אינון גבוראן בעביד להו קב״ה במצרים, אלא מאי ויאמינו ההוא מלה דאמר משה, ויאמר משה אל הים אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה׳ וג״כ אינו מובן.
4. איתא **במדרש תנחומא** בעולם הזה יש להם יצר הרע והם מתייראן מן העבירות, לעתיד לבוא שאין יצר הרע ממה הן מתייראין, מתייראין מן הטוב הצפון להם כמו שנאי׳ ופחדו אל ה׳ ואל טובו וגם זה אינו מובן.
5. והנה יש ב׳ אופני יראה, יש יראת העונש שאדם מתבונן על מעשיו לא טובים שעשה וכמה גדול העונש אשר יגיע לו עבורם, ויש עוד יראה ופחד, ע׳ **בית הלוי** כשיתבונן בעצמו היאך טבעו עלול לחטא וכשיסיח דעתו ילכד בפח היצר הטמון בלבו, וע׳ **במסילת ישרים פרק כ״ד** ובעבור תהיי יראתו על פניכם לבלתי תחטאו, אשרי אדם מפחד תמיד, אל תאמין בעצמך עד יום מותך, וע׳ **מסילת ישרים** יראת העונש כפשוטה שאדם ירא מעבור את פי ה׳ מפני העונשים אשר לעבירה אם לגוף ואם לנפש.
6. ביתר ביאור איתא **במשלי פרק כ״ח פסוק י״ד** אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה ואמרו חז״ל ההוא בדברי תורה כתיב, בעניני תורה אין לאדם על מה לבטות, אל תאמין בעצמך עד יום מותך, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקב״ה עוזרו אינו יכול לו, תא חזי פחדן של הראשונים ע׳ **ילקוט שמעוני פרשת ויחי קס״א** מעשה בר׳ מתיא בן חרש שהיי יושב בבית המדרש ועוסק בתורה והיי זיו פניו דומה לחמה וקלסתר פניו דומה למלאכי השרת שמימיו לא נשא עינו לאשה בעולם, פעם אחת עבר השטן ונתקנא בו אמר אפשר אדם כזה לא חטא, אמר לפני הקב״ה רבש״ע ר׳ מתיא בן חרש מה הוא לפניך א״ל צדיק גמור הוא, אמר לפניו תן לי רשות ואסיתנו, א״ל אין אתה יכול לו, דבר פלא הוא זה, הקב״ה מעיד על אדם שהוא בעל בחירה דבר כזה, ״אף על פי כן״ זהו ג״כ דבר פלא, השטן שומע זה מהקב״ה ועדיין משתדל, א״ל לך, נדמה לו כאשה יפה עמד לפניו, כיון שראה אותו הפך פניו ונתן לאחריו, שוב בא ועמד לו על צד שמאלו, הפך פניו לצד ימין, היי מתהפך לו מכל צד, אמר מתירא אני שמא יתגבר עלי יצר הרע ויחטיאני, מה עשה אותו צדיק, קרא לתלמיד שהיי משרת לפניו, א״ל לך והבא לי אש ומסמר, הביאו לו מסמרין ונתנום בעיניו, כיון שראה שטן כך נזדעזע ונפל לאחוריו, באותה שעה קרא הקב״ה למלאך רפאי א״ל לך לרפא את ר׳ מתיא בן חרש, בא ועמד לפניו א״ל מי אתה א״ל אני הוא

רפא׳, ששלחני הקב״ה לרפאות את עיניך אמר לו הניחני, מה שהי׳ הי׳, חזר לפני הקב״ה אמר לפניו רבש״ע כך וכך אמר לי ר׳ מתיא, א״ל לך אמור לו אני ערב שלא ישלוט בך יצר הרע, מיד רפא אותו.

7. אין מיתה בלא חטא, אין יסורין בלא עון, כל יסורי עולם הזה והמיתה הם תולדות מחטא.

8. וחוץ מזה מי יכול לשער עונשי עולם הבא (אינו כמו שכתב **בראשית חכמה**, גרע מזה) **הרמב״ן בהקדמתו לאיוב (כ״ג.)** כותב אם יאבד הָקֶל מגופו בעולם הזה כל הטובה אשר נהיתה בעולם ויהי׳ נידון בייסוריו של איוב כל ימיו, טוב לו משיענש בנפשו להיות נידון בעולם הנשמות ביסורי גיהנם, ועי׳ **במשלי פרק כ״א פסוק ט״ו** שמחה לצדיק עשות משפט, שמחה לצדיקים שהקב״ה מביא יסורים עליהם (בעולם הזה) ועי׳ **בכוכבי אור (ס״ו. ד״ה אכן)** העונש האמיתי הוא בעולם הרוחני, אולם אם הקב״ה מעניש האדם בעולם הזה תקטן איפת העונש בכמה אלפים ורבבות מדרגות והוא חלק קטן מאד נגד העונש הרוחני, והטובה הגדולה לאדם למרק עונותיו ביסורי עולם הזה.

9. כל זה באה על ידי היצר הרע (על ידי שנכשל או שעלול ליכשל בחטא) ובעצם יראה כזו שייך ג״כ מבשר ודם שירא מהפורעניות שיכול להביא עליו ואין זה נקרא ויראו את ה׳.

10. ויש יראה אחרת, אם אחד נפל לים ובא א׳ ומחזיקו בידו שלא יטבע ואם רק ירף ממנו מלהחזיקו הלא יטבע, במצב כזה יש לו ב׳ הרגשים, הא׳ ע״י הכרת טובו יהי׳ לו אהבה רבה לאותו איש שבלעדו אין לו שום אופן קיום, אבל גם כן יש לו יראה ופחד ע״י שמכיר חולשתו ומצבו ועד כמה תלוי באחיזתו.

11. בעצם אין לאדם לשער מצבו ומצב העולם, אומרים בתפילה המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כאמור לעושה אורים גדולים, איתא **במדרש** לעולם ה׳ דברך נצב בשמים, דהדיבור שאמר הקב״ה יהי רקיע הוא עומד ומהוה להרקיע.

12. אין לשום דבר בעצם שום מציאות בעולם מבלי מה שמהוה אותו ה׳, וזהו מה שאנו אומרים בכל יום, על חיינו המסורים בידך, וזהו שם ה׳, מהוה כל הנמצאים.

13. לעתיד לבוא יכירו כל אחד את זה ופחדו אל ה׳ ואל טובו, ע״י הכרת טובו ופחדו אל ה׳, וזהו נקרא יראת ה׳, ה׳ מדת הרחמים, כמה תלויים ברחמיו, כמה מקבלים מרחמין הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך.

14. במכות מצרים הגיעו ליראת העונש, אבל ע״י קריעת ים דהלכו על המים (דשליש המים נקפא, ועי׳ **בסידור הגר״א** ויעברו בתוך הים שהי׳ חסד גדול שלא היו צריכין לרדת אל קרקעית הים) וגם על ראשיהם היו המים תלויים והכירו אז חסדי ה׳ וזכו אז אל ופחדו אל ה׳ ואל טובו שכל מהותם תלויים בחסדו, זהו וייראו העם את ה׳, משא״כ אצל עבדי פרעה הירא מדבר ה׳, התראתו.

15. וזהו כונת הזוה״ק דזכו אז ויאמינו בה׳ מה דאמר להון משה אל תיראו, וכלשון הנביא מי את ותראי מאנוש ימות, על חיינו המסורים בידך, ע״י הכרה שאין עוד מלבדו ואין לשום דבר שום כח ומעלה בעולם שוב אין לירא מן המצרים, שוב אין ביבשה יותר מבים, וזהו ויאמינו בה׳,ולפי זה יובן מש״כ **בשפת אמת** התיצבו וראו <u>היום</u> את אשר יעשה דבבחינה שמשיגים ופחדו אל ה׳ ואל טובו זו יכולים לראות כל הישועות אשר יעשה.

16. והנה כלל ישראי׳ זכו להכרה זו ראיי׳ חושית, ע״י שהשרישו בלבם הכרה זו, דבר אל בני ישראי׳ ויסעו, אין לפחוד מים אין לפחיד משום דבר, אין עוד מלבדו, וזה הי׳ גדלות

נחשון בן עמינדב דאיתא **במכילתא** שאמר הושיעני אלקים כי באו מים עד נפש, וע׳ **פנים יפות ריש פרשתנו** דאע״ג שהיי להם אמונה שהלכו למדבר מ״מ היו יראים ממלחמה, וכיון שלא היי בטחונם חזק היי באמת המלחמה קשה להם, כדכתיב ברוך הגבר אשר יבטח בה׳ והיי ה׳ מבטחו, וע״ש ה׳ לי לא אירא מה יעשה לי אדם.

17. ובעצם סדר זה נוהג גם בדורנו ע׳ **נפש החיים שער ג׳ פרק י״ב** ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה להסר ולבטל מעליו כל דינין ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו, כשהאדם קובע בלבו לאמר הלא ה׳ הוא האלקים האמיתי ואין עוד מלבדו יתב׳ שום כח בעולם, ומבטל בלבו ביטול גמור ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ב״ה, כן יספיק הוא יתב׳ בידו שממילא יתבטלו מעליו כל הכחות והרצונות שבעולם שלא יוכלו לפעול לו שום דבר.

18. מעשה **בהגר״ז, וע׳ שפתי חיים ח״ג נ״ד**

כדי ליכנס לכלל ישראל צריך המדה של גמילת חסדים

פרשת בשלח

תשמ"ב
אגודה, תשמ"ז
בית דוד, אגודה, תשנ"ב
אגודה, תשנ"ו
בית דוד, אגודה, תשנ"ט
אגודה, תש"ס

1. שמעתי **מהר"ם ממאנטשעסטער (שליט"א) זצ"ל** דברוחניות ליכא דבר קטן בין לטוב ובין למוטב, ודבר זה יכולים ללמוד מדהלן, וכדאיתא **במס' שבת דף ל"ב.** על ידי פרקליטין גדולים אדם ניצול, העושה מצוה אחת קונה פרקליט אחד, ומהו פרקליטין גדולים, תשובה ומעשים טובים ואיתא שם ר' אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר אפי' תשע מאות ותשעים ותשעה באותה מלאך לחובה ואחד לזכות ניצול שנא' אם יש עליו מלאך מליץ אחד מִני אֶלף להגיד לאדם ישרו וַיְחֻנֶּנּוּ ויאמר פְּדָעֵהוּ מרדת שָׁחַת מצאתי כֹפֶר.
2. ויהי בשלח פרעה את העם, איתא **במדרש תנחומא** שילוח הזה לוי' כמא דאת אמר ואברהם הולך עמם לשלחם, וכן הוא אומר וישלחם יצחק וַיֵּלְכוּ.
3. וע' **בעץ יוסף** דהי' קשה להמדרש לומר דפשטי' דקרא הוא שפרעה שלחם דהא חזינן שבלעם נתוכח עם בלק על שלא דקדק בדבריו שאמר הנה עם יצא ממצרים דמשמע שמעצמו יצא ואמר קל מוציאם ממצרַים, ר"ש שהי' הכתוב ראוי לדקדק בדבריו ולמה אמר הכתוב ויהי בשלח פרעה וע"ז תירוץ המדרש דשילוח זה לוי' שהי' פרעה מלוה אותן כדי שילכו במהירות שהי' ירא שאם יעכבו עוד, יומותו כולם.
4. ומה שכרו לא תתעב מצרי, חזינן מזה חי' גדול שבשביל חסד זה שליווה אע"ג שכונתו הי' לתועלת עצמו, מ"מ זכה שלא תתעב מצרי ובנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא בקהל ה', כמו שכתוב בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה'.
5. איתא **בקהלת פרק ז' פסוק ב'** טוב לָלֶכֶת אֶל בֵּית אֵבֶל מִלֶּכֶת אֶל בֵּית מִשְׁתֶּה בַּאֲשֶׁר הוּא סוֹף כָּל הָאָדָם וְהַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ, ואיתא **במדרש פרק י"ח אות ה'** זה חי עולמים שהוא משלם שכר לבר נש על כל פסיעה ופסיעה בגמילות חסדים.
6. כאשר הולכין לבית האבל אין מרגישין החסד שעושין, וז"ל **הגר"א איוב פרק ב' פסוק י"א** כי טבע המצטער כאשר יראה שאחרים משתתפין בצרתו ומצטערים על צערו יתנחם <u>מעט</u> מעצבו ומרגזו, ואפ"ל דעל ידי פסיעות ניכר השתתפותם, אבל אצל הקב"ה הלֶכֶת גופא הוי דבר גדול מאד, והחי עולמים, אולי דנקט לשון זה דגמילת חסדים משתלם בבי' עולמים, אוכלים פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא, ועל ידי הפסיעות של פרעה זכה כל האומה המצרית ללא תתעב מצרי, ע' **שערי אורה ח"ב פ"א.** שהביא מעשה ששמע **מהגרא"ם שך (שליט"א) זצ"ל** ששמע **מהגרי"ז** שחברתה של **אשת הגר"א** בא אלי' בחלום ואמר לה שכשהם ביקרנו אצל אשה פלונית ולא מצאנו אותה וכשהלכנו אחר כך ברחוב הרמת את ידך והראית באצבעך שהנה הולכת, על כסף צדקה רשום שם שתינו, אבל רשום שמך אצל הרמת היד.
7. בפסוק איכא טעמא אחריני לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו, ואיתא **במס' ברכות דף ס"ג:** ומה מצרים שלא קרבו את ישראל אלא לצורך עצמן שנא' ואם ידעת ויד בם

אנשי חיל ושמתם שרי מקנה על אשר לי אמרה תורה לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו ומסיים **בספרי** ומה אם מי שלא נתכוון לזכות וזכה מעלה עליו הכתוב כאילו זכה, המתכוון לזכות על אחת כמה וכמה, וע׳ **ברא״ש בפרק קמא מס׳ ב״ב אות כ״ט** דמה שאומות העולם מושיבין אותנו עיניהם הוא משום הנאת המסיים.

8. ע׳ **ילקוט שמעוני רכ״ז** כי קרוב הוא, קרוב החסד שעשו כנענים עם אבינו יעקב הדא הוא דכתיב וירא יושב הארץ הכנעני את האֵבֶל, וע׳ **בבראשית רבה פרק ק׳ אות ו׳** ומה חסד עשו, ר׳ יהודה בר שלום אומר הראו באצבע ואמרו אבל כבד זה למצרים ורבנן אמרי זקפו קומתן והרי דברים ק״ו ומה אלו שלא הלכו לא בידן ולא ברגלן אלא ע״י שהראו באצבע ניצולו מן הפורעניות, ישראי׳ שהם עושים חסד עם גדוליהם ועם קטניהם, בידיהם וברגליהם על אחת כמה וכמה.

9. וע׳ **אהבת חסד** 108 וכהיום שאנו רואים בעינינו שמדת הדין גוברת מאד בעולם מדי יום ויום בכמה מחלות ומיתות משונות וחסרון השפעה בעולם עד שאין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, כמה צריך להרבות בחסד (שידוע שמדת החסד מחליש מדת הדין) אולי על ידי זה נזכה לכפות את כח הדין ויתמלא רחמים בעולם.

10. על כל פנים חזינן שבשביל הקצת חסד שעשו המצרים זכו להכנס לקהל.

11. ולאידך גיסא חזינן דמשום מניעת חסד לא זכו עמון ומואב להכנס לקהל וכדכתיב לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה׳ גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה׳ עד עולם על דבר אשר לא קִדְמוּ אתכם בַּלחם וּבַמַּיִם בַּדֶּרֶךְ בצאתכם ממצרים.

12. וז״ל **החינוך מצוה תקס״א** והודיענו הכתוב מזה גודל מעלת גמילת חסדים והרחקת מדת הנבלה והכילות שלא יצאו להקדים אפי בלחם ובמים לקראת קהל גדול עייפי הדרך העוברים בגבולם.

13. והנה **במדרש שיר השירים פרק ב׳ אות ג׳ [ה׳]** איתא וכי צריכין היו ישראי׳ באותה שעה, והלא כל ארבעים שנה שהיו ישראי׳ במדבר הי׳ הבאר עולה להם, והמן יורד להם, והשלו מצוי להם, וענני הכבוד מקיפין אותן, ואת אמר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, ואמר ר״א דרך ארץ הוא שהבא מן הדרך מקדימין לו במאכל ובמשתה, והיינו שתובעים מהם רק מילתא דכיבוד בעלמא.

14. והוסיף **הרמב״ן** והיו גמולי חסד מאברהם שהציל אביהם ואמם מן החרב ומן השבי ובזכותו שלחם ה׳ מתוך ההפכה, והנה טעם זה נאמרה להלכה דנשים שאין דרכן לקדם לא נאסור, **(מס׳ יבמות דף ע״ח).**

15. והכי נמי איתא **במס׳ יבמות** דדוד המלך אסר לידבק בגבעונים משום שלא הי׳ גומלי חסדים.

16. ויש לבאר מדוע היתר ואיסור ביאת קהל תלוי בגמילת חסדים.

17. והנה הכתוב קראו קהל ה׳, **המהר״ל** כותב כי החומרי הוא מקבל ואינו משפיע לאחר, אבל בעלי גומלי חסדים שעושים טוב ומשפיעים לאחרים אינם חומרים רק יש להם זכות החומר, וע״י החסד שעושים מזככים ומטהרים את גופם, ע״י מדת החסד יכול להתדמות לבוראו.

18. ע׳ **באהבת חסד פרק ב׳** הא דכתיב ויברא אלקים את האדם בצלמו, היינו שנתן כח בנפשו שיתדמה במדותיו להשם יתברך שהוא רק להטיב ולהתחסד עם זולתו.

19. איתא **במס׳ שבת דף קל״ג.** זה קלי ואנוהו, הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום אף אתה, ואנוהו אני והוא אעשה עצמי כמותו לידבק בדרכיו, **התומר דבורה בריש דבריו**

כותב האדם ראוי שיתדמה לקונו ואז יהי׳ בסוד הצורה העליונה צלם ודמות שאילו ידומה בגופו ולא בפעולות הרי הוא מכזיב הצורה, והרי עיקר הצלם והדמות העליון הן פעולותיו ומה יועיל לו (אם) בפעולותיו לא יתדמה לקונו.

20. ולפי זה יש לבאר הא דאיתא **במלכים א׳ פרק כ״א פסוק כ״ג** וְגַם לְאִיזֶבֶל דִּבֶּר ה׳ לֵאמֹר הַכְּלָבִים יֹאכְלוּ אֶת אִיזֶבֶל בְּחֵל יִזְרְעֶאל, **ובמלכים ב׳ פרק ט׳ פסוק ל״ה** וַיֵּלְכוּ לְקָבְרָהּ וְלֹא מָצְאוּ בָהּ כִּי אִם הַגֻּלְגֹּלֶת וְהָרַגְלַיִם וְכַפּוֹת הַיָּדָיִם, ואמרו חז״ל למה נשארו אלו ולא אכלם הכלבים, בזכות שהיתה מרקדת לפני הכלות נשארו בה הרגלים, בזכות שהיתה מטפחת לפניהם נשארו בה כפות הידים, ולפי שהיתה מכשכשת בראשה לפניהם נשארו בה הגלגלת, כמדו׳ ראיתי **בספרים** (ע׳ **במס׳ סנהדרין דף ל״ח** אין חי׳ רעה שולטת באדם אלא אם כן נדמה לו כבהמה) שכל זמן שנשאר הצלם האלקים על האדם אין שליטה לבעל חי׳ עליו, ועוד אפשר לומר דגדר של כלב הוא שמקבל ואינו נותן, דאיתא **במס׳ נדרים** לא כלבא אנא דמיתהנינא מינך ולא מיתהנית מינא, ממילא על אברים אלו לא שלטו הכלבים עלה.

21. ומשום הכי מובנים הדברים דמעיקרי תנאי כניסה לקהל ה׳ בעינן המדה של גמילת חסדים.

22. ועי׳ **בפסקי תשב״ץ תל״ג ירושלמי** מעשה באחד ששלח את בנו מטברי׳ לצפורי ללמוד תורה, שמע שעשה גמילת חסד פי׳ היי׳ מתעסק במתים, שלח לו המבלי אין קברים בטברי׳, שלחתיך לצפורי מכאן ראי׳ שאותם ההולכים ללמוד תורה במקום אחר שאין צריכין לבטל תלמודם מפני קבורת המת, שמעתי **מהגר״א קוטלר זצ״ל** דכיון דהעולם קיים על דברי תורה, אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי וכותב **רש״י** והם אינם יודעים שהעולם מתקיים עליהם, א״כ מי שעוסק בתורה אין לך גומל חסדים גדול מזה.

23. יש הרבה אופנים של גמ״ח, איתא **באבות דר׳ נתן (י״ג)** המקבל את חבירו בסבר פנים יפות אפי׳ לא נתן לו כלום מעלה עליו הכתוב כאילו נתן לו כל מתנות טובות שבעולם.

24. ואיתא **בשיר השירים רבה** צרפית על ידי שהאכילה את אליהו זכתה להחיות את בנה, אמר ר׳ יהודה בר אלעי אפי׳ נרות אפי׳ פתילות הי׳ אליהו מעביר ממקום למקום כדי שלא יטריח מכל ברי׳ ר׳ יהודה בר׳ סימון אומר וכי משלה אכל והלא היא והוא משלו אכלו, אלא ע״י שקיבלה אותו בסבר פנים יפות ושמשתו זכתה להחיות את בנה.

25. ועי׳ **בשערי תשובה שער ג׳ נ״ד** וחייב אדם לחשוב מחשבות להעלות עצות הגונות ומתוקנות לחברו, וזה א׳ מעיקר דרכי גמ״ח.

26. איתא **במשלי פרק י״א פסוק י״ז** גֹּמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חָסֶד וְעֹכֵר שְׁאֵרוֹ אַכְזָרִי וביאר **הגר״א** מי שגומל חסד לבריות הוא גומל חסד לעצמו.

27. יש ללמוד דאף מיעוט החסד של עכו״ם מתירן לקהל ומצילן מן הפורעניות, ויש ללמוד עד כמה גדלה החסד של בני ישרא׳, זכרתי לך חסד נעוריך.

א

גם בזמן הזה יש ענן, ורק צריך לחפש אחריו

פרשת בשלח

אגודה, בית דוד, תשנ"ח
ליל שביעי של פסח, תש"ס

1. איתא **בפרשת בשלח פרק י"ג פסוק כ"א** וה' הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחֹתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה, ופי' **הרמב"ן** כבר אמרו שכל מקום שנאי' וה', הוא ובית דינו, הקב"ה עמהם ביום ובית דינו בלילה, א"כ פי' הכתוב שהשם שוכן בתוך הענן והולך הוא לפניהם ביום בעמוד ענן, ובלילה בית דינו שוכן בעמוד האש להאיר להם כטעם אשר עין בעין נראה אתה ה' ועננך עומד עליהם ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה.
2. וראיתי **באלה שמות רבה** כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כי הולך לפניכם ה', לשעבר אני ובית דיני הייתי מהלך לפניכם, אבל לעתיד לבוא אני לבדי, שנאי' כי הולך לפניכם ה', וסוד המדרש הזה, כי בגאולה הראשונה הי' הקב"ה עמהם ביום ובית דינו עמהם בלילה אבל לעתיד לבא תתעלה מדת בית דינו ברחמים, וה' הולך לפניהם, ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה, כי הכל במדת רחמים מיוחדת.
3. ועי' **ברבינו בחיי** ע"ד הפשט מה שעמוד ענן הולך לפניהם יומם, ולילה בעמוד אש, הי' אות וסימן שהשם עמהם ביום ובלילה.
4. איתא **בשיר השירים פרק ג' פסוק ו'** מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן **ופרש"י** כשהייתי מהלכת במדבר, והי' הענן והעשן עולין ורואין אותן האומות, ומתמיהות על גדולתי ואומרות מי זאת, כלו' כמה גדולה היא זאת העולה מן המדבר כמדו' ראו גדולתן של ישראי' שזכו להנהגה זו.
5. איתא **בפרשת ראה פרק י"ג פסוק ה'** אַחֲרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלֵכוּ ואיתא **ברמב"ן** היא מצוה שנלך אחר עצתו וממנו לבדו נדרש כל נעלם ונשאל על העתיד, **ובספרי** אחרי ה' אלקיכם זה ענן, והוא מה שפירשנו שנשמע לקול אותותיו ונלך אחר עצתו.
6. וראיתי **בקובץ שיחות (ח"א ע"ב ד"ה הביאור)** שמביא **דר' ירוחם** העיר דזה ניחא בזמן דאיכא ענן אבל מה נעשה בזמן דליכא ענן ותי' דבאמת לעולם איכא ענן רק החילוק הוא דבזמן המדבר הי' בגלוי והי' נראה לכל הענן אבל אחר כך צריך לחפש אחר הענן, והמסתכל בעין פקוחה יראה הענן, דלעולם הקב"ה נותן סימנים לאדם כדי שידע הדרך אשר ילך בה ועל זה צוה הכתוב אחרי ה' אלקיכם תלכו אחר הענן הוא הסימנים שהקב"ה נותן לכל אדם לדעת את הדרך אשר ילך בה.
7. איתא **במגלת אסתר פרק ה' פסוק ח'** אִם מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב לָתֵת אֶת שְׁאֵלָתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשָׁתִי יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם וּמָחָר אֶעֱשֶׂה כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ ופי' **הגר"א** לא היתה רוצה לבקש ממנו כי שמא לא תועיל כלל ולכך דחתה עד למחר כי שמא תדע דבר שמזה יוודע שגם מן השמים הסכימו כמו שהי', וכ"כ **במנות הלוי דף קנ"ח** כי לא ראתה במשתה ההיא סי' כלל ולא הודעה מאת הקל יתב' והיא ראתה להאריך הזמן.
8. שמעתי **מר' אברהם נויהויז נ"י** שמרן **הגר"ם שך (שליט"א) זצ"ל** סיפר לו כאשר פרץ המלחמה הי' נמצא בווילנא ואשתו היתה בעיר אחרת והי' אצלו ספק גדול אם תבוא אשתו אצלו ומשם ישתדלו ללכת אל ארץ ישראי' או שהוא ילך אצלה.

(1) אומרים צדקות ומישור לפני כסאו חסד ורחמים לפני כבודו
כי ב"ד של מעלה שופטים את העולם רק לפי הצדקות והמישור
שבידם אבל לפני כבודו הוא חסד ורחמים גם לשאינו כדאי
ואינו הגון וע' פי' (מס' ר"ה ט"ז, ד"ה וכו') ר"ה הוא יום
הדין הגמור - ואותו היום יושב הקב"ה ודן עם כל פמליא
שלו - אלו מיימינין לזכות ואלו משמאילין לחובה - ובר"ה
ההנהגה הוא במדת האמת - משא"כ יוה"כ הוא עת
רצון - ודאי יומא נקיים ונשגב ד' לבדו ביום ההוא
ומתנהג באותו יום במדת חסד - והי' אפשר כי ההנהגות נפרדות
ביום, ובלילה - ובזה יובן מש"כ רש"י ויסע מלאך האלקים
ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ופרש"י אין אלקים
בכל מקום אלא דין מלמד שהיו ישראל נתונין בדין באותה שעה
אם להנצל אם לאבד עם מצרים - וזה הי' בלילה - וע'
אלשיך הק' סוף פרשת בא (פסוק יא אות א) קשה מזונותיו
של אדם כקריעת ים סוף - ומי לא ידע כי אפי' בריאת כל העולמות
לא הי' לפניו ית' קושי כי בלא עמל ובלא יגיעה ברא הקב"ה
את העולם - אך אין דבר קשה לפניו ית' זולתי ברצונו להטיב
לאיש ועונותיו מרובין והוא יצדק שופט כל הארץ ולא יעות משפט
ובזו רחמנות וצדקנו במשפט
(2) ע' דעת תבונה ומוסר ח"ב דף צ"ט

9. וכתב לה ב׳ מכתבים א׳ שתבוא אצלו והב׳ שהוא יבוא אצלה והי׳ מסתפק איזה מכתב לשלוח לה, הלך לבי דואר והי׳ שוהה שם הרבה זמן ומעיין איזה מכתב ישלחנה, פתאום עלה ברעיונו שזה הי׳ פרשת לך לך, ואולי סימנא מילתא שצריך ללכת משם לארץ ישראי׳ אבל עדיין לא החליט.

10. פתאום א׳ מן העובדים בבי דואר שהי׳ מסתכל עליו כל הזמן גער עליו וא״ל מפני מה אתה שוהה כל כך וחטף א׳ מן המכתבים אשר הי׳ בידו, זה הי׳ דבר מוזר מאד והחליט שזהו סימן מן השמים, וכאשר שוב רצה לחטוף מכתב השני לא הניחו.

11. היאך זוכין לראות הענן, איתא **בבראשית רבה פרק נ״ו אות א׳ ב׳** וירא את המקום מרחוק, מה ראה, ראה ענן קשור בהר אמר דומה שאותו מקום שאמר לי הקב״ה להקריב את בני, שם, אמר ליצחק, בני רואה את מה שאני רואה, א״ל הן, אמר לשני נעריו רואים אתם מה שאני רואה אמרו לו לאו, אמר הואיל וחמור אינו רואה ואתם אין אתם רואים שבו לכם פה עם החמור.

12. וע׳ **בילקוט שמעוני פרשת וישב קמ״ו** א״ל את בת חמורים אשר בשר חמורים בשרם וחמור אינו רואה אבל אנא מן הרואים שנא׳ וירא את המקום מרחוק.

13. מי שהוא מבחינת חמור ששקוע כולו בחומריות ומילוי תאותו אינו רואה, משום שאינו מעונין לדעת רצון ה׳, אבל מי שמבקש לראות רצון ה׳ ומאמין בהשגחת ה׳ יוכל לראות, איש כזה י״ל מבשרי אחזה אלקי, שמעתי **מר׳ זונדל קליין נ״י ששמע מר׳ מאיר סטעפנסקי ששמע מהרב איינהארן מכולל חזון איש** שיש אצלו מכתב **ממרן הרב שך (שליט״א) זצ״ל** שהי׳ משתמט ממצות סנדקאות וכתב לו דאיתא בספרים שמצוה זו הוי תיקון על חטאת נעורים ויכול להעיד עליו שמים וארץ שאין צריך לזה.

14. וע׳ **בשמוא׳ א׳ פרק ט׳ פסוק ט׳** לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר הָאִישׁ בְּלֶכְתּוֹ לִדְרוֹשׁ אֱלֹהִים לְכוּ וְנֵלְכָה עַד הָרֹאֶה כִּי לַנָּבִיא הַיּוֹם יִקָּרֵא לְפָנִים הָרֹאֶה גדולי ישראי׳ נקראים עיני העדה.

15. וע״ע **בבעל הטורים** לא ימיש עמוד הענן ב׳ במסורה הכא ואידך ביהושע לא ימיש מתוך האהל, כמו שהעננים לא משו כך יהושע לא מש מתוך האהל, ועל כן זכה לילך לפני העם.

16. אבל צריכין לדעת שיש ראיי׳ פשוטה שכל מה שההלכה מחייב זהו בודאי רצון ה׳ וע׳ עובדא **דהגרי״ז בבחירות ד.**

① ע' דברי הגר"א על משלי (כ"ב, כ"א) שמביא מדברי הזוה"ק
דעמוד הענן יומם הוא תורה שבכתב ודעמוד אש לילה
הוא תורה שבע"פ - ואולי זהו נכלל דקרא כי נר
מצוה ותורה אור. ועי' מה שפסוק בתורה מאירין
לו הילוך להמשפט

② שמעתי מהרב יוסף יגן שהרהר על מצב הארץ שכן צבא
יש"ע דרשו אצבעותיו בתורה ולא נכנע אפי' דאצבע
קטנה

ועי' הקדמת שמעתתא אות ת

3

ד׳ ילקוט יוסף (ה, י״ג) (י״

הרב שלמה

זכרונות, עובדות ולקח מ

במחיצת מר
מבריסק

ליום השנה השלושים

סיפר לי מרן, שבפעם הראשונה שנערכו בחירות לנציגי הקהילה בעיר בריסק, הוא ביקש מאנשיו הנאמנים להקים רשימה חרדית, כדי להתמודד נגד הרשימה של הציונים והמזרחי. היה זה בשנת תרפ"ח, כאשר הממשלה הפולנית חייבה, על פי חוק, לבחור הנהלות לקהילות. הציונים, בראשות יצחק גרינבוים, ניצלו את העובדה, ויצאו למסע תחת הסיסמה: "כיבוש הקהילות".

הרשימה קמה, ונפתחה מלחמת בחירות חריפה ביותר. מרן החליט, איפוא, שיש לחשוף בפני הציבור הרחב את כל האמת על הציונים והמזרחי. ואמנם, על-פי הדרכתו, הוכן כרוז שבו נמנו, אחד לאחד, החסרונות והחטאים של מועמדי הציונות.

אלא שהכרוז הודפס בבית דפוס שהשתייך לאדם המקורב להנהגה הציונית, וכמובן שהוא גילה להם על דבר הכרוז החריף נגדם. הכרוז הטיל אימה גדולה על המועמדים, הם חששו שהדבר יגרום לכשלונם וחיסולם. על כן קמו מיד והכינו, אף הם, כרוז נגדי אשר היה, כפי שמרן סיפר, התקפה אישית פרועה וגסה ביותר נגדו.

מרן לא ידע שתוכן הכרוז של נאמניו נודע לצד היריב, ואף לא שהם הכינו כרוז נגדו. הבחירות אמורות היו להתקיים ביום ראשון, והכוונה היתה להדביק את הכרוזים לפני השבת האחרונה, וכך, ברגע האחרון, להכות את היריבים שוק על ירך.

ואמנם ביום ששי הסתיימה מלאכת ההדפסה, אלא שהשעה היתה כבר כשעה וחצי לפני כניסת השבת. מרן קרא אליו את נאמניו ואמר להם: "אחרתם את המועד! השעה כבר קרובה לכניסת השבת, ואני חושש שאם תלכו עכשיו להדביק את הכרוזים, עלול הדבר לגרום באיזה צורה שהיא לחילול שבת. לא הייתם די זריזים, והפסדתם".

אם נזהרים בכבוד השבת לא מפסידים אלא מרוויחים!

העסקנים טענו כי זו הזדמנות אחרונה לפני הבחירות, ואם לא ידביקו את הכרוזים בשעה זו - אחר כך לא יהיה להם טעם, וכך עלולים להפסיד בבחירות. אך מרן עמד על דעתו שאין להדביק את הכרוזים סמוך לשבת. העסקנים הפצירו במרן שבכל זאת יסכים, בקשו רחמים, התחננו והבטיחו: "הרי אנחנו נאמנים עליך, ואנו נעשה הכל כדי שחס ושלום לא נכנס לספק חילול שבת". אולם מרן נשאר איתן בדעתו, באומרו כי למרות כל מה שעומד על הפרק ועד כמה שהבחירות חשובות לדעתו - אסור להכנס לספק חילול שבת. אתם אמנם זהירים, אבל הדבר אסור.

מרן לא הסתפק בזאת, וביקש להביא לביתו את כל המודעות. הוא חשש שנאמניו לא יעמדו בנסיון ויתפתו להדביק את המודעות למרות הוראתו. ואכן, את המודעות הובאו לביתו.

הד חזק מאד. הציבור ראה בו תשובה לכרוז הפראי נגד מרן, ובתור שכזה - למרות חריפותו וגילוי כלונם של מועמדי הרשימה הציונית - הוא נראה עוד די מתון...

הכרוז של מרן פתח את עיני ציבור הבוחרים, וגילה בפניהם מי הם מועמדי הרשימה הציונית. ובנוסף לכך, הכרוז של הצד השני עורר זעם רב נגדם, בשל ההתקפה ללא סיבה שערכו נגד מרן. שני הדברים ביחד עשו את שלהם, והכף הוכרעה לטובתם של נאמני מרן. הרשימה החרדית זכתה ברוב גדול - שמונה מושבים, לעומת שלושה בלבד לציונים והמזרחי. כך קיבלו נאמני מרן את הנהגת הקהילה לידם.

מרן סיים את הסיפור ואמר, כי הוא מלמד שאם חוששים ונזהרים בכבוד השבת, אפילו לחשש הרחוק ביותר, שלמעשה לא היה צריך לחשוש לו, הקב"ה דואג שלא מפסידים אלא אדרבא - מרוויחים!

...פלא למנוחה

...האתר
לאחר שיפוץ

באוויר הפסגות של מושב
הגלילי הקסום ליד קבר
הרשב"י זיע"א

כלל ישראי זכו לקריעת ים סוף בזכות יוסף, שהי׳ מן הרואים

פרשת בשלח

תשמ״א
תשמ״ח

1. הנה בענין קריעת ים סוף נעשו ג׳ ענינים **א׳** הצלת כלל ישראי **ב׳** מפלת המצרים, **ג׳** וזכו אז בהתגלות הנבואה יותר מהנביאים, דהנה איתא **בפרשת בשלח פרק י״ד פסוק י״ג** הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה׳ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם, ופי׳ **השפת אמת** דהיום קאי ארישא והוי כאילו כתיב התיצבו וראו היום את ישועת ה׳ אשר יעשה לכם שראו כל הישועות שיעשה הקב״ה עם בני ישראי בכל הדורות, והנה איתא **במס׳ ברכות דף ל״ד:** כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא רָאָתָה אלקים יעשה למחכֵּה לו ועל הים ראו אשר עשה.
2. והנה איתא **במכילתא** שמעון איש קטרון אומר בזכות עצמות של יוסף אני קורע לכם את הים שנאי ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה, וכתיב הים ראה וינס, ואפ״ל שזכו לכל הענינים בזכות יוסף.
3. דהנה איתא **במדרש (הובא בילקוט שמעוני פרשת וישב)** דכאשר מנע יוסף את עצמו מן הנסיון, אמר לאשת פוטיפר את בת חמורים אשר בשר חמורים בשרם וחמור אינו רואה, אבל אנא מן הרואים שנאי וירא את המקום מרחוק, והנה אע״ג דהמדרש איירי מדמות דיוקנו של יעקב מ״מ י״ל עוד כונה עמוקה.
4. והנה אפשר לומר דכונת המדרש דהנה איתא **בבראשית רבה** וירא את המקום מרחוק, מה ראה, ראה ענן קשור בהר, אמר ליצחק בני רואה אתה מה שאני רואה א״ל הן, אמר לשני נעריו, רואים אתם מה שאני רואה אמרו לו לאו, אמר הואיל וחמור אינו רואה ואתם אין רואים, שבו לכם פה עם החמור, וכונת המדרש דהם מצד חומריותם שהתגבר חומריותם על שכלם דומים לחמור ושוב א״א לראות במידי דרוחניות.
5. והנה לבאר המדרש כאן דמעלת יוסף הי׳ וירא את המקום מרחוק שרואה הרחוק וממילא אינו רואה המכשול הקרוב, ועי׳ **משלי פרק כ״ב פסוק ג׳** עָרוּם רָאָה רָעָה וְיִסְתָּר {וְנִסְתָּר} **ופרש״י** עונש של עבירה ונסתר, ולא עבר עבירה, ועי׳ **ביאור הגר״א במשלי פרק ז׳ פסוק כ׳** יראה נמשך מבינה, ובינה נקראת רחוק כמ״ש מרחוק ה׳ נראה לי, וזה מלך בדרך מרחוק ע״ש וע״ע **רבינו יונה במשלי פרק ו׳ פסוק ו׳ בא״ד** כי הא רואה את אשר חשקה לבו ואינו רואה מה שיהי׳ לו על באחרית.
6. דהנה איתא **במשלי** כי חנם מזורה הרֶשֶׁת בעיני כל בעל כנף, העינים של בעל הכנף רואה את התבואה ורואה שמונח שם בחנם, והם לדמם יארובו יצפנו לנפשותם, הרואה באמת אינו רואה המתיקות של המכשול שלפניו רק רואה את כל הסכנה הכרוכה בו ולפני הרואה ליכא שום מכשול, רק אצל עור שייך מכשול, וכלישנא דקרא ולפני עור לא תתן מכשול.
7. ע״י שראה הריחוק שראה הלהיות עמה לעוה״ב, שראה העונשים והיסורים והחסרון שיסתעף ממעשה כזה, ממילא לא ראה והביט את מתיקת המכשול.
8. וי״ל שהי׳ עוד ראיי, דהנה כתיב בקרא ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה, מדוע מיהר כ״כ שלא להוציא אפי׳ בגדו מידה ולצאת ערום **(כ״כ המלבי״ם)** ועי׳ **במס׳ סוטה דף ל״ו** דהי׳ ערום ממש ועי׳ **בפירוש הרי״ף שם ד״ה מלמד**, ומשמע מרהיטת לשון

לבית הכנסת בכל יום, א"ל מנעי עצמך מבית הכנסת שלשה ימים זה אחר זה, הלכה ועשתה כן וביום ג' חלתה ומתה, לכך אמר שלמה אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום מה כתיב בתרי' כי מוצאי מצא חיים.

11. **ע' במהר"ל** במס' בבא מציעא איתא שיודיע להם בית חייהם הוא עולם הבא שהוא הצלחה אחרונה.

12. איתא **בישעי' פרק מ"ה פסוק י"ט** אֲנִי ה' דֹּבֵר צֶדֶק מַגִּיד מֵישָׁרִים **ופרש"י** מאחר שפתחתי להם בדברי צדק להודיעם מתן שכרן אח"כ הגדתי להם מישרים חוקי ותורותי.

13. משל של **החפץ חיים הובא בשם עולם שער החזקת התורה פרק י' י"ג.**

14. מעשה **דגר צדק הובא בשיח יצחק על הגדה,** הללו כי גבר עלינו חסדו.

15. **שמושה של תורה ס"ט** אינו מוכן לוותר על הזכות להשרף על קידוש השם, הלך אל המוקד שש ועלוז, ר' ישמעא' כהן גדול.

16. מעשה **דר' שמוא' גריינימאן,** שכר מצוה בהאי עלמא ליכא.

כלל ישראל' זכו לקריעת ים סוף בזכות יוסף, שהי' מן הרואים

פרשת בשלח

תשמ"א
תשמ"ח

1. הנה בענין קריעת ים סוף נעשו ג' ענינים **א'** הצלת כלל ישראל' **ב'** מפלת המצרים, **ג'** וזכו אז בהתגלות הנבואה יותר מהנביאים, דהנה איתא **בפרשת בשלח פרק י"ד פסוק י"ג** הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם, ופי' **השפת אמת** דהיום קאי ארישא והוי כאילו כתיב התיצבו וראו היום את ישועת ה' אשר יעשה לכם שראו כל הישועות שיעשה הקב"ה עם בני ישראל' בכל הדורות, והנה איתא **במס' ברכות דף ל"ד:** כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא רָאֲתָה אלקים יעשה למחכֵּה לו ועל הים ראו אשר עשה.
2. והנה איתא **במכילתא** שמעון איש קטרון אומר בזכות עצמות של יוסף אני קורע לכם את הים שנא' ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה, וכתיב הים ראה וינס, ואפ"ל שזכו לכל הענינים בזכות יוסף.
3. דהנה איתא **במדרש (הובא בילקוט שמעוני פרשת וישב)** דכאשר מנע יוסף את עצמו מן הנסיון, אמר לאשת פוטיפר את בת חמורים אשר בשר חמורים בשרם וחמור אינו רואה, אבל אנא מן הרואים שנא' וירא את המקום מרחוק, והנה אע"ג דהמדרש איירי מדמות דיוקנו של יעקב מ"מ י"ל עוד כונה עמוקה.
4. והנה אפשר לומר דכונת המדרש דהנה איתא **בבראשית רבה** וירא את המקום מרחוק, מה ראה, ראה ענן קשור בהר, אמר ליצחק בני רואה אתה מה שאני רואה א"ל הן, אמר לשני נעריו, רואים אתם מה שאני רואה אמרו לו לאו, אמר הואיל וחמור אינו רואה ואתם אין רואים, שבו לכם פה עם החמור, וכונת המדרש דהם מצד חומריותם שהתגבר חומריותם על שכלם דומים לחמור ושוב א"א לראות במידי דרוחניות.
5. והנה לבאר המדרש כאן דמעלת יוסף הי' וירא את המקום מרחוק שרואה הרחוק וממילא אינו רואה המכשול הקרוב, ועי' **משלי פרק כ"ב פסוק ג'** עָרוּם רָאָה רָעָה וְיִסְתָּר {וְנִסְתָּר} **ופרש"י** עונש של עבירה ונסתר, ולא עבר עבירה, ועי' **ביאור הגר"א במשלי פרק ז' פסוק כ'** יראה נמשך מבינה, ובינה נקראת רחוק כמ"ש מרחוק ה' נראה לי, וזה מלך בדרך מרחוק ע"ש וע"ע **רבינו יונה במשלי פרק ו' פסוק ו' בא"ד** כי הא רואה את אשר חשקה לבו ואינו רואה מה שיהי' לו על באחרית.
6. דהנה איתא **במשלי** כי חנם מזורה הרֶשֶׁת בעיני כל בעל כנף, העינים של בעל הכנף רואה את התבואה ורואה שמונח שם בחנם, והם לדמם יארובו יצפנו לנפשותם, הרואה באמת אינו רואה המתיקות של המכשול שלפניו רק רואה את כל הסכנה הכרוכה בו ולפני הרואה ליכא שום מכשול, רק אצל עור שייך מכשול, וכלישנא דקרא ולפני עור לא תתן מכשול.
7. ע"י שראה הריחוק שראה הלהיות עמה לעוה"ב, שראה העונשים והיסורים והחסרון שיסתעף ממעשה כזה, ממילא לא ראה והביט את מתיקת המכשול.
8. וי"ל שהי' עוד ראיי', דהנה כתיב בקרא ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה, מדוע מיהר כ"כ שלא להוציא אפי' בגדו מידה ולצאת ערום **(כ"כ המלבי"ם)** ועי' **במס' סוטה דף ל"ו** דהי' ערום ממש ועי' **בפירוש הרי"ף שם ד"ה מלמד**, ומשמע מרהיטת לשון

הפרשה וַתָּנַח בגדו אצלה, ויעזב בגדו אצלי, דעזיבת הבגד הי׳ ראי׳ לטענת אשת פוטיפר.

9. והנה יש ב׳ מיני פרישות, יש פרישה ממעשה עבירה, ויש פרישה יותר קשה ממצב שאולי אפשר באופן רחוק לצמוח מזה עבירה, אבל באשר הוא שם ליכא שום עבירה.

10. והנה רוב גזירות והרחקות חז״ל, הם בזה האופן, אסרו בישול עכו״ם משום חתנות, חלב עכו״ם משום שיערב חלב טמא, איסור יחוד משום שמא יכשל בעון, על מי שנזהר בדברים אלו כותב **הרבינו יונה בשערי תשובה שער ג׳ המדרגה הראשונה אות ז׳** הלא זה מאשר זרח על נפשו אור יראת אלקים יתברך יש אור וראיי׳ של יראת אלקים, וע׳ **במס׳ ברכות דף י״ז** ונגד עיניך תהי׳ יראתו, וע׳ **רבינו יונה במס׳ ברכות א:** עיקר היראה ליזהר מהספיקות.

11. וזה הי׳ ניסת יוסף, פן יגבר עליו יצר הרע, הא כבר פרש ולא בטח בעצמו אפי׳ על רגעים.

12. והנה הים הי׳ מכשול לכלל ישראי׳ אבל מי שהוא מבחינת יוסף שהוא מן הרואים לפניו ליכא מכשולות, דרק לפני עור יש מכשולות, ומשום הכי בזכות יוסף הים ראה וינס, הים ראה את הרואים ומשום הכי וינס.

13. **הרמב״ן** התפלא מאד, כי בראותם שנקרע הים לפני בני ישראי׳ והם הולכים ביבשה בתוכו איך ימלאם לבם לבא אחריהם להרע להם, ואין בכל המופתים כפלא הזה, וזה באמת שגעון להם, אבל אם כל ימיהם הם חמורים עורים אינם רואים סכנת המכשול רק מתיקת המכשול ממילא נכנסים גם כן לים.

14. ובזכות הראי׳ השניי׳ שיסודה ראיי׳ של יראת שמים זכו לראות מה שלא ראו הנביאים.

כשהקב"ה במצב של אלמים, אין עונש

פרשת בשלח

תשד"מ
בית רחל, תשמ"ו

1. אנו מוצאים קפיטליך בתהלים המתחילים מזמור לדוד, ויש שמתחילים לדוד מזמור, ויש חילוק יסודי בין שניהם, **דרש"י** בקפיטל כ"ג כותב כל מקום שנא מזמור לדוד מנגן ואחר כך שורה עליו שכינה, מזמור להביא רוח הקודש לדוד.
2. איתא **במלכים ב' פרק ג' פסוק ט"ו** וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד ה', שהי' באבלות על אליהו או שהי' בכעס על יהורם מלך אחאב (ג' מלכים עם חיילותיהם הי' בסכנת מות מפני שלא הי' להם מים בצאתם להלחם עם מואב).
3. אין שכינה שורה אלא מתוך שמחה, משתמשין בהשמחה והניגון כדי שיזכה להשראת השכינה.
4. ובעצם זהו ענין של שמחת חתן וכלה, שאנו רואים שחז"ל הפליגו כ"כ, כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות, ואם משמחו מאי שכרו, אגרא דבי הילולא מילי **ופירש רש"י** לשמח החתן בדברים.
5. הענין של חתונה הוא ענין של השראת השכינה, איש ואשה שזכו שכינה ביניהם, נקי יהי' לביתו שנה סוף תיבות שם הוי'.
6. הברכה אחריתי אשר ברא ששון ושמחה שמשבח להקב"ה שברא חתונה דיבוק איש ואשה על ידי שמחה וחדוה, הדבק והלבנים שבונים בית ישראי' הוא שמחה וחדוה.
7. אבל יש בחינה יותר גדולה לדוד מזמור, שרתה עליו שכינה ואח"כ אמר שירה, השראת השכינה הוא אמצעי בכדי לומר שירה.
8. השירה שנאמרה בשעת קריעת ים סוף הי' מסוג הזה, דאיתא **במדרש** ויאמינו בדבריו ישירו תהלתו, בזכות האמונה שרתה עליהם רוח הקודש ואמרו שירה.
9. גדר שירה זו כאשר נמצאים במצב של שרתה עליו רוח הקודש, מצב של צבקות בה', השמחה כ"כ גדולה וצריך להתפרץ לחוץ ע"י שירה, ואולי זהו כונתם משה ובני ישראי' לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כולם, מתוך ריבוי השמחה.
10. מי כמוך באלים ה', ע' **בהעמק דבר** דקל הוא רחמים, חסד קל כל היום, מי יוכל לשער רחמי וחסדי ה'.
11. איתא **במס' סנהדרין דף ק"ג:** ועבר בים צרה זה פסלו של מיכה שעבר עם ע"ז שלו בעת התגלות גדולה כזאת ולא נענש.
12. שמעתי **מחתני הר' משה יצחק שליט"א** דהנה איתא **בתרגום יונתן בן עוזיא'** ואמר פרעה לבני ישראי' וימר פרעה לדתן ואבירם בני ישראי' דמשתייכון במצרים, דהנה לכל ישראי' גילו דאין יוצאים רק לג' ימים אבל לדתן ואבירם לא גילו דהיו מלשינים, ומשום הכי החליטו שלא יצאו ממצרים, ולאחר שנעשה קריעת ים סוף החליטו לצאת ונקרע הים גם בעבורם, ובאמת <u>ראו</u> מה שכתב **בתומר דבורה** מי קֵל כמוך סובל עלבון מה שלא יכלהו הרעיון, וראו הקשה מזונותיו של אדם דהיינו שאינו ראוי בכלל בכל מה שעושין בשבילו ומ"מ עושין (שוב אמר לי **דר' יהושע לייב** מביאו בפרשת שמות דף כ"ח, וגם שמעתי **מהגאון ר' שמוא' טויבענפעלד (שליט"א) זצ"ל** דכן הובא במחזורים של פסח בנפלאות שהיו על הים סוף וע"ע **במעינה של תורה דף ס"ד. ואמר פרעה).**

13. והנה כונה שני׳ טמונה בפסוק איתא **במס׳ גיטין דף נ״ו:** טיטוס הרשע שחירף וגידף בשעת החורבן, אי אלקימו צור חסיו בו, תפש זונה לבית קודש הקדשים והציע ספר תורה ועבר עלי׳ עבירה, ועל אותה שעה דרש ר׳ ישמעא׳ מי כמוך באלים ה׳ מי כמוך באלמים, שאתה שומע ניאוצו וגידופו של אותו רשע ושותק.
14. ויש לבאר דעל שעה שראו <u>האלמים</u> ראו ג״כ האלים מדת רחמיו וחסדיו, ושרו גם ע״ז דהנה איתא **בילקוט** דאמר הקב״ה לדוד שלא יזכה לבנות הבית, שאם יבנהו יהי׳ לעולם קיים ולא יחרב אמר לו והרי יפה, א״ל הקב״ה גלוי וידוע לפני שהם עתידים לחטוא ואני מפיג חמתו בו ומחריבו והם ניצולים.
15. הקב״ה ראה שיחטאו באופן שהם מחוייבים כלי׳ וכדאי להחריב הבית בכדי שיהא ניצולין.
16. איתא **בפרשת בלק** מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישרא׳.

ביאור למה כל הדורות לא אמרו שירה, עד קריאת ים סוף

פרשת בשלח

תשמ"ט

1. איתא **בשמות רבה פרק כ"ג אות ד'** אז ישיר משה הדא הוא דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, מיום שברא הקב"ה את העולם ועד שעמדו ישראי' על הים לא מצינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראי', ברא אדם הראשון לא אמר שירה, הציל את אברהם מכבשן האש ומן המלכים ולא אמר שירה, וכן יצחק מן המאכלת ולא אמר שירה, וכן יעקב מן המלאך, ומן עשו, ומן אנשי שכם ולא אמר שירה, כיון שבאו ישראי' לים, אמרו שירה לפני הקב"ה.
2. ועי' **בפי' מהרז"ו ובבית דוד** שהעיר מזמור שיר ליום השבת אמרו אדם הראשון, משכיל לאיתן האזרחי חסדי ה' עולם אשירה אמר אברהם אבינו.
3. ועי' **בית דוד דרוש ט'**, ויש להקדים דברי **המסילת ישרים פרק א'** האדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא, אמנם לשיזכה האדם לטובה הזאת ראוי שיעמול ראשונה וישתדל ביגיעו לקנותה, והנה שמו הקב"ה לאדם במקום שרבים בו המרחיקים אותו ממנו, והוא מושם באמת בתוך המלחמה החזקה.
4. ועי' **בית דוד מ"ד.** שזהו כונת הפסוק עושה שלום ובורא רע, כי הרע בריאה מוחלטת.
5. וגדר הרע נחלקת בב' חלקים יצרא דע"ז, ויצרא דעבירה.
6. יצרא דעבודה זרה, הוא הרע שהוא כנגד שכל האדם להעבירו ח"ו כנגד יסודות האמונה בה', ויצרא בעבירה הוא החומריות והתאות הנטוע בגוף האדם שאדם נמשך בתרייהו.
7. ואופן המלחמה כנגד יצרא דעבודה זרה שונה לגמרי מאופן המלחמה כנגד יצרא דעבירה.
8. כנגד יצרא דעבודה זרה צריך לברוח ממנה כי אף הויכוח נאסר כמ"ש דרשו חז"ל הרחק מפתח ביתה זו מינות.
9. מסופר **במדרש** שאחד מחכמי ישראי' הי' לו ויכוחים עם מין, פעם אחת באו להחלטה שלא ימשכו עוד בהויכוחים ויהי' להם עוד רק ויכוח א' ומי שינצח יפצע מוחו של אחר, החכם נצח והרג את המין כאשר חזר לישיבתו שמחו התלמידים שזכה לנצח את המין והוא טען על עצמו מעיקרא הייתי מלא מרגליות ועכשיו כולן נהפכו לגחלים וע"ש מ"ד: דבשאלת הרשע שכפר בהשגחה פרטית וטען שהי' די בקרבן א', אין משיבין אותו ומשום הכי מדברים להאינו יודע לשאול ומדברים לעצמנו ולא מדברים עם הרשע.
10. כנגד יצרא דעבירה א"א להפטר ממנו, והתם צריך ללחום עם היצר ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, בשני יצרך, שמעתי **מהגר"י קמינצקי זצוק"ל** שזהו טעמא דעכו"ם אינם מביאין רק עולות.
11. וע"ש שביאר דאיתא **במס' קידושין** א"ר יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום ואמר ריש לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום הראשון איירי על יצרא דעבירה דבאמת חומר האדם נמשך אחריו רק צריכין התחדשות שלא יתרגל כ"כ, משא"כ ריש לקיש איירי ביצרא דע"ז, וע"ז מסיימים חז"ל אלמלא הקב"ה עוזרו א"י לו.

12. ניתן לנו ב׳ סוגי מצות ללחום כנגד ב׳ סוגי עבירות, מצות סוכה דהאדם מוקף מהסוכה צלא דהימנותא, מצות לולב איתא **במס׳ סוכה דף ל״ח.** רב אחא בר יעקב ממטי לי׳ ומייתי לי׳ (מוליך ומביא) אמר דין גירא בעיני׳ דשטנה, ואולי יש לבאר דהד׳ מינים מרומזים כנגד אבריו של אדם הלב, הפה, והעינים, והשדרה, וזהו גדר מלחמה לקדש אברים אלו, (מצות ציצית שמתעטף בציצית, ולא תתורו אחרי לבבכם זו מינות, אם יש נ׳ צדיקים בתוך העיר, לא באתי לעשות קונצין).
13. במצרים נכנסו כלל ישראי במלחמה כבדה מב׳ הצדדים פרעה הי׳ כופר בה׳, מי השם אשר אשמע בקולו והי׳ שיטה של כפירה, תשעה קבין של כישוף ירדו למצרים, ומשום הכי לא נתפעל מכל המכות, הרבה הושפעו כלל ישראי מפרעה וכמו שאומרים חז״ל מאי מקרב גוי, הללו עובדי ע״ז, והללו עובדי ע״ז.
14. איתא **בגר״א במשלי פרק מ״ב פסוק י״ב (הובא בגר״א על התורה בפרשת ויגש)** במצרים שם כל תענוגי העולם הזה, שם סוד התאוני ושורש כל הטומאות כמו שכתב כי ערות הארץ, וזהו וירעו אותנו המצרים, וישרצו שנעשו כשרצים.
15. כדי שיזכו כלל ישראי לגאולה היו צריכין לב׳ מצות, לדם פסח, משכו וקחו, משכו מעבודה זרה, ושחטו הפסח אלההם של המצרים, ודם מילה לקדש חומר הגוף.
16. אעפ״י שהיו פעולות גדולות, לא הי׳ רק פעולות זמניות.
17. תכליתו של קריעת ים סוף וידעו מצרים כי אני ה׳ בהכבדי בפרעה ברכבו ובפרשיו, ההתגלות של קריעת ים סוף הי׳ כל כך גדול דאף המצרים <u>ידעו</u> כי אני ה׳ ועל ידי זה זכו ישראי למעלות יותר גדולות ויאמינו בה׳.
18. ויש לבאר על פי מה שמביאין בשם **הגר״ח (ע׳ זבח משפחה 99)** דעד כמה ששכל האדם מגעת אין זה אמונה אלא ידיעה, אבל חיוב האמונה מתחיל ממקום שכלה השכל, וביאר ששכל האדם מוגבל בזמן ומקום, ומה שהוא למעלה מן הזמן והמקום כבר אין לו מושג, ועצמותו של הקב״ה הוא למעלה מן הזמן והמקום, וע״ז יש חובת אמונה.
19. וע״ע **בשמות רבה כ״ב** וכשם שהן טהרו לבם ואמרו שירה שכן כתיב ויראו העם את ה׳, אפשר לומר שזה קאי על יצרא דעבירה, השירה נוצר ע״י אמונה, וכן איתא **במדרש** בזכות האמונה שרתה עליהם רוה״ק ואמרו שירה.
20. שירה זו יש שני חלקים, חלק ראשון על עצמותו יתברך אשירה לה׳ כי גאה גאה, כל מה שאקלס בו עוד יש בו תוספות, לך דומי׳ תהלה, נורא תהילות.
21. וחלק השני שרו מה שקבלו ממנו, עזי וזמרת קה ויהי לי לישועה.
22. השירה ששרו הראשונים, חסדי ה׳ עולם אשירה וכדו׳ הי׳ על החלק השני, וזהו כונת **המדרש** מיום שברא הקב״ה את העולם ועד שעמדו ישראי על הים לא מצינו שאמר שירה להקב״ה.
23. גדרו של שירה שלימות, ע׳ **אור גדלי׳ פרשת וישלח,** ע״ז אנו מובטחים אז ישיר לעתיד לבוא שנזכה כולנו לשלימות כזה שנוכל ג״כ לומר שירה.

<u>ביאור למה כל הדורות לא אמרו שירה, עד קריאת ים סוף</u>

יוסף הי' רואה ולפיכך בזכותו קרע הים

פרשת בשלח

תשנ"ד
בית דוד, תשנ"ו
אגודה, בית דוד, תשס"א

1. איתא **במדרש תנחומא בראשית פרק י"ב** אמר ר' שמעון בן גמליא' יוסף משלו נתנו לו הפה שלא נשק בזמה נאמר לו ועל פיך ישק כל עמי, ידיו שלא מִשְּׁמשו בעבירה, ויסר המלך את טבעתו מעל ידו ויתן אותה על יד יוסף.
2. משל על גופו ורצונותיו, וזכה לממשלה על ידי זה.
3. המחשבה שלא חשב בעבירה נקרא נבון וחכם, אפשר לומר דהנה איתא **ברוח חיים (כ"ג: ד"ה ונעמיק)** דאיתא **במס' ברכות דף נ"ה** אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש לו חכמה שנא' יהב חכמתא לחכימין, ומבאר **הגרח"ו** דכתיב חכמה יראת ה' ראשית חכמה יראת ה', וזהו בידו של האדם, ואם יש לו חכמה זו, נותן לו הקב"ה חכמה, ואצל יוסף כתיב האלקים אני ירא.
4. באמת אנו מתפללין בכל יום ואל תביאנו לא לידי נסיון, ואיתא **במס' סנהדרין דף ק"ז** אמר רב יהודה אמר רב לעולם אל יביא אדם עצמו לידי נסיון שהרי דוד מלך ישרא' הביא עצמו לידי נסיון בחנני ה' ונסני ונכשל, אבל מ"מ רואים המדרגות היותר גדולות זוכין ע"י מה שעומדים בנסיון, וע' **במס' סנהדרין דף ל"א:** שלחו לי' למר עוקבא לדזיו לי' כבר בתי' **ופרש"י** כמשה בן בתי' שהקרין אור פניו כמשה רבינו, ל"א לדזיו לי' על שם שהי' חכם וכתיב חכמת אדם תאיר פניו, ומצאתי שהי' מר עוקבא בעל תשובה שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טינא ונפל בחולי ואשת איש היתה, לימים נצרכה ללות ממנו ומתוך דוחקה נתרצית לו, וכבש יצרו ופטרה לשלום ונתרפא וכשהי' יוצא לשוק דולק בראשו מן השמים, וע' **בעין אליהו שם** שגדלותו של משה רבינו הי' ג"כ ששבר כחותיו הרעים.
5. איתא **במכילתא (פ"ג)** שמעון איש קטרון אומר בזכות עצמות של יוסף אני קורע להם את הים שנא' ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה וכתיב הים ראה וינס.
6. ומעורר **הגר"ח שמואלביץ (תשל"א, ו')** דהצלת כלל ישרא' ע"י גדול יותר מכל מה שזכה לעצמו, ממשלה, וחכמה, ומשמע שה"ויעזב בגדו בידה וינס החוצה" הי' יותר גדול ויותר קשה מהפרישה מעצם העבירה, ומתרץ שזהו יסוד גדול בעבודת האדם, שעיקר עבודת האדם לברוח ממקום סכנה, ולהתרחק מן הנסיון, ולא שיעמוד במקום הנסיון להלחם עם היצר פנים אל פנים ודבר זה קשה הוא על האדם יותר מכל.
7. וע' **פנים יפות** ותִּתְפְּשֵׂהוּ בבגדו לאמר שכבה עמי, וינס, מלת לאמר הוא מיותר דהול"ל ותאמר, אלא שהוא מוסר השכל שלא רצה להשהות בבית עד שאמרה, אלא כיון שראה שתפסתו בבגדו הבין שרצונה לאמר, לא הספיק להמתין עד שאמרה, ועזב בגדו בידה ולא הספיק להוציאו בכחו מידה (אע"ג דעל ידי זה הוכיחה אשת פוטיפר דברי' ויהי כשמעו כי הרמותי קולי ואקרא ויעזב בגדו אצלי וינס, וע' **ברמב"ן פרק ל"ט פסוק י"ט** שהעיר מדוע לא הרג פוטיפר את יוסף, ומצדד שהי' נס מאת השם) כי ענין הניסה להיות בורח במהירות האפשרי כדי שלא יגבור עליו יצרו.
8. וע' **בפי' הגר"א על משלי פרק ז' פסוק י"ג** כי היצה"ר אינו מתחיל תיכף להפציר לעבירה, אלא מתחילה מחזיק אותו שלא ילך מאתו וע' **ברכת פרץ פרשת בשלח** ולא

נחם אלקים דרך פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה ויסב אלקים את העם דרך המדבר והעיר דהי׳ עוד אפשריות שלא ירצו לשוב מצרים, אבל אין זה רצון ה׳, דעיקר עבודת ה׳ הוא דוקא כשהוא בא ע״י צער ורוב נסיונות, אבל מ״מ השי״ת ברוב חסדיו הקדים הרפואה שהרחיקם ממצרים, בכדי דגם החזרה למצרים לא יהי׳ דבר קל.

9. והנה התורה הק׳ היא נצחית ונוהגת בכל דור ובכל אדם ולמדנו מכאן הנהגה לדורות כי כל העולם הזה כולו מלא נסיונות על כל צעד, וידוע כי בשעת תוקף התאוה מאבד האדם כל היראת שמים שלו וכדאיתא **במס׳ נדרים** דבעידנא דיצר הרע לית דמדכר לי׳ ליצר טוב ונמצא בסכנה גדולה ולזאת עצתו אמונה ועיקר תקנתו להתרחק מאד ממקום העבירה וממקום הגורם ומסבב לעבירה באופן אשר עשיית העבירה לא יהא מהדברים הקלים.

10. איתא **במס׳ סוכה דף נ״ב** דרש רבי יהודה ברבי אלעי לעתיד לבוא מביא הקב״ה ליצה״ר ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים, צדיקים נדמה להם להר גבוה רשעים נדמה להם כחוט השערה, הללו בוכין והללו בוכין צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש את ההר הגבוה הזה, רשעים בוכים ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה, וע׳ **במדרגת האדם** שהיצר הרע מפתה האדם שישמע לו אל דבר קטן חוט השערה ממש אשר לפי השקפה הראשונה לא יעשה עליו שום רושם וכל שכן שלא יזיק לו וכשישמע לו בדבר זה נתקרב על ידי זה לדבר יותר גדול עד שמושכו לעקור את כל.

11. ובזה נבדל הצדיק מן הרשע שהצדיק הרואה את הנולד רואה את אותו חוט השערה כהר גבוה, ומשום זה ירא מחוט השערה כמו שהוא ירא מן ההר ואוזר כל כחותיו לכבשו כדי שלא יבא לידי מעשה כהר, והרשע דן את החוט השערה כמו שהוא נראה למראה עיניו, ואינו חש להזהיר ממנו כי לפי דעתו לא יזיק לו כלום והולך הוא מחוט שערה זו לשלאחריו עד שמושך עליו כל ההר, שוב ראיתי שכן מבואר **במהרש״א שם** אמר ר׳ אסי יצר הרע בתחילה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף דומה כעבותות העגלה ופי׳ **המהרש״א** דהא דצדיקים נדמה להם כהר ורשעים נדמה להם כחוט השערה לא הוי ב׳ הפכים אלא דמתחילה דומה לשער דמיון החוט של בוכיא והיינו לרשעים שאינן רואין מה יהי׳ בסוף והיינו לבסוף דומה להר דמיון לעבות העגלה (חבל עבה שקושרין בו את הפרה למחרישה) הצדיקים רואין מה יהי׳ בסופן ומרחיקין מתחלת העבירה.

12. ובזה יש לבאר הא דאיתא **במדרש** אבכיר א״ל את בת חמורים אשר בשר חמורים בשרם וחמור אינו רואה, אבל אנא מן הרואים שנא׳ וירא את המקום מרחוק.

13. והנה כונת המדרש דהנה איתא **בבראשית רבה פרק נ״ה אות א׳ ב׳** וירא את המקום מרחוק מה ראה, ראה ענן קשור בהר אמר ליצחק בני, רואה אתה מה שאני רואה, א״ל הן, אמר לשני נעריו רואים אתם מה שאני רואה אמרו לו לאו, אמר הואיל וחמור אינו רואה ואתם אינם רואים, שבו לכם פה עם החמור, כמדו׳ כונת המדרש דכאשר מחומריות מתגבר על השכל שוב אינם רואים.

14. ויש לבאר חמור רואה רק מה שלפניו, מתיקות התאוה (וחמור אבוס בעליו) ואינו רואה יותר לזה, אנא מן הרואים הרואה באמת אינו מסתכל על משלפניו, דבאמת מה שלפניו אינו נראה כחטא, רק רואה מה שיוכל להסתעף על ידי זה וכאשר רואה הרחוק שוב אין הלפניו אצלו בבחינת מכשול.

<u>יוסף הי׳ רואה ולפיכך בזכותו קרע הים</u>

האדם אינו מכיר הטובה האמיתי במצב אשר נמצא בו

פרשת בשלח

תשנ"ה
נעילת החג, תשנ"ט
בית דוד, תש"ס

1. איתא **בפרשת בשלח פרק י"ד פסוק י'** וּפַרְעֹה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה': (יא) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה הֲמִבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לָמוּת בַּמִּדְבָּר מַה זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרָיִם:
2. **הרמב"ן** הקשה היאך מתאים ויצעקו בני ישראי אל ה', לויאמרו אל משה, ומביא **המכילתא** תפשו להם אומנות אבותם, כי מתחלה צעקו אל ה', פלגי מים לֶב ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו, לתת בלב פרעה לשוב מאחריהם, וכאשר ראו שלא הי' חוזר אבל הי' נוסע וקרב אליהם אז אמרו לא נתקבלה תפלתנו ונכנסה בלבם מחשבה רעה להרהר אחרי משה רבינו.
3. כמה יש ללמוד מזה, האדם חושב שיודע מה טוב לו וכאשר אינו רואה שבאה לו, שוב יש לו תרעומות, ואינו מכיר הטובה האמיתי במצב אשר נמצא בו, ע' **רבינו יונה משלי פרק ג' פסוק י"א** ואין אדם יודע מה טובו והשי"ת יודע בתקנתו ובתועלתו ומה טוב לו אם השלוה אם המוסר.
4. נסי הים, והדרגות שזכו לישראי ע"י, **ר"ן מכות, וע' טללי אורות בהגדה דף רנ"ו** הרבה עונשים הכירו המדה כנגד מדה, אבל לא הכל הבינו, הרבה חשבו המצריים להרע לישראי ולא עלתה בידם ולא נודע לבני ישראי מזה כלל אף על פי כן נענשו דבעכו"ם הקב"ה מצטרף מחשבה רעה למעשה, כאשר סיפר משה רבינו ליתרו את כל אשר נעשה למצרים הבין את הכל כתיב כי בדבר אשר זדו עליהם **ותרגם אונקלוס** ארי בפתגמא דחשיבו מצראי למידן ית ישראי בה דנינון ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה ה' בישראי, על הצלת הפורענות, אתה סתר לי מצר תצרני, ואבוד מצרים לא הי' יכול להתקיים, אם הישועה הי' בא באופן שחשבו ישראי.
5. כיוצא בזה ראיתי **בעטרה למלך דף קל"ח** בפרשת ויחי כתיב ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל בארץ כְּנַעַן בדרך בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרת הוא בית לחם, **ופרש"י** ואף על פי שאני מטריח עליך להוליכני להקבר בארץ כנען ולא כך עשיתי לאמך שהרי מתה סמוך לבית לחם ולא הולכתיה אפי' לבית לחם וידעתי שיש בלבך עלי, אבל דע לך שעל פי הדיבור קברתיה שם שתהא לעזרה לבני ישראי כשיגלה אותם נבוזראדן והי' עוברים דרך שם יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים שנאי קול ברמה נשמע, והקב"ה משיבה יש שָׂכָר לפעֻלָּתֵך נאם ה' ושבו בנים לגבולם.
6. יוסף הצדיק לא הבין הנהגת אביו והי' לו טענה על אביו וגילה לו אביו שזה הי' הנהגה על פי הדיבור, הבטה ליותר מאלף שנה מהגלות מכינים הבטחת הגאולה ושבו בנים לגבולם.
7. וע' **במעין בית השואבה דף קס"ה** מתפללין על פרנסה פותח את ידיך, אבל תוך כדי דיבור אומרים צדיק ה' בכל דרכיו, גם אם לא יזמין פרנסתו.
8. כאשר שאל **החפץ חיים** לאחד היאך מצבו וענה לו שהי' יכול להיות יותר טוב, ענה לו,

אם הי׳ יכול, הי׳ הקב״ה עושהו, ועי״כ דמצב זה, זהו המצב הטוב האמיתי.

9. וע׳ **באור החיים הק׳ פרק י״ד פסוק ט״ו** ויאמר ה׳ אל משה מה תצעק אֵלָי דבר אל בני ישראי ויסעו, ומבאר שאמירתם, כי טוב לנו עבוד את מצרים ממתנו במדבר גרם התגברות מדת הדין עליהם ולתקן את זה להתעצם באמונה בכל לבם ויסעו אל הים קודם שיחלק על סמך הבטחון, כי גדול הבטחון והאמונה הזה להכריעם לטובה.

10. וידועים דברי **הגר״א** ויבואו בני ישראי בתוך הים ביבשה ומים להם <u>חומה</u> מימינם ומשמאלם, ושוב כתיב ובני ישראי הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם <u>חמה</u> מימינם ושמאלם, ומבאר שהיו באמת ב׳ כיתות בבני ישראי, הכת האחת היו מאמינים ובוטחים, ויבואו בני ישראי בתוך הים, ושוב נעשה יבשה, והכת הב׳ הלכו ביבשה בתוך הים ומשום הכי הי׳ עליהם חֵמה.

11. ע׳ ***פרשת בשלח תש״מ, תשמ״ג*** **1,2,3,13,14,15,16,17**

כל אחד מישראי יש כח להעמיד ולקיים העולם עם לימוד התורה

פרשת בשלח

בית דוד, אגודה

1. שמעתי **מהר׳ דוד קוויאט שליט״א** ויהי בשלח, אינו אלא לשון צער, והיינו כשחושבין שפרעה שלח את בני ישראי ואינו מיחסים זה לקל הוציאם ממצרים אין זה אלא לשון צער.
2. איתא **במס׳ סנהדרין דף צ״ט:** אפיקורס כגון מאן אמר רב יוסף כגון הני דאמרי מאי אהנו לן רבנן, לדידהו קרו לדידהו תנו, והם אינם יודעים שהעולם מתקיים עליהם, ועי׳ **נפש החיים שער ד׳ פרק כ״ה** אם היי ח״ו העולם פנוי לגמרי אפיי רגע אחת ממש מעסק והתבוננות עם סגולה בתורה הקדושה תיכף כרגע היו כל העולמות נחרבים ונבטלים ממציאותם לגמרי ח״ו ואף גם איש אי מישראי לבד רב כחו שבידו להעמיד ולקיים את כל העולמות והבריאה עיי עסקו בתורה הקדושה לשמה.
3. השפעות פרטיות אנו רואים וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם, פשטות הקרא איירי שלא היי להם מים אבל חז״ל דרשו **במס׳ בבא קמא דף פ״ב.** אין מים אלא תורה שהלכו שלשת ימים בלא תורה, שם שׂם חק ומשפט, מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם, שבת, פרה אדומה, ודינים, עמקות חכמה, ועי׳ **שיחה לפרשת זכור חוברת א׳ אות 9, 10, 11, 7, 8, 12, 13 אות 2 .**
4. ראיתי **ביתד נאמן י׳ שבט** כאשר קבל אי מבניו של **הבית הלוי** נדוניא גדולה זחה עליו דעתו ואמר לו הבית הלוי שלא בזכותך קבלת הנדוניא אלא בזכותי, והשיב הבן דאינו כן, דבשביל אביו היו נותנים הרבה יותר, והשיב לו אמת, מן הראוי היי שיתנו בגללי סכום גדול יותר, אלא כיון שידך באמצע קלקלת והפחיתו מן הסכום, והשיב הנסים בשביל המחותנים הבני תורה המגינים על הדור והרציחות הם בשביל החתן.
5. **ירושלמי מס׳ תענית פרק ד׳ הל׳ ח׳** וחצי שנים היי מקיף אנדריינוס את ביתר והיי ר׳ אלעזר המודעי יושב על השק ומתפלל רבונו של עולם אל תשב בדין היום עלילה של כותי אי גרם שבן כוזיבא הרגו יצתה בת קול ואמרה הרגת את ר׳ אלעזר המודעי שהיי זרועם וימינם של כל ישראי.

תשע"ו אגודה דף היומי. אהל משה וגד

א

גודל החשיבות של תפילה ותלמוד תורה

<u>פרשת יתרו</u>

בית דוד, תש"ס

1. איתא **בפרשת יתרו פרק י"ח פסוק כ'** וְהִזְהַרְתָּה אֶתְהֶם אֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַתּוֹרֹת וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן.
2. ופי' חז"ל **במס' בבא מציעא דף ל. ובמס' בבא קמא דף ק.** והודעת להם זה בית חייהם, **ופרש"י במס' בבא קמא** תלמיד תורה, וביאר **המהרש"א במס' בבא מציעא** לקבוע להם בתי מדרשות, באלו מקומות זוכים לחיים, וזהו והודעת.
3. איתא **בט"ז אבן העזר סי' ב' ס"ק ג'** טבע הנשים שיבטלו בעליהם מתורה בשביל שהם סוברים שמכח שיתעסקו בסחורות יהי' להם טובות עולם הזה משא"כ אם יעסקו בתורה לא יהי' להם רק עולם הבא לחוד, ובאמת אינו כן, אלא היא חייך בעולם הזה ואורך ימיך בעולם הבא.
4. איתא **במשלי פרק ד' פסוק י'** שְׁמַע בְּנִי וְקַח אֲמָרָי וְיִרְבּוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים **ופי' הגר"א** שמע בני שמתחלה צריך לשמוע מרבו וקח אמרי לחזור תמיד וירבו לך שנות חיים, וכי יש שנים שאינם של חיים, אלא אלו ימי אדם שנתהפכה מרעה לטובה כי התורה הופכת אותם מרעה לטובה.
5. וכן איתא **במס' אבות פרק ו' משנה ז'** גדולה תורה שנותנת חיים לעושי' בעולם הזה ובעולם הבא, וביאר **המהר"ל** כתיב **בתהילים פרק לו פסוק י'** כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה אוֹר והמקור הזה משפיע חיים לכל הנמצאים וע"י שדבקים בהשי"ת זוכים לחיים ממנו, כאשר כתוב ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום ועל ידי התורה אדם דבוק בבוראו, כי אין לך דבר שהוא קרוב אל השי"ת כמו התורה, קודשא בריך הוא ואוריית חד הוא.
6. וע' **במס' שבת דף ל"ו.** א"ר חסדא הני תלת מילי אישתנו שמייהו מכי חרב בית המקדש, פתורה פתורתא , פתורתא פתורה, **ופרש"י** מתחלה היו קורין לגדול פתורה, ולקטנה פתורתא, ועכשיו נשתנו, ופי' **החתם סופר** דאיתא אל תתאוה לשלחנם של מלכים ששולחנך גדול משולחנם ובעוו"ה נעשה השולחן הגדול קטן בעיני העם והקטן גדול.
7. אומרים בשם **הגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל** שנשאל ממחזיק תורה כיון שבטוח בעולם הבא מהחזקתו מדוע צריך ללמוד, וא"ל כדי לרכוש עולם הזה.
8. איתא **בתרגום בן עוזיא'** ותהודע להון ית צלותא דייצלון בבית כנישתהון וע' **בפי' יונתן** ר"ל לטובותיהם (לך לך) היינו תפילה שמארכת ימי האדם, וע"ש שפי' כן זה בית חייהם.
9. איתא **במס' ברכות דף ח.** א"ל לר"י איכא סבי בבבל תמה ואמר למען ירבו ימיכם על האדמה כתיב אבל בחוצה לארץ לא, כיון דאמרי לי' מקדמי ומחשכי לבי כנישתא אמר היינו דאהנו להו, **ופרש"י** כלו' מאריכין בבית הכנסת.
10. איתא **בילקוט פרשת עקב דף תתע"א** מעשה באשה אחת שהזקינה הרבה ובאה לפני ר' יוסי בן חלפתא א"ל רבי הזקנתי יותר מדאי ומעכשיו חיים שלי ניוול הם שאיני טועמת לא מאכל ולא משקה ואני מבקשת להפטר מן העולם א"ל מה מצוה את למודה לעשות בכל יום א"ל למודה אני אפי' יש לי דבר חביב אני מנחה אותו ומשכמת

[illegible]

[illegible]

1. [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible]
4. [illegible]

[illegible]

6. [illegible]
7. [illegible]
8. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

לבית הכנסת בכל יום, א״ל מנעי עצמך מבית הכנסת שלשה ימים זה אחר זה, הלכה ועשתה כן וביום ג׳ חלתה ומתה, לכך אמר שלמה אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום מה כתיב בתרי׳ כי מוצאי מצא חיים.

11. **ע׳ במהר״ל** במס׳ בבא מציעא איתא שיודיע להם בית חייהם הוא עולם הבא שהוא הצלחה אחרונה.

12. איתא **בישעי׳ פרק מ״ה פסוק י״ט** אֲנִי ה׳ דֹּבֵר צֶדֶק מַגִּיד מֵישָׁרִים **ופרש״י** מאחר שפתחתי להם בדברי צדק להודיעם מתן שכרן אח״כ הגדתי להם מישרים חוקי ותורותי.

13. משל של **החפץ חיים הובא בשם עולם שער החזקת התורה פרק י׳ י״ג.**

14. מעשה **דגר צדק הובא בשיח יצחק על הגדה,** הללו כי גבר עלינו חסדו.

15. **שמושה של תורה ס״ט** אינו מוכן לוותר על הזכות להשרף על קידוש השם, הלך אל המוקד שש ועלוז, ר׳ ישמעאי כהן גדול.

16. מעשה **דר׳ שמוא׳ גריינימאן,** שכר מצוה בהאי עלמא ליכא.

ואת התורות והודעת להם'

(2) ויששכר חמור גרם שעול תורה צריך לקבל ע"ע על תורה כתמידות דומיא כחמור המורגל תמיד למשא ואל יפלא דמיניה איך יקבל האדם ע"ע ורבץ על כתף כתם אשר הוא נגד הטבע ולזה משיב וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה מנוחה מרמז על ע"ע של מעלה והארץ מרמז לע"ע של מטה ויט שכמו לסבול

(3) מה רואים במעשה זה ואיזה פשר אומרים בו?

הגרש"ג לא ייחס זאת לרוה"ק של החזו"א שחזה את קצו של אותו רופא. עפ"י דרכו הבין זאת פשוט. מן השמים נטרו והאריכו לאותו רופא כל עוד החזו"א זקוק לו.

כמה נאים הדברים למי שאמרם!

(3) עד כמה נקט מוחשית וטבעית באמונת הגמול ובאמונה כי מזונותינו והצטרכותינו מידו של הקב"ה הם והקב"ה שומע בקשותינו, ניתן לראות מסיפורו המופלא אשר סיפר, איך עלה ברעיונו לספק מחסורם של הישיבות. פעם בשעת משבר כלכלי חמור בישיבות, פנה הגרש"ג בהצעה עיסקית לבעל החפץ חיים: היות ואין ספק כי שכר מצות תפילין ליום אחד עולה בהרבה על הסכום הנחוץ לקיומם של הישיבות, מוכן הוא לנדב שכר מצות תפילין שלו דיום אחד כדי שהקב"ה ישלח תמורתו הפרנסה הנחוצה לישיבות.

סיפור זה סיפר הרבה, גם בהספידו את מרן החזו"א לפני מטתו וגם כשדרש דברי התעוררות בכולל חזון איש, לפני תקיעת שופר, ולא בגלל החידוש שבהצעתו — זו נראתה לו פשוטה ומובנת, אלא כדי להודיע תשובתו של הסבא קדישא שענה לו: כאשר ילד שאינו מבין יבוא לחנוני עם שטר כסף גדול לבקש סוכריות, הרי חנווני הגון לא ייעתר לו. שכר מצוה הוא כה גדול עד שלא תערכנה שום תמורה בעוה"ז, והצעתך היא כהצעתו של אותו ילד אשר לא ייאות לה חנווני הגון כל שכן הבוי"ת.

אמונה כזו במצות ד' היא שורש למעשה נהדר של מסירות כדי להביא לקיום מצוה כהלכתה כאשר צוה ד', אשר סיפר גאב"ד קוממיות שליט"א בהספדו על הגרש"ג: כבר שמענו עובדות איך אנשי חסד טרחו לחפש בכל קצוי ארץ ומדינות רחוקות אחרי יבם שנעלם, כדי להתיר זקוקה מעיגונה. הגרש"ג טרח פעם כן כדי למצוא את האח הבכור ולאפשר קיום מצות חליצה כהלכתה לכתחילה ע"י הבכור שבאחין, ואף שאח צעיר היה לפנינו וניתן היה להתיר את האשה בחליצתו של אח זה.

(קטע מתוך דברים שנערכו בימי אבלו)

א

תורה צריך ללמוד מתוך חשק ושמחה וזהו עיקר המצוה

פרשת יתרו

ב"ה, אגודה, אהל תורה **תשס"ב**

1. ~~איתא **בפרשת יתרו פרק י"ט פסוק א'**~~ בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי **ופרש"י** לא הי' צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה, שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו.

2. **ובפרשת ואתחנן פרק ו' פסוק ו'** וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ **ופרש"י** לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה.

3. איתא **במס' ברכות דף ס"ג:** ועוד פתח רבי יהודה בכבוד התורה ודרש הסכת ושמע ישראי' היום הזה נהיית לעם, וכי אותו היום נתנה תורה לישראי' והלא אותו יום סוף ארבעים שנה הי', אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדי' בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני.

4. איתא **במס' אבות פרק א' משנה ד'** יוסי בן יועזר אומר יהי ביתך בית ועד לחכמים והוי מתאבק בעפר רגליהם והוי שותה בצמא את דבריהם, **הגר"א בביאורו** מביא מקור לזה **מישעי' פרק נ"ה פסוק א'** הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם **ופרש"י** למים לתורה, ההילוך לתורה בא על ידי צמאון.

5. ופי' **הרבינו יונה** דאיתא **במשלי פרק כ"ז פסוק ז'** נֶפֶשׁ שְׂבֵעָה תָּבוּס נֹפֶת וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה כָּל מַר מָתוֹק, מי שהוא שבע מדברי תורה ואין חפצו בהן אפי' אומרים לו מרגליות בתורה תבוס (תרמוס) אותן, והרעב מהן ומתאוה לשמען אפי' אומרים לו דבר בלא טעם, ימתק בפיהו וישמח בו.

6. **ועי' באמת ליעקב על משנה זו (נזיקין ב' דף ש"כ)** פי' שצריך האדם ליהנות מלימוד התורה בדיוק כמו שנהנה אדם שדבקה לשונו לחכו מחמת הצמא וסוף סוף מצא מקור מים להשיב את נפשו והרי אז הוא שותה את המים בסיפוק וחשק גדול, כמו כן צריך להיות לימוד התורה, ויש לבאר שבאמת שונה לימוד התורה משאר מצות בפרט זה, דבשאר מצות מצינו **בתורת כהנים** ר' אלעזר בן עזרי' אומר מנין שלא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר, אי אפשי ללבוש כלאים, אבל יאמר אפשי ומה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי, הרי שהדרך הנכונה שיתחשק האדם לעבור את העבירה אלא שעוצר את עצמו מפני ציווי הבורא.

7. וכמו כן אצל תלמיד תורה הי' עולה על דעתנו לומר שאף על פי שאינני נהנה מן הלימוד ואין אני מוצא שום טעם בזה, מכל מקום אני לומד משום שכך ציוני הבורא, ועל זה חידש ר' יוסי בן יועזר שאינו כן.

8. ועי' **באגלי טל בהקדמתו**, שמעתי קצת בני אדם טוען מדרך השכל בענין לימוד תורה הקדושה ואמרו כי הלומד ומחדש חידושים ושמח ומתענג בלימודו אין זה לימוד התורה כל כך לשמה, כמו אם הי' לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה, אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו ובאמת זה טעות מפורסם.

9. ואדרבה כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמח ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו, ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה.
10. ואיתא **בזוהר הק׳** דבין יצר הטוב ובין יצר הרע אין מתגדלין אלא מתוך שמחה.
11. יצר הטוב מתגדל מתוך שמחה של תורה, וכיון שיצר הטוב מתגדל מזה בודאי זה הוא עיקר המצוה.
12. ועי׳ **בט״ז יורה דעה סי׳ רכ״א ס״ק מ״ג** איתא **בשולחן ערוך שם סעי׳ י״ג** המודר הנאה משופר מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה ופי׳ **הש״ך** משום דמצות לאו ליהנות ניתנו ומקשה **הט״ז** דאיתא **בסעי׳ י״א** אם אסר ספרו על חבירו אסור לנאסר ללמוד בו, ומתרץ דלא דמי מצות לימוד התורה לשאר מצות דאמרינן לאו ליהנות ניתנו, דודאי התורה משמחת לב, ובזה נמשך הנאה לאדם.
13. וממשיך **באמת ליעקב** וזהו גם מה שתקנו אנשי כנסת הגדולה בברכת התורה והערב נא ה׳ אלקינו את דברי תורתך בפינו, והיינו שצריכים דברי תורה להיות ערבים לנפש האדם ומתוקים בפיו, ומאחר שנהנה מהם אז נהי׳ דבוק בהם ומתקיימים בידו, ואין זו מליצה בעלמא או מעלה יתירה, כי מאחר שתקנו אנשי כנסת הגדולה לשון זה במטבע ברכת התורה, הרי מוכרח שסברי שכן הוא אופן הלימוד.
14. וראי׳ לזה מהא דשקלו וטרו הגמ׳ **במס׳ שבת ריש במה מדליקין** אי הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה, ופשטינן מלשון הברכה אקב״ו להדליק, שהדלקה עושה מצוה, הרי שנקבע בלשון הברכה אופן עשיית המצוה, וכמו כן כאן קבעו אנשי כנסת הגדולה שלימוד התורה צריך שיהי׳ באופן עריבות ומתיקות.
15. ועי׳ **באור החיים הק׳ בפרשת כי תבוא פרק כ״ו פסוק י״א** ושמחת בכל הטוב חז״ל אומרים אין טוב אלא תורה ואם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריי ולא יחשב זהב מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם.
16. והיאך זוכין לזה, ע׳ **בטובך יביעו (א׳ דף רנ״ו)** שמביא **מהגאון ר׳ אהרן לייב שטיינמאן שליט״א** שצריך לכוון בברכת והערב נא, ועי׳ לשון **השו״ע מ״ז.** ברכת התורה צריך ליזהיר בה מאד **ובערוך השלחן** מאד מאד, ושמעתי **מהרב שפוץ** שראה, בסוכות הנהגת **האדמו״ר מסקולען**, שבסוף ימיו הי׳ חלש מאד ותפילת שמונה עשרה התפלל בישיבה, אבל ברכת התורה התפלל בעמידה במסירת נפש.
17. ויש להרחיב הדברים, שיטת הרבה ראשונים **הרמב״ן בספר המצות שכחת העשין מצוה ט״ו, החינוך מצוה ת״ל, והרשב״א במס׳ ברכות דף מ״ח: ועי׳ בערוך השלחן** דכל הגדולים הסכימו לדבריהם, שברכת התורה היא מצוה מן התורה, XIX ועי׳ **במתנת חיים קונטרס המבדיל בן קדש לחול דף י״א.** שמיד מבקשים והערב נא, (לא על בינה להבין להשכיל לשמוע) [~~ועי׳ במס׳ ברכות דף ז. על זאת יתפלל כל חסיד לעת מצוא זו תורה שנא׳ כי מוצאי מצא חיים.~~] מחקו
18. ועי׳ **ספר חסידים אות קל״א** וז״ל אם שואל אדם דבר שהוא שבח לבוראו כגון על לימוד תורה, ושופך את נפשו עליו, הקב״ה שומע תפילתו אף על פי שאין בידו מעשים טובים. XIX * כאן ולז דמתנת חיים
19. ושמעתי בשם **הגאון ר׳ מתתיהו סולומון שליט״א** שנתבונן שמבקשין אז והערב נא ה׳

אלקינו את דברי תורתך בפינו ובפיות עמך בית ישראי, מבקשין על כלל ישראי שיזכו כולם לערבות בתורה.

20. ועי' **בתוס' במס' ראש השנה דף ט"ז. ד"ה כמאן** שהקשו דרי יהודה ס"ל אדם נידון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכיפורים, וקאמר **במס' שבת** הנכנס לבקר החולה אומר המקום ירחם עליך ועל חולי עמו ישראי, ותיי דדמי לתפילת רבים שקורע הגזר דין דהוה מצלי בהדיי על כל חולים.

21. וע"ש **בטובך יביעו** עצה שקודם שיברך ברכה זו שיתיישב מעט בדעתו קודם שמברך ברכה זו, ועד כמה ברכה זו חשובה, ואז יברך והערב נא.

22. דכירנא ששמעתי מהגאון ר' פאם זצ"ל שהיי מעורר אותנו שנברך ברכת התורה בבית, דהיאך נלך ברחוב בלי ברכת התורה, ואז אסור לו להרהר ולדבר בדברי תורה.

23. יש עוד עצות עי' **ברש"י פרק י"ט פסוק ה'** ועתה אם שמוע תשמעו בקולי **ופרש"י** אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך שכל התחלות קשות, (1) הכח של קבלה/ועי' **בשערי תשובה לרבינו יונה שער ב' פרק י'** וילכו ויעשו בני ישראי, וכי מיד עשו והלא לא עשו עד י"ד לחדש, אלא כיון שקבלו עליהם לעשות מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו מיד.

24. איתא **במדרש** מה מים כשיצמא והוא שותה, ערבים לו, כך דברי תורה כשאדם יגע בהם ערבים לו, וכ"כ **הגר"א במשלי פרק כ"ז פסוק ז'** מחמת שיגע בה מאד וציער את עצמו עליי כל מר מתוק לו.

25. עוד מפרש **הגר"א** כאשר ימלא האדם תאות נפשו, אז אינו חפץ בתורה, אבל כשאינו ממלא תאותו, ישיג מתיקות התורה.

26. ועי' **תוס' במס' כתובות דף ק"ד. ד"ה לא** עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו.

(1) ועי' בכתר ראש (ע"א) כשמשכים אדם בבוקר ויקבל עליו עול תורה באמת ובלב שלם היינו שיגמור בלבו שלא ישמע לשום דבר ולא יבטל שום טרדא אז יסורו ממנו הביטולים ובודאי יצליח ביום ההוא בתורה וכפי עומק קבלת עול התורה בבוקר וכפי חיזוק ההסכמה כן יעזרהו ה' בו ביום וכן יסורו הטרדות ממנו

א

בעניני רוחניות יש גם זורע צדקות מצמיח ישועות

פרשת יתרו

תשמ״ג

1. בעניני עולם הזה רואים מנפלאות הבריאה דעל ידי גרעין קטן יכול לצמוח אילן גדול שאלפי פירות יוצאין ממנו, וכאשר מסתכלין בגרעין אי אפשר להכיר חשיבותו ורק לבסוף יכולין לראות חשיבותו.
2. בעניני רוחניות יש ג״כ סדר כזה, אדם עושה דבר פועט ואינו נראה לעינים כאילו זה דבר חשוב, אבל יש סדר למעלה של זורע צדקות מצמיח ישועות.
3. כתיב ויקח יתרו חתן משה עולה וזבחים לאלקים ויבא אהרן וכל זקני ישראי לאכָל לחם עם חתן משה לפני אלקים.
4. (הסיבות שהביא לסעודה זו, ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה ה׳ לישראי, שמח מאד במה שהכיר טובת ה׳ לכלל ישראי, עתה ידעתי כי גדול ה׳ מכל האלקים, הכיר גדלות ה׳,) חז״ל אומרים שמל עצמו בזמן זה, ויחד יתרו שהעביר חרב חדה על בשרו ונכנס תחת כנפי השכינה.
5. (יש ענין גדול של שמחה, **הכוזרי** קוראו עבודה, התוכחה בא תחת אשר לא עבדת אלקיך בשמחה, **הארי ז״ל** כותב כל מדרגותיו באו ע״י שמחה,) כמדוי **החידושי הרי״ם** כותב שבא יתרו במצב של שברון רוח, וז״ל צא בגינו ולמה רצה דוקא שיצא נגדו מפני שהיי מאד לבו נמס כמים על שעבד כל עבודה זרה שבעולם והיי רחוק מאד בעיני שיהיי לו תיקון ממילא.
6. כאשר אדם זוכה להתעלות ברוחניות עושה שמחה, סעודת סיום מסכתא, סעודת ברית מילה, שמח ישראי בעושיו כותב **הספורנו**, איתא **בתפארת יונתן** דעיקר האכילה היי כדי לשמח לבבו כדי שישרה עליו רוח הקדוש ויאכלו וישתו ויחזו את האלקים.
7. חז״ל אומרים בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר שלמים וע׳ **באור החיים הק׳** שזבח שלמים רבים.
8. **השלה הקדוש** כותב דבסעודת פורים יקבץ אנשי ביתו וחביריו, דאי אפשר לשמוח ביחיד, אולי לפי זה אפשר לומר מה דכתיב ויקח יתרו עולה וזבחים לאלקים והעיר **הפנים יפות** דהול״ל ויבא, ואפשר לומר דלקח לעצמו.
9. בכדי למלאות שמחתו היי מוכרח להזמין הרבה אנשים ובפרט שלא יבואו השלמים לידי נותר, וע׳ **במס׳ ברכות דף ס״ג:** ומה יתרו שלא קרב את משה אלא לכבוד עצמו, (ודרש כן על פסוק זה ע״ש)
10. והנה יש להתבונן מי עשה חסד עם מי, אהרן וזקני ישראי שהשתתפו עם שמחתו או יתרו שהזמין אותם לשמחתו.
11. לפום רהיטא הם עשו עמו חסד גדול מה שהשתתפו בשמחתו, שזהו בעצם א׳ מדרכי גמילת חסדים, ועצם ביאתם של גדולי ישראי לשמחתו הוי כבוד גדול לו וכדאיתא **במס׳ קידושין** דיכולין לקדש אשה בקבלת אדם חשוב, קבלתו חשוב כנתינה ולא כקבלה.
12. והאם היו נצרכים לסעודתו, היי להם המן והשליו, **החתם סופר** התקשה היאך היו יכולים לאכל בכלל מיתרו דאיתא **במס׳ עירובין דף פ״ג:** האוכל יותר מכשיעור עומר לגלגלת הרי זה רעבתן.

13. והנה איתא **בשמוא' א' פרק ט"ו פסוק ו'** וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הַקֵּינִי לְכוּ סֻּרוּ רְדוּ מִתּוֹךְ עֲמָלֵקִי פֶּן אֹסִפְךָ עִמּוֹ וְאַתָּה עָשִׂיתָה חֶסֶד עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרָיִם **ופרש"י** שנהנו מסעודתו משה ואהרן וכל זקני ישראי והרי מעלה עליו הכתוב כאילו עשה חסד עם כל ישראי.

14. לאחר ד' מאות שנה זכו בניו להנצל בזכות סעודה זו והפסוק אומר עשית חסד עם כל בני ישראי.

15. איתא **במס' ב"מ דף פ"ו**: תנא דבי ר' ישמעאי בשכר ג' זכו לג', בשכר חמאה וחלב זכו למן, בשכר והוא עומד עליהם זכו לעמוד הענן, בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים, הספקת כלל ישראי במי שנה הי' ע"י שלש מעשים בודדים שעשה אברהם אבינו, לא היו צריכין המלאכים לטובותיו, נראו כאוכלים שלא לשנות ממנהג המקום, זהו בחינת זורע צדקות מצמיח ישועות.

16. איתא **בשופטים פרק ג' פסוק כ'** וְאֵהוּד בָּא אֵלָיו וְהוּא יֹשֵׁב בַּעֲלִיַּת הַמְּקֵרָה אֲשֶׁר לוֹ לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר אֵהוּד דְּבַר אֱלֹקִים לִי אֵלֶיךָ (וצריך אתה לעמוד) כונתו הי' להורגו, וַיָּקָם מֵעַל הַכִּסֵּא

17. איתא **בילקוט** רב ביבי בשם ר' ראובן רות בתו של עגלון היתה אמר הקב"ה אתה חלקת לי כבוד ועמדת מכסאך בשביל כבודי, חייך שאני מעמיד ממך בן ואני מושיבו על כסאי שנאי וישב שלמה על כסא ה' למלך.

18. ע' **בשביבי לב חלק א' דף רצ"ה** דוד המלך התעורר להרבות כבוד שמים ואמר לנתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלקים יושב בתוך היריעה, ואעפ"י שהקב"ה אמר לו אתה לא תבנה הבית בכ"ז מפני שנתעורר הבטיחו הקב"ה כי ימלאו ימיך, והקימותי את זרעך אחריך, והכינותי את ממלכתו, ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם כסאך יהיי נכון עד עולם ומקרא זה למידין שלא יפסק מלכות מדוד עד עולם, ע' **רמב"ם ה' מלכים פרק א' הל' ז'.**

19. ויש להתבונן אצלנו יש ג"כ מצות הנראות בעינינו כפעוטות ודוגמא עניית אמן, מי יוכל לערוך חשיבות של עניית אמן ע' **דברים רבה פרק ז' אות א'** אין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראי עונין, ע' **מס' שבת דף קי"ט**: כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן, וע' **בקינות (יום ט' באב פתקא איכה ישבה חבצלת)** זכרה זמן אשר נעשה ונשמע השיבו ועתה ענות אמן לא אבו, וע' **תשובת הרדב"ז ח"ד סי' צ"ד.** ①

20. על כן יאמרו המושלים בואו חשבון, בואו ונחשוב חשבונו של עולם שכר מצוה כנגד הפסדה.

① ועי' בכור השור [illegible] אנו רואים כי [illegible] מעוטף בטליתו ואומר [illegible] משיב הרוח ומוריד הגשם [illegible] הדבר כי אין קשר [illegible] אלא הם פועלים בסגולה נפלאה בסגולות [illegible] שיש להם סגולה להמית ולהחיות

הגר"א [illegible] אות ט, 8 [illegible] לפני אדונם - אל תקרי אמונים אלא אומנים [illegible]

<u>בעניני רוחניות יש גם זורע צדקות מצמיח ישועות</u>

יתרו עזב מקום האור, והלך למקום החושך להאיר להם

פרשת יתרו

תשמ"ו

1. החתונה נתקיימה בין פרשת בשלח ופרשת יתרו, מהותו של בשלח פרשת שירה, גדרו של שירה זו הוא פרסום הרגשותיו, משה ובני ישראי לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כלם, מי כמוך באילים ה׳, הכירו חסדי ה׳ חסד קל כל היום ועל זה אמרו מי כמוך, נורא תהלות, לך דומיי תהלה, אריח (הכתב) על גבי לבינה, מי ימלל גבורות ה׳ ישמיע כל תהלתו, ומפרש **המהר"ל** מי ימלל גבורות ה׳ על איכות ההטבה, כל תהלתו על כמות אבל דבר נפלא אנו רואים מדברי חז"ל **במס׳ סנהדרין** בפרשה זו, דהנה איתא שם, גנאי הוא למשה וששים רבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה׳, ואפשר לומר גדר הדברים דתרגומו של ברוך כותב **בנפש החיים שער ב׳** שהוא תוס׳ וריבוי, שרצונו יתברך שיתפשט ברכתו בכל העולמות, ונמצא גדר שירה הוא כמו הודאה על העבר וענין ברוך הוא כגדר בקשה על להבא דזהו רצונו, ואולי זהו הענין של שבע ברכות של כל השבוע.
2. בתחילת הפרשה אנו רואים גדלותו של יתרו איתא בקרא **פרק י"ח פסוק ה׳** וַיָּבֹא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל מֹשֶׁה אֶל הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר הוּא חֹנֶה שָׁם הַר הָאֱלֹקִים, ואיתא **במכילתא** הכתוב מתמיה עליו שהיי שרוי בתוך כבודו של עולם ובקש לצאת למדבר צִיָּ ותהו ואין בו כלום ומוסיף **רש"י** ללמוד תורה, וע׳ **באר יוסף דף ע"ה.** שמעורר שיתרו פירש מעבודה זרה ועמדו בני המדינה ונדוהו שלא יעשו לו מלאכה ולא ירעו את צאנו, ולכן היי מוכרח לשלוח את בנותיו לרעות את צאנו, ואף גירשו הרועים מפני הנידוי א"כ היי נרדף מן הרועים, ומתרץ שאחר שמשה רבינו נעשה חתנו באו בו גדולות ונפלאות שעשה שם בכח פיו (ומסתמך על מה שכי **רש"י בפרשת בלק** מנהיג שלהם נתגדל במדין ושאלו זקני מדין ואמרו אין כחו אלא בפיו, ומצד פחדם ומוראם מפני משה הושיבו יתרו על כנתו)
3. מדרגות גדולות רואים כאן, הפקיר ממש החיים של עולם הזה כבודו של עולם ללכת לשמוע <u>דברי תורה</u> הכיר חשיבותו של תורה <u>ונדבה לבו</u> בלי שום התעוררות מאחר לצאת, ומלשון **המכילתא** הכתוב מתמיי עליו משמע שזה דבר פלא היאך ילוד אשה יכול לזכות להנהגה כאלה.
4. אבל **בפרשת בהעלותך** אנו רואים הנהגה הפכית, משה רבינו מבקש ממנו נסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה׳ אֹתוֹ אֶתֵּן לכם לכה אתנו והטבנו לך, מציע לפניו שיבוא לארץ ישראי, ארצנו הקדושה ויתרו מסרב, לא אלך כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך.
5. וע׳ **במכילתא פרשת יתרו פרק ב׳ אות כ"ה** דאיתא שם כלום הנר מהנה אלא במקום חושך וכי מהנה נר בין חמה ולבנה, אתה חמה ואהרן אחיך לבנה, מה יעשה הנר ביניכם, אלא הריני הולך לארצי ואגייר לכל בני מדינתי ואביאם לתלמוד תורה ואקרבם תחת כנפי השכינה.
6. ולפי זה הנהגה זו היי יותר גדולה מהנהגתו הראשונה, הנהגתו הראשונה אע"ג דבגשמיות היי ירידה, אבל ברוחניות היי עליי גדולה לעצמן ללמוד תורה, והנהגה שניי היי יותר גדולה עזב מקום האור והלך למקום החושך להאיר לאחרים.
7. ואולי אפשר לומר להנהגה זו נוהגת בכל בן תורה, בימי בחרותו הוי בחינה של עוזב

(1) ועי' משלחן גבוה עקב עה גם אומות העולם מודים ה' על הנסים שנעשו מדבר
רק ישראל מאמינים בני מאמינים מברכים ומשבחים לה' על הטבע
כמו שנא' ידוע ה' כל מעשיך שהוציא ידיכם - ארבעים זה לא חסר לך
ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד

כבודו של מקום ויוצא למדבר.

8. בעולם הזה יש הרבה כבוד וגדלות שיכולין לימשך אחריהם ועוזב את כל זה ללמוד תורה.

9. **הרמב"ם בהל' דעות** כותב דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדיעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו ואם הי' במדינה שמנהגותי' רעים ואין אנשי' הולכים בדרך ישרה ילך למקום שאנשי' צדיקים, ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתם נוהגים בדרך לא טובה, ואם יתעכב עמהם ינהג במנהגם הרע יצא למדברות, וכמדו' שאלו **החזון איש** איפה המדברות שיוכלין לצאת להם בזמננו, וענה שהם הישיבות, הבתי מדרשים.

10. אצל יצחק כתיב ויצחק בא מבוא בְּאֵר לחי רֹאִי והוא יושב בארץ הנגב, וע' **בתרגום יונתן בן עוזיא'** דיצחק הוה אתי מבית מדרשא דשֵׁם, וכמדו' מפרשין חז"ל והוא יושב בארץ הנגב מלשון מנוגב, מנוגב מכל עיני ארציות, וזהו היציאה מקודם לחתונה.

11. עוזבין מקום החמה והלבנה ונכנסים לעולם לתוך החושך, ולהאיר בתוך החושך.

12. חז"ל אומרים השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה אבל לאחר שזכה לחומה יש לו האפשרות לצאת אל החושך ולהאיר שם.

13. איתא בספרים דלאיש יש רמ"ח אברים ולאשה רנ"ב אברים, כאשר מתחברים נעשים ב' פעמים נר, להאיר לעולם.

איך שיכול לקדש את עצמו עם אכילה, וכ"ש במיעוט התאוות

פרשת יתרו

תשמ"א
תשד"מ
בית דוד, תשנ"ג

1. איתא **בפרשת יתרו פרק י"ח פסוק י"ב** וַיָּבֹא אַהֲרֹן וְכֹל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכָל לֶחֶם עִם חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹקִים.
2. ואיתא **במס' ברכות דף ס"ד.** אמר ר' אבין הלוי כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו השכינה, וכי לפני אלקים אכלו והלא לפני משה אכלו אלא לומר לך כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו השכינה.
3. ופי' שם **המהרש"א** וענינו שהסעודה שתלמיד חכם בתוכה ודאי דאמרו שם דברי תורה, הוא הדבר שנהנין מזיו השכינה כמו שכתב **במס' אבות** שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משלחנו של מקום.
4. שנא' וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' **ופרש"י** מיד כשדבר בדברי תורה נקרא שלחן אשר לפני ה', יש ענין נשגב של דיבור בדברי תורה שמקדש המאכלים ונחשב כאילו אוכל משלחנו של מקום, משולחן גבוה קא זכו, וע' **מש"כ במס' אבות פרק ג' משנה ג'** 15, 16 ויש לעי' בכונת המהרש"א במש"כ סעודה שהתלמיד חכם בתוכו בודאי אמרו עליו דברי תורה, אם כונתו דכולם אמרו דברי תורה, או דסגי במה שהתלמיד חכם גרידא אמר דברי תורה, וא"כ עדיין אינו מספיק מש"כ ...... , ואולי יש לחלק בין ברכת המזון לשמיעת דברי תורה, (ע' **בשערי תשובה או"ח סי' מ"ז ס"ק ג'** שמברכים ברכת התורה על שמיעה דעדיף מהרהור) דברכת התורה אינו דברי תורה ממש, ע' **תוס' יו"ט הנ"ל.**
5. והנה יש אופן אחריני דאפי' בלי דיבור יכולין לקדש האכילה ויחשב כשלחנו של מקום, וע' **ברוח חיים פרק ג' אות ג'** והנה האוכל בכונה אמיתית לקיים גופו ונפשו לעבודת אלקיו ויברך ברכה הראוי ויעסוק בתורה באכלו, הוא ממש כמו המקריב קרבן (כאילו אכלו מזבחי מתים) ע' **גר"א במשלי פרק י' פסוק ט"ז** פְּעֻלַּת צַדִּיק לְחַיִּים, תכלית האכילה להיות חזק ללמוד תורה, ואכילתם <u>כקרבן ממש</u>.
6. ויש לבאר דבריו דהנה איתא **ברמב"ם פרק ג' מהל' דעות הל' ב'** כשיאכל וישתה לא ישים בלבו לעשות דברים האלו כדי ליהנות בלבד עד שנמצא שאינו אוכל ושותה אלא המתוק לחיך, אלא ישים על לבו שיאכל וישתה כדי להברות גופו ואיבריו בלבד, לפיכך לא יאכל כל שהחיך מתאוה ככלב וחמור אלא יאכל דברים המועילים לגוף אם מרים אם מתוקים, ולא יאכל דברים הרעים לגוף אע"פ שהן מתוקים לחיך.
7. **הרמב"ם מסיים בהלכה ג'** נמצא המהלך בדרך זו כל ימיו עובד את ה' תמיד, (אפי' בשעה שאוכל) ע' **מס' פרה פרק ז' משנה ט'** מי שהיו מימיו על כתפו והורה הוראה, (וע' **משנה אחרונה** דבעי לארויי דבין מילוי לקידוש מלאכה פסלה) והראה אחרים את הדרך, והרג נחש ועקרב, ונטל אוכלים להצניעם, פסול, אוכלין לאכלן, כשר. וע' **בתוס' יו"ט** שתמה מדוע אינו נפסל, ותי' דאכילה חשיבא צורך מילוי, וע' **בתפארת ישרא'** דאפשר שישא המי חטאת אף אם לא יאכל מ"מ כיון שיתוסף לו כח על ידי אכילה קרוי צורך המילוי ע"ש.
8. איתא **במס' בב"ק דף ע"א:** בעי מיניי רבא מר' נחמן גנב שור של ב' שותפין וטבחו

והודה לאחד מהם, חמשה בקר אמר רחמנא ולא חמשה חצאי בקר או דלמא ואפי' חמשה חצאי בקר, א"ל ולא חמשה חצאי בקר, לצפרא אמר ליה חמשה בקר אמר רחמנא ואפי' חמשה חצאי בקר, והאי דלא אמרי לך באורתא דלא אכלי בישרא דתורא, וע' **בתוס' שם דף עב. ד"ה לא אכלי בישרא דתורא** שפי' דשרי בתענית הי', ושמעתי **מהגאון ר' שארר זצ"ל בשם הגרי"ז** דהי' קשה לתוס', אם אמר סברה הפוכה אם לא אכל בשר, היאך הותר לו ללמוד בלי אכילת בשר, אלא על כרחך שהי' שרי בתענית.

9. וע' **בפניני ים מבעל אפיקי הים אות ט'** לקדש מעשיו הגשמיים, וקודם אכילתו יאמר הנני מכוין לאכל כדי לחזק את גופי לעבודת הבורא יתברך.

10. ויש ללמוד עד כמה משתנה הדברים ע"י כונתו, דהנה איתא **באו"ח סי' ל"ח סעי' ח'** כותבי תפילין ומזוזות הם ותגריהם ותגרי תגריהם וכל העוסקים במלאכת שמים פטורים מהנחת תפילין, ואם היו צריכין לעשות מלאכתן בשעת קריאת שמע ותפלה אז פטורין מקריאת שמע ותפילה ותפילין, דכל העוסק במצוה פטור ממצוה אחרת.

11. ואיתא **במגן אברהם אות ח'** פי' רש"י תגריהם הלוקחים כדי להמציאן למכור למי שצריך, ודייק המגן אברהם דאם עיקר כונתו כדי להשתכר לא מקרי עוסק במצוה, **ובביאור הלכה** העלה דאם כונתו בשניהם בשוה, מקרי עוסק במצוה ופטור מן המצות, שתי אנשים עושים פעולה אחת, א' מקרי עוסק במצוה והשני לא מקרי עוסק במצוה.

12. ויש ענין יותר חשוב בעניני אכילה, פרישה מן המותרות והתאות, **הרמב"ן בפרשת קדושים** מבאר המצוה עשה של קדשים תהיו, כי התורה הזהירה במאכלות האסורות, והתירה אכילת הבשר והיין א"כ ימצא בעל התאוה להיות בסובאי היין וזוללי בשר למו, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהי' נבל ברשות התורה, לפיכך בא הכתוב אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי וצוה בדבר כללי שנהי' פרושים מן המותרות ויקדש עצמו מן היין כמו שקרא הכתוב הנזיר קדוש (וע' **באבן עזרא פרשת נשא פרק ו' פסוק ז'** שמפרש קרא כי נזר אלקיו על ראשו, ודע כי כל בני אדם עבדי תאות העולם והמלך באמת שיש לו נזר ועטרת מלכות בראשו כל מי שחפשי מן התאות, וע' **רמב"ן פרשת נשא פסוק ו' פסוק י"ד** טעם החטאת כי האיש הזה חוטא במלאת הנזירות כי הוא עתה נזיר מקדושתו, וראוי הי' שיזיר לעולם ויעמוד כל ימיו נזיר קדוש להי, והנה הוא צריך כפרה בשובו להטמא בתאות העולם.

13. **הגר"א במשלי פרק ו' פסוק כ"ט** כותב התאוה לא נתנה לישראי' אלא לאומות העולם לעשו ולזרעו.

14. והנה הכתוב אומר קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם, ופי' **הרמב"ן** שאנחנו נזכה לדבקה בו בהיותנו קדשים, דוד המלך ע"ה אמר ואני קרבת אלקים לי טוב, ומבאר **המסילת ישרים** דזהו הטוב וא"א להתקרב להקב"ה באופן שאינו קדוש, וע' **ביאור הגר"א במשלי פרק ו' כ"ו** עד שאתה מבקש שיכנס תורה לתוך מעיך, בקש שלא יכנס אכילה ושתי' לתוך מעיך, יש בחינה של תורה בתוך מעיך דהנה איתא **במס' תענית דף י"א:** לעולם ימוד אדם כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו שנא' בקרבך קדוש, **רש"י** מפרש כאילו כל מעיו קדוש, **התוס'** פי' כאילו הקב"ה שרוי בתוך מעיו, איתא בספרים יש מדרגות רבות בפרישה מתאוה, וכל דבר פועט מוסיף קדושה על עצמו.

15. שמעתי דבר נחמד **מהרב פעסין שליט"א** אנו אומרים בהבדלה, המבדיל בין קודש לחול בין אור לחשך בין ישראי' לעמים, כשאנו רוצים לדעת מהו ההבדל בין קודש לחול

מהו ההבדל בין ישראי' לעמים, נוכל לדעת בין ההבדל בין אור לחושך.

16. יסוד החילוק בין ישראי' לעמים הוא ההבדל בין קודש לחול שמעתי **מהגאון ר' יעקב קמינצקי (שליט"א) זצ"ל** דאנו מוצאים שבני נח ג"כ יכולים להביא קרבנות אבל יכולים להקריב רק קרבן עולה ולא שלמים, וביאר הדברים דבן נח יכול להפריש את עצמו כולו להי', אבל קרבן שלמים דיש מצות אכילה, שהאכילה יהיי' מעשה המצוה, שיהיי' קדושה במעשה אכילה זהו רק לישראי', דישראלים קדושים ועצם אכילתם הוי מעשה עבודת הי' ומתקדשים באכילתם.

17. ושמעתי שזהו מה שאנו אומרים בתפילה, אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראי' גוי אחד, אומות העולם אינם אי', כשהם פרושים הם פרושים, אבל כשהם עוסקים בעניני עולם הזה שוב אינם פרושים, ידוע מש"כ **הגר"א** ובטן רשעים תחסר, שחסר להם הבטן, אבל כלל ישראי' יש להם המעלה של אחד consistent כל מה שעושים הלימוד התפלה האכילה והשינה הכל יכול להיות מעשה אי' של עבודת הי', ועי' **במשך חכמה פרשת יתרו ע"א, ע"ב** דכלל ישראי' זכו לכל זה לאחר מתן תורה שיכולים לזכך המעשים גשמיים לעבודת השם ומשום הכי הכל מודים בעצרת שבעינן לכם, ועי' **מה שכתבתי פרקי אבות פרק ג' משנה ג'**, וכמדוי' יש ג' מדרגות, ע"י דברי תורה נתקדש הלחם, ע"י כונה רצויי' חשיב כאילו הקריב קרבן וע"י פרישה ממותרות זוכה להקרא קדוש.

18. שמעתי **מהראש ישיבה ממאנטשעסטער (שליט"א) זצ"ל** שברוחניות אין לך דבר שנקרא דבר קטן, כל לפעולה ופעולה שאדם עושה נחשב למעלה לדבר גדול.

19. וראיתי דוגמא לזה **בחכמת המצפון רמ"ז (הגיוני מוסר)** איתא **בשמוא' א' פרק ט"ו פסוק ו'** וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הַקֵּינִי לְכוּ סֻּרוּ רְדוּ מִתּוֹךְ עֲמָלֵקִי פֶּן אֹסִפְךָ עִמּוֹ וְאַתָּה עָשִׂיתָה חֶסֶד עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרָיִם וַיָּסַר קֵינִי מִתּוֹךְ עֲמָלֵק **ופרש"י** שנהנו מסעודתו משה ואהרן וכל זקני ישראי' והרי מעלה עליו כאילו עשה חסד עם כל ישראי'.

20. יש להתבונן מהו הדבר הגדול שעשה יתרו, כאשר בא יצא משה ואהרן נדב ואביהו, ומי הוא שראה אלו יוצאין ולא יצא, ומשה רבינו ספר לו כל מה שקרה להם ויתרו נתפעל מאד ואמר ברוך הי' אשר הציל אתכם ועתה ידעתי כי גדול הי'.

21. במצב זה לקח יתרו עולה וזבחים לאלקים והזמין לסעודתו אהרן וכל זקני ישראי'.

22. לאחר הכרה זו שהכיר גדלות הי', ומי הוא גדולי ישראי' לכאורה היי' לו כבוד גדול שנהנו מסעודתו, וכ"כ **האורח חיים הקדוש** וכבדוהו ובאו מעצמן ולא הטריחו להזמינן על הזבח, ובעצם לא היי' צריכין לסעודתו היי' להם המן והשליו וביזת מצרים, ואם כל זה ניצולו בני בניו לאחר ד' מאות שנה בזכות זה ואתה עשית חסד עם כל בני ישראי', חסד פועט כזה שעשה חשוב כ"כ אם כן יש להתבונן כל פעולה שאדם עושה להתקדש, ולהיותר עובד השם יתברך על אחת כמה וכמה, כמה הוא חשוב.

ההקדמה לתורה הוא לשמוע תוכחות

פרשת יתרו

תש״מ
אגודה, תשמ״ח
בית רחל, תשנ״ב
אגודה, תשנ״ו
אגודה, בית רחל, תשס״א

1. יש ג׳ דברים יקרים הניתנים מן השמים, נבואה, תורה, וחכמה, כי ה׳ יתן חכמה מפיו דעת ותבונה אבל בכל אלו הדברים יש הרבה בחינות, יש בחינה של זה הדבר, דשומעים ממש דבר ה׳ ויש בחינה של כה אמר ה׳, ויש בחינה יותר גרועה מזה ~~שמחקמין~~ twisting, distorting הדבר מאד עד שנשמע דבר אחר.
2. וע׳ **שערי אורח ח״א (דף כ״א)** שמביא **מהמהרי״ל דיסקין** כאשר מראה הנבואה יורדת בעולם הגשמי פתרון והשגת הנביא דומה לרואה ע״י זכוכית ובכדי שלא יקלקל בלעם עצם הנבואה נתנה לו באספקלריא המאירה בכדי שלא יהא שום אחיזה מבלעם בענין השגת ופתרון הנבואה.
3. ויש לבאר (ע׳ **בשיחות הגר״ח תשל״א דף** 153) מדרגתו בנבואה יודע דעת עליון, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אבל באומות העולם קם, בלעם שמע מהקב״ה לא תלך עמהם ואמר לשרי בלק מֵאֵן ה׳ לְתִתִּי לַהֲלֹךְ עמכם, **ופרש״י** אלא עם שרים גדולים מכם, כאילו כל כונת הקב״ה למונעו מלהלוך לקלל את ישראל אינו אלא מפני כבודו, מן השמים חסים על כבודו.
4. איתא **ביבמות דף מ״ח:** מנשה הרג את ישעי׳ אמר רבא מידן דייני׳ וקטלי׳, א״ל משה רבך אמר כי לא יראני אדם וחי, ואתה אמרת ואראה את ה׳ יושב על כסא רם ונשא, משה רבך אמר מי כה׳ אלקינו בכל קראינו אליו, ואתה אמרת דרשו ה׳ בהמצאו, על פי תורה הרג מנשה את ישעי׳, וע״ש שמתרץ הגמ׳ משה רבינו ראה באספלקריא המאירה ושאר ~~נביאי~~ לא ראו, כאן ביחיד כאן בציבור, ולאידך גיסא איתא שם **בדף מ״ט.** דישעי׳ אמר ידענא בי׳ דלא מקבל מה דאימא לי׳, ואי אימא לי׳ אשויי׳ מזיד, זהו דעת תורה אמיתי! לא חס על כבודו שירד על ידי מנשה, חס רק שמנשה לא יהא <u>מזיד</u> וע׳ **חיי המוסר ח״ב דף קי״ח** שישעי׳ הי׳ סובר דגדול המחטיאו יותר מן ההורגו, ואם יהי׳ מזיד נמצא יהי׳ מחטיאו, וע״ש כל החשבונות שלא להתחשב אולי מנשה יקבל את תי׳, ועוד יש חילול ה׳, ועוד שצריך לחוס על חייו האם יש לנו השגה כמה יקר הי׳ רגע אחד של חיי ישעי׳.
5. איתא **במס׳ גיטין דף מ״ה.** דרב עיליש אישתבתאי יומא חד הוי יתיב גבי׳ ההוא גברא דהוה ידע בלישנא דצפורי אתא עורבא וקא קרי לי׳ א״ל מאי קאמר אמר לי׳ עיליש ברח עיליש ברח, אמר עורבא שקרא הוא ולא סמיכנא עלי׳, אדהכי אתא יונה וקא קריא א״ל מאי קאמרה א״ל עיליש ברח עיליש ברח, אמר כנסת ישראי׳ כיונה מתלא ש״מ מתרחיש לי ניסא.
6. וע׳ **בגליון הש״ס דהערוך** הביא מסוגיא זו דרב עיליש ידע שיחת העופות, וכאן משמע בהיפוך.
7. וביאר **הגר״ח שמואלביץ זצ״ל תשל״א דף** 155 דלהערוך הי׳ קשה מדוע סמך על אותו האיש אולי ג״כ משקר (דמשמע שהי׳ נכרי, אשר פיהם דבר שוא) וע״ז תי׳ הערוך דרב

עיליש הי' בקי בלישנא דציפורי, ומה ששאל רב עיליש את ההוא גברא משום שחשד את עצמו, שמא שומע הוא באזניו מה שלבו חפץ לשמוע, הי' לו חכמה זו, אבל אפשר שנתעקם ע"י, לפיכך הי' צריך לשמוע מאחר.

8. איתא **במס' פסחים דף ס"ו:** אמר רב יהודה אמר רב כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מנלן מהלל, הלל שהי' ענותן גדול, וגם כונתו הי' לשם שמים ע' **עיון יעקב.**

9. אמר ר' שמעון בן לקיש כל אדם שכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ואם נביא הוא נביאתו מסתלקת ממנו מנלן ממשה דכתיב ויקצוף משה על פקודי החיל, ונעלם ממנו הל' גיעולי מדין.

10. וביאר **הר' ירוחם** כשיש יוהרא וכשיש כעס אפי' במדרגה קטנה, שוב ליכא בחינה של "זה הדבר" ואולי הרבה למטה מכה אמר ה'.

11. ומהו העצה ע"ז אין אדם רואה נגעי עצמו, העצה הוא עצת רב עיליש, שאל רב עיליש את ההוא גברא, ע"י אחר שאין לו נגעי עצמו יש לשמוע האמת.

12. איתא **במשלי פרק י"ג פסוק י"ד** דֶּרֶךְ אֱוִיל יָשָׁר בְּעֵינָיו וְשֹׁמֵעַ לְעֵצָה חָכָם, שהאויל מה שעולה על לבו ישר בעיניו ואינו שומע לעצה אבל החכם אינו עושה שום דבר אם אינו מתיישב בדבר ושואל לעצה מחכם אחר ואינו סומך על עצמו כי יצר לב האדם רע מנעוריו לכן הוא שומע עצה מחכם.

13. וממשיך **הר' ירוחם זצ"ל** דיש לנו הערה נוראה מפרשת יתרו, יתרו הי' לו בקורת על משה רבינו מה הדבר הזה אשר אתה עושה לעם, מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב **ופרש"י** הוקשה הדבר ליתרו שהי' מזלזל בכבודן של ישראי.

14. למי הוכיח למשה שהי' עניו מכל האדם על פני האדמה שכבר עלה לשמים, ומי יוכל להשיג מדרגתו, וכבר קרן עור פניו, ומי הי' המוכיח, יתרו, כומר, שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה, ואף באופן כזה וישמע משה לקול חותנו, אולי יש יתרון חידוש דקשה לשמוע מחותן (מספרים מעשה דחותן א' בא לחתנו בפסח ומיאן לאכל עמו בטענת שאינו מתערב, וטען החתן הלואי שלא היית מתערב).

15. ועל פי זה תי' קושיית המפרשים אם יתרו בא לאחר מתן תורה מדוע כתבה התורה קודם, דההקדמה לתורה הוא שומע תוכחות, **הרבינו יונה** כותב אהב את המוכיחים אין צריך להיות נפגם מהמוכיחים רק אדרבה אהב את המוכיחים.

16. איתא **במשלי פרק ט' פסוק ח'** אַל תּוֹכַח לֵץ פֶּן יִשְׂנָאֶךָּ הוֹכַח לְחָכָם וְיֶאֱהָבֶךָּ אעפ"י שהוא חכם ויודע תוכיח אותו, כי דרך הצדיקים שהתוכחה להם כמראות שהאשה רואה בה וכל מראה שמגדיל כל לכלוך וטינוף דק הוא טוב יותר דעל ידי זה תהי' נקי' וזכה מאד, כן הצדיקים חפצים ואוהבים למי שמגדיל להם העבירות שעשו, וז"ל **האורחות חיים להרא"ש פרק ג' הל' מ"ז** הזהר שלא תסמוך בלבבך, ושמע עצה וקבל מוסר.

17. מעשה הובא **בילקוט לקח טוב מר' ירוחם** שהתאכסן בעירה קטנה הפצירו אותו לדרוש לפניהם, מתחלה סירב מטעם דאינו דרשן ולא יהנו מדרשתו, לאחר שהפצירו עוד הסכים לבקשתם, הבית המדרש הי' מלא, לאחר ה' רגעים התחילו לצאת, ולאחר י' רגעים נתרוקן כל הבית המדרש, הגאון ר' ירוחם ביאר עובדא זו במה שהובא בספרי היסטוריא כאשר תחלה באו אנשים רוכבים סוסים לארצות שמעולם לא ראו סוסים חשבו שהרוכב והסוס הכל אחד והתפעלו מברי' זו שיש לו ו' רגלים ורץ במהירות

ביאור למה אין מצוה לזכור מעמד הר סיני

פרשת יתרו

תשנ"א
בית דוד, תשנ"ט

1. **במשנת ר' אהרן חלק ג' דף ל"ג.** מביא **פסיקתא** בני היו קוראים לפני את הפרשה הזאת בכל שנה ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני על הר סיני ומקבלים את התורה.
2. וביאר דכונת הפסיקתא אינה על הקריאה גרידה אלא על ההתבוננות בפרשה זו והלימודים היוצאים ממנה בדבר ההכנות הנצרכות לקבלת התורה, דהפרשה מדברת אודות ההכנות שעשו כלל ישראי אז, שעל ידם זכו לקבלת התורה במעמד הר סיני.
3. ואולי יש להמתיק זה על פי מה שכתב **במשנת ר' אהרן חלק א' דף ל"א, ל"ב,** שמעורר דעל ענין יציאות מצרים עשה התורה הקדושה מצות הרבה זכר ליציאת מצרים, ומעורר מדוע לא עשה לנו התורה מצות לזכור מעמד הר סיני.
4. ומתרץ דגאולת מצרים כל האותות והמופתים הם מעשים שהיו אז וצריך זכרונות כדי לזוכרם, וז"ל **הרמב"ן סוף פרשת בא** ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע וכופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו ונעתיק הדבר אל בנינו ובינהם לבניהם לדור אחרון.
5. אבל ענין מעמד הר סיני אינו צריך זכרון, שהרי כל הגילויים הנוראים של מתן תורה נמצאים בתורה, וכתיב במתן תורה קול גדול ולא יסף **ותרגם אונקלוס** ולא פסק הרי מונח בתורה הקול גדול של מתן תורה.
6. ואולי יש להרחיב הדברים דהנה איתא **במדרש שיר השירים (א', נ"ב) (א' [י] ב') י"א:** בן עזאי הי' יושב ודורש והאש מלהטת סביבותיו אזלין ואמרין לר"ע, (ע' **במס' כתובות דף ס"ג.** שבן עזאי נשא ברתי' דר' עקיבא, וע' **במס' יבמות דף ס"ג:** שבן עזאי אמר על עצמו אבל מה אעשה שנפשי חשקה בתורה) הלך אצלו ואמר לו שמעתי שהיית דורש והאש מלהטת סביבך א"ל הן, אמר לו שמא בחדרי מרכבה היית עסוק, א"ל לאו אלא הייתי יושב וחורז בדברי תורה, ומתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים, והיו הדברים שמחים כנתינתם מסיני, והיו ערבים כעיקר נתינתן, וכי עיקר נתינתן לא באש היו ניתנין.
7. בן עזאי למד תורה כמו שצריך להיות נלמד, **האגלי טל בהקדמתו** כותב שמעתי קצת בני אדם אומרים כי הלומד ומחדש חידושים ושמח ומתענג בלימודו אין זה לימוד התורה לשמה כ"כ כמו אם הי' לומד בפשיטות שאין לו בהלימוד שום תענוג, ובאמת זהו טעות מפורסם כי עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמח ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו ומאחר שנהנה מדברי תורה, הוא נעשה דבוק לתורה, ואיתא **ברבינו אברהם מן ההר** מצות לאו ליהנות ניתנו לא נאמרה אלא במצות מעשיות אבל מצות לימוד התורה עיקר הציווי הוא לצייר האמת ולהתענג וליהנות בה לשמח לבבו ושכלו כדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב, והערב נא ה' אלקינו, **הגאון ר' יעקב קמינצקי זצ"ל** מביא ראי' מנוסח הברכה.
8. וכאשר מצדו עשה מה שמוטל עליו זכה להמצב של מתן תורה.
9. המעשה שסיפר **החפץ חיים על רבו הגאון ר' נחום גראדנע** שהי' נכנס לבית הכנסת

באמצע הלילה, החפץ חיים החביא את עצמו וכאשר התחיל ללמוד נתמלא הבית הכנסת מאש גדול ולא הי' יכול החפץ חיים לישאר שם מגודל החמימות, כאשר **הגאון ר' ברוך בער** שמע מעשה זו אמר, על ר' נחום אין שום חידוש אבל החידוש הוא על החפץ חיים שהי' אז בחור של ט"ו שנים וראה אש זו.

10. ולפי זה מובן **הפסיקתא** היו קוראים לפני את הפרשה הזאת, מתבוננים בהכנות שהכינו כלל ישרא' את עצמם לקבלת התורה ואני מעלה עליהם כאילו אתם עומדים לפני על הר סיני ומקבלים את התורה, דאצל הקב"ה יש בחינה של קול גדול ולא יָסָף ולא פסק כי קולו חזק וקיים לעולם וחסר רק הכנתינו.

11. מההכנות הראשונות אני מוצאים ויחן שם ישרא' נגד ההר **ופרש"י** כאיש א' בלב אחד.

12. **בשיחות הגר"ח שמואלביץ (כ"ג, ע"ג)** מבאר שהתורה הק' לא נתנו ליחידים אלא לכלל ישרא' ואינו נעשה כלל אלא ע"י לב אחד, לב אחד הופך ס' רבוא לאיש אחד.

13. וע' **תומר דבורה פרק א הלכה ד'** כל ישרא' הם שאר בשר אלו עם אלו מפני שהנשמות כלולות יחד יש בזה חלק זה ובזה חלק זה, ומטעם זה ישרא' ערבים זה לזה מפני שממש יש בכל אחד חלק אשר לחבירו בו, וכשחוטא הא' פוגם את עצמו ופוגם חלק אשר לחברו בו, נמצא מצד החלק ההוא חבירו ערב עליו.

14. ולכך ראוי לאדם להיותו חפץ בטובתו של חבירו ועינו טובה על טובת חבירו וכבודו יהי' חביב עליו כשלו שהרי זה הוא ממש ולא ידבר בגנותו כלל ולא ירצה בו וכשחברו בצער ירע לו ממנו כאילו הוא ממש הי' שרוי באותו צער.

15. כמדו' **התומר דבורה** מבאר מציאות הדברים ובחינת לב אחד הוא כמה אדם מרגיש דבר זה וכן משמע **במשנת ר' אהרן ח"ג קנ"ג אות ג'.**

16. וכותב שם ולכן כשהצבור בצער צריך להרגיש שבאמת הוא שותף בזה וצריך לחשוב שהנהו נתפס בשבילנו והם פורעים חובותינו ולפי זה צריך להצטער ביותר כי אנחנו הגורמים ואילו זכינו הרי היתה יוצאת ישועה מזה.

17. **הגאון ר' ישרא' חיים קפלן זצ"ל** הי' אומר אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד, דצ"ל בחינה של צרתי.

18. איתא **במס' ב"ב דף קט"ז.** דרש ר' פנחס בן חמא כל איש שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, חכם הוא דוקא שיש המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, נושא בעול עם חברו אצלו הוי בחינה של צרתי, וע' **דרשת חתם סופר חלק ב'-ג' דף ש"ה. ד"ה ואם** שביאר ענין יחלה עצמו.

19. וע' **משנת ר' אהרן חלק ג' דף קנ"ד** וכל המצער עצמו עם הצבור זוכה ורואה לנחמת הצבור.

ביאור למה כלל ישראל הי׳ צריך כל כך דיינים

פרשת יתרו

תשנ״ג
אגודה, תשנ״ט
בית דוד, תש״ס

1. יתרו כאשר התבונן העול המוטל על משה רבינו אמר נבל תִבֹּל גם אתה גם העם הזה (ע׳ **באור החיים הק׳** גם אתה כי רב חילק, גם העם שצריכין להמתין זה לזה בדין) כי כבד ממך הדבר לא תוכל עשׂהו לבדך, ויעץ ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שנאי בֶצע ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות ואתא **במס׳ סנהדרין דף י״ח.** שמינה 78,600 דיינים.
2. וע׳ **בדעת תורה דף קפ״ג** שהעיר מדוע היו צריכין כ״כ דיינים, ולכל י׳ אנשים הי׳ דיין א׳.
3. ומתרץ שקושיא זו הוא רק לפי השגתנו בצורך הדיינים, בהשגתנו מהו נקרא גזל, עושק, אבל עבור הדור דיעה הי׳ צורך לכל כך דיינים, אומרים בשם **הגרי״ס זצ״ל** שהי׳ פורס ב׳ ידיו והי׳ אומר שהחושן משפט שלו היא כ״כ גדול, הפחד מגזל, ע׳ **חי׳ הגרי״ז על התורה סטנסל דף ל״ה** מדוע צוה יוסף להשיב כספיהם, ותי׳ שהי׳ רוצה שהשבטים יחזרו למצרים וע״ז הי׳ בטוח שהם יחזרו למצרים כדי להשיב הכסף.
4. שמעתי שבאו לפני ה״**מגלה עמוקות**״ דין תורה כזה, איש אמיד הי׳ קונה בייגלאך מאיש עני שהי׳ מוכרם, פעם אחת שאלו דאיזה ברכה מברכין עליהם, וחצי שעה בירר לו העני צדדי השאלה והכרעת הפסק, כיון שראה שהי׳ תלמיד חכם מופלג הציע שילמוד עם בנו ויתן לו כפליים ממה שעושה עכשיו, והסכים על זה, פעם אחת הוצרך ליסע למרחקים בעד ג׳ שבועות ושילם לו בהקדם שכירתו, כאשר חזר מנסיעתו הכיר שאותו עני שוב עומד ומוכר הבייגלאך וכאשר שאלו מה זאת א״ל שהחליט לפסוק מללמד את בנו והסביר לו דקודם ששכר אותו היו עניים מדוכאים, וממש בכל יום לא ידעו היאך יחיו, והי׳ הוא ואשתו מתפללים ושופכים לבם לפני הקב״ה שיזמין להם צורכי היום, וכאשר בא להם בכל יום נתנו שבח והודאה להקב״ה והכירו השגחתו הפרטית, כאשר שכר אותו א״ל אשתו שהתפילות אינם כמקדם, והציעה שיפסיק את השכירות והוא אמר שימתינו, כאשר שילם לו בהקדם ג׳ שבועות א״ל אשתו בשום אופן אין להמשיך במצב זה והחליט להפסיק, והנגיד טען שכבר שכרו, וע׳ **במס׳ יומא דף ע״ו.** שאלו תלמידיו את רבן שמעון בן יוחאי מפני מה לא ירד להם מן פעם אחת בשנה, אמר להם ישראי׳ מי שיש לו ד׳ וה׳ בנים הי׳ דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולם מתים ברעב ונמצא כולם מכוונים לבם לאביהם שבשמים.
5. איתא **בויקרא רבה פרק כ״ז אות א׳** אתו תרי גברא לדינא חד אמר חרובא (חורבה) זביני׳ מהאי גברא וגריפתי׳ ואשכחי׳ בה סימא ואמרית לי׳ סב סיעותיך דחרובא זבינית וסימא לא זבינית ואחרינא אמר <u>כמא</u> <u>דאת</u> <u>מסתפי</u> <u>מעונש</u> <u>גזל</u> כך מסתפינא אנא כד סבינית לך חרובתא וכל דאיהו בה זבינית לך, קרא הדיין לחד מנהון אית לך ברא א״ל הן, קרא לאחרינא א״ל אית לך ברתא א״ל הן, זילון וינסבון דין לדין ויכלון תרויהון.
6. איתא **במס׳ בבא קמא דף ע״ט:** אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראי׳ **ופרש״י** משום ישוב ארץ ישראי׳ שמבעיר את השדות, אבל מגדלין בסוריא **ופרש״י** דלא חיישינן

לישוב, ואם יפסידו ישלמנה, ואיתא שם **דף פ.** מעשה בחסיד אחד שהיי גונח מלבו (צועק מפני כאב הלב לא היי יכול להשיב רוחו) ושאלו לרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שינק חלב רותח משחרית לשחרית, והביאו לו עז וקשרו לו בכרעי המטה והיי יונק ממנה משחרית לשחרית, לימים נכנסו חבירו לבקרו כיון שראו אותה העז קשורה בכרעי המטה חזרו לאחוריהם ואמרו לסטים מזויין בביתו של זה, ואנו נכנסין אצלו, ישבו ובדקו ולא מצאו בו אלא אותו עון של אותה העז (ע' **בקובץ שיעורים אות פ"ט** וצ"ע איך אפשר לברר דבר זה שמא עבר עבירות בסתר או בהרהור הלב, וכתוב האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב, ושמא נתברר להם ברוח הקודש, ועדיין צ"ע למה ישבו ובדקו מאי נפקא מינה מזה, ואפשר משום דמבקר החולה צריך לעוררו לשוב בתשובה, וע"כ בדקו אם יש בו איזה עון יזכירוהו שצריך לשוב).

7. ואף הוא בשעת מיתתו אמר יודע אני שאין בי עון אלא עון אותה העז שעברתי על דברי חברי, ואיתא **במאירי** שמעינן דאף על פי שבמקום פקוח נפש הותרו האיסורים להרפאות בהן, דבר שנאסר מכח תקנה ומחשש פסידת אחרים ראוי להחמיר בו ביותר.

8. ואולי יש להבין חומר זה מהא דאיתא **בשערי תשובה שער ג' פרק כ"ד** דאיתא **במשלי פרק כ"א פסוק ו'** פֹּעַל אֹצָרוֹת בִּלְשׁוֹן שָׁקֶר הֶבֶל נִדָּף מְבַקְשֵׁי מָוֶת ומבאר **הרבינו יונה** אוצרות המרמה והאונאה הבל נדף הם כי אחריתם לכליון ועוד ברשותו צוררים הם לו ומבקשים נפש בעליהם ומסבבים למותו, אפשר לומר דדברים אלו אין בטבעם לרפאות, ומשום הכי לא הותר אפי' במקום פקוח נפש.

9. **המסילת ישרים** כותב השכיר אצל חבירו לאיזה מלאכה שתהיי הנה כל שעותיו מכורות הן לו וכמו שגזל חפץ גזל, גזל זמן גזל.

10. איתא **בשמות רבה פרק ב' אות ה',** ו' היי הקב"ה מדבר עם משה ולא היי מבקש לבטל ממלאכתו שכך אתה מוצא מתחלה וירא מלאך ה' אליו ולא הלך משה וכתיב אחר כך וירא ה' כי סר לראות רשב"ל אומר לא פסע אלא עוקם צוארו והביט, שנא' וירא ה' כי סר לראות כיון שהביט בו הקב"ה אמר נאה זה לרעות את ישרא' וביאר **הרד"ל** דכיון שראה שלא רצה לבטל ממלאכתו ונאמן לאדוניו אמר הקב"ה ראוי זה להיות רועה נאמן.

11. איתא **במס' תענית דף כ"ג.** אבא חלקיי בר בריי דחוני המעגל הוה והוו קא אזלי רבנן גביי כד הוו צריכי עלמא למטרא, זימנא חדא איצטריך עלמא למטרא שדרו רבנן זוגא דרבנן לקמיי למיבעי רחמיי ותיתי מטרא, אזלו לביתי ולא אשכחוהו אזלו לגבי לדברא אשכחוהו דהוו קא רפק יהבו ליי שלמא ולא אסבר להו אפיי, כי יהבינן ליי שלמא למר לא אסבר לן אפיי אמר להו אגר יומא הואי ואמינא לא איפגר לא איתבטל ממלאכתי.

12. מעשה אצל **הגאון ר' ישרא' מסלאנט** בראש השנה שאחד העמיד את עצמו אצל החלון וקראו הגרי"ס גזלן ע' **מאורות הגדולים (כ"ו - מ"ו).**

13. ע' **ילקוט לקח טוב (ג', כ') שהגאון ר' אליהו לאפין** היי אצל **החפץ חיים** כאשר ברך ברכת המזון וכאשר הגיע לי"ונא אל תצריכנו ה' אלקינו לא לידי מתנת בשר ודם שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד" נאנח אנחה גדולה.

14. וביאר דלכאורה הבושה לקבל מבשר ודם הוי רק בעולם הזה, רק כשנותנים לו כבוד שסוברים שהוא תלמיד חכם וירא שמים יהא בושה לעולם ועד וע"ש דגם זה נכלל בכלל גזל, מעשה **דהגאון ר' ישרא' מסלאנט** שלח שליח **לר' יצחק אלחנן** אם יהיי

מותר לחלל שבת עליו אם יסתכן בשבת (וספיקו מפני שרועי בקר שפרנסתם מן הגזל אין מעלים) וענה שמותר מפני שאף לפי אמיתת מציאותה ג״כ היו נותנים, ונפטר בערב שבת.

15. וע׳ **בילקוט לקח טוב, שהחפץ חיים** הי׳ מבטל חדשים רבים לראות שספרו יהי׳ מתוקן בסוף ימיו מסר זה לבנו, ופעם קבל מכתב מאחד שקנה משנה ברורה ונתחלפו כמה עמודים, כתב לבנו מה עשית לי בני, כל ימי דאגתי איך להנצל מאבק גזל אבל בגזל גמור לא עלה על דעתי שאכשל, ועל ידך נפלתי בפח של גזל גמור, וצוה להודיע בעתונים כי מי שיש לו קונטרוס מחולף יודיעו ויקבל קונטרס מתוקן, בסוף ימיו פרסים שיתן חלק מעולם הבא שלו.

16. ע׳ **במשלי עם פי׳ הגר״א פרק ב׳ פסוק כ׳** איתא **במס׳ בבא מציעא דף פג.** רבה בר בר חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא. שקל לגלימייהו, אתו אמרו לרב. אמר ליה: הב להו גלימייהו, אמר ליה: דינא הכי? אמר ליה, אין, למען תלך בדרך טובים, יהיב להו גלימייהו, אמרו ליה: עניי אנן, וטרחינן כולה יומא, וכפינן, ולית לן מידי, אמר ליה זיל הב אגרייהו, אמר ליה דינא הכי? אמר ליה אין, ארחות צדיקים תשמר וע׳ **אדרת אליהו דברים צ.** שזהו ואת המעשה, זה הדין אשר יעשון זה לפנים משורת הדין וזה ג״כ ב׳ מה שעושין רוב העולם, וא׳ מה שיחידי סגולה צדיקים שבדור, רוב העולם יכולים למחול, אבל ליתן להם שכר על שהפסידו זהו לצדיקים יחידי סגולה.

א

אם נותנים צדקה לעני, העני הוא העושה חסד עם העשיר

פרשת משפטים

תשמ״ו
בית רחל, אגודה, תשמ״ח
בית רחל, תשנ״ב

1. אסיפה גדולה נתקיימה שנה זו בעשרה בטבת, בה התאספו גדולי ישראי׳ לטכס עצות לנו, מה לנו לעשות כאשר רואים מצב של חרון אף בעולם.
2. **הרה״ג ר׳ אברהם פאם (שליט״א) זצ״ל** הביא דברי **החפץ חיים בסוף ספרו אהבת חסד דף נ״ד:** וז״ל וכהיום שאנו רואים בעינינו שמדת הדין גוברת מאד בעולם מדי יום ויום בכמה מחלות, ומיתות משונות, וחסרון השפעה בעולם עד שאין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו **(וע״ע בהגה כ״ה.)** מה מאוד יש להתחזק במדת החסד כדי שעל ידי זה יתעורר מדת החסד מלמעלה, ומביא מאמר חז״ל שכאשר בני ישראי׳ עושין חסד זה עם זה הקב״ה אומר ומה אלו שהן בעצמן צריכין חסד עושין חסד אלו עם אלו, אני, שאני מלא חסד על אחת כמה וכמה שאני צריך לגמול חסד עם בריותי.
3. ומביא **תנא דבי אליהו** דכשהיו ישראי׳ במצרים נתקבצו כולם וכרתו ברית יחד שיעשו גמילת חסדים זה עם זה, ומבאר **החפץ חיים** כשראו שאין שום עצה להנצל מגזירותיו של פרעה והשיעבוד הולך ומתגבר יום יום, נכרתו ברית יחד לעשות חסד זה עם זה, שעל ידי זה יתעורר חסד של השי״ת עליהם, ומבאר שבאמת משום זה זכו לגאולה, וזהו כונת הכתוב כה אמר ה׳ זכרתי לך חסד נעוריך, היינו מה שעשו חסד בימי נעוריהן במצרים.
4. ננסה לבאר קצת אי׳ מעניני החסד המתבאר בפרשתנו, מעשה הובא **בילקוט לקח טוב דף קנ״ד.**
5. אם כסף תלוה את עמי את הֶעָנִי עמך, וז״ל **הרמב״ם בספר המצות מצוה קצ״ז** היא שצונו להלוות לעני להקל לו מעניו ולהרחיב לו וזה מצוה היותר חזקה ויותר מחויבת מכל מצות צדקה **(ע׳ מס׳ שבת דף ס״ג:)** כי מי שנתגלה ונתבזה לשאול מיד האנשים אין צרת עָנְיוֹ כמו צרת המסתתר שירצה להעזר עד שלא יתגלה עניו ויתבזה.
6. דבר גדול מלמד אותנו הרמב״ם דהנה איתא **בשמות רבה פרשה ל״א אות י״ב** אין בעולם קשה מן העניות, שהוא קשה מכל יסורין שבעולם, והרמב״ם גילה לנו שהעניות היותר קשה שבעולם הוא העני המסתתר.
7. **האור החיים הק׳** מבאר פסוק זו אם כסף תלוה את עמי את העני עמך, אם ראית שהי׳ לך כסף יותר על מה שאתה צריך לעצמך, תדע לך שאין זה חלק המגיעך אלא חלק אחרים, את העני עמך וכותב **האלשי״ך** חלק העני הוא עמך, ומשום הכי תַּלוה את עמי, איתא **במדרש תנחומא ט״ו** אמרו עליו על רבי תנחום בן חנילאי כשהי׳ לוקח בשר או ירק או כל דבר הי׳ אומר לבני ביתו הפרישו לעניים חלקם שלא לקחתי לכם אלא ליטרא אחת של בשר ולעניים חצי ליטרא.
8. טעמים רבים יש מדוע הפקיד הקב״ה חלק העני עמך.
9. והנה איתא **במגילת רות פרק ב׳ פסוק י״ט** וַתֹּאמֶר לָהּ חֲמוֹתָהּ אֵיפֹה לִקַּטְתְּ הַיּוֹם וְאָנָה עָשִׂית יְהִי מַכִּירֵךְ בָּרוּךְ וַתַּגֵּד לַחֲמוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר עָשְׂתָה עִמּוֹ וַתֹּאמֶר שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בֹּעַז, ואיתא **במדרש** אשר עשה עמי לא נאמר אלא אשר עשיתי עמו, מלמד שיותר מאשר בעל הבית עושה עם העני עושה העני עם בעל הבית לפיכך אמרה רות אשר עשיתי עמו, הרבה פעולות והרבה טובות עשיתי עמו בשביל שהאכילני

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (1)

פרוסה.

10. איתא **במשלי פרק י"ג פסוק כ"ג** רָב אֹכֶל נִיר רָאשִׁים ומבאר **הגר"א** שהעניים סובלים יסורי אנשי דורם, וכל העולם ניזון בשביל עולם.

11. איתא **במס' בבא בתרא דף י.** שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא אם אלקיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסן א"ל כדי שניצול אנו בהם מדינה של גהינום.

12. **הכלי יקר** כותב לפי שהוא עמך על כן בא לידי עוני, כדי לזכותך שזה העני נעשה עני בעבורך, כדי להציל אותך מדינה של גיהנום.

13. כל סיבת העניות הי' בכדי להיטיב העושר להצילו הן היסורים, מדינה של גיהנום, ומשום הכי הי' ההשגחה העליונה לתת חלק העני עמך. ועי' [illegible]

14. ולפי זה מאד מובן מה שכתב אחר כך לא תהיי לו כנושה, ומפרש **הרמב"ן** לא תהיי לו כמלוה, תהיי לו בכל דבר כאילו לא לוה ממך לעולם.

15. כאשר מתבוננים מי קבל יותר ממי, קל להבין ציווי זו.

16. ולפי זה יובן ג"כ מה שכתב אחר כך לא תשימון עליו נֶשֶׁךְ.

17. וחז"ל גילו חומר העון איתא **במדרש פרשה ל"א אות ל"ג** כל מי שנוטל רבית מעלה עליו הכתוב כאילו עשה את כל הרעות והעבירות שבעולם, ואיתא עוד שם אדם שחטא אחת מכל העבירות שבתורה ועומד לפני הקב"ה בדין, המלאכים עומדין, אלו מלמדין זכות ואלו מלמדין חובה, אבל מי שמלוה לישרא' בריבית אין אחד מהם מלמד עליו זכות.

18. ומפרש **הכלי יקר** כאשר מתבוננים דהעני נעשה עני בשבילך, וכמה הוא נותן לך ואתה עוד מבקש רבית ממנו.

19. את העני עמך מפרש **רש"י** הוי מסתכל בעצמך כאילו אתה עני ועי' **בשיחות הגר"ח (סוף הספר)** החובה המוטלת על הנותן לחוש את הרגשת העני הנצרך לגמילת חסד, ועי' **באהבת חסד דף כ"ט. בהג"ה** שמתאר גודל העון כאשר מדחה את העני, דהנה העני הי' ממתין כמה ימים to muster up courage לשאול מהעשיר ובחר זמן מסוגל, וכאשר מדחים אותו וצריך לשוב לביתו, ומה יענה להם, מספרים כאשר פעם אחת בא **החתם סופר** לתבוע נדבה מגביר אחד ודוקא עמד בחוץ, וכאשר הגביר רצה להכנס בפנים אמר החתם סופר שרוצה שהוא ירגיש הקור.

20. הפרשה מסיימת והי' כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אָני, (ע' **בפי' הגר"א על התורה מה שמביא מהגר"א על רות**, ויסוד זו מאריך **בכוכבי אור סי' ס"ט דף קי"ט**).

21. ולבאר זה יש להקדים דברי **המדרש פרשה ל"א אות ג'** אין ברי' שאין הקב"ה מנסה אותה העשיר מנסהו אם תהא ידו פתוחה לעניים, ומנסה העני אם יכול לקבל יסורין ואינו כועס, ואם עמד העשיר בנסיונו הרי הוא אוכל ממונו בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא והקב"ה מצילו מדינה של גיהנם, ואם עמד העני בנסיונו ואינו מבעט, הרי הוא נוטל כפלים לעתיד לבוא.

22. ועי' **ביפה תואר** דמפרש את העני עמך דהעני מנוסה יחד עמך והנה כאשר שניהם עומדים בנסיון, שניהם מאושרים, אבל אם אין העשיר מסייע העני והי' כי יצעק אלי, ומפרש **הספורנו** על עניותו (הבאה לו) על ידך, (ויש להמתיק זה לפי דברי **הכלי יקר**) ושמעתי אתן לו ממה שהייתי חונן אותך יותר על סיפוקך כדי שתוכל לפרנס את האחרים.

23. ומסיים **הספורנו** לפי' טוב לך שאתה תחננהו באופן שיתמיד לך החן מאתי שתוכל אתה להלוות ולפרנס אחרים.

① בדק׳ה ימן

[illegible]

ר"ע זה תש"ת

(ט"ו, ג)

ע' אורח חק ודל לא תהדר בריבו - דאיתא במדרש כי העני עושה מריבה עם קונו למה נתן לזה והוא רעב ובעירום וכל המפרשים הרי זה משיבת ריב עני מעל השמים ודמן שאין חונן דלים טוענת עני הוא טינה מהודרת. ולכך יצו ה' שלא יסודרו הידור לריב העני עם קונו ולא יחוננו

איתא באבות (ד, ט) אם למדת תורה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת אין עני אלא בדעת

(משלי כב, יג)

ויק"ר (ל"ד, ב) כי ימוך אחיך הה"ד רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם ה' - (ופרש"י דל גורע) המשלי (כ"ב, ב) עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' רש זהו רש בתורה - ואיש תככים זה ששונה סדר או ב' סדרים עמד רש על איש תככים ואין השני פרק א' והשני מאיר עיני שניהם ה' קנו העה"ז והעוה"ב - עשיר ורש נפגשו עשיר בתורה ורש בתורה אומר אותו רש לאותו עשיר השנה פרק א' ולא השנהו אמר לו מה אנא מיתו ומגיעני - קרי ואני עם דבוניו עושה כולם כי מי שעשה לזה חכם יכול לעשותו טפש ומי שעשה לזה טפש יכול לעשותו חכם

וע' דברות משה קידושין תשכ"ב הערה ט' דלימוד התורה אסור לגזול דקדקה הזמן למה שכפיף הזמן זה ללמוד לעצמו שיהיו זו יותר גוזלות אולי צריך לבטל מזמנו וללמד לאחרים אף שלעצמו לא יהיה לו תועלת - והוא חסד גדול מאד ומאחר שלא נעצו שאחר כמה זמן ילמד לאחרים - אמרינן שהוא חלק עשירות מהזמן שיש לו ללמוד - ובזכות זה ככל לדבר מעשר כספים לו רק שלא יפסידו מתורתו כלום אלא עוד יעלו מעלה מעלה בהשגה יותר גדולה

וע' מאירי נדרים נה ממדרגות החכמה והאמונה שהאדם הוא להשפיע מחכמתו לזולתו - ודרשו וממדבר מתנה אם עושה את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל תורה ניתנה לו במתנה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(בהר ג.) אל תגזל דל כי דל הוא, וכי יש אדם גוזל דלים, ומהו גוזל ממנו אחר שאין לו כל, אלא אם היית למוד, להיות מפרנסו, וחזרת בך, ואמרת עד מתי אני מספיק לזה, ואת מונע שלא ליתן לו, אם עשית כך, דע שאתה גוזלו, אלא הוי מפרנסו שאין לו מקום אחר - מהו כי דל הוא, דיו שהוא דל ואתה העשיר, לא די לעשיר שהוא עומד בריוח ועני בצער אלא אף גוזל ממנו מה שנתן לו הקב"ה **(במדבר רבה ה' - ב')** ויש לבאר זה עפ"י דברי **הגר"א משלי פרק י"ג פסוק כ"ג)** שהעניים סובלים יסורי אנשי דורם, וכל העולם ניזון בשביל היסורים שסובלים העניים, ועכ"פ חלוקה זו נעשית רק אם העשירים יפרנסו העניים.

17. אבל בעצם יש ב' דברים, חלק העניים מגיע להם מצד המשפט, "את העני עמך" אותיות **עני**, הם אותיות הקדומות ל**כסף**, וזהו דין גזל, **הרוח חיים** מפרש שהתנא מוסיף, דאיתא בזוהר הקדוש כי מתנה נחשב, מה שמזמין הקב"ה לעשיר את העני - כי העני הוא יקר מאד למעלה.

18. **המדרש שמואל** מתרץ, דזהו מחסדי השי"ת, אם אינן נותנים, חשיב גזל, אבל אם נותנים, חשיב מתנות, כאילו נתנם משלו, להרבות שכרו.

השני כתרים שקיבלו כלל ישראי הי׳ על הלימוד תורה לשמה

פרשת משפטים

תשל״ט
בית דוד, אגודה, תשנ״ב

1. איתא **בפרשת משפטים פרק כ״ד פסוק ג׳** וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל דִּבְרֵי ה׳ וְאֵת כָּל הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה׳ נַעֲשֶׂה, **ובפסוק ז׳** וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה׳ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, וצריכין להבין חילוק הלשונות, בפסוק ג׳ כתיב ויספר לעם את כל דברי ה׳ והכא כתיב ויקרא באזני העם, בפסוק ג׳ כתיב כל הדברים אשר דבר ה׳ נעשה ובפסוק ז׳ כתיב כל אשר דבר ה׳ נעשה ונשמע, ושוב ראיתי שכבר העיר **מרן בעיונים למקרא** ע״ז.
2. איתא **במס׳ שבת דף פ״ח** דרש ר׳ סימאי בשעה שהקדימו ישראי נעשה לנשמע ירדו ס׳ רבוא של מלאכי השרת וקשרו לכל אחד מישראי שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, וע׳ **בבית הלוי בפרשת משפטים** שהעיר שמשמע דהקדמה נעשה לנשמע הי׳ הגורם להב׳ כתרים ולא האמירה גרידא.
3. והנה איתא **בזוהר הק׳** נעשה בעובדין טבין ונשמע בפתגמין דאוריית, משמע דנעשה הוי קבלה על המצות ונשמע הוי קבלה על לימוד התורה.
4. והנה יש ב׳ ענינים בלימוד התורה, **הא׳** כדי לידע היאך להתנהג, ומשום הכי מבואר **באורח חיים סי׳ מ״ז** דנשים מברכות ברכות התורה אע״ג שפטורות מלימוד התורה, דהא חייבות ללמוד הדינים שלהם, וע׳ **בשולחן ערוך הרב הל׳ תלמיד תורה פרק א׳ הל׳ י״ד** ומ״מ גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן, כמו דיני נדה וטבילה ומליחה ואיסור יחוד וכיוצא בהן וכל מצות עשה שאין הזמן גרמא, וכל מצות לא תעשה של תורה ושל דברי סופרים שהן מוזהרות בהן כאנשים, וז״ל **ספר החסידים** חייב אדם ללמד לבנותיו הלכות המצות כגון פסקי הלכות, שאם לא תדע הלכות שבת איך תשמור שבת, וכן כל מצות כדי לעשות ולהזהר במצות שהרי בימי חזקיהו ידעו טהרות וקדשים, ומה שאמרו שהמלמד לאשה תורה כאילו מלמדה תפלות זהו עומק התלמוד וטעמי המצות וסודי התורה, והנה על לימוד זה אינם מקיימים מצות עשה דהוי רק הכשר לקיום המצות.
5. **הב׳** דאצל אנשים עצם הלימוד הוי מצוה בפני עצמו, וזהו דאיתא **במס׳ מנחות** שאל בן דמא בן אחותו של ר׳ ישמעאי את ר׳ ישמעאי כגון אני שלמדתי כל התורה כולה מהו שאלמד חכמת יונית, קרא עליו המקרא הזה לא ימוש ספר התורה הזה מפיך, והגית בו יומם ולילה, צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונית, מוכח שיש מצוה מיוחדת של לימוד התורה.
6. ויש נפ״מ בין הב׳ ענינים, דלענין הראשון התכלית הוא הידיעה ואם חסר לו הידיעה לית ליה כלום אבל על מצוה השניי׳ יש לו שכר על עצם הלימוד, וכידוע מה שכתב **החפץ חיים** אנו עמלים ומקבלים שכר, על העמלות.
7. ע׳ **פנים יפות דף רנ״ט** שמיעה לשון הבנת טעם הדבר, אחר עשיות המצות, בהתקרבות אל ה׳ בעשיית המצות יחוננהו ה׳ באור השכל להבין.
8. וע׳ **בחתם סופר בתורת משה דף כ״ב:** כתיב זאת תורת העולה, כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה אבל עולה טוב מיניי, זאת התורה לעולה ודרשינן מי שעוסק בתורה

① והובא בהקדמה לספר דרישה ז"ל אמו ובפרט בדיני נשים והבן נדה
היתה בקי כמעט כא' מגדולי הוראה - ונחלקו המג"א רס"ג ס"ק יב
והבאנו מכבדה בדבריה

אין צריך לא עולה ולא חטאת דיש לחלק בין העוסק בתורה כדי לידע ההלכות היאך לקיים המצוה אז הלימוד רק הכשר מצוה ולא עדיף מהמצוה גופא ואין זה לשמה של תורה ממש, אך העוסקים בה לשמה ממש שכבר בקיאים בכל המצות והלכותיהם ועוסקים לחבת התורה להיות עמלים בה ומעיינים בה ומחדשים בה, זאת תורת העולה, זאת התורה, לעולה.

9. והנה אם היו ישראי׳ אומרים נשמע ונעשה לא הי׳ קבלתם רק על עול מצות אלא שהיו מוכרחים ללמוד מקודם כדי לידע היאך לעשות ולא הי׳ אלא קבלה אחת, ומשום הכי הקדימו נעשה לנשמע דעל ידי קבלת נעשה מובן מאליו שילמדו לדעת היאך לעשות, ונשמע הוי קבלה שניי׳ על עצם לימוד התורה ומשום הכי על ידי ההקדמה זכו לב׳ כתרים.

10. ולפי זה אפשר להבין שינוי הלשונות, **בפסוק ג׳** ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה׳ ואת כל המשפטים, **ופרש״י** את כל דברי ה׳ מצות פרישה והגבלה ואת כל המשפטים, ז׳ מצות שנצטוו בני נח, שבת, כיבוד אב ואם, פרה אדומה, ודינין שניתנו להם במרה.

11. הכא הי׳ רק ספור על מצות אלו ועל זה אמרו כל הדברים אשר דבר ה׳ נעשה.

12. **ובפסוק ז׳** ויקח ספר הברית **ופרש״י** מבראשית ועד מתן תורה ומצות שנצטוו במרה, ויקרא באזני העם (הכא לא הי׳ סיפור המצות רק קריאת התורה) אז ויאמרו כל אשר דבר ה׳ נעשה ונשמע, וכביאור **הבית הלוי**, שוב מצאתי **בפנים יפות דף רנ״ט** כשקרא לפניהם ספר הברית והתחיל לפתוח עיניהם בלימוד התורה, (עי״ש שאחר כך הי׳ להם ירידה במה שאמרו ואתה תדבר אלינו ושמענו ועשינו)

13. והנה איתא **במס׳ נדרים דף פ״א.** אמר ר׳ יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש הֶחָכָם וְיָבֵן את זאת, על מה אבדה הארץ דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פירשוהו עד שפי׳ הקב״ה בעצמו שנא׳ ויאמר ה׳ על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה, היינו לא שמעו בקולי והיינו לא הלכו בה, אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחלה.

14. ופי׳ **הר״ן** בשם **הרבינו יונה** אם איתא דעל עזבם את תורתי כפשטי׳ ולא היו עוסקים בה, כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פירשוהו והלא דבר גלוי הי׳ וקל לפרש, אלא ודאי היו עוסקין בתורה תמיד ולפיכך היו החכמים ונביאים תמהים על מה אבדה הארץ, עד שפירשו הקב״ה בעצמו שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מברכין בתורה תחלה, כלוי שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עלי׳, שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלין בברכה, והיינו לא הלכו בה כלוי לשמה.

15. ועי׳ **חתם סופר** שדייק שלא אמר שלא עסקו בה לשם שמים, אלא יש תורה לשם שמים אך אין כונתו אלא כדי לידע לקיים המצות ולידע ההלכה וכיון שכל עצמו של אותו העסק איננו אלא לקיים המצות אינו עדיף מקיום המצות דבעידנא דלא עסיק בה לא מגינא ולא מצלי, אך עיקר מצות עסק התורה הוא מצוה בפני עצמה, להגות בה יומם ולילה ולהעמיק, ולעיין בכל תוצאותי׳, ואם בחקותי תלכו שתהיי׳ עמלים בתורה, לא לבד לידע המצוה, וזהו עוסק בתורה לשמה.

16. וביארו **החתם סופר שם ובבית הלוי** שהם סברו שכל מצות לימוד התורה הוא רק הכשר לדעת אופן עשיית המצות, וכיון שאינו מצוה בפני עצמו, דאין עשייתה גמר מצותה אין מברכין עליו.

17. אבל גדר של תורה לשמה היינו לשם תורה לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלפול, להעמיק

(1) ולפ"ז שפיר הקשה המגן דגיטין ס' ב"ה מרה - בספר הברית
ויש לו בנין של ס"ג ודלא כהגרי"ז הודא בשו לתורה
ח"ב רע"א, ע"ב

ולעיין בכל תוצאותיה וזהו בעצם נוסח הברכה, ונהיי אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו וצאצאי עמך בית ישראי כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה.

18. וע״ש עוד **בבית הלוי** שביאר כונת הגמי מפני מה אין מצויין תלמידי חכמים מבני תלמידי חכמים, רבינא אמר מפני שאין מברכין בתורה תחלה, חושבין שתכלית הוא הידיעה אם כן לא איכפת להו אם בניהם ילמדו או אחרים יודיעם דעיקר, דהוי כמו עשיית תפילין דלא בעינן לעשותו בעצמו.

19. וע׳ **בחיי אדם בית ברוך ח״א דף ת״ד** שהביא מעשה **דהתומים** כשהיי ישן היי תלמידו יושב סמוך למטתו בכלי מלא מים כדי כשיעור רבו משינתו תיכף יטול ידיו, ופעם נרדם תלמידו וניער רבו והקיצו, ואי״ל חיש מהר בהמים כי כבר תירצתי במחשבתי הרמב״ם בג׳ אופנים.

20. גדלותם ועטרתם של ישראי זכו בה״ונשמע״ שקבלו עליהם לימוד התורה לשם תורה וכאשר עזבו זה אבדה הארץ.

ג-אגוסט נואמד 23-15 אוגוסט וב׳

א

כי תקנה עבד עברי על פי דרוש

<u>פרשת משפטים</u>

אוגוסט תשס״ב

בית דוד, תשס״א

1. **בספר שערי אור מרב איצל דף י״ג.** כותב מצאתי **בספר מגיד משרים למרן הבית יוסף** מה שהזהיר לו המגיד ותקרא מרגניתא דבי רב בכל יום, להכניע היצר הרע ולהשפילו מתוקפו, והנה מרגניתא דבי רב כותב שם בעניני הפטירה והחשבון, והנה אם הארז אשר בלבנון החסיד הקדוש מרן הבית יוסף אשר ידוע גודל חסידותו וקדושתו, ושלא פסק אף רגע אחת מלהרהר בדברי תורה, ואת גודל מעלתו כי מלאך ה׳ דובר בו, ובכל זה ציוה לו המגיד לקרוא בכל יום מרגניתא דבי רב אשר הם דברי מוסר פשוטים מעניני הפטירה והחשבון להכניע היצר הרע ולהשפילו מתוקפו מה יענו איזובי הקיר.
2. **הגר״א בביאורו על משלי פרק א׳ פסוק כ׳** כותב דד׳ האופנים שהתורה הקדושה נלמדת מכונה כנגד ד׳ דברים, הפשט מכונה כנגד רנה, מרחוק אין שומעים את הקול רק קול הברה לבד ואינו ניכר הקול וזהו נקרא רנה, כאשר מתקרבין קצת אז נשמע הקול אבל עדיין אינו נשמע דיבור כלל, וזהו כנגד דרש, ברחוק קצת אף ששומעים הדיבור א״י לדבר רק קוראים שיבואו לדבר, וזהו כנגד רמזי התורה הקדושה, וכאשר מתקרבין אז שייך דיבור ואמירה, וזהו כנגד סודות התורה.
3. ועי׳ **דרכי חיים דף ל״ט** שמביא **מהגר״א** שהתורה הקדושה נחלקה לג׳, תורה שבכתב, ושבעל פה, וסתרי תורה, ובכל אחד ואחד יש פשט רמז דרוש וסוד בגי׳ י״ב וז״ש כי <u>זה</u> כל האדם וע״ש מה שהורו לנו רבותינו האחרונים המובהקים האורים ותומים, הקצות, הגרע״א, והנתיבות המשפט, מסילה חדשה בלימוד לחפש בדברי רבותינו תוסי׳ והראשונים ולהעלות מהם פנינים אבנים טובות ומרגליות, וזהו בכלל סודות התורה לגלות המטמוניות בגמ׳ ותוס׳.
4. **האור החיים הקדוש** מפרש לנו רמזי פרשיותנו, וזהו הקריאה לכל אחד ואחד (1)
5. ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, תצוה התורה להאדם לשום לפניו בתמידות כל הדברים האלה.
6. כי תקנה עבד עברי, דהנה האדם נחלק לשנים, חלק א׳ רוחני והוא העיקר, וחלק אחד גשמי שבראו ה׳ לנשמה לשמשה, שבאמצעותה מקיים המצות ולו יקרא שם עבד, כי אינו אלא שמש לנפש. ועי׳ הקדמה של השמועתא ב״ה מלבד
7. עבד עברי, פי׳ עבד עובר, כי אינו קיים לעד, כצל עובר.
8. שש שנים יעבוד, איתא **באיוב פרק ה׳ פסוק כ״ו** תָּבוֹא בְכֶלַח אֱלֵי קָבֶר כַּעֲלוֹת גָּדִישׁ בְּעִתּוֹ **ופרש״י** ורז״ל פי׳ בכלח בגימ׳ ששים שנה כעלות גדיש בעתו ופי׳ **המצודות** כמו שמסלקין את הגדיש מן השדה בעת שנתייבש כל צרכו, כן תסולק מן העולם בעת ימלאו ימיך.
9. שש שנים כולל העשירי.
10. ובשביעית פי׳ בעשר שנים השביעית יצא לחפשי העבד על דרך אומרים במתים חפשי (2) ואיתא **במס׳ שבת קנ״א:** אמר ר׳ יוחנן כיון שמת האדם נעשה חפשי מן המצות.
11. ועי׳ **בדרשת מהר״ח ב.** שמעתי כמה פעמים מפי קדשו של רבינו הגאון, מה העולם הבא חשוב, ואין ערך ודוגמא כלל כנגד שעה אחת בעולם הזה בעסק התורה והמצות מאחר שבעולם הבא אי אפשר לעבוד את ה׳.
12. איתא **בעירובין דף ס״ה** אמרן לי׳ בנתי׳ דרב חסדא לרב חסדא לא בעי מר נינום

(1) איתא דקהלת (יב, יד) כי את כל מעשה, האלקים
יביא במשפט
(2) ואולי ניתן להאמר בהמשך שנים מתחילין לאחר שנעשה גדול
שאז נעשה מצווה לעקוד

פורתא אמר לה השתא אתו יומי דאריכו וקטיני ונינם טובא, **ופרש״י** דאריכי לישן, וקטיני לעסוק בתורה ובמצות.

13. ולשון **הגר״א** ואז גודל תשוקתו שיתנו לו רשות לחזור לביתו ולעסוק בתורה ועבודה כל ימי חייו.

14. חנם שהוא ס״מ וחילותיו, כי מילו דמגנא הוא זינייהו דההוא סטרא ולזה לא שלטי בדבר מצוה שעושה האדם בדמים יקרים, וכן תמצא שכל דבר טומאה בא בחנם מה שאין כן דבר מצוה וקדושה צריך להם טורח גדול ודמים יקרים.

15. בפרשה כי תצא אש, כותב **האור החיים הקדוש** רמז התורה הק׳ כדי שיתעורר האדם מתרדמת שכלו בהביטו הפלגת הרעות אשר יוכל להביא לעולם, כי תצא אש, והוא בחינת תגבורת הדינים ומצאה קוצים הם הרשעים.

16. והודיע הכתוב כי אחר שניתן רשות לאש להבעיר לא לקוצים לבד הם מבעירים אלא ונאכל גדיש, כאן רמז אל תינוקות של בית רבן שעדיין אין להם קומה אלא גדושים שבולת עם חברתה, וכשירשיעו בני אדם הנה הרשות נתונה לאש לבער בהם.

17. ואמרו או הקמה כאן מודיע כי לפעמים חרב עד צואר הגיעה מופתי הדור יסודי עולם נלקחים בעונם כדי להציל על כללות הדור, ולהם יקרא קמה על דרך אומרו זאת קומתך דמתה לתמר שהם הצדיקים הנמשלים לתמר צדיק כתמר.

18. ולפעמים יגדל החטא ולא יצילו הצדיקים לבד וחימה שפוכה על כל שונאי ישראי והוא אומרו או השדה שזה ירמוז אל כללות ישראי ולא יספיקו לא תינוקות, ולא צדיקים להציל.

19. והודיע הכתוב כי יש יום לְקֵל איום לבוא במשפט עם מסובבים את הדבר, והוא אומרו שלם ישלם המבעיר, את כל אשר הרגו.

20. ובאמת כי יחרד אנוש ויכבה שלהבת יצרו המחטיא אותו באש המשפט בהעלותו על לבבו נהרות העונשים אשר יגיעוהו על כמה נפשות קטנים וגדולים אין קץ שהוא הרצחן הגדול להם.

21. והנה אמרו ז״ל לעולם יראה אדם עצמו כאילו כל העולם כולו חציו זכאי וחציו חייב עשה עבירה אחת אוי לו שהכריע את כל העולם לחובה ודם כל העולם על צוארו.

22. כמדו׳ זהו מרומז בכונת חז״ל **במס׳ בבא בתרא דף ע״ח:** בואו חשבון בואו ונחשוב חשבונו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה שכר עבירה כנגד הפסדה דזהו נוגע לכל העולם, בתוך שלי אני קודר **(ויקרא רבה פרק ד׳ אות ו׳)** משל לבני אדם שהיו יושבין בספינה נטל אחד מהם מקדח והתחיל קודח תחתיו אומרו לו חבירו מה אתה עושה, אמר להם מה איכפת לכם לא תחתי אני קודח.

23. **החפץ חיים בהקדמה ג.** כותב ונראה פשוט שהטעם שהחמירה התורה כ״כ בזה העון משום שמעורר בזה את המקטרג הגדול על כלל ישראי ועי״ז הורג כמה אנשים בכמה מדינות, ומסיים ומזה נוכל לידע את גודל החורבן שמחריבין בעלי הלשון את כלל ישראי.

24. וע׳ **בנפש החיים שער ד׳ פרק כ״ה** שמביא **מתנא דבי אליהו** כל זמן שבני אדם מבטלין מן התורה מבקש הקב״ה להחריב את העולם, ואלמלא בתי כנסיות ובתי מדרשות שתלמידי חכמים יושבים בהם ועוסקים בתורה היו מחבלים את כל העולם כולו.

25. ואומר **הגר״ח** ואיך לא יתלהב לב האדם בהעלותו על לבו ומתבונן בזה בענין הנורא ותפול עליו אימתה ופחד לבל יתרפה חייו מעסק התורה.

<u>**כי תקנה עבד עברי על פי דרוש**</u>

(1) ויצא לחפשי חנם - על יד מי תהי' היציאה על יד חנם
שהוא הס"מ והמלאכין - ועי' רש"י ישע' כי כה אמר ה'
חנם נמכרתם ופרשו על עסקי חנם הוא וצב"ר

אינו דומה ידיעה לראי'

פרשת משפטים

תש"מ
תשמ"ג
בית דוד, תשנ"א
תשנ"ג
בית דוד, תשנ"ו
אגודה, תשנ"ח
תשנ"ט

1. איתא **במס' שבועות דף ל"א.** מנין לשנים שבאו לדין, אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש איצטלא בת מאה מנה שאומרים לו לבוש כמותו או הלבישהו כמותך ת"ל מדבר שקר תרחק, כי הוו אתו לקמיי' דרבא בר רב הונא אמר להו שלופו פוזמוקייכו וחותו לדינא **ופרש"י** לבוש כמותו שלא תגרום לנו לישא לך פנים.
2. מי הי' ראוי להיות דיין, איתא **בשאילתות** דלמידין מקרא הבו לכם אנשים צדיקים, (ופי' **המהר"ל** דגדר אנשים היינו גבורים שמתגברים על יצרם) חכמים, אלו בעלי יראה שאין לך חכמה גדולה מיראת שמים, ראשית חכמה מבחר החכמה יראת ה', נבונים אלו הפרושים מכל דיבור רע ומכל דבר מכוער דכתיב וסור מרע בינה, (כדי לסור מכל דבר ודיבור רע צריכין בינה) וידועים אלו בעלי תורה ותלמוד.
3. מצב הדין איתא **במס' יבמות** אמר ר' שמואי' בר נחמני א"ר יונתן לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו.
4. והנה דיין כזה יושב באימה ויראה כי ה' נצב בעדת קל, והנה באים לפניו ב' בעלי בתים אחד לבוש איצטלא בת מאה מנה, עשיר גדול, תקיף בעירו, והשני עני מדוכא מחזיר על הפתחים, והנה כבר מוזהר על דין כזה לא תטה משפט אביונך בריבו, לא תכירו פנים במשפט, ואם כן בודאי הכין את עצמו שלא ירגיש שום הדרת כבוד ודרך ארץ לזה יותר מלזה, ובכל זאת אמרו חז"ל שאסור להתחיל את הדין, דעל ידי זה מתקרב אל השקר.
5. ועוד קשה מה נשתנה ע"י שינוי הבגדים, הא עדיין זה נשאר העשיר וזה העני.
6. וחזינן מזה יסוד גדול שיש ידיעה וראיי', וידיעותיו לא יפעול עליו כמו מה שרואה עיניו.
7. ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי, וירא המן כי אין מרדכי כורע ומשתחוה לו וימלא המן חמה, וביאר **המהר"ל** דאע"ג דכבר ידע המן מאי השתחוית מרדכי, נתפעל ביותר כאשר ראה זה בעיניו.
8. כל אדם בכל עניניו בבחינה של דיין, ועל זה נאמר גם כן מדבר שקר תרחק.
9. איתא **במס' ברכות** אמר ר' לוי בר חמא לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנא' רגזו ואל תחטאו, אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה.
10. יש לבאר זה, אדם נמצא במצב של נסיון, מצד אחד יש חבורה עוסקים בדברים בטלים, ליצנות, לשון הרע, ויש מצד אחר שישב ללמוד.
11. העצה הראשון, רגזו, היצר מביא כל חיילותיו, כמה יש להתענג בדברים כאלה, איתא **בגר"א על משלי פרק א' פסוק כ"ג** דברים בטלים וליצנות שזהו היפך התורה יש הנאה מהם יותר מכל העבירות, והוא כמעין הנובע.
12. צריך לעשות דין תורה ולשמוע צד השני, איתא **במס' דרך ארץ פרק א'** אהב את

① לב שלו משפטים. רנ״ה רנ״ב - איתא דמכילתא רשע וכשר עומדים לפניך בדין
שלא תאמר הואיל ורשע הוא אטה עליו את הדין ת״ל לא תטה משפט
אביונך בריבו - אביון הוא במצות. כא דא לפני הגאון ר׳ חיים ליב סטאוויסקר
ראש הקהל דסטאוויסק - ומשכל מגלין שפוי המחלל שבת היחידי דסטאוויסק
ר׳ חיים ליב פסק כנגד ראש הקהל - ולא רצה לצאת לדינו - המחלל
שבת בא אל ר׳ חיים ליב להתייעץ מה לעשות ואם ילך לערכאות
דערכאות הפכו את הפסק לטובת ראש הקהל - כאשר בא ושב לסטאוויסק
אל ר׳ חיים ליב שהלך שוב לקבוע המשפט היום עדיה דרוסיה אשר הוא דפטרבורג
ור׳ חיים ליב הבטיחו שיבוא שם ויטען קודם - הואמן ר׳ חיים ליב
הוא דפטרבורג. יומו ראשון של שבועות - נפטר הגלך הי׳ שבועות אצלו
דברו ועבד את הדין להיות דפטרבורג
וכאשר חזר לעיר הסביר לגוף בתפקידי הדין אינו רק להכריע את
הדין, רק צריך להעמיד הדת על גלו - ואם עולבו׳ עושה מה שעשה
הי׳ עובר על עוון מפורש של לא תטה משפט אביונך בריבו - ואם המשפט
בו נפגע אבל א׳ מן העבודות לפני מה שנפש דוקאי הי׳ נפגע אצל חז״ל
הקדושים

השמא ושנא את המה בכך, ואיתא **בספר חסידים סי' צ"ח** שמא אם אבוא שם יגרום לי חטא, ושנא את המה בכך לספר חידושים ולשמוע דברי הבאי, ועי' **בחינוך מצוה ט"ז** ואל תבטיחך יצרך, מה הפסד יש כי אתענג לפעמים לשבת להתלוצץ ולדבר צחות, שאין מביאין עליהם חטאות ואשמות.

13. אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה, דבאמת אין הבעלי דינים שוים, היצר הרע מלובש באיצטלא של מאה מנה, העונג מוכנת לו מיד.

14. ע' **מדרש תנחומא סוף פרשת שמיני** ההוא חסיד דהוי לי' אבא דשתי חמרא טובא ובכל עידן דהוי נפל בשוקא אתי עולמיא ומכין אותו באבנים וצווחין וקורין בתרוי חזוי שיכרא, וכשראה בנו הוי מכלים, פעם אחת הי' יורד מטר ויצא החסיד לשוק והי' הולך לבית הכנסת לתפלה וראה שכור א' שהוא שוכב בשוק ואמת המים יורד עליו והבחורים והנערים מכין אותו באבנים ומשליכין חומר בפניו ובתוך פיו, וכשראה זה החסיד אמר בלבו אלך לאבא ואביאנו לכאן ואראה לו זה השכור והחרפה שעושין עמו (משמע שכדאי שלא להתפלל תפלה בצבור כדי לעשות חסד כזה) הביאו לשם והראהו, מה עשה אביו, הלך אצל השכור ושאל לו באיזה בית שתה אותו יין, א"ל **בנו**, אבא בשביל זה קראתיך, א"ל בני בחיי אין לי תענוג וגן עדן אלא מזה.

15. היצר הרע מלובש באיצטלא של ק' מנה, והיצר טוב מלובש בסמרטוטין, שכר עולם הבא אינו כנגד עיניו, ולא יהני כל ידיעותיו, ויש הלכה הלבישהו כמותך.

16. (3) אומרים בשם **הבעל שם טוב** טעמו וראו כי טוב ה', דלא סגי בידיעה גרידא דצריכין טעימה וראי', כ"ז שמבארים טעמו של מאכל טוב לא סגי, צריכין לטעום אותו.

17. ועי' **באבן שלמה** אם ירצה לעמול על התורה אז ירגיש בה מתיקות ויהי' הנאה ממנה יותר גדולה מהנאת ליצנות ודברים בטלים, מפני שהיא הנאה אמיתית ובאה מצד הקדושה, ועי' **באור החיים הקדוש דברים פרק כ"ו פסוק כ"א** אם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות התורה היו משתגעין ומתלהטין אחרי' ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה.

18. איתא **במדרש חזית** מה מים אם אין אדם צמא אינה ערבה בגופו כך תורה אם אין אדם עמל בה אינה ערבה בגופו, וזהו הלבישהו כמותך. כמדו' אומרים דהוא [illegible] (2)

19. ואם לאו יזכיר לו יום המיתה, **ע'** יקר דעתו לספר דברי אמת (בן) שמואל מבעלזא וז"ל בעת שמוליכין את האדם מביתו לקברו אז תפקחנה כל חושיו ורואה מה שלא הי' יכול לראות בעת חיותו, ומראין לו עונשי גיהנם ותענוגי הגן עדן, וראת איך כלה ימיו בהבל, כי בעבור זה קנה לנפשו עונשי גיהנם, וגם הפסיד תענוגי גן עדן, ויתבונן אז בשכלו הזך כמה תענוגי גן עדן הפסיד בעולם הזה, כמה שעות היו בכל ימי חייו אשר הלכו בבטלה אשר בכל שעה ושעה הי' יכול להרויח גן עדן בתענוגים נפלאים אשר עין לא ראתה, ואין בכח אדם לצייר גודל שברת לבו וחרטתו, ואם הי' לאדם בעולם הזה אחד מאלף אלפים חלק מהצער שיש לו שם בעולם הבא יהי' מוכרח למות מחמת שלא הי' יכול לסבול גודל הצער, רק בעולם הבא נותנים לו כח שיכול לסבול זה הצער, ואז גודל תשוקתו שיתנו לו רשות לחזור לביתו ולעסוק בתורה ועבודה כל ימי חייו, ואומר אוי לי היאך החלפתי עולם בתענוגים נצחיים על עולם חושך, והצער הזה קשה לו מכל יסורי גיהנם. ועי' פי' הגר"א משלי (כ,ו) יש ג' דרכים דדרכו כו' האי שמצבק שכן עד (1)

20. וזהו לבוש כמותו, שילביש היצר הרע סמרטוטין.

(1) שמאס בתענוגי ותאוות עוה"ז ושאר מכשולי היצר וממילא לא יעשה
כלל - וכנ' דשורה שולחן ערוך יצפו ויראתו לעבור על אחת מכל
המצות ותמיד נגדו עונשי התורה וזוכר את יום המות

(2) מה אעשה אם אין לי חשק ללמוד עצה ללמוד בלא חשק - ואז יש להעמיק
דברים בעיון גם גופא ויבא לחשק

(3) ע' לר' אליהו הכהן בספר מוסר אביך על משלי כא-כב

החוק והמשפט במכירת עבד עברי

פרשת משפטים

תשנ"ה
אגודה, תש"ס

1. איתא **בשמות רבה פרשה ל' אות ט'** הדא הוא דכתיב מגיד דבריו ליעקב אלו הדברות, חוקיו ומשפטיו לישראי' אלו המשפטים, לפי שאין מדותיו של הקב"ה כמדת בשר ודם, מדת בשר ודם מורה לאחרים לעשות והוא אינו עושה כלום, והקב"ה אינו כן אלא מה שהוא עושה הוא אומר לישראי' לעשות ולשמור, וע' **ברד"ל** שכן נקרא חקיו ומשפטיו שכביכול הוא עצמו משמרן.
2. שונים מאד המשפטים שנמסרו מסיני לדינים שמחוייבין בני נח, הדינים הם דברים ששכל האדם מחייבם ומשיגם, אבל משפטים בל ידעום שהם משפטי ה' חקיו ומשפטיו.
3. ע' **משלחן גבוה דף קמ"ד, ובלב אליהו דף קפ"ג, קפ"ה** פרשה ראשונה מדברת במכרוהו בית דין שנמכר בגנבתו, היאך מסתכלין על אדם זה, בא במחתרת, חשוד אף על רציחה, כופר בהשגחה ע' **מה שכתבתי בפרשת שופטים תשנ"ט** 1-4 והאיך התורה מסתכלת עליו.
4. ויש להקדים דברי **האהל יעקב פרשת ויגש דף צ"ד** דאיתא **במדרש** שיהודה אמר ליוסף בנימוסין שלנו כתיב ואם אין לו ונמכר בגניבתו וזה יש לו.
5. וביאר **המגיד מדובנא** דבאמת אינו מובן משפט זה, ואם אין לו ונמכר בגניבתו מי ירצה להכניס גנב בתוך ביתו, ובע"כ מוכרחים לומר שבאמת אין מה לפחוד, איתא **במשלי פרק ו' פסוק ל'** לֹא יָבוּזוּ לַגַּנָּב כִּי יִגְנוֹב לְמַלֵּא נַפְשׁוֹ כִּי יִרְעָב, וכיון שזה הי' סבת גנבתו, כאשר יספיקו כל מחסורותיו שוב לא יגנוב.
6. וזה הי' טענת יהודה וזה יש לו, והיאך תחפוץ להכניסו בתוך ביתך, וע"כ דהכל עלילה, וכיון שהתורה הקדושה הכיר כ"ז יש לו משפטים שמרגיש מצבו.
7. כתיב אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו **ופרש"י** וכי מי הכניסה שתצא, אלא מגיד שהקונה עבד עברי חייב במזונות אשתו ובניו וכותב **הרמב"ן** וכל זה חמלה מאת השם עליהם ועל העבד <u>שלא ימות בצערו</u> בהיות עמלו בבית נכרי ובניו ואשתו יהיו נעזבים ואעפ"י שלא הי' מחוייב במזונותם מדין התורה, אבל כיון שצריך כל הארץ לפרנס אדם אשתו ובניו הקטנים צוה הקל ברחמיו להיות הקונה כאב רחמן להם, מה הוא רחום אף אתה, וע' **טעם ודעת** שמביא דשיטת **הרמב"ם** דמעשה ידי' לבעלה ולא להאדון.
8. איתא **במס' קידושין דף כ.** כתיב כי טוב לו עמך, עמך במאכל, ועמך במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקי' והוא אוכל פת קיבר, אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי התבן, מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו.
9. ואיתא **בתוס'** וקשה מאי אדון, די לו להיות <u>כ</u>אדונו וי"ל כדאיתא **בירושלמי** דפעמים אין לו אלא כר אחת אם שוכב עליו בעצמו אינו מקיים כי טוב לו עמך, ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבדו זו מדת סדום, נמצא שעל כרחך צריך למסור לעבדו והיינו אדון לעצמו, נכנסים לבית ורואים אחד ישן על המיטה ואחד ישן על הקרקע, מי

האדון ומי העבד.

10. וע' **בלב אליהו דף קפ"ה** דזה רק דוגמאות אבל עמך כולל כל דבר גם בבגדים אסור לו ללבוש בגדים יותר יקרים מבגדי העבד.

11. גם עצם העבודה לא תעבוד בו עבודת עבד ואמרו חז"ל לא תעבוד בו עבודה של גנאי שיהא ניכר בה כעבד, שלא יוליך כליו אחריו לבית המרחץ ולא ינעול לו מנעליו, ומעורר אם האדון זקן או חולה שא"י לנעול מנעליו, צריך האדון לבקש טובה מאחרים או לשכור לו פועל, אבל עם העבד אסור לו להשתמש בזה.

12. אגב אורחא ע' **ברבינו יונה שערי תשובה שער ג' אות ס'** ובאחיכם בני ישראי איש באחיו לא תרדה בו בפרך **(ויקרא כ"ה פסוק מ"ו)** לא ישתעבד אדם בחבירו ואם אימתו עליהם או שהם בושים להחל דברו לא יצוה אותם לעשות קטנה או גדולה אלא לרצונם ותועלתם ואפי' להחם צפחת מים או לצאת בשליחותו אל רחוב העיר לקנות עד ככר לחם.

13. סמיכת הפרשיות, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיונן אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך אל תנהג בהם מנהג בזיון, חבירך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה, כל אלו מנהג בזיון לא יבוזו לגנב כי יגנוב.

14. ע' **בדעת תורה בראשית דף קי"ד** שבשעת הדין שואלים את האדם המלכת את קונך והמלכת את חברך.

15. כל זה בחינת חוקיו ומשפטיו דע' **ברש"י פרשת בלק פרק כ"ב פסוק ל"ג** ועתה מפני שדברה האתון והוכיחתך ולא יכלת לעמוד בתוכחת הרגתיה, שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא הי' יכול להשיב <u>שחס המקום על כבוד הבריות</u> ובריות דייקא כמו שכתוב **בתניא פרק ל"ב**.

16. וע' **מה שכתבתי פרשת משפטים תשנ"א 1-6, וע' מלאכי פרק א' פסוק ב'** אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר ה' וע' **ברד"ק** הוכיחם על מעשיהם כי הדור העולה מבבל היו רובם מחזיקים במעשים שאינם טובים שהיו נושאים נשים נכריות וכן בחילול שבתות, וזהו <u>חקיו ומשפטיו</u> לישראי.

כמה קשה לאדם שיודה שטעה

פרשת משפטים

תשנ"ז

1. לא תשא שמע שוא, ואיתא **ברמב"ם הל' סנהדרין פרק כ"א הל' ז'** אסור לדיין לשמוע דברי אחד מבעלי דינין קודם שיבא חבירו או שלא בפני חבירו, ואפי' דבר אחד אסור שנא' שמוע בין אחיכם, וכל השומע מאי' עובר בלא תעשה שנא' לא תשא שמע שוא.
2. ועי' **בשיחות מוסר (כ"א ל"ב)** שמביא דברי **הרלב"ג במשלי פרק י"ח פסוק י"ז** צַדִּיק הָרִאשׁוֹן בְּרִיבוֹ יָבֹא {וּבָא} רֵעֵהוּ וַחֲקָרוֹ, ופי' ולזה יהי' אצל השופט האיש הראשון שיבא לפניו צדיק בדברי ריבו כי יאמין לדבריו, וכאשר יבא רעהו להגיד לו היפך הדברים ההם לא יאמינוהו כי אם אחר החקירה השלמה.
3. ועי' **פי' הגר"א** היצר הרע בא ראשון תיכף שיולד והוא צדיק בעיניו, ואחר כך בא רעהו והוא יצר טוב, דומה בעיניך שדבריו זרים והמה בריב חקרים ותראה שנכונים הם וישרים.
4. כל כך כח הראשון, שהרע צדק, והטוב מוזר.
5. איתא **במס' סוטה דף כ"א:** ה"ד רשע ערום, אמר ר' יוחנן זה המטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חבירו, **ופרש"י** דמשקבעו בלב הדיין שערי זכויות לדברי זה קשה לסלקם, והרי ערמתו ורשע הוא שעובר על לא תשא.
6. ומעורר **הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל** שהדיין יודע שלא שמע אלא צד אחד, ודרכו של אדם להציג הדברים כרצונו, ויודע הדיין כי בבא לפניו בעל דין חבירו עשוי להכחיש את דברי הראשון מתחילתן ועד סופן, ואף על פי כן נקבע בלבו כדבריו של ראשון ואינו משנה דעתו אף לאחר ששומע דברי השני.
7. כיוצא בזה אמרינן עביד איניש לאחזוקי דיבורי', קשה לאדם להודות שטעה ולחזור בו מדבריו הקודמין.
8. ובכל טצטקי יוכיח שהצד אתו.
9. איתא **בירמי' פרק כ"ח פסוק ט"ו** וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אֶל חֲנַנְיָה הַנָּבִיא שְׁמַע נָא חֲנַנְיָה לֹא שְׁלָחֲךָ ה' וְאַתָּה הִבְטַחְתָּ אֶת הָעָם הַזֶּה עַל שָׁקֶר: **(טז)** לָכֵן כֹּה אָמַר ה' הִנְנִי מְשַׁלֵּחֲךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה הַשָּׁנָה אַתָּה מֵת כִּי סָרָה דִבַּרְתָּ אֶל ה': **(יז)** וַיָּמָת חֲנַנְיָה הַנָּבִיא בַּשָּׁנָה הַהִיא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי:
10. **ופרש"י** והלא אין חדש שביעי מן השנה אלא מת ערב ראש השנה וצוה לבניו שיקברהו לאחר ראש השנה ולא קודם ויעלימו את מיתתו אותו היום כדי לעשות נבואת ירמי' שקר (ובאמת גם זה נרמז בנבואת ירמי' השנה אתה מת **ופרש"י** ובשנה הבאה תקבר).
11. איתא **במלכים א' פרק ט"ז פסוק ל"ד** בְּיָמָיו בָּנָה חִיאֵל בֵּית הָאֱלִי אֶת יְרִיחֹה בַּאֲבִירָם בְּכֹרוֹ יִסְּדָהּ וּבִשְׂגִיב {וּבִשְׂגוּב} צְעִירוֹ הִצִּיב דְּלָתֶיהָ כִּדְבַר ה' אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, ושם איתא **ביהושע פרק ו' פסוק כ"ו** וַיַּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ לִפְנֵי ה' אֲשֶׁר יָקוּם וּבָנָה אֶת הָעִיר הַזֹּאת אֶת יְרִיחוֹ בִּבְכֹרוֹ יְיַסְּדֶנָּה וּבִצְעִירוֹ יַצִּיב דְּלָתֶיהָ.
12. **ופרש"י** כשיסדה מת בנו בכורו וקבר והלך וקבר כל בניו עד שמת האחרון בהצבת דלתות.
13. והרואה ישתומם הרי ראה חיאי בעיניו כיצד נבואתו של יהושע מתקיימת והולכת והוא מקבר את בניו בזה אחר זה ואיך הוא ממשיך בבנין יריחו עד האחרון שבהם,

דמוטב שימשיך משיודה שטועה.

14. איתא **במס' קידושין דף כ.** ר' יוסי ברבי חנינא אומר בוא וראה כמה קשה אבקה של שביעית (איסור קל שבה שעושה סחורה עם פירותי', לאו הבא מכלל עשה לאכילה ולא לסחורה).

15. לסוף מוכר את מטלטליו, לסוף מוכר את שדותיו, מוכר את ביתו מוכר את בתו, לוה בריבית, מוכר את עצמו, לעכו"ם, לעקר משפחת גר לחטוב עצים ושאר צרכי'.

16. והכל כנ"ל אף על גב שרואה מצבו הכספי יורד אי אפשר לו להודות שטעה, ותולה הכל במקרים אחרים.

17. לאידך גיסא אנו מוצאין אצל עכן **ביהושע פרק ז' פסוק י"ט** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל עָכָן בְּנִי שִׂים נָא כָבוֹד לַה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל וְתֶן לוֹ תוֹדָה וְהַגֶּד נָא לִי מֶה עָשִׂיתָ אַל תְּכַחֵד מִמֶּנִּי.

18. **ופרש"י** התחיל להוציא לעז על הגורל, אמר לו בגורל אתה בא עלי, אתה ואלעזר הכהן גדולי הדור אתם הטל גורל על שניכם ויפול על האחד מכם.

19. **ובפסוק כ'** וַיַּעַן עָכָן אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר אָמְנָה אָנֹכִי חָטָאתִי לַה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי, מעל בחרם ועבר על כל התורה ובשעה שהודה זכה לתקן את תפילת "ועל כן נקוה לתקן עולם במלכות שקי".

20. איתא **במס' עירובין דף י"ג:** מפני מה זכה בית הלל לקבוע הלכה כמותן מפני שנוחין ועלובין בם ושונים דבריהם ודברי בית שמאי ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהם.

21. המחזיק בדעתו אינו שומע דעת חבירו, אבל בית הלל שנו והקדימו דברי בית שמאי, ושמעו היטב דעת זולתם בטרם יחליטו דעת עצמם.

22. וזהו איזהו בן עולם הבא ענותן, ושפל ברך, גדרו של שפל ברך שבכחו להכניע את דעתו ולחזור מדבריו ואינו מחזיק בדבריו הראשונים.

החילוק בין גנב לגזלן

פרשת משפטים ע' פי' הגר"א על משלי (י"ג, ג')

תשנ"ט

1. איתא **במס' בבא קמא דף ע"ט:** שאלו תלמידיו את ר' יוחנן בן זכאי מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מבגזלן, קנסו התורה לשלם כפל, ד' וה', מה שאין כן בגזלן.
2. אמר להן זה השוה כבוד עבד לכבוד קונו וזה לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו, כביכול עשה עין של מטה כאילו אינו רואה, ואוזן של מטה כאילו אינה שומעת, כמו שכתב לא יראה קה ולא יבין אלקי יעקב, עזב ה' את הארץ ואין ה' רואה.
3. **המהרש"א** מבאר הגנב כיון שירא מדין של מטה ואינו ירא מדין של מעלה הרי הוא כופר בהשגחה ובשכר ועונש, אבל הגזלן אינו כופר בכל זה שהרי רואה בחוש הדין שלמטה, אלא מחשב שנשכר בגזלו יותר ממה שיפסיד מדין של מטה ומעלה.
4. **הגרי"ז (הובא בטללי אורות מ"א)** מבאר מהותו של גזלן שעושה מעשיו בפזיזות impulsively, אינו מחשב אלא קופץ ועושה, מה שאין כן הגנב עושה מעשיו בחכמה, בתחבולות, ואם כל חכמתו מסיר לבו מיראת ה' והשגחתו זה מורה על השחתתו.
5. ואם אין לו לשלם כתוב בתורה ונמכר בגנבתו, מוכרים אותו לעבד, הוא חשב היאך להרויח משל חבירו, ולא די לו שאין מרויח אבל נוטלים עצמיותו ממנו.
6. **הספורנו בשמות פרק י"ב פסוק ב'** כותב החדש הזה לכם מכאן ואילך יהיו החדשים שלכם לעשות בהם כרצונכם אבל בימי השיעבוד לא היי ימיכם שלכם אבל היו לעבודת אחרים ורצונם, כאן עובד את אדוניו בין ביום ובין בלילה.
7. מוסרים לו שפחה כנענית, עם הדומה לחמור, קדושת ישראי מונעם לישא שפחה אבל כתיב **במשלי פרק כ' פסוק כ"ה** מוֹקֵשׁ אָדָם יָלַע קֹדֶשׁ **ופרש"י** כשאדם נכשל ונוקש בעבירות מקלקל את קדושתו.
8. האשה וילדי' תהי' לאדוני', ילדיו, נצחיותו של האדם אינם שלו, אינם מיוחסים אחריו.
9. פרשה כאובה נאמרה למי שנטל ממון חבירו בפנימיות של כפירה, ומסתמא הרבה תועליות באה לו על ידי העבדות, וע' **רבינו יונה על משלי פרק כ' פסוק ל'** כי הם ממרקים הרע ומכפרין את העון ע"ש.
10. וע' **בטללי אורות דף י', י"א** שמביא מקשים דפרשת משפטים מדברת מכמה הלכות המורים על גדלות של ישראי, אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיי לו כנֹשֶׁה.
11. את העני עמך, **פרש"י** הוי מסתכל בעצמך כאילו אתה עני.
12. לא תהיי לו כנשה, לא תתבענו בחזקה אם אתה יודע שאין לו.
13. ותי' **הסבא מקלם** אנחנו בניו של הקב"ה, בנים אתם לה' אלקיכם, אם לאב יש בן גנב בין בניו, הרי כל מחשבותיו וכל דאגותיו הן על הגנב ומחפש עצות איך להיטיב את בנו הגנב, כי לבניו הטובים אין מה לדאוג לכן בתחלת פרשת משפטים מחפש הקב"ה עצות לבנו הגנב.
14. וע' **דעת זקנים פרשת וישב פרק ל"ט פסוק ב'** ויהי ה' את יוסף משל לאדם שהיי לו עשרה בנים בעשר מדינות הניחם כולם והלך לו אצל הקטן לפי שהיי תש כח וצריך סיוע יותר מכולם, כך הקב"ה היי עם יוסף בבית מצרי כדי שלא ילמד ממעשיו, וגדולה מזה איתא הכא.

ב

15. ע' **טללי אורות דף נ"ט, ס'** מעשה שהלוה **הגר"ח** סכום כסף ליהודי קבע זמן פרעון ולא בא הלוה לפרוע, חלפו כמה חדשים ועדיין לא פרע, פעם אחת פגש הלוה את הגר"ח וא"ל איזה בטלנות היא שהרב איננו זוכר כלל שהלוה לי כסף.
16. השיבו הגר"ח, מביתי לבית הכנסת יש דרך קצרה שהייתי הולך בה תמיד אלא שהדרך עוברת על ידי ביתכם, ומיום שהלויתי לכם ממון הפסקתי ללכת לבית הכנסת בדרך קצרה זו כדי שלא לעבור ע"י ביתכם ולא להכשל בלא תהיי לו כנושה, בכל יום אני הולך בדרך ארוכה מאד אעפ"י שההליכה קשה עלי.
17. מעשה **ברב יעקב ברלין אביו של הנצי"ב** שהשיא את בתו והעניק לה נדן גדול והושלש המעות ביד שליש נאמן סוחר ובעל נכסים מן סלוצק, שוב נשמע שהסוחר הפסיק לשלם חובותיו והחליט ר' יעקב ליסע אל סלוצק שהיי נסיעה של יום ומחצה להציל את הנדן, נסע ושב ב' ימים ושוב שב לעירו.
18. ספר לבני ביתו דכאשר בא שם נודע לו שהסוחר אבד את כל נכסיו וממילא החליט שלא להתראות אליו שלא יעבר על לא תהיי לו כנושה.
19. וע' **בספר דברי אמת דף ז.** שמביא **תנא דבי אליהו** מעיד אני עלי שמים וארץ שהקב"ה יושב ומצפה להאדם יותר ממה שמצפה האדם לבנו והאשה לבעלה, יושב הקב"ה ומצפה להאדם שיעשה תשובה.
20. וע"ש ואפי' הגדיל אדם הרבה עבירות זו למעלה מזו, ואפי' אם עמד וחירף וגידף כלפי מעלה ואחר זה חוזר בתשובה, אמר הקב"ה הריני עמו ברחמים והריני מוחל לו על כל עונותיו.

<u>החילוק בין גנב לגזלן</u>

הארון מסמל התלמיד חכם, והבדים מסמלים המחזיקי תורה

פרשת תרומה

תשמ״ח
אגודה, תשנ״א
בית דוד, בית רחל, תשנ״ב
אגודה, בית דוד, תש״ס

1. איתא **בפרשת תרומה פרק כ״ה פסוק י׳** וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ: **(יא)** וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ ושוב כתיב **(יג)** וְעָשִׂיתָ בַדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב: **(יד)** וְהֵבֵאתָ אֶת הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן לָשֵׂאת אֶת הָאָרֹן בָּהֶם: **(טו)** בְּטַבְּעֹת הָאָרֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים לֹא יָסֻרוּ מִמֶּנּוּ:
2. **מפרשי התורה הקדושה** ביארו דהארון מסמל התלמיד חכם, והבדים מסמלים למחזיקי התורה, ומהפרטים הנזכרים אצל הארון יש לנו הדרכה היאך נראה תלמיד חכם, ומחזיק תורה.
3. ע׳ **כלי יקר** מדות הארון היו שבורות אמתים וחצי ארכו, אמה וחצי רחבו, אמה וחצי קומתו, היאך צריך התלמיד חכם <u>למדד</u> את עצמו, שבורות וחסר מן השלימות, ע׳ **במס׳ סנהדרין דף ס״ח.** הרבה תורה למדתי ולא חסרתי מרבותי אפי׳ ככלב המלקק מן הים, וז״ל **הרמב״ן בהקדמתו על התורה** ונפשי יודעת מאד ידיעה ברורה שאין ביצת הנמלה כנגד הגלגל העליון צערה כאשר חכמתי קטנה ודעתי קצרה.
4. בחינה של תלמיד חכם, מעשה **בהחפץ חיים** שהי׳ עומד לפני הש״ס שלו והי׳ שוא׳ את עצמו על כל מסכתא אם יודעו.
5. החכמה מאין תמצא, במי שחושב את עצמו כאין וחסר, איזהו חכם הלומד מכל אדם **(מעשה דרב שיסגאל זצ״ל)** אֲרֻכָּה מארץ מדה ורחבה מני ים, ארכה ורחבה ועומקה של תורה גדולים כ״כ לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה, מספרים על **השאגת ארי׳** שלא התודה לפני מיתתו מפני שלא הי׳ לו <u>זמן</u> לעשות עבירות.
6. (משל **דר׳ מיכא׳ ווייסמאנדעל זצ״ל**) משנת חכמים היטב בעיניו השידוך עם בנו של **המגיד ממעזריטש** והסכים רק בתנאי שלא ידרשו ממנו לבא אל החתונה בכדי שלא יתבטל מלימודו אף רגע, **המגיד** כותב עליו הרב הגאון הצדיק הקדוש והטהור לו דומי׳ תפלה ורוח הקדוש נוצץ ממנו.
7. **אופן הלימוד** ע׳ **במשלחן גבוה** מה שמביא **מהגר״א** דמבית היינו הצד פנימי של ארון החיצון ומחוץ היינו הצד החיצון של ארון הפנימי וז״ל וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ג׳ ארונות עשה בצלאי ב׳ של זהב וא׳ של עץ נתן של עץ בתוך של זהב ושל זהב בתוך של עץ נמצא, מצופה מבית ומחוץ, והו״ל מחוץ ומבית תצפנו.
8. ועשו ארון עצי שטים, עיקר הארון הי׳ מעץ, **החתם סופר** מבאר כי האדם עץ השדה, האדם הגדול בחינת עץ, העץ אין לו מעלה מצד עצמו רק עיקר תכליתו הוא מה שמשתמשין ממנו, אם למדת תורה הרבה אל תחזיק <u>טובה לעצמך</u>.
9. **דברות משה מס׳ קידושין תקכ״ד הערה ט׳** על עובדא דר׳ פרידא **במס׳ עירובין דף נ״ד:** דלמד בעצמו לתלמיד קשה ההבנה ד׳ מאות פעמים ופעם א׳ שהוצרך ר׳ פרידא ללכת הסיח דעתו והוצרך ללמוד עוד ד׳ מאות פעמים עד דגמר איך הי׳ רשאי, דודאי ר׳ פרידא בעצמו הי׳ יכול ללמוד בעצמו הרבה יותר, ומזה ראי׳ דאסור לת״ח לדקדק

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

בזמנו שצריך בזמן זה ללמוד בעצמו שיהי׳ זה יותר תועלת וכשילמד לאחרים ילמד רק לתלמידים המחדדים את רבם אלא צריך לבטל מזמנו וללמד לאחרים אף שלעצמו לא יהי׳ לו תועלת, ומאחר שלא נמצא שיעור כמה זמן ילמד לאחרים אמרתי שהוא חלק עשירית מהזמן שיש לו, (**הבחור גדלי׳ שור נ״י** הראה לי לשון **הגאון ר׳ שמעון שקאפ בהקדמתו לשערי יושר** שכותב עתותי מעושרים לשומעו לקחי) זכר לדבר מעשר כספים, ובזכות זה לא רק שלא יפסידו מתורתם כלום אלא עוד יעלו מעלה מעלה במדרגה יותר גדלה.

10. הא׳ במה שהוא עושה פירות, במה שהוא מרביץ תורה, מתחממים על ידי, היש בה עץ אם אַין שמגין על הדור, כל מהותו אינו לעצמו, וירד משה מן ההר אל העם מלמד שלא הי׳ משה פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם.

11. שמעתי **שהגאון ר׳ שך (שליט״א) זצ״ל** במצב של שברון בימים אלו משא״כ **הגאון ר׳ חיים קניבסקי (שליט״א) זצ״ל** וביאר שאין מה לפחוד בעיר שהגר״ים שך נמצא בו, אבל הגר״ים שך א״י זה, והובא בשם **הגרי״ס (משלחן גבוה)** וישמע יתרו את כָל אשר עשה אלקים למשה ולישראי עמו (קריעת ים סוף, ומלחמת עמלק) כי הוציא ה׳ את ישראי מיד מצרים וביאר דמלחמת עמלק וקריעת ים סוף שמשה רבינו הי׳ גם כן באותה סכנה ואם כן אפי׳ מצד מדת הדין ניצול, מה שאין כן יציאת מצרים ששבט לוי לא היו בהשיעובוד הי׳ צריכין מדת הרחמים.

12. שמעתי **מהגאון ר׳ מרדכי שוואב (שליט״א) זצ״ל, החזון איש** אמר שהעלימו ממנו מה שנעשה ביהדות אירופא כדי שלא יבטל את הגזירה, אמַר שכל זמן שהגאון ר׳ שמעון שקאפ, והגאון ר׳ חיים עוזר, והגאון ר׳ ברוך בער חי לא הי׳ להם יכולת לפעול מה שרצו לפעול, בקמניץ נכנסו הגרמנים ימ״ש והיו שם י״א יום ולא נגעו בשום יהודי ונהגו כבוד עם הגאון ר׳ ברוך בער זצ״ל, ובחתנו ר׳ ראובן לאחר שעשו פשרה עם הרוסים שחלק זה יהי׳ שלהם עזב הצבא הגרמני את קמינץ וחששו מאד מפוגרום מהפולאקי קודם שיכנסו הצבא הרוסיים ובקשו שיחזרו הגרמנים ונכנסו עוד הפעם לעיר עם טאנקען לשמור את היהודים.

13. וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ואיתא **במס׳ יומא דף ע״ב** מכאן לתלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם, השם תלמיד חכם אינו נמדד בידיעותיו, אם פנימיותיו וחיצוניותיו מבחינת זהב טהור זהו מושג של תלמיד חכם.

14. שמעתי טייפ של **הרב יונה פראסט זצ״ל** שפעם אחת בקר **החזון איש את הגרי״ז**, לאחר ביקורו נשאל החזון איש על הגרי״ז ואמר שבביתו השכינה שורה, מימרא זו נשמע להגרי״ז ואמר דאמת הוא, כאשר הי׳ החזון איש בביתו הי׳ יכול להרגיש השראת השכינה.

15. איתא **במס׳ ברכות דף כ״ח.** אותו היום (שנתמנה ר׳ אלעזר בן עזרי׳ להיות נשיא) סלקוהו לשומר הפתח וניתנה רשות לתלמידים ליכנס שהי׳ רבן גמליאי מכריז ואומר כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אל יכנס לבית המדרש, ההוא יומא אתוספו כמה ספסלי בבית המדרש, חד אמר ארבע מאות וחד אמר שבע מאות, ועי׳ **בילקוט לקח טוב דף קפ״ט** שמעורר מדוע מדגיש הגמ׳ מהוספת הספסלים, ויש להקדים דהנה איתא **במס׳ בבא בתרא** מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון וכרובים אינו מן המדה, קודש קדשים הי׳ כ׳ על כ׳, וכשהיו מודדים לכל רוח מהארון הי׳ י׳ אמות, מי שהוא בחינת תוכו כברו זהב טהור לא חסר לו מקום ולא צריך לספסלים, **(שיחת הגר״ח שנת ל״א**

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

כ"ב ששה מתכסין בטלית אחד, שכל אחד הי' דואג לזולתו).

16. החוץ של התלמיד חכם בכל עניניו צריך להיות זהב טהור, וע' **בספרי פרשת וזאת הברכה ב.** אש דת למו, ומה אש כל המשתמש בו עושה בגופו ורשם אף תלמיד חכם שעמלים בה, ניכרים הם בין הבריות בהילוכם ובדיבורם ובעטיפתם בשוק, וז"ל **הרמב"ם פרק ה' מהלכות דעות הל' א'** כשם שהחכם ניכר לחכמתו ובדעותיו והוא מובדל בהם משאר העם, כך צריך שיהא ניכר במעשיו במאכלו, בדיבורו ובהילוכו, כיצד תלמיד חכם לא יהי' גרגרן אלא אוכל מאכל הראוי להברות גופו, ולא יאכל ממנו אכילה גסה, ולא יאכלנו אלא בביתו על שולחנו, ולא יאכל בחנות ולא בשוק אלא מפני צורך גדול, תלמיד חכם לא יהא צועק וצווח בשעת דיבורו כבהמות וחיות ולא יגביה קולו ביותר אלא דבורו בנחת עם כל הבריות, ומקדים שלום לכל אדם כדי שתהא רוחן נוחה הימנו, ולא ירוץ ברשות הרבים כמנהג המשוגעים, ומהלך בשוק כאדם שהוא טרוד בעסקיו.

17. איתא **בדעת זקנים** בכולם כתיב ועשית וכאן כתיב ועשו, לפי שהכל חייבין להתעסק בו.

18. לא יסורו ממנו, מי שזוכה להחזיק תלמיד חכם בעולם הזה יזכה להיות עמו לעולם הבא, ע' **ילקוט לקח טוב** שמביא **מהחפץ חיים** שמח זבולון בצאתך מן העולם שכן בעולם הבא יהי' ישככר עמך באוהלך, חז"ל אומרים כל המטיל מלאי לכיס של תלמיד חכם זוכה ויושב בישיבה של מעלה, מסופר שהי' מחלוקת בין גדולי הדור בענין שעטנז, נתגלה **להגאון ר' חיים מוולאזין** אדם אחד שהכירו בחיים בתור יהודי פשוט ושאלו כיצד נפסקה ההלכה בישיבה של מעלה והרצה לפניו את ההלכה ואת מקורותי'.

19. מלבוש תלמיד חכם, מלבוש נאה ונקי ואסור שימצא בבגדו כתם או שמנונית וכיוצא בהן, ומסיים הרמב"ם ואדם שעושה כל המעשים האלו עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראי אשר בך אתפאר.

20. איתא **במדרש תנחומא** יעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידים ישראי לבנות משכן במדבר והביא ארזים למצרים ונטעם וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצא ממצרים.

21. וע' **בפניני דעת מהגאון ר' אליהו מאיר בלאך** והנה רואים שבנוגע למזונות וצרכי חייהם הגופניים לא דאג כלל כי סמך ובטח בה' וכמו כן בני ישראי איתא **בירמי' פרק ב' פסוק ב'** הָלֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה, ובטחו בה'.

22. וזה לימוד ומוסר השכל גדול שלצרכי קדושה ולבנין מקדש ומקומות תורה על האדם לדאוג להכין מראש ולא לסמוך על הנס ואל צרכי גופו לא לדאוג, ולהיות בעל בטחון וישלך על ה' יהבו, וע' **במשך חכמה ובאלשיך הקדוש** שביארו מה דכתיב בטבעות הארון יהי' הבדים לא יָסֻרוּ ממנו.

שמואל ג'ון ל מינקא לפוש

ויקחו לי תרומה, ע"י הנתינה הוא באמת קיחה, וכן בצדקה

פרשת תרומה

תשמ"א

1. **הרמב"ן** כותב וסוד המשכן שיהי' הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר וכמו שכתב וישכן כבוד ה' על הר סיני, וכן כתיב במשכן וכבוד ה' מלא את המשכן, וכמו שאמר במתן תורה מן השמים השמיעך את קולו, כך במשכן כתיב וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת, והמסתכל יפה בכתובים הנאמרים במתן תורה ומבין מה שכתבנו בהם יבין סוד המשכן ובית המקדש.
2. לעשות משכן כזה לא הוי מילתא זוטרתא, היו נצרכים לדברים יקרים זהב וכסף, דהא אין עניות במקום עשירות, והפרשה מתחלת ויקחו לי תרומה, ופי' **הספורנו** אמר לישראי' שחפצתי שגבאים יגבו בעדי תרומה, מאת כל איש, מאן דאתגבר על יצרי' קרוי איש, ועי' **רש"י במשלי פרק י"ח פסוק ד'** כל איש שבמקרא גבור, גדול בגבורה גדולה.
3. ועי' **בפרי צדיק (תרומה[ב'])** שהעיר דאטו יש קושי להקב"ה לזהב וכדו'.
4. דהנה איתא **בשמות רבה פרשה נ"ב אות ג'** מעשה בתלמיד אחד של רבי שמעון בר יוחאי שיצא לחוץ לארץ ובא עשיר, והיו התלמידים רואין אותו ומקנאין בו והיו מבקשין הן לצאת לחוץ לארץ וידע ר' שמעון והוציאן לבקעה אחת ונתפלל לפניהן ואמר בקעה בקעה מלאי דנרי זהב התחילה מושכת דינרי זהב לפניהן אמר להם אם זהב אתם מבקשים הרי זהו טלו לכם אלא היו יודעים כל מי שהוא נוטל עכשיו חלקו של עולם הבא הוא נוטל, והנה אם ר' שמעון בר יוחאי בתפילתו הי' יכול להמציא זהב, אצל הקב"ה דכתיב לי הכסף ולי הזהב ליכא חסרון של זהב.
5. ועי' **בעמלה של תורה דף ל"ה** כדאיתא **במס' סוטה דף כ"א:** אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהם, **ופרש"י** שפירש מכל עסקים ונעשה עלי' עני יחסר כל, ומביא דכשנתחתן בן אחיו של הגר"א קבל ממחותנו מתנות רבות, ובתוך ז' ימי המשתה נגנבו כולם, ועל ידי איזה ידיעות הלך לווילנא לחפש גנבתו ובא לדודו הגר"א וספר לו את תכלית בואו לווילנא ואמר הגר"א באמת לא האמנתי שימצא במשפחתנו אחד שיבטל את זמנו מלימוד התורה בשביל בקשת אבידת ממון, ועי' **קובץ בית אהרן וישראי' (תשרי חשון תשנ"ד)** אודות ר' צבי הירש בנו יחידו של הבעל שם טוב (דף קנ"ד קנ"ה) אשתו הרבנית מרת בילא בתו של חמיו הצדיק ר' שמואי' חסיד שהי' מנגידי העיר פינסק ניהלה את עסקיו המרובים והוא ישב על התורה ועל העבודה פעם אחת אמרה לו אשתו אבקש אותך להשגיח על מנהלי המסחר שלי לראות אם עושין מלאכתן באמונה וכן עשה וירא שעושין כל מיני רמאות וגניבות והצטער על זה מאד מפני שלא רצה להוכיחם כדי שלא לבייש אותם ומגודל צערו נסתם ממנו החזון, ונסע להרה"ק ר' פנחס מקאריץ ואמר לו מן השמים הם ברוגז עליך, אדם כמוך יצטער על הון להבל דמם, וקבל על עצמו שמהיום והלאה לא יתערב עוד בעסקים והרה"ק רב פנחס התפלל עליו והחזיר לו מדרגותיו, לימים ירד ר' שמואי' מנכסיו ונאלצה זוגתו לסגור את עסקי' ומרוב צער ויגון נחלתה עד ששוב לא היתה בכחה לפרנס את ביתה והוכרח ר' צבי להמציא טרף לביתו, והלך אל הקבר של אביו הבעל שם טוב להתפלל על פרנסה, והבעל שם טוב בא לו בחלום ואמר לו שהוא מתפלא שיש לו בנו שיכול לבוא אצלו להתפלל על דבר שפל כזה על פרנסה.

6. ועוד איתא **במס' יומא דף ע"ה** והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר, מאי בבקר בבקר, אמר רבי שמואי' בר נחמני אמר ר' יונתן בדבר שירד להם בבוקר בבוקר מלמד שירדו להם לישראי' אבנים טובות ומרגליות עם המן.

7. וכל הזהב והכסף שהי' להם לא הי' מן השמים, ע' **באור החיים הק'** דבביזת מצרים נטלו הקטן שבכולם משא מ' חמורים כסף וזהב ואבנים טובות, וגדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים.

8. נמצא עיקר הנצרך לא הי' הדברים חמוריים רק מאת כל איש אשר ידבנו לבו, נדיבת הלב הי' נצרך.

9. לאחר שנעשה שלו, עכשיו צריכין נדבות הלב, ופי' **האור החיים הק'** שלא יקפיד על החסרון אשר ימצאנו כי שמח בהנתינה יותר מהקנין שלו, שמח שזכה לעשות בממונו רצונו יתברך.

10. והנה באמת זהו ההשתמשות היותר גדול שאדם יכול להשתמש בממונו, וע' **בקול אליהו** שהעיר מדוע לא נאמר ויתנו לי תרומה ותי' דאיתא **בדברי הימים א' פרק כ"ט פסוק י"ד** כִּי מִמְּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ נָתַנּוּ לָךְ, והכונה שכל זמן שהעושר ביד האדם אינו יודע אם הוא לרע או לטוב, אם <u>זוכה</u> לעשות מעשים טובים מכספו וזהבו אז יודע שהוא שלו ואינו בכלל **(קהלת פרק ב' פסוק כ"ו)** וְלַחוֹטֶא נָתַן עִנְיָן לֶאֱסוֹף וְלִכְנוֹס לָתֵת לְטוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹקִים ופי' **חז"ל** ולחוטא זה המן, עשרת אלפים ככר כסף, לתת לטוב לפני האלקים, זה מרדכי ואסתר, וזהו מידך נתנו לך בעת שנותן לך, באותה שעה קבלנו טובתך מידך וזהו ויקחו לי תרומה בעת שיתנו למשכן מכספם וזהבם באותה שעה יקחו.

11. ולכאורה זהו פסוק מפורש **בקהלת פרק ה' פסוק י"ח** גַּם כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלֹקִים עֹשֶׁר וּנְכָסִים וְהִשְׁלִיטוֹ לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ, כל אכילה ושתי' בתורה ומעשים טובים, וְלָשֵׂאת אֶת חֶלְקוֹ, (במותו) וְלִשְׂמֹחַ בַּעֲמָלוֹ, (שלא ירע לבבו בתתו מן העושר שקבץ בעמל) זֹה מַתַּת אֱלֹקִים הִיא, נמצא דכל הממון הי' מתת אלקים לו.

12. וזהו כלול במאמרם רחמנא לבא בעי.

13. וע' **בשיר השירים פרק ג' פסוק י'** עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף רְפִידָתוֹ (משכבו) זָהָב מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן תּוֹכוֹ רָצוּף אַהֲבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלָם, התוך של כל המשכן הי' הגחלת והאש בוערת של אהבת ישראי' להי', ואהבת ה' לישראי'.

14. וזהו לאו דוקא בעשיית המשכן, במצות צדקה איתא **במדרש שוחר טוב (ל')** מי עשה צדקה ולא נתתי לו קודם הדינרין, וכמו שנתבאר **מהאלשיך** את העני עמך.

15. עיקר החשיבות בכונת הנתינה ע' **בדעת זקנים פרק כ"ה פסוק ג'** יש זהב כסף ונחשת, צדקה שאדם עושה כשהוא בריא נחשבת לו כזהב, כשהוא חולה ונותן נחשבת לו ככסף, כשהוא נותן לאחר מיתה נחשבת לו כנחושת, העיקר תלוי בנדיבת הלב, מעשה דמשפחת סלאוויציק.

16. ויש עוד ענין אחר, איתא **במדרש פרשת בהעלותך פרשה ט"ו אות ח'** משל למלך שהי' לו אוהב, אמר לו המלך תדע שאצלך אני סועד לך ותקן לי, הלך אוהבו והתקין מטה של הדיוט מנורה של הדיוט ושלחן של הדיוט, כיון שבא המלך באו עמו שמשין סיבבו מכאן ומכאן מנורה של זהב מלפניו, כיון שראה אוהבו את כל הכבוד התבייש והטמין את כל מה שהתקין שהי' הכל הדיוטות א"ל המלך לא אמרתי לך שאצלך אני סועד למה לא התקנתי לי כלום א"ל אוהבו ראיתי את כל הכבוד הזה שבא עמך ונתביישתי

והטמנתי כל מה שהתקנתי לך שהיו כלי הדיוטות, אמר לו המלך חייך שאני פוסל את כל כלי שהבאתי ובשביל אהבתך אינו משתמש אלא בשלך, וכן הקב"ה כולו אורה שנא' ונהורא עמי' שרא והוא אומר לישראי התקינו לי מנורה.

17. יש ב' לימודים, מה שנותנים נותנים משל הקב"ה, ועיקר הנתינה הוא נדיבת הלב והרצון והוא לא צריך לזה ואדרבה הוא פחיתות גדול, ומתוך אהבתנו אינו משתמש אלא בשלנו, ע' 26 העיקר לתועלותנו, **משך חכמה תשמ"ג** 3, **מהרש"א יבמות.**

18. ע' **בשיחות הגר"ח שמואלביץ זצ"ל** שביאר דזכו לכל זה ע"י ב' דברים דכל העשיות היו לי לשמי, ויקחו לי תרומה, ועשו לי מקדש, והחומר למקדש וכליו הי' נדיבת הלב של כלל ישראי.

19. וע' **בשמות רבה פרשה ל"ג אות ח'** בשעה שאמר לי' הקב"ה למשה על עסקי המשכן אמר לפניו רבש"ע יכולין הם ישראי לעשותו א"ל הקב"ה אפי' אחד מישראי יכול לעשותו, מאת כל איש אשר ידבנו לבו, **החתם סופר** מבאר הא דאיתא **במדרש** הקב"ה הראה למשה מטבע של אש, היינו דאצלנו מודדין חשיבות המטבע לפי כמות הכסף והזהב אבל אצל הקב"ה החשיבות היא האש הבוער באהבת ה' על ידי נתינתו, וע' **לקמן אות** 27 מהות של נדיב לב, ויש להביא מעשה **ממשפחת סולוויציק** דורות הרבה קודם **להבית הלוי** ושמעתי מעשה זו **מגיסי הרב מרדכי (שליט"א) זצ"ל** דכמדומה שמע **מהר' יושע בער (שליט"א) זצ"ל** שהי' גבירים אדירים ונאבד ממונם באופן רע, ועשו ב"ד דמתא שם ישיבת ב"ד לחקור סיבת דבר זה, והחליטו משום שעוברים על מאמרם חז"ל אל יבזבז יותר מחומש, והעבירו נכסיהם מעליהם ועדיין הפריזו בנתינת צדקה וחלקו כליהם לעניים והגיעו הדברים שבאו אליהם ב' עניים, והי' נשאר בבית כף א' של כסף ושברו את הכף ונתנו להם, על המצבה כתבו "כפה פרשה לעני וידי' שלחה לאביון" (שרמזו על הכף ועל היד).

20. לי לשמי פי' שלא נתערב נקודה קטנה של פני' עצמית.

21. ולבאר מה נקרא לשמה, ושלא לשמה, יש ללמוד מהא דאיתא **בדברי הימים א' פרק כ"ח פסוק ב'** וַיָּקָם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ עַל רַגְלָיו וַיֹּאמֶר שְׁמָעוּנִי אַחַי וְעַמִּי אֲנִי עִם לְבָבִי לִבְנוֹת בֵּית מְנוּחָה לַאֲרוֹן בְּרִית ה' וְלַהֲדֹם רַגְלֵי אֱלֹקֵינוּ וַהֲכִינוֹתִי לִבְנוֹת: **(ג)** וְהָאֱלֹקִים אָמַר לִי לֹא תִבְנֶה בַיִת לִשְׁמִי כִּי אִישׁ מִלְחָמוֹת אַתָּה וְדָמִים שָׁפָכְתָּ, משמע משום שהי' איש מלחמות אי אפשר לו לבנות לשם ה'.

22. וכן משמע **במלכים א' פרק ה' פסוק ט"ז** וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶל חִירָם לֵאמֹר: **(יז)** אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת דָּוִד אָבִי כִּי לֹא יָכֹל לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם ה' אֱלֹקָיו מִפְּנֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר סְבָבֻהוּ עַד תֵּת ה' אֹתָם תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלָו {רַגְלָיו}: **(יח)** וְעַתָּה הֵנִיחַ ה' אֱלֹקַי לִי מִסָּבִיב אֵין שָׂטָן וְאֵין פֶּגַע רָע: **(יט)** וְהִנְנִי אֹמֵר לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם ה' אֱלֹקָי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל דָּוִד אָבִי לֵאמֹר בִּנְךָ אֲשֶׁר אֶתֵּן תַּחְתֶּיךָ עַל כִּסְאֶךָ הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי:

23. ואפשר לומר גדר הדברים דהנה איתא בתפילת שלמה **מלכים א' פרק ח' פסוק מ"ד** כִּי יֵצֵא עַמְּךָ לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבוֹ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵם וְהִתְפַּלְלוּ אֶל ה' דֶּרֶךְ הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנִתִי לִשְׁמֶךָ: **(מה)** וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם אֶת תְּפִלָּתָם וְאֶת תְּחִנָּתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם (נקמתם מאויביהם).

24. וע' **במדרש רבה אסתר פרשה ז' אות י"ג** ועמד אחר דוד שלמה בנו, ובנה להן לישראי בית אחר, וקרא לו בית המקדש, ואיני יודע מה הי' להן בתוכו כשבאין למלחמה נכנסים בתוכו ומכשפין בתוכו וכשהן יוצאין ממנו הורגים ומחריבים את העולם, המן

הכיר מעלת הבית המקדש לענין מלחמות.

25. וע׳ **בבעל הטורים פרשת פקודי** וקצץ ג׳ וקצץ פתילים וקצץ חנית קצץ עבות רשעים שבזכות המשכן היו מתגברים על אויביהם ומקצצין חניתותיהן.

26. וזהו כונת הפסוק לא תבנה בית לשמי כי איש מלחמות אתה, שאי אפשר שלא יגנב בלבו פני׳ קטנה בבנין הבית.

27. מהו נדיבות הלב, כי מי שלבו נדבו יתנדב יותר מהיכולת ולא יקפיד על החסרון אשר ימצאנו כי שמח בהנתינה יותר מהקנין שלו.

28. והנה **החרדים** כותב בשירו בתוך לבי משכן אבנה וע׳ **בנפש החיים** שזהו מרומז בדבריהם יכוין את לבו כנגד קודש קדשים, וכן דרשו רז״ל ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו אין כתיב כאן אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד מישראי׳ ואיתא **בירמי׳** בימים ההמה נאם ה׳ לא יאמרו עוד ארון ברית ה׳, **ופרש״י** כי כל כניסתכם תהא קדושה ואשכון בה כאילו הוא ארון.

29. כשעושין פעולות שמימית עושין לשמה בלי פניות עצמו עושין בנדיבות הלב שמחים בנתינה יותה מהקנין, מתקרבין אל התכלית היותר גדולה בתוך לבי משכן אבנה.

כשיש מצב של הסתר, אז צריך כח התפילה

פרשת תרומה

תשמ״ב

1. איתא **במס׳ חולין דף קל״ט:** אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, וע׳ **פי׳ הגר״א על המגילה (ב)** דנס בא״י אין כל כך חידוש ולכך חנוכה אינו נס כל כך כמו פורים אף שהי׳ נס גדול מאד לפי שהי׳ בזמן המקדש, אבל היכן מרומז שאפי׳ בהסתר פנים ובגלות עושה לנו נסים גדולים, דכתיב ואנכי הסתר אסתיר דאפי׳ בשעת אנכי הסתר, דהכל בהסתר פנים מכל מקום י״ל אסתיר דהיינו רמז על אסתר.
2. ע׳ **בחי׳ הרי״ם על התורה דף קי״ד ד״ה איתא** דבחדש אדר אשר נהפך מיגון לשמחה נתברר שכל ההסתר שיש לישראי הוא רק כדי שיהי׳ אחר כך אור ביותר תוקף ועוז, נהורא מתוך חשוכא, ע״י הישועות זוכין לראות ה״אנכי״ בההסתר וכ״כ **ברבינו יונה במס׳ ברכות סוף פרק ד׳** אכן אתה קל מסתתר אלקי ישראי מושיע וע״י תשועתך רואים אותך בני אדם ואתה מתגלה להם ומכירים אותך.
3. כאשר עולם כמנהגו נוהג קשה מאד להכיר מעשה ה׳ חסדי ה׳, רק כשיש מצב של הסתר, וכמו שכתב דוד המלך ע״ה הבט ימין וראה ואין לי מכיר (מי שיעזר אותי) אבד מנס ממני, אין מקום לנוס, אין דורש לנפשי.
4. אז זעקתי אליך ה׳ אמרתי אתה מחסי חלקי בארץ החיים ופי׳ **האבן עזרא** לא אקוה שירפאני אדם מארץ החיים רק אתה חלקי, שמעתי אומרים ״יבא המלך והמן היום״ ר״ת שם השם, קודם לכן סמכו ישראי שיש להם קרוב במלכות אבל כיון שהזמינה המן שוב לא בטחו אלא על ה׳.
5. מצב של הסתר שורה בעולם, העולם נזדעזע בשמועה הנוראה שנחלה במחלה מסוכנת ראש ישיבה דבית המדרש גבוה הגאון ר׳ יוסף חיים שניאור (שליט״א) זצ״ל.
6. **הגר״א בפרשת וילך** מדייק על לשון הכתוב ואנכי הסתר אסתיר פני דהול״ל אנכי הסתר הסתיר או אסתר אסתיר, ותי׳ דכלל ישראי בכח תפילתם יכולים לשבר מחיצות של ברזל המפסיקים בינם לבין אביהם שבשמים, ויקרא, א׳ זעירא, מסתכלין דהוי מקרה ויקר אבל כשמסתכלין היטיב רואים דהוי קריאה מלמעלה, אך נרפים הם מלבקש רחמים, בחשבם כי מקרה הוא על פי סדר הטבע ולא ע״צ ההשגחה וזהו באמת הפורעניות היותר גדולה, וזהו אנכי הסתר דבר זה מאתם שהצרה בא להם על ידי ה״אסתיר פני מהם״ ולא יבקשו רחמים.
7. צריכין לדעת מה שכתב **הרמב״ן** כל יסודות התורה בנסים נסתרים ועם התורה אין בכל ענינו רק נסים ולא טבע, וכל תפלות דוד מלכנו וכל תפלותינו נסים ונפלאות.
8. כתיב **בפרשת וירא פרק י״ח פסוק י׳** וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וְשָׂרָה שֹׁמַעַת פֶּתַח הָאֹהֶל וְהוּא אַחֲרָיו **ובפסוק י״ב** וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ, הקב״ה האשים שרה היפלא מה׳ דבר, וביאר **הגאון הצדיק ר׳ יחזקאי לווינשטיין זצוק״ל** דליכא שום מקום לצחוק, מסתכלת במעי׳ ואמרה אפשר הקרבים האלו טעונים ילד, שדים הללו שצמקו מושכים חלב ואדוני זקן, וע׳ **בספורנו** להשיב הבחרות אחר הזקנה הרי הוא כתחיית המתים, עכ״ז יש תביעה גדולה היפלא מה׳ דבר.
9. איתא **במדש תנחומא** ואתחנן אל ה׳, מה כתיב למעלה מן הענין ועריו נתתי לראובני, למד משה את באי עולם שלא יאמר אדם הואיל וחולי שלי מסוכן ועשה דייתיקי וחלק

כל אשר לו, לא אמר שלא יתפלל עוד אלא יתפלל שאין הקב״ה פוסל תפלת כל ברי׳ שהרי משה עשה דייתיקי שנא׳ **בפרשת דברים פרק ג׳ פסוק י״ב** וְעָרָיו נָתַתִּי לָראוּבֵנִי וְלַגָּדִי **ובפסוק ט״ו** וּלְמָכִיר נָתַתִּי אֶת הַגִּלְעָד **ובפסוק י״ח** וָאֲצַו אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ **ובפסוק כ״א** וְאֶת יְהוֹשׁוּעַ צִוֵּיתִי בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר, הרי דייתיקי שמא תאמר עמד לו ולא התפלל (שהרי נתאמת אצלו שלא יכנס) ת״ל ואתחנן אל ה׳ בעת ההיא.

10. וע׳ **בפרי יצחק פרשת ואתחנן דף י״א: ד״ה עוד** דלומדים מזה שאעפ״י שעל פי שכל צריך להתייאש, שהרי הקב״ה אמר לו כי לא תעבור את הירדן הזה, מכל מקום עמד והתפלל.
11. איתא **במס׳ ברכות דף ה:** בימים ההם חלה חזקיהו לָמות ויבא אליו ישעי׳ בן אמוֹץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה׳ צו לביתֶךָ כי מת אתה ולא תחי׳, א״ל כבר נגזרה גזרה א״ל בן אמוץ כלה נביאתך וצא, כך מקובלני מבית אבי אבא אפי׳ חרב חד מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, מיד ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה׳ אמר ר׳ שמעון בן לקיש מקירות לבו.
12. וע׳ **בזוהר הקדוש פרשת נח דף ס״ז:** כיון דאמר ליה דישתזיב הוא ובנוי, לא בעא רחמין על עלמא ואתאבידו, ובגין כך אקרון מי המבול על שמיה, כמה דאת אמר **(ישעיה פרק נ״ד פסוק ט׳)** כי מי נח זאת לי.
13. הדברים מפליאים שומע מפי הקב״ה, ומחיתי את כל הקום, וזהו לאחר י׳ דורות של מכעיסין ובאין.
14. והנה במצבים קשים כאלה מהני תפילה ונדרש תפילה כל שכן בחולי הגוף.
15. **האבן עזרא שמות פרק כ״א פסוק י״ט** כותב ורפא ירפא לאות שניתן רשות לרופאים לרפא המכות והפצועים שיראו בחוץ, רק כל חולי שהוא בפנים בגוף ביד השם לרפאותו וכן כתוב כי היא יכאיב ויחבש.
16. איתא **במס׳ ברכות דף י״ב:** ואמר רבה בר חיננא סבא משמי׳ דרב, כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא, אמר רבא אם תלמיד חכם הוא צריך שיחלה עצמו.
17. איתא **במס׳ עירובין דף כ״ו.** ישעי׳ מאי בעי התם, אמר רבה בר חנה אמר ר׳ יוחנן מלמד שחלה חזקיהו ובא ישעי׳ להושיב ישיבה על פתחו, **ופרש״י** ישיבה של תלמידים ולעסוק בתורה על פתחו שלא יהא רשות למלאך המות להכנס שם.
18. וע׳ **ברוח חיים דף צ:** וסיפר מאדונינו הגאון **בעל הט״ז** שאשה אחת צעקה אליו אהא אדוני והנה בני נחלש למות ויאמר לה התחת אלקים אני ותאמר אל התורה של אדוני אני צועק כי קב״ה ואוריית חד הוא ויאמר לה זאת אעשה לך, הד״ת שאני עוסק כעת עם תלמידי, אני נותן במתנה להילד אולי בזכותו יחי׳, כי בדבר הזה תאריכון ימים.

גודל החיוב להתנאות במצות

<u>פרשת תרומה</u>

בית דוד, אגודה, תשנ״ז
בית דוד, אגודה, תשס״ב

1. איתא **בשמות רבה פרשה ל״ה אות א׳** א״ר שמעון בן לקיש לא היה העולם ראוי להשתמש בזהב ולמה נברא בשביל המשכן ובשביל בהמ״ק שנאמר **בבראשית פרק ב׳ פסוק י״ב** וּזֲהַב הָאָרֶץ הַהִוא טוֹב כמה דאת אמר ההר הטוב הזה והלבנון, א״ר חנינא לא היה העולם ראוי להשתמש בארזים אלא לא נבראו אלא בשביל המשכן ובשביל בהמ״ק שנא׳ **בתהילים פרק ק״ד פסוק ט״ז** ארזי לבנון אשר נטע ואין לבנון אלא בית המקדש.
2. וז״ל **המסילת ישרים פרק י״ט**, הנה כבוד המצוה ויקרה כבר הזהירונו עליו חז״ל ואמרו אתנאה לפניו במצות, ציצית נאה, תפילין נאה, ספר תורה נאה, לולב נאה, וכן אמרו הידור מצוה עד שליש ע״כ משלו מכאן ואילך משל הקב״ה, הרי דעת שפתותיהם ז״ל ברור מללו שאין די בעשות המצוה לבד אלא צריך לכבדה ולהדרה.
3. ולהוציא ממי שלהקל על עצמו יאמר אין הכבוד אלא לבני האדם המתפתים בהבלים אלה, כך הקב״ה אינו חושש לזה כי הוא מרומם מדברים האלה ונשגב מהם, וכיון שהמצוה נעשית לאמיתה די בזה.
4. אמנם האמת הוא שהאדון ב״ה נקרא קל הכבוד ואנו חייבים לכבדו אף על פי שאין צריך לכבודנו, ומי שממעט בזה במקום שהי׳ יכול להרבות אינו אלא חוטא.
5. וסדר העלאת ביכורים יהי׳ לנו לעינים לראות מה הוא הידורן של מצות שכך שנינו השור הולך לפניהם וקרניו מצופות זהב ועטרה של זית בראשו, ועוד שם העשירים מביאים בכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב ועוד שם ג׳ מדות בביכורים, ביכורים ותוס׳ ביכורים (בשעת לקיטת הביכורים מוסיף עליהם משאר תאנים או משאר ענבים), ועיטור ביכורים (פירות הנאים שמקיף סביבות הסל להידור מצוה, ועי׳ **מסילת ישרים** מה שמביא **מהמדרש** אודות עשו שלבש בגדי מלכות כששמש את יצחק אבינו **ור׳ זונדל קליין נ״י** הוסיף שאף על פי שיצחק הי׳ סגי נהור ולא הכיר שלובש בגדי מלכות מכל מקום לבשם מצד עצם הכרתו שהשימוש מחייב בגדי מלכות ודימה לזה העובדא **שהגאון ר׳ יונתן שטייף זצ״ל** הי׳ עומד כאשר דיבר עם **הגאון ר׳ משה פיינשטיין זצ״ל** על הטלפון, אף על גב שהגרמ״פ לא ראה אותו.
6. ומסיים **המסילת ישרים** והנה אם כן לבשר ודם ק״ו למלך מלכי המלכים הקב״ה שהעומד לפניו להתפלל ראוי הוא שילבש בגדי כבוד, ועי׳ **בהליכות שלמה י״ח** בשעת התפלה יש להקפיד להיות לבוש בצורה מכובדת כעומד לפני המלך שנא׳ **בעמוס פרק ד׳ פסוק י״ב** הִכּוֹן לִקְרַאת אֱלֹקֶיךָ יִשְׂרָאֵל, והרגיל לילך בכובע ובמלבוש עליון ונזדמן לבית הכנסת ללא מלבושים אלו לא יתפלל בלעדיהן אלא אם כן לא ימצא מנין אחר לתפלה שאז אין להפסיד מעלת תפלה בציבור משום מצות הכון בלבד, ועי״ש **אות 76** אין ראוי להתפלל כשמלבושו העליון על כתפיו שהרי בשעה שמדבר עם אנשים חשובים אינו עומד כן, ועי׳ **בטוב ד יביעו א׳ קס״ז** שמביא פסק **מהגר״ש אלישיב** שצבע לבוש

בבגדים מטונפים שאם הי' מתבייש ברחוב יפו ללכת בהם, אסור לו להתפלל בצורה זו.

7. וז"ל **הרמב"ם פרק ז' מהל' איסורי מזבח הל' י"א** שהרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו, הרי נאמר בתורה והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, והוא הדין בכל דבר שהוא לשם האל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו, כסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו, הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו וכן הוא אומר כל חלב לה', ועי' **בטעם ודעת ויקרא דף יז. ד"ה כל** שמביא עובדא אצל **האדמו"ר מגור (הבעל אמרי אמת)** שבא חסיד אחד לפניו שנאבדו לו תפילין נתן לו האדמו"ר תפילין והזהירו להקפיד מאד בשמירתן כיון שהן יקרות וחשובות מאד והן באו אליו בירושת אביו בעל השפת אמת, נרתע החסיד ואמר כי הוא מפחד לקבל תפילין אלו כדי להניחן א"ל האדמו"ר שילך לחתנו והוא יחליפם לו, שאלו להאדמו"ר מדוע נתן לו את התפילין היקרות והחשובות אצלו ביותר, והשיב מדברי הרמב"ם האלו, ושמעתי **מהרב שפוץ שליט"א** שחסיד אחד אבד כובעו ובא אל **האדמו"ר מקאפשטץ** ונתן לו הכובע שהי' מיוחד לו ללבוש בחתונות.

8. ואיתא **במלאכי פרק א' פסוק י"ד** וְאָרוּר נוֹכֵל (מתנכל במרמה אין לי טובה מזה) וְיֵשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר וְנֹדֵר וְזֹבֵחַ מָשְׁחָת לַה' כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אָנִי אָמַר ה' צְבָקוֹת וּשְׁמִי נוֹרָא בַגּוֹיִם (ופי' **הרד"ק** והיאך תבזו אותי) העדר הכבוד נכנס בכלל בזיון וחייב בארור.

9. ועי' **בטובך יביעו חלק ב' דף רצ"ד** מביא מעשה דאחד מבתי כנסיות בתל אביב עבר שיפוצים והיו צריכין להרוס את הבוידם, והיו מונחים שם הרבה ספרי קודש שהיו מיועדם לגניזה, הקבלן לא השגיח בספרים וכאשר נהרס הבוידם נתערבו השמות עם ערימות החול והאבנים, כשחזר הקבלן באותו ערב מעבודתו אירעה לו תאונת דרכים רק בנסי נסים ניצל מפגיעה חמורה, לאחר יומיים אירעה תאונה לרעייתו, הרגיש שאינם מקרה, והלך לאחד מהגדולים בירושלים, וכאשר הגיד לו א"ל אותו גדול האם הי' לך בזמן אחרון מקרה שבו גרמת לבזיון ספרי קודש.

10. איתא **בשמוא' ב' פרק ו' פסוק ו'** וַיָּבֹאוּ עַד גֹּרֶן נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּה אֶל אֲרוֹן הָאֱלֹקִים וַיֹּאחֶז בּוֹ כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר: **(ז)** וַיִּחַר אַף ה' בְּעֻזָּה וַיַּכֵּהוּ שָׁם הָאֱלֹקִים עַל הַשַּׁל וַיָּמָת שָׁם עִם אֲרוֹן הָאֱלֹקִים, על השל **פרש"י** על השגגה שהי' לו לדרוש ק"ו נושאיו נשא בירדן, הוא עצמו לא כל שכן, ועי' **בדרשת הר"ן (ז. דף כ"ה ד"ה והתשובה)** דהעונש בא מפאת ודבר ה' בזה הכרת תכרת הנפש ההיא, לחשוב שהארון צריך לעזרתו נכנס בכלל דבר ה' בזה.

11. איתא **במס' מגילה דף ל"ב.** אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן: כל האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום, ערום סלקא דעתך, אלא אימא נקבר ערום בלא מצות, בלא מצות סלקא דעתך, אלא אמר אביי נקבר ערום בלא אותה מצוה ופי' **בתוס'** דלאו דוקא מצות אחיזה דבהא פשיטא שאין לו שכר שלא עשה המצוה כהוגן אלא שאם קרא בו אין לו שכר מן הקריאה.

12. ועי' **משנת ר' אהרן (א' נ"א)** שהעיר דהוי ב' דברים נפרדים, אך כיון שלא נהג בכבוד הראוי לתורה באותה שעה נפגם הלימוד כל כך עד שבטלה המצוה לגמרי.

13. ובכלל זה המבטל את התורה בשעה הראויי ללמוד שאפשר שיש בזה חשש של דבר ה׳ בזה, הוא פוגם את לימודו בכללות, ומינה כל מה שמרגיש יותר כבוד התורה הרי מתרומם מאד לימודו לא רק בענין קבלת השכר בלבד אלא בהשגת התורה.

14. מהו נכלל בכבוד התורה, ע׳ **מס׳ סוטה דף מ״ט.** משמת ר׳ עקיבא בטל כבוד התורה **ופרש״י** שהיי נותן לב לדרוש כל קוץ וקוץ של כל אות וכל שכן תיבות יתרות ואותיות יתרות וזהו כבוד תורה גדול שאין בה דבר לבטלה.

15. איתא **במס׳ ברכות דף ס״ב:** וַיָּקָם דָּוִד וַיִּכְרֹת אֶת כְּנַף הַמְּעִיל אֲשֶׁר לְשָׁאוּל בַּלָּט אמר ר׳ יוסי בר חנינא כל המבזה את הבגדים סוף אינו נהנה מהם שנאי והמלך דוד בא בימים ויכסוהו בבגדים ולא יחם לו, והנה נהג אז חסידות גדול שהיי נרדף משאול ורצה להורות לשאול כונתו לטובה וגם חזר בו, מכל מקום שוב לא היי יכול ליהנות ממנו ק״ו דבר מצוה וק״ו לתורה הקדושה, וע׳ **כוכבי אור דף י״ט.** ומי שהתורה אינו חשובה בעיניו לא תפעול פעולתה להיות תבלין נגד יצר הרע.

16. ע׳ **רמ״א סוף סימן קנ״ב** ואסור לסתור דבר מבית הכנסת ופיי **במשנה ברורה** דהוי כנותץ אבן מן ההיכל דאסור משום את מזבחותם תתוצון לא תעשון כן לה׳ אלקיכם.

17. **בסי׳ קנ״א סעי׳ ט׳** נוהגין בהם כבוד לכבדן ולרבצן, רבינו יעקב היי מכבד בזקנו לפני ארון הקדש.

בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהן קלות ראש כגון שחוק והיתול

גודל החיוב להתנאות במצות

פרשת תרומה

בית דוד, אגודה, תשנ״ז

1. וז״ל **המסילת ישרים פרק י״ט**, הנה כבוד המצוה ויקרה כבר הזהירונו עליו חז״ל ואמרו אתנאה לפניו במצות, ציצית נאה, תפילין נאה, ספר תורה נאה, לולב נאה, וכן אמרו הידור מצוה עד שליש ע״כ משלו מכאן ואילך משל הקב״ה, הרי דעת שפתותיהם ז״ל ברור מללו שאין די בעשות המצוה לבד אלא צריך לכבדה ולהדרה.

2. ולהוציא ממי שלהקל על עצמו יאמר אין הכבוד אלא לבני האדם המתפתים בהבלים אלה, כך הקב״ה אינו חושש לזה כי הוא מרומם מדברים האלה ונשגב מהם, וכיון שהמצוה נעשית לאמיתה די בזה.

3. אמנם האמת הוא שהאדון ב״ה נקרא קל הכבוד ואנו חייבים לכבדו אף על פי שאין צריך לכבודנו, ומי שממעט בזה במקום שהי׳ יכול להרבות אינו אלא חוטא.

4. וסדר העלאת ביכורים יהי׳ לנו לעינים לראות מה הוא הידורן של מצות שכך שנינו השור הולך לפניהם וקרניו מצופות זהב ועטרה של זית בראשו, ועוד שם העשירים מביאים בכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב ועוד שם ג׳ מדות בביכורים, ביכורים ותוס׳ ביכורים (בשעת לקיטת הביכורים מוסיף עליהם משאר תאנים או משאר ענבים), ועיטור ביכורים (פירות הנאים שמקיף סביבות הסל להידור מצוה, ועי׳ **מסילת ישרים** מה שמביא **מהמדרש** אודות עשו שלבש בגדי מלכות כששמש את יצחק אבינו **ור׳ זונדל קליין נ״י** הוסיף שאף על פי שיצחק הי׳ סגי נהור ולא הכיר שלובש בגדי מלכות מכל מקום לבשם מצד עצם הכרתו שהשימוש מחייב בגדי מלכות ודימה לזה העובדא **שהגאון ר׳ יונתן שטייף זצ״ל** הי׳ עומד כאשר דיבר עם **הגאון ר׳ משה פיינשטיין זצ״ל** על הטלפון, אף על גב שהגרמ״פ לא ראה אותו. (3) ומסיף המס׳ והנה אכ

5. איתא **בשמות רבה פרשה ל״ה אות א׳** א״ר שמעון בן לקיש לא היה העולם ראוי להשתמש בזהב ולמה נברא בשביל המשכן ובשביל בהמ״ק, (1) א״ר חנינא לא היה העולם ראוי להשתמש בארזים אלא לא נבראו אלא בשביל המשכן ובשביל בהמ״ק. (2)

6. וז״ל **הרמב״ם פרק ז׳ מהל׳ איסורי מזבח הל׳ י״א** שהרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו, הרי נאמר בתורה והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה׳ אל הבל ואל מנחתו, והוא הדין בכל דבר שהוא לשם האל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו, כסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו, הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו וכן הוא אומר כל חלב לה׳, ועי׳ **בטעם ודעת ויקרא דף יז. ד״ה כל** שמביא עובדא אצל **האדמו״ר מגור (הבעל אמרי אמת)** שבא חסיד אחד לפניו שנאבדו לו תפילין נתן לו האדמו״ר תפילין והזהירו להקפיד מאד בשמירתן כיון שהן יקרות וחשובות מאד והן באו אליו בירושת אביו בעל השפת אמת, נרתע החסיד ואמר כי הוא מפחד לקבל תפילין אלו כדי להניחן א״ל האדמו״ר שילך לחתנו והוא יחליפם לו, שאלו להאדמו״ר מדוע נתן לו את התפילין היקרות והחשובות אצלו ביותר, והשיב מדברי הרמב״ם האלו. (5) ושמעתי מהרב שפעם שהסיד א׳ אחד כוהן הא אל האדמו״ר מקאפישניץ ונתן לו

7. ואיתא **במלאכי פרק א׳ פסוק י״ד** וְאָרוּר נוֹכֵל (מתנכל במרמה אין לי טובה מזה) וְיֵשׁ

(1) שנא' וזהב הארץ ההיא טוב כמה דאת' אחר הפר הטלב הצבע ובלבנון

(2) שנא' ארזי לבנון אשר נטע ואין לבנון אלא ביהמ"ק

(3) לדו"ד קו למה הקלה שמלומד לפנין להתפלל ראוי הוא שילבש בגדי
כבוד ועי' בהליכות שלמה י"ח בשעת התפלה יש להקפיד ללבוש
לבוש בצורה מכובדת כעומד לפני המלך שנא' הכון לקראת
אלקיך ישראל והרגיל ללכת בכובע ובמלבוש עליון ונזדמן לדוכן ללא
מלבושים אלו לא יתפלל כל עיקר אא"כ לא ימצא מנין אחר לתפלה
שאז אין להפסיד מעלת תפלה בציבור משום מעלת הכון לקראת, וי"ש
אבל אף אין ראוי להתפלל כשמלבושו העליון על כתפיו שדרך השוה
שמדבר עם אנשים חשובים אינו עומד כן
ועי' בטורי ידיעה (א, קס"ג) שהביא פסק מהגר"ש אלישיב שצריך לחוש
דבגדים מטונפים שאין בהם מרגיש דהחוב יפה צלהב דהפך אסור
עד להתפלל בצורה זו

(5) הכובע שבו מיוחד לו ללבוש באמונה

בְּעֶדְרוֹ זָכָר וְנֹדֵר וְזֹבֵחַ מָשְׁחָת לַה׳ כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אָנִי אָמַר ה׳ צְבָקוֹת וּשְׁמִי נוֹרָא בַגּוֹיִם (ופי׳ **הרד״ק** והיאך תבזו אותי) העדר הכבוד נכנס בכלל בזיון וחייב בארור. 4

8. איתא **בשמוא׳ ב׳ פרק ו׳ פסוק ו׳** וַיָּבֹאוּ עַד גֹּרֶן נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּה אֶל אֲרוֹן הָאֱלֹקִים וַיֹּאחֶז בּוֹ כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר: **(ז)** וַיִּחַר אַף ה׳ בְּעֻזָּה וַיַּכֵּהוּ שָׁם הָאֱלֹקִים עַל הַשַּׁל וַיָּמָת שָׁם עִם אֲרוֹן הָאֱלֹקִים, על השל **פרש״י** על השגגה שהי׳ לו לדרוש ק״ו נושאיו נשא בירדן, הוא עצמו לא כל שכן, וע׳ **בדרשת הר״ן (ז. דף כ״ה ד״ה והתשובה)** דהעונש בא מפאת ודבר ה׳ בזה הכרת תכרת הנפש ההיא, לחשוב שהארון צריך לעזרתו נכנס בכלל דבר ה׳ בזה.

9. איתא **במס׳ מגילה דף ל״ב.** אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן: כל האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום, ערום סלקא דעתך, אלא אימא נקבר ערום בלא מצות, בלא מצות סלקא דעתך, אלא אמר אביי נקבר ערום בלא אותה מצוה ופי׳ **בתוס׳** דלאו דוקא מצות אחיזה דבהא פשיטא שאין לו שכר שלא עשה המצוה כהוגן אלא שאם קרא בו אין לו שכר מן הקריאה.

10. וע׳ **משנת ר׳ אהרן (א׳ נ״א)** שהעיר דהוי ב׳ דברים נפרדים, אך כיון שלא נהג בכבוד הראוי לתורה באותה שעה נפגם הלימוד כל כך עד שבטלה המצוה לגמרי.

11. ובכלל זה המבטל את התורה בשעה הראוי׳ ללמוד שאפשר שיש בזה חשש של דבר ה׳ בזה, הוא פוגם את לימודו בכללות, ומינה כל מה שמרגיש יותר כבוד התורה הרי מתרומם מאד לימודו לא רק בענין קבלת השכר בלבד אלא בהשגת התורה.

12. מהו נכלל בכבוד התורה, ע׳ **מס׳ סוטה דף מ״ט.** משמת ר׳ עקיבא בטל כבוד התורה **ופרש״י** שהי׳ נותן לב לדרוש כל קוץ וקוץ של כל אות וכל שכן תיבות יתרות ואותיות יתרות וזהו כבוד תורה גדול שאין בה דבר לבטלה.

13. איתא **במס׳ ברכות דף ס״ב:** וַיָּקָם דָּוִד וַיִּכְרֹת אֶת כְּנַף הַמְּעִיל אֲשֶׁר לְשָׁאוּל בַּלָּט אמר ר׳ יוסי בר חנינא כל המבזה את הבגדים סוף אינו נהנה מהם שנא׳ והמלך דוד בא בימים ויכסוהו בבגדים ולא יחם לו, והנה נהג אז חסידות גדול שהי׳ נרדף משאול ורצה להורות לשאול כונתו לטובה וגם חזר בו, מכל מקום שוב לא הי׳ יכול ליהנות ממנו ק״ו דבר מצוה וק״ו לתורה הקדושה, וע׳ **כוכבי אור דף י״ט.** ומי שהתורה אינו חשובה בעיניו לא תפעול פעולתה להיות תבלין נגד יצר הרע.

14. ע׳ **רמ״א סוף סימן קנ״ב** ואסור לסתור דבר מבית הכנסת ופי׳ **במשנה ברורה** דהוי כנותץ אבן מן ההיכל דאסור משום את מזבחותם תתוצון לא תעשון כן לה׳ אלקיכם.

15. **בסי׳ קנ״א סעי׳ ט׳** נוהגין בהם כבוד לכבדן ולרבצן, רבינו יעקב הי׳ מכבד בזקנו לפני ארון הקדש.

(4) ועוד בטורק יקים (ח״ב רצ״ב) מביא מעשה בא׳ מבתי כנסיות
בתל אביב עבר שיפוצים והיו צריכין להרוס את הקיר
והיו מונחים שם הרבה ספרי קודש שהיו מיועדים
לגניזה - הקבלן לא השגיח בספרים וכאשר נהרס הקיר
נתערבו עם ערימות החול והאבנים - כשפנה הקבלן באותו
ערב מעבודתו אירע לו תאונת דרכים רק בנסי נסים
ניצל מפגיעה חמורה - לאחר יומיים אירע תאונה לבעית
הבין שאינו מקרה והלך לא׳ מהמקובלים בירושלים - וכאשר
הגיד לו אל אותו גדול האם הי׳ לך בזמן אחרון
מקרה שהוא גרמת לבזיון ספרי קודש

אדם צריך להאמין שכל חיותו הוא על ידי שמחזיק בה

פרשת תרומה

אגודה- תשס״ד תשס״ן

תשנ״ח
אגודה, תשנ״ט

1. איתא **בירמי׳ פרק ב׳ פסוק ב׳** הָלֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלַםִ לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה׳ זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה.
2. ואיתא **בילקוט שמעוני** שלא אמרו למשה היאך אנו יוצאים למדבר ואין בידנו מחי׳ לדרך, אלא האמינו ויצאו אחרי משה.
3. וע׳ **באורות הגר״א (קי״ט)** שאלו את הגר״א איך יהי׳ הבטחון בה׳ ואמר כמו שכתב דוד המלך **בתהילים פרק קל״א פסוק ב׳** אִם לֹא שִׁוִּיתִי וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי כְּגָמֻל עֲלֵי אִמּוֹ כַּגָּמֻל עָלַי נַפְשִׁי.
4. פי׳ כמו הגמול היונק משדי אמו כאשר ינק די שבעו אינו דואג ושם אל לבו אם יהי׳ לו מה לינק אחר שעה כאשר ירעב, כגמול הזה עלי נפשי שאינני דואג כלל על מחר.
5. וממשיך כשהאדם קטן הוא בוטח על בוראו מאד ומנהיגו הקב״ה בהשגחה עצומה פרטית.
6. וע׳ **בנפש החיים דף ח:** וז״ש ה׳ צלך על יד ימינך, כשם שאתה הוה עמו הוא הוה עמך.
7. וכשנתגדל בוטח בעצמו וכמו כן ההשגחה נמעטת מאליו, ברוך הגבר אשר יבטח בה׳ והי׳ ה׳ מבטחו, וזהו הי׳ גדלותו של דוד המלך שכל ימיו בחינת בטחונו הי׳ כגמל עלי אמו, וע׳ **בשמוא׳ א׳ פרק ל׳ פסוק ו׳** וַתֵּצֶר לְדָוִד מְאֹד כִּי אָמְרוּ הָעָם לְסָקְלוֹ כִּי מָרָה נֶפֶשׁ כָּל הָעָם אִישׁ עַל בְּנָו {בָּנָיו} וְעַל בְּנֹתָיו וַיִּתְחַזֵּק דָּוִד בַּה׳ אֱלֹקָיו.
8. במצרים היו בוטחים בה׳ מאד, ואולי זהו כלול בחסד נעוריך שזה הי׳ כל הנהגתם כבחינת נער.
9. ועל זה הי׳ במקדש הכרובים כרביא, כקטנים.
10. וע׳ **נפש החיים (א׳ ח׳)** וידוע שהכרובים הא׳ רמז עליו יתב׳ שמו והשני על ישרא׳ סגולתו וכפי שיעור התקרבותם ודביקותם אליו יתב׳ הי׳ ניכר הכל בענין עמידת הכרובים, אם פניהם ישר יחזו אליו יתברך גם הכרובים עמדו אז פניהם איש אל אחיו.
11. איתא **במדרש תנחומא (י״א)** ומהיכן היו הקרשים, יעקב אבינו נטע אותם בשעה שירד למצרים אמר לבניו בני עתידים אתם להגאל מכאן והקב״ה עתיד לומר לכם משאתם נגאלין שתעשו לו משכן אלא עִמדו וְנִטעו ארזים שבשעה שיאמר לכם לעשות לו את המשכן יהיו הארזים מתוקנים לכם.
12. וע׳ **באור האמרים** ואל תסמכו על הנס שהקב״ה יזמין לכם בעת הצורך אלא כל מה שיש בכחכם עשו בעצמכם.
13. וע׳ **פניני דעת (מהגאון ר׳ אליהו מאיר בלאך זצ״ל)** וזה לימוד גדול שהשקפת התורה היא שלצרכי קדושה ולבנין המקדש ומקומות התורה על האדם לדאוג להכין מראש ולא לסמוך על הנס, ועל צרכי גופו לא לדאוג ולא להשתדל הרבה רק כפי הצורך ולהיות בעל בטחון וישלך על ה׳ יהבו, וזה היפך מדעת והנהגת בני אדם שעל צרכי גופם הגשמיים הם דואגים ומשתדלים הרבה ועל עניני בנין מקומות התורה סומכים על ה׳ ואומרים לבוני התורה להיות בעלי בטחון.
14. וע׳ **במשך חכמה** בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו והנה במזבח כתיב והיו

הבדים בשאת אותו וכן בשלחן מה שאין כן בארון הבדים קבועים בו תמיד הלא דבר הוא.

15. ונראה שהארון רומז לכתר תורה והנה התלמיד חכם צריך סעד לתמכו, ולזה באו הבדים שלעולם הבדים הם המחזיקים בה הם הסומכים ידי התלמיד חכם, ומהראוי שיהיו תמיד אוחזים בארון הברית לא יסורו ממנו.

16. והנה איתא **בשמוא׳ ב׳ פרק ו׳ פסוק ו׳** וַיָּבֹאוּ עַד גֹּרֶן נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּה אֶל אֲרוֹן הָאֱלֹקִים וַיֹּאחֶז בּוֹ כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר: **(ז)** וַיִּחַר אַף ה׳ בְּעֻזָּה וַיַּכֵּהוּ שָׁם הָאֱלֹקִים עַל הַשַּׁל וַיָּמָת שָׁם עִם אֲרוֹן הָאֱלֹקִים, על השל **פרש״י** על השגגה שהי׳ לו לדרוש ק״ו נושאיו נשא בירדן הוא עצמו לא כל שכן, ועי׳ **בדרשת הר״ן (ז. דף כ״ה ד״ה והתשובה)** שמשמע שעונש המיתה בא מפאת ודבר ה׳ בזה הכרת תכרת הנפש ההיא, לחשוב שהארון צריך לעזרתו נכנס בכלל דבר ה׳ בזה, ולכאורה משמע דגם בקיום התורה צ״ל בעל בטחון.

17. ואפ״ל דעי׳ **דרוש ז׳ דרשות ב״ד דף ל״ד:** שמבאר קרא דעץ חיים היא למחזיקים בה ותומכי׳ מאושר שיש אדם שמאמין שכל חיותו בה ע״י מה שמחזיק בה, כבחינת אי׳ שצולל במים אדירים ואוחז בה להציל עצמו, ועל אדם כזה הוי התורה עץ חיים, אבל יש אדם שחושב את עצמו כתומך דאוריית ומבלעדו לא תתקיים התורה, זהו רק מאושר, וכמדו׳ אצל עוזה הי׳ בחינה זו והקב״ה מדקדק עם סביביו בידעו שהארון נושא את נושאיו.

18. והנה **המשך חכמה** מסיים דאין הבדים לשאת אותו שהוא נושא א״ע ושוין הבדים בעת היותו מונח באה״מ כמו שנושיאן אותו על הכתף, וע״כ הלא יסורו הוא מפאת הבדים שצריכין תמיד להחזיק את עצמן בהארון.

19. והנה איתא **בשמוא׳ ב׳ פרק כ״א פסוק א׳** וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי ה׳ וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים.

20. ושואלים חז״ל היכן מצינו בשאול שהמית את הגבעונים אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להם מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן.

21. וכתב **המהרש״א** שהגבעונים היו מספיקין מים ומזון לכהנים ואותו הזכות שהי׳ להם לגבעונים ניטל מהם בהריגת נוב עיר הכהנים, וזהו אשר המית את הגבעונים.

מי שזוכה להחזיק תורה, הוא בבחינת חי

פרשת תרומה

תשמ"ג
אגודה, תשד"מ
בית דוד, תשמ"ה

1. איתא **במדרש אבכיר (הובא בילקוט שמעוני אות ח')** ויקחו לי תרומה מי שנאי' בו לה' הארץ ומלואה, אשר לי הים והוא עשהו ויבשת ידיו יצרו ואומר הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה, הוא צריך לבשר ודם, אלא שחומד לישראי' לשרות שכינתו בהם, לכך נאמר ויקחו לי תרומה.
2. ושמעתי **מהרה"ג ר' אברהם וויינפעלד (שליט"א) זצ"ל** שהעיר דאם המדרש הי' מקשה צורך המשכן, מובן היטב תי' שחומד לישראי' לשרות שכינתו בהם, אבל הקושיא הי' מדוע הוצרך לממונם.
3. **האלשיך הקדוש** מבאר דמה דכתוב בפסוק ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם עיקר הכונה הי' ושכנתי בתוך כל אחד ואחד, ואנו רואים כאשר כלל ישראי' לא היו ראויים למצב זה ממילא נתבטל הכל.
4. איתא **בירמי' פרק ז' פסוק ד'** אַל תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל דִּבְרֵי הַשֶּׁקֶר לֵאמֹר הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵמָּה פי' דעיקר היכל ה' המה דזהו כלל ישראי', וזהו ג"כ כונת הפסוק ויטוש משכן שילה אהל שכן באדם, שאל תתמה היאך נטש משכן שילה, דעיקר האהל הוא מה ששכן באדם.
5. וממילא עיקר הבנין הי' לעשות את עצמו כלי שמוכן להשראת השכינה.
6. איתא בקרא מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, תנאים מיוחדים הי' ממי לוקחים.
7. מאת כל איש ע' **פרי צדיק אות (ב')** שהביא **מהזוהר הקדוש** מההוא דאקרי איש דאתגבר על יצרי', ע' **גר"א משלי פרק ח' פסוק ד'**, וביאר דאיש היינו שר ואדון, אנטיגנוס איש סוכו אדון למקום סוכו, חז"ל אומרים רשעים יצר הרע שופטן, בינונים זה וזה שופטן.
8. אשר ידבנו לבו, **האור החיים הקדוש** מבאר מהו נדיבת הלב שלא יקפיד על החסרון אשר ימצאנו, כי שמח בהנתינה יותר מהקנין.
9. דבר קשה תבעו מהם, קודם יציאת מצרים היו עניים, ולפני איזה חדשים זכו לעשירות גדול, קשה מאד להפרד מזה ברצון ובאהבה ע"ז צ"ל איש להתגבר על רצונותיו, **הגמ' במס' סנהדרין דף י':** העלה דאין אדם קרוב אצל ממונו, וזה הי' נתבע מהם שירגישו ואני קרבת אלקים לי טוב וכמו שכתב **המסילת ישרים בפרק א'** כי רק זה הוא הטוב וכל זולת זה שיחשבוהו בני אדם לטוב אינו אלא הבל.
10. ידבנו לבו איתא **במדרש שיר השירים פרשה ה' פסוק ב'** אמר ר' חייא בר אבא היכן מצינו שנקרא הקב"ה לבן של ישראי' מן הדין קרא דכתיב **בתהילים פרק ע"ג פסוק כ"ו** צור לבבי וחלקי אלקים לעולם, לבן של ישראי' אינו רצונותיו רק צור לבבי וחלקי אלקים.
11. כאשר שלמה המלך מתאר הבית המקדש אומר **בשיר השירים פרשה ג' פסוק י'** עמודיו עשה כסף רפידתו (משכבו) זהב מרכבו ארגמן, דברים יקרים אבל העיקר תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים הפנימיות של המשכן הי' הגחלת והאש הבוער מאהבת

ישראי להי.

12. **החתם סופר** (מאת כל איש) מבאר הא דאיתא **במדרש** הקב"ה הראה למשה מטבע של אש, היינו דאצלנו מודדין חשיבות המטבע לפני כמות הכסף והזהב, אבל אצל הקב"ה החשיבות הוא האש הבוער באהבת ה' על ידי נתינתו, מעשה **דר' חיים מוואלאזין**, מה דכתיב אצל בצלאי ולחשוב מחשבות דהקשה דכתיב וימלא את רוח אלקים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה ולחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף ובנחושת.

13. ובאמת זה הי' כל היקר של הבית המקדש.

14. דהנה איתא **במדרש** משל למלך שהי' לו אוהב אמר לו המלך תדע שאצלך אני סועד לך ותקן לי, הלך אוהבו והתקין מטה של הדיוט מנורה של הדיוט ושלחן של הדיוט, כיון שבא המלך באו עמו שמשין סיבבו מכאן ומכאן מנורה של זהב מלפניו כיון שראה את כל הכבוד התבייש והטמין כל מה שהתקין שהי' הכל הדיוטות, א"ל המלך לא אמרתי לך שאצלך אני סועד למה לא התקנת לי כלום, א"ל אוהבו, ראיתי את כל הכבוד הזה שבא עמך ונתביישתי והטמנתי כל מה שהתקנתי לך שהיו כלי הדיוטות אמר לו המלך חייך שאני פוסל את כל כלי שהבאתי ובשביל אהבתך איני משתמש אלא דשלך ואפ"ל על ידי מה שנראה אהבתך על ידי הטרחה שלך וכדו' זהו עיקר החשיבות אצלי.

15. ואפשר לומר שזהו כונת המדרש מי שנאי בו להי הארץ ומלואה, הוא צריך לבשר ודם אלא שחומד לישראי לשרות שכינתו <u>בהם</u> ועל זה הי' צריך למאת כל איש אשר ידבנו לבו, יסוד מצות ויקחו לי תרומה נוהגת גם בזמן הזה וכמו שכתב **החרדים בתפוס הישן פרק ל"ד** בשירו, בתוך לבי משכן אבנה לזיוו קרבן תקריב לו נפשי היחידה, ע' **ירושלמי** עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה בלבבך התפלל שלא יכנסו מעדנים במעיך.

16. חזינן מזה דתכלית דתרומת המשכן לא הי' לתועלת המקבל רק לתועלת הנותן.

17. איתא **במדרש תנחומא** את מוצא שתי תרומות בחר בהן הקב"ה אחת למשכן ואחת לכהנים, תרומת כהנים על מנת שיהיו בני תורה, כונתו להא דאיתא **בדברי הימים ב' פרק ל"א פסוק ד'** וַיֹּאמֶר לָעָם לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לָתֵת מְנָת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְמַעַן יֶחֶזְקוּ בְּתוֹרַת ה', ואיתא **במס' חולין דף ק"ל:** כל המחזיק בתורת ה' יש לו מנת, ושאינו מחזיק בתורת ה' אין לו מנת.

18. כונת תרומת הכהנים הי' אופן החזקת התורה בכלל ישראי יורו משפטיך ליעקב, ומסיים **המדרש** ראה כמה חביבה תרומת כהנים שנתנה לכהנים בני תורה.

19. והנה מדדימה המדרש ב' התרומות, משמע דעיקר תכלית של תרומת כהנים הי' גם כן בשביל הנותן ולא בשביל המקבלים.

20. והנה איתא **בשמוא' ב' פרק כ"א פסוק א'** וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי ה' וַיֹּאמֶר ה' אֶל שָׁאוּל (שלא נספד כהלכה) וְאֶל בֵּית הַדָּמִים (שהרג נוב עיר הכהנים) עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים.

21. ושואלים חז"ל היכן מצינו בשאול שהמית את הגבעונים, אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להם מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן.

22. וכתב **המהרש"א** אין סברא שהיו הכהנים מספיקין מים לגבעונים שהם בעצמן שואבי מים, אלא נראה לפרש שהגבעונים היו מספיקין מים ומזון לכהנים דהיינו לשאוב להם מים וצורכי מזון ואותו הזכות שהי' להם לגבעונים ניטל מהם בהריגת נוב עיר הכהנים, והפסוק קראו אשר המית את הגבעונים, מי שזוכה להחזיק תורה הוא

בבחינת חי ואם ח״ו ניטל ממנו זהו בחינת מיתה רח״ל.

23. ע׳ **משך חכמה** בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסור ממנו, המסיר בדי הארון לוקה, ומעורר דבמזבח כתיב והיו הבדים בשאת אותו וכן בשלחן ותי׳ שהארון רומז לכתר תורה, והתי״ח צריך סעד לתומכו, ומהראוי שיהיו תמיד אוחזים ארון הברית, (לא יסתפק בנתינה אחת) ע׳ **מס׳ חולין דף צ״ב.** ליבעי רחמים איתכליא על עליא דאילמלי עליא לא איתקיימי איתכלא אבל לאידך גיסא חזינן דשיטת הרמב״ם דצריך להדליק הנרות גם ביום, וזה בא להראות כמו שההדלקה ביום אין צריך להאיר כל כך הדלקה בלילה לא לאורה הוא צריך כמו כן אי חסרת הבדים בשעה שמונחת בא להורות דכמו עכשיו א״צ להבדים כך בשעת נשיאתן א״צ להבדים דהארון נושא את נושאיו.

24. איתא **בשמוא׳ ב׳ פרק ו׳ פסוק ו׳** וַיָּבֹאוּ עַד גֹּרֶן נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּה אֶל אֲרוֹן הָאֱלֹקִים וַיֹּאחֶז בּוֹ כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר׃ **(ז)** וַיִּחַר אַף ה׳ בְּעֻזָּה וַיַּכֵּהוּ שָׁם הָאֱלֹקִים עַל הַשַּׁל וַיָּמָת שָׁם עִם אֲרוֹן הָאֱלֹקִים, על השל **פרש״י** על השגגה שהי׳ לו לדרוש ק״ו נושאיו נשא בירדן הוא עצמו לא כל שכן, וע׳ **בדרשת הר״ן דרוש הז׳ (דף כ״ה ד״ה והתשובה)** דהעונש בא מפאת ודבר ה׳ בזה הכרת תכרת הנפש ההיא לחשוב שהארון צריך לו זהו דבר ה׳ בזה <u>הבדים צריכין לארון</u> ומשום הכי לא יסורו.

25. **בית דוד דרוש ז׳ דף ל״ז:** עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכי׳ מאושר, שתלוי בכונתו, אם מחשיבו כעץ חיים לו או בבחינה שהוא תומך אותה.

אחר מתן תורה, התורה ניתנה לכלל ישראי להכריע

פרשת תרומה

השבע ברכות של משה יצחק ושרה שינדל
בית דוד, תשד״מ
אגודה, תשמ״ה
בית דוד, תשנ״ג
בית דוד, תשנ״ו
בית דוד, תשנ״ט

1. איתא **במדרש** ויקחו לי תרומה הדא הוא דכתיב כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו, ויש לך מקח שמי שמְכָרו נמכר עמו אמר הקב״ה לישראי מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה שנאי ויקחו לי תרומה, כמדומה כונת המדרש דתרומה אותיות תורה מי שניתנה במי יום ועל ידי לקיחת התורה שהוא ג״כ דמיון ללקיחת אישות, כי יקח איש אשה זוכין גם כן להי״לי״ ועי **מהרז״ו כי לקח** (טוב הי לכל).
2. וממשיך המדרש משל למלך שהיי לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה, ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו אמר לו בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה אינו יכול, לומר לך אל תטלה אינו יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם שאינו יכול להניח את בתי, כך אמר הקב״ה לישראי נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה אינו יכול, לומר לכם אל תטלוה אינו יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים, בית אחד עשו לי שאדור בתוכו שנאי ועשו לי מקדש.
3. ועי **באמרי שפר** שהעיר דאינו דומה המשל לנמשל דשם אם המלך יעזוב את בתו לא יהיי עמה, אבל הכא מלא כל הארץ כבודו, ועוד התורה יכול להיות בשמים ובארץ.
4. ותיי דענין נתינת התורה לכלל ישראי היי דהכרעת התורה יהיי על ידי שכל אנושי ואע״ג דכלפי שמיא גליא אמיתית הסברא בהיפך מכל מקום אזלינן בתר הכרעת רוב חכמי ישראי.
5. איתא **במסי ב״מ דף פ״ו.** דרבה ערק ואזל לאגמא הוה יתיב אגירדא דדקולא וקא גריס, קא מיפלגי במתיבתא דרקיע אם בהרת קודמת לשער לבן טמא ואם שער לבן קודמת לבהרת טהור ספק הקב״ה אומר טהור וכולהו מתיבתא דרקיע אמרי טמא אמרי מאן נוכח, נוכח רבה בר נחמני דהוי יחיד בנגעים שדרו שליח בתריי ולא הוי מצי מלאך המות למקרב ליי מדלא הוי פסיק פומיי מגירסא אדהכי נשיב זיקא ואווש בין קיניא סבר גונדא דפרשי הוא אמר תינח נפשיי דההוא גברא ולא ימסר בידא דמלכותא כי הוי קא ניחא נפשיי אמר טהור טהור, וביאר **הר״ן דרוש הי ח״ב יח: ד״ה ועי״ז** שאף על פי דליכא פקפק באמיתת הכרעת הקב״ה אבל הכרעת התורה נמסרה לחכמי התורה, ומה שהיו מטמאים זה היי מהתרשלם בתלמוד תורה בחייהם.
6. וזהו כונת חז״ל **במסי ב״מ דף נ״ט:** שנחלקו החכמים עם ר״א אודות תנור של עכנאי שהיי ר״א מטהר וחכמים מטמאין א״ל ר״א אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח נעקר חרוב ממקומו קי אמה וא״ל די מאות אמה עי **עיני יצחק** ביאר נחמד דחרוב היי המאכל עניים, כל העולם ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין, ומי שנתפרנס בדוחק קרוי אוכל חרובין תחילתו של ר״א היי עוסק בדחקות גדול, ואיתא **במדרש קהלת** אף חכמתי עמדה לי החכמה שלמדתי באף עמדה לי, וקי אמה שהיי

חוזר על לימוד ק׳ פעמים וד׳ מאות אמה שבתחלת לימודו הי׳ קשה עליו לימודו להבין והי׳ הוצרך לשקידה גדולה ולחזור עד ארבע מאות פעמים ועל ידי שיגע הרבה חוות אמת בפיו, אמת המים, כנגד הטבע שאמת המים חוזר, הוא הדין שכנגד הטבע שאין הלכה כמותי, שאני מקור לתורתכם.

7. וע׳ **בקול אליהו פרק ג׳** שהעיר אם לא סמכו על האותות מהו הצורך להביא עוד אותות ומהו לשונם אין מביאין ראי׳ מן החרוב, ומן אמת המים דבקיצור הול״ל אין מביאין ראי׳ ממעשה נסים, ותי׳ דהתורה נקנית בג׳ דברים הסתפקות, **ירושלמי** עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה בלבבך התפלל שלא יכנסו מעדנים במעיך, למה נמשלה דברי תורה למים מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, וכותלי בית המדרש יעידו על שקידתו בתורה.

8. אמרו לו אין מביאין ראי׳ מן החרוב חזר ואמר להם אם הלכה כמותי אמת המים יוכיחו חזרו אמת המים לאחריהם אמרו לו אין מביאין ראי׳ מאמת המים, חזר ואמר להם אם הלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיחו הטו כותלי בית המדרש ליפול גער בהם ר׳ יהושע אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה אתם מה טובכם, לא נפלו מפני כבודו של ר׳ יהושע ולא זקפו מפני כבוד של ר״א ועדיין מטין ועומדין, חזר ואמר להם אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו, יצתה בת קול ואמרה מה לכם אצל ר״א שהלכה כמותו בכל מקום עמד ר׳ יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא מאי לא בשמים היא א״ר ירמי׳ שכבר נתנה תורה מהר סיני אין אנו משגיחין בבת קול שכבר כתבת בתורה אחרי רבים להטות.

9. ואיתא **בבית הלוי** שזהו כונת הברכה אשר נתן לנו תורת אמת, אמיתית התורה נמסרה להכרעתנו.

10. וזהו הי׳ טענת המלאכים תנה הודך על השמים.

11. והנה כיון שנמסרה התורה על פי הכרעת שכל האנושי יש חשש גדול לקלקולי של תורה ח״ו דאין בשכל האנושי מספיק לרדת לעומקו של תורה ומשום הכי מצד ההכרח הי׳ נצרך דבכדי שישיגו התורה שישרה הקב״ה שכינתו עליהם וישתתף שם שכלם עזר אלקי ואז לא יבוא שום קלקול לתורתם.

12. וזהו כונת חז״ל אצל דוד והי׳ עמו שהלכה כמותו בכל מקום, מפני זה זכה דוד שיהי׳ הלכה כמותו בכל מקום מפני שהי׳ עמו, וכן מצינו בראשונים כאשר זכו לירד לעומקי של שמעתתא אמרו הופיעה רוח הקודש בבית מדרשינו, ואיתא **במס׳ בבא בתרא דף י״ב.** אמר ר׳ אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש אעפ״י שניטל נבואה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה וביאר **הרמב״ן** אעפ״י שנטלה נביאת הנביאים שהיא המראה והחזון, נבואת החכמים שהיא בדרך החכמה לא נטלה אלא יודעים האמת ברוח הקודש שבקרבם.

13. והנה כל כונת עשיית המשכן ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ופי׳ **האלשיך הקדוש** דעל ידי המקדש והמשכן זכו לו״שכנתי בתוכם״ כן כתוב **הרש״ש על המדרש**, ע׳ **ספורונו פרק כ״ה פסוק כ״ב** ותשרה השכינה בכל מקום אשר שם חכמי הדור אשר מגמת פניהם השכל וידוע אותי כמו שכתב ושכנתי בתוכם, וכן הוא באופן קטן כשלומדים תורה באופן היאות גם כן זוכין להשראת השכינה כדאיתא **באבות פרק ג׳** רבי חלפתא בן דוסא איש כפר חנניא אומר עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרוי׳ ביניהם,

ומנין אפילו אחד, וע' **בב"ח סי' מ"ז ד"ה ומ"ש** דע"י עסק בתורה כראוי נעשה האדם היכל ה' המה ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה.

14. ואולי דזהו כונת **ירמי' פרק ב' פסוק ח'** וְתֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה לֹא יְדָעוּנִי או שלא למדו באופן שיוכלו לזכות להשראת השכינה בקרבה או שלא הכירו מה שזוכין על ידי התורה ויקחו לי תרומה, תנאי לזה הוא מכל איש אשר ידבנו לבו, איש, איתא **בזוהר הקדוש** שאתגבר על יצרו, איש שר ואדון, ידבנו לבו, ע' **דרשות הר"ן דף כ"ב**. החשב לעבודתו והרצון לעבודת השם.

15. וזהו כונת המדרש והמשל, ולפי מה שמפרשים הנמשל אין תשוקת המלך משום געגועים בלבד, רק לפי שיודע האחריות הגדול וגודל החשיבות במה שנמסר מתורה לכלל ישראי משום הכי רוצה להיות אצלם תמיד להנהיגם ולהדריכם, הטבע נמסרה בידם וכמו כן יש לפרש בהמשל, להבין משל ומליצה.

16. דאפשר לומר דהנה בריאה הראשונה הי' כולו מעשה הקב"ה, וממילא נברא האדם השלם אבל שוב נמסר כח הבריאה לידי בשר ודם וזהו גם כן אחריות גדול ומשום הכי צריכין בכל בנין בית שיעשה בו הקיטון אדירי הצדקות אשר בלי ספק כל משפטיהם ופסקי דיניהם הי' ה' נצב בעדת קל.

17. איתא **במס' גיטין דף ע"ז**: זילו אמרו לי' ליקני' ניהלי' לההוא דוכתא דיתיב בי' גיטא איכסיף לסוף איגלי מילת דארוסה הואי, איתא **במשלי פרק ט"ז פסוק י'** קֶסֶם עַל שִׂפְתֵי מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט לֹא יִמְעַל פִּיו, ופי' **הגר"א** מאן מלכי רבנן ואף שמרמין אותו ויטעה בשאלה, שיהא יקרה ה' דבר בפיו שהוא משפטי אמת, וע' **בתשובת רע"א סי' קכ"ח ד"ה עוד נ"ל דאין** שהביא פסק **מהחתם סופר** שפסל העדות ומתחלה לא הי' סובר כותי' אבל עכשיו נודע לו שהעדים היו שקרנים ע"ש, וז"ל כאשר נשאל חתני חביבי הגאון המפורסם ר' משה נתן דעתו לדון אם העדים הם קרובים ודן להתיר, ואם כי ראיתו אינו מחוור כ"כ ראיתי כמה גדול כחן של צדיקים, כי חידוש הוא שדן שלא נשאל ואולם אחר כך נודע שבאמת הם קרובים זה לזה ורוח ה' דבר בו, מעשה **בהגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל** בעגונה שחזר בעלה.

18. וע' **במכתב אליהו** וכבר אמרו לנו חז"ל לשמוע לדברי חכמים אפי אומרים לנו על שמאל שהוא ימין.

19. ההצלחה של כלל ישראי תלוי בהתבטלותם לגדולי הדור.

20. והחורבן היותר גדולה הוא התקיפות וההיפך לזה, והנה איתא **במס' חגיגה דף י"ד**. רב דימי אמר י"ח קללות קלל ישעי' הנביא את ישראי ולא נתקררה דעתו עד שאמר להם ירהבו (יתגדל ויתגאה) הנער בַּזָּקֵן והנקלה בנכבד.

21. והנה ביאר **הגר"א** על פי מה דאיתא **במס' ברכות דף ד**. על הקרא נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראי ובמערבא פי' נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראי.

22. וביאר **הגר"א** דכאשר יגיעו כלל ישראי לנפילה האחרונה שאי אפשר לנפול עוד אז סיי לקום בתולת ישראי.

23. ישעי' הנביא קלל ישראי בי"ח קללות היינו שניבא הנפילות שיארעו לכלל ישראי אבל בכל נפילה לא נתקררה דעתו עד שאמר להם ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד.

24. והנה אף על גב דמצינו דנחלקו גדולי הדור זה עם זה, זהו בחינה אחרת דזו וזו דברי אלקים חיים אבל מי שאינו מבחינה זה אי אפשר לחלוק וראי' לזה מהא דאיתא **במס' ב"מ דף פ"ג**: אתיוה לר' אלעזר בר' שמעון וקא תפיס גנבי שלח לי' ר' יהושע בן

קרחה חומץ בן יין עד מתי אתה מוסר עמו של אלקינו להריגה שלח לי׳ קוצים אני מכלה מן הכרם שלח לי׳ יבא בעל הכרם ויחלה את קוציו, יומא חד פגע בי׳ ההוא כובס קריי׳ חומץ בן יין אמר מדחציף כולי האי שמע מיני׳ רשיעה הוא א״ל תפסוה.

25. וע׳ **ברבינו יונה בשערי תשובה שער ג׳ ד״ה קנה וענין** וענין האפיקורס פירשו בו רבותינו זכרונם לברכה **(סנהדרין צט:)** כי הוא האיש אשר איננו נוהג בדרך מורא והדר בתלמידי חכמים אף על פי שאינו מבזה אותם, כגון שהוא מבזה חבירו בפני תלמיד חכם ולא שם כבוד לתורת החכם, כי אחרי שאין התורה הדורה בעיניו לנהוג בה דרך כבוד אין לו חלק לעולם הבא, כי גם זה במחללי התורה יחשב, והמבזה תלמיד חכם הוא בוזה דבר ה׳.

26. **הגרי״ז** כותב בהסכמתו **הגאון ר׳ אלעזר מנחם מן שך זצ״ל** בקשני לעיין בקונטרסי ולתת הסכמתי עליהם, והאמת כי הגאון ר׳ אלעזר מנחם שליט״א אין צריך כלל לשום ההסכמה ממי שהוא, כי גדול האיש מאד ורב גוברי׳ בתורה בחריפות ובבקיאות ועומק הפשט בכל מקצעות התורה כאחד מגדולי דורנו, ולא לי ולדכוותי להעיד עליו.

27. **וע׳ במס׳ ב״מ דף פ״ד:** אמר רבי שמואל בר נחמני: אישתעיא לי אימיה דרבי יונתן, דאישתעיא לה דביתהו דרבי אלעזר ברבי שמעון: לא פחות מתמני סרי, ולא טפי מעשרין ותרין שנין אוגניתיה בעיליתא. כי הוה סליקנא מעיננא ליה במזייה, כי הוה משתמטא ביניתא מיניה הוה אתי דמא. יומא חד חזאי ריחשא דקא נפיק מאוניה, חלש דעתאי. איתחזי לי בחלמא, אמר לי: לא מידי הוא, יומא חד שמעי בזלותא דצורבא מרבנן ולא מחאי כדבעי לי.

אני ה׳ בעתה אחישנה

פרשת תרומה

אגודה, תשמ״ה

1. ע׳ **מה שכתבתי תשל״ט 3 - 1**
2. ואפשר לומר דהנה איתא **במס׳ מגילה** לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא ומביאין בשם **הרי״ף** דהיינו לכוין אליבא דהילכתא, **הגר״א בקול אליהו דף פ״ג** כותב דהאמת צולל בין אלפים מבוכות וספקות וא״א לבני אדם לקלוע בשכלם אל נקודת האמת.
3. ויותר חזינן, ע׳ **במס׳ בבא בתרא דף קל״ג:** סבר רב עיליש קמיי דרבא למימר, אכסיף קרי לי׳ אני ה׳ בעתה אחישנה ופי׳ **הרשב״ם** איכסיף ר׳ עיליש מרבא פן יאמר רבא בלבו אם לא הייתי כאן הי׳ דן דין שקר וכן כל דינין שהוא דן שלא בפני, בעתה עחישנה, בעת שהצדיקים צריכין לישועה הקב״ה ממציא להן אף אתה אני יודע בך שמעולם לא באת תקלה על ידך שהרי עכשיו זימנני לי הקב״ה קודם שהגעת להוראה ולא נכשלת.
4. וע׳ **מה שכתבתי פרשת בא דף ג. אות 19**
5. ע׳ **בית הלוי פרשת תרומה** איתא **במדרש** תורה שלי ומשפט שלי נטלתם אותם קחו אותי עמהם, וע״ש דעל שני הני דברים אי אפשר לעמוד על אמיתתך רק בעזר ה׳.

גודל החשיבות של אחדות בכלל ישראי

פרשת תצוה

[illegible]

בית דוד, תשנ״ז
בית שרגא, תשנ״ז
יום היאהרצייט של הגר״מ שוואב זצ״ל
אגודה, בית דוד, תש״ס

1. ע׳ **בשערי אורה חלק ב׳ דף קי״ד** שמביא דברי **המשך חכמה על שמות פרק י״ד פסוק כ״ט** (ועי״ע **שמירת הלשון שער הזכירה פרק ד׳**) וז״ל בהתבונן בדרכי התורה נראה כי מצות מעשיות כמו עבודה זרה גילוי עריות יש כרת וסקילה לא כן בנימוסיות ומדות כמו מחלוקות, לשון הרע, רכילות, גזל, אין מלקות דהוי לאו הניתן לתשלומין, או לאו שאין בו מעשה, אולם זהו דוקא ביחיד העושה.
2. אבל אם צבור נשחתין בזה מצינו להיפך, איתא **במס׳ פאה בירושלמי דף ד:** אמר רבי אבא בר כהנא דורו של דוד כולם צדיקים היו ועל ידי שהיי להן דילטורים היו יוצאים במלחמה והיי נופלים.
3. אבל דורו של אחאב עובדי עבודה זרה היו ועל ידי שלא היי להן דילטורין היו יורדין למלחמה ונוצחין.
4. הוא שעובדיי אמר לאליהו הלא הוגד לאדוני אשר עשיתי בהרוג איזבל את נביאי ה׳ ואכלכלם לחם ומים.
5. אם לחם למה מים, (אם מים למה לחם, ועי׳ **פני משה** דאם יש רבותא במים שאפיי מים שלא היי מצויים בעת ההיא טרח אחריהם לחפש ולהביאם למה לו להזכיר לחם הלא לחם בכלל ואכלכלם) אלא מלמד שהיו המים קשים לו להביא יותר מן הלחם, ופיי **הפני משה** ואף על פי שהיי צריך לטרוח ולשאול ולחקור אליהם ומתוך כך ידעו הרבה מזה ולא גילו הדבר הרי שלא היו באותו הדור בעלי לשון הרע.
6. ואליהו מכריז בהר הכרמל אני נותרתי לבדי להי וכל עמא ידעין ולא מפרסמין למלכא.
7. שאם הציבור נשחתין בעובדי גלילים ועריות, על זה נאמר השוכן אתם בתוך טומאותם, אבל במדות לשון הרע ומחלוקת על זה כתוב **בתהילים פרק נ״ז פסוק ו׳** רומה על השמים כביכול סלק שכינתך מהם.
8. ועי׳ **בפי׳ הגר״א על משלי פרק ו׳ פסוק י״ט** והוא באחד ומי ישיבנו כלומר כאשר ישראי באחדות אז השכינה שורה בישראי אבל כאשר מידנים בין אחים וגעלה נפשי אתכם.
9. ועי׳ **בשמירת הלשון פרק ט״ו ד״ה אחז״ל בא״ד שנית בדור המבול** אמרו חז״ל בגי מקומות ויתר הקב״ה על עבודה זרה ולא ויתר על מחלוקת, בדור המדבר כשבאו ישראי לידי מעשה העגל מחל להן הקב״ה אבל כשבאין למחלוקת לא ויתר להן שבכל מקום שאתה מוצא וילינו של מחלוקת אתה ומצא שם מכה גדולה, מנלן ממחלוקת של קרח, וממשיך **המשך חכמה** ומצאנו שעל העגל שהיי החטא בעבודת גלילים מחל הקב״ה להם ונתרצה להם אבל על המרגלים שהיי לשון הרע וכפיות טובה לא מחל להם ונגזר במדבר הזה יתמו (יש לעי האיך מפרשין זה אליבא דשערי אורה).
10. וגדולה מזו אמרו שבמקדש ראשון היו עבודה זרה עריות ובמקדש שני היו עוסקין בתורה ובמצות מפני שנאת חנם ושם שאלו מי הם גדולים תנו עיניכם בבירה שחזרה לראשונים.

11. הרי דאם הצבור נשחתין במדות גרוע יותר מאם נשחתין במצות.

12. ולכן על חילול שבת בעוה״ר שנתפשט יכולים לקוות כי יאחר להם כי הם צבור ואף בעבודה זרה אמרו **בספרא פרשת קדושים צ״ב. צ״ה** והנפש ונחרתה שאין הציבור נכרתין, אבל כיון שפרצו בנמוסיות, ונשחתו במדות, אז נקום ינקם ה׳.

13. וע׳ **בשערי אורה** והנראה בביאור הדברים בלי מדות טובות בלי אהבה לזולת יש כאן פירוד ושוב אין כאן ציבור וממילא נידונים כיחידים, וע׳ **אור החיים הק׳ פרשת כי תבוא פרק כ״ח פסוק מ״ז** שמעורר למה לא נאמרו נחמות בקללות שבפרשת כי תבוא כמו שנאמר בפרשת בחוקותי, לפי שקללות שבפרשת בחוקותי נאמרו לכללות ישראי שכן נאמרו בלשון רבים, וקללות בפרשת כי תבוא נאמרו בלשון יחיד, ולא נאמרה נחמה אלא בקללה שהם לכללות ישראי כי לא יעזבם לכלותם ויזכור להם ברית אבותם, מה שאין כן היחידים מהם כי ירשיעו אש תאכלם עד עולם.

14. וע״ש שמפרש קרא **בשיר השירים פרק ג׳ פסוק י׳** תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים התוך, פנימי הפנימיות הי׳ רצוף באהבת ישראי זהו הנשמת חיים המאחד את הכל שיהי׳ חל עליהם שם ציבור, שם כנסת ישראי, שתשרה שכינה עליהם, וכן לב ששמח בגדולת אחיו יזכה ללבוש החושן על לבו, וע״ע **באור החיים הק׳ פרק כ׳ פסוק א׳** כי הכהונה למשה היתה למנה אלא לצד שמיאן ללכת בדבר ה׳ הסירו ממנו, אתה מצד עצמך הקרב את אהרן במקומך ותעשה הדבר כאילו אתה חפץ בו, להקריב את אהרן ויתן לו גדולתך, ונתעוררתי ע״י **הבחור ש. האבערפעלד נ״י** לע׳ מש״כ **בשיחות הגר״ח תשל״ב - כ״ג.**

15. וע׳ **בשיחה כ׳ (דף רע״ז) מאת הרה״ג ר׳ אביגדור נבנצל שליט״א** שמעורר דבפרשת תרומה מתחלת דבר אל בני ישראי ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו, דרהיטת הדברים דהנדבות צריך לבוא מבני ישראי אף על גב שבפועל לקחו רק מנדיבי הלב, אבל נדיבי הלב מסרו בעד כל הציבור לא רק בעד עצמם, וע׳ **שנות אליהו מס׳ ברכות פרק ה׳ משנה א׳** חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים כדי שיכונו את לבם לאביהם שבשמים, פי׳ שאסור לכוין בתפילה לצורך עצמו אך להתפלל שיהיו כל ישראי בתכלית השלימות, שוב התבוננתי דהגר״א גורס במתני׳ לאביהם שבשמים (דלא כמ״ש במתני׳ דידן אל המקום) ועל זה מפרש דאביהם קאי על אביהם של כלל ישראי, אלא יתפלל באלקי נצור על עצמו, שתפילת אלקי נצור על עצמו, וע״ע **מסילת ישרים סוף פרק י״ט.**

16. וע״ע **בשערי אורה בהגה,** וביום הכיפורים ביום המקודש מכל השנה הי׳ צריך הכהן הגדול ליכנס בקודש הקדשים לפני הארון ולהקטיר קטורת, ועל מה הי׳ הקטורת שלפני ולפנים מכפרת אמרו חז״ל **בזבחים דף פ״ח:** על לשון הרע, על שנאה שבין אדם לחבירו, על שנאה הכבושה בלב דעל לשון הרע שבפרהסיא מעיל מכפר, יבוא דבר שבקול ויכפר על דבר שבקול, ואמנם על לשון הרע שבחשאי הקטרת קטורת של לפנים מכפרת, ראוי לכל חסיד שיתכוין במעשיו לטובת דורו כלו׳ לזכות אותם וזהו רצונו של מקום שיהיו חסידי ישראי מזכים ומכפרים על שאר מדריגות העם, וגם בתפילתו יתפלל על דורו לכפר על מי שצריך כפרה והשיב בתשובה מי שצריך לו וללמד סניגוריא על הדור כולה.

17. וע׳ **ציץ השדה מהגאון ר׳ יצחק אייזיק הלוי פרג (קונטרוס בחדש השביעי דף מ״ב, מ״ד)** איתא **בשמות רבה פרשת תצוה** על ישפה הי׳ כתיב בנימין שבטי ישורון וכן

איתא **במס' יומא דף ע"ג:**

18. אבל מביא **דהרמב"ם בהל' כלי המקדש פרק ט' הל' ז'** כותב, וכותב למטה מבנימין, שבטי קה.

19. וע"ש שמביא **מהגהת חתם סופר על הירושלמי** כשנתעלו קראם הקב"ה בסוף התורה אין כקל ישורון, והוא חשוב יותר על כן היתה קבלה בידם שבחושן של אהרן הכהן בדור המדבר נכתב שבטי ישורון, אך אחר כך כשנתקלקלו הדורות אם אבד והוצרכו לאבני חושן חדשים ומכל שכן בבית שני לא היו כותבין ישורון.

20. וע"ש שמבאר **בציץ השדה** דגדר ישורון ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראי, ישורון היינו כשהם ביחד, ועשית הישר והטוב, הטוב בעיני שמים והישר בעיני אדם.

21. איתא **בירושלמי** פעם אחת אבדה ישפה של בנימין אמרו מאן דאית לי טבא דכוותי', אמרו אית לי' לדמא בן נתינה וזה הי' בזמן הבית שני.

22. ומעורר היאך קרה שדוקא אבן זו נאבדה מתוך החושן ומבאר דעיקר הפירוד נעשה שחטא של מכירת יוסף ובנימין לא הי' בכלל באותו חטא ועל אבנו הי' כתוב שבטי ישורון, החותם של כל האבנים בבית שני ששררה שנאת חנם בישראי נתרפה האחיזה של אבן זו ונאבדה.

23. עומדין בפורים קטן, וע' **שפת אמת (צ"ב ד"ה ענין)** דפורים הי' הכנה לבנין בית שני והוא בכח התעוררות התחתונים על ידי התאחדות של בני ישראי בעצמם, וכפי מה שמתאחדין בני ישראי כך נופלים זרע עמלק ולכן אמר המן מפוזר ומפורד, שהרגיש שאבדו האחדות, ולכן אמר אסתר כנוס כל היהודים.

א אגן דבר, דיהמ״ז אהל תורה תשס״ט

ההצלחה של השטן במעשה העגל הי׳ משום שהם היו מבוהל

פרשת כי תשא

תשנ״ח

1. איתא **במס׳ סוכה דף נ״ב.** דרש ר׳ יהודה ברבי אלעאי לעתיד לבוא מביאו הקב״ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים צדיקים נדמה להם כהר גבוה רשעים נדמה להם כחוט השערה הללו בוכין והללו בוכין צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש את ההר הגבוה הזה, רשעים בוכין ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה.
2. אמר ר׳ אסי יצר הרע בתחלה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף דומה כעבותות העגלה.
3. ועי׳ **מדרגת האדם דף כ״ח:** כל כח היצר וגבורתו בזה שאינו בא אל האדם בפ״א להסיתו לעקור את הכל ולהפקיר את עצמו לגמרי כי אז ודאי לא ישמע לו.
4. אלא הוא בא אליו בערמה ובתחבולות מלחמה וכשהוא רוצה ללכוד אותו במצודתו מפתהו שישמע לו אל דבר קטן חוט השערה ממש, (ועי׳ **באורות הגר״א דף ס.** כל פיתויי יצר הרע הם בדברים שהם טוב ורע, כי ברע גמור א״י לפתות).
5. אשר לפי השקפה ראשונה לא יעשה עליו שום רושם וכ״ש שלא יזיק לו וכששמע לו בדבר הזה, ונתקרב על ידי זה לדבר יותר גדול מושכו היצר לקרוב לו, עד שמושכו לעקור את כל התורה.
6. וע״ע **במס׳ שבת דף ק״ה.** תניא ר׳ שמעון בן אלעזר אומר משום חילפא בר אגרא שאמר משום ר׳ יוחנן בן נורי המקרע בגדיו בחמתו, והמשבר כליו בחמתו, והמפזר מעותיו בחמתו יהא בעיניך כעובד עכו״ם שכך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך למחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד עכו״ם והולך לו ועובד.
7. ועי׳ **שיחות מוסר תשל״א, י״ג** שמעורר דבחטא העגל כתיב סרו מהר מן הדרך אשר ציויתים עשו להם עגל מסכה.
8. עוסקים בדור המדבר דור דיעה, אשר זה עתה עמדו במעמד הנשגב, ולפתע מאיגרא רמה לבירא עמיקתא היאך הכשילם היצר באופן שא״י להסית אפי׳ את הפשוט שבישראי.
9. כתיב וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר וַיִּקָּהֵל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש לא ידענו מה הי׳ לו.
10. ועי׳ **במס׳ שבת דף פ״ט** אל תקרי בושש אלא בא שש בשעה שעל משה למרום אמר להם אני בא לסוף מ׳ יום, בא שטן ועירבב את העולם, הראה דמות חושך ואפילה דמות ענן וערפל וערבוביא.
11. אמר להם משה רבכם היכן הוא אמרו לו עלה למרום, אמר להם בא שש ולא השגיחו בו, הראה להם דמות מטתו.
12. גילו לנו חז״ל איך נכשלו ישראי בחטא העגל, כי משעה שיצאו ממצרים עד עתה הי׳ משה רבינו הולך לפניהם ומנהיגם, מורה להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, והנה לפתע פתאום מראה להם השטן כי משה מת ומטתו פורחת באויר וכל ישראי שרויים בפחד ובבהלה, לנגד עיניהם חשך ואפילה, וכל העולם כולו נתון בעירבוביא גדולה, ובראותם כך אבדו עשתנותם.
13. שבורים ורצוצים על מות המנהיג אדון כל הנביאים פחודים ומבוהלים למראה

הערבוביא והחשך, במצב זה יכול השטן לפעול מה שאין בידו לפעול במצב פשוט.

14. כאשר האדם נבהל ואובד עצות הוא בסכנה גדולה ליפול מאיגרא רמה לבירא עמיקתא.

15. ועי' **קימו וקבלו דף קכ"ז** הפיל פור להומם ולאבדם, בני עמלק הי' גדלים בחכמת הכישוף, והשתמש בכל ידיעותיו בחכמות הנ"ל להגיע ליום מסויים אשר בלי שום ספק על פי דרך הטבע בריא מזלו שאין שום ברי' יכולה לעמוד נגדו והוא י"ג באדר, ורצה שיודע הדבר ליהודים שעל ידי זה יכנסו היהודים למהומה של פחד ויאוש שלא יוכלו לעשות דבר.

16. אנו מוצאים אצל גלית **בשמוא' א' פרק י"ז פסוק ט"ז** **וַיִּגַּשׁ הַפְּלִשְׁתִּי הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב וַיִּתְיַצֵּב אַרְבָּעִים יוֹם** ופי' **הרד"ק** בקר וערב כדי להבהילם ובדרש כדי לבטל מהם קריאת שמע שחרית וערבית.

17. ואולי אפשר לומר שב' דברים אלו הם א', דהנה איתא **בפרשת שופטים פרק כ' פסוק ג'** **וְאָמַר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֵבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֵיכֶם אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם.**

18. וכותב **רש"י** אפי' אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד כאשר קורים קריאת שמע, ומעידים על אחדותו, אין עוד מלבדו אין שום כח בעולם אין לנו במה לפחוד, הכל בהשגחה פרטית, אנו נמצאים בידו של הקב"ה.

19. וזה הי' כונתו של גלית להפחידם ולבטלם מקריאת שמע שזה תלוי בזה.

20. וזהו מה שמסיים הפסוק **בפסוק ד'** **כִּי ה' אֱלֹקֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם**, ה' מדת הרחמים, אלקיכם שמשגיח עלינו הפרטות, ועי' **דברים פרק ל"א פסוק ו'** **לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ** לא יתן לך רפיון להיות נעזב ממנו **ובספורנו** כי יחזיק בידך.

21. ועי' **משלחנו של המגיד (שפיגל) חלק ב' ש"ה** שמדייק מלשון חז"ל דהגר חזרה לגלולי עבודה זרה, מלשון ותתע, משמע שיהודי לעולם, אינו בבחינה זו, ור' איתן שוטין העיר מלשון הכתוב **בפרשת וישב פרק ל"ז פסוק ט"ו** והנה תעה בשדה.

22. [illegible]

23. כתיב במגילה (ב,ז) ויהי אומן את הדסה - כי אין לה אב ואם - [illegible]

24. ועי' [illegible]

ההצלחה של השטן במעשה העגל הי' משום שהם היו מבוהל

לסוף מ' יום, משה קיבל התורה במתנה

פרשת כי תשא

תשנ"ט

1. איתא **בפרשת כי תשא פרק ל"א פסוק י"ח** וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ בְּהַר סִינַי שְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת לֻחֹת אֶבֶן כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹקִים, ופי' **רש"י** ככלתו כתיב חסר שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן שלא הי' יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה.
2. והנה **במדרש תנחומא בפרשת כי תשא פרק ט"ז** איתא אמר ר' אבהו כל ארבעים יום שהיי משה בהר הי' לומד תורה ושוכח, לסוף א"ל רבונו של עולם הרי באים ארבעים יום ואיני יודע דבר, מה עשה הקב"ה משהשלים ארבעים יום נתן לו את התורה במתנה.
3. והנה מרהיטות לשון רש"י משמע ככלותו הוי פירוש ומשל על המתנה ואפשר לבאר דבאמת אין להשיג גודל המתנה כל התורה כולה, ולא ידע מאומה ובבת אחת זכה לכל, היאך נעשה דבר גדול כזה לבשר ודם וע"ז המשיל ככלתו.
4. ואפשר לומר דעי' **בעוללות אפרים פרשת ואתחנן דף קכ"ט** וז"ל איתא **במס' יבמות דף ס"ג:** אשה טובה מתנה טובה, ואין למעלה ממנו שהרי אמרו רז"ל השרוי בלא אשה שרוי בלא טובה, בלא ברכה, בלא שמחה, בלא תורה, בלא חומה, בלא שלום, ובמציאת האשה כולם נקבצו ראו לו כאחד, וכשהוא זוכה לזה הרי קנה הכל, ואין לך שלימות הצלחה בעולם הזה ובעולם הבא כזה.
5. ועי' **באלשיך הק'** שהעיר היאך נעשה בדור דיעה חטא כזה שתוך מ' יום למעמד הר סיני נכשלו בחטא גדול כזה.
6. ותי' דכבר אמרו חז"ל **במס' עבודה זרה דף ד:** אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי לא היו ישראי' ראויין לאותו מעשה דכתיב מי יתן והיי לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים (גבורים, שליטים ביצרם) ולמה עשו אם חטאו ציבור אומרים להם לכו אצל ציבור.
7. **ופרש"י** גזירת מלך הי' לשלוט בם יצר הרע, ועי' **באלשיך הקדוש** דאם הי' גזירת מלך אם כן מדוע הי' כל כך חרון אף ורגו בהם בני לוי ג' אלפים ומתו במגפה.
8. ותי' דאמרו חז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו שנאי' צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ה' לא יעזבנו בידו וזהו הנהגה מיוחדת בצדיקים, ואמרו שאמר השטן לר"ע ולר"מ אלמלא דמכרזי עלך ברקיע הזהרו בפלוני ובתורתו הייתי מחטיאך.
9. והנה איתא **במהר"ל** בסוף מ' יום הגיעו ישראי' למעלה העליונה שלא הגיעו שאר הנבראים, ובמצב כזה בודאי היו ראויים לעזר ה', וזהו כונתם לא היו ישראי' לאותו מעשה.
10. והנסיון הי' נורא מאד דהא אמרו חז"ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו.,
11. ובכל זה היו יכולים להתגבר על הנסיון, דעי' **ברמב"ן** שמביא **מהר"ם** בעבור לנסות אתכם לעתיד בא האלקים עתה כדי שתהיו עומדים לו בכל נסיון.
12. ועי' **מה שכתבתי פרשת כי תשא תשנ"ח.**

יותר יש זכות למי שזוכה לעסוק בתורה ולא בא לידו הצלת נפשות

פרשת כי תשא

תשמ"ב
בית דוד, תשנ"ג

1. איתא **בפרשת כי תשא פרק ל"ג פסוק ז'** וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֹהֶל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל מְבַקֵּשׁ ה' יֵצֵא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה **(ח)** וְהָיָה כְּצֵאת מֹשֶׁה אֶל הָאֹהֶל יָקוּמוּ כָּל הָעָם וְנִצְּבוּ אִישׁ פֶּתַח אָהֳלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד בֹּאוֹ הָאֹהֱלָה: **ובפסוק י"א** וְדִבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל.
2. איתא **בפרקי דר' אליעזר דף מ"ו** בי"ז בתמוז שבר את הלוחות והרג את חוטאי ישראי' ועשה מי יום במחנה עד ששרף את העגל וכתתו כעפר הארץ והרג את כל אשר נשק לעגל, (ע' **ברד"ל** דכל זה הי' בי"ז בתמוז) והכרית עבודת העגל מישראי', ע' **ברד"ל** שכל מי שהי' מרגיש שעדיין שרש פרה ראש ולענה בלבו הי' מוכיחו ומחזירו בתשובה.
3. וע' **בחי' הגרי"ז על התורה** שמביא **דרש"י** פי' בי"ז בתמוז נשתברו הלוחות ובי"ח דן את החוטאים, וביאר דרש"י מפרש שמה שדנן בסייף הי' מדין עיר הנדחת שהי' בהם עדים והתראה, וכיון שלא הי' שום הוראת שעה בהריגתן הי' צריך הלנת הדין להגמר דין וההריגה מה שאין כן **הרמב"ן** מפרש דמיתת סייף הי' בהוראת שעה, הוראת שעה לקדש השם שלא היתה בהם התראה כי מי התרה בהם.
4. והתקין כל שבט במקומו, ע' **ברד"ל** ע"י מלחמת בני לוי ומן המגפה נתבלבלו סדר מחנות השבטים.
5. מי ימים אלו לאחר י"ז בתמוז היו ימים קשים מאד, ע' **בהעמק דבר פרק ל"ג פסוק ז'** לא רצה הקב"ה להשרות שכינתו בקרב ישראי' והי' מוכרח משה להסיר את אהלו מתוכם, וכותב **הרמב"ן** <u>ראה משה יש הדבר ארוך מאד ולא ידע מה יהא בסופו</u> וע' **בהעמק דבר (ח')** והרי נהרס שלוי' כל שבט ע"י העגל ועל ידי שבירת הלוחות ועל ידי שנהרגו שלשת אלפי איש וכ"ז שלא שבו כל ישראי' להיות בשלום כמו שהי' לפני מתן תורה לא הי' אפשר לקבל לוחות האחרונות והי' למשה רבינו עבודה רבה בכל שבט לפייס ולדבר ולהוכיח עד שישוב השלום.
6. והי' כמה עקשים שקצפו על משה ששבר את הלוחות מדעתו ומי יודע אם יהא לוחות אחרות.
7. ואיתא **במס' קידושין דף ל"ג:** והביטו אחרי משה ח"א לגנאי, וע' **בתרגום יונתן בן עוזיא'** קיימי כל רַשִׁיעַי עמא ומתעתדין גבר בתרע משכני' ומסתכלין בעינא בישא אחורי משה, ואיתא **בירושלמי שקלים פרק ה' הלכה ב' ובמדרש תנחומא** ראו כמה עבים שוקיו כמה צוארו שמן הכל משלנו.
8. ואם כל זה כתיב ושב אל המחנה וכתב **בהעמק דבר** ללמד כמה ראש הדור מחוייב להטריח מחוייב להטריח בעת הריסת העם לישב דעתם ולא יחוש אחר עזי פנים שהיו מפריעים מעשיו ומבזים אותו.
9. ובתוך הדברים כתוב ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל ופי' **בהעמק דבר** דאף על גב דהי' גדול בשנים, בן נ"ו שנים, וגם גדול בתורה ובחכמה והי' מועיל הרבה למשה אם הי' הולך עמו למחנה, אבל הוא הי' כנער, והטעם לא ימיש מתוך האהל,

שהיו עסקיו לעמוד על תורה שבעל פה ולא רצה להפנות משקידת לימודו לשום דבר, ולמדנו מזה שתלמיד הבא לקבל תורה אין לו להפנות לשום דבר מצוה שאפשר על ידי אחרים.

10. ועי' **במס' עירובין דף ס"ח.** ההוא ינוקא דאישתפיך חמימי' אמר להו רבה נייתו לי' חמימי מגו ביתאי א"ל אביי והא לא ערבינן א"ל נסמוך אשיתוף א"ל הא לא שתפינן, א"ל רבה בר רב חנן לאביי מבואה דאית בי' תרי גברי רברבי כרבנן (אתה ורבה) לא ליהוי בי' לא עירוב ולא שיתוף א"ל מאי נעביד מר לאו אורחוי (רבה אין כבודו לחזור על בני המבוי ולגבות השיתוף) אנא טרידנא בגירסאי, ועי' **בשו"ע אורח חיים סי' שצ"ה הל' א'** מצוה לחזור אחר שיתופי מבואות.

11. ועי' **תוס' כתובות דף י"ז.** אמר ר"ע תחלת תשמישי לפני חכמים פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי מת מצוה ונטפלתי בו ד' מילין עד שהבאתיו לבית הקברות וקברתיו וכשבאתי והרציתי דברי לפני ר"א ור' יהושע אמרו לי על כל פסיעה ופסיעה כאילו שפכת דם נקי ועי"ש **הר"י מקורביל** משום שביטל עצמו משימוש תלמיד חכם, ועי' **באור שמח הל' תלמיד תורה** שימוש פי' הבנת טעמי המשנה וסברתו הנקרא בשם גמ'.

12. ואיתא **בירושלמי** רבי אבהו שלח לר' חייא ברי' ללמוד בטברי' שלחין לי' ואמרין גומל חסדים הוא, שלח ואמר לי' המבלי אין קברים בקסרין שלחתיך לטברי' ועי"ש שסיים דיש ללמוד כמה יקר ענין תלמיד השתקע עצמו לתורה שתהא מתקיימת, **וידוי דר"נ גאון** את אשר החמרת הקלתי תורת אברהם, ואת אשר הקלת החמרתי.

13. ואולי אפשר לומר באופן אחר דעי' **בט"ז יורה דעה סי' רנ"א ס"ק ו'** שביאר דהנה איתא **במס' מגילה דף ט"ז:** כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו, לרוב אחיו ולא לכל אחיו מלמד שפי' ממנו מקצת סנהדרין לפי שביטל מתלמוד תורה ונכנס לשררה, אמר ר' יוסף גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות, דמעיקרא חשיב לי' למרדכי בתר ארבעה ולבסוף בתר חמישה, דלפי שנעשה מרדכי שר בינתיים ירד מחשיבותו אצל חכמים.

14. וביאר **הט"ז** דודאי אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש אבל יותר יש זכות למי שזוכה לעסוק בתורה ולא בא לידו הצלת נפשות ממי שבא לידו הצלת נפשות ועל ידי כך צריך לבטל תלמוד תורה ולעסוק בהצלת נפשות.

15. והנה איתא **בחתם סופר פרשת כי תשא דף פ"ז: וידבר** דאיתא **במדרש** משה רבינו מחציו ולמעלה אלקים ומחציו ולמטה איש, וביאר דכל הנביאים כשזכו לנבואה הי' מופקעים לגמרי מעניני עולם הזה, אבל משה רבינו באותו עת שהי' דבוק בה' הי' ג"כ יכול להיות מעורב בין הבריות ועוסק בעניניהם וזהו ודבר ה' עם משה פנים אל פנים ושב אל המחנה כל זה הי' ברגע א', ולאו כל אדם זוכה לזה, וזהו ולא קם עוד נביא בישראי' כמשה, להיות מעורב בישראי' כמשה אשר יְדָעו פנים אל פנים.

16. ולפי זה אפשר לומר משום הכי לא התנדב יהושע לסייע למשה, דאצל משה לא הי' שום ביטול תורה בהנהגתו משא"כ אצל יהושע וכמו שכתב הט"ז.

17. **ע' ילקוט שמעוני מלכים א' פרק י"ח רמז רי"ד** בחרו לכם הפר האחד ועשו ראשונה, א"ל אליהו לנביאי הבעל בחרו שני פרים תאומים מאֵם אחת הגדלים על אבוס אחד והטילו עליהם גורלות אחד לשם ואחד לבעל, ופרו של אליהו היה נמשך אחריו והולך, ואותו הפר שעלה לשם הבעל נתקבצו כל אותם נביאי הבעל ארבע מאות וחמשים ונביאיה האשרה ארבע מאות וכלם לא יכלו להזיז רגלו מן הארץ עד שפתח אליהו פיו

ואמר לו לך עמהם, השיב הפר ואמר לאליהו לעיני כל העם אני וחברי יצאנו מבטן אחד וגדלנו במרעה אחד ועל אבוס אחד והוא עולה לחלקו של הקב״ה ושמו של הקב״ה מתקדש עליו, ואני עליתי לחלק הבעל להכעיס את בוראי, אמר לו אליהו לך עמהם ואל ימצאו עלילה, כשם ששמו של הקב״ה מתקדש על יד זה שעמי, כך מתקדש על ידך, א״ל וכך אתה יועצני שבועה שלא אזוז מכאן עד שתמסרני בידם, מיד ויקחו את הפר אשר נתן להם מי נתנו להם אליהו, כמדו׳ אומרים בשם **גדולי הבעלי מוסר** דלעקור בחור מגמי צריכין שאליהו הנביא ימשכנו, וע׳ **מאורות הגדולים קכ״ב אות ל״ח.**

הגויים הולכים אחר הכוכבים

פרשת כי תשא

תשנ"א

1. דוד המלך ע"ה **בתהילים פרק ק"ז פסוק מ"ב** מסיים, יִרְאוּ יְשָׁרִים וְיִשְׂמָחוּ וְכָל עַוְלָה קָפְצָה פִּיהָ: **(מג)** מִי חָכָם וְיִשְׁמָר אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ חַסְדֵי ה'.
2. ומפרש **הרד"ק** יראו ישרים נקמת הרשעים וישמחו ומוסיף **המלבי"ם** ויכירו מכל זה השגחת ה', וכל עולה קפצה פיה, וכל איש עולה יסגר פיו ויבוש ולדבר כי יראה כי הקל יתברך רואה דרכיהם וישוב גמולם בראשם.
3. מי חכם, מי שהוא חכם וישמר אלה, ופי' **האבן עזרא** ישים בלבו אלה הדברים ומוסיף **המלבי"ם** כי מזה יביא מופת על השגחת ה' ועל ידי כן יתבוננו חסדי ה' שאין העולם הפקר רק הכל בחסדי ה' ובהשגחתו.
4. שמעתי **שהגאון ר' שמואל וואזנער שליט"א, הגאון ר' שלמה זלמן אויערבאך (שליט"א) זצ"ל** אמרו שאם היינו דרים עכשיו בתקופת הנביאים הי' מעתיקים את הנסים שאירעו לנו בימים אלו, **(ביתד נאמן של ט"ו אדר** מביא תשובות להלכה **מר' יצחק זילברשטיין שליט"א** מתי מברכים ברכת הגומל או ברכות שעשה לי נס) רואין החורבן הגדול שהיו עושין הטלים ורואים בחוש הנסים הגלויים והשגחת יד ה' שניצלו נפשות רבות.
5. ושמעתי שרב אחד בתל אביב רצה לבקר בבית חולים ילד אחד שנפצע ולעודד את אמו וכאשר בא שם הודיעו שאם הילד היתה נכרית.
6. ע' **בקימו וקבלו דף קכ"ב** איתא **במגילת אסתר פרק ט' פסוק כ'** וַיִּכְתֹּב מָרְדֳּכַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל כָּל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים ושוב כתיב **בפסוק כ"ט** וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בַת אֲבִיחַיִל וּמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי אֶת כָּל תֹּקֶף לְקַיֵּם אֵת אִגֶּרֶת הַפֻּרִים הַזֹּאת הַשֵּׁנִית ומביא **מיוסף לקח** שמרדכי כתב להם בקיצור מוחלט עד שלא חשבו עצמם שנתחייבו כליי ח"ו ואדרבה חשבו עצמם צדיקים ושעל כן עשה הקב"ה שטעה המן באצטגנינותו ולכן הסכימו אסתר ומרדכי לכתוב להם אגרות שניות להודיע כי נגזרה כליי עליהם ועל ידי הצומות והזעקות לפניו יתברך ריחם עליהם וזהו אומרו שכתבו את כל תוקף כל האיכות בפרטית כפי מה שקרה עד שמתוך פרטי המעשה יבינו כי לולא ה' שהי' לנו יאמר נא ישראי.
7. וע' **קימו וקבלו דף קכ"ו** במלחמה הראשונה בחר אנשים שמזלם בריא מאד ביום ההוא אשר על פי הטבע אין אדם נופל ביום שמזלו בריא, וע' **בירושלמי במס' ראש השנה פרק ג' הלכה ח'** ריב"ל אמר עמלק כושפן הי' מה הי' עושה הי' מעמיד בני אדם ביום גינוסיא שלו (ביום מולדתו) שאז המזל השולט ביום ההוא עוזר לו, וכדאי להקדים דברי **הגר"א בחי' על ברכות דף נ"ח:** ידוע דהכוכבים מנהיגים את העולם בהשגחת הקב"ה חכמה נמשך מכוכב אחד ועושר מכוכב אחד וכן כל הדברים שבעולם מתנהגים על ידי הכוכבים ולכך היו אומות העולם עובדים לכוכבים ומזלות שהיו סוברים שהכוכבים בעצמם מנהיגים את העולם שלא בהשגחת השם יתברך, ובאמת הכל מהשגחות וכל הכחות שלהם נמשכות מהקב"ה.
8. מה עשה משה עירבב את המזלות, זהו האופן היחידי.
9. אצל המן כתיב הפיל פור הוא הגורל לפני המן מִיּוֹם לְיוֹם וּמֵחֹדֶשׁ לחדש שנים עשר הוא חדש אדר וכותב **הגר"א** הוא הפיל פור גורל לפי המזלות באיזה יום יוכל לנצוח

אותם ונפל על י״ג אדר, אלא שהקב״ה הפך את המזלות ומשדד את המערכות וזה שכתב כי הפור נהפך לפורים וזהו נס גדול מאד.

10. אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדַּל הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֶת הָמָן בֶּן הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי ואיתא **במס׳ מגילה דף י״ג:** מאי אחר, אמר רבא אחר שברא הקב״ה רפואה למכה, אסתר יושבת במלכות, נכתב **בדברי הימים** שהציל מרדכי את חיי המלך דאמר ריש לקיש אין הקב״ה מכה את ישראי אלא אם כן בורא להם רפואה תחילה.

11. ההקדמות, שרצה ללחום עם קווייט קודם ישראי, חלישות רוסלאנד שהיו ביחד עם איראק, אבל צריכין כתיבת נביאים להכיר את כל תקף.

12. באגרת השניות כתיב דברי שלו׳ וֶאֱמֶת ופי׳ **הגר״א** היא התורה שקבלו את התורה באהבה רבה, **וכתב רש״י במס׳ שבת** מאהבת הנס שנעשה להם, המעט שאנו יכולים לראות מחייבת אותנו לקיים ע״ע להתחזק בתורה ושלא נהי׳ ח״ו כמו שכתב אצל פרעה וירא פרעה כי היתה הרוחה והכבד את לבו.

13. כונה שני׳ נאמרה בפסוק **בתהילים פרק פרק ק״ז פסוק מ״ג** מִי חָכָם וְיִשְׁמָר אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ חַסְדֵי ה׳, ע׳ **ליקוטי בתר ליקוטי מהר״י מפרגא** ישמר הוא לשון המתנה, ואביו שמר את הדבר, לפעמים אנו רואים דברים שאיננו מבינים רואים רעה לצדיקים, החכם יודע שעכשיו אי אפשר להבינם, וישמר ימתין עד שיבוא הזמן ויתבוננו חסדי ה׳.

14. ליל פורים נהרגו ב׳ בחורים יקרים בתואנת דרכים הולכים לאסוף ממון בעד ישיבת בית מקרא, כמדו׳ (ואולי זהו גם כן כונת **המהרש״א חידושי אגדות מס׳ שבת דף קי״ח ד״ה ממתים)** אין קושיא מהא דשלוחי מצוה אינן ניזוקין דזהו דינא דהנהגה היאך לעשות ולהתנהג במקום שיש חשש קצת סכנה ואין לו לחוש על זה שהמצוה יקן) אם רואים שאירע דבר נורא זה על כרחך שאין המצוה הסבה של התאונה, ואדרבה זכו למה שכתב **באבות דר׳ נתן פרק כ״ה אות ב׳** מת מתוך דבר מצוה סי׳ יפה לו, מת מתוך שמחה סי׳ יפה לו, ל׳ יום לפני החג, בפסח הראשון אמרו חז״ל ג׳ מזבחות היו שם על המשקוף ואל ב׳ המזוזות, כמה מזבחות רח״ל הי׳ כאן (הדם נזרק על כל הרחוב רח״ל) וע׳ **במס׳ חולין דף ז:** דם ניקוף מרצה כדם עולה, והיא דקאזיל בדבר מצוה, וע׳ **אהל יעקב פרשת ויגש דף צ״ז:** וכן הוא **באלשיך הק׳ סוף פרשת שופטים** דכל ענין עגלה ערופה הי׳ שיושבי העיר צריכין כפרה.

15. **האור החיים הק׳ בפרשת כי תשא** כתב, בא הכתוב לגלות נסתרות אשר יעשה ה׳ בעולמו דבר שכל רואה יתמה בהלקח איש צדיק ישר קודם זמנו ויבהילו רעיוני האדם לחשוב אחד מב׳ או יכחיש אושר הצדיקים או יחשוב כי זה האיש מצפונו אינו כנגלה ממנו, כי תשא את ראש בני ישראי, בלא עת הטעם הוא לפקודיהם, לשון חסרון, כי לצד חסרון ישראי שנתחייבו לזה אני נוטל את ראשם לכופר נפשם שלא ימותו.

16. וכיון שהדור גורמים צריך לאת כל איש ישראי כופר נפש, כי חייב מיתה לשמים ויתקן מעשיו ואומר <u>זה</u> יתנו יכוון אל ספר התורה דכתיב לא ימיש ספר התורה הזה מפיך, ובאמצעית מה שילמדו בתורה היא מגנה ומכפרת עון ומרבה זכויות ואפי׳ הי׳ ביד האדם עבירות רבות, זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם <u>ולמי שאינו בן תורה</u>, יתן מחצית השקל כיששכר וזבולון ושמעון אחי עזריי אשר <u>יחצו כספם</u> לעמלי תורה, העשיר לא <u>יַ</u>רבה, לא יראה בעניו שהוא דבר מרובה וירע בעניו לחלק מחציתו, והדל לא ימעיט, פי׳ לצד היותו דל ונכסיו מצומצמים לא ימעיט, לכפר על נפשותיכם אשר בעדה יתן האדם כל אשר לו.

<u>הגויים הולכים אחר הכוכבים</u>

א

הטעות של כלל ישרא׳ במעשה העגל, הי׳ שעשו בלי ציווי השי״ת

<u>פרשת כי תשא</u> תשע״ה

תשל״ט
תשמ״ג
תשמ״ז
בית רחל, תש״נ

ר״ד אגודה אשפ״ה
ר״פמ״ד אהל תורה ר״ד, אגודה תשע״א

1. **האלשיך הק׳** העיר היאך נעשה בדור דעה חטא כזה שתוך מ׳ יום למעמד הנבחר, נכשלו בחטא גדול כזה.
2. ותי׳ דכבר אמרו חז״ל **במס׳ עבודה זרה דף ד:** א״ר יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי לא היו ישרא׳ ראויין לאותו מעשה דכתיב מי יתן והי׳ לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים (גיבורים, שליטים ביצרם) אלא למה עשו אם חטאו ציבור אומרים להו לכו אצל ציבור.
3. **הגאון ר׳ שמשון רפא׳ הירש** כתב דבדוקא הי׳ חטא העגל קודם הקמת המשכן להורות שיכולין לעשות תשובה אף בלי משכ ן וקרבנות.
4. **ופרש״י** גזירת מלך הי׳ לשלוט בם יצר הרע, ועי׳ **באלשיך הק׳** שהעיר דאם הי׳ גזירת מלך א״כ מדוע הי׳ כל כך חרון אף, והרגו בני לוי ג׳ אלפים איש, ומתו במגפה, ויש עוד גזירה וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם, (**ופרש״י** שאין פורעניות באה על ישרא׳ שאין בה קצת מפרעון העגל).
5. ותי׳ דהנה אמרו חז״ל **בקידושין דף ל:** יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב״ה עוזרו אינו יכול לו שנא׳ **בתהילים פרק ל״ז פסוק ל״ב** צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ה׳ לא יעזבנו בידו, וזהו הנהגה מיוחדת בצדיקים, וכן אמרו חז״ל **במס׳ מכות דף י:** בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, ואיתא **במס׳ קידושין דף פ״א.** שאמר השטן לר׳ עקיבא ולרב מאיר אלמלא דמכריזי עלך ברקיע הזהרו בפלוני ובתורתו הייתי מחטיאך, דאיתא שם ר׳ עקיבא הי׳ מתלוצץ מעוברי עבירה (אומר שנקל הוא להתגבר על יצרו אם היו רוצים) יומא חד אידמי לי שטן כאיתתא בריש דיקלא נקטי׳ לדיקלא וקא סליק ואזיל כי מטא לפלגי׳ דדקלא שבקי׳ אמר אי לאו דמכרזי עלך ברקיעא הזהרו בר״ע ותורתו הייתי מחטיאך.
6. ועי׳ **בדרך ה׳ חלק ב׳ פרק ג׳ אות ד׳ ד״ה וגם חסידיו,** וז״ל כי הנה גזר השופט העליון יתברך שמתולדת מעשה האדם עצמו יהי׳ העזרו ממנו יתברך להקל לו השגת השלמות והנצלו מן המכשולים כענין שנא׳ (**בתהילים פרק ל״ז פסוק כ״ח** ולא יעזוב את חסידיו לעולם) רגלי חסידיו ישמור ואולי ודאי שגם בזה מדרגות מדרגות יש כי ימצא אחד ששורת הדין תתן כפי מעשיו שכבר עשה שיעזרהו הבורא יתברך עזר מעט, ואחר, שדינו יהי׳ שיעזרהו עזר יותר גדול, ויקל עליו השגת השלמות קלות רב, ואחר שיהי׳ ראוי לעזר היותר גדול.
7. והנה איתא **במהר״ל** בסוף מ׳ יום כאשר נתן השי״ת הלוחות למשה הגיעו ישרא׳ למעלה העליונה שלא הגיעו שאר הנבראים, ובמצב כזה היו ראויים לעזר הישי״ת וזהו כונתם לא היו ראויים ישרא׳ לאותו מעשה.
8. והנסיון הי׳ נורא מאד דהא אמרו חז״ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, ואיתא **במדרש הגדול** אמר ר׳ יוסי בר חנינא בוא וראה כחו של יצר הרע, בנוהג שבעולם אדם שהוא מבקש להוציא נזם מאזנו הוא מתמגן בו ואח״כ מוציאו אבל הללו שומטים

אותם ואזניהם נשמטות עמהן שנאי' ויתפרקו, ועי' **בזוהר הק' חלק ב' דף קצ"ב.** מאי ויתפרקו, כמה דאת אמר **(מלכים א' י"ט י"א)** מְפָרֵק הרים ומשבר סלעים, דחבילו ותברו אודנייהו.

9. והנה בכ"ז הי' יכולין להתגבר על הנסיון דעי' **ברמב"ן** אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים ופי' **הר"ם** בעבור שיוכל לנסות אתכם לעתיד בא האלקים עתה כדי שתהיו עומדין לו בכל נסיון, כי כבר ראיתם האמת בעיניכם, לשון **הכוזרי** חטא שהגדילהו עליהם לגדלותם, איתא **באבן עזרא** כי כל עון קטן וגדול כנגד העושה על כן העון הקל לגדול יקרא גדול.

10. והנה איתא **במדרש תנחומא פרשת כי תשא פרק ב'** בא וראה חבתן של ישראל שעבירותיהן מביאן לידי מעלות גדולות ואם עבירותיהן כך זכיותיהן על אחת כמה וכמה, את מוצא כששלח יעקב את יוסף אצל אחיו, לכו ונמכרנו לישמעאלים וידינו אל תהי בו וישבו לאכול א"ר יהודה בר שלום ישיבה אחת שישבו בעצה אחת למכור את יוסף כלכלה את העולם שבע שנים בשני רעבון, אם עבירותיהן כלכלה והעמיד את העולם זכיותיהן עאכ"ו ואף כאן מי גרם לשבטים (בפרשת) שקלים כופר נפשותיהן מעשה העגל ואם חטאה גדולה שעשו גרמה למצוה ולזכות מצות שהן עושין עאכ"ו.

11. והנה במכירת האחים חשבו שיוסף הי' רודף ולפי דעתם עשו כדין, וז"ל **משנת ר' אהרן חלק א' דף רכ"ח** דלפי דעתם הי' בכאן חטא גדול לא רק נגדם אלא גם לשמים כי יש בה העדר כבוד שמים ע"י שיידחה בנין האומה, והי' במסירות גדולה לכבוד שמים, וגם מניעת הרחמים היתה אצלם על פי דין שהיו סבורין על פי דעתם בדין זה שאינם ראשים לרחם, ועי' **פרשת תצוה פרק כ"ח פסוק כ"ט** ונשא אהרן את שמות בני ישראי' בחשן המשפט על לבו בבואו אל הקודש לזכרון לפני ה' תמיד, ופי' **הספורנו** שיזכר ה' זכותם ויפקוד את בניהם לשלום בזכותם, רק טעו בזה גופא שלא הי' רודף, אבל כיון שנתכוונו לשם שמים זכו שעל ידי מעשיהם נתכלכל העולם ולפי דמיון המדרש משמע דחטא העגל הי' באותו סוג, ואולי אפשר לומר דהכא ניתן להם רוחניות, וגם גשמיות דעל ידי הקדמת שקליהם ניצלו משקלי הָמָן ובמכירת האחים הרויחו.

12. ועי' **פרשת ויחי פרק נ' פסוק כ'** וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשָׁבָהּ לְטֹבָה לְמַעַן עֲשֹׂה כַּיּוֹם הַזֶּה לְהַחֲיֹת עַם רָב, וכתב **הספורנו** הנה פעולתכם היתה בשגגה שחשבתם אותי לרודף ואם הי' זה האמת הי' פעולתכם בדין אלקים חשבה לטובה המציא בכם זאת השגגה לתכלית טוב, ועי' **במס' שבת דף ל"ב.** אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו רבי אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר אפי' ט' מאות ותשעים ותשעה באותו מלאך לחובה וא' לזכות ניצול.

13. ועי' **בבית הלוי ובכוזרי** שביארו, ויש להקדים דהנה על ידי כל מעשה מצוה נעשים דברים גדולים ונוראים ע"י אבל יש תנאים והלכות מיוחדים, למשל עניית אמן יהא שמי' רבא, נורא מאוד, איתא **במדרש** דאם יש גזירות רעות על כלל ישראי' מן השמים נתבטלו כשאומרים אמן יהא שמי' רבא, אבל יש הלכות, שלא יהא יתומה ולא חטופה וכדו' כמבואר **במס' ברכות דף מ"ז.** העונה אמן יתומה יהיו בניו יתומים חטופה יתחטפו ימיו, מזוזות אותיות זז מות, וכמה מאורעות נודעו שמצאו שמהזוזות הי' פסולות וכדו'.

הטעות של כלל ישראי' במעשה העגל, הי' שעשו בלי ציווי השי"ת

14. והנה כלל ישראי הרגישו שצריך לעשות למטה מקום להשראת השכינה, וז"ל **הרבינו יונה** וכאשר היי מסתכל, היי מתעלה ומתגבר לעלות ולהתקשר בעולם הרוחניות בדבקות גמורה לבלתי ישאר מחיצה מפסקת והיי מתנדב לעבודת בוראו בכל לבבו ובכל נפשו ולכל מאדו בקצה העליון) וזה היי כונתם בעשיית העגל ונעשה הכל על ידי חכמה גדולה. **הרמב"ן** כותב דהעגל היי מכוון כנגד פני השור בהמרכבה, ומשום הכי הלכו אל אהרן הכהן לסייעם דעל ידיו יזכו לעשות מקום להשראת השכינה, וז"ל **הכוזרי** שלא היתה כונת העם לצאת מעבודת האלקים אף היו חושבים שהם משתדלים בעבודה ועל כן באו אל אהרון, וכמו לפי האמת חזינן שעיקר השראת השכינה היי במקום הכרובים, עי **בית הלוי** וראה עמך הגוי הזה כל כונתם היי מתוך תשוקתם לקרב אליך.

15. אבל טעו טעות אחד דכל הדברים הגדולים נעשים רק על ידי ציווי ה', אם יש מצוה של אמן יהא שמיי רבה פועל גדולות, אם יש מצוה של מזוזה יש מצב של זז מות ואם היי אז מצוה של עשיית המשכן היו זוכין להשראת השכינה אבל בלי מצוה לא זכו לכלום ואדרבה חטאו בעשיית הצורות.

16. ועי **בית הלוי** שזהו כונתם דגדר פרה אדומה תבא אמו ותקנח צואת בנה, תבא פרה ותכפר על מעשה העגל, זאת חקת התורה דע"י מצות פרה מתברר לאדם דא"י מאומה מכל מצות התורה וממילא כל התורה חקה, חטאו במה שחשבו שיכולין להשיג מצוה מדעת, לעשיית משכן מעצמן ומשום הכי בעשיית המשכן כתיב בכל פרט כאשר צוה ה' את משה, דרק על ידי ציווי השם זכו למה שזכו, חטא של נדב ואביהו ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אותם.

17. אבל כיון שכונתם היי לשם שמים אלא טעו, זכו למחצית השקל דמהם נעשו האדנים שהיו יסוד המשכן מקום השראת השכינה.

18. וזהו כונת **המדרש** שזכו למצות שקלים ע"י עשיית העגל ואפשר לומר שזהו כונת הפסוק ישמח לב מבקשי ה', אם אי הוא באמת מבקש ה' אף על פי שטועה מ"מ אפשר לומר עליו בא וראה חבתן של ישראי שעבירותיהן מביאן לידי מעלות גדולות.

המסירת נפש של משה ואהרן על כלל ישראי

<u>פרשת כי תשא</u>

אגודה, תש"ס

1. איתא **במסילת ישרים סוף פרק י"ט** ואלה הם הרועים האמיתים של ישראי שהקב"ה חפץ בהם הרבה שמוסרים עצמם על צאנו ודורשים ומשתדלים על שלומם וטובתם <u>בכל הדרכים</u> ועומדים תמיד בפרץ להתפלל עליהם לבטל הגזרות הקשות ולפתוח להם שערי ברכה.
2. איתא **במס' סנהדרין דף ז.** כתיב וירא אהרן ויבן מזבח לפניו מה ראה אמר ר' בנימין בן יפת אמר ר' אלעזר ראה חור שזבוח לפניו ואיתא **בבמדבר רבה פרשה ט"ו אות כ"א** נכנסו כל ישראי אצל הזקנים ואמרו להן משה התנה עמנו שירד לסוף מי יום והרי ו' שעות יותר ולא ירד ואין אנו יודעין מה היי לו, קום עשה לנו אלהים, כיון ששמעו כך אמרו להם מה אתם מכעיסין למי שעשה לכם כל אותן נסים ונפלאות, ולא שמעו להם והרגום, ולפי שעמד חור כנגדן בדברים קשים עמדו עליו עוד והרגוהו, נכנסו כל ישראי לאהרן במהומה רבה ויאמרו אליו קום מה אתה יושב קום עשה לנו אלהים ואם לאו כי זה כזה אנו עושים לך.
3. אמר אי לא שמענא להו השתא עבדו לי כדעבדו בחור ומקיים בי אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא ולא הויא להו תקנתא לעולם, מוטב דליעבדו עגל אפשר הויא להו תקנתא בתשובה.
4. וע"ש **בתוס'** דעל זה קאי קרא תורת אמת היתה בפיהו ורבים השיב מעון.
5. ואיתא **בויקרא רבה פרשה י' אות ג'** וירא אהרן מה ראה, אמר אהרן אם בונים הן אותו הסרחון נתלה בהם, מוטב שיתלה הסרחון בו ולא בישראי, משל לבן מלכים שנתגאה לבו עליו ולקח את הסייף לחתוך את אביו א"ל פדגוגו אל תייגע את עצמך תן לי ואני חותך, הציץ המלך עליו א"ל יודע אני להיכן היתה כונתך ומשום כך מן המקדש לא יצא, וכ"ד מתנות כהונה ינתנו לאהרן ולבניו א"ל הקב"ה אהבת צדק, אהבת לצדק את בנו ושנאת מלחייבן על כן משחק אלקים אלקיך א"ל חייך שמכל שבטו של לוי לא נבחר לכהונה גדולה אלא אתה, נתבונן רואה אותם רוצחים הזקנים וחור גדולי ישראי, ורוצים לרוצחו ג"כ, והדבר היחידי העומד בדעתו היאך יכול להשיבם מעון
6. ע' **בטללי אורות דף רכ"ו** שמביא **ילקוט שמעוני שמות פרק ל"ב המשך רמז שצ"א** בא שטן וערבב את העולם א"ל משה רבכם היכן הוא א"ל עלה למרום אמר להם מת, הראה להם דמות מטתו של משה תלויי בין השמים והארץ והיו מראין אותו באצבע ואומר כי זה משה האיש מיד וישכימו ממחרת ויקומו לצחק.
7. ומעורר **החפץ חיים** לכאורה היי להם להתאבל ולבכות על מות רבם ומנהיגם ולא לשמוח בתופים ובמחולות.
8. יתר על כן בשעה שאמר לו הקב"ה למשה הניחה לי ואכלה אותם כרגע היי לו למשה להסכים לכך, שהרי העם הזה בגד בו ושמח בתופים ובמחילות למרות שראה מטתו.
9. עם שצוהל ושמח ואינו מתאבל על מות מנהיגו אינו ראוי לרחמים ולסליחה ועל כל זה מחל על כבודו ואיתא **במדרש** שאמר ימותו אלף כמשה ואל יזוז צפורן אי מישראי.

10. נתבונן קצת בתפילתו, ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת.
11. **הרמב״ן** כותב מחני נא מספר החיים ואסבול אני ענשים כענין שאמר הכתוב והוא מחוֹלָל מפשעינו (חולי פנימית ע״י פשעונו) מדוּכָּא מעונותינו (מכאובים חיצוניים) ובחבורתו נרפא לנו.
12. אחד הי׳ לו מחלה קשה ובא אל **החפץ חיים** א״ל לילך אל רב א׳ לברכה ונרפא אבל הזהירו שלא לגלות את הנס, לאחר זמן רב חלה אחי אשתו באותה מחלה והפצירה אותו לגלות לה אופן הרפואה, לבסוף גילה לה ושוב חזר המחלה אצלו, חזר שוב אל החפץ חיים ובקש ממנו שיעזרו לו, אמר לו עכשיו איני יכול, אז הייתי צעיר לימים וקבלתי על עצמי תענתים בעדך אבל עכשיו איני יכול.
13. **הספורנו** כותב מחני נא מספרך מחה את הזכויות שלי מספרך ושים לחשבונם כדי שיזכו לסליחה, ואפשר לומר דע׳ **בט״א** שביאר חטא העגל אף על גב שהיו דור דיעה דהכל נעשה ע״י כח היצר דמי שגדול מחבירו יצרו גדול ממנו ובהשקפה זו יכולים לראות שאעפ״י שרצחו ועבדו עבודה זרה אבל עם כל זה הם יהודים יקרים וצריך לעשות להם כל מה שיוכל.
14. מעשה עם **החפץ חיים** שויתר כל חלקו בעולם הבא שלא יספרו לשון הרע.
15. איתא בקרא **שמות פרק ל״ג פסוק ב׳** וְשָׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ וְגֵרַשְׁתִּי אֶת הַכְּנַעֲנִי הָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי.
16. וע׳ **באור החיים הק׳** דמכאן מוכח דדעת הקב״ה מסכמת לכניסת משה לארץ ולהנחילה לישראי.
17. ומעורר דאיתא **בשמות פרק ה׳ פסוק כ״ב** ה׳ לָמָה הֲרֵעֹתָה לָעָם הַזֶּה לָמָּה זֶּה שְׁלַחְתָּנִי **ובפרק ו׳ פסוק א׳** וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל מֹשֶׁה עַתָּה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפַרְעֹה **ופרש״י** הרהרת על מדותי, העשוי לפרעה תראה ולא העשוי למלכי שבעת האומות.
18. ומתרץ ואולי כי בשביל שנתן נפשו על ישראי במעשה העגל נתבטלה גזירת עתה תראה.
19. ואולי עומק כונתו כיון שראה כל כך אהבתו ומסירתו לכלל ישראי אין לאשמו על אמירתו למה הריעות, דאהבה מקלקלת את השורה ודו״ק.

בלימוד התורה צריך לומר בלבבך בנשיאת הלב ואז יכול לעשותו

<u>פרשת ויקהל</u>

לפני לומדי המשניות פרחי, תשנ״ז

1. איתא **בפרשת ויקהל פרק ל״ה פסוק כ״א** וַיָּבֹאוּ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ לִבּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ, אחרי המגבית של משה רבינו באו אליו, ומפרש **הרמב״ן** נשאו לבו לקרבה אל המלאכה כי לא היי בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד או מי שיאמן בהם ידיו כלל natural skills והיו פרוכים בעבודת חומר ולבנים, ולא למדו ולא ראו אותו כלל.
2. ואלו אשר נשאם לבם באו לפני משה בעוז ובבטחון confidence אנחנו נעשה כל אשר אדוני דובר בלא פחד וזהו משום ויגבה לבו בדרכי ה׳.
3. **האור החיים הק׳** מדייק דאצל אותם שנשאם לבם כתיב איש.
4. **רש״י במשלי פרק י״ח פסוק ד׳** כותב כל איש שבמקרא גבור גדול בגבורה המלאכים קרויים אישים אינם מוגבלים משום דבר.
5. אומרים בשם **המדרגת האדם** אין צריך להסתפק אם יוכל לעשות רק אם צריך לעשות.
6. ומסיים **הרמב״ן** ומצאו בטבעם שידעו לעשות כן.
7. **האור החיים הק׳** מפרש ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה שבאמצעות עשייתם נעשו חכמי לב.
8. איתא **בפרשת נצבים פרק ל׳ פסוק י״א** כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לֹא נִפְלֵאת הִוא מִמְּךָ וְלֹא רְחֹקָה הִוא **ובפסוק י״ד** כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ.
9. **ההעמק דבר** מבאר דקאי על לימוד התורה ולא יחשוב האדם שעמוק מהשגתו ורחוקה ממנו, רק קרוב אליך הדבר מאד בפיך, שתהא יגע בפיך, ואפשר לומר בלבבך בנשיאת הלב ואז תוכל לעשותו.
10. איתא **במשלי פרק ט״ז פסוק א׳** לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב וּמֵה׳ מַעֲנֵה לָשׁוֹן ופי׳ **הגר״א** בתורה רחמנא לבא בעי וכאשר ישים מגמת נפשו לעיין בתורת ה׳ בכל לבבו, ה׳ יתן לו דעה בינה והשכל ללמוד וללמד, מעשה **דהגר״א קוטלר והגר״י הוטנר** כל המקיים את התורה בעוני סופו לקימו בעושר.
11. בזה יובנו פתגם **הגר״א** כאשר שאלו היאך נעשה הווילנא גאון, ואמר אז מען וויל נאר קען מען ווערען א גאון.
12. מספרים שאי׳ שהלך לחדר עם **הגאון** ולאחר כמה שנים פגע הגר״א ושאלו התחלנו ביחד והיאך דלגת להיות גאון, ענה לו האם אתה מכיר מאמרם אינו דומה שונה פרק ק׳ פעמים לשונה פרקו ק״א ענה לו כן.
13. שוב שאלו האם אתה מאמין את זה, וענה בודאי, ואמר לו זהו החילוק, אני לא האמנתי וראיתי לראות בחוש.
14. מספרים ששאלו **להגאון מראגידטשאוו** החילוק בינו ולבין הגר״א, ואמר שהגר״א ידע כל התורה ישר והפוך ושוב אמר לו השתדל לומר אשרי בהיפך, אצל הגר״א הי׳ כתוב לפניו.

15. עשירות גדול יש לכם שיודעים משניות בעל פה, דכל מקום שהולך ונמצא תוכלו ללמוד ולחזור עוד הפעם.
16. דוד הי' לי שלימד מס' עירובין במחנה אושוויץ בעל פה.
17. ואין להפחית תיבה אחת של תורה פתגם של הסבא מקלם.
18. איתא **במס' ברכות דף נ"ג.** ת"ר היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפניהם בית שמאי אומרים כל אחד ואחד מברך לעצמו מפני ביטול בית המדרש ובית הלל אומרים אחד מברך לכולם משום שנא' ברוב על הדרת מלך, ופי' **הרבינו יונה דף ל"ט:** שצריכין כולן לשמוע הברכה כולה ולענות אמן אחר המברך ונמצא שמתבטלין בעניית אמן יותר ממה שיתבטלו כשיברך כל אחד ואחד לעצמו ובית הלל דלא חייש לביטול כזה, משום ברוב עם.
19. אין דומה הבל פיו שיש בו חטא להבל פיו שאין בו חטא **שבת דף קי"ט:**
20. ויה"ר שאזכה לראות כולכם גדולים בתורה וביראת שמים

א

ד״ב, אגודה תשמ״ב
ד״ב אגודה תשמ״ה
ד״ב מדרש אהל תורה
ד״ב אגודה תשס״ב

גבי בנין המשכן הי׳ צריך נדיב לבו

<u>פרשת ויקהל</u>

תשמ״ב
אגודה, תשמ״ה

1. ע׳ **אמת ליעקב על מס׳ אבות פרק ו׳ משנה ג׳** שמעתי **דהגר״א** אמר שהשיעור הראשון שידרוש לפני המתיבתא דרקיע יהי׳ של ג׳ ימים לדחות שיטת הרבינו תם, **והגר״א קוטלר זצ״ל** הוסיף, ג׳ ימים כמו שמדבר הגר״א, וז״ל **הרמב״ן** והי׳ מספיק בכל הענין שיאמר ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל כל המלאכה אשר צוה ה׳ אותו, וְיֹאמַר וַיעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה׳ את משה כן עשו וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה׳ כן עשו אותה ויברך אותם משה, וכל זה דרך חבה ודרך מעלה לומר כי חפץ ה׳ במלאכה ומזכיר אותה בתורתו פעמים רבות להרבות שכר לעוסקים בה, והנה לעוסקים בה אפשר לומר גם על הלומדים הענינים.
2. וז״ל **הרבינו בחיי סוף פרשת ויקהל** ודע כי הסיפור בענין המשכן וכליו, אף על פי שאין בית המקדש קיים מצוה גדולה היא עד שמים יגיע שכרה, וכן הזכירו רז״ל בענין הקרבנות כי כל המתעסק בלימוד פרשיות וישא ויתן בלבו ענייניהם כאילו הקריב הקרבן עצמו, הוא שאמרו כל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה, בפרשת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכן כלם הא למדת מזה על הסיפור בפיו בלבד שכרו אתו, כאילו עשה המעשה והקריב קרבן על המזבח, והוא הדין בסיפור עניני המשכן והמקדש שיש לנו זכות עצומה ועקב רב כאשר נהגה בהם ונשתדל להבין פשוטן ונגליהם על אחת כמה וכמה אם נזכה להשיג תוכם.
3. ע׳ **במכתב אליהו חלק א׳ דף** 228 שהביא **מהאבן עזרא** ב׳ דיוקים.
4. איתא **בפרשת ויקהל פרק ל״ה פסוק ה׳** קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַה׳ כֹּל נְדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ אֵת תְּרוּמַת ה׳ זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת.
5. **והאבן עזרא** מעורר כל נדיב לבו זרה דהול״ל כל אשר נדבה לבו, כי הנדיב אינו נותן הלב רק המתנה, וג״כ קשה לשון קחו מאתכם תרומה דהול״ל תנו תרומה.
6. והעלה **המכתב אליהו** דבפנמיות הדברים זהו המכון המשכן נבנה על ידי שמנדבים הלב, על ידי שלוקחים מעצמן זהו גופא אופן של בנין המשכן.
7. ואולי אפשר לבאר הדברים בדרך זה, אומרים בפרשת קריאת שמע ואהבת את ה׳ אלקיך בכל לבבך ואומרים חז״ל **במס׳ ברכות דף נ״ד** בשני יצרך ופי׳ **הרבינו יונה בשערי העבודה** שתעבוד את בוראך במדת יצר הרע שהיא נפש המתאוה, ובמדת יצר הטוב שהיא הנשמה העליונה.
8. והנה יש צורך גדול לעולם ליצר הרע, דהנה איתא **בבראשית רבה פרשה ט׳ אות ז׳** וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, הנה טוב(מאד) זה יצר טוב והנה טוב מאד זה יצר רע וכי יצר הרע טוב מאד אתמהא, אלא שאלולי יצר הרע לא בנה אדם בית ולא נשא אשה ולא הוליד ולא נשא ונתן וכן שלמה אומר **בקהלת פרק ד׳ פסוק ד׳** וְרָאִיתִי אֲנִי אֶת כָּל עָמָל וְאֵת כָּל כִּשְׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְאַת אִישׁ מֵרֵעֵהוּ **(Motivating force and incentive)**

9. קיום העולם בלתי אפשר בלי כחות התאוה, ע' **רש"י במס' סנהדרין דף ק"ז: ד"ה יצר** אם מרחיק תאותו ממנו לגמרי ממעט ישיבת העולם, וכחות הקנאה אבל יש מצוה של ואהבת להשתמש בכחות אלו נפא לשם ה'.

10. איתא **במדרש שוחר טוב ל"ז** אמר הקב"ה אילולא הקנאה אין העולם מתקיים, ואלמלא הקנאה שקינא אברהם להקב"ה לא הי' קונה שמים וארץ, ואימתי קינא כשאמר למלכי צדק כיצד יצאתם מן החיבה אמר לו בצדקה שהיינו עושים אמר לו וכי מה צדקה הי' לכם לעשות וכי עניים היו שם והלא לא הי' אלא נח ובניו ועם מי הייתם עושים צדקה אמר לו עם החיות והבהמות והעופות, לא היינו ישינים כל הלילה אלא היינו נותנים לפני זה ולפני זה, פעם אחת איחרנו את עצמנו ויצא אבי משובר.

11. אותה שעה אמר אברהם מה אלו אילולא שעשו צדקה עם בהמה חי' ועוף לא היו יוצאין משם ובשביל שאיחר עצמו כמעט קבל שכרו ונשבר, אני אם אעשה עם בני אדם שהם בדמות וצלם של המלאכים על אחת כמה וכמה שאנצל מן הפגעים מיד ויטע אשל אכילה שתיי לוי'.

12. איתא **במס' בבא בתרא דף כ"א.** קנאת סופרים תרבה חכמה, כמדו' אומרים בשם **הגרי"ס** שכל ימיו הי' שואף להיות כהגר"א ועל ידי זה על כל פנים נעשה מה שנעשה, ע' **דרך עץ החיים** מה עשו הראשונים אבות העולם שכך חשק ה' בהם, מה עשה משה רבינו, מה עשה דוד, וכל הגדולים אשר היו לפנינו.

13. ויש מדרגה פחותה מזה, וז"ל **הרבינו יונה** כי יש בכבוד החכמים והישרים תועלות גדולות, בראות בני אדם את כל כבודם ילמדו לקח לנחול כבוד ותרבה הדעת, וע' **במכתב אליהו חלק א' דף** 25 זכורני מימי ילדותי כשהייתי כבן תשע התנהג אבא מורי ודודי שהיו קמים בלילי שבתות כחצות לילה ועסקו בתורה עד התפלה, וגם אני קמתי לאיזה שעות ולמדה רבי עמדי וגם אמי הצדקת קמה ולמדה מדרש ורמב"ן ומלבי"ם בפרשת השבוע וכאשר קמה הי' אצלי כיום טוב כי כבדה אותנו בקפה חם ולבבות מאפה תנור שהיו נפלאים מאד בטעמם, והלביבות הי' להם חלק גדול בזריזות הקימה אצלי.

14. והנה במדרגה פחותה מזה ע' **במשלי פרק כ"ה פסוק כ"א**, וע' **במעלות התורה דף י:** דאמרו חז"ל אם פגע בך מנוול משכהו לבית המדרש, ותמוה מה לשון משכהו הא נמשך מאליו, ומה צ"ל בבית המדרש ופי' **הגר"א** דאם היצר מתגבר תמלא רצנו בבית המדרש שתלמד שלא לשמה רק להתגאות, ומתוך שלא לשמה בא לשמה זהו חלק מהאופנים שיכולים לקיים אהבת ה' בכל לב, וע' **אורות הגר"א מ"ח - ט'** הלומד לשמה קשה לו ללמוד כל כך בשקידה, דברי **הגר"א מולאזין במס' אבות פרק ג' משנה א'** דממשיל לימוד שלא לשמה לסולם, דכל זמן שמשתמש במדרגה כאופן שיוכל לעלות אין עליו שום תביעה.

15. והנה לענין בנין המשכן הי' נצרך קחו מאתכם, נדיב לבו, ואפשר לומר שזה מדרגה יותר גדולה הרצונות ונטועות בלב אדם יפקירם לצורך גבוה, ואולי אפשר לומר דלענין השראת השכינה לא סגי בשלא לשמה ובעינן לי לשמי, ע' **לב אליהו.**

16. **ע' דרש משה** שביאר דברי התרגום ויבואו האנשים על הנשים ומיתן גברא על נשיא ומפרש **רש"י** שהביאן בעודן על הנשים, וביאר **הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל** שלא

נתנו מה שאין בהם צורך אלא הראו שאף על פי שהם רוצין מאד נותנים למשכן.

17. איתא **בפרשת ויקהל פרק ל"ח פסוק ח'** וַיַּעַשׂ אֵת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֵת כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמַרְאֹת הַצֹּבְאֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וז"ל **הרבינו בחיי** משה רבינו הי' מואס במראות מפני שעשויות ליצר הרע, וז"ל **האבן עזרא** כי משפט כל הנשים להתיפות לראות פניהם בכל בוקר במראות נחשת או זכוכית לתקן הפארות שעל ראשיהם, (והנה דבר זה נטוע בטבען של נשים דהנה חזינן **ביורה דעה סי' קנ"ו סעי' ב'** אסור לאיש להסתכל במראה משום לא ילבש גבר ע' **אגרות משה יורה דעה סי' ס"א**) והנה היו בישראי' נשים עובדות השם שסרו מתאות זה העולם ונתנו מראותיהן נדבה כי אין להם צורך עוד להתיפות רק באות יום יום אל פתח אהל מועד להתפלל ולשמוע דברי התורה וזהו אשר צבאו פתח אהל מועד כי היו רבות.

18. **הבעל הטורים** הביא מסורת במראות הצובאות, במראות אלקים ואולי אפשר לומר **דהרבינו יונה בשערי עבודה (ל"ה)** כותב שמי שהוא סר מן התאות נקרא איש האלקים והוא כמו מלאך שהוא כאלו שאין לו גוף.

19. הכיור שנעשה על ידי עקירת התאות, קחו מאתכם זכה לקדש הידים והרגלים של הכהנים.

20. **המשך חכמה** מדייק דבציווי על עשיית הכיור כתיב ועשית כיור נחשת לרחצה, ובעשי' לא כתיב לרחצה, ותי' שבא לרמז דעל ידי מי הכיור ישתו הסוטות ע"ש.

21. ועל פי דרכנו אפשר לומר דהכיור שנעשה על ידי הנשים צדקניות שפירשו מתאות עולם הזה היו יכולין לבדוק הסוטות שעשתה בהיפך מדרכם וע"ש ולקח הכהן מים קדשים **ופרש"י** שקדשו בכיור.

22. וז"ל **נפש החיים** דמקדש הפנימי בלבו של אדם, והמקדש הנבנה בירושלים הוא בבחינת כלי למקדש הפנימי וע"כ כשקלקלו פנימיות המקדש שבתוכם אז לא הועיל המקדש החיצוני ונהרסו יסודם וע"ש **במכתב אליהו** אם חורבן בית המקדש הי' תוצאה מחורבן בית המקדש הפנימי, אם כן בנין בית המקדש החיצוני תלוי בבנין המקדש הפנימי, בתוך לבי משכן אבנה.

23. ענינם אלו נדיב לבו קחו מאתכם יכולים להתקיים גם היום וכשירו של **החרדים** בתוך לבי משכן אבנה.

כבן השוג שיגת האדם זו מחמת שלא חשב רמני אלא אז
שאשתו רמני מאד המשון יוז יודע חשיך - וכד כשבט' הדיר לפול מגב (11)
ולכן עד שיכלו ללורש הלדישות (1) וירפי חופו זקמיז משה אשה כו גבאטי למעג
וע' רמאני לשדה (ה') שאמו של הכר זבק דקשה ממנו שלדה להקאטאלקן
אל היא יקרה רמני ואמר לה שאת יקרה אלה האמת יותר יקרה

עורכא שאשתו של א' זמצמה מאות לכמה שניה נבואשו רולה יון לוולנא
יקנים לה רוגז חדש לכבוד יוני - כאשר כו של רלה שכרר נדפס
מסי רב מהוולנא ש"ס וקנה אמה רשדיל קנו - כאשר חזר לדיא שאל אשתו
אם מסכמת - והסכימה על מה שעשה רק דקשה שפעל זמן לא הפמד
לדפים וכאשר נעים לו אמרה זה הכל הרגש שלו

(11) וע' רוהל דגול אקנים רבונה רטלה להתקשט - וזה צורך הגוף ובמין אוכל נפש -
ולפיכך משה כדרכה אבי משה אומן

א

נשאו לבו - הוא נדבה יותר מכפי יכולתו

פרשת ויקהל

תשמ"א
תשד"מ
בית רחל, תשמ"ה
בית דוד, תשנ"ג
בית דוד, אגודה, תש"ס

1. איתא **בפרשת ויקהל פרק ל"ה פסוק כ"א** וַיָּבֹאוּ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ לִבּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ התורה מבארת שהיו ב' סוגים נשיאת הלב ונדיבת הרוח.
2. **האור החיים הק'** מבאר ששניהם מדברים בענין נדבת המשכן גדר נדבה רוחו, שמתנדב ברצון נפשו כפי יכלתו וערך ממונו, וגדר נשאו לבו, שהלב מנשאהו ומעריכו בערך עשיר יותר ממה שהוא, להתנדב יותר מיכלתו.
3. **והאור החיים הק'** מדייק על שינוי לשון הקרא, כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו, מי שבמדרגת נשאוי לבו קראו הכתוב איש.
4. ע' **רש"י במשלי פרק י"ח פסוק ד'** כל איש שבמקרא גבור גדול בגבורה, (וע' **בפי' דרך החיים על זכרונות אשרי איש**) המלאכים נקראים אישים משה נקרא איש, זהו גבורה גדולה גבורת מלאכים שאינו מוגבל על ידי מיעוט שיש לו, וע' **פסוק כ"ב, כ"ג, כ"ד** וכל איש אשר הניף תנופת זהב, וע' **ברמב"ן** כי המביא זהב הלוקחים ונוהו הזהב להראותו לשבח המביא על נדבתו, וכל איש אשר נמצא אתו, כל מרים כסף, וע' **בנצי"ב פסוק כ"ג** דיש שנתנו רק גדר תרומה ויש שנתנו כל מה שנמצא אצלם.
5. ע' **ילקוט לקח טוב דף ר"מ קחו מאתכם** מביא עובדא **דהגאון ר' חיים סאלאווייציק זצ"ל** בא למינסק בעבור מצב הקשה בישיבת וואלאזען, במינסק נמצא ב' גבאי צדקה מפורסמים, נתארח אצל א' מהם והבטיח לו שישתדל בעבורו אבל צריך לשהות אצלו, לאחר ב' שבועות הודיעו שיש לו חצי המעות ולאחר עוד חודש נתן לו כל המעות כאשר חזר הגאון ר' חיים נודע לו שגבאי זה הוזמן לדין תורה, על מה שנתן כל המעות בעד הישיבה מכיסו והגבאי השני רוצה לזכות בחצי המצוה, הגאון ר' חיים שאל לו אם הכל נתת בכספך מדוע הוצרכתי לשהות כל כך אצלך, וא"ל לא הי' דבר קל לו להלחם ע"ע ליתן המעות, ומה ששהית שם כל הזמן עידד אותו עד שנתתי כל המעות, על נתינות כאלו בעינן איש גבור גדול בגבורה.
6. וע' **תורת משה פרשת תרומה** אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי <u>איש</u> אשר ידבנו לבו ולא יכל ליתן תקחו את תרומתי כי אני אזמין לו כנדבת לבו.
7. **הרמב"ן** כותב כל איש אשר נשאו לבו על החכמה העושים במלאכה אמר כן, וטעם אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה כי לא הי' בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד או מי שיאמן בהם ידיו כלל, וע' **רמב"ן פרק ל"א פסוק ב'** והיו פרוכים בעבודת חומר ולבנים ולא למדו ולא ראו אותה מלאכה כלל.
8. וע' **בשיחות מוסר תשל"ב** 46 אדם רגיל בראותו לפניו משימה כבדה זו לחשוב מחשבות ולעשות בזהב ובכסף ובנחשת ובחרושת אבן למלאת ובחרושת עץ, לעשות בכל מלאכת מחשבת, והוא הדיוט באומנות זו ומימיו לא נתנסה בכך הי' מרים ידיו ביאוש ואומר

איך אוכל לקבל על עצמי דבר שאין לי בו שום מושג.

9. ועי' **אור החיים הק' פרק ל"ו פסוק ח'** ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה שבאמצעות עשייתם המלאכה ובסיבתם נעשו חכם לב, ועי' **במאמר תורת הבית מהחפץ חיים פ"ז בהג"ה** שדייק מלשון הכתוב ויקרא משה אל בצלאל ואל אהליאב ואל כל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה בלבו כֹּל אשר נשאו לבו לקָרבָה אל המלאכה לעשות אותה, והעיר דהו"ל וכל ותי' דהוי פי' למי נתן ה' חכמה בלבו למי אשר נשאו לבו וע"ש שמסיים שדבר זה שייך לכל עניני האדם.

10. ואלו אשר נשאם לבם באו לפני משה בעוז ובבטחון אנחנו נעשה כל אשר אדוני דובר בלא פחד, וזהו משום ויגבה לבו בדרכי ה', זהו ג"כ גבורה גדולה מעשה מלאכים אינם מוגבלים ע"י העדר כשרונותם, וכתב **הרמב"ן** שמצאו בטבעם שידעו לעשות כן, אומרים בשם **המדרגת אדם** אין צריך להסתפק אם יכול לעשות רק אם צריך לעשות.

11. וע"ע **באבן עזרא ועי' פרק ל"ה פסוק כ"ו** וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לִבָּן אֹתָנָה בְּחָכְמָה טָווּ אֶת הָעִזִּים ועי' **בתפרת יהונתן** דאותן נשים שלא היו טהורים חשבו דרק באופן זה יכולים לנדב להמשכן, ויצאו כל עדת ישראי' מלפני משה ע' **אור החיים הק'** שרצו להקדים משה, ועי' **בצרור המור** שמביא **מהמדרש לבקרים** אצמית כל רשעי ארץ בשביל שני בקרים של נדבת המשכן אצמית כל רשעי ארץ.

12. **חובת הלבבות שער חשבון הנפש דף כ"א** וישתדל להוסיף על מה שיש ביכלתו ויכסוף לו בלבו, וישאל מהקל לעזרו ולאמצו על יותר ממה שיש ביכולתו מן הידיעה, וכשיתמיד על זה ימציא לו הבורא בקשיותיו ויפתח לו שערי ידיעתו ויחזק שכלו, למעלה מיכולתו מדרגה אחר מדרגה, ומסיים כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, מעשה **דהגר"א קוטלר, המהרי"ל דיסקין**

13. ובאמת זהו בכל הענינים אע"ג דבעצם האדם מוגבל אבל על ידי נשיאת לבו יכול להשיג גבורה גדולה ואין גבול למה שיכול להשיג, להיות איש תלוי בעצמו self made man.

14. איתא **בויקרא רבה פרשה כ"ו אות ט'** והכהן הגדול מֵאֶחָיו למה נקרא שמו כהן גדול שהוא גדול בה' דברים, בכח שהוא גבור, בא וראה אהרן כשהניף את הלוים כ"ב אלף הניף ביום א', כיצד הי' מניפם מוליך ומביא מעלה ומוריד הוי שהי' גדול בכח.

15. ועי' **בשיחות מוסר תשל"ב :39** והנה אפי' אי נפרש יום א' שהכונה למעת לעת שלם אכתי קשה טובא שהרי במעת לעת יש 1,440 רגעים, ואפי' הניפם אהרן בלי הפסק כל שהוא הי' צריך להניף בערך 15 לוים בכל רגע, מוליך ומביא מעלה ומוריד, (ולא היו ילדים קטנים רק אנשים מבוגרים) ואי ביום א' היינו רק יום ולא לילה צריכים לכפול החשבון וכל זה למעלה מדרך הטבע.

16. והביא **מהחזקוני** שזה הי' בדרך נס, ולפי זה קשה דמנ"ל שהי' אהרן גבור וע"כ צריך לומר שאהרן השקיע כל כחותיו בכך וניצל את כל יכלתו עד שנכתב עליו וינף אותם אהרן ולזו יקרא גבורה.

17. איתא **בס' תולדות אדם (הובא בעמלה של תורה כ"ג ד"ה וכל)** מסופר על **הגה"ח ר' שלמה זלמן מוולאזין** כי פעם א' הי' צריך איזה ספר אך הי' מבדיל בינו לבין הספר ארגז גדול משא סבל ג' אנשים הלך בבית הנה והנה ולמד המאמר **במס' עירובין דף**

נ״ה. **לא בשמים היא**, שאם בשמים אתה צריך לעלות אחריי כך שנה ושלש בקול נעים עד שהרגיש בקרבו רוח גבורה ורץ אל הארגז והגביה אותו לבדו.

18. והנה בפסוקים אלו יש לנו הדרכה בענין לימוד התורה דאיתא **בפרשת נצבים פרק ל׳ פסוק י״א** כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לֹא נִפְלֵאת הִוא מִמְּךָ וְלֹא רְחֹקָה הִוא **ובפסוק י״ד** כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ.

19. דהנה **העמק דבר** מבאר שהפרשה מדברת בענין עיון התורה, יש מקום לחשוב שאי אפשר לעמוד על דברי תורה, כמבואר **באיוב פרק י״א פסוק ט׳** ארכה מארץ מדה, **הגר״א** מבאר דהמדה ארכה מארץ, דהא באמת עמוקה מני ים ועל זה בא הכתוב לא נפלאת הוא ממך, ולא רחוקה הוא, דהיינו שקשה לעמוד על הדברים מפני שאין לו ידיעות ורב להדריכו.

20. כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו ופי׳ חז״ל בפיך שתהא יגע בהם בפיך, **והרב וואקסמאן נ״י** העיר מלשון **הרמב״ם פרק ג׳ הל׳ ו׳** כל איש אשר <u>נשאו לבו</u>, להיות מוכתר בתורה, ואולי אפשר לומר בלבבך היינו שיהא בבחינת ויגבה לבו בדרכי ה׳ על ידי השאיפה והאומץ בלב ואז יוכל לעשותו, ואיתא **במשלי פרק ט״ז פסוק א׳** לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב וּמֵה׳ מַעֲנֵה לָשׁוֹן וכתב **הגר״א** בתורה רחמנא לבא בעי וכאשר ישים מגמת נפשו לעיין בתורת ה׳ בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו ה׳ יתן לו דעה, בינה, והשכל ללמוד וללמד, ואולי זהו גם כן כונת ובעבור אבותנו שבטחו בך ותלמדם חקי חיים.

21. איתא **במשלי פרק י״ז פסוק כ״ד** אֶת פְּנֵי מֵבִין חָכְמָה וְעֵינֵי כְסִיל בִּקְצֵה אָרֶץ **ופרש״י** החכמה לפני מבין היא ועיני כסיל בקצה הארץ לומר אין החכמה מצוי׳ לפני כי רחוקה היא ממני איך אוכל לשנות סדר נזיקין שהיא ל׳ פרקים, מס׳ כלים ל׳ פרקים, מס׳ שבת כ״ד פרקים, אבל לחכם הוא דבר קל, היום שונה ב׳ פרקים ומחר שנים ואומר רק עשו אותן שהיו לפני, וכדאי להזכיר **פי׳ הגר״א** כלמר המבין אינו רואה לקפוץ אלא מבין מה שלפניו אבל הכסיל עיניו לקצוי ארץ בעת יתחיל ללמוד עיניו יחלו לסיים הש״ס או המסכתא.

22. ומה מאד מובנים הפתגם שאומרים **בשם הגר״א** ״אויב מען וויל נאר קען מען ווערען א גאון״ ויש עוד אופן שחסר לו זמן, ע׳ **אגרות הרמב״ם חלק ב׳ ל״ו, ל״ז** אודות טרדותיו, ועי׳ **בהקדמה לב אברהם.**

23. בעוו״ה נעשה חלל גדול בעולם התורה שנסתלקו בקרוב גדולי ומרביצי התורה וצריכין לשאוף היאך למלאות החלל שנעשה.

24. **החיי אדם בהקדמה שלו** כותב כשהייתי קטן לא עלה מעולם על דעת האב והאם לדאוג במה יתפרנס הבן, רק כל מגמתם הי׳ שיזכה הבן לתורה, ומעולם לא עלה על דעת מי שחננו ה׳ שיכול ללמוד שיפרוק ממנו עול תורה.

25. **הגאון ר׳ גדלי׳ שור זצ״ל** הי׳ רגיל לפרש דברי הגמ׳ **במס׳ ברכות דף י״ח.** על הפסוק **בשמוא׳ ב׳ פרק כ״ג פסוק כ׳** וּבְנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי {חַיִל} רַב פְּעָלִים מִקַּבְצְאֵל הוּא הִכָּה אֵת שְׁנֵי אֲרִאֵל מוֹאָב וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאֲרִיה {הָאֲרִי} בְּתוֹךְ הַבֹּאר בְּיוֹם הַשָּׁלֶג **וע״ש בע״ב** איכא דאמרי דתנא ספרא דבי רב ביומא דסיתוא (תורת כהנים) והי׳ רגיל לומר דגבורה זו המשיל הכתוב להכה את הארי בתוך הבור ביום השלג תורת

כהנים על עומקה, יום החורף הזמן קצר זה קרוי בן איש חי (**מהרי"ף** דהכל קאי יהוידע, **מהרש"א** משמע דקאי על בניהו)

א

איך שצריך לדון את חבירו לכף זכות

פרשת פקודי

תשנ"ה
בית דוד, תשנ"ז

1. איתא **במדרש פרשה נ"א אות ו'** אלה פקודי המשכן, ולמה עשה עמהן חשבון הקב"ה יתי"ש מאמינו שנא' לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא ולמה אמר להם משה בואו ונעסוק במשכן ונחשוב לפניכם אלא ששמע משה ליצני ישראי מדברים מאחריו שנאי והיי כבוא משה האהלה, והביטו אחרי משה ומה היו אומרים ר' חמא אמר היו אומרים חמי קדל דברי' דעמרם, ראה כמה שמן צוארו וערפו של בן עמרם, וחברו אמר לו אדם ששלט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיהא עשיר כששמע משה כך אמר להם משה חייכם נגמר המשכן אתן לכם חשבון אמר להם בואו ונעשה חשבון ואלו פקודי המשכן משכן העדות.

2. וע' **בבאר יוסף דף קנ"ד קנ"ה** שמבאר מדוע חשדו את משה ומבאר דישראי כשיצאו ממצרים היו כולם עשירים כדאיתא **במס' בכורות דף ה:** שאין לך כל אחד ואחד מישראי שלא היו לו תשעים חמורים לובים טעונים מכספא ודהבא של מצרים, וגם אמרו גדולה ביזת הים מביזת מצרים.

3. אולם משה רבינו לא לקח לא מביזת מצרים ולא מביזת הים ועל כן אמרו עליו חכם לב יקח מצוות שכל ישראי היו עסוקים בכסף וזהב והוא היי עסיק בעצמות יוסף ובאמת היי עני.

4. כאשר התחילו לעסוק במלאכת המשכן הרגישו במשה שהוא עשיר ותמהו בזה תמיי גדולה מנין לו העשירות בפתע פתאום, ומזה החליטו הליצנים שנתעשר מנדבת המשכן.

5. וע' **בבאר מים חיים על שמירת הלשון עשין ג'** שמביא **מהרבינו יונה** והנה אם תראה אדם אשר ידבר דבר או יעשה מעשה ויש לשפוט דברו ומעשהו לצד הטובה ולצד הזכות אם האיש ההוא ירא אלקים יתחייב לדון אותו לכף זכות גם כי קרוב ונוטה הדבר יותר לכף חובה וזה נלמד מקרא בצדק תשפוט עמיתך.

6. כאשר ראו שמשה נתעשר היי להם קושיא היאך נתעשר אבל היו צריכין לדון אותו לכף זכות ואף אם לא יודעים התיי ישארו בקושיא ולא יחליטו מה שהחליטו.

7. ע' **תפארת אלימלך צ"ז** שאמר אחד מהפוקרים לגדול אחד, יש לי הרבה קושיות ואמר לו הגדול אילו היי לך קושיות היי אפשר לישבם, אבל החסרון הוא שהם אצלך לא קושיות אלא תירוצים.

8. מהו מהותי של לץ ע' **רבינו יונה על משלי פרק כ"א פסוק כ"ד** זד יהיר לץ שמו לשון זד כולל אכזריות, ושנאת הבריות, ודרישת רעתם ויהיר הוא הבעל גאוה וביאור הענין האיש אשר שתי המדות האלה בנפשו והם הזדון והיהירות לץ שמו, הוא אינו רוצה לישאר בקושיא, הקושיא אצלו רק היכי תימצא להביאו אל התרוץ, אומרים בשם **הגרי"ס** עס איז נישט דא אזוי קרום ווי א גלייך ווארט **(פתגמים קנ"ה צ"ב קונטרס כבוד התורה).**

9. באמת היי תיי להקושיא ע"ש שביאר דאיתא **בגמ' נדרים דף ל"ח.** ר' חמא ב"ר חנינא

אמר מפסולת של לוחות העשיר משה דכתיב פסל לך שתהא הפסולת שלך ר׳ חנין אמר מחצב של אבנים טובות ומרגליות ברא לו הקב״ה מתוך אהלו וממנו העשיר משה, ואיתא **בשמות רבה פרשה פ׳ אות מ״ו** אמר הקב״ה דין הוא שיטול אותן פסולת משה, למה ישראי׳ שלא נתעסקו במצות נתתי להם כל טוב מצרים שנא׳ וה׳ נתן את חן העם והעשירו, ומשה שעסק בעצמותיו של יוסף יהא עני, אתן לו את הפסולת שיעשיר.

10. והנה תיכף כשפסל משה את הלוחות עלה עמהם בהר, וירד ממחרת יום הכיפורים ואז צוה את ישראי׳ להביא למלאכת המשכן ותיכף התחילו לעסוק במלאכת המשכן, ומאז הוכר עשירותו.

11. איתא **בילקוט שמעוני פרשת חקת** משה ואהרן מהלכין וכל ישראי׳ אחריהן והיו ישראי׳ רואין אבן והיו עומדין ומקיפין אותה ואין דור שאין בו ליצנין והיו הנקרבין אומרין אין אתם יודעים שבן עמרם רועה של יתרו הי׳ ורועים פקחים במים והוא מבקש למשכנו להיכן שיש בו מים ולומר לנו הרי הוצאתי לכם מים ולטעות אותנו, אלו כן יוציא לנו מן האבן הזו או מזו, ומשה הפך פניו סבור שישראי׳ אחריו והיו עשויים כתות על האבנים אמר להם בואו עמי שאוציא לכם מים אמרו לי׳ מזה אנו מבקשים אם מן הסלע הזה אי אתה מוציא אף מן האחרת אין אנו מבקשים, קושייתם אינו קושיא דנסתמה פי הבאר מאותו סלע ועל ידי כח התורה יזכו לפתוח הסתימה.

12. ועוד חזינן על מה שהקפיד משה רבינו ע״ע והייתם נקיים מה׳ ומישראי׳ והטריח א״ע להראות לישראי׳ שבאמת אין לחשדו, ולא הקפיד עליהם על מה שחשדו שלא כדין, וע׳ **בשו״ת חתם סופר בליקוטים סי׳ נ״ט (הובא בעטרה למלך)** כי כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה והייתם נקיים מה׳ ומישראי׳, ויותר אפשרי לצאת ידי החוב הראשון היינו ידי״ש יותר הרבה מלצאת ידי הבריות כי הם חושבים מחשבות זרות, וענשו יותר קשה מאד מאד עד לאין מספר ממי שא״י י״ש ח״ו, ובעו״ה שכיח בדברי הבריות למדן כזה יעשה דבר זה ואפי׳ על חשד סברא בעלמא והשתא אי נמי הי׳ אותו למדן עושה כשורה ויצא י״ש בכל יכולתו אלא שלא נזהר עד שטעו בו אלו שותי שכר ואני הרהרתי כמה פעמים אם אפשר שקיים אדם בעולם מקרא זה על מתכונתו ואולי על זה ר״ל שהע״ה אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא שאפי׳ בעשייתו כל טוב א״א שלא יחטא ביציאת ידי הבריות.

13. עד היכן צריכן לדון לכ״ז יש ללמוד מב׳ עובדות דלהלן ע׳ **בספר מגלה עמוקות בסוף הספר דף ס״ט. הט״ז** רצה לנסוע לבקר חמיו בקראקא ולוו אתו גדולי אנשי עירו עד חצי פרסה ועשו לו כבוד גדול וכאשר קרב לעיר קראקא יצאו אנשי קראקא כנגדו, והבעל מגלה עמוקות לא יצא כנגדו ולא בקרו באכסניא שלו, למחרת הט״ז נכנס לבית הכנסת והמגלה עמוקות הי׳ עומד אצלו ולא נתן לו שלו׳ והט״ז תלה אולי לא ראה אותו, ואחר שעברו ג׳ ימים ספר הט״ז להב״ח, וגם להב״ח הי׳ תרעומות גדול על המגלה עמוקות וצוה שיאספו אליו גדולי העיר ודנו אם יש בו משום בזיון תלמיד חכם, ויכתבו שמתא עליו, מעשה זו קרה בערב שבת ולא הי׳ להם פנאי להחליט, והחליטו להתאסף עוד הפעם במוצאי שבת.

14. מן השמים גילו להמגלה עמוקות מה שהם רוצים לעשות, והי׳ נהוג בכל מוצאי שבת שהשוחטין אם הי׳ להם שאלות בשאילת הריאה היו שואלים להמגלה עמוקות, אירע

להם שאלה קשה ואי"ל שרוצים לכתוב שמתא עליו ומשום הכי אינו רוצה לפסוק להם רק אם ילכו לבית הב"ח ויבטל המסבה יפסוק להם ויוכלו לומר שהמגלה עמוקות שלחם וכן עשו.

15. למחר ביום ראשון גם כן לא נתן לו שלוי עד יום רביעי בשבוע, הלך המגלה עמוקות להט"ז ונתן לו שלוי והט"ז לא רצה ליתן לו שלוי והיי מתקוטט עמו על הנהגתו ולא השיב לו כלום עד שגמר כל דבריו.

16. ושוב ענה לו שלא היי רוצה לצער אותו רק שהיי בנידוי מן השמים דבשעה שנסע מעירו והיו עושין לו כבוד גדול ויגבה לבו מעט ואלמנה אחת רצת אחריו ובכה וצעקה לפניו ולא שמע לה והיתה בוכה שוב כל היום היא ובניי שלא היי להם פרנסה והיי רעש בשמים מדבר זה והיו מנדין אותך עד לי יום והיום כלתה הלי יום.

17. ראה נא מעשה המגלה עמוקות, כיון שמן השמים לא נודע הנידוי לשום אדם לא היי רוצה לגלותו כדי שהעולם יוכלו לכבד את הט"ז וכדאי לקבל על עצמו כל התרעומות.

18. ועי' **ילקוט לקח טוב חלק ג' דף קע"ח ק"פ** לאחר שזכו חרדי אונגארין להפרד מהקהלה הכללית הכפופה להשפעת הרפורמה עשה **הכתב סופר** כינוס מכל גדולי אונגארין ובמעמד זה עמד הכתב סופר ואמר שיש אצלו שקל הקודש שהשתמשו בו בזמן הבית שירש מאביו ולפי דעתו שזהו היחיד בעולם ורוצה להראות להמסובין.

19. לפתע נשמע היכן השקל, עמד הכתב סופר ובקש שכל אחד יבדוק הכיסים שלו אולי בטעות החליפו, עצה זו לא הצליחה ובקש הכתב סופר בהסכמת כולם שכל אחד יבדוק בגדי חבירו, על זה התנגד זקן אחד מתלמידי החתם סופר ובקש שימתינו רבע שעה, שוב בקש עוד רבע שעה, העולם התחיל לרנן עליו אבל הכתב סופר בידיעת חשיבות התלמיד בקש להיענות לבקשתו, לאחר עוד רבע שעה עמד הזקן על רגליו ובקש עוד רבע שעה והבטיח ששוב לא יבקש, שוב נתבשרו מהמטבח שהשקל נמצא, כאשר ניערו המפות מסתמא נתערב השקל שם עם הפסולת, הזקן ביאר שבשעה שקבל ההזמנה אצלו היי ג"כ שקל קודש שירש מאביו ורצה להראותו להעולם ורק כאשר שמע דברי הכתב סופר לא רצה להפחית כבודו ושתק, אין ספק שאם ימצאו אצלו לא היו מאמינים אותו וכמה גדול יהיי החילול השם ובקש מהשי"ת שלא יתחלל שם שמים על ידו, הכתב סופר העלה כמה צריכים להודות להשי"ת שלא בא חילול השם על ידו וכמה מוטל החיוב של והוי דן את כל אדם לכף זכות.

ההכנות שנצרכו לבריאת העולם, היו נצרכים לבנין ביהמ״ק

פרשת פקודי

תשמ״ג

1. איתא **במדרש תנחומא פרשת פקודי**, וכן **ברבינו בחיי פרשת תרומה** ששקולה בנין המשכן כבריאת העולם, **והרבינו בחיי והמדרש תנחומא** מבאר דכמו לענין בריאת העולם הי׳ הכנה לבריאה חכמה תבונה ודעת כדכתיב ה׳ בחכמה יסד אָרץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו כמו כן אצל בנין המשכן כתיב אצל בצלאי׳ **שמות פרק ל״ה פסוק ל״ח** וַיְמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה,ועי׳ **באור גדליהו** שביאר דאותן פעולות שנעשו בבנין המשכן נעשו בבריאת העולם וכמו שאמרו שבצלאי׳ הי׳ יודע לצרף האותיות שנבראו בהן שמים וארץ, נמצא דזה הי׳ נצרך לבנין המשכן כמו כן מצינו שלמידין חז״ל ל״ט מלאכות דשבת מל״ט מלאכות שהי׳ במשכן דכמו שבנין המשכן הי׳ נצרך לל״ט מלאכות אלו כמו כן בריאת העולם באיזה בחינה גם כן נעשית על ידי ל״ט מלאכות אלו, והשביתה ממלאכה כביכול נעשה ממלאכות אלו.
2. ומהמדרש משמע דאותן דברים עצמו שנבראו על ידי הקב״ה בשעת בריאת העולם נבראו על ידי כלל ישראי׳ בעשיית המשכן.
3. איתא **במדרש תנחומא** בבריאת שמים כתיב נוטה שמים כיריעה ובמשכן כתיב ועשית יריעות עזים, **ובמדרש רבה** כתיב כל מה שברא הקב״ה למעלן ברא למטן, למעלן שרפים עומדים ממעל לו, למטן עצי שטים עומדים, למעלן ה׳ בהיכל קדשו למטן היעל ה׳, למעלן כרובים שנאי׳ יושב הכרובים למטן ויהיו כרובים.
4. ומסיים המדרש ולא עוד אלא שחביבין כל מה שלמטן משל למעלן תדע לך שהניח מה שלמעלן וירד בשלמטן שנאי׳ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.
5. והנה בבריאת שמים וארץ כתב **הרמב״ן ריש בראשית** דהשמים נבראו מחומר אחד והארץ מחומר אחר והכא הבריאה היתה מחומר הארץ עשו שמים, מיריעות עזים עשו נוטר שמים כיריעה מעצי שטים עומדים עשו שרפים עומדים ממעל לו (זכו לעשות מקום להשראת השכינה על ידי כומז) הכהנים קדשו ידיהם ורגליהם על ידי מי הכיור הנעשה ממראות שרואות בהן כשהן מקשטות והי׳ מואס בהם משה מפני שעשויין ליצר הרע אמר לי׳ הקב״ה קבל כי אלו חביבין עלי מן הכל שעל ידיהן העמידין הנשים צבאות.
6. ולכאורה זהו כונתם **במס׳ כתובות דף ה׳** דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים (מקדש מעשה ידי צדיקים) יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ כתיב אף ידי (יד שמאל) יסדה ארץ וימינו טִפְּחָה שָׁמָיִם ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת ה׳ מקדש ה׳ כוננו ידיך, בריאה זו נצרכת לב׳ ידים.
7. ולא די שהדומם והצומח נתעלה בבריאת המשכן אלא גם האדם שיצר לב האדם רע מנעוריו נתעלה וכדאיתא **במדרש** למעלן חונה מלאך ה׳ ולמטן כי מלאך ה׳ צבא-קות הוא, **ובמדרש תנחומא פרשת פקודי** כתיב כשמשוה עשיית המשכן לבריאת העולם, בששי נברא אדם שנאי׳ ויברא אלקים את האדם בצלמו, ובמשכן כתיב אדם שהוא

כה״ג שנמשח לעבוד ולשמש לפני ה׳.

8. ולכאורה כונת המדרש שזכו על ידי עשיית המשכן והבגדי כהונה לאותו אדם השלם שהיי בשעת בריאה מעשה הקב״ה, ועי׳ **אור גדליהו חלק ב׳ דף ע״ט.** שמביא דברי **רבינו בחיי** דכמו שבעת בריאת העולם היי העולם מתפשט עד שאמר לעולמו די כמו כן בבנין המשכן כתיב והמלאכה היתה ידם, וביאר דבריאת העולם היי העלם מתפשט שהיי נסתר אור יתברך עד שאמר די שהיי נסתר אתה מחיי את כולם, ואמר די שהצמצום לא יהיי כל כך גדול שלא יוכל להכיר את הבורא, ועל ידי עשיית המשכן היי מתגלה אלקותו על שאמר משה רבינו די, והנה יש להעיר היאך נעשה כל זה, **ועי׳ מה שכתבתי פרשת ויקהל תשמ״ב 2-5.**

9. איתא **ברבינו בחיי כד הקמח חתן דף קפ״ד** ענין הנישואין הוא דוגמא לבריאת העולם, כשם שנברא העולם בעשרה מאמרות כך תקנו ז״ל ברכת נישואין בעשרה, ותקנו בברכת אשר ברא עשרה לשונות של שמחה, וכשם שבבריאת העולם היו הימים עם השבת שבעה, כך תקנו לנו ז״ל שבע ברכות עם ברכת היין שהוא כנגד השבת שהוא צריך להתקדש ביין בתחלה ובסוף גם ימי השמחה הם שבעה.

10. חזינן שאותן הכנות שנצרכו לבריאת העולם נצרכים לבנין בית.

11. ובעצם הבנין שבונין הוא גם כן מקדש מעט דעי׳ **במס׳ סנהדרין דף כ״ב** אמר ר׳ יוחנן כל אדם שמתה אשתו ראשונה כאלו חרב בית המקדש בימיו שנאי׳ בן אדם הִנְנִי לוקח ממך את מחמד עיניך בְּמגפה וכתיב הנני מחלל את מקדשי גאון עזכם מחמד עיניכם, והנה מהשלילות נלמד שהבנין הוא בנין בית המקדש, **בעל הטורים** נקי יהיי לביתו שנה סוף תיבות שם הוי׳, בונים בית ה׳.

12. ועי׳ **במהר״ל** שם דכמו בנין בית המקדש היי צריך להיות בב׳ ידים מקדש ה׳ כוננו ידך כך האדם נברא בב׳ ידים שנאי׳ אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפיך תרתי משמע ואחור וקדם הוא זכר ונקבה ונברא בב׳ ידים, ולפי הנ״ל לעשות מאדם נוצר מהאדמה שיהא משכן לשכונה צריכין יצירה של ב׳ ידים.

13. שמעתי אחת שאלתי מאת ה׳ אותה אבקש שבתי בבית ה׳ כל ימי חיי לחזות בנועם ה׳ ולבקר בהיכלו דמשמע דבהיכלו לא הוי רק בגדר ביקור, ושבתי בבית ה׳, היינו שביתו יהיי תמיד בית ה׳

דוגמאות

פרשת ויקהל תשנ"ה - אגודת אשנב (א)

1. איתא במדבר רבה (יב, טז) דשעה שאמר משה כל נדיב לב יביאו תרומת ה' למלאכת המשכן - אמרו הנשיאים יביאו הצבור מה שיביאו ומה שמחסר נמלא אנחנו, שמחו כל ישראל במלאכת המשכן והביאו בשמחה כל נדבה, ובזריזות. (1)

2. עי' באור החיים הק' (לה, כ) ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה שנתכוונו להקדים עצמן לצאת מלפני משה ויקדימו להביא כל הצורך משום כי עשור גבאי ה', וחשב גדול הוא לעשות מצות ה', לכן יצאו מלפניו קודם שיתן להם רשות לזוז מלפניו - דוגמה של אהבה מקלקלת השורה

3. וממשיך בפסוק ויבאו האנשים על הנשים שהיו דוחקות זו את זו ובאו אנשים ונשים בערבוביא (2) ולשון הקב"ה הביאו כל הנדבה, ואחר שני הימים בקשו הנשיאים להביא נדבתם ולא יכלו שנאמר צוה ויעבירו קול במחנה, והיו הנשיאים מצטערים על שלא זכו בנדבת המשכן אמרו הואיל ולא זכינו ניתן דבר כנגד כהן ההדיוט והנשיאים הביאו את אבני השהם - אמר הקב"ה בני שנזדרזו יכתב שהביאו והמה והנשיאים שנתעצלו חיסר אות אחת משמם שכן כתיב והנשאם חסר י' ועי' רבה יקר את זה מן השם הגדול ה' (3)

4. (4) ועי' באוה"ח הק' תרומה (כה, ז) צריך לדעת למה כתב אבני שהם ואבני מילואים בסוף אחר כל המינים ומן הראוי היה לסדרם קודם זהב וכסף כי הם מחולים מכסף ועי' קידושין לא. הקשה ממנו חכמים לאבות קס' רבוא ורב כהנא מתני דפי' ביבוא (ועי' ירושלמי פאה א, שאבדו ישפה של בנימין ועם איתא שבכו ליתן לו אלף דינר וכו')

5. ואולי כי לכן שבנשיאים הביאו אותם באחרונה, סדרם ג' באחרונה כי הם למטה מכולם ומחלה עצמו שהם באחרונה - ועי' יורד (רמ"ט, ג) (5)

6. ועי' משך חכמה (ל"ה) ממשך הר' בראשון עצמו אמר חשדו הנשיאים אל נכון מה נחוץ עבור בנין המשכן אולם לא זו היא המשימה שלהם מוטלת [illegible] שכן תפקידם של אנשי [illegible] לתקן את החלוק והמגווץ

[illegible]

(ט)

13. שמעתי מפי׳ ממאנטשעסטער זצ״ל שלמה המלך אמר במשלי (קהלת) אף
העקשן ככסיל והמטמין והמפסיק אז תשין וכמ״ז
ע״י הציור של ריקוש כסף AFRICAN GOLD RUSH ופעל אנשים רבים
והלכו למקום שהוא חסר מהצטרכות הפשוטות ומסרו נפשם על
15. ועל המשל כסף - לא יחמיד אפילו את המשק אלו דקלי״ע [illegible]
או כהנצמאים לפני או דוגמא דמשיכת וימהר יחיש מעשיו
[illegible] בה ולעשות אותם ולא יתעצל שיפסיד רווחים
כי אין סכנה כסכנת אשר הנה כל רגע שמפסיד רווח
להתפשט אינו מכוש
16. וכן נמצא כל מעשיהם של צדיקים תמיד במהירות - וימהר אברהם
האהלה אל שרה ויאמר מהרי ויתן אל הנער וימהר לעשות
הגשם מלמד שכל מעשיהם של צדיקים תמיד במהירות
17. נעמי אמרה על בועז כי לא ישקוט האיש כי אם כלה הדבר
היום - ואיתא בילקוט ויקח בועז את רות אמר אותה
הלילה שבא עליה מת - ע׳ צריכותו נכה שיצא ממנו
עובד ישי דוד שלמה וכל מלכות בית דוד ועד משיח
צדקנו - מה הי׳ מפסיד אם נתעצל מעט
18. איתא בשמואל (מ״ח, ג) כאן קרא ז׳ רבה דבלאי בן אוריה חוץ מזה
להזכיר חד אלא ראה שבקשו ישבו לדוד על נתן נפש על הקרקע
ודוד הניחן עמצו והרגוהו אמר לו הקב״ה חייך שאני פורע לך
כאן קרא ז׳ רבא - וימצאו אותו רוח אליו
OPPORTUNITIES NOT ONLY OBLIGATIONS
ד״א הלי׳ צרוש א׳ גדם צדקה - שאלו שאל טורנוסרופוס הרשע את
ר״ע אם הקב״ה אוהב עניים מפני מה אינו מפרנסן - אמר שכדי להציל אותנו
את מפשרות לנו ליתן צדקה אין כורש אינו לפרנס העני
ופרשו עשרו של אדם הוא כופר נפשו כשמשה ממנו צדקה - ומי משלי (י״ג,ח) כופר נפש איש עשרו

ט) משה ואהרן ובניו הלכו הזקנים שלא תשב אותו ומפני אמרו כדומני
הלכו ומפני הזקנים והיו ממתינין את עצמן ונשמטין א"א שהיו שניה והלכו
להן כיון שהגיעו לפלטרין של פרעה לא נמצאו אלא שב"כ ואמר ראו משה
ואהרן ובניו הזקנים אלו שהלכו להן אמש לפני הקב"ה כך עשיתם
חייב שאני פורע להם אימתי בשעה שעלה משה ואהרן עם הזקנים להר סיני
לקבל התורה המתין הקב"ה שנא' ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה

(ד)

ולמאות האסר דו, כי אין את עצמו, ובתיקון האדם אצל ראש
לכל המשימות והוא הנריצות הלשי - מצבם הפאם לצדק אל
אתמוצנם — אך כאשר נצטווה ד׳ על תשומת שלמות המשכן
לא היתה דבר הדרך המטרה, שכן הקב״ה אינו זקוק לסיוע בבנין
משכנו, רק הי׳ זה אמצעי לתיקון העצמי של היחיד והאומה
המבוונה

7 ועוד שמצא משאן לשניאור קוטלר בצ״ל שמוזר בדפרשת תרומה
כתיב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה - ורק אחר כתיב
ועשו לי מקדש, הלא קודם יש להבהיר המטרה ואחר לדאוג אופן
מילוי קיום המטרה - אלא משמע להיפך ויקחו (קחו מאתכם ל׳ משלחן
עזרה ה׳ לב) בזה המטרה

8 ובמצוה זה דורש כוונת הפתגם מסבר׳ס (פרקי אבשה עיאלום ל״ה)
ניט וועלן אויפטאהן נאר טיהן - ובמצוה זה הפרוטסטר אוהבטן
עם שכמו יושב

9 ל׳ משלחן ערוש (רמ״א) ובמשנה דית האמאס (רכ״ו) שנבהק הפגם שואגה
צריך לפאות אצל הדו״ח פשטא ויקל פקודו תרל שאלו שמא כהן
אתה וגם רשלא, שיש לא אלו אתה לוי וענה לא תשי - משיח
דבר וריחק יתנם התשקה להכנס למקדש תבי זכויות
ומשין שאינו לא כהן ואפי׳ לא לוי הרי אינו רק להכנס למקדש

10, אלו שמעו - אני בן כהן ומדוע אתה לא כהן - והשיב מאז עשן
לא הי׳ כהן ושם שאלו מדוע לא הי׳ שלך כהן

11, והמשך הוא שכשאמר משה מי לה׳ אלי (נאספו כל בני לוי ואז
שמר זקן זקנו ולא רץ אל משה והפסיד לו ולצאצאיו אחריו
בגלל המשמרת דמקדש

12, מעתה ואילך כשקוראים מי לה׳ אלי צריכין אלע לויפען אין ניט
פארשפעטן

איתא במדר׳ (ה׳ ג׳) אמר לו הקב״ה ישראל [illegible]

① לפי שהיה אומר לנשיאים הי' רע בעיניהם על שלא אמר להביא
② תקון דשמן נאמר לקח ד' משום לומר אין כאן מקום
③ ויגעו עד ג' על גבי הבהמה דמשקדים הלצבה לנגב
④ ע' לר שלום ש"ס שנקרא גדרעה וועד שמ"א אצלין לפיסקי וכ"ו מחון י"ח אבני
אבני שהן במצוה דהוי הם
דמרלית גולא וע"ג אבני אשלמתא לפקדא דאפודא ודחושנא ומחון יתמן
דאנפי מדברא אצלן נדרדן יעפא ומרון יהמון לדבוק עדינתא וביאור לד שלום
דבגיטא דמס' יומא עה - דבמן ורב על פתח דתיבן דינונים וצדו ולקטו
ורשעים שטו ולקטו - וביאור דבגיטא קספרים דבאבנים הם מורידים דהמן
נהיו צריכין לשוט דמדבר לחפש המן ושם מצאו האבנים - ובמדר פסקתא
דכל יום הי' יורד המן לפני פתח דביתן ועכשו היו צריכין לחפש במדבר
ובי' דלשה גבוה לפני - ואפי' שבמו ג"כ ט"ע אנשים משום פתשגן
⑤ צריך ליתן צדקה דסדר בניה יפות דשמחה ודבר לדר ומתאוון
עד בעני דבאיכו ומדבר לו דברי נחומין ואם נותן דקים צמצום
וכתוב הפסוק צמתות וכו' ונ"ל הפשק ואפי' נותן לו הרבה יזוור
אם לא ירע לפרוש